

QUIS EST PETRUS?

SEU

QUALIS PETRI PRIMATUS?

LIBER

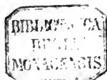
THEOLOGICO-CANONICO

CATHOLICUS.

Cum Adprobatione.

RATISBONÆ, 1790.

Quis est Aaron, ut murmuretis contra eum? Num. XVI, 11.

SANCTO PETRO
APOSTOLORUM PRINCIPI,
ECCLESIÆ FUNDAMENTO,
REGNI COELESTIS CLAVIGERO,
FIDELIUM OMNIUM PASTORI,
CHRISTI DOMINI VICARIO,
IN TERRA PLENIPOTENTIARIO.

PIO VI.

S. PETRI VICARIO,

ET IN ROMANA CATHEDRA SUCCESSORI

HOC OPUS JUDICANDUM

SUBMITTIT

DEVOTISSIMUS AUTHOR.

CONSPECTUS TOTIUS OPERIS.

PARS I.

Fundamenta ex divinis Scripturis.

* * *

ARTICULUS I.

Christi Domini Promissio.

ARTICULUS II.

Christi Domini institutio.

ARTICULUS III.

Petri actuale exercitium.

APPENDIX.

Alia Petri gesta ex Documentis Ecclesiasticis antiquissimis æque, ac genuinis.

* * *

PARS II.

Reflexio critica in formam Regiminis divinitus institutam.

* * *

Ostenditur
Regimen Ecclesiæ ex Christi institutione Monarchicum.

EXCURSUS I.

In Doctrinam Gallicanam de superioritate Conciliorum, & Libertatibus particularibus.

EXCURSUS II.

In Doctrinam hodiernam Germanorum de Concordatis, forma Regiminis Aristocratica, & falso axiomate Neo-Canonistarum.

AP-

APPENDIX.

De Authore libri, cui titulus: Defensio Cleri Gallicani.

* * *

PARS III.

Corollaria ex Divina institutione
Primatus Monarchici factis historicis primævæ antiquitatis illustrata.

* * *

COROLLARIUM I.

De Jure leges universales statuendi, & obedientia Papæ debita.

COROLLARIUM II.

De Jure caussas majores ad se vocandi, in specie de caussis fidei, & Episcoporum.

COROLLARIUM III.

De Jure dispensandi in legibus universalibus, in specie Matrimonii impedimentis.

COROLLARIUM IV.

De Jure Adpellationum ad Papam, non a Papa.

COROLLARIUM V.

De Jure Legatos, eosque stabiles mittendi.

APPENDIX.

De Isidori, vulgo Mercatoris Decretalibus.

PRÆ-

PRÆFATIO.

Liber hic, quem oculis coram aſpicis, manibusque tenes, benevole Lector! duobus typo commiſſis conſpectibus Colonienſi uno, altero Monacenſi anno abhinc jam annuntiatus, nunc demum in lucem editur multorum votis, prout adhuc boni ſunt animi, ardenter exoptatus, ſed & quorumdam conatibus, quod noſtra ætate haud mirandum, jam graviter infeſtatus, multumque retardatus.

Ut nihil de ſyſtematico nexu totius dicam, qui ſatis perſpicue omnibus apparet; argumenta ſingularum partium non quidem a me inventa, attamen vel ex divinis fontibus tam manifeſta ſunt, vel ex hiſtoricis factis tam notoria, ut absque gloriandi formidine (niſi gloriatio in veritate, hoc eſt, in Deo ſit) aſſerere palam non dubitem, *invincibilia*; quod vero dixi, iterum iterumque dico, non eſſe mea, ſed Catholica.

Cum ſingulæ partes, partiumque diviſiones totidem ſint veluti Diſſertationes, quæ pro ſe ipſis unum integrum conſtituere videantur; ea *de Boſſueto* Diſſertatio jam ante annum ſingulariter impreſſa, nunc Parti ſecundæ per modum Adpendicis fuit noviter adjecta. Eruditorum litteræ, quorum nomina orbi Catholico jam publicis monumentis probata ſunt, mihi conteſtantur *), quæſtionem de Authore famoſi libri,

Defen-

*) Unicus, isque Monachus ad me reſcripſit epiſtolam (Deus tu ſcis, quanto meo dolore lectam!) contradictionibus, & ſchiſmaticis principiis, & forte ſuperbia non vacuam.

Defensio Declarationis Gallicanæ non ita pridem Moguntiæ ad tantæ Sedis dedecus recusi, demum esse confectam usque adeo, ut detracta larva impostoris facies apertum gerat Quesnellianæ factionis stigma. Sic nempe seculum nostrum XVIII, quod excurrimus, a posteritate sera, si qua adhuc superest, infamiam feret, & execrationem perpetuam. Non unus hodie falsarum mercium fabricator datur, qui Isidorus audiat; sed Bonnensium ex fabrica, aut fœdere mille jam dicas prodiisse impostores Hedderichianos. Lege, si placet, *Colloquia Ingolstadiensis Doctoris*, Düsseldorpii edita an. 1789.

Propter rerum, quæ hoc opere tractantur, summam gravitatem, materiarum Indicem satis curatum in fine imprimi feci, nec non & alterum Indicem graviorum errorum: leviores enim, præcipue interpunctionum tute B. L. facili negotio corriges, atque Authoris absentiæ, typique properantiæ aliquid spero condonabis.

IN-

INTRODUCTIO.

Opera Dei omni ſuo modo eſſe quam perfectiſſima, quibus cogitari melius nihil poſſit, ſeu *optima*, dubitare nos ſane vel ipſa non ſinit notio, quam de Divinitate poſſumus nobis comparare. Hinc ſapienter Lactantius ſcripſit *): „Conſiderans conditionem rerum intel„ligo, nihil fieri aliter debuiſſe, ut non dicam potuiſſe, quia Deus po„teſt omnia: ſed neceſſe eſt, ut providentiſſima illa Majeſtas id effece„rit, quod erat melius, & rectius.“ Non diſſentit a Lactantio M. Auguſtinus, cujus in eo libro, quem *contra Adverſarium legis, & Prophetarum* conſcripſit, ea eſt ſententia **): „Uſque adeo deſipiendum eſt, ut „homo videat melius aliquid fieri debuiſſe, & hoc Deum vidiſſe non pu„tet? aut putet vidiſſe, & credat facere noluiſſe? aut voluiſſe quidem, „ſed minime potuiſſe? Avertat hoc Deus a cordibus piorum!

§. 2.

Quam ob rem extra omnem controverſiam eſt, miſſum a Deo Filium, æque Deum, & Patri Conſubſtantialem in ſua, quam fundavit Eccleſia ſacri Regiminis formam *talem* inſtituiſſe, quæ ſibi propoſito fini quam optime conveniret, id eſt *optimam*. Una quidem vox omnium eſt, quotquot catholicam profitentur fidem, a Chriſto Petrum fuiſſe inſtitutum ceu univerſi gregis ſui Primatem, debitaque in hunc finem jurisdictione inſtructum, quidquid contra Febronius obloquatur ab Eccleſia, eaque vel Germanica jam condemnatus ***). Attamen, quod graviter dolendum, hac ſpecioſa fidei profeſſione, ſine qua nemo catholicus eſſe poteſt, multi noſtris, ah quantum excæcatis temporibus tam ſibi illudunt, quam aliis. Quælibet ſacri hujus Primatus jura ita ſingillatim conſtringere, aut verius reſecare nituntur, ut demum tota ejusdem jurisdictio inani tantum nomine relicto evaneſcat, & pereat. Malum paucis abhinc ſeculis ex Gallia ortum, quod non ſine dedecore hujus Eccleſiæ, alias meritiſſimæ dici po-

teſt,

*) De opificio Dei cap. 3. **) Lib. 4. cap. 14. ***) *De ſtatu Eccleſiæ.* 1763.

teſt, animis, prout fieri ſolet, plus æquo exacerbatis, & fictitiæ libertatis, quae aliud, idque gravius onus impoſuit, ultra, quam par erat, ſtudioſis. Ibi contra antiquam Patrum fidem, ut erudite Dom. Petididier demonſtravit *), ſupremi Pontificis jura unanimi antea conſenſu agnita primum fuerunt reſtricta, negataque.

§. 3.

Priſtinæ fidelitatis laus Germaniæ noſtræ fere uſque ad hujus ſeculi lapſum conſtitit: ab annis haud ita multis diſceptari inter nos ſerio cæptum de Papæ ſuprema authoritate, & infallibilitate. Cum nondum de dogmate manifeſte definito lis eſſet; veteris fidei, ſed & fraternæ caritatis tenaces animi recentem tolerarunt non ſine dolore quidem doctrinam adeo, ut jam plerique veritatem ſibi notam, aliis vero inviſam prudenti, ut putabant, ſilentio apud ſe retinerent. At vero hac tolerantia more ſuo ſic abuſus eſt error, ut priſtina illa fides jam aperta fronte falſitatis argueretur, imo & convitiis quaſi ultramontana inſipientia, vel mala fraus proſcinderetur. Hinc factum, ut impetu ſemel facto, ruptis jam antiquitatis repagulis temere in ſanctiſſima, divinaque Sedis apoſtolicæ jura involaretur, Gallia caute quidem pedem retrahente, ſed oſtenſa jam improvide erroris via.

§. 4.

Quod hodiernis diebus deplorandum maxime eſt, cum altiſſima Religionis divinæ dogmata plerumque jam ſermone vernaculo tractentur, accedente ſeculi noſtri libidine ad ſcribendum ex plurimorum otio nata; ſcribilatores noſtri haud raro theologicarum rerum, imo & principiorum catecheticorum oppido ignari ſunt, qui tamen aliqua eccleſiaſticæ materiæ lectione ſane haud ſatis decocta jam animantur ad calamum imperita licet manu arripiendum; quo graviſſimos contra fidem chriſtianam errores vel inſcii per orbem ſpargunt. Inde enimvero noſtra ætate juri eccleſiaſtico tam lethale vulnus infligi manifeſtum eſt, quod Atheologi plerique ſint; qui Eccleſiæ ſacerrima jura nihilominus audent cenſorio naſo diſcutere. Siqui alii ex noſtris Ciſalpinis, ut nominari amant, & reformatis Canoniſtis Theologiæ operam dederint; hujus tamen aut deſpectu, aut ſaltem neglectu divini eloquii authoritatem ex oculis plerumque di-

mit-

*) Traité theologique ſur l'Authorité, & infallibilité des Papes. 1724.

mittunt, insuper venerandæ antiquitatis documenta seu parum æstimant, seu in alienum plane sensum pro more Advocatorum, quod venale est hominum genus, detorquent, ampliorem sibi præ veteribus peritiam juris vel ideo arrogantes, eo quod historica facta saniore, ut ajunt, crisi ad instabilis suæ rationis, sæpe præjudiciis, & sinistra affectione captæ regulam, normamque exigant. Igitur legitima summi Pontificis jura dignoscere, & æqua lance expendere volenti necesse est ante omnia animum serio ad ea attendere, quæ divinæ Scripturæ eloquia de primatu Petri nos docent. Hinc sit

PARS I.

Fundamenta ex divinis Scripturis.

ARTICULUS I.

Christi promissio.

§. I.

Cum Dominus, & Redemtor unacum discipulis suis in partes Cæsareæ Philippi venisset, illorum de se fidem quasi exploraturus, verius autem eosdem in fide instructurus, quid de ipso homines sentirent, interrogavit: *Quem dicunt homines esse filium hominis?* Illi quidem varias, quas audierant, retulerunt hominum opiniones, prædicantem sibi hominem Christum, ceu missum a Deo Prophetam habentium: dicebant enim alii Joannem Baptistam, alii Eliam, item alii Jeremiam, aut unum ex Prophetis. Hæc hominum de Christo fides ut homine. Quam porro Apostoli de se fidem haberent, instituit Christus ex ipsis quærere: *Vos vero quem me esse dicitis?* Præ reliquis inspiratus a Deo Petrus, quam humano lumine agnoscere non poterat, divinitatem Christi, quippe qui verus esset, & per naturam Dei Filius, professus est. *Tu es Christus, Filius Dei vivi.* Hanc Petri confessionem adprobavit divinus Magister, promisso insuper in tantæ fidei remunerationem adjuncto, Petrum fore ædificandæ Ecclesiæ, contra quam nullæ diaboli vires prævalerent, fundamentum, eidemque regni cœlorum claves tradendas, ut quidquid Petrus solverit, aut ligaverit in terra, id in cœlo quoque solutum sit, ligatumve. „Beatus es, Simon Barjona, quia caro, & sanguis non re-

 „velavit

„velavit tibi, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt; & ego dico tibi, quia „tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & „portæ inferi non prævalebunt adverſus eam. Et tibi dabo claves re„gni cœlorum, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & „in cœlis, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœ„lis". Matth. XVI. Verba Salvatoris tam magnifica non fuiſſe in ventum, & inaniter ad Petrum dicta fidelium quisque mihi neceſſario dabit: imo quis iſtorum ſenſus ſit verborum, notione ſua tam ſimplicium, & energia tam potentium indagare ſuperfluum forſitan, niſi neceſſitas cogeret, videri poſſet: haud enim diſquiſitionem requirunt, ſed attentionem.

§. 2.

Notum eſt hanc veteribus præcipue in Oriente conſuetudinem fuiſſe, ut novum nomen hominibus inderent ex quodam ſingulari, ad memoriam conſervando eventu. Hujus rei in V. T. ipſe Deus exempla inſtituit Abram, & Jacob nomina in Abraham, & Iſrael immutando, quorum illud Patrem magnæ multitudinis, hoc vero potentem erga Deum ſignificabat, non vano utique & inani ſigno, ſed vere, & realiter efficaci. Cum igitur Dei Filius Simoni, Jonæ filio nomen immutat, & vocari Kepham, ſeu Petram jubet, rationem quoque indicans, eo quod ſupra hanc Petram ædificaturus ſit Eccleſiam ſuam, *ſupra hanc Petram*, ut ait, non ſupra quamcunque, quæ alia forſitan eſſe poſſet, petram; quis eſt inter fideles, qui adverſus Dei Filium blaſphemare, eumque vaniloquii, quin & deceptionis arguere audeat, quaſi magna promiſſione, nominisque immutatione nihil ſingulare Petro dare voluiſſet ille, cujus verbum omnipotens eſt, & quod ſonat, efficit? Petrus Eccleſiæ fundamentum, hoc immutabile Dei effatum eſt, quod non præteribit, etſi cœlum & terra prætereant. Senſus hic verborum Chriſti litteralis eſt, & plane naturalis, atque (cum neceſſe ſit ad mentem SS. Patrum divinas interpretari ſcripturas) unanimis omnium omnino, ne unico quidem contrario, Eccleſiæ Patrum, vel ipſo adeo fatente Febronio, *non obſcure indicari aliquid præcipuum in Petro præ reliquis Apoſtolis* *). Poſſem inter Græcos Origenem appellare, Athanaſium, Gregorium Naziancenum, Epiphanium, Chryſoſtomum, Cyrillum, Theophilactum, aliosque: inter Latinos Tertullianum, Cyprianum, Hilarium, Hyero-

*) Cap. 2, §. 1, n. 1.

Hyeronimum, sed unum audiamus nunc Augustinum de Petro scribentem *): „Solus inter Apostolos meruit audire: Amen dico tibi, „quia tu es Petrus: dignus certe, qui ædificandis in domo Dei popu„lis esset lapis ad fundamentum.

§. 3.

Quod itaque Christus tam aperte dixit, non negavit Augustinus, dum alibi quodammodo diversam, haud tamen contrariam textui S. Matthæi dedit explanationem, asserens in Petro toti Ecclesiæ datas fuisse claves, ut ostenderet, eas non cum Petro cessasse, sed in Ecclesia remansisse. Quod verum est: non enim pro Petri persona, sed pro totius Ecclesiæ bono promissæ, ac datæ sunt claves regni cœlorum. Enimvero quod capitis est, cum id cum reliquo corpore unum constituat, hoc totius corporis esse, utique per communicationem intelligitur. Est autem istud toti corpori commune *utilitatis influxu*, non *potestatis exercitio*, quæ in capite residet. Ita e. g. visio toti corpori per influxum prodest, etsi a solo capite ope oculorum exerceri possit. Idem de morali quoque corpore sentiendum, e. g. de perfecto Statu politico, in quo suprema jus dicendi potestas ita invenitur, ut ad solum quidem Principem *usus* hujus potestatis, ad totam vero societatem ejusdem *utilitas* pertineat. Hoc utroque sensu cum S. Matthæi textus explicari merito possit, aut de *solo* Petro, ut capite, aut de *tota* Ecclesia, ut ex capite participante; prout e re visum fuerit, lectori liberam electionem cum S. Augustino velim relictam: etsi enim quoad concipiendi modum diversitas sit; una est tamen in rei veritate sententia effato Christi innixa, soli Petro pro totius Ecclesiæ bono administrandas cœlestis regni claves fuisse promissas: *Tibi dabo claves regni cœlorum.*

§. 4.

Cum S. Cyprianum quoque mihi opponas, ita loquentem **): *Hoc erant & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris, & potestatis;* eumdem S. Cyprianum juvat audire fidem catholicam ita profitentem ***): *Petrus, quem primum Dominus elegit, & super quem ædificavit Ecclesiam suam.* Non ergo mihi, sed sibimet ipsi S. Patrem opponis. Credas, si velis, Patrem hunc secum pugnare, mihi non

 per-

*) Serm. 203. in append. nov. edit. T. 5. Col. 338.

) Lib. de unitate Ecclesiæ. *) Epist. 71.

persuadebis, nec quidquam hac, si qua foret, contradictione adversus Ecclesiæ universalis doctrinam evinces. Cyprianum autem facile secum, uti & mecum reconciliare mihi videor asserendo, omnes Apostolos in munere Evangelium prædicandi cum virtute divina miraculorum, seu in ipso *Apostolatu*, & missionis suæ consortio aliquo modo pares fuisse, secus vero in regimine sacro, sive *Hierarchia* divinitus instituta, in qua primum locum, ceu omnium Princeps, præ reliquis Apostolis solus Petrus cum suprema clavium potestate accepit. Et hoc quidem ad mentem S. Cypriani, qui totus in eo est, ut doceat, ad unitatem in Ecclesia servandam a Christo *unum caput* fuisse institutum. Tolle caput, ut omnes Ecclesiæ Prælatos potestate regiminis æquales facias, & cum Febronio unitatem sustulisti.

§. 5.

Ad divinam vero Scripturam ut redeamus; quid sibi velint claves regni cœlorum soli Petro promissæ, amplius discutiendum est. Supremam regiminis potestatem per *claves* indigitari sat omnibus hodiedum constat, quæ ipsa jam consuetudo Judæorum fuit. Multa congerie locorum ex judaicis libris Ligfood ostendit*), verba ista *solvere* vel *ligare* in Hebræorum lingua significasse permittere, vel prohibere, id est, authoritate sua aliquid licitum, vel illicitum declarare. Suprema Filii Dei potestas ita in Apocalypsi describitur **): *Qui habet clavem David, qui aperit, & nemo claudit; claudit, & nemo aperit.* Eamdem, sed tamen pro ratione ministeriali, potestatem in Ecclesiam suam Christus Petro pollicetur: *Tibi dabo claves regni cœlorum.* Tu portabis claves Ecclesiæ meæ, tu aperies, aut claudes pro Authoritatis tuæ eminentia, nulli hominum rationem redditurus, nisi mihi Domino tuo, & Judici. Tu Curator, & Præfectus regni mei esto, tu Vicarius meus. Hoc jure nititur Petro, ejusque Successoribus inditus a majoribus nostris honoris titulus: *Vicarius Christi, & Apostolorum Princeps.*

§. 6.

Nec supremam tantum, sed & illimitatam in terris jurisdictionem Christus Petro pollicitus est. „Quodcunque ligaveris super terram, erit „ligatum & in cœlis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum „& in cœlis.“ *Quodcunque* dixit, nihil rei excipiendo, *in terra*, qua late pa-

*) Horæ Talmud. ad Matth. 16. **) Cap. 3. V. 7.

patet, universa nullum excipiendo locum. Quidquid igitur rei, & ubivis terrarum Petrus aut solverit, aut ligaverit, jure suo potest, illimitata jurisdictione potest, sine cujuscunque Apostoli injuria, aut præjudicio potest: nullum enim Apostolis est jus datum, quod Petro sit negatum, immo quod Petro non sit singulariter, & absque ulla limitatione commissum: *quodcunque ligaveris, quodcunque solveris.*

§. 7.

Nec est, quod dicas, si omnia soli Petro sunt commissa, ergo frustra reliquis Apostolis jurisdictio, & quidem æque a Christo data est. Facile enim per te ipsum, si velis, perspicies, in regno bene ordinato supremam, eamque illimitatam omnia regendi *potestatem* penes Principem reipublicæ esse, haud tamen humanam omnia per se præstandi *possibilitatem:* hæc utique in homine non datur, sed illa tamen in Principe. Oportet itaque præter supremum Principem, cui plenitudo potestatis commissa est, & alios dari judices, præpositosque, illi tamen uni subordinatos, qui singulas, inter se divisas regiminis partes teneant ad bonum universi regimen, ceu ad unitatis suæ centrum collimantes. Ita sane regnum suum spirituale Christus in terra pro hominibus instituere voluit, modo, qui ipsis conveniret, *optimo*, ut uno omnium supremo Capite cum plenitudine potestatis constituto regimen singularum partium, etsi plures inter Rectores divisum ad universi tamen utilitatem conspiraret. Atque hoc ipsum est, quod S. Cyprianus scripsit: *Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur.* Certe a singulis Episcopis pars tenetur propterea, quod suum quisque gregem singularem regat; in solidum vero, seu in unum totum, eo quod Episcopi legem habeant Ecclesiæ unitatem servandi sub uno supremo Capite, quod universo Christianorum corpori præest. Ergo unus est Episcopatus in toto consideratus, unus totius Episcopus; sed & partium dantur Episcopi, attamen cum illo uno quasi membra cum capite, quasi radii cum sole, quasi rivuli cum fonte, quasi muri cum fundamento *inseparabiliter* juncti. *Tu es Petrus, & supra hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.*

§. 8.

Sane cum Apostoli orbem universum inter se partirentur prædicatione sua convertendum, nisi omnes sub uno supremo capite, Petro fuissent dependentiae vinculo conjuncti, etsi eamdem ubique fidem prædicas-

dicassent; ex diversis tamen regionibus, quæ cuique in suam partem cesserant, unam haud collegissent Ecclesiam, sed singuli singulas se se inter nullo societatis, sed tantum caritatis vinculo ad tempus, donec caritas refrigesceret, conjunctas, quippe quarum capita nullam habuissent a se mutuo dependentiam, e. g. Bartholomæo erga Philippum nulla utique jurisdictione regiminis prædito. Id vero neutiquam sapientissimo Christi consilio erat conveniens, qui in hanc terram advenerat, ut ex multis populis unum sibi regnum, perpetuo duraturum, constitueret; hinc unum elegit post suum inde discessum loco sui Vicarium, scilicet Petrum summa rerum eidem commissa: *Tibi dabo claves regni cœlorum.*

§. 9.

Erunt forsitan, qui §. 7 offendantur paritate supremi in regno Principis, aliorumque Rectorum, eidem tamen subditorum, quasi sicut hi non nisi Principis vices gerunt, ita Apostoli tantummodo Petri, non vero ipsius Christi Vicarii fuissent. Quodsi hanc similitudinem (non equidem perfectam) indigne ferant; certe haud in me, sed in Christum ipsum indignatio recidat necesse est, qui supremam, eamque plenissimam, quippe illimitatam regiminis potestatem apertis adeo verbis, atque energicis Petro promisit, *Tibi dabo claves regni cœlorum, quodcunque ligaveris, aut solveris in terra, erit & in cœlo ligatum, aut solutum.* Quidquid ligaveris, ergo & in tuis, si opus fuerit, Coapostolis; in terra, ergo & in locis aliorum Apostolorum prædicatione conversis, eorumque curæ immediate subditis. Hanc universalis jurisdictionis plenitudinem in Petro tu forte potestatem dices *mediatam*, & *extraordinariam?* Si de prudenti œconomia *usus* id intelligas, manus tibi meas do; si de *jure* vero, Christo contradicis, qui Petro, ceu universali sui Vicario, hanc *illimitatam* potestatem proprio ore contulit, hinc sane *ordinariam*, & *immediatam.* Episcopus imprudenter sua uteretur, vel potius *abuteretur* jurisdictione, si Parochis insuperhabitis pleraque, & more solito per se ipsum ordinaret; potestas tamen jurisdictionis quoad singulas Parochias ordinaria, & immediata in Episcopo residet, quam etiam *jure* exercere potest gravi ratione id exigente. Hinc certos casus, aut certas personas, e. g. Moniales merito Episcopus suis in Parochiis reservat. Adplicationem penes te ipsum æqua lance pondera, mi optime Lector! Ceterum ex illa supremi Principis paritate nondum sequitur, quod ad invidiam conflandam quidam extrahunt: non enim sicut mundi Principes *proprio Nomine*, ita Petrus in

in Ecclesia principatum tenet, sed & ille, & ceteri Apostoli sunt Christi, qui proprie Princeps est, *Vicarii*, hoc tamen discrimine, ut Principi-Vicario, id est Petro, subditi sint reliqui omnes Apostoli. Vin tibi rem denuo exemplo illustrari? Quilibet inferioris ordinis curatus sacerdos jurisdictione divina est Christi Vicarius ad suam plebem, nihilominus jurisdictioni superioris Vicarii, qualis Episcopus est, subjectus.

§. 10.

Nonne vero *eamdem*, quam Petro promissam legimus Matth. XVI potestatis plenitudinem, clavesque cælorum Christus omnibus dedit Apostolis Matth. XVIII. „Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super „terram, erunt ligata & in cælo, & quæcunque solveritis super terram, „erunt soluta & in cælo„? Nonne & reliquos Apostolos S. Paulus vocat fundamenta Ecclesiæ Ephes. II. „Superædificati super fundamentum Apo„stolorum, & Prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Jesu„? Nonne in Actis Apostolorum XX. scriptum est: „Spiritus sanctus posuit „Episcopos regere Ecclesiam Dei„?

§. 11.

Hæc quidem, & similia contra S. Petri primatum, sed & contra ipsius Christi clarissimum effatum a viris Acatholicis opponi satis omnibus notum est. Res mira vero, & dolenda merito videtur, si simile quid ex ore Catholicorum resonat, queis Papæ primatus in universum orbem cum jurisdictionis plenitudine a Christo institutus sanctissimum dogma, in Conciliis Lateranensi IV, & Florentino jam definitum, fide divina credendum esse debet. Itane vero, qui Catholicos se dicunt, Dei Filium inanis eloquii, quin & falsi arguere non verentur, ut dum magno apparatu, & nominis immutatione singulare privilegium *soli* Petro promiserit, idem postea dans reliquis Apostolis, revera nihil *singulare* Petro dederit? Consilia Dei absque pœnitentia sunt: Si cælum & terra prætereant, ut M. Bossuetus dixit, verbum Domini ad Petrum non præteribit inane. Dicant ergo illi, ubinam Christus Andreæ, aut Jacobo, aut Joanni, aut cuicunque Apostolorum *in singulari*, æque illimitatam dederit, sicut Petro promisit, regiminis potestatem? Cuinam ex Apostolis præter *solum* Petrum concreditæ sunt claves regni cælorum? Ligandi, solvendive potestas Apostolis data, inquies, est ipsa jam clavium potestas. En! quanto tibi ex fundamento id negem: per illam clavium Matth. XVI supremam re-

 giminis

giminis poteſtatem denotari jam ſupra §. 5 oſtenſum a me eſt. Chriſtum vero Matth. XVIII Apoſtolis non illam ſupremi *regiminis*, ſed aliam *ſacerdotii* poteſtatem omnia peccata remittendi, aut retinendi promiſiſſe vel ex ipſo contextu colligitur, ubi expreſſe de peccatis commiſſis, & apud Deum ſolvendis, ligandisve ſermo eſt. Hoc ſuo promiſſo Chriſtus ſtetit, dum Joan. XX ſacerdotalem ordinis poteſtatem *pro foro interno* peccata remittendi, & retinendi Apoſtolis contulit. Solvere, & ligare omnia peccata poſſe communis eſt ergo ſacerdotii poteſtas, *vi ordinis* omnibus etiam ſecundi gradus ſacerdotibus competens, qui hac in re Apoſtolorum Succeſſores ſunt, & in hoc ſacro tribunali Chriſti Vicarii. Hujus tamen poteſtatis uſum in regno Chriſti haud eſſe illimitatum, ſed a ſuperiore e. g. Epiſcopo in Presbyteris reſtringi poſſe, aut ampliari Catholicorum nemo inficias iverit. Niſi hac reſponſione contentus ſis, dicas mihi, obſecro, ubinam promiſſum ſuum Matth. XVIII præterquam Joan. XX Chriſtus impleverit?

§. 12.

Si vero nihilominus obſcuri textus aliam præoptes explicationem, eamque de regiminis poteſtate; neque me etiam invitum habebis. Memineris tantum non *ſingulis* Apoſtolis, ſed *omnibus* a Chriſto promiſſam fuiſſe quæcumque ligandi, aut ſolvendi poteſtatem. Apoſtolis, immo toti Eccleſiæ *in corpore* id promittitur, utique a ſuo *capite* non disjuncto; igitur in promiſſione Apoſtolis data haudquaquam excluditur, ſed enimvero includitur Petrus, neque *disjunctim* a Petro Apoſtolis, ſed tantum *conjunctim* cum Petro Apoſtolis convenire promiſſio poteſt. Senſus eſt, illimitatam regiminis ſpiritualis poteſtatem in Eccleſia reſidere, ſicut ſi tibi dicerem, in perfecto Statu politico illimitatam dari regendi poteſtatem. Quid inde? an quia in toto ſtatu ſuprema poteſtas; hinc minus in ſolo Principe, ceu corporis politici capite ſupremæ poteſtatis exercendæ jus reſidet? an poteſtas totius politici ſtatus illi capitis poteſtati opponitur? an non in hac potius illa collecta invenitur, & ab hac in alia quoque membra, quaſi in ramos dilatatur? Ita ſane! quæcumque ſolvendi, & ligandi poteſtas in corpore Paſtorum cum ſuo capite conjunctorum ineſt; hoc tamen neutiquam obſtat, quo minus in capite ſolo omnis eccleſiaſticæ poteſtatis plenitudo reſideat, in alios, prout e re fuerit, communicanda, id quod divinus Inſtitutor Chriſtus apertiſſimis verbis Petro promiſit: *Tibi dabo claves regni cœlorum, quodcunque ligaveris, quod-*

quodcunque solveris super terram, erit ligatum, solutumve in cælo. Qui Patrum quorumdam voce mutuata ex illo textu: *Quæcunque ligaveritis, quæcunque solveritis*, dicunt omnibus Apostolis regni cœlorum claves fuisse datas; noverint sibi integrum ex SS. Patribus sensum esse proferendum, addendumque claves fuisse ceteris per Petrum communicandas, hoc est, regiminis potestatem in Apostolis saltem ab illa Petri fuisse dependentem. Ita Optatus Milevitanus *): „Bono unitatis B. Petrus & „præferri omnibus Apostolis meruit, & claves regni cœlorum commu„nicandas ceteris *solus* accepit."

Eadem quoque responsio ad alterum textum §. 10 quadraret, si tamen ibi ratione *regiminis*, & non potius *doctrinæ* Apostoli, quemadmodum & Prophetæ fundamentum Ecclesiæ vocarentur.

§. 13.

Quod vero ad tertium jam spectat textum, *Episcopos esse positos ad regendam Dei Ecclesiam*; nihil plane frequentius, quam hæc vetus cantilena in ore hodiernorum ex Febronii schola hominum resonat; eadem siquidem chorda plerique oberrant. Hic ipse locus vero insigne testimonium est contra atheologos plerosque, prout nostra ætas fert, Jurisconsultos, quantum inscitia sua abripiantur; adeo ut proprio se se gladio incauti confodiant: non enim, nisi solum nomen *Episcoporum* est, quod causæ suæ possit patrocinari, sensus vero ipse allegati textus Act. XX. quam maxime potestatis *episcopalis*, prout hodie extenditur, amplitudini adversatur. Res quippe comperta est, quod primis Apostolorum temporibus appellatio *Episcopi*, sicut & *Presbyteri* omnibus seu primi, seu secundi ordinis sacerdotibus communis fuerit, ita, ut vel nota critica erudito sit Basnagio **), documentum apostolica ætate recentius esse, si in eo jam non promiscue, sed cum discrimine ad nostrum sensum nomina illa *Episcopus*, & *Presbyter* occurrunt. Hinc S. Paulus, ubi Episcoporum officia describit 1. Timoth. III, & Tit. I, aut ubi salutem Episopis dicit, ut Philippensibus I. eosdem nullibi a Presbyteris distinguit, sed tantum a Diaconis. Insuper autem id allegato ex loco eo clarius elucet, quod iidem, qui nunc v. 28 Episcopi, & Ecclesiæ Rectores dicuntur, supra v. 17 Presbyteri, id est, Majores natu Ecclesiæ vocantur. Certe Ecclesiam regere cujuslibet sacerdotis est, qui hodiedum in ipsa ordinatione sua *præesse* jubetur. Quid ergo? Presbyter, ut gregem sibi

 com-

*) Lib. 1. contra Parmenianum. **) Contra Epist. S. M. Ignatii.

commissum regeret, divina jurisdictione præditus ab Episcopo non dependeat, ejusdem mandatis, prout visum fuerit, refragari queat, *ordinariam*, & *immediatam*, seu si fas est, invidiosa hac voce uti, *concurrentem* potestatem suo Superiori, hoc est, Episcopo, in oviculas sibi demandatas abneget? Væ Episcopis, si clamore nostrorum Reformatorum excitati Presbyteri ad vindicanda sua jura divinitus concessa, & antiquitus habita (injuste quidem id fieret) evigilarent! Jam nihil illis potestatis propriæ præter solam ordinationem, nihil autem jurisdictionis propriæ forsitan remaneret, & hoc quidem ex primævis Juribus: *Quid facit excepta ordinatione Episcopus, quod Presbyter non faciat?* quærit S. Hieronymus. Sane quisquis in antiquitate ecclesiastica totus non est peregrinus, facile animadvertat, si compilatis veterum testimoniis in pristina sua jura restitui contra Episcopos Presbyteri postularent, sicut hodie contra summum Pontificem quorumdam Episcoporum advocati clamitant, (ut nihil de Archiepiscopis dicam, qui aliunde divinæ institutionis non sunt, sed tantum ab hominum voluntate suam habent existentiam) multo pejorem causam Episcoporum fore, quam nunc Papæ causa undique assurgentibus adversariis esse videatur. Discant ergo intempestivi nostrorum Episcoporum contra Pontificia jura advocati cautius ad prisci ævi jura provocare, & in specie ab illo textu Act. XX, quo tam frequenter abutuntur, sibi cavere, *Episcopos esse positos*, *ut regerent Ecclesiam Dei*: quippe quo textu, nisi salvis superioris sedis juribus, & quoad partem regiminis suæ curæ commissam explicetur, Episcopi sua superioritate erga Presbyteros exciderent *). Æqua lance ponderantor sicut Presbyterorum jura, & Episcoporum; ita quoque Episcoporum, & supremi Pontificis. Filii hominum juste judicate!

§. 14.

*) In originali græco textu non tantum vox *regere*, sed magis propria *pascere* ποιμαίνειν legitur. Impleri scripturam oportet. Ego autem experientiam testem invoco, quinam sint christianæ plebis Pastores, certe a Deo ad hoc positi, qui verbo tum privato, tum publico, in rebus arduis consilio, in afflictis solatio, in periculis animæ subsidio, in ipsa demum morte assistentia, & ordinaria Sacramentorum ministratione singuli quidem oves Christi singulares, universim autem gregem universum pascunt; an potius primi ordinis Sacerdotes sunt, an secundi? Certe inquam, a Deo positi sunt, qui etiamnum hodie populum Dei non sine propriæ vitæ discrimine pascendi officium exercent. In his ergo S. Scriptura hodiedum singulari quodam modo impletur: his, id est, Presbyteris æque, ac Episcopis S. Petrus scripsit: *Pascite*, seu regite, *qui in vobis est*, *gregem Dei*. 1. Pet. V. 2.

§. 14.

Incassum aliqui prætendunt nullam Presbyteris jurisdictionem *externam* competere, nec proinde illos Episcopis, sicut hos Papæ opponere se posse. Facile enim erit Presbyteris, si volupe fuerit, hujus asserti falsitatem vel ex antiqua praxi, vel ex ipsis divinis Scripturis ostendere. Unde enim Episcopi suam, quam habent externam jurisdictionem, clarius ex SS. Litteris probabunt, quam ex memorato textu, *Episcopos esse positos, ut regerent Dei Ecclesiam?* Atqui cum certum sit ex Scripturis Presbyteros quoque Episcoporum nomine designari; vel hoc fortissimo argumento adversus Episcopos illi roborabuntur, externum regimen, quo ab initio gaudebant adeo, ut etiam excommunicare possent, & in conciliis decidere, sibi revindicaturi. Vide doctiss. Selvaggium *). Utquid vero ad extrema deviandum, media via, in qua veritas, & pax ambulant, seque mutuo osculantur, relicta? Ita enimvero! Episcopi, nec non & Presbyteri a Spiritu sancto positi sunt, ut regerent Ecclesiam Dei, *sed ordine suo;* sicut in corpore bene ordinato, quale Corpus Christi mysticum, seu Ecclesia est, diversa membra diversis præsunt officiis, sed omnia tamen ab uno, eoque supremo Capite dependentia. Presbyteri in portionem assignati sibi gregis regimen tenent, subordinatum tamen suo Superiori, id est Episcopo, cui & ipsi obedire tenentur, a quo ipsorum etiam potestas, etsi juris divini sit, nec fixis a Christo limitibus circumscripta, quoad actuale exercitium vel restringi, vel ampliari, vel etiam *concurrenter* adjuvari, emendarive, atque suspendi potest, prout aut utilitas exigit, aut necessitas. Et hæc quidem eadem justa proportione dicta sint Episcopis, qui & ipsi clavibus Petri, ceu supremi Capitis, & universalis in terra Christi Vicarii subjecti sunt. Ita Ecclesia tam in gregariis militibus suis, quam in ipsis Ducibus sub uno supremo Imperante bene ordinata est acies. Sicut in exercitu *generatim* Ducibus suprema imperandi potestas est, *singillatim* autem uni omnium Principi; ita omnibus Apostolis generatim data est Ecclesiam regendi illimitata potestas, *quidquid ligaveritis, quidquid solveritis, ligatum sit, solutumve:* singulariter vero soli Petro, omnium Apostolorum Principi, cui dictum est: *Quidquid tu ligaveris, aut solveris, ligatum sit, aut solutum.* Itaque in omnibus Apostolis illimitata potestas sacra est, sed non in singulis, præterquam in solo Petro. Quodsi Petrum excipias, truncatum corpus Ecclesia est absque capite, cui si membra resistant, schisma faciunt, ordinem a Chri-

*) Antiq. Christ. tom. 2. cap. 1. §. 2.

ſto inſtitutum turbant, & a capite ſe ſeparando in proprium ruunt exitium. De membris *quibusdam* id dico, quæ capiti repugnant: numquam enim *in omnibus*, ſeu toto in corpore id continget ex divina promiſſione, quae Eccleſiam *inſeparabiliter* ſuo fundamento, quod Petrus eſt, conjunctam uſque ad finem mundi ſtabilem conſervabit. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.* En manifeſtam, & infallibilem veræ Eccleſiæ notam pro perturbato ſchiſmatis tempore! ***Verum eſt Chriſti corpus, quod cum Capite Petro conjunctum.***

§. 15.

Falſum autem inſuper eſt illud inter ſeculi noſtri Canoniſtas ſat commune præjudicium, Epiſcopos nullo cum diſcrimine, ſed eadem poteſtatis amplitudine Apoſtolorum eſſe Succeſſores. Haud ita ſane! Epiſcopi quidem *generatim* in Apoſtolici Corporis jura perpetuo duratura ſubintrarunt, non tamen *ſinguli* in jura ſingulorum. Hanc a Chriſto poteſtatem Apoſtoli ſingillatim acceperunt, ut cuilibet ſua juriſdictio per orbem extenderetur uniuerſum, id quod pro temporis illius circumſtantiis neceſſarium fuerat mundo nondum ad fidem Chriſti converſo, ſed primum per paucos homines convertendo. Verum hæc apoſtolicæ Miſſionis pro toto orbe illimitata poteſtas in Eccleſiarum particularium, ubi ſemel erectæ erant, Rectores, ſeu Epiſcopos ab Apoſtolis conſtitutos jam tunc transfuſa non fuit: Apoſtoli enim cum aſſignata gregis portione, ſicque conſtricta jam regiminis poteſtate Epiſcopos inſtituerunt, uti S. Paulus ſuum diſcipulum Titum Cretæ reliquit, Tit. I. Etiam Apocal. I. legimus in ſeptem Eccleſias Aſiam fuiſſe diviſam, & ſeptem Epiſcopis, ſeu Angelis ſuum cuique candelabrum concreditum. Neque quoad *ſubjecta* tantum, verum etiam quoad *objecta* ab Apoſtolis reſtricta fuit particularium Paſtorum, quos inſtituerant, poteſtas. Sic apud Corinthios diſciplinam ordinare ſibi ipſi Paulus reſervaverat: *Cetera, cum venero, diſponam*, 1. Cor. XI. Hinc falſo laborant præjudicio, qui, ut illam Apoſtolorum, ita hanc Epiſcoporum juriſdictionem æque illimitatam eſſe ſibi perſuadent. Sua cuique Epiſcopo juriſdictionis portio primitus aut ab Apoſtolo quodam, aut prout nunc ſunt Epiſcopi, a Petri Vicario, id eſt, Romano Pontifice fuit conceſſa. Illa igitur apoſtolicæ Miſſionis ampliſſima, atque illimitata juriſdictio neutiquam in Epiſcopos noſtros tranſiit, quippe cum nulli jam illorum ſint in Apoſtolatu ſucceſſores.

res. Solius jam nunc apostolicæ Sedis hæc prærogativa est, ut cum eadem potestatis plenitudine Petrus adhuc in suo Vicario, seu Successore toti christiano orbi praesideat. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni cælorum.*

§. 16.

Non contemnenda est, etsi haud ita evidens sit, S. Matthæi cap. XVII narratio de didrachmate, quod Christus pro se tantum, & pro Petro solvit, quo facto privilegium Petri præ reliquis Apostolis præsignasse videtur. Dignum est, ut in hunc locum S. Joannis Chrysostomi expositionem audiamus *): „Humanum quidpiam passi discipuli sunt, „quod & Evangelista significat, dicens: *In illa hora*, quando plus, quam „ceteros omnes illum (Petrum Christus) honoraret. — Hinc pudore „affecti animi sui commotionem confessi sunt, neque aperte dicunt, cur „Petrum nobis prætulisti? Num ille major nobis est? Non audebant „enim; sed indefinite interrogant: Quis major est? Nam cum tres viderunt præferri ceteris, nihil simile passi sunt: cum autem unus tantum „honorem tulit, tunc dolore sunt affecti." Animadvertebant igitur Apostoli magnum Petro honorem a Domino fuisse delatum, cum pro se, & solo Petro didrachma solvi jusserit, quasi jam appropinquante regno suo Petrum sui Vicarium designare voluisset. Hinc sine limitatione dici non potest, omnes Apostolos pari honore cum Petro fuisse a Christo honoratos.

§. 17.

Aliud insigne promissum præ reliquis Apostolis Petro, & quidem, ut cum schola loquar, *exclusive*, seu *soli* datum habetur Luc. XXII. Orta enim contentione inter Apostolos, *quis eorum videretur esse major*, optimus Salvator dominandi superbam ambitionem, quæ in illis erat, pro sua mansuetudine redarguens, non sic eos, uti mundi Principes, fastu scilicet externo, & cum tyrannide in regro suo dominaturos docuit, sed cum humilitate, & beneficentia, qua major debeat minori inservire, sui ipsius exemplo proposito, utpote qui illis ad mensam recumbentibus ministraverit. Etsi itaque fastuosum illum dominatum cum inani pompa, & tyrannidis horrore conjunctum Christus in suis discipulis reprobaverit; haud tamen omnem vel inter ipsos discipulos dominatum abstulit, sed potius in-

*) Homil. 58. in Matth.

insinuando confirmavit illi, qui ceteris dominaretur, humilem, & mitem potestatis usum exemplo suo commendans: *Qui major est in vobis, fiat sicut minor.* Porro Christus omnibus Apostolis propter fidelitatem in tentationibus sibi præstitam in regno suo, quod disposuerat, primas sedes promisit unacum judicandi alios potestate: *Sedebitis super thronos judicantes duodecim tribus Israel.* prævidens autem diaboli conatus, & vehementiam persecutionum, queis vexandi essent Apostoli, ad *unum* Petrum conversus, quem iterato nomine ad majorem sermonis energiam compellat, quasi in hunc *unum* totius suæ erga omnes sollicitudinis onus effundens ait: *Simon! ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum.* Ita cum Apostolis omnibus, quas a dæmone experturi essent, tentationes prædixisset; illorum tamen insuperabilem stabilitatem in Petro fundandam pollicitus est divinus Magister, sermonem cum Petro, veluti totum cum eo negotium perficiens: *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Hæc Petri fides a Christo stabilita, quæ post lapsum suum numquam amplius defectura esset, ceu quædam petra est, qua ceterorum omnium Apostolorum fides firma teneretur: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.*

§. 18.

Præclare in hunc locum noster Eckius commentatur *): „Arrige „aures, quæso, sincere Lector! & perpende, quoniam aliis Apostolis „præsentibus ad solum Petrum dixit Christus: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua:* & hoc perpenso, quod alii Apostoli fuerunt præsentes, „statim invincibiliter concludes, Petrum primatum omnium habuisse, „cui specialiter hoc dixit. Expendas, quæso, quod primo nominatim „eum adpellat, *Simon!* quasi ex aliis eum vocando, & discretim allo„quendo, *Simon*, ait. Dein quod communem futuram prædixit eorum „tentationem, *Satanas expetivit vos.* Dein tertio revertitur specialiter „dicendo, *ego rogavi pro te*, non dixit *pro vobis*: & iterum, *ut non deficiat fides tua. Tua* dixit, non *vestra.* Et ne aliquid debitationis sub„esset, addit, *& tu* in præsentia aliorum Apostolorum. Et ut indubi„tatissime ab aliis esset distinctus, addit, *confirma fratres tuos*, qui erant „discipuli, & Apostoli. Acsi apertissime diceret Christus: *Ego tui, tu „aliorum curam habeas.*" Si ergo Apostoli adhuc in Episcopis vivunt, si Petrus adhuc in suo vivit Successore, vivit autem certe, eoquod fundamentum

*) Contra Lutherum de Primatu Petri Lib. 1. cap. 45.

tum est *Christi* Ecclesiæ, quæ interire non potest; noverint Episcopi unicam suæ fidei firmitatem in Petri fide, ceu Petra stabiliri, timeant ab hac alienari, secus fundamento destituendi, & instante diaboli tentatione haud perstituri, nisi a Petro confirmentur. Siquis tranquilla mente, & præjudicio, aut malevola adfectione non corrupta hunc S. Scripturæ locum apud se perpenderit; sane is de Sedis apostolicæ inerrantia, pro qua singulariter Christus Patrem rogavit, necessario convincetur. Inde etiam perspicitur, non *singulis* tantum Apostolis, sed *universim* omnibus congregatis Petrum fuisse præhabitum, pro quo solo, non pro reliquis perseverantiam in fide Christus a Patre non solum rogavit, sed quam certissime etiam impetravit. Demum ex eo apparet, quam necessaria sit singulorum Pastorum a Petro dependentia, a quo in arduis rebus, ne a dæmone in errorem inducantur, & a fide recta deficiant, illos confirmari necesse est. Nugas loquuntur contra divini eloquii expressam veritatem, qui plenam Ecclesiæ suæ sollicitudinem cuilibet Episcopo attribuunt, illam *concurrentem* Papæ, eamque superioris ordinis eversuri.

§. 19.

Christus, inquies, etiam omnibus Apostolis, eorumque Successoribus, id est, Episcopis suam promisit assistentiam, ne a fide aberrent: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* Matth. XXVIII. Bene dicis id omnibus Apostolis fuisse promissum. At cogita, non *singulis*, sed *omnibus*, utique in universitate Petro, seu Capite incluso. Quod totius per communicationem privilegium est, id enimvero unius singularitati non derogat. Sic ipsa æterna Veritas totum hominis corpus *lucidum* dixit, etsi luminis sedes, seu oculus, in solo capite fixa sit. Igitur Pastores Ecclesiæ errare non possunt *in corpore* cum suo Capite, quod Petrus est, conjuncti, unde indefectibilis fides Christi precibus impetrata illis communicanda est. *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu confirma fratres tuos.*

§. 20.

Sunt inter hodiernos quidam, qui improvide contendant, id privilegii scilicet indefectibilitatis in fide ita *soli* Petro fuisse promissum, ut in Successores non transierit. Hi improvide inquam in scyllam incidunt, dum vitare carybdin volunt; siquidem infirmo licet hoc effugio causam Episcoporum non meliorem faciunt, sed deteriorem. Si enim

vel ipsis adeo Apostolis, ne in fide deficerent, necessaria fuit a Petro dependentia, a quo in fidei firmitate tenerentur; quanto amplius sequioris ævi Episcopos nullo jam (sicut de Apostolis ab Ecclesia creditur, quorum singuli proprio Christi ore instructi, & Spiritu sancto perfusi, ac in gratia fuerant confirmati) quanto amplius Episcopos nullo jam *personali* inerrantiæ privilegio præditos, ne a fide aberrent, supremo Ecclesiæ Capiti subesse oportebit? Si vel toti apostolico Corpori ita præpositus fuit Petrus, ut omnes, non singuli tantum ab eo debuerint confirmari, in quo uno *singulariter* inerrantiæ donum fuit collocatum; quis hodierno Episcoporum cœtui ampliorem tribuat authoritatem, aut fidei infallibilitatem? Verbo quis neget Petri Vicarium & Successorem id hodie adhuc supra omnes esse Episcopos, quod Petrus supra Apostolos fuit universos, eumque etiam in concilio *supremam* habere in omnes authoritatem, & extra concilium in se ipso, ceu fidelium Christi Capite *fidei infallibilitatem?* Gallicana, inquies, Ecclesia id negat. Neget pace mea, sed quisquis neget, contra divini eloquii veritatem negat. Tantum tolerata est, seu nondum ecclesiastico fulmine condemnata hæc opinio, ab ipsis Gallis solidissime jam impugnata, atque etiam confutata. Heu quam miserum solatium *tolerari*, nondum *condemnari!* Sancta, & optima Mater Ecclesia non vult infligere vulnera, nisi ex necessitate.

ARTICULUS II.

Christi collatio.

§. I.

Sed & promissis suis fideliter stetit veracissimus, quippe divinus Ecclesiæ fundator, Deus-homo, Jesus Christus. Cum enim optimus Pastor, qui animam suam pro suis ovibus tradiderat, a morte redivivus jam tertio Apostolis se manifestasset; Simonem, quem antea Petrum vocaverat, interrogavit, num aliis discipulis, quos ad litus properando fide prævenerat, etiam caritate erga se præcelleret. *Simon Joannis diligis me plus his?* Joan. XXI. Petro amorem suum ex ipsius divini Magistri scientia contestante: *Domine! tu scis, quia amo te*, eidem pascendos suos agnos tradidit: *Pasce agnos meos.* Hac quæstione repetita Christus idem respondenti Petro pascendos agnos iterato commisit. Cum autem tertio Christus eadem quæstione instaret; tum vero contristatus

est

est Petrus, haud dubie in memoriam revocans trinam Magistri sui negationem post illam fidei præsumtionem, qua omnes alios sibi postposuerat: *Si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.* Ergo jam in se diffidens, nec amoris prærogativam præ ceteris sibi arrogans, cum animi dolore omniscio Magistro sui amoris conscientiam resignat: *Domine! tu omnia nosti, tu scis, quia amo te.* Christus vero nunc jam tertio totum gregem suum Petro pascendum committit, *pasce oves meas;* ita discipuli hujus ampliorem præ reliquis caritatem remunerans, universi gregis Pastorem instituendo; sicut antea sublimiorem præ aliis fidem remuneratus, eundem totius Ecclesiæ fundamentum constituendo. Quæ duæ sunt supremi Pastoris præcipuæ dotes, excelsior fides, & uberior caritas, eas in Petro ambas videmus, hinc Petrum supremo Pastoratu totius gregis donatum.

§. 2.

Certum est usque adeo, ut evidens sit soli, & ut ajunt, *individuo* Petro cum aliorum omnium exclusione id officii, *Pastoris universalis* fuisse commissum, utpote quem solum in præsentia aliorum Apostolorum rigoroso adeo examine Christus probaverat, an præ reliquis se plus diligeret: *Diligis me plus his?* & ait Petro, *pasce agnos meos, pasce oves meas.* Hæc immediata & universalis Christi missio est soli Petro propria, nec alteri cuicunque Apostolo, nec universo Apostolorum collegio communis, nisi ut sub Petro & ipsi pascant. Non *suprema* tantum hæc jurisdictionis potestas est, sed & *universalis*, quippe in totum gregem. Nullus hic distinctioni scholasticæ locus in jurisdictionem *immediatam, & mediatam:* una enim Christi voce totus grex pascendus Petro immediate fuit traditus: *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Non pastores magis, quam grex, non minus agni, quam oves, sed & matres, & filiæ, id est, fideles singuli, & universi uni Pastori omnium, Petro fuerunt & *immediate* quidem a Christo subjecti. Deus locutus est, si cœlum, & terra prætereant, hæc filii Dei verba non præteribunt: *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Sileant ranæ, dum cœlum tonat!

§. 3.

Ita Patres nostri crediderunt, hoc eodem sensu textum Joannis XXI. intellexerunt, quo sensu Catholicos oportet S. Scripturam interpretari. Origenes nullo facto discrimine inter agnos, & oves ita pronun-

ciat *): „Petro cum summa rerum de pascendis ovibus traderetur, & „supra ipsum velut petram fundaretur Ecclesia; nullius confessio alterius „virtutis ab eo, nisi caritatis exigitur.“ S. Chrysostomus de Petro ait *²): „Sic abluit illam abnegationem, ut primus Apostolorum factus sit, ei- „que totus terrarum orbis commissus fuerit.“ S. Epiphanius totum Christi ovile Petro fuisse creditum testatur *³): „Hic est, qui audivit, „pasce agnos meos, cui creditum est ovile.“ S. Ambrosius Petrum vocat propter præcipui amoris sui confessionem ipsius summi Pastoris Christi Vicarium *⁴): „Quem elevatus in cœlum amoris sui Vicarium „relinquebat, — quia solus profitetur, ex omnibus antefertur.“ S. Augustinus ita loquitur *⁵): „Quid incongruum, si Petrus post pecca- „tum factus est Pastor Ecclesiæ, sicut Moyses post perculsum Aegy- „ptium factus est Rector Synagogæ?“ An Moyses forte nonnisi *mediatam* in populum habuit jurisdictionem? aut minus forte, quam Moyses in Synagogam, Petrus in Ecclesiam potuit, cui voce dominica æque ac illi totus grex fuit concreditus? S. Leo M. hæc scribit *⁶): „De „toto mundo unus Petrus eligitur, qui & universarum gentium voca- „tioni, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponere- „tur, ut, quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pa- „stores, omnes tamen *proprie* regat Petrus, quos principaliter regit & „Christus.“ Theophilactus ait *⁷): „Finito prandio præfecturam „ovium totius mundi Petro commendabat, non autem aliis, sed huic „tradidit.“ S. Eucherius Lugdunensis in l. c. sic commentatur *⁸): „Dicit ei Jesus, *pasce oves meas*, prius agnos, deinde oves commisit ei, „quia non solum Pastorem, sed Pastorum Pastorem eum constituit. Pa- „scit igitur Petrus agnos, pascit & oves, pascit filios, pascit & matres, „regit subditos, regit & Prælatos. Omnium igitur Pastor est, quia præ- „ter agnos, & oves in Ecclesia nihil est.“ S. Gregorius M. ceu de re „omnibus fidelibus explorata scribit *⁹): „Cunctis Evangelium „scientibus liquet, quod beatissimo omnium Apostolorum Principi Pe- „tro dominica voce *totius* Ecclesiæ cura commissa est.“ Demum S. Bernardus agmen claudat illa Christi verba expendens, *pasce oves meas* *¹⁰): „Cui, non dico, Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic *absolute*, & in-

*) In cap. 6. epist. ad Rom. *²) Orat. 8. advers. Judæos. *³) In Ancorat.
*⁴) In cap. ult. Lucæ. *⁵) Contra Faustum lib. 22, cap. 70.
*⁶) Serm. 3. de assumtione sua ad Pontific. *⁷) In cap. ult. Joan.
*⁸) Serm. in vigil. SS. Apost. *⁹) Lib. 4, epist. 32.
*¹⁰) De consid. l. 2, c. 8.

„*indiscrete* totæ commissæ sunt oves? Si me amas, Petre! pasce oves „meas. Quas? illius, vel illius populos civitatis, aut regionis, aut „certi regni? oves meas inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil.“ Quis ergo fidelium audeat exceptionem, distinctionem, restrictionem facere, ubi Christus nihil excepit, nihil distinxit, nihil restrinxit, sed totum quantum gregem immediata, & illimitata potestate Petro pascendum dedit: *Pasce agnos meos, pasce oves meas?* Sicut unus grex Christi, ita Petrus totius gregis unus Pastor, sub quo plures quidem divisarum inter se portionum Pastores sunt, iique vel superioris Ordinis, vel inferioris, quorum illos nunc Episcopos, hos vero Presbyteros vocamus; quibus omnibus a Petro illud dictum est: *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei.* 1. Pet. V. Hæc optimi Pastoris, Christi *optima* institutio est, qua per unum, & universalem sui Vicarium totum ovile, id est, unacum ovibus ipsos etiam Pastores regit, & gubernat. Væ Pastoribus, qui subordinationis a Christo institutæ everso ordine non jam ad Christum, sed ad se tantum oviculas trahunt! de his M. Augustinus scribit *) „Qui hoc animo pascunt oves Christi, ut suas velint esse, non „Christi, se convincuntur amare, non Christum, vel gloriandi, vel „acquirendi cupiditate, non obediendi, & subveniendi, & Deo placen„di caritate.

§. 4.

Insanit recentior quidam anonymus Scriptor **), qui novam sane, & inauditam verbis Christi, *pasce oves meas*, affinxit expositionem. Verba illa non vult de omnibus ubique terrarum gentibus, quæ fidem christianam amplecterentur, sed de solis Judæis, ad quos missus erat Messias, intelligenda. Movetur autem *I.* ex eo, quod ipse Christus dixit Matth. XV. 24. *Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt, domus Israel.* Idcirco tantum Judæos suas oves vocat inquiens Joan. X. 14: *Ego sum Pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ.* Ergo oves, quas Christus Petro pascendas tradidit, non nisi Judæi fuerant. *II.* Idem probatur ex præcepto paullo posteriori, quod Christus omnibus Apostolis,

*) In Joan. Tract. 123.

**) De Primatu Rom. Pontificis. Opus, cujus Scopus est demonstrare primatum Rom. Episcopi inter alios Episcopos nullum, nisi honorificum esse, nec divinum, nec jurisdictionis. Londini 1770.

lis, consequenter & Petro dedit, ut irent, docerent omnes gentes, iis, que Evangelium prædicarent. Ut quid idem mandatum paucos ante dies Petro dedisset, si oves ejus alii quoque fuissent, quam Judæi? Ergo solos Judæos voluit Christus Petro commendare his verbis: *pasce oves meas.* *III.* Ab Apostolo Paulo discimus Judæorum Apostolum modo speciali fuisse Petrum, sicut & ipse Gentilium fuerat; ita enim scribit Galat. II. 8: *Qui operatus est Petro in Apostolatum circumcisionis, operatus est & mihi inter Gentes.* Item vers. super. *Creditum est mihi Evangelium præputii, sicut & Petro circumcisionis.* Ergo Petrus tantummodo pascendarum ovium domus Israel peculiare mandatum a Christo acceperat hisce verbis: *pasce oves meas.*

§. 5.

Hæc quidem scriptor ille, si fides titulo libri est, Anglus, cujus insaniam doctiss. Lupoli Juris ecclesiastici Professor Neapolitanus solidissime jam refutavit *), & quidem ad I^{mum}: Christus ovium suarum nomine non unam certe Hebræorum gentem, quam Evangelio imbuendam susceperat, designavit: siquidem Hebræos Evangelium audientes, sed minime credentes ex numero esse suarum ovium negavit. Joan. X. 26. *Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis.* Contra vero Gentiles per orbem dispersos, nondum quidem audientes, sed postmodum tamen ad fidem convertendos, oves nihilominus suas esse affirmavit ibidem V. 16: *Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unum ovile, & unus Pastor.* Erant igitur oves ejus propriæ non solum Judæi, quibus primum lux Evangelii splendebat, sed omnes etiam illi ex gentibus, qui Evangelium audirent, & amplecterentur. Equidem Christus dixerat se non esse missum, nisi ad oves, quæ perierant ex domo Israel, salvandas, quo suam erga Judæos prædilectionem, eorumque prærogativam, utpote quibus ipse propria voce sua prædicaverat, volebat ostendere; attamen istorum quoque rejectionem propter incredulitatem, & gentilium ad fidem electionem prædixit, quos oves suas pariter vocavit, sed alias, quæ non sunt ex hoc ovili, sed tamen ad illud adhuc adducendas. Ita Dominus Chananæam mulierem pro filia rogantem primum quidem durius allocutus est, quasi a sua gratia exclusam, postea tamen propter fidem suam eidem gratiam valetudinis suæ filiæ contulit: quo ostendit non sanguine, sed fide filios Abrahæ,

*) Juris ecclesiastici Prælectiones. Neapoli 1777.

rahæ, & jam Christi oves constitui. Bonus ille Pastor, Christus animam suam dedit pro ovibus suis, non certe pro Judæis tantum, sed pro quibuscumque in mundo fidelibus sanguine suo redemtis, ex quibus omnibus unum fecit ovile, cui unum Pastorem præfecit, PETRUM.

§. 6.

Ad IIdum Christus, dum Joan. XXI pascendas suas oves Petro tradidit, eumdem omnium suorum fidelium Pastorem instituit; quinam autem essent ad fidem vocandi, ibi quidem non declaravit: hinc non superflue factum, ut postea omnibus Apostolis unacum Petro dixerit, gentibus quoque Evangelium esse prædicandum. Quæ duæ sunt plane diversæ res, & non immerito diversis in locis, atque ad diversas personas a Christo dictæ, primum scilicet illud ad solum Petrum, in quo duplex persona sensu morali omnino distinguenda est, altera qua simplex *Apostolus*, cui cum ceteris dictum est, *euntes docete omnes gentes*: altera qua *Coriphæus* Apostolorum, & supremus omnium fidelium Pastor, cui singulariter, & soli dictum est: *Pasce oves meas*. Ceterum, quod Judæa tantum sit Petro singulariter a Christo commendata, id oppido falsum est, nam S. Jacobus, quoad vixit, Hierosolymorum fuit Antistes, & omnes Apostoli, antequam se ad gentes verterent, solis Judææ finibus se continebant, & Petrus ipse, ut mox videbimus, primus ad gentiles Evangelium deportavit.

§. 7.

Ad IIIrium singulis Apostolis tamquam Doctoribus omnium indiscriminatim nationum, quocumque terrarum Evangelium ferre, ubique gentium Ecclesias condere, & Episcopos creare jure licebat: siquidem cum tradita Apostolatus dignitate muneris quoque Apostolici potestas tradita divinitus fuerat. Quod autem certi quidam Apostoli ad unam potius, quam aliam gentem migraverint, uno, aut altero loco diutius substiterint, id non nisi ipsorum consilio factum est, movente quidem interno Dei spiritu, sed monente etiam ipsa populorum necessitate. Quam ob rem Paulo, & Barnaba ad Apostolatum evectis conventio quædam inter Apostolos inita fuit, ut ambo illi præcipue ad gentes convertendas proficiscerentur; Jacobus autem, Cephas & Joannes saluti circumcisorum potissimum providerent. Ita ipse S. Paulus Gal. II, 9. *Cum cognovissent gratiam, quæ data est mihi, Jacobus & Cephas, & Joannes,*

nes, qui videbantur columnæ esse, dexteras dederunt mihi, & Barnabæ societatis, ut nos in gentes, ipsi autem in circumcisionem. Id vero minime prohibuit, quo minus Paulus etiam Judæis prædicaret, & Petrus Gentibus, præsertim cum Judæi evangelica gratia fere jam indignos se fecissent. Hinc Petrus ipse testatur se ad omnes gentes Evangelii præconem esse divinitus missum Act. XV, 7. *Viri fratres! vos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum Evangelii, & credere.* Frustra igitur, & contra divinæ Scripturæ veritatem monstrose contorquentur verba: *Pasce oves meas*, quasi iis cura dumtaxat Hebræorum Petro demandaretur. Nec vero quidquam contrarii eruitur ex allatis Pauli testimoniis: ibi enim non asserit Apostolus, se jure *privativo* ad ministerium Gentium, & Petrum ad Hebræorum esse deputatum, sed totus in eo est Paulus, ut Galatis persuadeat, se quoque verum esse Christi Apostolum ceteris hoc in munere æqualem, signis divinis comprobatum, & a Petro omnium Apostolorum Principe confirmatum, proinde æque ac aliis apostolis sibi credendum tanquam gentium Apostolo, quem ad modum a circumcisis credebatur Petro, quibus hic præcipue prædicabat. Galatæ quippe ab evangelica doctrina, quam a Paulo hauserant, se facile abduci sinebant, eoquod minus in eo authoritatis esse putabant, qui non sicut ceteri Apostoli ex ipso ore cœlestis Magistri Evangelium acceperat. Ad Petrum vero ut revertamur, proprio ipsius testimonio edocemur, se esse præ reliquis Apostolis a Deo electum, ut per os ipsius Gentes Evangelium audirent, & crederent. Atque hinc Romam inter Gentes profectus Gentilium Ecclesiæ factus est fundator, in qua hodiedum per suum Vicarium, & Successorem præsidet. Ita videmus verba Christi compleri: *Pasce oves meas.* Apud eumdem Neapolitanum Doctorem Lupoli invenies etiam Claudium Salmasium, Isaac Casaubonum, Joannem Prideaux, & Benedictum Pictetum, nec non Calvinum egregie vapulantes *).

§. 8.

Quid vero jam Febronius, quid tota cohors Febronianorum? Et ipsi ad sacram Scripturam provocant, quasi hæc sibimet contraria foret, & quam Petro prærogativam magno verborum apparatu attribuit, eandem alio in loco iterum destrueret. Itaque non soli Petro, sed & reliquis Apostolis, eorumque successoribus, scilicet Episcopis sacræ pote- statis

*) Jur. eccles. Prælect. Tom. 1. cap. 4. §. 4. &c.

statis *plenitudinem* in suos subditos jure divino concessam fuisse ex textu S. Joan. XX. persuadere conantur: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos — accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Textu hoc mirum, quantum gloriantur, sibique applaudunt recentiores quidam *), sed respondere facillime æque, ac solidissime potest, textum illum plane extra oleas versari. Christus enim ubi ait, Apostolos a se mitti, sicut ipse a Patre missus est, non illam Apostolorum *inter se* Authoritatem, quam Matth. XVI & iterum Joan. XXI indicavit, sed *suam* propriam, eamque divinam Authoritatem præ oculis habuit, indicans, sicut ipse a Patre Deo missus est, ita Apostolos quoque a se divina Authoritate ablegari. Cum itaque, ut Patres intelligunt, Christus hoc loco Apostolos tanquam Legatos suos, & Vicarios instituit, *absolute* quidem apostolicæ missionis divinitas inde erui potest, neutiquam vero *relative* Apostolorum inter se æqualis, & æque ampla jurisdictio regiminis, de qua ibi omnino non fuit sermo. Accedit eamdem divinam missionem a quolibet Ecclesiæ catholicæ Missionario, etiamsi simplici Presbytero continua inde ab Apostolis successione, in apostolica Sede conservata, hæreditari; quis tamen sana mente concludat, propter hanc apostolicæ missionis dignitatem cuilibet Presbytero utpote Christi Legato, & Vicario *plenitudinem* jurisdictionis in plebem suam competere? Certe ibidem Christus Dominus non *præcise* regiminis ecclesiastici formam, seu Regentium inter se relativam Authoritatem, sed *generatim* Ordinis sacerdotalis divinam potestatem instituit: atque hoc sensu ipsa sancta Mater, catholica Ecclesia textum Joan. XX intelligit, dum quemlibet, licet simplicem Presbyterum in Apostolorum successorem his ipsis Christi verbis ordinat: *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis.* His inquam verbis, quibus Ordinis potestas, seu *interna* in conscientias jurisdictio potius, quam illa *externa* regiminis significari videtur, non soli Episcopi, sed omnes etiam Presbyteri Apostolorum successores, Christique Vicarii constituuntur. Anne vero hi æque, ac illi cum *plenitudine* potestatis seu sine *restrictione*, & subjectione erga Superiorem? Apage!

§. 4.

*) e. g. Der Verfasser der kurzen Beleuchtung der Emserpunktation. 1787.

§. 4.

Hinc colligere licet, quid de prima positione Embsianæ Punctationis sit: „Christus sanctæ Ecclesiæ nostræ fundator Apostolis, eorum„que successoribus, Episcopis *illimitatam* dedit potestatem ligandi, sol„vendive pro omnibus illis casibus, ubicunque id necessitas, vel utilitas „Ecclesiarum, aut fidelium ad illas pertinentium exigat." Quæro inprimis ex DD. Punctatoribus, quare solos Episcopos Apostolorum Successores nominarint omissis Presbyteris, quos certum est, pariter esse vi Ordinis quoad potestatem conscientias ligandi, solvendive, eamque *illimitatam*, prout est a Christo data, Apostolorum successores. Nonne hodiedum hæc eadem *illimitata* in conscientias potestas in ipsa Ordinatione cuilibet Presbytero ab Ecclesia datur? Quid ergo? Nonne sacerdotalis potestas, etsi *institutione* sua illimitata, *usu* tamen suo, & *exercitio* subordinata est superiori Potestati, a qua restringi possit, & limitari, aut tota suspendi? Nonne in Ecclesia, quæ bene, immo optime a Deo-homine ordinata est, datur potestatum subordinatio? Dicant, quonam ex fundamento plenitudo potestatis, & independentia a Superiore *quoad usum* sit potius in Episcopis, quam Presbyteris, cum *quoad institutionem* his æque, ac illis potestas sua *illimitate* a Deo sit concessa? Ah iterum dico, væ Episcopis, væ sanctæ Hierarchiæ, si quæ arma illi adversus Papam adhibent, eadem Presbyteri in Episcopos convertant!

Deinde vero superfluum est, quod de casu necessitatis dicunt: notum enim est omnibus, in necessitate, sed *vera*, nullam dari spiritualis potestatis restrictionem, sed illimitatam, prout divinitus instituta est, potestatem exerceri posse, sicut ab Episcopis, ita & a Presbyteris. Hinc in casu necessitatis a quibuscunque peccatis absolvere potest quilibet, simplex licet, sacerdos, cui jurisdictio Ordinis ab Episcopo restricta, aut plane suspensa est. Reverentia tamen Superiori debita videtur exigere, ut eidem extraordinarium, & suo modo irregulare, quippe contra Ecclesiæ regulas, hujus generis factum ab inferiore cum quadam excusationis specie notificetur; ita non curatus sacerdos, qui in casu necessitatis absolvit, summe laudabiliter coram Superiore suo, seu Episcopo hac super re sese purgabit. Plura æquus Lector sibi cogitet. — Illud vero, quod de utilitate Ecclesiarum, vel etiam fidelium particularium asseritur, plerumque falsum est, nisi forte manifesta, & urgens sit utilitas, adeo, ut verius necessitas videatur: constat quippe *commu-*

nem

nem utilitatem, quæ obedientia obtinetur, particulari utilitati esse præponendam; minus enim bonum cedere majori debet. Præterea si quod oriatur dubium, quid veræ utilitatis sit, a Superiore potius, quam ab inferiore, qui forsitan obedire nolit, definiendum est. Sic certe æquo animo haud ferrent Episcopi, si utilitatis prætextu ab obedientia Presbyteri se eximerent, & potestate sibi restricta, suspensave uti vellent. Viden, mi bone! quam diversa, partim quidem vera, partim autem falsa, prout fit a malæ causæ defensoribus, in illa Embsiana prima Propositione fuerint commixta?

§. 10.

At inquiunt, ipsa adeo Ecclesia *supremam* Episcoporum potestatem, seu *plenitudinem* jurisdictionis agnovit, dum in fidei definitione *) de Hierarchia divinitus instituta primo omnium loco Episcopos, non Papam, secundo Presbyteros, & demum ultimo Diaconos, seu Ministros reposuit. Hæc, siqua videri possit, difficultas, mox disparebit Concilii Tridentini caput 4tum Sessionis 23 legenti: manifeste siquidem elucet factam fidei definitionem *tantum* de potestate Sacramenti Ordinis contra Hæreticos, qui Christianos promiscue novi Testamenti Sacerdotes esse, & omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmarunt. Idem vel ipse canonum titulus indicat, *de Sacramento Ordinis*. Itaque de gradibus hierarchici Ordinis ex Sacramento Ordinationis loquens sacrosancta Synodus merito Episcopos primo, summoque gradu reponit, quia Papa ratione Ordinationis suæ *sacramentalis* non aliam accipit, quam *episcopalem* potestatem. Attamen id nullatenus obstat, quo minus ratione Episcopatus sui *Romani*, seu quod idem est, successione in S. Petri locum ampliorem, eamque supremam regiminis ecclesiastici potestatem Papa *immediate* a Deo vi Privilegii Petro, ejusque Successoribus dati, etsi non *mediante* Sacramento obtineat.

§. 11.

Denique contra episcopalis jurisdictionis restrictionem a Papis factam conqueruntur, eo quod hujusmodi restrictionis nulla in S. Scripturis exempla occurrant. Ego vero vel ex ipsis S. Scripturæ exemplis ostendam, ne ab initio quidem penes particularium Ecclesiarum Episcopos, etsi vi ordinationis suæ *illimitatam* ligandi, solvendique potestatem

 æque,

*) Conc. Trid. Sess. 23. can. 6.

æque, ac Apoſtoli acceperint, plenum fuiſſe, & independens ſine *concurrente* Apoſtolorum jurisdictione exercitium ſuae poteſtatis. Ita haud dubie S. Paulus, aut forte Petrus, ſicut aliis in locis ab Apoſtolis factum, Corinthi Epiſcopum inſtituerat *); nihilominus inceſtuoſus ille 1. Cor. V. non a proprio Epiſcopo, ſed a Paulo excommunicationis ſententiam tulit, & 2. Cor. II. a Paulo, non a proprio Epiſcopo indulgentiam nactus eſt. Idem Apoſtolus ne modum quidem cæremoniarum, & liturgiæ ordinem Corinthiorum Epiſcopo diſponendum permiſit, ſed ſibi reſervavit. 1. Cor. XI. Quod Paulus fecit, num facere hujusmodi data occaſione Petrus non potuit, cui claves regni cœlorum ſingulariter traditæ, cujus curæ univerſæ oves fuerunt a Chriſto commiſſæ? Num Paulus jura violavit epiſcopalia, quæ vi divinæ inſtitutionis ſunt *illimitata?* Num *concurrente* ſua jurisdictione, & epiſcopali reſtrictione ordinem evertit hierarchicum? At vero amplior Epiſcopis poſt mortem Apoſtolorum tamquam illorum Succeſſoribus poteſtas acceſſit? Id mihi quo argumento probaveris? Neque enim Epiſcopi noſtri in Apoſtolatu *univerſali*, ſed tantum in portione gregis ſui *particulari* ſunt Apoſtolorum Succeſſores. Solius Romanæ Sedis hæc eſt prærogativa per continuam inde a Petro Apoſtolorum Principe ſucceſſionem in *apoſtolica* poteſtatis plenitudinem intraſſe.

§. 12.

Saltem, inquies, nullibi legitur Apoſtolorum poteſtatem fuiſſe a Petro conſtrictam. Quid hac objectione velis, non video, niſi velis, ut oſtendatur S. Petrum ſuprema ſua regiminis poteſtate fuiſſe abuſum, quod æque abſurdum eſt fingere, ac illud, Apoſtolos Spiritu S. plenos officio ſuo defuiſſe, & reſtrictione, vel etiam ſuſpenſione indiguiſſe. Enimvero abuſus poteſtatis, prudente quocumque homine, ne dicam Petro, indignus fuiſſet illo tempore Apoſtolorum ad gentes convertendas peregrinationis, Eccleſiæ in diſſitis regionibus plantationis, & ſævientis Tyrannorum perſecutionis apoſtolicam reſtringere jurisdictionem, quam pro ipſa temporis neceſſitate oportuit eſſe ampliſſimam. Tunc vero a *non uſu* poteſtatis ad ejusdem carentiam concludes? extenſam per orbem univerſum jurisdictionem ſicut ſingulis Apoſtolis, ita cuilibet in ſingulari ex noſtris Epiſcopis tribues? æque parum hos, atque illos ad præcavendos

*) S. Hieronymus, & Theodoretus exiſtimant primum Corinthi Epiſcopum fuiſſe Apollinem.

dos potestatis abusus correctione, aut restrictione indigos declarabis? disciplinam regiminis non aliam nostris temporibus, quam illis primævis esse debere judicabis? — Presbyteri non curati, seu simplices, id est, quibus jurisdictio ordinis sui, & *illimitata* quidem in animas, ab Episcopo restricta est, aut suspensa, in prima antiquitate nulli inveniuntur; num audebis asserere, Episcopos posterioris ævi in Presbyteris illam divinæ institutionis potestatem restringere, aut impedire non potuisse? Paritas rationis quid dicat, attende. Ceterum quali Petrus honoris, & potestatis prærogativa etiam actuali in exercitio gavisus fuerit, jam nunc indagabimus.

ARTICULUS III.

Petri Exercitium.

§. I.

Quotquot nullum Petro præ reliquis Apostolis aut honoris, aut potestatis fuisse privilegium contendunt, eos sane, si novi Testamenti scripturas vel a limine salutarint, ad lucem splendidissimam non sine vi sibimet oculos occludere dicendum est: præter clarissima enim, quæ jam adduximus, Christi Domini testimonia Ss. Scriptores seu in Evangeliis, seu in Actis, Epistolisque apostolicis constanter, & singulari quidem cum distinctione Petrum præcipuo loco nominant. Ita Mathæus IV, 18. XIV, 28. XV, 15. XVII, 1 & 23. XVIII, 21. XIX, 27. XXVI, 37,40. Marcus III, 16. VIII, 29. IX, 1. XIV, 33, 37. XVI, 7. Lucas VI, 14. VIII, 45, 51. IX, 20, 28, 32. XII, 41. XVIII, 28. XXIV, 12. Joannes I, 42. XIII, 6. XX, 2. XXI, 2. Acta Apostolorum I, 13. II, 14, 37. III, 1. IV, 8. V, 3. VIII, 14. IX, 32. X, 2. XI, 2. Denique S. Paulus Gal. I, 18. Immo & Gal. II, 9, ubi in medio Jacobum inter, & Joannem (nisi forsitam honoris loco) Kephas nominatur, haud levibus argumentis doctiss. Mamachius defendit *), antiquis in Codicibus, quibus usi sunt Chrysostomus, Ambrosiaster, Hieronymus, & Augustinus, Petrum in primo loco fuisse positum. Ipsa antiqua Versio itala, ut observat Petrus Sabatier **), sic habebat: *Cum cognovissent gratiam, quæ data est mihi, Petrus, & Jacobus, & Joannes, qui videbantur columnæ esse.* In pervetusto quoque Alexandrino

*) Origin. & antiquit. Christ. tom. 5, pag. 101, Romæ 1755.
**) Bibl. sac. lat. vers. antiq. tom. 3 edit. Rhemens. 1743.

drino Codice, eoque celeberrimo Petrus ante Jacobum legitur, ut in hunc locum eruditiss. Grotius testatur. Tam accurate observata distinctione Petri ab aliis Apostolis certe aliquid significare voluerunt SS. Evangelistæ, non utique ut pro mundi more Petro vani honoris officium exhiberent, a quo vanitatis sensu toti erant alieni, sed ut ampliorem in Petro, ceu Apostolorum Principe Authoritatem sacram darent observandam. Neque vero primum a me excogitata hæc est, sed Patrum traditione firmata ratio, id quod ex Chrysostomi, Epiphanii, Augustini, & Ambrosiastri testimoniis laudatus Mamachius ostendit.

§. 2.

Sed quod amplius ad rem pertinet, an, & quomodo Petrus præ reliquis Apostolis sacræ potestatis eminentia fuerit, dispiciendum est. Præmonere autem denuo velim, quod quis illa Ecclesiæ incunabula pacato animo considerans facile per se ipsum animadvertat, generali, & illimitata institutione a Christo acceptam Petri jurisdictionem non sese totam exercere pro singulis casibus potuisse, quippe qui tunc temporis nondum contigere. Hinc cum Apostoli ab ipso Christo in mundum universum emissi, & singulari Providentia ab errore custoditi officio suo nulla ex parte deessent, nec Petro sua in illos Authoritas ad destruendum, sed ad ædificandum, non ad temeri abusus voluntatem, sed ad boni usus utilitatem esset data; hinc locus esse non poterat ulli apostolicæ Missionis restrictioni, aut suspensioni. Enimvero singularia hæc Apostolorum privilegia in nostros Episcopos haud amplius quadrant; hi siquidem illis non in apostolicæ Missionis amplitudine, sed tantum in particularis cujusdam Ecclesiæ constricto, & prout ratio unitatis exigit, subordinato Pastoratu succedunt, quales inde jam ab initio fuerant Episcopi ab Apostolis pro certis tantummodo locis, & quidem cum potestatis restrictione instituti, utpote quibus nec disciplinam suo arbitratu ordinare per S. Paulum licuerit: *Cetera, cum venero, disponam.* Cor. XI, 34. Meminerint hodierni Episcoporum contra Ecclesiæ Caput advocati, & numquam obliviscantur, nullos in Apostolatu ample sumto, seu cum universalis jurisdictionis amplitudine, sed tantum in particularium Ecclesiarum Episcopatu Successores ab Apostolis fuisse relictos. Quis enim Andreæ, ut universalis Apostoli, quis Jacobi Successor est, aut umquam fuit, nisi in sola, & particulari e. g. Hierosolymæ Ecclesia? Falsum est ergo plurimorum hodie præjudicium, in quod etiam non

ita

ita pridem Scriptor quidam Spirensis *) incidit, episcopalem potestatem, divina institutione sua, sicut generaliter sacerdotalis est, illimitatam *etiam intuitu cujusque Diœceseos quasi illimitatam posse considerari.* Licet enim Episcopi *in corpore* Apostolorum choro succedant, *singuli* tamen Episcopi haud quaquam singulis succedunt Apostolis in illorum illimitata potestate, sed particularium Episcoporum potestas semper jam inde ab initio quoad actuale jurisdictionis exercitium erat constricta, id quod Ecclesiæ suæ dispositioni Christus reliquit, qui tantum generaliter Sacerdotii potestatem tunc temporis adhuc vagam, & indeterminatam, seu illimitatam instituit.

Unica est autem apostolica Sedes, illa Petri, in qua hæreditario jure Clavium suprema, & illimitata potestas eadem cum amplitudine, seu potius plenitudine a Petro non interrupta serie ad hodiernum usque illius Successorem transfusa est. Atque hoc non casu aliquo, non solum humana conventione, sed divino plane consilio factum, ut propagata semel per Apostolos fide, & institutis gregum particularium Pastoribus totius Ecclesiae perpetuo duraturæ unitas cum suo universali Capite in melius conservaretur; decuit enim optimum Pastorem, qui Christus est, ut gregis sui unitati *optimo modo* consuleret, qui voluit unum fieri ovile, & unum hujus Pastorem: *fiat unum ovile*, & unus Pastor.

§. 3.

Unus ille totius dominici gregis Pastor, Christique post suum ex hac terra discessum generalis, & universalis Vicarius fuit Kephas, seu Petrus. Is quidem ab humilitatis Magistro nonnisi humiliter de se sentire, omniumque, quibus præesset, servus fieri didicerat, quam longissime ab illo sibi, omnibusque Apostolis prohibito fastus, & superbiæ dominatu remotus; nihilominus tamen, utut summa animi modestia, & simplicitate, prout res ipsa, & tempus exposcerent, quanta præ reliquis Apostolis sacræ potestatis Authoritate præstaret, & dictis ostendit, & factis. Etsi pauca admodum supersint eorum, quæ Petrus gessit, monumenta potissimum in Actis Apostolorum contenta; si tamen vel illa attentius pensitemus, sufficientia nobis eminentiæ, quæ in Petro erat tanquam Apostolorum Principe, argumenta præbebunt. Ut rem ordine perficiamus, a primo Actorum capite initium esto.

*) Differt. in fasc. 3 ad conc. Nat. Germ. integ. pag. 264.

§. 4.

Cum Domino in cœlum assumto unanimiter discipuli unacum mulieribus in oratione perseverassent, præ reliquis a Deo inspiratus surrexit in medio fratrum Petrus, abs dubio sui memor, cui Dominus dixit, *tu aliquando conversus confirma fratres tuos*, & viris simul centum viginti congregatis grave, quod incumberet, negotium *NB.* non pro consilio, sed definitiva, quod Capitis est, sententia enunciavit, inquiens: *Oportet impleri Scripturam, quam prædixit Spiritus sanctus per os David de Juda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderent Jesum. — Episcopatum ejus accipiat alter. Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt congregati, — testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis.* En non singulorum dumtaxat Apostolorum, sed totius apostolici Collegii Præsidem cum authoritate proponentem, seu si malis, imperantem, *oportet fieri:* sed en etiam a fastuoso dominatu remotum, quippe qui non per se virum nominavit Judæ proditori substituendum, etsi forsitan & illud potuisset. Ne tamen aliquid sibi temere arrogaret, aut alienæ invidiæ locum daret, vel de plebe viris liberam cum Apostolis eligendi facultatem permisit. Quid est, quod multi hodie cum molestia a nobis exemplum exigant imperii a Petro exerciti? aut num forte dominatu hoc Petri electionem fieri jubentis offensi sunt Apostoli, conquestive, quod votis suis antea non numeratis, imo ne auditis quidem, quid faciendum sit, præscribere attentaverit? Ita forsitan Petrus, si apostolico collegio unus, alterve principiis Canonistarum, vel Publicistarum nostri ævi imbutus assedisset, experiri debuisset. At secus Apostoli æque humilitate, ac ipsorum Caput instructi promtam obedientiam Petri mandato exhibentes absque tergiversatione duos in medio statuerunt, & fusis ad Deum precibus orarunt, ut quem elegerit ex duobus unum, ostenderet in locum proditoris Judæ, quod Petrus jusserat, subrogandum.

§. 5.

Variæ sunt cavillationes, quibus aliqui vim hujus loci eludere conantur. Dicunt itaque 1mo: si præ reliquis inspiratus est Petrus, ut id proponeret; tunc non ut collegii caput id fecit, quod simili cum gratia quilibet alius facere potuisset, 2do: Petrus divinam Scripturam adduxit, quam sane impleri oportuit, hinc non sua sed illius authoritate consensum aliorum obtinebat, 3tio: Apostoli, ut in electionem consentirent, propriam & ipsi inspirationem habere poterant; non ergo quasi

quasi ex Petri præcepto id factum. 4to: Denique Petrus non denominare ausus est Judæ substituendum, sed collegio fidelium electionem relinqui debere agnovit. Respondeo has argutias jam inutiles esse, postquam ex allatis supra S. Scripturæ testimoniis constat, Petrum ut supremum, & universale Ecclesiæ Caput a Christo fuisse institutum: quæstio enim nunc tantum de eo est, an, & quomodo Petrus suprema sua authoritate sit usus. Analogia ergo fidei, quæ una est ex optimis S. Hermeneutices regulis nunc a nobis exigit, ut actiones Petri secundum divinam institutionem explicemus. Hisce præmissis ad singula dico, & quidem

Ad primum. In medio apostolici Collegii assurgere ad negotium proponendum, id Capitis erat, & licet quilibet alius singulariter inspiratus idem facere potuisset, tamen ut Petrus præ reliquis inspiraretur, id eidem tanquam Capiti ex ordine divinitus instituto conveniebat.

Ad secundum. Principes etiam seculares sæpe decretorum suorum rationes dant omnino evidentissimas, quod illorum Authoritati adeo non officit, ut eamdem tantum faciat amabiliorem. Ceterum nisi Petrus adductum Davidis textum de Juda explicasset, nemo forsitan ex ipsis Apostolis ita intellexisset, minus illi cogitassent, a se potius, quam immediate a Deo surrogandum esse Judæ Successorem. Hac super re nulla sibi consultatione permissa Petro promta obedientia consentiunt.

Ad tertium. Apostolis singulari inspiratione non erat opus, cum ex Domini promissione scirent, se cum Petro, seu fundamento suo conspirantes errare non posse.

Ad quartum. Petrus pro sua modestia usus non fuit plenitudine potestatis, ne eadem forte abuti videretur. Sic Apostoli quoque Diaconorum electionem laicis permiserant. Act. VI.

§. 6.

Altera, quæ Act. II narratur, historia non minus memoranda venit. Ubi diebus Pentecostes completis Spiritus S. de cœlo tamquam ignis descendit, seditque supra singulos Apostolorum, qui variis linguis loquebantur; stupentibus omnibus, & quid sibi hoc vellet, quærentibus;

bus; fuere tamen inter Judæos irrisores, christiani nominis inimici, qui ebrietati tantum adscribere miraculum non vererentur. Tum vero Petrus inter reliquos undecim Apostolos *solus* levavit vocem suam. Unicus contra Christi adversarios causam veritatis defendendam, suique & collegarum patrocinium in se suscipit, etsi Apostolorum singuli Spiritu S. repleti essent. Utquid omnes silent alii præsente Petro, nisi quod caput omnium purgationis sermonem, seu apologeticum enunciare nomine omnium oportuit? In tanta hominum multitudine tunc congregata cum solus Petrus omnibus loquitur; nonne sibi præ reliquis excellentiam vindicat? Nonne eamdem agnoscunt reliqui omnes nunc obmutescentes, qui antea ambitione tacti sollicite quæsiverant, quis eorum videretur esse major? At nondum satis! Judæis sermone hoc Petri compunctis, & Apostolos interrogantibus, quidnam sibi faciendum esset, illico Petrus loco omnium respondet, sententiamque per se solum pronunciat, pœnitentiam esse illis agendam, & Baptismum in nomine Jesu suscipiendum ad remissionem peccatorum, & ut donum Spiritus S. ipsi quoque acciperent. Dignum hic notatu est, quæstionem a Judæis non soli Petro, sed omnibus Apostolis fuisse propositum: *Dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos.* Solus ergo omnibus tacentibus Petrus cur loquitur, nisi quia omnium caput? Non proprio ore ceteri Apostoli præsente Petro, sed illius ore loquuntur: hinc merito Petrus os Apostolorum a S. Chrysostomo vocatur *): *Quid igitur os Apostolorum Petrus? Semper fervens chori apostolici Coriphæus omnibus interrogatis ipse respondet.* Ita sane! vox Petri omnium Apostolorum vox est, totius Ecclesiæ vox. Qui Petri vocem non audit, is gregis dominici ovis non est. Ubi Pastor Pastorum loquitur; tacendum vel ipsis Pastoribus est, & consentiendum. Sic uno Petri ore omnes loquuntur. Qui contra loqueretur, jam unius gregis Pastor non foret, sed gregem is divideret: unum autem est Christi ovile, & unus Pastor omnium, ille, cui a Filio Dei dictum est; *pasce oves meas.*

§. 7.

Actorum III & IV bigam Apostolorum nobilissimam invenio: *Petrus & Joannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam.* Insigne hoc loco miraculum a Deo parabatur ad fidem Judæis prædicandam, plurimosque, qui electi fuerant, apostolica prædicatione convertendos. Dies

*) Homil. 54 in Matth.

Dies haud dubie festiva fuit, quod patet ex ingenti hominum affluentia in templo, & homo quidam claudus ex utero matris suæ, quem ponebant pro more ad portam templi, ut ab ingredientibus eleemosinam acciperet, preces suas in accessu Duumvirorum emisit. Comes Petri, dilectus ille Christi discipulus erat, qui in sinu Domini solus requiescere meruit propter singularem castitatem hac dilectionis prærogativa dignus, gratia tamen apostolici muneris, quæ hoc loco insigniter apparuit, Petro plurimum posthabitus.

Mendico utrumque rogante Apostolum, Petrus subito Spiritus S. motu impulsus, ut illi valetudinem corporis restitueret, dixit: *Argentum, & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do.* Apprehensa igitur ejus dextera allevavit eum in nomine Jesu surgere jussum, qui exiliens stetit, & intravit cum illis in templum alta voce Deum magnificans. Cum frequentis populi concursus fieret omnibus ad rei novitatem stupentibus, opportunam Petrus occasionem capiens Christi fidem populo prædicavit. Dicas hoc loco in præsentia Petri apostolicum Joannis munus quasi cessasse. Ita S. Lucas totum Petri sermonem refert, ut nihil de iis memoret, quæ Joannes utpote minori authoritate ad populum dixerat, nisi forte solius Petri verba huic quoque, vel tacenti attribuantur: *Loquentibus illis ad populum.* Hac Petri prædicatione plurimis Judæorum ad fidem conversis postridie Principes Hierosolymæ congregati in medio duos Apostolos statuerunt, quos & interrogarunt, qua virtute, quove nomine hoc facerent. Tunc iterum *Spiritu S. repletus* non Joannes, sed Petrus respondit: *Principes populi, & seniores audite!* Solus denuo Petrus est, qui Spiritus S. instinctu coram Judæorum supremo concilio Christum prædicavit, sententiamque tulit totius christianæ Religionis fundamentalem: *Non est in alio aliquo salus: nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.* Totum hunc sermonem ad Synagogæ Principes solus habuit Petrus adstante, & silente tantum Joanne, nisi quod tamquam eorum, quæ Christus gesserat, contestis cum Petro pauca judicibus dixerit, ne amplius de Jesu loquerentur, prohibentibus: *Si justum est vos potius audire quam Deum, judicate: non enim possumus, quæ vidimus, & audivimus, non loqui.* Quisquis hæc duo legerit Actorum capita, ubi in Petri præsentia quasi evanescere Joannis apostolatum viderit; intelliget, quantum a vero illi aberrent, qui vel in apostolico munere ita omnes Apostolos fuisse Petro æquales contendunt, ut nullam absolute honoris, & potestatis excel-

 lentiam

ſentiam in Petro velint agnoſcere. Palpabile eſt ergo duriorem, & forſitan adfectu humano profectam eſſe illam de omnium Apoſtolorum æqualitate, toties jam recoctam S. Cypriani expreſſionem, eamque mitigari debere.

§. 8.

Præ ceteris adhuc memorabile videtur Actorum cap. V, ita enim Petrum inter Apoſtolos, ſicut antea Chriſtum inter diſcipulos exhibet, tanta ſcilicet authoritate eminentem, ut Chriſti Vicarium, & corporis apoſtolici Caput non poſſis, utcunque velis, diffiteri. Cum Ananias, & Saphira de pretio venditi agri aliquid fraudaſſent, & partem ad pedes Apoſtolorum attuliſſent; non ab aliis præſente Petro judicium latum; hic vero inconſultis ceteris ſententiam tulit, ſuamque divinam jurisdictionem magna cum eminentia, horribili etiamnum modo exercuit, infidelem increpando virum, ut ſuperno ictu exanimis in terram caderet: *Cur tentavit Satanas cor tuum? — Non es mentitus hominibus, ſed Deo.* Similiter & ad mulierem: *Ecce pedes eorum, qui ſepelierunt virum tuum — & efferent te.* Miraculum hoc fuiſſe dices. Fuit certe, id quod amplius obſerves, vel miraculum, quo divinitus conceſſa Petro jurisdictio ligandi, ſolvendive pro ratione illius temporis comprobaretur. Etſi alii quoque Apoſtoli ſparſim habuerint donum miraculorum; eo tamen in Petri, ceu capitis ſui præſentia caruiſſe videntur ad manifeſtandam ſingularem Petri prærogativam.

Hinc factum, ut fideles infirmitatibus preſſi ſanationis ſuæ fiduciam, ſicut olim in Chriſto cum diſcipulis ſuis ambulante, ita poſthac in ſolo Petro collocarent, *ita ut in plateas ejicerent infirmos, & ponerent in lectulis, ac grabatis, ut veniente PETRO ſaltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus ſuis.*

Eodem adhuc capite v. 29 Petrus tamquam Apoſtolorum Princeps ſollicite a reliquo choro apoſtolico diſtinguitur: *Reſpondens Petrus, & Apoſtoli dixerunt:* Edic, obſecro, cur non ſimpliciter legitur Apoſtolos reſpondiſſe, ſed Petrum, & Apoſtolos? Ad quid diſtinctio hæc, niſi ut Caput a corpore diſtinguatur, aut eo quod ſolus Petrus nomine aliorum Apoſtolorum illis tacentibus denuo reſponderit?

§. 9.

§. 9.

Actorum VIII Petrus & Joannes ab Apostolis tamquam illorum præcipui ad Samaritanos mittuntur, ut illis Spiritum S. darent. Cum Simon eumdem vellet pecunia sibi comparare; scelus hoc non Joannes præsente Petro, sed ipse Petrus pro sua judicandi Superioritate, quam unacum clavibus a Christo acceperat, castigavit sententiam edicens: *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Nec obstat, quod legitur hoc loco, S. Petrum cum Joanne ab Apostolis fuisse missum. Placet hac super re gallicum Scriptorem, Papæ non nimis addictum Calmetum audire, qui ita commentatur *): „Hoc minime intelligendum est, quasi Petrus illis pa„ruerit, atque ipsi in illum, tamquam inferiorem supremam suam autho„ritatem exercuerint. Scimus S. Petrum in Ecclesia, tamquam Apostolici Collegii Caput habitum fuisse. Semper Apostolis omnibus præponitur, pro illis loquitur, verbo: semper agit tamquam Caput, & Princeps Apostolorum. Hic autem mittitur, ut assolet, in aliquam civitatem, vel communitatem, quo legatur ille (consilio, & caritate, non imperio) qui Princeps est, & Caput ad rem amplissimam, gravissimamque agendam, atque transigendam. Ita Ecclesia antiochena mittit S. Paulum, & Barnabam Hierosolymam, ut de rebus maximi momenti consulerent Apostolos: & Judæi hierosolymitani Romam miserunt sacerdotem Ismaelem, atque nationis Principes, qui coram Nerone Aggrippam, & Festum accusarent.

§. 10.

Plura de Petro observatu dignissima referuntur Act. IX. Persecutio in morte Stephani excitata non diu per Palæstinam sæviit providente Deo, ut cito pax redderetur, quo facilius Evangelium Judæis prædicaretur. Cum itaque Ecclesia per Judæam, & Galilæam, & Samariam, hoc est, per totam Palæstinam ab Apostolis jam propagata pacem haberet; factum est, ut Petrus, qui durante persecutione semper Hierosolymæ permanserat, inde egrederetur, & dispersos undique fideles *pertransiret universos.* Omnem late regionem peragravit *tamquam Imperator suas copias recensens, ut videat, utrum omnia se bene habeant:* ita S. Chrysostomus exponit **). Quæ igitur ordinanda circa disciplinam fuere, abs dubio Petrus

*) Comment. litteral. tom. 7.
**) Homil. 21 in Acta.

trus ubique difpofuit. Agite, huc adefte feculi noftri Hypercritici! qui ut facram Petri Monarchiam impugnare poffitis, nihil fingulare, quod Monarchicam Poteftatem proderet, in actis Petri poffe inveniri contenditis. Palæftinæ Ecclefias variis in locis per Apoftolos fundatas Petrus pertranfiit *univerfas*, ipfas adeo Apoftolorum fedes vifitans. Cuinam alteri ex Apoftolis tanta authoritas? Nonne hæc vifitatio univerfalem ubique locorum Petri, feu fupremi *Ordinarii* jurisdictionem prædicat? Aut num forte reliqui Apoftoli gravamina adverfus Petrum moverunt de concurrente fecum aliena in greges fibi proprios, hoc eft in fideles a fe converfos poteftate? Sane peregrina hæc Apoftolis, & incognita lingua foret, illam Petri *concurrentem*, & *ordinariam* quidem, fed fuperiorem jurisdictionem *alienam* vocare. Superi! quam diffona vox, & Patribus inaudita eft, quæ *alienam* Petri vocem appellat, Petri, cui totum ovile Chrifti dominico ore commiffum eft! Væ ovibus, quibus audire univerfalis omnium Paftoris vocem non liceat! Non certe Paftores forent, fed lupi rapaces, qui ab uno Paftore omnium oves fegregarent. Etfi plures funt Paftores ovium fingularium; at unus tamen eft omnium Paftor, fupremus ubique Ordinarius, quippe cui totus grex *illimitate* fine ulla reftrictione, & *immediate* proprio ore Paftoris divini traditus eft: *Pafce oves meas*.

§. II.

Petrus vifitans univerfos per Palæftinam fideles fratres (ad gentes enim regnum cœlorum nondum erat dilatatum) devenit ad Sanctos, qui habitabant Lyddæ. Hac generali vifitatione non folum Petrus fuam, quam habuit, fupremi Ecclefiæ Capitis authoritatem exercuit, fed & Deus ipfe infigni præ reliquis Apoftolis miraculorum gloria ubique locorum fecit manifeftam. Homo quidam Aeneas nomine, jam octo annis in lecto jacens, quem priores viri apoftolici per loca illa fidei præcones nondum fanaverant, fubito Petri juffu fanus furrexit. Hujus rei fama cito ad Joppen non procul a Lydda fitam adventum Petri nunciavit, quod ubi difcipuli fideles audiverant, Petrum prope adeffe, fiducia pleni erga Principem Apoftolorum miferunt, qui illum mox adducerent ad vitam defunctæ Tabithæ optimæ mulieri reftituendam, quam ille voce fua refufcitavit. Qua re per totam Joppen divulgata multi in Domino crediderunt. Noftra hic iterum animadverfione digniffimum eft, quod, etfi finguli Apoftoli dono miraculorum effent præditi, illud tamen donum,

ubi

ubi Petrus aderat, fere unice in hunc, aut plane insigni cum eminentia ab ipsa S. Scriptura referatur, qua etiam teste fideles undique dispersi longe majorem in Petro, utpote post Christi de hac terra discessum Apostolorum Principe, quam in aliis Apostolis fiduciam posuerunt.

§. 12.

Præcipuum est Act. cap. X, unde apostolici adeo muneris illustris prærogativa in Petro effulget. Persuasi sibi adhuc erant Apostoli tantum filios Israel a Deo electos esse, qui prædicatione sua in ovile Christi congregarentur, margaritas autem Evangelii non ante porcos, id est, gentiles esse projiciendas. Soli Petro præ ceteris divina revelatio facta est, jam non discrimen fore Judæum inter, & Græcum, sed ipsis quoque infidelibus populis regnum Dei esse adapertum. „Ascendit Petrus in superiora, ut oraret, circa horam sextam, & cum esuriret, voluit gustare. „Parantibus autem illis cecidit super eum mentis excessus, & vidit cœlum apertum, & descendens vas quoddam, velut linteum magnum quatuor initiis submitti de cœlo in terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentia terræ, & volatilia cœli: & facta est vox ad eum, surge Petre, occide, & manduca: ait autem Petrus, absit Domine! quia numquam manducavi omne commune, & immundum, & vox iterum secundo ad eum, quod Deus purificavit, tu commune ne dixeris." Cum Petrus secum hæsitasset, quidnam sibi hæc visio vellet, advenientibus viris a Cornelio Romanorum Centurione missis, interno spiritus instinctu didicit, sibi jam esse cum gentibus communionem ineundam. Quare cum quibusdam fratribus ex Joppe Cæsaream ad Cornelium profectus dixit: *Mihi ostendit Deus neminem communem, aut immundum dicere hominem.* Magnum hoc mysterium soli Petro immediate a Deo, non in aliquo Apostolorum conventu ostensum fuit, sed omnes reliqui hanc tanti momenti veritatem, ceu apostolici officii regulam primum a Petro addiscere debuerunt. Ita vel ipsi Apostoli in sui Apostolatus munere a Petro dependebant instruendi, quo illud spectat Christi effatum: *Tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Primus ergo, qui divina revelatione sibi soli facta Evangelium in gentes propagavit, fuit Petrus: ipse fundator est christianæ inter Ethnicos Ecclesiæ, quæ nostra hodie Ecclesia est regno Dei a perfidis Judæis ablato, nobisque donato. Ipse est, in quo Christus promissionem suam implevit: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.*

§. 13.

§. 13.

Non minus notandum venit Act. cap. XII. Manum miserat Herodes Aggrippa ad Ecclesiam Christi persequendam: Jacobo, qui major dicitur, jam occiso, ut amplius placeret Judæis, consilium iniit illis adeo invisæ sectæ ipsum e medio tollendi Caput; hinc & sacer textus ait: *Apposuit, ut apprehenderet & Petrum.* Hoc apprehenso, & in carcere servato, ut post Pascha populo daretur interficiendus, summa erat totius Hierosolymitanæ Ecclesiæ pro Petro sollicitudo, & fideles toto Paschatis octiduo indesinenter suas preces pro Petri, Capitis sui liberatione ad Deum effuderant: *oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo.* Tantum sibi in Petri salute positum existimabant Christiani! Dicas non immerito illum fuisse precibus fidelium a Deo donatum, propterea magno miraculo per angelum e carcere eductum. Potuisset Deus Jacobum quoque a morte liberare; sed permisit hunc celeri martyrio coronari, nec adeo fideles pro illo leguntur fuisse solliciti. Petrus vero adhuc erat necessarius, qui ad ampliora servabatur, non tantum Judæorum, sed & Gentilium Ecclesiæ Princeps. Hunc oportuit non Hierosolymæ, sed Romæ, in civitate orbis capite Christum glorificare, ejusdemque Ecclesiam inter gentes martyrio suo ædificare. Una est Christi Ecclesia sub vicario capite, Petro. Qui non Petri est, neque Christi est: *unum ovile, & unus Pastor.*

§. 14.

Huc usque nascentis Ecclesiæ historia per XII Act. capita sic a S. Luca descripta est, ut cum veritate illam *Regiminis Petri historiam* dixeris, honoris, & potestatis prærogativa inter Apostolos semper Petro attributa, immo aliorum Apostolorum gestis aut penitus neglectis, aut non nisi occasione Petri, & quasi per transennam recensitis. Petrus per se solum sine præhabito Apostolorum concilio mandata dat e. g. pro Juda proditore Successorem in illius locum eligendi. Solus Petrus nomine aliorum Apostolorum in ejus præsentia tacentium loquitur, omniumque causam in se suscipit defendendam. Solus est Petrus, qui inter alios Apostolos præsens miracula patrat, & verbum Dei ex singulari inspiratione prædicat. Errantes solus Petrus inter reliquos Apostolos cum authoritatis eminentia redarguit, & miraculorum gloria præ aliis illustris a toto apostolico choro solus, ceu caput distinguitur. Singulas diversis in locis per alios Apostolos plantatas Ecclesias solus Petrus cum

ordi-

ordinaria Superioris jurisdictione tanquam suas visitat, divinæ omnipotentiæ virtute ubique locorum suffultus. Revelatio plane singularis de gentibus ad regnum Dei vocandis extra Apostolorum concilium soli Petro datur, a quo omnes reliqui hanc præcipuam apostolici officii spartam debent addiscere. Demum pro Petri periclitantis vita extremum afflicta Ecclesia eumdem suis precibus impetrat Judæorum manibus ab angelo ereptum, sed ampliori gloria per Gentiles coronandum. En fundamentum Romano-Catholicæ Ecclesiæ, quæ sola Christi est, supra Petrum ædificata, quam diabolicæ potestates numquam poterunt expugnare. *Tu es Petrus, & supra hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.*

§. 15.

Porro Petrus est, ad quem, utpote Columnam Ecclesiæ præcipuam, seu supremum Rectorem S. Paulus ab ipso Christo post mortem vocatus Apostolus proficiscitur Gal. I, 18, licet non discendi studio, ut S. Hieronymus ait, sed tamen honoris priori Apostolo deferendi gratia. Ceterum, quod sacer textus, præcipue græcus insinuat *ad consulendum* Petrum invisit Paulus: ἱστορῆσαι enim significat *percontandi gratia visere* teste Erasmo, ut antiquorum etiam exemplis Scapula in suo Dictionario ostendit.

Idem sensus ex ipso Paulo colligitur Gal. II, 2, ubi denuo cum Apostolis, qui videbantur Columnæ esse, Evangelium, quod jam ante prædicaverat, tamen adhuc se contulisse testatur, ne forte in vacuum curreret, id est, ne in alienam viam aberraret. Id quidem pro se S. Paulus non timuit, quippe a Domino ipso instructus; agendum tamen erat de Authoritate apud alios prædicationi suæ concilianda; uti ex Act. IX, 26 apparet; cum enim fratres ex Judæis conversis ab illo sibi timerent, Sauli conversionem aut ignorantes, aut non facile credentes, a Barnaba adductus est ad Petrum, quocum Jacobus minor, ut vulgo dicitur, Hierosolymæ Episcopus fuerat. Ita Paulus conversionis suæ, & conversationis in Evangelio, & quod præcipuum, apostolici sui muneris immediate a Christo suscepti rationem Petro exposuit, ob eamque causam ad conferendum cum Petro, non ad *curiose*, prout vulgi sensus est, videndum Petrum Hierosolymam profectus est, ut cum unitatis centro communicaret, ostenderetque, se a vinculo unitatis non dissociari,

ciari, ne forte alias Evangelium suum fidem perderet, & ipse in vacuum curreret, aut cucurrisset.

§. 16.

Leve est, & inane, quod tamen non raro opponitur: Paulum nulla ratione Petro subjectum fuisse, sed potius eodem superiorem, quippe quem in faciem correxerit. Gal. II, 11. Enimvero quod Paulus in Petro supremum Ecclesiæ Caput respexerit, satis ex eo, quod ad Petrum suscepit percontandi, seu rationem reddendi causa, itinere colligitur. Qualis autem correctio fuerit illa Cephæ, ex ipsa historia sacra breviter explanabimus. Petrus Antiochiæ cum fratribus ex gentilitate manducaverat, subito autem advenientibus Hierosolyma neo-conversis Judæis metuens, ne illorum infirmitati scandalum præberet, a mensa Gentilium se subtraxit, suam cum hoc genere hominum conversationem dissimulaturus, cujus exemplum ceteri quoque discipulorum, inter quos Barnabas, imitabantur. Actio quidem Petri in se mala non fuit, ratio autem facti etiam laude digna; noxios tamen parere effectus poterat, & majori scandalo Gentilium persuasionem excitare, quasi legis Mosaicæ jugum in christiana adhuc esset portandum. Quare non immerito Paulus reprehensibile hoc factum judicavit, & cum publico esse posset offendiculo, pro fraterna, quæ inter Apostolos erat, libertate loquendi, publice corrigendum. Hæc, inquam, fratris, etsi ordine inferioris erga fratrem libertas neutiquam Superioris potestati officit. Quamvis igitur in hoc officiorum conflictu Petrus per imprudentiam peccaverit (quippe nec Apostoli plane impeccabiles erant, utpote homines, & ipse Paulus timebat, ne reprobus fieret prædicans) culpa tamen alia, nisi levis improvidentiæ non fuit, quæ ipsa humilitate, & charitate Petri in majus meritum cessit. Major certe virtus in Petro fuerat propter improvidum actum, *& charitatis quidem* humiliter culpari, quam in Paulo *absque tolerantia* audacter culpare.

§. 17.

Inde ab Act. cap. XIII S. Lucas Pauli apostolatum, cujus in itineribus comes fuerat, describit: & hac quidem occasione factum, ut denuo de Petro, ceu Hierosolymitani Concilii Capite mentionem faceret, insigni prærogativa (quod alibi semper in S. Luca observatur) a reliquis Apostolis Petrum etiam hic distinguens. Act. XV. Cum Antiochiæ Pau-

lo,

lo, & Barnabæ a quibusdam falsis fratribus Judæis contentio orta esset de circumcisione; totaque Moysis lege etiam Gentilibus ad Christum conversis imponenda; Paulus, ut ipse testatur Gal. II, *divina revelatione* Hierosolymam, *NB* tunc adhuc temporis matricem Ecclesiam, ubi & Caput Petrus aderat, ascendit super hac quæstione Columnas Ecclesiæ consulturus. Apostolis hunc in finem unaeum Presbyteris, aliisque fratribus congregatis magna hinc inde facta est disquisitio. Tum vero lite adhuc pendente Petrus tamquam apostolici consessus Præses surrexit, & primus omnium etiam in præsentia Jacobi Hierosolymitanæ Ecclesiæ Antistitis pro sua authoritate sententiam protulit, quam reverenter omnes, a tumultu nunc cessantes in silentio exceperunt: *Tacuit omnis multitudo.* Petri autem sententiæ hic erat ingressus: *Se jam pridem a Deo fuisse electum, ut per os suum gentes Evangelii verbum audirent, & crederent.* Hæc verba Petri hodiedum a nobis summam merentur attentionem. Se, ait, a Deo esse electum, & constitutum, ut gentes per os suum verbum Dei audirent. Quamvis Paulus ex quadam conventione humana Apostolus gentium magis, quam Judæorum deputaretur Gal. II, 9; Petrus tamen effatur, per se gentes esse ad fidem vocatas, & per os suum oportere illas audire Evangelii verbum. Qua præfatione suam in gentes, eamque divinam authoritatem in Evangelio non solum annunciando, verum etiam exponendo declaravit, ut pateret, quam mox prolaturus esset, sententiam non jam dubitationi subjiciendam, sed communi assensu amplectendam: *Non debere Gentilibus intolerabile Moysis jugum imponi.* Postquam Petrus elocutus est, una omnes in Petri sententiam abire, tamquam concilii totius regulam, & ea, quæ ille dixit, suis quoque dictis comprobare, atque confirmare. Ita, quod Petrus judicavit, narrationibus suis Barnabas, & Paulus confirmarunt, & Jacobus quoque sua oratione, qua expresse ad Petri authoritatem provocavit v. 14, & reliqui demum viri apostolici, ac Presbyteri cum omni Ecclesia: *Non inquietari eos, qui ex gentibus convertuntur ad Deum.*

Hæc norma fere omnium posthac conciliorum fuit, ut causa rei vel in concilio, vel jam antea diligenter discussa primus omnium ex ore sui Vicarii Petrus loqueretur, cujus voci reliquorum Patrum vox semper consensit. Aut si subinde vox Petri non antecessit, sed subsecuta est; tunc primum sententia Patrum authoritatem consecuta est. Nostra repudiatis jam Judæis Ecclesia gentium est, hanc oportet per os Petri divinum verbum audire. Petrus enim hodiedum non cessavit ex

 ore

ore ſui Vicarii, aut Succeſſoris loqui. Dum os Petri loquitur, taceat tam Apoſtolorum, quam fidelium omnis multitudo. Quisquis voci Petri contradicere attentaverit; is non tantum a capite, ſed etiam a corpore alienum ſe fecerit. Petrus enim, & Eccleſia duo ſunt, quæ a ſe mutuo ſeparari ex verbi Dei promiſſo nequeunt: ille ſiquidem fundamentum eſt, hæc ædificium: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Falſa foret Chriſti promiſſio, ſi Eccleſiam ſuo fundamento deſtitui, hinc labilem fieri permitteret, *& Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.*

§. 18.

Vana eſt igitur, & inutilis quæſtio magis ad obnubilandam veritatem, quam dilucitandam excogitata: An in *ſolo* Papa, an in *univerſa* Eccleſia infallibilitas reſideat? Ita tu quærendo falſa cogitatione ſeparas, quæ revera ſeparari divino ex inſtituto numquam poſſunt. Petrus eſt fundamentum, ſupra quod ſuam ædificavit Eccleſiam. Hæc Dei Eccleſia portis inferi inſuperabilis numquam a ſuo fundamento, id eſt, a Petro ſcindi, & avelli poterit. Sed illa eſt vera Chriſti Eccleſia, quæ cum Petro, ſuo fundamento conjuncta. Si omnes Germaniæ, aut Galliæ, aut Italiæ, immo ſi omnes Europæ, ſi omnes Aſiæ, ſi omnes Africæ, ſi omnes Americæ particulares Eccleſiæ, queis nullum datum eſt, ſingulare promiſſum de ſua in fide perſeverantia, & ſi omnes illæ una ſimul ſuis in capitibus a Petri fide deficerent; numquam tamen in hac quoque, abſurda licet hypotheſi ſua Petro Eccleſia deerit, aut ſecum in uno loco collectorum fidelium, aut per orbem univerſum diſperſorum, ex quibus novos ſibi creare Paſtores in partem ſollicitudinis poterit. Hæc enim eſt ipſa Chriſti Eccleſia, ad quam pertinent, quotquot cum Petro communicant. Foris ſunt, & a vivo corpore ſejuncti, quotquot ab uno capite ſciſſi. Una eſt Chriſti Eccleſia, cujus Petrus fundamentum eſt. Petrus dum ergo loquitur, numquam ſui unius, ſed Eccleſiæ fidem enunciat, id eſt, divinam fidem, a qua ne deficeret, Chriſti precibus impetratum eſt: *Ego rogavi pro te, ne deficeret fides tua.* Luc. XX, 32.

§. 19.

Ad quid ergo, inquies, Concilium illud Hieroſolymitanum, ſi ſola Petri ſententia jam decretoria fuit, & aliarum omnium regula? Ad quid ceterorum Apoſtolorum vota? Nonne & illa deciſiva fuerunt, & talia

talia etiamnum sunt Episcoporum? Uno verbo responsum habe: concilia propter errantes, eosque pertinaces rem utilitatis esse, non necessitatis. Hierosolymitanum illud appello, quippe præcipuam omnium posteriorum normam. Paulus Apostolus falsis ex Judaismo fratribus, in specie Pharisæis, qui legem Mosaicam volebant Christianis etiam ex gentilitate imponere, toto nisu restiterat: ille, qui se quoque Spiritum Dei habere senserat, haud ambigebat de liberatione Christianorum a gravi jugo Judæorum; sed propter litigantium tamen contumaciam, ut suæ doctrinæ major *ab externo* authoritas accederet, matricem Ecclesiam cum præcipuis Apostolis, quorum Caput Petrum jam agnoverat, consultare decrevit. Quod decidere per se ipsum Paulus contra suos adversarios potuisset, id sane potuisset & Petrus; attamen pro sua prudentia simul, & modestia sine publica discussione noluit, ne temere quidquam agere adversariis videretur. Hinc indicta fratrum consultatio ipsis quoque contradicentibus ad causæ suæ defensionem admissis; motivis in utramque partem productis, tunc primum sententiam Petrus effatur, cui, quippe Capiti, & fundamento suo tota Ecclesiæ collectio jam consentit, non quasi cæco modo, aut forte simulato, sed prolatis etiam a ceteris Apostolis in confirmationem argumentis, ut ostenderet propriam fidem suam cum fide sui Capitis vere esse conjunctam. Sic decisiva sunt cum Petro aliorum quoque Apostolorum vota ad totius Ecclesiæ fidem profitendam, *decisiva*, inquam, sed prout cum Petro in unitatem sententiæ conspirantia, non pro hypothesi dissensionis, sive, si ita loqui fas est, in partes itionis, quasi tunc major numero pars votantium contra ipsum Caput prævaleret. Ea sit sors, misera certe, profani corporis, cujus unitas facile scindi potest: at melius Magister divinus suo mystico corpori providit, inseparabili nexu Ecclesiam supra Petrum fundando, ut numquam alia sit Ecclesiæ, quam ipsa Petri fides. Usque ad finem mundi una semper cum Capite suo conjuncta Christi Ecclesia est. Posito casu, eoque tristissimo, quod major numerus Episcoporum in concilio sententiæ a Papa definitæ contradiceret, minore tantum eidem adhærente; isti quidem cum Petro, ceu corpus cum capite, ædificium cum suo fundamento, conjuncti veram efficerent Christi Ecclesiam; illi vero, etsi numero plures, ab unitatis centro separati, a capite, eoque ipso a Christi corpore avulsi extra Ecclesiam forent; schismatis rei, a veritate fidei, nec non a salute, alieni. Falsum est multorum hodie præjudicium in Ecclesiæ concilio ex votantium numero sententiam pendere.

dere. Vota cum capite consentientium sola valent, si res fidei est; alia in contrarium non admittuntur, sed suis cum authoribus ab unitate corporis exclusa sunt. Quicumque in fide a capite dissentiunt, jam non ad unam Christi Ecclesiam pertinent, sed ad aliam cujuscunque Antesignani sectam. *Unum ovile, & unus Pastor.*

§. 20.

Dices vero, saltem confirmari ab aliis Apostolis Petri sententia debuit, uti ex historia concilii Hierosolymitani discimus. Ergo Episcopi in concilio Papæ superiores sunt, cum jus confirmandi superiorem erga alterum potestatem denotare videatur. Sed si velis, ambiguæ vocis *confirmare* discrimen facili negotio tute senties. Est enim aliud confirmare, seu debitum alteri consensum præstare, quod *subjectionis* est; & aliud confirmare, seu potestate præditum esse, alterius sententiam vel approbandi, vel reprobandi, quod *supremæ* Authoritatis est. Hoc posteriori modo solus Papa erga Episcopos etiam in concilio generali congregatos jus habet confirmandi, utpote cui in Petro dictum est: *Tu confirma fratres tuos.* Illo priori modo obligatio Episcopis incumbit cum unitatis centro sese conjungendi, hoc est, in capitis sententiam consentiendi, eamque hoc sensu confirmandi. Si locus hic foret, utrumque hoc ex historia ecclesiastica luculenter posset demonstrari, sed dante Deo de his quoque dicendi occasio erit.

§. 21.

Nec est, cur timeant Episcopi, si necessario sibi cum Papa sentiendum, se libertate sentiendi, loquendique privari. Dicat enim Episcopus quilibet, & libere quidem, quod sentit; sed meminerit simul, suam nonnisi sui unius, aut particularem esse opinionem. Quodsi vero Pastor omnium universalis semel fuerit locutus, & definitivam dederit sententiam; notum jam Episcopis sit, debere se a Petro confirmari, non posse a fundamento suo Ecclesiam avelli, nec unitatem Caput inter, & membra discindi: vocem ergo capitis ex divino promisso non aliam esse posse, nisi ipsum communem sensum Christi fidelium, verbo: Ecclesiæ catholicæ doctrinam, cui quilibet particularis Pastor cum reverentia assurgere, seque submittere tanquam divinæ veritati debeat, a qua ne ullo unquam tempore Petrus aberret, aliosque secum fideles sibi subditos in errorem inducat, specialiter suis precibus Christus a Patre

Patre impetravit. *Ego rogavi pro te, ne deficeret fides tua, & tu confirma fratres tuos.*

§. 22.

Hierosolymitana Apostolorum Synodus profecto omnium posteriorum norma sit, oportet. Hinc singularem animi reflexionem merentur, quæ in illa observatu digna occurrunt. 1mo. Concilium nonnisi *facta seditione non minima* fuit congregatum, cum falsi quidam fratres ex Pharisæis contenderent circumcisionis, & totam Moysis legem adhuc obligare. 2do. Quæstio mota non erat ejusmodi, de qua Paulus dubitaverat, quippe qui nihil a sua sententia cessit, nec Titum gentilem circumcidit. 3tio. Paulus tamen ampliori matricis Ecclesiæ Authoritati *divina ex revelatione* id tribuendum censuit, ut Hierosolymam ad Petrum iterato se conferret. 4to. Gravior causa, quam præsens de circumcidendis gentilibus, & in qua hæc ipsa comprehendebatur, jam antea *soli* Petro a Deo fuerat revelata, gentes quoque regni cœlorum participes fieri posse: *Mihi ostendit Deus, neminem immundum dicere hominem.* 5to. Appellato matricis tunc Ecclesiæ judicio non Jacobus, tamquam proprius Episcopus, sed Petrus præfuit, quippe Caput universale, & disquisitione ultro, citroque facta primus decretoriam edixit sententiam, quam omnes in silentio abrupta sua contentione exceperunt. 6to. Hanc eamdem pro regula ceteri assumserunt Apostoli, suoque pariter judicio confirmarunt, Petri authoritate persuasi: *Simon narravit, quemadmodum primum Deus visitavit, sumere ex gentibus populum Nomini suo.* 7mo. Demum hujus Concilii, *N.B. N.B.* quod non universale omnium Apostolorum, sed tantum matricis Ecclesiæ cum supremo Capite Petro fuit, tanta authoritas agnoscebatur, ut ejusdem decreta ad absentes fratres nomine divini Spiritus perscriberentur: *Visum est Spiritui sancto, & nobis.* Ex quo tam celebri concilio, cujus judicio vel ipse S. Paulus se submisit, præclare denuo elucet suprema Petri in Apostolorum quoque consessu authoritas, quippe qui præmissa disquisitione primus decretoriam fert sententiam, quam amplecti omnes fideles submissis animis conspiciuntur, suoque amplexu contra obloquentium pertinaciam roborare. Siqua enim inter fratres etiam dubitatio oritur, siquod periculum fidei obstat; Petri est, cujus fides numquam deficit, suos fratres confirmare. *Tu confirma fratres tuos.*

§. 23.

§. 23.

Et hæc quidem, quæ ex actis Apostolorum adduxi, supremæ jurisdictionis, ejusdemque universalis a Petro exercitæ testimonia plane divina sunt, quæ a fidelium nemine salva sua fide, animæque salute negari possunt. O utinam a plerisque seculi nostri Canonistis, vel Publicistis hæc theologica ponderarentur momenta! His siquidem aut ignoratis, aut forsitan despectis, unde christianam juris doctrinam purissime possent, atque haurire deberent, fontes plerumque limosos, immo & venenatos hæreticorum, aut hominum schismaticorum adeunt, unde pro novaturientis ingenii sui gustu bibunt, inanem apud homines hodiernos gloriolam sectantes, & magno fidei, animæque suæ discrimini se se exponentes. Sunt insuper & alia primævæ antiquitatis documenta de gestis Petri, quæ, licet divinam non habeant authoritatem, omni tamen historica fide indigna haud videntur. Hinc sequitur

APPENDIX

EX

Documentis mere ecclesiasticis.

§. 1.

Dantur adhuc hodie, quos pace mea Ultramontanistas voces; sic enim vocari, & esse, quippe cum Capite conjunctus, potius velim, quam ab hujus sensu alienus pessima distinctione inventa, & specioso prætextu tantum a Curia romana dissentiendi colorata *Cisalpinus*. Dantur, imquam, qui cum Joanne de Turrecremata *) & Bellarmino **) existiment, solum Petrum a Christo ordinatum fuisse in Episcopum, eumque universalem, ceteros autem Apostolos a Petro episcopalem jurisdictionis ordinationem accepisse. Et merito quidem distingui potest inter apostolicum, sacerdotale, & pastorale, quod vi nominis idem est, ac regiminis, seu episcopale officium. Primum, id est, *apostolicum*, consistit in propagatione fidei per prædicationem divini Verbi, & Regenerationis Sacramenti administrationem. Hoc officium Christus immediate per se instituit suos discipulos emittendo in terram universam: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes*

*) Summ. de Eccles. Lib. 2, cap. 32.

**) Dissert. de controv. Christ. Fid. Tom. 1, controv. 3, Lib. 1, cap. 23.

zantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Matth. XXVIII, 19. Eo ipſo, quod quis Apoſtolus fuerit, nondum jam Epiſcopus, immo nec Sacerdos erat. Sic Dominus Luc. VI elegit duodecim diſcipulos ad regnum Dei prædicandum, quos & Apoſtolos vocavit, antequam vel Sacerdotes eos faceret, nedum Epiſcopos. Alterum eſt *ſacerdotale* munus, quod complectitur poteſtatem Sacrificium offerendi, & peccata remittendi, quæ mere interna ſacri Ordinis poteſtas eſt in corpus Chriſti reale, & myſticum. Hanc utramque Chriſtus per ſe immediate Apoſtolis contulit, primam quidem Luc. XXII: *Hoc facite in meam commemorationem*, & alteram Joan. XX: *Accipite Spiritum S., quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Hæc Ordinis poteſtas *communis* eſt omnibus Presbyteris, non ſolum *propria* Epiſcopis, & eatenus illi æque, ac iſti ſunt Apoſtolorum ſucceſſores. Tertium eſt, & hoc quidem *epiſcopale* officium paſcendi non tantum verbo, & ſacro miniſterio, ſed etiam regiminis poteſtate, ſeu externa in ſubditos jurisdictione. Hanc Chriſtus (nempe, quod notandum, paſcendi, ſive regendi poteſtatem) non aliis Apoſtolis, quam *ſoli* Petro immediate, & per ſe ipſum commiſiſſe legitur, ſed huic ſoli, nec ulli alteri claves regni cœlorum promiſit, eidemque oves ſuas paſcendas tradidit. Similem regendi poteſtatem videtur quidem Dominus omnibus Apoſtolis unacum Petro congregatis *in corpore* promiſiſſe per poteſtatem ligandi, ſolvendique Matth. XXIII; ſed quod nova attentione dignum, nullibi invenitur Apoſtolis, præterquam *ſingulariter* Petro immediate, ſeu per ſe ipſum tradidiſſe, niſi citatum Matthæi textum unice ad peccata remittendi, aut retinendi poteſtatem Joan. XX æque omnibus Presbyteris datam reſtringere velis, quod vereor, an velis. Qua præmiſſa obſervatione, certe fundamento ſuo non deſtituta, colligitur, regiminis, ſeu externæ jurisdictionis poteſtatem Apoſtolis tantum *mediate* a Chriſto, *immediate* vero per Petrum fuiſſe collatam. Hoc ſenſu SS. Patres noſtri ſcripſiſſe videntur: claves cœlorum omnibus Apoſtolis, ſed *per Petrum* communicatos fuiſſe.

§. 2.

Itaque nunc ipſa veterum teſtimonia audiamus. Tertullianus ita ſcribit*): „Si adhuc clauſum putas cœlum, memento claves ejus Dominum Petro, & *per eum* Eccleſiæ reliquiſſe.“ S. Optatus Milevitanus**): „Bono

*) Scorpiac. cap. 10. **) Contra Parmenian. lib. 7.

„Bono unitatis B. Petrus, cui fatis erat, fi, poftquam negavit, folam ve-„niam confequeretur, & præferri omnibus Apoftolis meruit, & claves „regni cœlorum communicandas ceteris *folus* accepit.„ Nugas Dupinius loquitur, dum *claves communicandas ceteris* non ad Petrum, fed ad Chriftum refert. Quod Optatus adjecit, verbum *folus* manifefte in textu Petrum indicat: fi enim Chriftus ipfe ceteris claves communicaffet, dici non poffet, quod Petrus easdem folus acceperit. Claves ergo, quas folus Petrus accepiffe legitur, non a Chrifto, fed a Petro ex mente S. Optati erant communicandæ. Ceterum plures Dupinii errores, in fpecie de *Papa* jam doctifs. Boffuetus detexit, & refutavit, qui porro de fimilibus Pfeudocriticis ita differit *): „Ces granets critiques font peu favorables aux „fuperiorités ecclefiaftiques, & n' aiment gueres plus celles des Evêques, „que celle du Pape.„

§. 3.

S. Cypriani, quo præcipue adverfarii gloriantur, fumme memorabilem locum, etfi longiorem placet hic defcribere **). Poftquam S. Pater diaboli fraudes enumeravit, quibus de Ecclefia homines rapere confuevit, ita mox pergit: „Hoc eo fit, fratres dilectiffimi! dum ad veritatis „originem non reditur, nec Caput quæritur, nec Magiftri cœleftis doctri-„na fervatur. Quare fi quis confideret, & examinet, tractatu longo, „atque argumentis opus non eft.. Probatio eft ad fidem facilis compen-„dio veritatis. (Quale ergo Caput, quod quærendum eft? en contex-„tum) loquitur Dominus ad Petrum: *Ego tibi dico*, inquit, *quia tu es Pe-„trus, & fuper hanc petram ædificabo Ecclefiam meam, & portæ inferorum non „vincent eam. Et tibi dabo claves regni cœlorum, & quæ ligaveris fuper terram, „erunt ligata & in cœlis, & quæcunque folveris fuper terram, erunt foluta & in „cœlis.* Et iterum eidem poft refurrectionem fuam dicit: *Pafce oves meas.* „Super illum *unum* ædificat Ecclefiam fuam, & illi *pafcendas* mandat oves „fuas. Et quamvis Apoftolis omnibus poft refurrectionem fuam pa-„rem poteftatem tribuat, & dicat: *Sicut mifit me Pater, & ego mitto vos: „accipite Spiritum fanctum. Si cujus remiferitis peccata, remittentur illi, fi cu-„jus tenueritis, tenebuntur.* (Parem poteftatem hic vides, fcilicet Apo-„ftolatus, & Sacerdotii) tamen ut unitatem manifeftaret, unitatis ejus-„dem originem *ab uno incipientem* fua authoritate difpofuit. Hoc erant „utique

*) Oeuvres pofthumes. Tom. 2, pag. 531, edit. Amftel. 1753.

**) Lib. de unitate Ecclefiæ.

„utique & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & „honoris, & potestatis (intellige hic quoque par consortium Aposto„latus & Sacerdotii) sed exordium *ab unitate* proficiscitur, & primatus „Petro datur *), ut *una* Christi Ecclesia, & cathedra *una* monstretur. „Et Pastores sunt omnes, & grex *unus* ostenditur, qui ab Apostolis „omnibus unanimi consensione pascatur, ut Ecclesia Christi *una* mon„stretur.

„Quam *unam* Ecclesiam etiam in Cantico canticorum Spiritus S. „ex persona Domini designat, & dicit: *Una est columba mea, perfecta* „*mea, una est matri suæ, electa genitrici suæ.* Hanc Ecclesiæ suæ *unita*„*tem* qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesiæ renititur, „& resistit, qui *Cathedram Petri*, super quem fundata est Ecclesia, de„serit, in Ecclesia se esse confidit **)? — Quam *unitatem* firmiter te„nere, & vindicare debemus, maxime EPISCOPI, qui in Ecclesia præ„sidemus, ut episcopatum quoque ipsum *unum*, *atque indivisum* probe„mus. Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem per„fida prævaricatione corrumpat. Episcopatus *unus* est, cujus a singu„lis *in solidum* (hoc est, in unum totum) pars tenetur ***). Ecclesia „quoque una est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis „extenditur. Quo modo *solis* multi radii, sed lumen unum, & rami ar„boris multi, sed robur unum tenaci *radice* fundatum, & cum de *fonte* „uno rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundan„tis copiæ largitate, unitas tamen servatur *in origine*. Avelle radium „solis a corpore; divisionem lucis unitas non capit. Ab arbore frange „ramum; fructus germinare non poterit. A fonte præcide rivum; præ„cisus arescet. Sic & Ecclesia Domini — *unum Caput* est, & *origo* „*una*, & *una mater* fœcunditatis successibus copiosa. Illius fœtu nasci-

 „mur,

*) Ita in antiquissimis codicibns jam seculo sexto fuisse lectum, confecta res est. Vide Mamachium *de antiq. Christ.* tom. 5, pag. 71. Si tamen Criticis verba hæc displicent, pace mea omittantur: sufficit *exordium ab uno proficisci, qui Caput est.*

**) Non possum non pro nota nostro seculo necessaria S. Cypriani verba repetere: *Qui Cathedram Petri, super quem fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit?* Jam puto, cessabunt recentiores nostri Canonistæ ad S. hunc Patrem appellare.

***) Pars a singulis Episcopis teste Cypriano tenetur: non ergo illimitata, ut in Apostolis erat, jurisdictio in Episcopis est. Ad quid ergo Episcopi, nisi in partem sollicitudinis pastoralis, quæ tota, & plena in Petro est?

„mur, illius lacte nutrimur, spiritu ejus animamur. Adulterari non „potest sponsa Christi, incorrupta est, & pudica: — Hæc nos Deo ser- „vat, hæc filios regno, quos regeneravit, assignat. Quisquis ab Ec- „clesia segregatus adulteræ jungitur, a promissis Ecclesiæ separatur. Nec „perveniet ad Christi præmia, qui relinquit Ecclesiam Christi. Alie- „nus est, prophanus est, hostis est. Habere jam non potest Deum „patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. — Et quisquam credit „hanc *unitatem*, de divina firmitate venientem, sacramentis cœlestibus „cohærentem scindi in Ecclesia posse, & voluntatum collidentium di- „vortio separari? Hanc veritatem *), qui non tenet, Dei legem non „tenet, non tenet Patris, & Filii fidem, vitam non tenet, & salutem.“ Ita S. Cyprianus *unum* caput agnoscit, a quo exordium proficiscitur, *unam* cathedram, quam Petri vocat, super quem fundata est Ecclesia, & unitatis *originem* ab *uno* incipientem, *unum*que Episcopatum, cujus a singulis Pastoribus pars in solidum, id est, in unum totum, non quasi solitaria tenetur; demum Ecclesiam *unam* in multitudinem quidem dilatatam, sed ex *una* origine, ex *una* radice, ex *uno* fonte profectam, sicut sunt radii solis, arboris rami, & aquarum rivi. Ut omnia paucis complectar, caput hoc, fundamentum hoc, origo hæc, unde Episcopatus *unus* oritur, solus Cypriano PETRUS est.

§. 4.

Nihil de Anacleti duabus dicam epistolis, quæ dubiæ fidei sunt, haud tamen, quidquid Hypercritici audacter asserant, certo falsæ. Idem tamen a Clemente Alexandrino apud Eusebium traditur **); scilicet Jacobum minorem a Petro, & Jacobo majore, & Joanne Hierosolymorum Episcopum fuisse ordinatum. Pariter id Hieronymus testatur ***): *Jacobus statim post passionem Domini ab Apostolis Hierosolymorum Episcopus ordinatur.* S. Gregorius Nyssenus ait ****): *Per Petrum Episcopis dedit claves cœlestium bonorum.*

§. 5.

Sed & genuinæ veterum Pontificum epistolæ supersunt, quas apud Constantium videas. Julius I ita scribit *****): „Quam culpam incurre-

*) Legendum, ut videtur, *unitatem*. **) Hist. eccles. l. 2, c. 1.
) De viris illust. *) Tract. adv. eos, qui castigationes ægre ferunt.
*****) Epist. 1 ad Orient.

„currere non potuiſſetis, ſi unde *conſecrationis* honores accipitis, inde „legem totius obſervantiæ ſumeretis, & B. Apoſtoli Petri ſedes, quæ „nobis ſacerdotalis *) mater eſt dignitatis, eſſet eccleſiaſticæ magiſtra „rationis.“ Notatu dignum eſt, hæc Julium non ad Occidentales Epiſcopos, ſed Orientales ſcripſiſſe, conſecrationis ſuæ honores illos a Petro accipere, & hujus ſedem ſacerdotalis matrem eſſe dignitatis. Innocentius I in epiſtola ad Patres Carthaginenſes ita ait: „Scientes, quid „debeatur apoſtolicæ Sedi, cum omnes hoc loco poſiti, ipſum ſequi „deſideremus Apoſtolum, a quo ipſe Epiſcopatus, & tota Authoritas „nominis hujus emerſit.“ Idem epiſtola ad Milevitanos Patres **): „Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiſcopos „noſtros nonniſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis, & honoris Authorem „referre debere, velut nunc retulit veſtra dilectio.“ Denique S. Leo M. ***): „Magnum, & mirabile, Dilectiſſimi! huic viro (B. Petro) „conſortium potentiæ ſuæ tribuit divina dignatio. Et ſi quid cum eo „commune ceteris voluit eſſe Principibus, nunquam niſi *per ipſum* de„dit, quidquid aliis non negavit.“ Atque iterum ****): „Hujus mu„neris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium „voluit pertinere, ut in B. Petro Apoſtolorum omnium ſummo principa„liter collocaret, ut *ab ipſo*, quaſi quodam capite dona ſua velut in „corpus omne diffunderet.“ Tot, & tanta ſumme venerandæ antiquitatis teſtimonia, quibus & doctrina SS. Thomæ, Bonaventuræ, Antonini, & plurimorum usque ad recentiorem ætatem Theologorum accedit, majoris ſaltem ponderis ſunt, quam Facultatis Pariſienſis placita, quæ ſententiam damnaverit aſſerentem: Epiſcoporum jurisdictionem non *immediate* a Chriſto, ſed a Petro eſſe. Aut num forte arundineo Febronii equo & hic inſidebis, ut aſſeras, veteres illos tam Patres, quam Pontifices falſa merce Iſidori fuiſſe deceptos? Cum id vix auſurus ſis, finge, & calumniare illos tanquam iſidorianæ deceptionis fabricatores. Lectio noſtris Febronianis notanda, ſcilicet jam ſatis nota eſſe, & ad nauſeam usque ipſorum artificia.

 §. 6.

*) *Sacerdotalis* dignitatis nomine paſſim apud Veteres *Epiſcopalis* veniebat.
) Inter Auguſtinianas 93. *) Serm. 3 de aſſumtione ſua ad Pontificatum.
****) Epiſt. 89 nunc 30 ad Epiſc. Provinc. Viennenſ.

§. 6.

Multi ſunt, qui perſuaſum ſibi habeant in Apoſtolatu κατ᾽ ἐξοχὴν Epiſcopatum fuiſſe incluſum, quibus ne ſimpliciter aſſentiar, ipſa S. Evangelii hiſtoria obſtat, qua docemur miſſionem Apoſtolorum ad prædicandum præceſſiſſe vel ante ipſam conſecrationem ad Sacerdotium. Hinc *ratione objecti*, ſeu muneris pure apoſtolici, quod eſt, evangelizare, & baptizare nondum incluſus intelligitur epiſcopatus. Hunc ab illo diſtinguimus, non tamen ſeparamus, ſed ultro fatemur conjunctum fuiſſe utramque poteſtatem *ratione ſubjecti*, prout nempe in perſonis Apoſtolorum extitit. At quæſtio redit, an ſuam paſcendi, hoc eſt, regendi jurisdictionem Apoſtoli *immediate* a Chriſto, an vero *mediante* Petro acceperint. Enimvero non ab hominibus, ſed ab ipſo Domino S. Paulus apoſtolatum habuit; nihilominus tamen ab hominibus conſecrationem accepit Act. XIII. Arator ſexti ſeculi Scriptor ipſum a Petro fuiſſe ordinatum in Epiſcopum refert, quod etſi non per ſeipſum Petrus fecerit, per alios tamen facere jam a ſe ordinatos potuit. Satis eſt, Apoſtolatum ab Epiſcopatu diſtingui.

§. 7.

Qui ex S. Scriptura opponi ſolent textus, ſunt Act. XX. a Spiritu S. Epiſcopos eſſe poſitos, ut paſcerent Eccleſiam Dei. Item Epheſ. IV. quosdam a Deo datos Apoſtolos, quosdam autem Prophetas, alios autem Paſtores & Doctores. Sed præterquam, quod prior textus jam adcurate explicatus ſit Art. I, §. 13, tantum hic obſervo, non legi, a Chriſto, ſed a Spiritu S. Epiſcopos eſſe ad paſcendum poſitos. Nonne vel ex eo forſitan colligi poſſet, Spiritus S. inſtinctu, ſicut alia multa, etiam hoc a Petro fuiſſe factum, qui ad omnes generatim Presbyteros ſcripſit: *Paſcite, qui in vobis eſt, gregem Dei!* Alter autem textus, etſi minus adverſariis faveat, eoquod Apoſtolos a Paſtoribus diſtinguit, neque tamen etiam aſſerit, ſicut Apoſtolos *a Chriſto*, ita etiam Paſtores *immediate* inſtitutos, ſed tantum *a Deo datos*. Verum eſt ſane a Deo eſſe, quod divina authoritate Petrus, aut Apoſtoli fecerint. Quamobrem divina fuit, licet a Petro aliis communicata *paſcendi* jurisdictio, & hoc ſenſu vere a Deo poſiti ſunt in Eccleſia tam primi, quam ſecundi Ordinis Paſtores. Ita quoque certum eſt divinæ inſtitutionis eſſe Diaconos, etſi non immediate a Chriſto, ſed ab Apoſtolis inſtitutos. Cetera, quæ vulgo afferuntur, leviora ſunt, quam ut hic nobis moram faciant. Tantum diſſimula-

ſimulare non poſſum injuriam, qua noſtra hæc ſententia vulgo diſamatur, quaſi Epiſcopos tantum ut Petri, non vero ut Chriſti *miniſtros* conſideraremus: expreſſe enim, & publice profitemur, divinam eſſe paſtoralem Epiſcoporum jurisdictionem, tametſi a Petro primum Apoſtolis communicatam, ſcilicet ut cum S. Cypriano loquar, velut radium ex luminis corpore, velut ex arbore ramum, velut ex fonte rivum. Cum inſuper Petrus ipſe non niſi Miniſter Chriſti ſit, ejusque nomine, non proprio regat Eccleſiam, etſi Miniſtrorum ſupremus ſit; conſequens eſt, non utique Petri, ſed Chriſti nomine præeſſe Epiſcopos, divina ad regendam plebis ſuæ portionem jurisdictione præditos, ea tamen Petro ſubordinata.

§. 8.

Interim utut ponderoſa ſint momenta, quæ perſuadeant, Clavium poteſtatem, ſeu jurisdictionem paſtoralem non *immediate* a Chriſto, ſed *mediante* Petro Apoſtolis fuiſſe commiſſam; id tamen pro certo non auſim aſſerere divinis eloquiis non admodum hac ſuper re claris, & judicio Eccleſiæ nondum enunciato. Duo ſunt autem, quæ ſibi quam optime notent ſimulati plerumque Epiſcoporum contra apoſtolicam Sedem advocati. Primum, idque certiſſimum, & fide divina tenendum inter Catholicos eſt, jurisdictionem epiſcopalem, etſi non a Petro ſit, ſed *immediate* a Deo, tamen ex ipſius voluntate Dei ſub Petro eſſe debere, ita, ut pro Eccleſiæ utilitate vel augeri, vel minui, vel etiam ſuſpendi, quoad actualis exercitii uſum a ſupremo in terris Clavigero, & Paſtorum Capite poſſit. Deinde ea, quæ *immediatam* a Deo jurisdictionem Epiſcoporum probant, ſiquid probant, eamdem quoque Presbyteris evincunt: ex quo conſequitur; poteſtatem ſubordinatam, quamvis divinitus acceptam, haud quaquam opponi poſſe ſuperiori poteſtati, ſeu hæc epiſcopalis ſit, ſeu papalis.

§. 9.

Abſit a me, ut Epiſcopis Presbyteros dignitate, aut poteſtate pares faciam, cum certus ſim, divina diſpoſitione hos illis inferiores eſſe; ſed hoc contendo, eam, quam Presbyteri habent poteſtatem, æque divinam eſſe, ac illam, ſuperiorem licet Epiſcoporum. Sunt enim Presbyteri quoque in pleriſque Apoſtolorum Succeſſores: & ipſi vi Ordinationis ſuæ miſſionem habent apoſtolicam ad prædicandum, & baptizandum:

dum: & ipsis peccata remittendi, aut retinendi poteſtas cum Apoſtolis communis eſt; ad Hierarchiam divinitus inſtitutam & ipſi pertinent, *ut præſint*, quod exteriorem denotat jurisdictionem, primis ſeculis multo ampliorem in illis, quam hodierno more, ita, ut Presbyteri antiquitus cum ſuo Epiſcopo in uno conſeſſu Eccleſias rexerint, vota in conciliis dederint non tantum conſultiva, ſed etiam deciſiva, immo & authoritate ſua excommunicarint. Vide doctiſs. Selvaggium*).

Quanta confuſio in domo Dei, ſi Presbyteri moderno tumultu excitati jurium ſuorum exercitia, prout olim erat, ſibi revindicarent! Hæc non ad diſcordiam dicta ſint, ſed potius ad concordiam, ut appareat in Eccleſia Dei, ceu bene ordinato exercitu, diverſos eſſe regiminis gradus, eosque divinitus ita ſibi ſubordinatos, ut omnis demum plenitudo poteſtatis in uno ſupremo corporis totius Capite reſideat. *Unum ovile, & unus Paſtor.* Quam ſuavis inſtitutio, divina ſane, Deoque digna! Dic tu, ſodes, *meliorem* te optare; & non jam nobiscum, ſed cum Deo diſputa, hanc inſtitutionem reformandam eſſe ſecundum illuſtratiora, magisque philoſophica noſtri temporis principia. Aut num forte iſidorianam fraudem & illud ſapit Verbi divini effatum: *Unum ovile, & unus Paſtor*?

§. 10.

Memorabilis adhuc prærogativa Petri eſt, quod ſuper omnes Eccleſias aliis ab Apoſtolis fundatas, ſuper ipſam matricem omnium Hieroſolymitanam, cui S. Jacobus præſedit, ampliorem Authoritatem, ſeu *patriarchalem* inde ab exordio illæ ſolum tres Eccleſiæ obtinuerint, quas B. Petrus fundavit, & erexit, ſcilicet Romana, Alexandrina, & Antiochena**). Tres illæ præ reliquis omnibus jam ante Nicænum Concilium primariæ cathedræ, utpote Petri, fuerant: Romanam quippe per ſe ipſum usque ad glorioſam martyrii mortem gubernavit, ad Antiochenam, cui aliquamdiu ipſe præfuit, loco ſui Evodium ſubſtituit, Alexandrinam non quidem per ſe ipſum, quod tamen Nicephorus teſtatur, ſed per S. Marcum, diſcipulum ſuo nomine ablegatum rexiſſe creditur. Unde patet, quanta vel legatorum Petri primævis illis temporibus authoritas fuerit.

Et

*) Antiquit. Chriſti. tom. 2. cap. 1. §. 2.

**) Notent ſibi hoc moderni *dilucularii*, qui inceſſanter diluculum annuntiant, plena autem meridie cæcutiunt, *patriarchalem* jurisdictionem, quam omnino volunt a *papali* diſtinctam, non niſi huius, ceu fontis eſſe rivulum, humana diſpoſitione derivatum.

Et harum quidem sedium ordo hic est, ut sicut major fuit Petrus Apostolus Marco Evangelista, & Marcus major Evodio, qui nec Apostolus, nec Evangelista fuerat; ita Romana quoque Ecclesia Alexandrinam, & Alexandrina Antiochenam dignitate præcederet. Quarta primum inter patriarchales Ecclesias per annos fere quingentos habita est Hierosolymitana, & hoc quidem nomine potius, seu honore quodam memoriæ S. Jacobi debito, quam realis potestatis prærogativa: siquidem Alexandrinus Patriarcha non solum secundo loco, proxime post Romanum in conciliis sedebat, verum etiam præerat omnibus Episcopis, & Archiepiscopis Aegypti, & Lybiæ: & Antiochenus non tantum tertio loco sedebat, sed etiam omnibus Archi- & Episcopis Orientis præerat. At Hierosolymitano quarto quidem loco sedere licuit, sed nulli Episcopo, minus Archiepiscopo præesse: immo teste S. Hieronymo subjectus erat Archiepiscopo Cæsareensi, Palæstinæ Metropolitano, & præterea, ut dictum est, Antiocheno Patriarchæ: His postea primum accessit Patriarchatus Constantinopolitanus, isque ad secundum locum promotus, sed non ante Justiniani tempora: tunc nempe post annum Domini quingentesimum Imperatoris opera, & Pontificum permissione Episcopi Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus cœperunt in Patriarcharum numero nemine amplius reclamante haberi *).

§. II.

Unde hoc contigerit, si critice disquiras, cur tres solum, & hoc præcise ordine sedes patriarchales jam ab initio fuerint; non amplius cum Calvino miraberis. Si enim antiquitatem spectes; Hierosolymitana Sedes, utpote matrix primo omnium loco poni debuisset, non quarto demum, vel potius nullo. Si nobilitati regiæ ipsarum civitatum id honoris tribuas; jam suo tempore huic figmento summi Pontifices Leo M. & Gelasius contradixerunt, eoquod alia sit potestas regni secularis, alia ecclesiasticarum distributio dignitatum. Præterea cur a Concilio Nicæno tres tantum illæ Sedes patriarchales fuerint agnitæ, cum imperatoria Sedes tunc temporis in Oriente esset Nicomedia, in Occidente vero Treviris, & Mediolanum? Cur postea ex hoc eodem titulo constantinopolitanus Episcopus ægre admodum, & tarde ejusmodi sibi præcedentiam acquisivit? Restat igitur, ut a dignitate primi Rectoris, & Fundatoris repetas, cur ante Hierosolymitanam Jacobi sedem, & ante Ephesinam a Paulo fundatam Alexandrina,

*) Vid. sup. cit. Bellarm. cap. 24.

drina, & Antiochena præeminentiæ honorem obtinuerint, eoquod ambæ hæ sedes, & folæ quidem post Romanam fingulariter Petri Authoritate gloriarentur. Hæc fane vera eſt cauſſa dignitatis illarum patriarchalium Sedium, ipſa ſcilicet Petri dignitas, qui illas tam fundavit, quam vel per ſe, vel ſuo nomine per alium gubernavit. Id niſi Anacleto credas, quod Patres noſtri crediderunt, ita ſcribenti *): „Secunda Sedes apud „Alexandriam B. Petri nomine a Marco ejus diſcipulo conſecrata eſt. „Tertia autem Sedes apud Antiochiam ejusdem B. Petri Apoſtoli nomine „habetur honorabilis.“ Huic ni credas teſti, aliorum veterum teſtimonia apud Thomaſinum collecta reperies **), uti Ss. Chryſoſtomi, Nazianzeni, Innocentii, item Theodoreti, & Euſebii, qui potiſſimum eo diligentiam ſuam commendavit, quod Epiſcoporum, maxime illarum trium patriarchalium Sedium, perpetuam ſeriem contexuit.

§. 12.

Sed cum doctiſs. Selvaggio mihi piaculo ducerem, præclarum S. Leonis locum præterire, ubi Sedium Alexandrinæ, & Antiochenæ authoritatem a S. Petro defluxiſſe diſerte ſcribit ***): „Nihil Alexandrinæ Sedi „ejus, quam per S. Marcum Evangeliſtam, B. Petri diſcipulum meruit, „pereat dignitatis, nec Dioſcoro impietatis ſuæ pertinacia corruente „ſplendor tantæ Eccleſiæ tenebris obſcuretur alienis. Antiochena quo„que Eccleſia, in qua primum prædicante Apoſtolo Petro chriſtianum no„men exortum eſt, in paternæ conſtitutionis ordine perſeveret, & in „gradu tertio collocata numquam fiat inferior.“ Easdem Eccleſias ſuperiorem jurisdictionis authoritatem præ omnibus aliis inde a Petro traxiſſe Gregorius M. teſtatur, qui ſic ait ****): „Cum multi ſint Apoſtoli, „pro ipſo tamen Principatu ſola Apoſtolorum Principis Sedes in Au„thoritate convaluit, quæ in tribus locis unius eſt. Ipſe enim ſubli„mavit Sedem, in qua etiam quieſcere, & præſentem vitam finire di„gnatus eſt, ipſe decoravit Sedem, in quam Evangeliſtam diſcipulum „miſit: ipſe firmavit Sedem, in qua ſeptem annis, quamvis diſceſſurus „ſedit. Cum ergo unius, atque una ſit Sedes, cui ex authoritate divi„na tres nunc Epiſcopi præſident, quidquid ego de vobis boni audio, „hoc mihi imputo.“ Porro ad eundem Eulogium Alexandrinum: *Ille mihi de Petri Cathedra locutus eſt, qui ſuper Petri Cathedram ſedet.* Denique rem

*) Epiſt. 3. **) Vetus, & nova Eccleſiæ diſciplina P. 1, l. 1, c. 7 & 8.
) Epiſt 53. *) Lib. 6, epiſt. 37 ad Eulog. Alexand.

rem omnem Hincmarus Rhemensis paucis complectitur, dum Sedes Ecclesiarum, Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ idcirco *speciales* Sedes vocat, *quoniam Sedes sunt, quin potius una Sedes magni Petri, Apostolorum Principis.* Videant jam nostri Videntes in Israel, Archiepiscopales adversus Petri Sedem Curialistæ, vel illam primævam Patriarcharum authoritatem a S. Petro suam originem derivare, & Petrum pro fundamento habere. Unde ergo fons fictitiæ jurisdictionis, quam ab illa Petri *separatam* nostro ævo quidam sibi vindicare nituntur? Si primitivam cupiunt disciplinam restaurari, adeo nihil lucrantur, ut potius omnia perdant: ita enim oportebit Archiepiscopos nostros a Petro sicut olim Marcum discipulum, & Petri legatum dependere, ut ne suo quidem, sed Petri nomine jurisdictionem exerceant: nostros dixi Archiepiscopos, quorum tamen in ecclesiasticis documentis multo restrictior, & inferior jurisdictio semper fuisse invenitur, ac antiquitus illa fuit *Patriarchalis*, quam in toto Occidente unica semper retinuit Romana Sedes. Nostri hac ætate tam fervidi disciplinæ veteris æmulatores putantne, inconsulto, aut plane invito Occidentis Patriarcha nationale concilium posse celebrari? Quænam pro hac sua recentissima opinione ex prisco ævo exempla producent? Quid hoc aliud est, nisi separatos habere conventus sine legitimo Capite, hoc est, *Schismaticos*? Si lis est inter Nationis Germaniæ Præsules, & totius Ecclesiæ Caput; heu quam tristis discordia! Heu quam tristior exitus, si sententiam ferre, quod Capitis est, necesse fuerit! *Quidquid Petrus super terram ligaverit, erit ligatum & in cœlis.*

§. 13.

Specialem adhuc attentionem meretur Romana Sedes, quam totius mundi primariam Apostolorum Princeps Petrus haud dubie divino consilio sibi elegit, & sanguine suo fœcundavit. Roma tunc gentium universarum Caput fuerat, ibi sedem suam erigere oportebat Caput Ecclesiæ, quæ reprobatis Judæis universas sinu suo gentes complecteretur. Id more suo præclare S. Leo explanat *): „Cum duodecim Apostoli „accepta per Spiritum S. omnium locutione linguarum imbuendum Evan„gelio mundum distributis sibi terrarum partibus suscepissent; beatissi„mus Petrus Princeps apostolici Ordinis ad arcem Romani destinatur Im-

H 2 „perii,

*) Serm. 1 de natal. SS. Petri & Pauli.

„perii, ut lex veritatis, quæ in omnium gentium revelabatur salutem, „efficacius se ab ipso Capite per totum mundi corpus effunderet."

§. 14.

Nec obstat, Paulum quoque Romæ simul Apostolum, aut forte etiam Episcopum fuisse; ita enim Paulus, & Petrus Apostolorum Principes fuerant, ut tamen huic salva maneret sua divinitus accepta, eaque suprema regiminis jurisdictio, utpote cui totum ovile pascendum Domini voce commissum est: *Dei dona sine pænitentia sunt.* Rom. XI. Quidquid itaque potestatis vel Paulo, vel aliis Apostolis sit posterius traditum, nihil Petro diminui potuit de clavium authoritate in universam Ecclesiam sibi promissa, collataque. Claves cœlorum omnibus quoque Apostolis, imo toti Ecclesiæ fuisse datas cum quibusdam Patribus facile admittam, scilicet Apostolis per communicationem seu a Petro, seu certe subPetro, fidelibus vero universis non quidem pro usu & administratione propria, sed tantum pro communi omnium utilitate. Vide Art. 1, §. 3. Miror sane plurimos nostro tam illustrato seculo æquivocis vocibus tam libenter & sibi, & aliis velle imponere.

§. 15.

Ut vero ad Petrum redeam, Simonem, vulgo Magum, Hæresiarcham, & patrem omnium Hæreticorum, ut S. Irenæus scribit, oportuit per Ecclesiæ Principem non solum detegi, & damnari, ut patet ex Act. VIII, verum etiam triumphari, & extinqui: quam gloriosissimam victoriam super Simonem arte diabolica in aëra raptum Romæ solus per seipsum Petrus insigni cum miraculo retulit. Hujus historiæ γνησιοτητα vir summa eruditione Mazochius ex veterum Patrum testimoniis quam invictissime demonstravit. Vide Selvaggium *).

§. 16.

Denique ultimo loco memorabile est, quod antiquissimus liber a quodam fidelissimo Petri discipulo conscriptus sub nomine *Prædicatio S. Petri* testatur: cujus mentio fit apud Clementem Alexandrinum, Origenem, Eusebium, & S. Hieronymum. Christus digredienti Roma Petro sub finem vitæ apparuit, qui cum divinum Magistrum cognosceret, ex

*) Antiqu. Christ. l. 1, p. 1, c. 3, excurs. 1.

ex illo quæsivit: *Domine, quo vadis?* At Christus: *Vado Romam iterum crucifigi.* Unde vaticinium imminentis suæ mortis Petrus intellexit: nobis vero ex eo intelligendum est, quid Dominus significare voluerit, cum se in Petro iterum crucifigi diceret. Quid? Nisi Petrum in terra suum esse Vicarium, sibique fieri, quidquid Petro fieret. Cogitemus, sicut antea Samueli a Domino dictum, eandem a Christo sententiam in cœlis adversus eos enunciari, qui divinæ Petri authoritati sese opposuerint: *Non te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos,* I Reg. VIII, 7.

§. 17.

Quis ergo fuit Petrus? Ille *beatus* voce Domini prædicatus discipulus, qui speciali divinæ inspirationis gratia omnium Apostolorum primus naturalem Dei Filium agnovit, & confessus est; quem propterea Simonis nomine in Petri nomen mutato Dei Filius ceu *Petram*, & fundamentum suæ Ecclesiæ instituit a portis inferi numquam expugnandæ; cui Claves regni cœlorum cum omnis potestatis plenitudine *soli* promisit, tradiditque Art. 1. §. 1. &c. Quis fuit Petrus? Ille inter Apostolos, quem omnibus congregatis Christus *solum* compellavit, tamquam *omnium* contra diabolicas tentationes fulcrum; pro quo, ne umquam a fide deficeret, *solo* Deum Patrem rogavit; cui *totum* Apostolorum collegium in corpore tamquam Capiti subjecit, *soli* curam *omnium* imponens, fratres suos in fide confirmandi. Art. 1. §. 17. &c. Quis fuit Petrus? Ille universi gregis dominici Pastor, qui propter fidei suæ firmitatem, & charitatis præcellentiam meruit, ut totum Christi ovile *pascendum* sibi soli committeretur; cujus vocem non oves tantum omnes, & singulæ, sed & ipsi Pastores ovium reverenter audire, eidemque obedientiam præstare tenentur. Art. 2. §. 1. &c. Quis fuit Petrus? Ille Apostolorum Princeps, quem omnes Ss. Scriptores, tam Evangelistæ, quam ipse Paulus ab Apostolis aliis utpote primarium sollicite distinquunt, & constanter primo honoris loco memorant. Art. 3. §. 1. &c. Quis fuit Petrus? Ille, in quo antiqui Patres, & Concilia non minus generalia, quam particularia unanimi consensu totius Ecclesiæ Fundamentum, regni cœlestis Clavigerum, in terra *Plenipotentiarium*, Apostolorum Caput, universalem Christi fidelium Pastorem, controversiarum supremum Judicem, unitatis in fide Centrum, quo perfidia non possit accessum habere, agnoscunt, & venerantur. Art. 1. §. 2. &c. Art. 2. §. 3. Item Reflex. critic. §. 18. Quis fuit Petrus? Ille, cujus non supremam modo, sed & *illimitatam*

regiminis Authoritatem S. Scriptura magnifice describit; qui gloria revelationum, & miraculorum supra alios Apostolos singulariter eminuit; qui *per se ipsum* mandata Apostolis dedit; qui contra christiani nominis adversarios *solus* pugnavit omnibus Apostolis in ejus præsentia tacentibus, & sententiam inconsultis aliis enunciavit; quo præsente aliorum Apostolatus quasi ad tempus cessasse, & suspendi videbatur. Art. 1, Art. 2, Art. 3, §. 4 &c. Quis fuit Petrus? Ille summus Christi Vicarius, qui velut antea divinus Magister inter suos discipulos, post illius mortem tanta fere Authoritate miraculis illustrata inter Apostolos præfulsit? Art. 3. §. 8. 11. 13. Quis fuit Petrus? Ille omnium, & singularum ovium non supremus tantum, sed & *immediatus*, seu *ordinarius* Pastor, qui nullatenus veretur in messem aliorum Apostolorum, quasi *aliena* esset, suas manus immittere, sed universas, ubi ubi collectas, dispersasve oves, ut *suas* respicit, & tranquillo tempore fideles visitat *universos*, potestatis suæ illimitatæ memor, quam a Christo acceperat, *quæcumque*, prout visum fuerit, solvendi, ligandive. Art. 3. §. 10. Quis fuit Petrus? Ille, cui Deus, & *soli* quidem revelavit, neminem amplius immundum dicere hominem, sed tempus adesse, quo gentiles quoque regno cœlorum digni habeantur; ille divina Authoritate gentilium Ecclesiæ, quæ nostra est, fundator, a quo oportet gentes verbum fidei audire, & credere; ille est, a quo reliqui *omnes* Apostoli non expectatis antea ipsorum votis præcipuam sui apostolici muneris spartam debent addiscere, gentilibus prædicandi. Art. 3. §. 12. Quis fuit Petrus? Ille apostolici consessus Præses, qui discussione rationum utrinque facta *solus* e medio assurgit, & omnibus jam silentibus sententiam *irrefragabilem* enunciat; ad cujus Authoritatem postea Jacobus Apostolus provocat; cui una voce omnes Concilii assessores adstipulantur. Art. 3. §. 17. &c. Quis fuit Petrus? Ille, ad quem ceu præcipuam, & fundamentalem columnam Ecclesiæ S. Paulus proficiscitur, si non ab illo fidei doctrinam percepturus, saltem propriæ doctrinæ rationem illi redditurus. Art. 3. §. 15. 16. Quis porro fuit Petrus? Ille, in quo *uno* tota spiritualis jurisdictio fundata est, a cujus plenitudine potestatis quælibet singularis Episcopatus portio, teste S. Cypriano, velut radius ex sole promanat, velut ex arbore ramus dependet, velut rivulus ex fonte defluit. Append. §. 3. Quis fuit Petrus? supremus universæ Ecclesiæ Vertex, a quo jam inde a primæva antiquitate Alexandrina, & Antiochena Sedes supra omnes alias (tantum Romanam excipe) supra ipsam Jacobi, eamque matricem sedem suæ Authori-

tatis

tatis prærogativam desumserant. Append. §. 10 &c. Quis fuit Petrus? Ille Romanæ Sedis Fundator, quam utpote omnium Nationum Caput divino certe Consilio supremum Caput Ecclesiæ universas gentes comprehensuræ sibi elegit, ut lex veritatis inde ad salutem dominaretur, unde mendacii, & erroris dominium in gentes universas ad perniciem fuerat dilatatum. Append. §. 13 &c. Quis denique fuit Petrus? Ille ex Apostolorum choro *unice* electus, ut Sedis suæ singulari privilegio per continuam successionis seriem ad nos usque propagatam adhuc in moderno hujus sedis hærede Pio VI vivat, & regnet, & *indefectibilitate* fidei divinitus obtenta hodiedum, & usque ad mundi finem universos fratres in fide confirmet, id quod experientia XVIII seculorum demonstrat, & ego dante Deo ex historia ecclesiastica amplius demonstrabo. En tibi! hic hic — — — fuit! — Atque etiamnum est PETRUS.

PARS II.

REFLEXIO CRITICA

In formam Regiminis ecclesiastici a Deo institutam.

§. 1.

Mirum, hodiernis diebus inter Catholicos disceptari, quam formam ecclesiastici regiminis Christus instituerit: certe enim Deushomo elegit *optimam*: „Cum summa illum & cognitione rerum, & bonitate præstare constet; viderit quidem necesse est, quod est, sapientiæ „delegeritque, quod est bonitatis, *optimam*, præstantissimamque admini-„strandæ, regendæque Ecclesiæ rationem.“ Ita merito doctiss. Mamachius *).

Deus enim, qui quamlibet aliam rem fini suo convenientissimam fecit, seu *optimam*, haud minorem sane rationem habuit suæ Ecclesiæ sibi pretiosissimæ, quam proprii filii sui sanguine acquisivit.

§. 2.

Quis vero finis est regiminis in Ecclesia constituti si quæras, en tibi clarissimam æque, ac certissimam responsionem ex divino eloquio, omnium-

*) Orig. & antiq. Christ. tom. 5, part. 1, cap. 1.

omniumque Catholicorum unanimi consensu, ut *unum* esset corpus omnium Christi fidelium. Jam non potes non agnoscere finem regiminis in Ecclesia instituti: *Unitas est Corporis.* Potesne adhuc de medio dubitare, eoque optimo? Tuum proprium corpus, quod *physicum* est, aliaque corpora, quæ *moralia* sunt, interroga. Quid dicunt tibi? Quid? Nisi ut unum sit corpus, medium aptissimum, optimumque: *Unitas est capitis.* Ubi ergo unum corpus, ibi unum caput, unus, isque supremus Regens, seu Imperans, verbo: *Monarcha.* Tunc amplius de forma regiminis dubitas, eaque optima, hoc est, *Monarchica?*

§. 3.

Si in hac humana ratione, utut fere omnibus communi nondum satis fiduciæ ponis, en, quod majus est, divini verbi authoritatem! Christus *unum* Simonem, quem & Petrum vocavit, ceu Ecclesiæ suæ fundamentum constituit; huic *uni* claves regni cœlorum promisit, id est, supremam gubernandi potestatem, eamque illimitatam, ut posset *quæcunque* aut ligare, aut solvere. Porro unum sibi gregem fidelium Christus elegit, unum voluit esse suum ovile, cui *unum* loco sui Pastorem præfecit, qui est Petrus. Denique ut una fides, quæ vera, & divina est, firmiter in Ecclesia conservaretur, Christus omnibus Apostolis in corpore congregatis *unum* præposuit Petrum, ceu caput, cui curam totius corporis imposuit, omnes scilicet fratres in fide conservandi, seu confirmandi. Hunc ergo, qui solus supremam, & illimitatam accepit potestatem, cui soli totum ovile ad pascendum, sive regendum est commissum, a quo solo ceteri in fide sunt roborandi, ut firma permaneat, hunc tu adhuc dubitabis *unum Regentem*, eumque supremum, & universalem dicere, Monarcham?

§. 4.

Quam naturalis sit, sinceraque hæc nostra S. Scripturæ interpretatio, vel ex ore acatholici viri, eruditione longe celeberrimi addisce. Hugo Grotius est, qui ita scribit *): „Sicut exercitus, sicut navis regi „non potest, nisi per gradus Præfectorum, qui gradus in *unum* desinant, „ita nec Ecclesia. Etiamsi omnes, qui sunt in Ecclesia, essent dilectio„ne summa præditi; tamen tali ordine esset opus. Deus non amat fa„cere semper miracula, sed ad res optimas, etiam *optimas* monstravit „vias,

*) In animad. Riveti. tom. 4. p. 641. edit. 1679.

„vias, qualis est ad unitatem Ecclesiæ certus ordo. Hic ordo quis esse „deberet, monstravit *in Petro* Christus: ei enim claves regni cœlorum „dedit pro toto Collegio tamquam Collegii Principi. Locus Cypriani, „cujus particulam citat Rivetus, aperte dicit, quod volumus *). *Lo-„quitur Dominus ad Petrum, ego dico tibi: inquit, quia tu es Petrus, & su-„per illam Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent „eam. Et tibi dabo claves regni cœlorum, & quæ ligaveris super terram, „erunt ligata & in cœlis, & quæcunque solveris super terram, erunt soluta & „in cœlis. Et iterum idem post resurrectionem suam dicit: Pasce oves meas. „Super illum* unum *ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oves.*" Quod ille Acatholicus tam aperte in S. Scripturis, & SS. Patribus vidit, & sincere fassus est; id Febronius multo suo studio non viderit? Aut forte isidorianis Decretalibus etiam ipse Hugo Grotius fuit deceptus? Næ! Sanctos Evangelistas principiis istarum Decretalium, adeo nostris diluculariis maledictarum, jam occupatos fuisse dicendum est. Quis autem illos hisce occupavit, quis tam *malitiose*, si fides Febronio est, decepit? — —

§. 5.

Ita sane antiquitus crediderunt, & locuti sunt Patres nostri, quos magno possem tibi numero compellare **). Nemo hactenus impune *monarchicum* Ecclesiæ regimen impugnare est ausus, quin a catholicæ fidei defensoribus reprobatus fuerit, rejectusque. Id elapso primum seculo expertus est Edmundus Richerius vel ipsius Sorbonæ decreto abjectus teste Defensore Declarationis Cleri Gallicani ***). Hodiedum ita credunt, ita loquuntur omnes, quotquot Catholici, qui falsam vocem Febronii abominantur asserentis ****), *formam Ecclesiæ non esse monarchicam*. Item *****): „Nondum in naturam Primatus sollicite (etiamne „sincere?) inquirimus, eam in statu monarchico, hujusque juribus nul„latenus deprehendimus: hunc siquidem statum ab Ecclesia penitus exu„lare — probavimus. (Ubi?) Sed ne unicum quidem effectum juris „*monarchici* in sacro nostro Primatu, qualis a Christo institutus, & ante „falsas

*) Ita de Cypriano Grotius, & nostri hodie Catholici?

**) Vide Mamachii Orig. & antiq. Christ. tom. 5, cap. 1, §. 3, præcipue §. 5.

***) Defens. Decl. Conv. Cler. Gallic. Part. 2, lib. 6, cap. 24.

****) De Stat. Eccles. tom. 1, c. 1, §. 5. *****) Ibid. c. 2, §. 4.

„falsas decretales (equus arundineus Febronii) exercitus est, in Ecclesia „deprehendi — demonstrabimus.“ Apologista ejus, aut si malis, suus hoc punctum ut *fundamentale* respicit *), *vere* monarchicam negans regiminis formam, quippe non *absolute* monarchicam. Nisi astute duas res diversas in unam confunderet Scriptor ille; a Duumviris inter Protestantes jurisperitos præstantissimis errorem suum posset dedoceri, a Grotio **), & Puffendorfio ***), qui satis adcuratum faciunt discrimen inter *absolutam*, & simpliciter *summam*, quæ adhuc *vera* est, Monarchiam. Hæc est, ubi unus, & universalis, atque supremus in republica, etsi & ipse certis regendi regulis adstrictus, Imperans est, quem Galli *Souverain* nominant: illa adesse concipitur potius, quam revera inter homines adsit, dum supremus Imperans tam absolutus est Dominus rerum, personarumque sibi subditarum, ut pro solius voluntatis suæ liberrimo arbitrio disponere omnia, quæ voluerit, de rebus, personisve sibi subditis possit, nulli alteri, quisquis ille fuerit, rationem redditurus. Enimvero hoc plenissimo sensu nullus in terris Monarcha datur præter solum Deum. Reges enim, & Principes nostri non pro mero voluntatis suæ placito dominari in subditos possunt, sed totius salus reipublicæ & ipsis norma debet esse, & regula, ad cujus observantiam obligati sunt, etsi non ab hominibus, certe autem a Deo judicandi. Jus hoc absolutum in Ecclesiam dominandi, prout placuerit, nemo Pontifici concesserit, sed tantum cum dependentia a lege absoluti Domini, prout decet Vicarium, & submissione, non quidem erga hominum, attamen erga Dei judicium. Hoc est, quod sibi vult illud axioma Catholicorum saltem seculo jam quinto, adeoque ante Isidori decretales in Ecclesia vulgatum, uti patet ex Symmachi P. causa; atque etiam fassi sunt Episcopi cum Proceribus Francorum in causa Leonis III: *Summa Sedes a nemine judicatur* ****).

§. 6.

Sed & operæ pretium est, Gallorum hac super re doctrinam, qua tam Febronius, quam nostri Febroniani plenis buccis gloriantur, atten-

*) Ibid. tom 2. Flores sparsi §. 2. Hinc facile apparet, quid de toto Febroniano ædificio judicandum sit, si tale est fundamentum.

**) De jure belli, & pacis l. 1, c. 3, §. 16.

***) De jure naturæ, & gentium l. 7, c 6, §. 7.

****) Vide Ludov. Thomass. in Concil. Dissert. 15.

attentius nonnihil, & adcuratius perscrutari. A duobus præcipuis Galliæ luminibus incipiam: primus, qui nos doceat, sit S. Bernardus, vel apud ipsos adversarios, prout videri volunt, æstimandus. Sic autem loquitur *): „Tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Sunt „quidem & alii cœli janitores, & gregum Pastores, sed tu tanto glorio-„sius, quanto & differentius utrumque præ ceteris nomen hæreditasti: „habent illi sibi assignatos greges, *singuli singulos*, tibi universi crediti, „*uni unus*. — —. Nonne si causa extiterit, tu Episcopo cœlum clau-„dere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam & tradere Satanæ po-„tes?" Atque iterum **): „Plenitudo potestatis super universas orbis „Ecclesias singulari prærogativa Sedi apostolicæ donata est. Qui igitur „huic Potestati resistit, ordinationi Dei resistit. Potest, si utile judica-„verit, novos creare Episcopatus, ubi hactenus non fuerunt, potest „eos, qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi di-„ctaverit, ita, ut de Episcopis creare Archiepiscopos liceat, & e con-„verso, si necesse visum fuerit." Nihil hic de meo addam.

§. 7.

Angelicus Doctor S. Thomas ita scribit ***): „Sicut in uno speciali „populo unius Ecclesiæ requiritur unus Episcopus, qui sit totius populi Ca-„put; ita in toto populo christiano requiritur, quod unus sit totius Ecclesiæ „Caput. Item ad unitatem Ecclesiæ requiritur, quod omnes fideles in fide „conveniant. Circa vero ea, quæ fidei sunt, contingit quæstiones moveri. „Per diversitatem autem sententiarum divideretur Ecclesia, nisi in unitate „per *unius* sententiam conservaretur. Exigitur ergo ad unitatem Ecclesiæ „conservandam, quod sit unus, qui toti Ecclesiæ præsit. Manifestum „est autem, quod Christus Ecclesiæ in necessariis non defecit, quam „dilexit, & pro ea sanguinem suum fudit. — Non est igitur dubitan-„dum, quin ex ordinatione Christi *unus* toti Ecclesiæ præsit. Ad hæc „nulli dubium esse debet, quin Ecclesiæ regimen sit *optime* ordinatum, „utpote per eum dispositum, per quem Reges regnant, & legum Con-„ditores justa decernunt. Optimum autem regimen multitudinis est, ut „regatur *per unum*, quod patet ex fine regiminis, qui est pax. Pax „enim, & unitas subditorum est finis regentis. Unitatis autem con-„gruentior causa est *unus*, quam *multi*. Manifestum est igitur, regimen „Eccle-

*) Ad Eugen. de consid. l. 2, c. 8. **) Epist. 131.
***) Cont. gent. lib. 4, cap. 76.

„Ecclesiæ sic esse dispositum, ut *unus* toti Ecclesiæ præsit." Itane etiam & traditioni conformiter Concilii Constantiensis decreta sess. 4 & 5? Si tamen hæc decreta extra schismatis tempus de certo, & indubitato Papa intelligenda forent. Sed amplius eundem S. Thomam audiamus ad ipsorum adeo Græcorum doctrinam provocantem *): „Habetur ex Græ„corum Doctorum Authoritatibus, quod Romanus Pontifex habeat in „Ecclesia plenitudinem Potestatis. Dicit Cyrillus Patriarcha Alexandri„nus in loco Thesaurorum: *Sicut Christus accepit a Patre sceptrum Eccle„siæ gentium ex Israel egrediens super omnem principatum, & potestatem, super „omne, quodcunque* est, ut ei cuncta curventur; sic & Petro, & ejus suc„cessoribus plenissimam Potestatem plenissime commisit; uti etiam nulli „alii, quam Petro Christus, quod suum est, *plenum* ipsi *soli* dedit." Num etiam Græci Doctores, num ipse Cyrillus Alexandrinus quinto Ecclesiæ seculo decepti jam fuerant falsis Isidori decretalibus? Febroniani respondeant!

§. 8.

Ad primarium nostrorum Cisalpinorum Antesignanum, Pontificiæ Authoritatis haud sane adulatorem, ad Parisiensis Universitatis celeberrimum Cancellarium, quem Constantiensis Concilii animam jure dixeris, ad Gersonium transeamus. Ita docet **): „Status Papalis est „institutus a Christo supernaturaliter, & immediate tanquam Primatum „habens *monarchicum*, & *regalem* in ecclesiastica Hierarchia — quem sta„tum quisquis impugnare, vel diminuere, vel alicui ecclesiastico statui „coæquare præsumit, si hoc pertinaciter faciat, *hæreticus* est, *schismati„cus*, *impius*, atque *sacrilegus*. Cadit enim in hæresin toties expresse „damnatam a principio nascentis Ecclesiæ, usque hodie, tam *per institu„tionem Christi*, *quam per traditionem totius Ecclesiæ* in sacris eloquiis suis, „& generalibus Conciliis." Hoc loco prævie Gersonius explicare videtur, quod postea Florentini Patres definierunt, *Petro gubernandi universam Ecclesiam a Domino plenam potestatem traditam fuisse*, in confirmationem addentes, *quemadmodum etiam in gestis Conciliorum œcumenicorum, & SS. Canonibus continetur.* Patres non simpliciter dicunt *quemadmodum*, quasi restrictive, sed confirmative, *quemadmodum etiam* καϑ' ὃν τροπον και.

§. 9.

*) Cont. errores Græcorum c. 32. **) De statu Ecclesiæ Consid. 1.

§. 9.

De episcopali quoque jurisdictione dignus est, qui audiatur Gersonius *): „Status prælationis episcopalis in Ecclesia quoad sui collatio„nem primariam fuit immediate a Christo datus primis Apostolis, sicut „status papalis Petro: licet postmodum talis collatio fieri potuit, & facta „sit in successoribus per homines.“ Porro de usu, & exercitio potestatis episcopalis ita se exprimit **): „Status prælationis episcopalis habuit „in Apostolis, & successoribus usum, vel exercitium suæ potestatis *sub* „*Papa Petro*, *& Successoribus ejus*, tamquam sub habente, vel habentibus „*plenitudinem fontalem* episcopalis Authoritatis. Unde & quoad talia mi„nores Prælati, scilicet curati subsunt Episcopis, a quibus usus suæ po„testatis quandoque limitatur, vel arcetur. *Et sic* a Papa fieri posse circa „Prælatos majores ex certis, & rationabilibus causis non est ambigen„dum.“ Atque iterum alibi ***): Status episcopalis *quoad* acquisitionem „isti personæ, & quoad exercitium subest rationabili Papæ voluntati ad „utilitatem Ecclesiæ. — Nullam aliam politiam instituit Christus *immuta*„*biliter monarchicam*, & quodammodo regulam, nisi Ecclesiam. Et oppo„situm sentientes in Ecclesia, quod fas est, esse plures Papas, aut quod „quilibet Episcopus est in sua Diœcesi Papa, vel Pastor *supremus*, æqualis „Papæ Romano, *errant in fide*, *& unitate Ecclesiæ*. — Et si pertinaces ma„neant, judicandi sunt *hæretici*, sicut Marsilius de Padua, & quidam alii.“ Ita Patres nostri constanter, etiam Concilii constantiensis tempore crediderunt. Quid ad hæc, & similia Febronii Apologista? Responsum dat cordato viro indignum, quod vel adduxisse jam refutasse est. Sic habet ****): „Si crude omnino, generaliter, & prout sonant, accipi velint Gersonis „verba; prudenter (imprudenter) dici potest, eum non loqui ex fonte „juris ecclesiastici, & plena notione Ordinis episcopalis, sed animo quo„dam præoccupato ex usu, & disciplina.“ Qualis hæc responsio viri ad tuendam opinionis suæ novitatem Gersonii authoritatem implorantis, nunc autem eamdem, ubi sibi contrariam videt, vilipendentis! Quid sentiendum de illis, qui homines appellant, queis ipsi fidem non tribuunt? Si vel Gersonius a falsis præjudiciis liber non extitit Febronianorum judicio, dicant aperte, quod sentiunt, totam Christi Ecclesiam errore fuisse involutam, atque a primæva fide defecisse. Respondeant mihi cum do-

 ctis.

*) Consid. 2. **) Consid. 3. ***) De auferibilitate Papæ. Consid. 8.
****) De statu Eccles. tom. 2 Apol. p. 282.

ctiss. Authore *de duabus Potestatibus* *) ex illis quærenti, ubinam ergo ecclesiasticam illius temporis doctrinam de re tam gravi, qualis est papalis, & episcopalis potestas, quærere debeamus, nisi apud Catholicos minime Pontifici addictos? An forte apud Hussitas? — Sed videant, quomodo illis Concilium constantiense patrocinetur, cujus tamen patrocinio glorientur.

§. 10.

Cum Magistro suo Gersonio constanter sensit Universitas Parisiensis, quam Febronius pariter, ceu doctrinæ suæ patronam invocat. Anno 1542 Facultas theologica contra Lutheri errores ita se declaravit **): „Nec minus certum est, *unum* esse jure divino summum in Ecclesia chri„stiana militante Pontificem, cui omnes Christiani parere tenentur." Eamdem doctrinam postea in censuris pluries repetitis tradidit. Anno 1617 Marci Antonii de Dominis doctrinam, omnes Apostolos potestate æquales fuisse, tamquam hæreticam, & schismaticam rejecit, eo sensu, quo intelligitur de *jurisdictione apostolica, ordinaria, quæ in solo divo Petro subsistebat.* Notandum hic, quod Parisiensis Facultas jurisdictionem Apostolorum per universum orbem *extraordinariam*, scilicet pro necessitate illius temporis judicaverit, solius autem Petri *ordinariam*, quæ hodiedum Petri Successoris jurisdictio est, *apostolica*, eaque *ordinaria.* Ejusdem Antonii aliam propositionem, qua negavit, quod Christus immediate formam *monarchicam* instituerit, celeberrima Facultas sequenti censura repudiavit ***): „Hæc propositio est hæretica, schismatica, Ordinis hierarchici subversiva, „& pacis Ecclesiæ perturbativa. Quem Primatum (NB. *formæ monar„chicæ*) quisquis impugnare &c." Sequuntur verba formalia Gersonii supra §. 8 relata, ibi meam desuper vide animadversionem. Nonne pœniteat nostros Febronianos ad gallicanas sententias adpellasse?

§. 11.

Unum ex præcipuis Galliæ Prælatis, M. Bossuetum audiamus adulationis erga Papam haud merito suspectum, immo vel ab ipsis adversariis admodum commendatum, qui in sermone coram conventu Cleri gallicani habito ita perorat ****): „Roma, ut esset Caput Religionis, prædestinata, „vel

*) De l'Authorité des deux Puissances, tom. 2, p. 242.
) Vide d'Argentré Collect. jud. tom. 1, part. 2. *) Apud d'Argentré l. 2,
****) Serm. sur l'Unité de l'Eglise.

„vel ideo propria Petri Ecclesia debebat fieri: sic stabilita, fixaque Ro„mæ S. Petri *æterna* Cathedra. Hæc est Romana Ecclesia, quæ per S. Pe„trum, ejusque Successores instructa nullam noscit hæresin. — Ita semper „virgo est Romana Ecclesia, & fides Romana semper Ecclesiæ fides est. „Semper creditur, quod olim creditum fuit. Vox eadem ubique resonat, „& Petrus manet in suis Successoribus fundamentum fidelium. Jesus Chri„stus hoc dixit: Cœlum, & terra citius, quam ejus verbum transibunt." Si Romana fides semper Ecclesiæ fides est, quis illam dicere fallibilem audeat? Quid juvat infallibilem dicere per accedentem Ecclesiæ consensum, cum necesse sit ex Verbo Dei hunc consensum accedere? Si fundamentum Petrus est, quis dicat Petrum a fidelibus posse reformari? Nonne hoc pacto fideles forent Petri fundamentum, utpote qui ab illis in fide confirmaretur? De Bossueto speciali disquisitione, si Deus dederit, hoc adhuc anno differam, an Declarationis Cleri gallicani famosa Defensio sub nomine tanti Viri edita ab ipso Authore sit.

§. 12.

Præclarissimum Petrum de Marca Febronius adpellat. Sic autem Præsul ille Parisiensis, etsi libertatum Gallicanarum defensor docet *): „Cum Ecclesia gallicana inter præcipua, & illustria Ecclesiæ universalis „membra censeatur, totius vero Corporis Caput in Ecclesia Romana sit „constitutum, fieri non potest, ut veræ Ecclesiæ *libertatibus* fruatur, „nisi Capitis hujus *Communioni* inserta sit. Retineri autem illam Commu„nioni non posse, ni officiis illis Caput excolatur, quæ principatui Apo„stolicæ Sedis debentur, nemo sanus umquam negaverit. Docendum „itaque est, Gallos ab illis Ecclesiæ primordiis usque ad nostram ætatem, „& Communioni Ecclesiasticæ originem in Cathedra Petri constituisse, „& *supremam* Ecclesiæ Authoritatem huic Sedi collatam semper coluisse, „NB. juxta varios illos gradus, quibus eam pro bono publicæ disciplinæ, „temporis ratione habita Pontifices Romani explicare consueverunt." Præclare idem Præsul scribit **): „Commune hoc officium Communionis „cum Ecclesia Romana, cui impendendo cum ceteris Provinciis Gallia „adstringitur, cognoverat ante omnes vetustissimus ille Lugdunensium „Antistes Irenæus, qui unus scripsit, quod omnes sentiebant, *ad Roma*„*nam Ecclesiam propter potentiorem Principalitatem necesse est omnem convenire* „*Ecclesiam*; quasi diceret juxta *sinceriorem* illorum verborum interpreta„tionem,

*) Concord. Sacerd. & Imp. lib 1, cap. 2. **) Ibid. l. 2, c. 2.

„tionem, eam eſſe vim unitatis, quæ principatum, & origenem a Petri „Sede trabit, ut cum ea ſentiendi *neceſſitatem* ceteris imponat." Ita S. Irenæus ex ſinceriore interpretatione, ut de Marca teſtatur; & fides Petri *reformabilis*, aut *fallibilis* ſit, cum qua convenire *neceſſe eſt?* Quo modo *reformabilis* poſſit eſſe judex, cum quo *neceſſario* ſentiendum eſt? Datur & alius Petri de Marca locus hodiernis noſtris Canoniſtis ſumme notabilis, ubi ita ait *): „In ſeptima Synodo primatus Romani Pontifi„cis emicuit: & enim non ſolius *conſeſſus* **) prærogativa, dignitasque Se„dis Apoſtolicæ, ſed etiam *ſumma* illa Authoritas admiſſa eſt, quæ con„ventibus eccleſiaſticis *Concilii œcumenici robur* conferre debeat." Si in ſynodo univerſim jam recepta, eaque græca hoc agnitum, Papæ non tantum prærogativam conſeſſus convenire, ſed ſummam Authoritatem, quæ Conciliis œcumenicis ſuum robur det; quis eſt Catholicorum, qui neget ipſis Conciliis Papam eſſe ſuperiorem? Ceterum non nego Petrum de Marca etiam talia ſcripſiſſe, quæ Pontificiis Juribus iniqua ſunt, quippe qui tam Regi, quam Papæ placere voluit. At Deo ſit laus, pœnitentem habemus, & confitentem, ſiquidem teſte Stephano Balutio ***) ultimum opus ſuum paulo ante mortem edidit pro aſſerenda Papæ infallibilitate in fidei quæſtionibus decernendis. Quid? quod & publico inſtrumento coram Notario, & teſtibus anno 1677, die 19 Auguſti omnia revocavit, quæ in præjudicium ſupremæ Jurisdictionis Pontificiæ, & immunitatis eccleſiaſticæ ſcripſerat. Cum tam multi ſint hodie, qui Petrum & Febronium ſecuti ſunt peccantes; quid eſt, quod tam pauci ſequantur pœnitentes??

§. 13.

Denique inter primarios Galliæ Theologos celeberr. P. Natalis Alexander loquatur, qui tam fortis eſt divinum Petri Primatum contra hæreticos defendendo; quam infirmus ſacra jura hujus primatus inter Orthodoxos deprimendo. Dogmaticam is tractans quæſtionem multis probat Eccleſiæ regimen ex inſtitutione Chriſti eſſe *monarchicum* ****): 1mo, quia *optima* regiminis forma eſt monarchica, omnibus aliis antecellens ipſa natura teſte, quæ unum Regem apibus, gregibus Ducem, armentis unum Rectorem præficit: ipſo etiam naturæ Authore id demonſtrante, qui in cœleſtibus

*) Ibid. l. 5, c. 14.

**) Ita habet editio Neapolitana A. 1771, alibi loco *conſeſſus* legitur *conſenſus*.

***) In vita Petri de Marca n. 26.

****) Hiſt. eccleſ. Sec. I, Diſſert. 4, §. 2.

stibus Hierarchiis unum Angelum constituit ceterorum Ducem, ac Præsidem. 2do, quia in Ecclesia veteris Testamenti ab Aarone unus semper summus Pontifex præfuit, seu sacerdotum Princeps, idque ex divinæ legis decreto Deut. XVII. Cum vetus Synagoga fuerit Ecclesiæ Christi figura; ratio postulat, ut, sicut in illa præter Deum invisibilem semper unum fuerat caput visibile, ita & in hac præter Christum adhuc alius, & aspectabilis esset Rector, *NB.* ne societas Ministrorum V. T. magis ordinata, perfectaque, quam N. T. Ministrorum, prout revera foret, censeretur. 3tio, Idem probatur ex similitudinibus, quibus in S. Scripturis designatur Ecclesia. Dicitur castrorum acies ordinata: atqui in acie ordinata præter inferiores ordinis Duces *unus* debet esse supremus Imperator. Ecclesia navis est, in qua per Baptismum salvamur: atqui *unus* Nauclerus, qui singulis nautis sua munia præscribat, navi præesse debet. Ecclesia ovile est; numquid vero in ovili præter minores opiliones non est aliquis *summus* Pastor, cujus est universim oves regere? Ecclesia domus est: nonne vero *unus* Dominus, aut fidelis, & prudens Oeconomus domui præest, qualem Christus in Petro significavit? Demum Ecclesia *unum* Corpus est: quemadmodum igitur in membrorum multitudine Caput *unicum* datur, cujus est singula membra, & totum corpus dirigere; ita in Ecclesia Christi *unum* Caput supremum esse oportet.

§. 14.

Dum alibi Natalis Alexander Pontificiam Potestatem deprimit, & Ecclesiam esse supra Papam contendit; ipse viderit, quomodo secum se conciliet. Quid respondere posset, si quæreres, an Christus *optimam* regiminis formam, quæ ipso Natali teste *monarchica* est, vere instituerit? Aut an *perfectior* Ordo inter Sacerdotes Synagogæ, quam Ecclesiæ a Deo fuerit constitutus? An castrorum acies suum Imperatorem saltem *collecta* regere possit? An nautæ, si *simul omnes*, sint suo Nauclero superiores? An ovium turma *universa* viam suo Pastori ostendere possit, & præscribere? An domus incolæ *omnes* authoritate prævaleant Domino, vel ejus Vicario? An corporis *totius*, sive membrorum *universim* sit caput suum dirigere? An non denique ædificium suam firmitatem a fundamento habere debeat? Cur enim, & ad quid Christus præ aliis Apostolis Petrum Ecclesiæ fundamentum esse voluit, si ipse ab Ecclesia firmandus est? Nonne ita quilibet alius homo, ne dicam Apostolus, firmus in fide stat, si ab Ecclesia fulcitur? Nonne in eodem sensu quilibet alius

Apostolus Ecclesiæ fundamentum dici poterat, & reipsa fuerat? Cur Christus singulariter ad Petrum dixit, ab ipso in fide confirmandos esse Apostolos *NB.* tunc in Corpore collectos: *Confirma fratres tuos?* Cur non inverso sermone ad Corpus Apostolorum dixit: *Vos confirmate Simonem vestrum fratrem?* Nonne ineptus, sibique repugnans sermo fuisset, si Christus Apostolis dixisset: *Vos Petrum, qui vestrum fundamentum est, confirmate?* Anne hic sermo sine blasphemia Christo affingi posset? Nonne ergo saltem idem sensus apertissime falsus est? Præterea, si Romana Ecclesia Mater, & Magistra veritatis est, ut omnes Catholici ex ore plurimorum Conciliorum profitentur; si ad hanc Ecclesiam propter suam principalitatem Doctore S. Irenæo necesse est omnibus convenire fidelibus; fierine potest, ut errorem doceat, & accedente consensu Ecclesiarum indigeat, cum istæ dissentire *non possint*, si catholicæ maneant? Fierine potest, ut pontificia definitio, si in se fallibilis sit, interno mentis assensu tamquam veritas divinæ fidei credatur, quod tamen vel ipsi Galliæ Doctores, quin & Episcopi in causa Jansenianæ hæresis confessi sunt, homini catholico esse necessarium? Si dogma fidei non alia fit authoritate, quam per *universalem* Ecclesiarum consensum; nonne fit impossibile est dogma fidei definiri, si una, alterave, aut plures Ecclesiæ particulares in errorem incidant, quod jam tempore S. Cypriani factum; imo si totæ regiones, aut amplior mundi pars a fide deficiant, quod tristi Orientalium, & Græcorum schismate jam contigit, vel ante alterum Christi adventum adhuc continget? Ubinam in simili casu infallibile judicium? In Ecclesia universali? Hujus autem consensus non adest, si, ut ponitur, particulares Ecclesiæ dissentiant. Quis est ergo judex, qui particularem Ecclesiam erroris, aut hæresis ream damnare, præsumat, si nulla sit fidei certitudo, nisi per *universalem* Ecclesiarum consensum? Fingas, si velis, pluralitatem Ecclesiarum recte credentium; ubinam vero scriptum est, traditumve numerum majorem particularium Ecclesiarum a fide non posse deficere? Forte quod tu ponis fieri non posse, actu jam est factum, aut fiet postea. Numquid rogavit Christus Deum Patrem, ne *plurium* Ecclesiarum fides deficiat? Nonne *tantum* rogavit pro Petri fide indefectibili? Quid? Si in tua hypothesi Pontifex erraret, majorque pars Ecclesiarum ab illo dissentiret; hæccine major pars, corpus capite truncatum, corpus Christi foret, qui unum instituit corpus cum *uno* Capite conjunctum, unam ædificavit domum *a fundamento suo*, quod Petrus est, inseparabilem? Nonne adversus Christum

stum blasphemaret, qui diceret, ab eo ita improvide institutam fuisse Ecclesiam, ut in confusione quasi babylonica fuerit relicta? Hisce respondeant, si possint, Pontificiæ Præeminentiæ adversarii! Nos simpliculi Verbo Dei credimus: *Fiat unum ovile, & unus Pastor*, quod idem est, ac *unus Regens*.

§. 15.

Plurimi adhuc forent celebres ex Gallia Theologi, atque Jurisconsulti, quorum egregia testimonia pro *monarchica* Pontificis potestate possem producere, nisi brevitati studerem. Siquis illa pro historia potissimum litteraria nosse desideret; adire poterit Petrum Ballerinium *): item librum gallice scriptum *de duabus Potestatibus* **): præcipue autem anonimi Authoris doctissimi opus Faventiæ A. 1779 editum, cui integer tractatus *de Isidorianis decretalibus* eruditione præstans annexus est ***). Unicum tamen, idque decretorium gallicanæ doctrinæ testimonium non possum non adhuc commemorare, unde manifeste apparebit, quid vel ipsi Galli de Basileensibus decretis contra Summi Pontificis Authoritatem senserint. A. 1441 Caroli VII Francorum Regis nomine ad Eugenium IV legatus Meldensis Episcopus Petrus, prout in mandatis habuit, post seriam consultationem Prælatorum, aliorumque multorum Regni sapientum peroravit, quod documentum integrum dat Reinaldus ****). Ante omnia Eugenium Papam, ceu alterum Petrum *naufragoso schismate* periclitantis navis Patronum invocat, tum vero ita pergit: „Nam tuum Principatum *monarchicum* esse a Deo, nedum secundum communem universi providentiam, „sed etiam speciali institutione inter opera Restaurationis mundi a Christo institutum, teque vera, legitimaque successione illum possidere palam recognoscimus, & confitemur. Ipsam Potestatem *monarchicam* supprimere conati sunt Basileenses, & nimio fervore resistendi ad hanc „vesaniam devenerunt, quod *supremam* Potestatem in uno supposito „consistere denegant, sed etiam in multitudine, quæ cito in diversa „scinditur, collocant, & sic pulcherrimam *Monarchiam* Ecclesiæ, quæ „Christianos hucusque tenuit in unitate fidei, in una professione Religionis christianæ, in uno ritu Sacramentorum, in una observantia man-

 „dato-

*) De vi, ac ratione Primatus R. P. cap. 14. §. 2 &c.

**) De l'Authorité des deux Puissances tom. 2. cap. 2. art. 4.

***) Romani Pontificis summa Authoritas, jus, & præstantia. lib. 2 per totum.

****) Ad an. 1441 ex Codice Vaticano 4177.

„datorum, in eisdem cæremoniis divini cultus, atque pacem, & tran„quillitatem asseruit, nunc abolere, & supprimere contendunt, nobi„lissimam politiam, quæ beatitudinem cœlestem habet pro fine, ad *De„mocraticam*, vel *Aristocraticam* redigentes. — — Hoc animadvertens „præfatus christianissimus Rex Franciæ vehementi dolore ingemiscit, & „condolens Ecclesiæ remedia ubique perquirit. Concilium olim Basi„leense veritatem de suprema Potestate *in uno* extinguere pertentavit. „Concilium autem Florentinum hanc veritatem bene quidem lucidavit, „ut patet in decreto Græcorum.“ Tunc ad conterendam obstinatorum pertinaciam, non quasi ex rei ipsius necessitate suadet Pontifici novum universale Concilium, „quod ad relevandam summæ Sedis, & Curiæ „Authoritatem a Papa rite celebretur, reguletur, & modificetur secun„dum mores Patrum, & antiquorum Conciliorum, ubi non audiantur „tumultuosi clamores.“ Sicut antea in Conventu Constantiensi, & Basileensi factum.

Porro Meldensis Episcopus affert exemplum Dathan, Core & Abiron, „qui nolentes obedire Aaron summo Sacerdoti dicebant, *om„nis multitudo Sanctorum est*, *& in ipsis est Dominus*, & non attendebant „ad Moysen clamantem pro obedientia, & eam superexaltantem, dum „eis diceret, *quid est Aaron*, *quid est Aaron*, *ut murmuretis contra eum!* „Ideo in exemplum, & terrorem omnium inobedientium terra ipsos vi„vos absorbuit. Itaque omnis multitudo, quæ Dei legibus frenatur, „*Monarchiam*, tamquam legationem Dei omnipotentis pro obedientia „complectitur, & veneratur, et maxime *in spiritualibus*. — Quid quæ„so magis posset in perpetuitatem schismatis tendere, quam *Monarchiam* „Ecclesiæ, quæ Christianos tenuit in unitate, tollere, & abolere; quam „Authoritatem *supremam* multitudini, quæ cito scinditur, tribuere; quam „potestatem judicandi superiores inferioribus dare? Et sic de multis „aliis, quæ in practica, & doctrina Basileensium concurrunt, quibus se„mel junctis, & stantibus non est pax in Ecclesia Dei possibilis. — — „Hæc autem dicta sunt in publico, ut omnibus innotescat pia, & san„cta Regis nostri christianissimi intentio. Non enim in hac caussa ad„hæret carni, & sanguini, sed tantummodo revelationes Dei Patris, „qui in cœlis est, sequitur, secundum quas revelationes, prout ad eum „pervenerunt per doctrinam Sanctorum, & Ecclesiæ, Te summum Pon„tificem, Te Principem Ecclesiæ, Te Vicarium Christi recolit, & ve-

nera-

„neratur." Si hodierni Galli Conſtantienſibus, & Baſileenſibus decretis quaſi extra ſchiſmatis tempus valituris applaudunt; nonne vel hoc teſtimonio Præſulum ſuorum convincuntur, a fide Patrum ſe diſcedere, & jam in via novitatis, ſeu quod idem eſt, erroris incedere? At enimvero abſit hoc de Galliæ Clero credere! Alia illius & geſta, & dicta ante oculos habemus.

EXCURSUS I.

In doctrinam Gallicanam de ſuperioritate Conciliorum, & libertatibus, quas prætendunt, particularibus.

§. I.

Quid vero ad hoc gallicanæ Nationis teſtimonium, quod ſane decretorium eſt, Defenſor Declarationis gallicanæ reſpondet? Poteſtne negare, quod Odoricus Reinaldus voluit, Monarchiam, id eſt, *ſupremam in uno* poteſtatem, adeoque *ſupra univerſam Eccleſiam* ſive diſperſam, ſive congregatam a gallicana Præſulum legatione fuiſſe agnitam, defenſamque? Quisquis fuerit Defenſor ille, ipſus fatetur *), „eccleſiaſticam Monar„chiam tamquam pacis, unitatisque conciliatricem ab *omnibus Catholicis*, „præſertim vero Pariſienſibus Theologis laudari." Habemus ergo jam vel ab ipſo adverſario *catholicam* Gallorum confeſſionem de Monarchia eccleſiaſtica. Senſum autem genuinum hujus confeſſionis in ſua Reſponſione miſere detorquet, quaſi *ſumma ipſa* cum Pariſienſium recentiore doctrina conveniret. Expreſſe enim a Petro Gallorum Legato talis Monarchia defenditur, quæ eſt *ſuprema in uno* poteſtas, & non in multitudine, id eſt, conſenſu plurium. Itane Pariſienſes Doctores? Expreſſe iterum Baſileenſibus objicitur, quod *Monarchiam* abolere conati fuerint, & *Ariſtocratiam* introducere in multitudine Præſulum *ſupremam* poteſtatem ponendo. Quid eſt hoc, niſi ipſa Pariſienſium doctrina, in *concilio Præſulum ſupremam eſſe poteſtatem*? Hinc etiam manifeſte elucet, in illa gallicana Legatione non tantum *poſteriora*, ſed etiam *priora* Concilii Baſileenſis fuiſſe rejecta, quia vel initium, & totum fundamentum Baſileenſium fuit, ut verbo Legati utar, *ex inſania*, qua ſupremam authoritatem non *in uno ſolo*, ſed *in multitudine* collocarunt. Hanc eamdem cum Baſileenſibus do-

 ctrinam

*) Defenſ. Decl. gall. P. 2. l. 6. c. 16.

ctrinam esse Parisiensium Scriptor ille in tota Responsione sua ad Petri Meldensis Episcopi Legationem caute, verius autem callide dissimulat, quasi sicut sermo Petri tantum de *moderno usu* supremæ Potestatis Pontificiæ tractabat; ita etiam, & non alia doctrina foret Declarationis gallicanæ, quæ tamen Pontifici ipsam *supremam potestatem* satis clare Proposi. 2 & 4 negavit, & *irreformabilem* Authoritatem in Concilio œcumenico, proh pudor! etiam a Papa diviso constituit. Hic verus est quæstionis, & controversiœ status, quem ille astute hoc loco abscondere studet, cum tamen alibi nostræ sententiæ Patronis audacter imputet, ab ipsis statum quæstionis inverti. Reliqua, quæ adhuc respondet, tam infirma sunt, ut prudenter contemnantur; ridicula forent, si tantæ rei gravitas risum indulgeret: fingit enim politicam artem in Meldensi Episcopo, & Galliæ Legato, qui ad restaurationem salutis a Christo factam, & non ad carnis vel sanguinis respectum, sed ad Revelationes Dei Patris, ad traditionem Sanctorum, & Ecclesiæ, ad finem beatitudinis cœlestis provocat. Item voculas *nunc* & *olim* contra manifestum contextus sensum ridicule ad ea detorquet, quæ persuadere vult. Ita totus ille liber aut falsitatibus historicis, aut artificiosis veritatis detorsionibus plenus est. Authorem interim Pseudo - Bossuetum dicam, dante Deo autem ostendam.

§. 2.

Quid ergo, inquies, duorum Conciliorum generalium, Constantiensis, & Basileensis decreta fidei, item celeberrima Cleri gallicani declaratio erroris arguantur? Verbo tibi dicam, decreta illa utriusque Concilii jam sua in radice esse vitiata, nec ab Ecclesia catholica pro œcumenicis, aut *conciliaribus* umquam fuisse admissa, sed a Pontificibus rejecta, neque ab ipsis Gallis pro fidei dogmate agnosci, neque demum extra schismatis tempus ullum habere posse valorem, quippe quæ aperte nimis contra S. Scripturæ veritatem, & contra totius ecclesiasticæ antiquitatis traditionem pugnant. Ceterum jam non est locus (erit autem suo forsan tempore) hanc materiam densissimis spinis involutam adcuratius discutiendi. Quod vero ad famosam spectat Cleri gallicani Declarationem, qua summum Pontificem generalibus Conciliis *inferiorem* esse asseritur, ejusque judicium in fidei quæstionibus non *irreformabile*, nisi saltem per accedentem Ecclesiæ consensum; respondeo nihil nos quidem hac particulari, & catholicæ Ecclesiæ sensui contraria Declaratione moveri: argumenta siquidem nil probant, & Authoritas deest. 1*mo* enim illa Gallorum

rum

rum quorumdam Præfulum Declaratio apud nos Germanos communi Doctorum calculo usque ad noviffimos vix amplius viginti annos fuit rejecta. In Hifpania vero ab officio Inquifitionis anno 1683, die 10 Julii decretum fuit emiffum, quo affertio hæc: *Concilium eſt ſupra Papam*, erronea, & fchifmatica declaratur. Item Archiepifcopus Strigonienfis, & Regni Hungarici Primas Georgius dictus Zelepechimus per litteras encyclicas ad univerfos Chrifti fideles in Hungaria exiftentes anno 1686, die 24 Octobr. Declarationis gallicanæ propofitiones, ut *abſurdas, & plane deteſtabiles, a Satanæ miniſtris diſſeminatas* abjecit, profcripfitque; easdem Epifcopi confutarunt, & cenfuris confixerunt. 2do, Summi etiam Pontifices, Innocentius XI, ejusque Succeffor Alexander VIII, & Innocentius XII Comitia hæc a Clero gallicano anno 1682 habita reprobarunt. 3tio, Ea ipfa demum internis, externisque laborant vitiis: pugnant enim contra conftantem ipfius Ecclefiæ gallicanæ doctrinam, quæ adhuc feculo XVII viguit, uti patet ex edicto, quod in conventu de anno 1626 editum, & ad omnes Regni Epifcopos fuit directum, ubi Papa expreffis verbis dicitur *Eccleſiæ univerſalis Caput viſibile, Deique in terris Vicarius, Epiſcopus Epiſcoporum, & Patriarchæ Patriarcharum. Succeſſor Petri — ſuper quem Chriſtus Eccleſiam ſuam fundavit, quando illi claves regni cœlorum, atque infallibilitatis donum in cauſis fidei reliquit.* Ejusdem feculi dimidio idem adhuc teftabantur Galliæ Præfules in duabus litteris ad Innocentium X datis, in quarum una legitur, *in Sede apoſtolica fidem Petri numquam deficere*: in altera vero hæc: *Judicia pro ſancienda regula fidei a ſummis Pontificibus lata ſuper Epiſcoporum conſultatione divina æque, ac ſumma per univerſam Eccleſiam Authoritate niti.* Interim quis crederet? poft paucos annos inter Papam, & Regem excitata gravi diffenfione non plures, quam 34 Epifcopi in Comitiis, non in quodam nationali Concilio congregantur, aliis, qui jure fuffragii potiebantur, in re tanti momenti nequidem vocatis. Ubique exilia perfonant, fpolia contra illos intentantur, qui jam præordinata declarare recufent, & fic fine votorum libertate, vi & metu Declaratio extorquetur. Poftea quoque Academiæ Parifienfi violentia infertur, ita ut Senatu incaffum convocato, & turbis inter Doctores excitatis, illorum confenfu non exfpectato Notarius juffus fit academicæ tabulæ Declarationem affigere. Non multo tamen poftea illi ipfi Præfules, inter quos M. Boffuetus, pœnitentia ducti anno 1692 ad Innocentium XII litteras dederunt, quibus conteftati funt, fe ex animo dolere, & ultra id, ac dici poffit, quod in Comitiis ftatuta fecerint, quæ Sanctitati Suæ difplicerent, adeo, ut ipfimet,

met, quæcumque in suis Comitiis sive circa ecclesiasticam Potestatem, & Pontificis Authoritatem, sive in præjudicium jurium Ecclesiarum decreta sint, pro non decretis haberent, serio insuper spondentes, ita in posterum se gessuros, ut nihil penitus de vera sua erga summam Sedem obedientia desiderandum supersit. Ipse adeo Rex Ludovicus XIV eidem Innocentio XII rescripsit, se velle edictum, quo hæc Comitia confirmaverat, revocare, ut omni jam effectu careat. *)

§. 3.

Siquis ex recentioribus Galliæ Comitiis de *Pontificia*, & *Episcopali* potestate doctrinam velit addiscere; talia nobis offert eximius Florentiæ Archiepiscopus, nomine Franciscus Cajetanus Icontri, ex quibus duo tantum producam præclaris laudibus celebranda. Prima sunt Comitia A. 1685 habita, in quibus de Romano Pontifice hæc proferuntur: „Caput est Ecclesiæ, & Centrum unitatis. Obtinet ille in nos Primatum „authoritatis, & jurisdictionis sibi a Christo in persona S. Petri colla„tam. Qui ab hac veritate dissentiret, schismaticus, imo hæreticus „esset.“ Longe alia hæc Gallorum doctrina, quam Febronii. Secunda extraordinarie celebrata Comitia hæc fuere de anno 1728, quæ de episcopali Potestate ita statuunt: „Jesus Christus ipse *sua institutione* li„mites præscripsit huic Potestati, quam subjecit Sedi Petri, in qua po„suit plenitudinem apostolicæ Potestatis.“ Ceterum supra Cleri gallicani Authoritatem plurimum nobis prævalet universæ Ecclesiæ Authoritas, quæ post illa duo Concilia, scilicet Constantiense, & Basileense quam firmissime Potestatis Pontificiæ *plenitudinem*, atque *supereminentiam* stabilivit; in Florentino primum Concilio, ubi definitum fuit **): „Ro„mano Pontifici in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi *universam* „Ecclesiam a Domino *plenam* potestatem traditam fuisse, quemadmodum „*etiam* in gestis Conciliorum œcumenicorum, & SS. Canonibus conti„netur.“ Particula *etiam*, sive *&*, quæ hoc loco eumdem sensum dat, manifeste denotat, hanc clausulam in confirmationem Pontificiæ Authoritatis ex antiquis Ecclesiæ documentis, non vero ad ejusdem restrictionem fuisse adjectam. Quomodo enim per œcumenica Concilia ipse Eugenius IV in Florentino præsidens intellexerit Constantiense, & Basileense, quæ a se ipso adeo pro œcumenicis agnita non fuerant, ut etiam expresse rejecta; tantum ea si excipias, quæ in Constantiensi contra Hære-

*) Graveson Tom. 8. fol. 49. **) Sess. 25.

Hæreticos unanimi Præfulum confenfu, nempe *conciliariter*, acta Martinus V approbaverat? Præterea fi Patres Florentini Pontificis poteftatem ex antiqua doctrina SS. Conciliorum, & Canonum *reftrictam* judicaffent, & fibi ipfis in eadem fententia contradixiffent, & nobis impofuiffent, (quod nefas cogitatu) *plenam* vocando Pontificis poteftatem gubernandi *univerfam* Ecclefiam. Concilium autem Lateranenfe V clariffime declaravit *): *Romanum Pontificem Authoritatem fuper omnia Concilia habere.*

§. 4.

Haud fane inutile fuerit, ipforum etiam Græcorum de Pontificia Authoritate confeffionem percipere. Beffarion Patriarcha Conftantinopolitanus antea Græcorum fchifmate involutus, in Synodo vero Florentina errorem fuum dedoctus epiftolam encyclicam ad omnes fui Patriarchatus Archiepifcopos dedit hujus tenoris: „Si Doctorum noftro„rum libros evolveritis, invenietis Romanam Ecclefiam fupra ceteras „omnes poteftatem habere, & ita *univerfæ* præeffe Ecclefiæ, ut abſque „ejus authoritate nulla prorfus ecclefiaftica quæftio folvi, nullum dog„ma concludi poffit, aut debeat. — Hæc eft, quæ fidem Petri tenet, „& prædicat: hæc fola eft, adverfus quam portæ inferi non prævale„bunt." Alter Græcus, qui pariter Florentiæ Concilio interfuit Jofephus Methonenfis Epifcopus in Refponfione ad libellum Marci Ephefini eum ita alloquitur: „A te porro emendari Romanam Ecclefiam nil opus „erat. Nam illa cunctarum eft gubernatrix Ecclefiarum, & ægrotanti„bus Ecclefiis peritiffime medetur, cum poteftatem a Chrifto accepit re„gendi alias, & gubernandi, non ut ipfa confirmetur ab aliis. Et tu, „inquit Salvator ad Petrum, aliquando converfus confirma fratres „tuos: non dixit, *confirmare* a fratribus tuis, fed *confirma.*" Ita vel græci Doctores cum latinis conveniunt in textu hoc interpretando. Revera autem facer textus in alium fenfum fine manifefta vi, vel fraude detorqueri nequit. O fi plerique Doctorum noftrorum voluntatem non haberent, fed tantum intellectum; per caput hoc meum cœlum obteftor, non unum fore aliquem, cui divina ad Petrum eloquia fatis clara non forent, ut adeo naturalem noftram, & communionem interpretationem inficiaretur. Ah! Sublimis illa cogitatio Pafchalis, gallici Scriptoris

*) Sefs. 10.

ptoris hic mihi in memoriam recurrit *): *Veritas sat luminis habet, ut cum ratione cor bonum credat: sat obscuritatis, ut malum cor voluntario prætextu excæcetur.*

§. 5.

Hac forsan occasione molestam mihi, & odiosam plane quæstionem facies, quid ergo *de libertatibus* Ecclesiarum particularium sit sentiendum, quas Galli adeo æstimant, ut non nisi pro vita, & sanguine darent? Scio, quantum humanis auribus blandiatur captiosum illud nomen *libertas*, quo multi adeo decipiuntur, ut falsæ libertatis prætextu a via veritatis, & salutis aberrent. Si tu mihi particularium Ecclesiarum certa, quæ gratiarum sunt, privilegia, aut stabilitas inter se invicem prærogativas, aut publica pacta, & Concordata cum Supremo Ecclesiæ Rectore inita, atque ab eodem confirmata libertates nomines; ego quidem proprio nomine illa potius dicerem, id quod revera sunt, scapham enim oportet scapham vocari; attamen res illas omnes probo, seu privilegia sint, seu prærogativæ, seu demum pacta, & Concordata: omnia illa salva sint, & integra maneant. Verum enimvero non hoc est, quod nomine prætensæ libertatis adversus Papam solet intelligi. Antequam hac de re meam ego dicam sententiam, velim tu mihi respondeas, quid de exemtione ab obedientia cuicumque legitimo Superiori præstanda tute sentias? Si illam quibusdam in casibus licitam putes; nonne saltem fundamentum firmum requires hujus exemtionis? Quid tu cogitares de subdito *generatim* quidem obedientiam suo Principi præclaris verbis spondente, *in specie* vero mandata Principis, nisi placeant, prætextu libertatis recusante? Edic porro, an humanum valere possit quodcumque privilegium se eximendi ab obedientia supremo Capiti ab ipso Deo *immediate* instituto debita? Edant Galli, si possunt, libertatum suarum legitimam authoritatem, quarum vel notionem claram, & constantem dare nequeunt, hinc merito reformidant. Ego vero pauca nunc de putatitiæ ipsorum *libertatis* notione, origine, & authoritate, item extensione, ac demum utilitate dicam.

§. 6.

Inprimis quidem si apud ipsos Gallos decantatæ suæ libertatis definitionem claram, & completam requiras, e. g. apud Renatum Chopinum

*) Pensées sur la Religion. Chap. 18.

num *a*), Guidonem Coquillæum *b*), Chryſtophorum Juſtellum *c*), Petrum etiam de Marca *d*), aliosque; tam parum inde luminis hauries, ut natura & indoles hujus libertatis, quæ antea latebat, jam ſtudioſius tibi occultata videatur. Jacobus Leſchaſſerius in Senatu Pariſienſi Præſidens tractatum edidit *adverſus omnes exigentes, ut Franciæ judices libertatum ſuarum notitiam exponant, & authoritatem aſſignent;* quo pariter ſcripto Gallis inſinuat, ſe non teneri ad moleſtas ejusmodi quæſtiones reſpondere. Communior tamen Gallorum doctrina videtur cum illa Petri de Marca convenire *): *Vera & genuina definitio hujus libertatis ex ſenſu Eccleſiæ gallicanæ eſt uſus antiqui juris communis.* Obſcuritatem, ſeu notionis claræ defectum vel ipſe de Marca hoc loco inſpexit: hinc addidit, aliud eſſe jus commune *antiquiſſimum*, quod aliquos Canones, & decreta Pontificum complectitur; aliud jus *antiquum* commune, quod illis ipſis Canonibus, atque etiam decretalibus Pontificum recentioribus conſtat, prout in Gallia uſu recepto temperatæ ſunt: hoc *ultimo* jure ait libertates ſuas contineri. Mihi vero eadem adhuc caligo præ oculis eſſe videtur. Uſus receptus Canonum ipſa ſit Gallorum libertas? Si id de libertate ab antiquis Canonibus pro tua Patria non datis, aut in ea nunquam receptis, & Superiore quidem conſentiente intelligas; tecum ſentio. Hinc Galli antiquorum Canonum collectiones e. g. Apoſtolorum, Dionyſianam, Iſidorianam, Gratianam, aliasve merito poterant recuſare, aut pro ſuo juris uſu temperare. At contra, ſi legem ſpectes actualem, & recentiorem, cujus proin antea uſus non erat, poſtea tamen uſu receptam; tunc hunc receptæ legis uſum vocabis *libertatem*? Ego ſane non aliter poſſum nominare, quam continuatam fideliter legis obſervantiam, ſive *obedientiam*. Dic, obſecro! cum recentior lex quædam apud Gallos reciperetur; ſane uſus antiquior, utpote novæ legi contrarius, non poterat cauſſa eſſe hujus receptionis: quænam ergo fuit cauſſa? An denuo Gallorum libertas, an legis ipſius obligatio? Si primum; non ergo *uſus* eſt, quo Gallorum libertas nititur, ſed propria illorum vel utendi lege, vel non utendi *voluntas*. Quam miſera hæc libertas omnibus peccatoribus communis! Sin vero alterum; ergo quod falſo Galli libertatem vocant, vera eſt legis obligatio: ergo, hodiedum tanta eſt vis novæ legis ad obligandum Gallos, ſicut olim ipſorum Patres ad obediendum ſe crediderunt obligatos.

a) De ſecul. Politia. *b*) Inſtit. tit. *de jure regio.* *c*) Epiſt. ad Leſchaſſer. *d*) Concord. inter Sacerd. & Imper.

*) Conc. l. 3. c. 1.

gatos. Eccur enim hodie minus ſit authoritatis in Petri Vicario, quam antiquitus? Illa antiquiſſima ſaltem Pontificum decreta vim legis ſua ex origine habuiſſe, vel ipſi Galli teſtantur. Quid eſt, quod temporis lapſu pontificia authoritas perdiderit? Antiquus uſus, inquies, fortiſſima Gallis lex eſt, quæ novis decretis prævalet. Bene jam nunc quidem loqueris *legem* vocando antiquum morem, quem antea perperam *libertatem* vocaſti: eſt enim libertas naturali ſua ſignificatione non lex, ſed immunitas a lege. Satis interim de improprio ſermone; nunc de infirmis fundamentis gallicanæ libertatis.

§. 7.

De origine, & authoritate libertatis gallicanæ ſi quæras; ſunt, qui cum Fleurio exiſtiment, ne quidem nomen illius ante Seculum XIII notum fuiſſe. Equidem Petrus de Marca contendit *), praxin gallicanæ libertatis nova decreta eccleſiaſtica examinandi, admittendi, rejiciendi, temperandi antiquiſſimam eſſe, ejusque primum exemplum ad Seculum V refert. Verum Author Operis *de libertatibus Eccleſiæ gallicanæ*, qui fuiſſe creditur P. Antonius Charlas S. J., invictis rationibus Marcam confutavit, oſtenditque, prætenſas libertates initio Seculi XIV originem traxiſſe a magno illo diſſidio inter Papam Bonifacium VIII, & Regem Philippum pulchrum; porro incrementum accepiſſe a triſtiſſimo ſchiſmate ejusdem ſeculi, uſque ad Gallorum pragmaticam ſanctionem, veluti theſaurum, & promtuarium Galliæ libertatum. Harum itaque vel ipſa origo vitiata fuit: ut enim duobus verbis omnia complectar, ex una parte fuit Principum in jura eccleſiaſtica invaſio; ex altera parte Sacerdotum erga Principes adulatio, utpote quibus magis cordi fuerat ſtudium data occaſione ſe amplificandi, quam firma obedientia, eaque aliquoties duriore, quod non diffiteor, centro unitatis adhærendi. O utinam turbidis illis temporibus ſubordinati Eccleſiæ Paſtores juſta, & æqua ſibi levamina, non autem etiam iniqua, & impoſſibilia obtentu petiiſſent! Utinam obedientiæ magis memores, quam independentiæ ſtudioſi ſeſe uni ſupremo totius corporis Capiti æquiparare, atque etiam præferre, & ſic ordinem pro unitatis bono a Deo inſtitutum magno diſſenſionis ſcandalo pervertere non attentaſſent!

§. 8.

*) Concord. l. 2. c. 17.

§. 8.

Quænam vero Authoritas eſt, qua Gallorum prætenſa libertas nitatur? Mirum! ſi Petro de Marca credimus, vel ipſa hæc Pontificia Authoritas eſt, ita enim loquitur *): „Eccleſiæ Gallicanæ libertatem „*antiquitus* eo præcipue fundamento niti, ut *ſupremam* Apoſtolicæ Sedis „Authoritatem & profiteatur, & omnibus officiis colat.“ Hæc ſane teſte de Marca antiquitus Gallorum gloria fuerit, uti revera fuit, Apoſtolicæ Sedis *ſupremam* Authoritatem agnoviſſe, & omnibus debitæ ſubmiſſionis officiis coluiſſe. Hæc inquam antiqua ſubmiſſionis gloria Gallis debetur. Agnita enim Papæ ſuprema Authoritas fundamentum erat antiquitus glorioſæ ſubmiſſionis. Sed prô dedecus! De eo jam quæritur, unde *recentior* Gallorum erga Authoritatem Apoſtolicam non ſubmiſſionis, immo & renitentiæ libertas? Heu quantum ab illa antiqua gloria ſupremam Papæ Authoritatem omnibus officiis colentium, diſtat recentior quorumdam Gallorum gloriatio ſummi Pontificis Authoritatem infra ſubditos deprimentium! Non ergo, ut fucum vult facere de Marca, Pontificia Authoritas, ſed potius Pontificiæ Authoritatis depreſſio primum eſt jactatæ libertatis fundamentum. Sed & ipſe Petrus de Marca ſincerius adhuc mentem ſuam aperit, ubi ait **): „Supereſt, ut alterum non „minoris momenti fundamentum aggrediamur, quod in *ſuprema* Regis „chriſtianiſſiimi per Gallias Authoritate ſitum eſt.“ Fateantur tantum, quod diffiteri non amplius poſſunt, Gallicani illi Doctores, ſe Eccleſiam ſuam, ne ſerva Papæ videretur, ſervam Regis, immo non tam Regis, quam Parlamenti effeciſſe. Qui ferat hoc catholica auris, ubi de Regimine eccleſiaſtico divinitus inſtituto, ſive de Apoſtolico animarum Paſtoratu ſermo eſt, Regis politici *ſupremam* dici Authoritatem! Hanc Eccleſiæ gallicanæ duram ſervitutem, quam falſo nomine libertatem vocant, avertat Deus a Germanis noſtris, ne ignominioſe ambiant! Antiqua Patriæ gloria nobis maneat, *regnum obedientiæ* eſſe erga Chriſti Vicarium; non illam Gallis invideamus, *regnum* dici *libertatis*. Numquid enim non vera eſt deſcriptio hujus fictitiæ libertatis, quam gallicus Author fecit illam vocando ***) *oppreſſionem jurisdictionis eccleſiaſticæ a laica, & depreſſionem Authoritatis Romani Pontificis a Clero gallicano?*

§. 9.

*) Conc. l. 4. c. 2. n. 1. **) Conc. l. 2. c. 1.
***) De libert. Eccleſ. gallic. lib. 1. cap. 13.

§. 9.

Cum prætensa contra summum Pontificem libertas aperte nimium omni authoritate externa destituatur; hinc plerique illius Patroni interno illam niti fundamento contendunt; antiquo scilcet more, & usu recepto. Hanc libertatem magno verborum adparatu commendant, hanc omni jure Ecclesiis particularibus convenire volunt, quæ est libertas *veterem Canonum, aut consuetudinis disciplinam contra Pontificias innovationes servandi.* Ipsam hanc utut speciosam assertionem *in thesi*, sive generaliter falsam esse, facile demonstravero. Notum quippe omnibus est, qui vel a limine legisprudentiæ studium salutarunt, eam debere esse rationem sicut legum civilium, ita Canonum quoque ecclesiasticorum, ut personis, locis & temporibus sint conformes; adeoque pro diversis circumstantiis personarum, locorum, & maxime temporum leges quoque esse variandas, atque hinc antiquas cedere recentioribus debere. Nonne enim cum primi Canones statuerentur, circumstantiis illorum temporum fuerunt adcommodati? His ergo immutatis nonne & illos mutari oportet? Aut num eadem non amplius authoritas Ecclesiæ est pro disciplina canones statuendi, sicut olim fuerat quarto præcipue, & quinto seculo? Numquid non Canones antiqui (quod dolendum) per solam non observantiam uti in Gallia, ita & in Germania fere omnes jam aboliti? Si vel per subditos potuerunt aboleri; cur a Superiore, si expediens fore judicet, non possint? Heu quantum hodiernæ libertates, quæ prætenduntur, ab antiquis Canonibus distant! De consuetudine quid dicam? Nonne omnis consuetudo etiam bona expressæ legi Imperantis cedere debet? Quid vero, si plerumque malæ sint, non bonæ consuetudines, quæ per nova decreta emendantur? Quodsi Ecclesiis liceat consuetudinis prætextu pontificia decreta in irritum mittere; nonne idem licitum est quoad episcopalia? Quid ergo si Parochi, immo si & laici contra Episcopi sui diœcesana statuta consuetudinis suæ libertatem prætenderent? Ex his abunde patet, *in thesi* falsam esse eam assertionem, quæ in veteri usu subditorum jus agnoscat contra Superioris recentiorem legem excipiendi. De usibus vero quibusdam in *hypothesi*, seu plane singularibus si loquamur, quorum mutatio cum *notabili* jactura, vel forte scandalo conjuncta esset; haud negaverim hos manuteneri posse, immo & debere, *NB.* salva tamen debita Superiori reverentia. Hinc ne tum quidem audacter, aut proterve contra Legislatorem licet reniti; sed ea, qua par est, submissione eidem motiva in contrarium sunt exponenda, atque etiam illius adhuc

huc judicio standum, si majus bonum *generale* minori bono *particulari* præferendum judicaverit. Non est, cur multum huic regulæ immorer; satis eam Curialistæ Archi- vel Episcopales norunt, siquis inferior Pastor audeat illis resistere. Pone pontificiam legem in particularibus Ecclesiis adhuc episcopali *Placeto* indigere; nonne sequeretur, quemlibet particularem Episcopum, quippe qui Papæ sententiam saltem pro sua Ecclesia dijudicare, eamdem approbare, vel rejicere posset, ipso Pontifice esse in sua Diœcesi superiorem? Quid, si hoc Parochus contra episcopale decretum sua in Parochia attentaret? Quænam tunc unitas seu in particularibus Ecclesiis, seu in universali?

§. 10.

Multas adhuc gratias Petro de Marca debemus, qui extensionem prætensarum Galliæ libertatum sincere nobis, & aperte declaravit inquiens *): *Libertates perinde tuemur, si de Concilii generalis novis decretis, ac si de Romani Pontificis constitutionibus agatur.* Ex quo apparet, Gallos quosdam tam firmiter, verius dicas, tam perfracte suis libertatibus plane fictitiis adhærere, ut ne generalis quidem Concilii velint Authoritati assurgere. Quam tamen sic dictam libertatem nolis credere penes Episcopos esse, sed penes regios Magistratus. Servi sunt illi, isti Domini. Hinc factum, ut Concilii Tridentini Canones ad disciplinam spectantes in particularibus Galliæ Ecclesiis valorem non haberent, nisi postea primum per accedentem *regiam*, seu *Parlamenti* adprobationem. Quanta ergo inscitia, vel malevolentia in plerisque nostris est canonici juris, ut dici volunt, Reformatoribus, qui toties decantatas Galliæ libertates Pontificiæ potius, quam totius Ecclesiæ Authoritati solent opponere! Ecclesiasticas leges, æque *Conciliares* ac *Pontificias* Galli suæ regiæ Authoritati, quæ potissimum in Parlamento residet, submittunt. Sive Papa infallibilis sit, sive non; vel Superior Conciliis, vel inferior; nihil hoc ad prætensas pertinet libertates, vel ipso iterum de Marca l. c. fatente. „Non est, „quod hæreamus in ea regula, quæ Romanis stomachum movet, & quæ „rebus nostris non prospicit, ut par est. Fruatur summus Pontifex æquo „jure cum Conciliis generalibus, aut superiori. Illud unum in foro ex„pendetur, an nova Constitutio, vel novum Rescriptum rebus Gallicis „consulat, vel noceat.“ Nulla est igitur apud Gallos ullius Potestatis ecclesiasticæ attentio, si nova lex utilitati prophanæ, & caducæ proficua

*) Conc. l. 3. c. 7.

cua a Regis Magiſtratu non cenſeatur, utpote cujus in rebus etiam eccleſiaſticis ſuprema eſt Authoritas. Mala quidem omnino, & conrra Eccleſiæ libertatem a Chriſto donatam *theoretica* hæc doctrina eſt; ſed & in laudem celebratiſſimi Cleri Galliæ fatendum, longe meliorem ejusdem *practicam* eſſe, id quod omni fere ævo Gallia promta ſua erga ſummam, & apoſtolicam Sedem obedientia fecit manifeſtum.

§. II.

Ut demum etiam de gallicanæ libertatis utilitate pauca dicamus; fructus ejusdem eſt a ſuavi jugo Eccleſiæ exemtio, ſed ſub longe graviori onere ſecularis dominationis oppreſſio. Enimvero in Gallia Magiſtratus laici rerum, & negotiorum eccleſiaſticorum fere omnium ſibi judicium arrogant ſub prætextu conſervandæ libertatis, corrigendi abuſus, tuendæ poſſeſſionis, & ſimilium. Res eo devenit, ut Clerus fuerit coactus gravamina ſua Regi præſentare dicendo *): „Gallicana Eccleſia, o Rex! „a tuis judicibus in ſuis libertatibus non levamen, protectionem & fru„ctum retulit, ſed oppreſſionem & incommoda." Hæc fuit æqua licet, luctuoſa tamen merces, quam, ut ſuis obſecundarent figmentis, gallicani quondam Præſules retulerunt, nulla ipſis accedente utilitate, quin ſuborto inclitæ Nationi magno dedecore, & ſummo tam particularis ſuæ, quam univerſæ Eccleſiæ diſpendio. Ut enim Scriptor quidam pereruditus ait, ſupremo fidelium Paſtori, & Chriſti Vicario veſtem detrahere conati ſunt pretioſiſſimam, nempe ſupereminentiam jurisdictionis, & inerrantiæ, pro qua, ut integra maneret, & ſplendida, tot illorum Prædeceſſores virtute, & ſcientia ſpectatiſſimi pro viribus deſudarunt. Longe aliam, eamque veram, ac multo meliorem Eccleſiæ libertatem, præ recentioribus Gallis agnoverunt Sancti quidam Angliæ Præſules, quam cum Apoſtolica Sede filiali obedientia conjuncti glorioſiſſime uſque ad exilium, & ſanguinem propugnarunt. — Sed neque Galliæ deſunt exempla optimorum Præſulum — neque etiam deſunt, ne hodiernis quidem diebus, Germaniæ noſtræ. — Æquum nunc judicium ferri poterit, quid de particularium Eccleſiarum libertatibus adeo noſtris diebus deprædicatis ſit ſentiendum. Non ſatis ego quidem mirari poſſum, & dolere, Scriptores germanos, qui tanto amaritudinis zelo æſtuant adverſus exemtionem ab ordinaria poteſtate Archi- vel Epiſcoporum, etiamſi legitima Authoritate ſuffultam; tanto in contrarium fervore defendere ænigmaticam, ne-

*) Cahier du Clergé preſenté au Roi, Ao. 1614.

nescias quam, particularium Ecclesiarum libertatem, sive quod idem est, exemtionem ab obedientia supremo Pontifici, totius Ecclesiæ Capiti, & Christi in universa terra Vicario præstanda, atque ab omnibus, quotquot publico Ecclesiæ ministerio adscripti sunt, solemniter jurata. —

§. 12.

Antequam finem huic cum Gallis disceptationi faciam; haud abs re fuerit magni momenti Reflexionem ex doctiss. Petitdidier hoc loco describere; est autem hæc *): „Quod omnes Ss. Patres, omnes Authores „ecclesiastici, & omnes scholastici Doctores, qui de primatu Papæ, ejus„dem absoluta Authoritate in Ecclesia, & infallibilitate scripserunt, hæc „privilegia Petri in vulgatis textibus S. Evangelii fundata existimaverint: „*Tu es Petrus* &c. *Ego rogavi pro te* &c. *Pasce oves meas.* Sive enim ex„presse hos textus allegarunt, sive si minus expresse, eosdem saltem „aperte supposuerunt, & per ea, quæ dixerant, clare insinuarunt. Illi „non particulares sunt Patres, quibus alii contradixerint. Non simpli„citer doctrina est unius, aut duorum seculorum, sed in una serie om„nium; non tantum occidentalis Ecclesiæ, verum etiam orientalis. „Æque Græci, ac Latini hac super re sese explicarunt in Conciliis etiam „universalibus: uno verbo hæc tota Ecclesiæ traditio est. Et cum num„quam permissum, immo expresse a Patribus Tridentinis prohibitum fue„rit, Scripturas divinas in sensu Ss. Patribus, multoque magis toti tradi„tioni contrario interpretari; videant illi, qui hodiernis diebus contra„dixerunt, hæc apostolicæ Sedis privilegia in allegatis textibus fundari, „videant, an defendi possit ipsorum contentio, an non e contrario per „Tridentinum Concilium jam condemnata sit.“ Nec est, cur dicant, unice Primatum Petri fuisse a Ss. Patribus defensum; ita enim Ss. Patres nostri Primatum Petri ex allatis Scripturæ textibus deduxerant, ut eosdem sicuti nos in naturali, & obvio sensu intellexerint, adeoque in eo sensu, qui supremam Petri in universalem Ecclesiam jurisdictionem, & infallibilitatis privilegium manifeste comprehendit. Enimvero quod a multis Theologis jam observatum fuit, animis suis DD. adversarii perpendant: si prædictos textus pro suo, & maxime Febroniano more in sensum adeo alienum a litterali detorquere licet; jam ipsum Ecclesiæ dogma *de Primatu Petri*, quem nemo Catholicorum salva fide, & salute sua negare potest,

*) Traité theolog. Chap. 13.

poteſt, omni ſuo fundamento deſtituunt, & firmum jus Hæreticis in manus tradunt pro negando Petri Primatu eumdem in ſenſum S. Scripturam detorquendi. Demum & hoc mihi ſincero corde dicant: ſi talem in Eccleſia ſua Primatum Chriſtus inſtituit, qui limitibus circumſcriptus ſit, iisque non determinatis uſque in hodiernum diem, immo nunc maxime controverſis; idne ſapienter Chriſtus fecerit, & fini ſuo conformiter, unitatem in Eccleſia, pacem & tranquillitatem conſervandi? Non mihi peto, optime Lector! ſed proprio cordi tuo reſponſum.

§. 13.

Dubium tibi forſan adhuc ſupereſt circa quorumdam Patrum interpretationem, qui *Petram*, ſupra quam fundata eſt Eccleſia, fidem Petri, ſeu confeſſionem Chriſti Divinitatis fuiſſe putarunt, aut qui *claves cœlorum* toti Eccleſiæ in Petro traditas docuerunt. Si qua tibi cum SS. Patribus familiaritas; non credam id ſerio a te opponi: neque enim vel unicus inter illos eſt, qui noſtram plane naturalem verborum Chriſti interpretationem aut neget, aut omnino contrariam defendat; ſunt tantum aliqui, qui doctrinæ moralis gratia figurato in ſenſu verba Chriſti explicant. Id quippe eſt Patribus uſitatum, prætermiſſo ſenſu litterali, haud tamen negato, impropriam aliquam, pro ſuo autem ædificationis ſcopo aptam S. Scripturæ dare explicationem. Sic e. g. Parabolam de decem Virginibus multiplici in ſenſu *morali* Patres explicant; nihilominus veriſſimum manet, & innegabile, in ſenſu proprio & *litterali* Chriſtum voluiſſe nos ad vigilantiam propter ſubitaneum Domini adventum adhortari. Ita & Patres illi, uti S. Hilarius in libris *de Trinitate* ad commendandam fidem in Dei Filium, eamdem noſtræ ſalutis fundamentum, ſeu Petram, qua chriſtiana Eccleſia nititur, jure merito vocarunt. Hic autem *tropicus* ſenſus contra *proprium*, & naturalem nullatenus pugnat, quem nemo antiquorum in Eccleſia negare umquam auſus eſt. Pace igitur mea tu Petram dicas fidem, quam Petrus confeſſus eſt: ita dum *objectum* potius, quam *ſubjectum* firmitatis Eccleſiæ nominas; meminiſſe tamen te oportet, hæc duo ſeparari non poſſe, ſed ſtandum eſſe in fide Petri, qui non fruſtra a Domino hoc nomen accepit, & pro quo, ne a fide deficeret, non fruſtra Dei Filius Patrem rogavit. Porro ad litteralem ſenſum neceſſe eſt te reduci per claves regni cœlorum ita manibus Petri aſſignatas, ut nequeant ad fidei abſtractam profeſſionem detorqueri: *& tibi dabo claves regni cœlorum*, Chriſtus dicebat Petrum alloquens, non utique fidem Petri quaſi perſonificans.

§. 14.

§. 14.

Hujus loci aliam quoque, figuratam, quæ S. Auguſtini eſt *), interpretationem libenter admitto: „Petrus Apoſtolus propter Apoſtola„tus ſui primatum *Eccleſiæ* gerebat figurata quadam generalitate perſo„nam. Quod enim ad ipſum proprie pertinet, natura *unus* homo erat, „gratia *unus* Chriſtianus, abundantiore gratia *unus*, idemque *primus* Apo„ſtolus. At quando ei dictum eſt, *tibi dabo claves* &c. univerſam ſignifi„cabat Eccleſiam.“ Ita omnino, ſubtiliter licet pro more Auguſtini, veraciter tamen! Petrus unus, idemque primus inter Apoſtolos ſupremam clavium poteſtatem accipiendo totam repræſentabat Eccleſiam. Quid inde concludes? Non *ſoli* Petro, ſed *univerſæ* Eccleſiæ jus clavium adminiſtrandarum eſſe conceſſum? ergone & Laicis? Sed vide! qui Epiſcopis, quos defendendos ſuſcipis, ſua jura, ne dicam, amplifices, tantum ſarta & integra conſerves. Vide, ne in hæreſin jam damnatam incidas laicorum quoque manibus Eccleſiæ claves committendo. Vel ſolam rationem, ſi malis, potius, quam fidem attende, & magni Magiſtri Auguſtini ſententiam facile aſſequeris. Princeps reipublicæ non ſuam *unius*, ſed populi *totius* perſonam gerit, quippe in quo non ſua tantum, ſed omnium conjuncta poteſtas eſt. Quid inde? Anne dices univerſum regnum adminiſtrandi jus eſſe penes omnes? Nonne vel ideo, quia in una figurata totius populi perſona, id eſt, in Principe, conjuncta omnium poteſtas eſt, conſequitur adminiſtrationis *jus* penes unicum, *fructum* vero penes omnes eſſe? Velim etiam, ut obſerves cum doctiſs. Cerboni **) propter hæreſin Montaniſtarum nonnullos Patres aſſeruiſſe, Petro fuiſſe claves collatas ut Eccleſiam repræſentanti. Montaniſtæ enim peccata graviora in Eccleſia dimitti poſſe negantes ſuum inde tuebantur errorem, quod ligandi, ſolvendive poteſtatem ita ſoli Petro datam exiſtimarent, ut cum eo interierit.

Tertullianus jam ex ſecta iſtorum hominum in libro *de pudicitia* contendit, Petro perſonaliter, non vero Eccleſiæ poſteriori claves a Chriſto traditas fuiſſe. Quapropter ad refellendos hæreticos S. Auguſtinus cum aliis quibusdam Patribus defendit claves regni cœlorum non unice Petro, ſed toti Eccleſiæ perpetuo duraturæ datas fuiſſe in Petro

 Eccle-

*) Tractat. 124. in Joan.
**) De jure, & legum diſciplina tom. 2. lib. 18. cap. 1. §. 5.

Ecclefiam repræfentante *): „Si hoc Petro tantum dictum eft, hoc non „facit Ecclefia: fi autem in Ecclefia fit: — Petrus quando claves acce„pit, Ecclefiam fanctam fignificavit." Tune ex hisce verbis colliges, toti Ecclefiæ jus effe claves cœlorum adminiftrandi? Quid putas, an populus totus fupremam in regno poteftatem exercendi jus habet? Nonne id foli Principi omnium fubditorum nomine proprium eft? Eodem fenfu quo Princeps eft quafi *univerfalis* perfona totum populum repræfentans, cujus eft fuos fubditos regere; ex mente S. Auguftini Petrus univerfam Ecclefiam, quam regendam fufceperat, fignificabat, quippe ad cujus perpetuam utilitatem claves cœlorum fuerint Petro, ceu Ecclefiæ Principi a Chrifto commiffæ. *Tu es Petrus, & fuper hanc petram ædificabo Ecclefiam meam: — & tibi dabo claves regni cœlorum.*

EXCURSUS II.

In doctrinam hodiernam Germanorum de concordatis, forma regiminis mixta, & falfo axiomate Canoniftarum.

§. 1.

Miffis jam Gallis video ingentem quafi exercitum recentiffimorum Germaniæ Publiciftarum adverfum me, tantum non patriæ proditorem, & Concordatorum violatorem elatis jubis affurgere. Ita certe editores libelli admodum mihi, antequam ipfus monumenta hiftorica maturius librarem, commendati **) cafibus, queis Concordata infringuntur, *N.* 4. annumerant, *fi vel difputari fuperioritas Concilii in Papam præfumeretur.* Unde fubito tanta lux noftris dilucularìis orta eft, ut poft trecentos, & amplius annos ea nunc videant, quæ ab origine Concordatorum ipfi Germaniæ Doctores non viderint? Notum eft enim, quod communi Theologorum noftrorum, immo tefte Zalweinio etiam Canoniftarum confenfu, & quidem ad Germaniæ noftræ gloriam Papæ fuperioritas fupra Ecclefiam fuerit defenfa ***). Primus, quantum fcio, fuit doctiffimus alias Barthelius, qui fingularitate doctrinæ, prout morbus eft doctorum, forfitan allectus præeminentiam Conciliorum quafi pacto Germanis

*) Tract. 50. in Joann.
**) Concordata Nationis Germanicæ integra variis addidamentis illuftrata. 1771.
***) Principia juris ecclefiaftici, Tom. 4. Quæft. 3. cap. 3.

Germanis a Papa concessam defendere tentavit *), sed infelici Marte. Præterquam enim, quod scire Theologum oportuisset, rem illam natura sua ejusmodi esse, de qua inter homines nequaquam transigi posset, quippe cum non de *usu*, sed de ipsa *Potestate* Pontificia, eaque divinitus instituta ageretur; etiam tale pactum de Eugenio IV cogitari non potest, qui constanter usque ad mortem in Basileensibus reprobavit, quidquid contra apostolicæ Sedis authoritatem attentaverant. Quid? quod expresse in epistola Francisco Foscari Venetiarum Duci professus est **): „Potius paratum se apostolicam dignitatem, & insuper vitam ponere, „quam vellet esse caussa, & initium, ut pontificialis dignitas, & Sedis „apostolicæ authoritas submitteretur Concilio contra omnes canonicas „sanctiones, quod numquam antea neque aliquis Prædecessorum fecerit, „neque ab ullo fuerit requisitum.

§. 2.

Jam vero ipsas artes, & cavillationes juristicas discutiamus. Falso præjudicio factum est, inquiunt, ut pro integris Nationis germanicæ Concordatis sola illa Aschaffenburgensia de ao. 1448 haberentur: sed huc quam maxime spectant prævii tractatus cum Papa Eugenio IV habiti, & ab eodem initi. Immo isti *regulam* pacti constituunt; illa vero Aschaffenburgensia tantum a regula *exceptionem*, utpote in quibus Papæ promissa recompensatio tandem actu sub Nicolao V fuit præstita. Hoc stabilito principio jam sic argumentantur: ao. 1439 Moguntiæ sub Alberto Rege Romanorum a Principibus acceptata fuerunt decreta Concilii Basileensis, in specie illud *de authoritate, & potestate sacrorum generalium Conciliorum*: item ex Sess. 31 decretum *Placuit*, in quo expresse Synodorum universalium jurisdictio ita asseritur, ut nulli relinquatur ambigendi occasio, universale Concilium habere authoritatem, cui quilibet, etiamsi papalis sit dignitatis, obedire teneatur. Insuper ao. 1446 Electores Imperii fœdere inter se inito præeminentiam Conciliorum a Basileensibus decretam ita stabiliverunt, ut data mutuo fide se obligarent, non aliter, nisi sub hac conditione velle se Pontifici obedientiam præstare. Hanc porro utramque Germanorum acceptationem Eugenius Papa ratam habuit, & confirmavit duabus Bullis a. 1447 Non. Februar. una quæ incipit: *Ad ea ex debito*; altera: *Ad tranquillitatem*. Itaque hæc

*) Tractatus historico-canonico-pragmaticus. c. 1. §. 13. &c.
**) Rainald. ad a. 1433. n. 19.

Basileensium decretorum acceptatio ex parte Germanorum, & ejusdem ex parte Pontificis approbatio firmissimam germanici Concordati regulam efficiunt, cui etiam Aschaffenburgensis excepto in præsenti materia *de Conciliorum Præeminentia* adeo non officit, ut & novum inde robur accedat. Præmissis enim ab illa priori regula quibusdam exceptionibus in fine novo addidamento regula generalis stabilitur per hæc verba, *in aliis jam permissis nihil fuisse immutatum.* Ita fere plerique magno cum applausu hodierni Publicistæ. Hinc plenis buccis gloriantur *integra Germaniæ Concordata* per clar. Horixium fuisse feliciter inventa *).

§. 3.

Principio illorum pacis, & brevitatis gratia interim omisso, si ita velis, germanici Concordati *regulam* vocaveris prævios tractatus, Aschaffenburgensem autem a regula *exceptionem.* Nihil jam istud moror: falsum tamen esse suo loco ostendam. Quæ vero ex historica rerum veritate nunc sophisticæ argumentationi opponam, duo sunt. Primum: *Multo probabilius est, quod Natio germanica doctrinam de Præeminentia Conciliorum numquam acceptaverit.* Alterum: *Res certa est, quod in hanc doctrinam nec Eugenius IV, nec Nicolaus V umquam consenserint.* Et primum quidem satis aperte colligi potest ex ipso Acceptationis instrumento, ubi Principes anno 1439 quædam Concilii Basileensis decreta, salvis tamen declarationibus, modificationibus, & limitationibus acceptarunt, &, quod rei caput est, expressa cum protestatione contra omnia ea, quæ adversus Eugenium a Basileensibus fuerant statuta, ubi non solum actualis suspensionis decretum Principes germani exceperunt, sed & *alia, quæ illam suspensionem concernunt, vel quomodolibet respiciunt.* Quænam vero sint illa alia, quæ suspensionem Eugenii magis respiciebant, nisi toties illa recocta Basileensium crambe, *universali Concilio etiam Papam esse subjectum?* Nonne posito hoc principio Basileenses Eugenium sibi refractarium jure, & legitima potestate deponere potuerunt? Huic ergo principio contradixisse Germanos juste colliges. Amplius id vel ex ipso, siquis alius, Papis summe infenso Fleurii Continuatore patet **). Cum enim Basileenses Deputati in conventu moguntino a Principibus exigerent, ut nisi Eugenius statutis Concilii pareret, ejus obedientiam abdicarent, Conchensis Episcopus..

*) Horixius ille a. 1758 librum *de fontibus juris canonici* adeo perniciosum edidit, ut ipsemet Elector Moguntinus eumdem anno posteriori condemnare debuerit.

**) Tom. 27. ad a. 1439. §. 52.

scopus coram publico conventu protestatus est, *ejusmodi conditionem nec a summo Pontifice acceptari posse, nec umquam Germaniæ Principes æquitatis amantiores in eam consensuros.* Hoc sermone repulsi Basileenses præcipuo legationis suæ effectu frustrati sunt. Is ergo tunc fuit Germanorum sensus, ut nec ipsi quid vellent, in quod viderent, Papam consentire non posse: nihil autem erat dignitati Pontificis, ejusdemque consensui magis repugnans, quam sui erga Concilium subjectio.

§. 4.

Quæ autem ex Basileæ decretis Germani acceptarunt, ea unice referebantur ad suorum gravaminum levamen, in specie quoad electionum libertatem, nominationem ad beneficia, nec non & annatas. Hinc tantum quæ sibi pro usu disciplinari, & *practico* inservire videbantur, ex Basileæ decretis amplexi sunt, non vero singula eorumdem argumenta, totamque *theoriam.* Sic, quod DD. Adversariis bene fuisset observandum, cum decretum *Placuit* circa gratias expectativas, beneficiorum reservationes, & collationes ad viros litteratos & graduatos varia disposuerit, hæc *practica* statuta fuerunt in levamen gravaminum a Germanis assumta, hoc est, illorum decretorum Basileensium *Resultata*, non vero omnes *speculativæ* illorum rationes, nec illa in decretum *Placuit* introductio, quam si Germani adoptassent, neutrales erga Concilium se gerere non potuissent, eoquod damnationis sententiam erga non obtemperantes Concilio, hoc est, erga se ipsos approbassent. Demum & hoc nota dignum, quod Principes Germaniæ in illa acceptatione *generaliter* tantum Authoritatem universalium Conciliorum, non vero *specifice* illam odiosam, & Papæ oppositam Præeminentiam memoraverint: immo expresse tantum in Concilio Constantiensi capitulum *Frequens*, ubi de *practica* Conciliorum celebratione agitur, adoptarunt; non vero nota illa sess. 4 & 5 decreta, ubi *theoretica* de Conciliorum superioritate doctrina continetur. Ita semper germanica Natio, quod hactenus in ipsius laudem cesserat, cum summo Pontifice mitius agebat, & moderatius, iis, quæ in Basileensium decretis nimium erant odiosa, expunctis.

§. 5.

Quod vero ad postulatum Conventus Francofordiensis de anno 1446 spectat, notandum duo hoc anno Comitia ibidem fuisse, quorum prima non totius Nationis, sed tantum sex Electorum fuerant. Hos inter

duo

duo Archiepiſcopi, Trevirenſis, & Colonienſis, aperte ſchiſmatici, & juſte a Papa depoſiti, reliqui vero partium ſtudio abrepti iniquo pacto adverſus Eugenium ſe mutuo obſtrinxerunt; invito, & reprobante Imperatore. Poſtulatum igitur Electorum, ut Papa conſtantienſe decretum de *Conciliorum præeminentia* in ſenſu a Baſileenſibus depravato profiteretur, haud integræ fuit Nationis, ſed potior Germanorum pars neutralitati addicta una cum Cæſare Friderico III tantum declarationem ab Eugenio expetebant, *quod Authoritatem Conciliorum colat*, *N.B. ſine Pontificiæ Authoritatis injuria*: ſchiſmatici enim ipſum de contemtis conciliis, etiam rite celebratis invidioſe criminabantur, ſuisque mendaciis jam plures in errorem traxerant, ut apud Rainaldum legitur *). Ceterum illius hiſtoriæ teſtem, quo certe nemo melior, Æneam Sylvium, totius tractationis præcipuum Authorem ex Kollario adducam **). Cum Principes Electores ſua Secreta per legatos Cæſari indicaſſent, is eadem Æneæ ſuo Secretario aperuit, eumque ad Papam miſit, ut illi conſulta Principum, & Cæſaris mentem exponeret, quæ non alia fuit, quam ut pacis gratia Pontifex tantum hæc tria concederet. 1mo Archiepiſcopos depoſitos reſtitui, 2do Nationi quoad gravamina opportune provideri, 3tio decretum *Frequens* eſſe recipiendum. Ita Æneas ſeorſim ab aliis Principum legatis ad Papam vocatus, eidem pacis conſilia Imperatoris nomine ſuaſit, non illam, nimium Papæ odioſam propoſitionem de ſubjectione ſua erga Concilium faciens, ſed tantum, ut generatim Conciliorum generalium authoritatem fateretur. Reverſus Roma Francofordiam Æneas jam in altero conventu Principes invenit congregatos, animosque ab Eugenio admodum alienos. Magna tamen arte ſua id effecit, ut conditiones antea ab Electoribus poſitas, nimiumque aſperas novis emolliret, quas *Notulas* vocavit. Notulæ iſtæ eadem tria puncta, jam prius Eugenio Cæſaris nomine propoſita continebant, ſcilicet ut Archiepiſcopi depoſiti reſtituerentur; ut Nationis gravaminibus opportune provideretur; ut demum authoritas Conciliorum ſalvaretur, quippe quam Germani ex falſis ſchiſmaticorum criminationibus a Pontifice contemni, & opprimi credebant. Hæ conditiones tam æquæ, & juſtæ, prout revera fuerant, Moguntino Electori videbantur, ut ab inito antea Electorum fœdere jam diſcedere paratus eſſet, inquiens: „Bona fide ſe intraſſe „fœdus, ſibi dictum fuiſſe, nihil Electores ab Eugenio velle, quod „non

*) Ad an. 1446. n. 2.

**) Analecta Monumentorum omnis ævi Vindobonenſia, Tom. 2. p. 120 &c.

„non esset honestum. At si jam his non contentarentur, ab honestate „recederent. Placere igitur sibi, ut Notulæ in publico legerentur, quæ„rerenturque vota multitudinis.“ Cum autem ad concionem ventum esset, major pars Notulas approbavit, etsi invitis quibusdam, maxime schismaticis. Hæc ex Manuscripto Æneæ Sylvii a Kollario in lucem edito, & Concordatis Germaniæ integris haud satis provide adjuncto.

§. 6.

Itaque pax sub hisce conditionibus jam fere erat perfecta; nihilominus Æneas missus denuo ad Papam Germanorum legatus, ut votis omnium satisfaceret, & forsitan ut haberet, quod cedere posset, coram Eugenio publice petitionem suam ampliavit, quartamque ad tres illas superiores addidit conditionem de agnosenda Concilii Præeminentia. Quam tamen, ut ex dicendis mox patebit, cum Eugenius non admisisset, sed tantum Francofordienses Æneæ Notulas acceptasset, nemo Germanorum amplius in conventu publico urgebat, nisi forsitan posteriora quorumdam, uti Mayeri gravamina, eaque privata hic velis recoquere. Sed cum jam non sit locus specialiter de illis disputandi; tantum in genere velim nostris Scriptoribus consulere, ut ab hac recoctione, quæ Patriæ nostræ in honorem haud vertitur, in futurum cautius abstineant, ne & ipsi simile Responsum, quod Æneas Sylvius Mayero Moguntiæ Cancellario dedit, referant *). Ceterum aliunde jam certo constat, famosissima illa centum gravamina in odium Catholicorum, præsertim Romanæ Sedis a Protestantibus, Goldasto, aliisque maximam partem fuisse conficta: alia vero, eaque, ut merito videri possent, justiora quam maxime Episcopos, totumque Clerum spectabant, non vero tantum Romanos Pontifices, qui tamen plus reliquis ex parte sua contulerant ad Germanorum gravamina, quoad æquum erat, sublevanda. Id pro viribus suis præstiterunt Hadrianus VI, Clemens VII, Pauli III & IV, & demum SS. universalis Tridentina Synodus. Hac de re consule novissimam, solidissimamque Dissertationem in sermonem vernaculum translatam, in qua pro suis meritis Anonymus Scriptor, satis tamen jam notus *de Legatis, & Nunciis Pontificum* justissime castigatur **).

Notum

*) Vid. Rajnald ad a. 1457. n 43. &c.

**) Frage: Ist die Gerichtsbarkeit der päbstlichen Nunzien in Deutschland den Reichsgesetzen, und der Reichsverfassung zuwider? 1787.

Notum insuper est, *gravamina*, quæ ab una tantum parte, eaque jugi impatiente proveniunt, non pro *juribus* valere; secus væ nobis Catholicis! contra quos etsi summis injuriis affectos innumera DD. Protestantes gravamina cuderunt, queis nos opprimerent, ita ut in proverbium abierit: *Dum verberant, lamentantur.* Sie schlagen, und klagen. Itane nostri Episcopi erga summum suum Pastorem se gerant, ut de ipsis quoque idem dici, aut cogitari posset?? Quid, si gravaminibus Pontifex gravamina, eaque forsitan numero plura, sed & pondere graviora opponeret? — — Aut num forte decreta Basileensia, quæ adeo jactantur, apud nos amplius in usu sunt? Nonne si umquam valuerunt, jam desuetudine abrogata fuisse dicendum est? Quid, si eadem Papa, & quidem ex pacto urgeret? — Certe ad dedecus nostrum sit, si quis nobis Germanis hodie Basileensia illa decreta pro disciplinæ restauratione in memoriam revocet.

§. 7.

Alterum erat, quod dixi: *Certa res est, quod in doctrinam de Præeminentia Conciliorum nec Eugenius, nec Nicolaus PP. umquam consenserint.* Atque hoc ita certum, ut Eugenius imminente morte sua sollicitus, ne forsan nimia erga Germanos conniventia quidquam indulsisse videretur apostolicæ Sedis dignitati contrarium, in eum finem confici Bullam, quam *salvatoriam* vocant, curaverit, in qua coram Deo, & mundo sua sensa purgaret, contestans: „Numquam se doctrinæ SS. Patrum, aut Pon„tificiæ authoritati derogare voluisse, irritumque esse, atque a se revo„cari, si quid ejusmodi in ægritudinis infirmitate contigerit emanasse.“ Sed ut plena in meridie veritas elucescat, ipsa apostolici indulti instrumenta lustremus. Cum nempe quatuor essent conditiones, quas pro obedientia Pontifici præstanda nomine Nationis germanicæ Æneas legatus *publice* proposuit, 1mo ut generale Concilium tempore, locoque designando convocetur, 2do ut Conciliorum generalium Authoritas, & Præeminentia adprobetur, 3tio ut gravaminibus opportune provideatur, 4to demum, ut duo Electores Archiepiscopi restituantur; ad singula hæc puncta tribus Bullis Pontifex respondit, ita, ut duo prima, utpote inter se connexa, *de Conciliorum authoritate* complexus una, eademque Bulla fuerit. Ad primum igitur, ut generale Concilium celebretur; suo id consensu totum probavit. In altero duæ partes continebantur, ut non solum authoritas Conciliorum, sed etiam præeminentia approbaretur.

Prior

Prior pars petiti justa, & æqua, prout erat, ab Eugenio judicabatur, qui Legatis suis Francofordiam missis eam probandi facultatem jam antea dederat, dicens: „Se vestigiis Patrum inhærere, & non dubitare, „generalia Concilia cum omni reverentia, & devotione suscipere, ac „venerari, NB. *dummodo rite instituta, & canonice celebrata sint.*" Quo sensu tantum Concilia cum summo Pontifice conspirantia intelligi manifestum est *).

§. 8.

Ejusdem petiti altera pars odiosam, immo & schismaticam inter Papam, & Concilium oppositionem involvit: hanc Eugenius mori potius, quam Concilio se subdere paratus, nequidem ad tractationem admisisset, nisi jam *privatim* instructus fuisset Gobelino, ipsoque Ænea teste, mitiora esse Cæsaris, aliorumque Germanorum sensa, tantum ea duriora ex acerbis paucorum Electorum animis proficisci. Quare pro sua moderatione, & prudentia Pontifex hac parte omissa, *indirecte* autem rejecta propositionem ad justum sensum reduxit asserens, *Conciliorum* (rite, & canonice celebratorum) *a se agnosci, recipique summam authoritatem, & eminentiam.*

Et hoc quidem verissime asseruit, siquidem in Ecclesia eminenter summa auhoritas hæc est, ubi totius Ecclesiæ cum suo Capite consensus in universali conventu expressus est. Præeminentiam vero illam, quæ inter caput, & membra oppositionem indicat, caute omisit Papa, sed & *indirecte* rejecit hac adjecta clausula, *ita se venerari Concilia, sicut ceteri antecessores eadem venerati sint, a quorum vestigiis deviare haud velit.* Nihil ergo novi hac in parte Pontifex concessit; immo quod notabile insuper est, ex Constantiensi Concilio tantum decretum *Frequens* in specie admisit; alia quidem ejus decreta, & totum Constantiense in genere, sed ita tamen, ut *cetera alia Concilia*, quæ nisi a Pontifice fuerint approbata, semper in Ecclesia pro illegitimis, nulliusque authoritatis fuere habita. Igitur neque Constantiensis Concilii decreta Eugenius IV aliter, quam Martinus V approbavit, id est, tantum, & restrictive, ut dici solet, *conciliariter facta.*

*) Rainald. ad a. 1446. n. 2. 3.

Is sane genuinus sensus est Pontificis in Bulla: *Ad ea ex debito*, quem ipse adhuc ante mortem suam, ut omne dubium aufferret, declaravit: En autem Bullæ propria verba: „Concilium generale Constan-„tiense, decretum *Frequens*, ac alia ejus decreta, sicut cetera alia Con-„cilia catholicam militantem Ecclesiam repræsentantia, ipsorum potesta-„tem, authoritatem, honorem, & eminentiam *), sicut & ceteri ante-„cessores nostri, a quorum vestigiis deviare nequaquam intendimus, su-„scipimus, amplectimur, & veneramur."

§. 9.

Sed in Bulla: *Ad tranquillitatem*; Basileensia decreta de superioritate Conciliorum approbaverit Eugenius? Mirari non satis possum, id a doctis viris serio proponi, ut sibi fidem haberi velint. Quid enim, si in decretis illis sub Alberto Rege a. 1439 acceptatis nihil aliud Germani, nisi *practicum* levamen suorum gravaminum, quoad electionum libertatem, beneficiorum collationem, & annatarum sublationem quæsiverint? Hoc ipsum est, quod supra §. 33 tantis argumentis ostendi, ut tranquillum animum, veritatis magis, quam disputationis amantem facile possint convincere. Certe, ut ex ipsa Æneæ legati postulatione patet, tertio illo puncto, cui Papa per dictam Bullam respondit, nihil Germani voluerunt, quam *practicum* levamen, quo suis gravaminibus in specie, circa electiones, beneficia, & annatas opportune provideretur. Verum enimvero, quod omnibus adversariis una simul os obstruit, ipsa est Pontificis hac super re expressa declaratio. Cum enim decreta illa Basileensia a Germanis acceptata præter ea, quæ ad disciplinæ, verius politiæ *praxin* spectabant, alia continerent circa *theoriam*, e. g. de summa Conciliorum authoritate; hæc Pontifex data opera, & expresse ab illis separavit hisce verbis: „Per alias nostras litteras (su-„perioris Bullæ) nonnulla circa Concilium Constantiense, ejusque de-„creta, nec non futuri convocationem Concilii mentem nostram con-„cernentia declaravimus, prout in ipsis litteris plenius continetur." Potest etiam Pontificis instructio ad suos legatos hic intelligi, quæ apud Rainaldum ita legitur **): „Ad imitationem SS. Patrum prædecessorum „nostrorum, quorum vestigiis inhærentes gratum divinæ Majestati obse-„quium

*) In quibusdam impressis exemplaribus, uti apud Barthelium loco *eminentiam* legitur tantum *reverentiam*.

**) Ad a. 1446. n. 3.

„quium præstare non dubitamus, ficut illi generalia Concilia fuis tem-„poribus *rite instituta*, *atque canonice celebrata* recipere, amplecti, & ve-„nerari consueverunt; fic generalia Concilia Constantiense, & Basileen-„se ab ejus initio ad translationem per nos factam *NB. absque tamen* „*præjudicio juris*, *dignitatis*, *& præeminentiæ S. Sedis apostolicæ*, *& potestatis* „*sibi in eadem canonice sedenti in persona B. Petri a Christo concessæ*, cum „omni reverentia & devotione suscipimus, amplectimur, & veneramur" His, imquam, *theoreticis* caute separatis, atque ad priora responsa remissis jam quoad *practica* Germanorum levamina se declarat Pontifex: „Su-„per aliis autem decretis Basileæ editis, & per claræ memoriæ quon-„dam Albertum Romanorum Regem acceptatis, ex quorum observan-„tia Natio germanica ex pluribus gravaminibus dicitur relevari, con-„tenti sumus" &c. Ita in hac Bulla Pontifex, quasi futuram Juristarum cavillationem prævidisset, suam concessionem expresse ad alia Basileæ decreta, id est, *practica* Germanorum levamina restrinxit.

§. 10.

Denique ut Aschaffenburgensibus Concordatis a Nicolao V probatis multum hic immorer, opus haud est, eoquod ipsi DD. Adversarii in iis parum fiduciæ ponant, hæc sibi odiosa esse palam profitentes, hinc ad priora ab Eugenio concessa provocare soliti. Quare cum jam demonstraverim ex Basileensis Concilii decretis nonnisi *practica* levamina Germanis ab Eugenio fuisse indulta, eamdem necessario restrictionem habent Instrumenti Aschaffenburgensis verba: „In aliis autem, quæ per feli-„cis recordationis Dominum Eugenium Papam quartum pro Natione præ-„fata usque ad tempus futuri generalis Concilii permissa, concessa, in-„dulta, atque decreta, & per memoratum sanctissimum Dominum no-„strum Papam Nicolaum confirmata fuere, in quantum illa Concordiæ „præsenti non obviant, ista vice nihil extitit immutatum.„ En dilectissime Lector! quam leviter evanescat, & in nihilum recidat, quod contra summi Pontificis præeminentiam a pluribus abhinc annis inflare plenis buccis solent hodierni nostri Juris publici Reformatores, plerumque falsis Protestantium præjudiciis obcæcati, aut quod pejus est, voluntarii præ hodiernis DD. Protestantibus Romani Pontificis adversarii.

§. II.

Unum adhuc hoc loco de Barthelio dicendum restat, quod præsentis quæstionis statum de *Conciliorum Eminentia*, secus ac in mente Basileensium, atque etiam fœderatorum Germaniæ Principum fuerat, aut ex inadvertentia, aut ex composito inverterit. Ita enim scribit *): „Ex eo, „quem hactenus præ manibus habuimus textu Concordatorum — omnino „confectum est, summum Pontificem in vim pacti se eo obligasse, ut in„posterum Conciliorum authoritas, potestas, honor, & eminentia firma „stet, nec iisdem tam facile, & pro libitu possit, vel censeatur etiam tacite „derogari.„ Sane hisce verbis & Basileensium decreta, & Pontificis concessa haud genuine referuntur, sed duo inter se oppido diversa, quasi unum forent, male confunduntur. Basileenses quippe tale Concilium ponebant, quod a Papa, etiam legitimo dissentiret, cui proin subjici debere & Papam volebant. Ejusmodi concilium, ceu corpus a suo capite divisum numquam in Ecclesia aliquam authoritatem habuit, neque talem vi pacti Pontifex admisit, sed potius ad antiquam Patrum doctrinam provocans rejecit. De canonicis vero Conciliis, id est, cum supremo suo Capite in unum conspirantibus in Responso suo non quidem novi quidquam pro futuro tempore Papa adpromisit, ut male insinuare vult Barthelius, sed mentem tantum suam ex SS. Patrum doctrina declaravit, a se Concilia universalia (rite scilicet, & canonice celebrata) ipsorum potestatem, authoritatem, immo & eminentiam agnosci, recipique. Hæc certe longe alia est, ac illa Basileensium sententia, nec nova quædam Pontificis concessio, sed antiqua Ecclesiæ doctrina. Quis enim umquam negavit, Concilio universali legitimo summam esse in Ecclesia authoritatem, qua vel ipse Papa, saltem *directiva* vi, licet non *coactiva*, teneatur? Canonibus enim ecclesiasticis Papa, sicut legibus etiam suis Princeps obligatur. Febronii dumtaxat mala ars est ad invidiam Papæ conflandam, ut *arbitrariam* vocet illam, quam nos *supremam*, & *illimitatam* dicimus Pontificis potestatem. Hæc potestas etsi illimitata, haud tamen propterea arbitraria est, sed divinis, atque etiam ecclesiasticis legibus quoad usum ligata. De bono usu, malove suæ supremæ in terra potestatis Pontifex rationem Deo reddere, non vero hominibus debet: nostrum autem est supremam, quam Dominus suo Vicario, & totius sui corporis Capiti dedit, potestatem agnoscere, & venerari: *Qui enim potestati resistit, Dei voluntati resistit?* Hæc interim ad præsentem scopum de

*) Tract. hist. Canon. pragmat. Cap. 1. §. 16.

de Germaniæ Concordatis: plura vide Parte III, Corollario 4, Artic. 5.

§. 12.

Monarchiam vero ecclesiasticam, inquies, non Germanorum tantum, sed omnium fere Catholicorum auribus nostro seculo tam odiosam esse vocem, ut vix a quoquam amplius tolerari possit. Ita nimirum nihil nostro seculo intolerantius est, aut forte nihil intolerabilius. Scio equidem inde a Bellarmino, qui ut alter Homerus, quandoque dormitat, vulgarem esse eam in scholis doctrinam, quæ *monarchicum* Ecclesiæ regimen *Aristocratia* temperet. Hac super re cum jam locus sit sensa mea declarandi, observo diversi generis esse homines, qui iisdem vocibus, at mentibus plane contrariis loquantur. Sunt (& hi quidem jam plurimi) qui pro more politici nostri seculi non dubitant externam hanc officii speciem dignitati pontificiæ exhibere, ut ejus regimen appellent *monarchico - aristocraticum*. Sed præter vocis appellationem jam nihil monarchici juris Papæ relinqui ex ipsorum doctrinis, immo & factis facile apparet. Quidquid enim Papa ordinaverit, nullius esse valoris docent, suamque denegant obedientiam, nisi Papæ ordinatio per Episcopum, quem solum vocant *Ordinarium*, antea discussa fuerit, & adprobata. Hi quidem particularis adeo Episcopi judicio pontificiam subjiciunt authoritatem aperte jam a catholico dogmate alieni, *ab omnibus Christi fidelibus Papæ obediendum esse*. Alii vero cautius sibi agere videntur, dum non particulares Episcoporum sententias, sed generale judicium Episcoporum, e. g. in Concilio congregatorum superius esse papali contendunt. Atqui & hi manifeste convincuntur, dum monarchico - aristocraticum regimen verbis adstruunt, Monarchiam reipsa destruere, & meram Aristocratiam inducere: suprema enim regendi potestas necessario vel in uno quodam, vel in pluribus residet: in priori casu Monarchiam efficit, in posteriori Aristocratiam. Illi ergo, qui Concilium Papa superius esse docent, supremam potestatem ab uno auferentes, vere Monarchiam destruunt, illamque in pluribus collocantes propriam Aristocratiam inducunt. Est autem Catholicorum, ipsorum adeo Gallorum cum suo Gersonio constans doctrina, sicut hac in Parte II ostensum a me est, veram a Christo Monarchiam in Ecclesia fuisse institutam, immo, ut unum esset Christi ovile, ita a Deo institui oportuisse. Præclara in hanc rem sunt S. Gregorii Nazianzeni ver-

ba *): „Quod ſine Principe eſt, ordine caret; quod autem multos „Principes habet, diſſidiis obnoxium eſt, adeoque tum principatus, „tum ordinis expers. Eodem enim utrumque tendit, ad perturbatio„nem nimirum, quin imo ad diſſolutionem.“ Anne ipſorum quoque Conciliorum diſſidia DD. Adverſariis noſtris incognita eſſe poſſunt? Anne Chriſtus Eccleſiam ſuam diſſidiis expoſuerit? Ipſe dixit optimus Paſtor, & verba ejus in æternum manent, *unum eſſe ovile, & unum Paſtorem:* quisnam vero ille? Hic eſt, cui dictum eſt, *paſce oves meas!*

§. 13.

Sed & alii dantur *meticuloſi*, ne Monarchia Pontificis in deſpotiſmum, & tyrannidem degeneret, hinc ajunt cum Zalweinio **), regimen a Chriſto inſtitutum non ejusmodi eſſe, quod dominandi libidinem foveat, ſed potius humilitatis, & manſuetudinis legibus temperetur: hunc autem finem obtineri per regimen *monarchico-ariſtocraticum*, ubi non ex unius voluntate omnia dependeant, quod ſuperbiam aleret; ſed aliorum quoque Præſidum eccleſiaſticorum conſenſus ad ultimam rerum deciſionem requiratur, quod Primatem in humilitate retinere, immo & ſubditis obedientiam allevare poſſit. Quare pro hoc hominum ſtatu hanc optimam eſſe judicant, quam *mixtam* dixeris ſacri regiminis formam. Cur vero non & politici, ſiquid adducta illorum momenta ſua ex natura valeant? — Sed hisce eccleſiaſtico-politicis directe reſpondeo, plura in hac ipſorum hypotheſi falſa latere quibusdam ſpecioſis involuta veris. Verum eſt quidem non ſuperbum dominatum, ſed humilitatis potius obſequium a Chriſto Domino fuiſſe Petro præſcriptum. Nonne autem ſicut Petro, ita & reliquis Apoſtolis prohibita fuit a divino Magiſtro ſuperbia, & humilitas præcepta? nonne Epiſcopi in ſuæ particularis Eccleſiæ, ſicut Papa in univerſalis regimine æque ſibi a deſpotiſmo, & tyrannide cavere debent? Quid ergo? an Epiſcopi ordinatio pro ſua Eccleſia ab aliorum, licet inferiorum Præſulum, & Paſtorum conſenſu dependeat? an Epiſcopus erga ſuæ Diœceſis ſubditos non monarchicam, ſed tantum ariſtocratica mixtam poſſideat jurisdictionem? Nonne enim æque periculoſum eſt Epiſcopo, ac Papæ monarchica poteſtate abuti ad ſuperbiæ dominatum? Itaque falſum ante omnia præjudicium eſt, Monarchiam ex *natura ſua* cum dominandi faſtu eſſe conjunctam: dabantur certe, vel adhuc dantur Monarchæ etiam terreſtres, qui ex chriſtianæ humilitatis, & manſuetudinis legi-

*) Orat. 35. **) Principia jur. eccleſ. Tom. 1. Q. 4. C. 1. §. 4.

legibus fupremam, quam habuere, poteftatem moderabantur non hominum tribunal, fed Dei reverentes. Equidem haud negarim, poteftatis abufum ficut interdum a Principibus hujus feculi, ita etiam ab Ecclefiæ Præfulibus committi: fed hoc *per accidens* ex infirmitate humana contingit, quod monarchicæ regiminis formæ fuam præ omnibus aliis præftantiam diminuere haud poteft, minus aufferre. Immo in fimili quoque cafu melius eft fubditis unum habere fuperbum Principem, quam multos non minus fuperbos, & inter fe divifos, totiusque corporis unitatem dilacerantes. Verum eft etiam fummos Ecclefiæ Præfules, ne temere, ac defpotice quidpiam fufcipiant, præmiffis antea deliberationibus, & aliorum rationibus, fententiisque auditis ad ordinationes fuas fanciendas progredi debere. Sed falfum eft, regulas pro bono poteftatis ufu datas, etiam limites effe, quibus ipfa poteftatis amplitudo circumfcribatur.

Ergo prævia illa confultatio non ad hoc requiritur, ut *valida* fit Superioris ordinatio, & vim obligandi fubditos habens, fed ut *legitima, & jufta* coram Deo inveniatur. Denique & hoc verum eft amplius humiliari, atque a fuperbia removeri Ecclefiæ Prælatos, fi nihil fine aliorum inferiorum confenfu poffint. Sed quam maxime falfum eft præjudicium, ita unitati, & obedientiæ fubditorum melius effe provifum. Quanto enim magis authoritas unius debilitatur, tanto amplius unionis vinculum relaxatur; & quidquid poteftatis uni auffertur, id inter plures divifum, iisdem diffenfionis, fuperbiæ, & arrogantiæ fit objectum. Igitur ad humilitatem fummorum Ecclefiæ Præfulum (etiam Epifcopos intellige) confervandam medium a Deo ordinatum nullatenus eft ipforum poteftatis ab inferioribus dependentia, quæ unitatem corporis facillime deftrueret; fed eft ipfa fuprema in cœlo Majeftas, quæ a fervis fuis omnium actionum diftinctam exigit rationem: verbo divinum, non humanum eft tribunal.

§. 14.

Sunt infuper & alii, qui cum Bellarmino *) Monarchiam Ariftocratia mixtam, ceu optimam pro hac vita regiminis formam ita vindicant, „ut fit quidem in republica fummus aliquis Princeps, qui & om„nibus imperet, & nulli fubjiciatur; Præfides tamen provinciarum, vel „civi-

*) Controv. 3. de fummo Pontifice L. 1. C. 3.

„civitatum non fint Regis Vicarii, five annui Judices, fed veri Princi-
„pes, qui & Imperio fummi Principis obediant, & interim provinciam
„vel civitatem fuam non tamquam alienam, fed ut propriam moderen-
„tur.“ Sic in Ecclefia præter fummi Pontificis Monarchiam effe contendunt Epifcoporum, qui veri Principes, & Paftores proprii gregis, non tantum Papæ Vicarii funt, Ariftocratiam. Hoc fenfu Bellarminus uti omnes facile catholicos Doctores, ita me fane habet confentientem. Nolim de verbo difputare, feu *puram* hanc Monarchiam, feu *mixtam* Ariftocratia dixeris; fufficit, & neceffe eft, ex Bellarmini fententia fummum Pontificem poffe omnibus imperare, & nulli effe fubjectum, fed omnes etiam provinciarum Præfules ejusdem Imperio obedire debere. Neque tamen hoc obftat, quominus Epifcopi veri, & proprii fint gregum fuorum Paftores, non Papæ, fed Chrifti Vicarii, quamvis fummo illi Vicario Chrifti, qui Papa eft, fubordinati. Hanc Ariftocratiam in provinciis *fingularibus* relative ad fubditos exiftentem nemo negaverit, fed ea tamen fummi Pontificis per totam Ecclefiam *univerfali* Monarchiæ haudquaquam oppofita eft, hinc neque video, quare pontificium totius Ecclefiæ regimen relative ad Papam Ariftocratia *mixtum* dici oporteat.

§. 15.

Lata a Domino fententia, *unum ovile, & unus Paftor*, finita lis eft; utinam finiretur & error! Sed nondum errorum fatis. Pervulgatum hodie, ac tantum non univerfale inter noftros Canoniftas axioma eft, idque oppido fallax, & æquivocum: *Cum primatus propter unitatem Ecclefiæ fit, nihil Primatem poffe, quod ad unitatem non fit neceffarium.* Hoc axiomate, ut ajunt, indubitabili, certiffimoque affumto fequelas inde plurimas derivant, queis totam quantam fummi Pontificis poteftatem aut arctiffime contrahere, aut penitus enervare, irritamque facere allaborant. Cum enim ex una parte circa dogmata fidei, morumque Papæ fententiam negent effe infallibilem, nifi per accedentem, & quidem univerfalem Epifcoporum confenfum; cum infuper ex altera parte nihil concedant a Papa ftatui, & imperari poffe, nifi quod *abfolute* neceffarium fit ad confervandam Ecclefiæ univerfalis unitatem, ad hanc vero nulla fit neceffaria lex circa difciplinam, utpote quæ pro varietate locorum varia effe poffit; confequitur pontificiam authoritatem tam quoad res fidei, & morum, quam & difciplinæ per fe ipfam nihil amplius vale-

valere, sed sine omni jam efficacia esse, irritamque, ac nullam. Ita juris episcopalis restauratores hodierni (si Superis placet) scopum consiliorum suorum attigisse sibi videntur, magnoque sibi plausu adjubilant. Sed triumphi pæana ante victoriam canunt.

§. 16.

Satisne bona fide vel primum jam principium ponitur verbis hisce indeterminatis, & æquivocis: *Primatus est propter unitatem?* Quæro ex ipsis, quam unitatem intelligant, an *fidei* tantum, an duplicem illam, quæ a Christo in sua Ecclesia instituta est, tam *fidei*, quam & *obedientiæ* unitatem? Si primum illud tacite intendant, eo ipso manifesta jam ipsorum fallacia est: Christus enim non solum ejusdem fidei, sed etiam ejusdem obedientiæ suam voluit esse dilectam sponsam unius viri, seu unum corpus sub uno Capite, unum ovile sub uno Pastore. In altero, eoque integro tantum sensu firmum stat hoc principium: *Primatus a Christo institutus est, ut una in fide, & obedientia Christianorum sit Ecclesia.* Jam vero principii veritate pleno in lumine posita, nonne in aprico est nuda consequentiæ falsitas, *ergo Papa nihil potest, quod ad unitatem non necessarium?* Quam hæc inania & fallacia verba! Ita potius debuisset fieri conclusio, *ergo, cum Papa imperat, necessario obediendum est.* Ipsa enim obedientia ad unitatem a Christo institutam necessaria est: hinc omnes suas fideles oviculas Petro subditas esse voluit, cui soli jus totum ovile pascendi dedit: *Pasce oves meas.*

§. 17.

Miseret me hominum, qui nostro illustrato seculo perspicaces præ cornicum oculis videantur, circa res tamen divinas hebeti adeo visu, & myopes sint. *Nonne Princeps est propter bonum reipublicæ statum?* Quid, si quis ex hoc principio sequens vellet axioma statuere, *ergo Princeps nihil imperare potest, sine quo bonus reipublicæ status adhuc subsistere potest.* Næ! iste consequentiarius insanire videretur. Sanæ autem rationis homines ita argumentantur: „Cui finis committitur, huic & jus ad media datur. Cum „ergo unus sit Princeps in republica, cum unus sit Papa in Ecclesia, ut hac „unitate capitis ille reipublicæ bonum commune, hic Ecclesiæ procuret; „utrique jus est ad media imperanda, eaque non tantum absolute necessa„ria, sed & quocumque modo utilia.“ Potestatem Principis restringe tantum ad ea, quæ pro bono status totius necessaria subditis videantur; &

non jam Principem, ſed inanem Principis larvam, & umbram habebis. — Quis hominum, quæſo, ita ratiocinetur: Alimenta ſunt homini a Deo data ad vitam conſervandam; ergo tantum jus habet homo ad vitam *neceſſaria* accipiendi alimenta, e. g. panem nigrum, & nudam aquam? Nonne & alia, etiam *commoda* & *utilia* licet adhibere vitæ remedia? nonne, inquam, ab humana ratione probatum, juſtumque axioma eſt: *Cui finis committitur, huic jus eſt ad quæcumque, dummodo vera ſint, media?* Finis porro, cur uni Petro totum gregem paſcendum Chriſtus dederit, non ſimpliciter propter ſe ipſam unitas fuit, ſed & hæc altiorem adhuc habuit finem, cui tamquam medium inſerviret, videlicet ut ad ſpiritualem ſalutem totus grex *optimo modo* per unum paſceretur: prævidit enim divinus Salvator, ad bona paſcua vitæ ſpiritualis fideles ſuos melius ab uno paſtore omnium ſupremo dirigi, quam per plures æquales, facile inter ſe dividendos, & ovile una ſecum direpturos. Igitur æterna animarum ſalus omni meliori modo, ſcilicet per unum ſupremum Chriſti Vicarium procuranda proprius eſt, dignusque Deo finis, cur Pontificis primatus inſtitueretur: hinc ad media quæcumque pro animarum ſalute adhibenda jus habet, & illimitatum quidem ſummus Pontifex: *Cui enim finis, huic & media committuntur.* Ita ſane docet Philoſophia, ita & Jurisprudentia, atque quod ſummum eſt, ita & ſancta Dei Religio. *Tibi dabo claves regni cœlorum: quidquid ligaveris, quidquid ſolveris ſuper terram, erit & ligatum, ſolutumve in cœlis.*

§. 18.

Vere igitur, ac proprie monarchicum eſſe, atque eſſe debere regimen a Chriſto Dei Filio in ſua Eccleſia inſtitutum jam nunc eviciſſe mihi videor, magnaque animi confidentia adverſarios argumentis, non convitiis pugnaturos in arenam provoco. Ab optimo ſiquidem Paſtore non alius poterat, niſi *optimus* paſcendi, ſeu regendi modus inſtitui. Eam ipſam vero, quæ *monarchica* eſt, regiminis formam omnium eſſe *optimam* res ipſa, tota natura, propria experientia, Sapientum dicta, & exempla, Ss. Patrum teſtimonia, demum, quod maximum eſt, divina adeo authoritas acclamant. Ut enim unio plurium adſit, in uno aliquo conveniant neceſſe eſt: ubi corpus unum, ibi unum caput: monſtrum naturæ foret, & portentum cum duplici capite unum corpus. Unius regimen ſocietati convenire, vel bruta animalia inſtigante natura cognoſcunt: rex unus apibus, unus dux gruibus, & in armentis paſtor unus. Humana quoque huc tendit ratio, & noſtra idem docet experientia

rientia: in qualibet domo ad unum patremfamilias pertinet gubernatio conjugis, filiorum, fervorum, rerum denique ceterarum. Maximæ terræ regiones a fuis fingulæ Regibus gubernantur, & antiquiora, feliciora que in toto regna funt, quam respublicæ fine uno Principe *). Longum foret veteres appellare Philofophos, Platonem, Ariftotelem, Ifocratem, Plutarchum, Senecam, ex Hiftoricis Herodotum, aliosque: unicum audiamus illorum Principem: „Unius dominatio bonis conjuncta „conftitutionibus, quas leges vocavimus, illarum omnium optima eft. — „Gubernationem vero eam, in qua non multi imperant, mediam cen- „fere debemus. — Ceterum multorum adminiftrationem per omnia de- „bilem — propterea quod magiftratus ad exigua redacti funt, in mul- „tosque divifi." Ita Plato **). Ex hebraicis, & græcis, atque latinis Patribus Philonem, Juftinum, Hieronymum, Cyprianum, plurimosque poffem producere; fed unus loco omnium S. Athanafius loquatur ***): „Ut multitudo deorum nullitas eft, ita quoque neceffe eft multitudi- „nem Principum id efficere, ut nullus effe Princeps videatur. Ubi au- „tem Princeps non eft, ibi prorfus difturbatio nafcitur." Atque quod majus omnibus eft, fub unius Dei dominio totus mundus eft pofitus. Inftitutio humani generis ex uno facta eft ita, ut ab uno omne genus hominum dependeret. Deus unus dilecto populo fuo Ifraël dignatus eft ipfe fieri illorum omnium Rex: in rebus extraordinariis, negotiisque difficilibus unum loco fui Vicarium, feu *Ducem* inftituit: pro facro minifterio unum elegit ex familia Aaron, qui inter omnes Sacerdotes fummus effet Pontifex. Ipfe Dei Filius fe unum conftituit Caput, totius corporis fui, quod proprio fanguine fibi acquifivit: fed & fuo hinc difceffu in cœlum nobis invifibilis factus, vifibilem in terra Sui Vicarium, Caput unum totius Ecclefiæ, univerfalem omnium Paftorem reliquit S. PETRUM. Cœli, & terra præteribunt, verba autem Domini, & facta non præteribunt: *Tu es Petrus, & fuper hanc petram ædificabo Ecclefiam meam. — Tu confirma fratres tuos. — Pafce oves meas.*

*) Triftiffimo exemplo id hodie docet a fuis devaftatum illud olim Galliæ regnum.
) In Politico. Edit. Bipont. de anno 1784. pag. 100. *) Orat. adv. idola.

APPENDIX.

An M. Bossuetus vere sit Author Libri,

CUI TITULUS:

Defensio gallicanæ Declarationis?

CAPUT I.

Historia Declarationis gallicanæ.

§. 1.

Notissima sunt tristi fato Galliæ comitia anno 1682 jussu Regis Ludovici XIV habita, in quibus plures ex Episcopis, & Clero ad restringendam romani Pontificis authoritatem quatuor Declarationis articulos confecere tantum non ab Innocentio XI, ut primum inaudierat, pro hæreticis damnatos. Hujus famosæ Declarationis summa est: I. Ecclesiæ potestatem nullo modo, ne indirecte quidem ad temporalia se extendere, ita ut Principes in his nulli Ecclesiæ potestati divina ordinatione subjiciantur. II. Sic inesse S. Petri Successoribus plenitudinem potestatis, ut simul valeant, immotaque consistant decreta constantiensis Concilii Sess. 4 & 5, tamquam a Sede apostolica comprobata, ipsoque romanorum Pontificum & totius Ecclesiæ usu confirmata; neque tantum pro schismatis tempore, ac dubio Papa existente, sed etiam uno Capite legitimo Ecclesiam gubernante. III. Apostolicæ Potestatis usum esse moderandum per sacros Ecclesiæ Canones, ac Mores, & Instituta Regni Galliæ. IV. In fidei quæstionibus præcipuas quidem esse partes summi Pontificis, ejusque decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinere, nec tamen irreformabile esse judicium, nisi postquam Ecclesiæ consensus accesserit.

§. 2.

In ipsam hujus Declarationis originem indagare haud abs re fuerit Lectori veritatis studioso. Gravia tunc exarserant Regem inter, & Pontificem dissidia in causa Regaliæ ultra, quam par erat, per Galliæ provincias noviter extensæ. Anno 1681 Parisiis extra ordinem convocatus Cleri conventus, in quo res pro Rege decisa aulici favoris gratia, etsi aperte contra libertatem gallicanam, universalis Concilii Lugdunensis II. decreto firmatam, prout scilicet, quod dolendum, tantæ infirmitatis exempla

empla haud infrequentia in Ecclesiæ Prælatis tam vetus, quam recens historia exhibet. Ex adverso immotus pro Ecclesiarum immunitate stetit romanus Pontifex, omnia ab Episcopis in causa Regalium acta nullius roboris, & irrita declaravit, modicam illis constantiam, nimiamque timiditatem, secus ac veterum Patrum exempla docerent, objiciens. Præsules gallicani sequente anno iterum ad comitia convenientes, ut prævisa Vaticani fulmina vel averterent, vel hebetarent, potestatem Pontificis enervandam, vel saltem deterrendam prædicta sua Declaratione cogitarunt, cui quidam ex illis id dandum politiæ rati, alii vero metu adacti subscripserunt. *)

§. 3.

Quantum ab avita Patrum fide hac Declaratione recesserint Gallicani, ut antiquis ostendam documentis, meus, quem intendo, scopus jam non permittit: id alia occasione quam proxima Deo dante sum præstiturus. Ante me autem invicte præter alios Galliæ Doctores idem jam præstitit doctiss. Abbas Petitdidier in Tractatu theologico de *Authoritate, & Infallibilitate Pontificum*, ab Archiordinariatu trevirensi, & duobus Gallis Theologiæ Professoribus adprobato Luxemburgi anno 1724. Præterire tamen hoc loco non possum, post constantiense Concilium adhuc seculi decimi septimi initio ipsos Galliæ Præsules de pontificia Authoritate longe alia sensa fovisse, ac publice declarasse. Ita anno 1626 generalia Cleri comitia in Epistola ad omnes Regni Archi, & Episcopos statuunt. „Magnum est testimonium amoris erga Deum, observare, & honorare „eos, qui sunt in hoc mundo constituti, ut illum repræsentent, & loco „illius sint, hominumque necessitatibus pro salute animarum visibiliter „præsint. Quod cum sit singulariter summis Pontificibus supra omnes „Episcopos concessum; plane convenit, hos se inferiores agnoscendo „tantum illis honorem, observantiam, & reverentiam exhibere, ut omnes „reliqui istorum exemplo idem faciant. Admonendi sunt ergo Episcopi, „ut S. Sedem apostolicam honorent, & Ecclesiam romanam infallibili „Dei promissione fundatam in sanguine Apostolorum, & Martyrum, Ma„trem Ecclesiarum, quæ, ut S. Athanasius loquitur, quasi sacratum Caput „est reliquæ Ecclesiæ, a quo ejus membra reguntur, custodiuntur, con„servantur. Observent quoque S. Patrem nostrum Papam, ceu visibile „Caput universæ Ecclesiæ, Vicarium Dei in terra, Episcopum Episcopo„rum,

*) Vide Fleur. contin. ad ann. 1681, & 82.

„rum, & Patriarcharum, uno verbo S. Petri Successorem, a quo Apostolatus, & Episcopatus originem acceperunt, & super quem Jesus Christus „suam fundavit Ecclesiam, ei tradendo claves cœlorum cum *infallibilitate* „*fidei*, quam miraculoso modo videmus in suis Successoribus usque ad hodiernum diem immobilem permansisse. Et cum fideles Orthodoxi tene„antur *N B. omnis generis obedientiam* illis præstare, sanctisque illorum De„cretis, & Statutis conformiter vivere; Episcopi sint admoniti, ut hanc „continuari faciant obseruantiam, & quantum in ipsorum viribus erit, „reprimant incredulos (libertinos) spiritus (les esprits libertins) qui in du„bium revocare, & minuere volunt sanctam hanc, & sacratam Authori„tatem tot legibus divinis, & ecclesiasticis confirmatam: atque ut Episco„pi aliis viam ostendant, ipsi hac observantia primi procedant.“

§. 4.

Nondum ejusdem Seculi dimidio sua sensa Gallicani Patres mutaverant, cum in Epistola ad Innocentium X an. 1650 propter Jansenistarum turbas, & periculosa molimina Episcopi 85 ita se exprimerent: „Majores caussas ad Sedem apostolicam referri solemnis Ecclesiæ mos „est, quem *fides Petri numquam deficiens* perpetuo retineri pro jure suo „postulat. Æquissimæ huic legi obsequentes — — Intercludendum „autem penitus speramus effugium, si ut precamur, Sanctitas tua, quid „hac in re sentiendum sit, clare, distincteque definiat.“ Ergo tantam adhuc in Pontificis definitione Authoritatem agnoverant, quæ effugium excluderet, effugium inquam postea primum excogitatum universæ Ecclesiæ consensum expectandi, quasi isthæc a fide Petri, hoc est, apostolicæ Sedis numquam deficiente aliena esse posset. Adhuc clarius, quis crederet! iidem Galliæ Episcopi, & Clerus an. 1653 emanata Pontificis constitutione rescripserunt. „Quo in negotio illud observatione „dignum accidit, ut quemadmodum ad Episcoporum Africæ relationem „Innocentius I pelagianam Hæresin damnavit olim, sic ad gallicanorum „Episcoporum consultationem Hæresin ex adverso pelagianæ oppositam „Innocentius X authoritate sua proscripserit. Enimvero vetustæ illius „ætatis Ecclesia catholica SOLA cathedræ Petri communione, & au„thoritate fulta pelagianæ Hæresis damnationi absque cunctatione sub„scripsit. Perspectum enim habebat non solum ex Christi D. N. polli„citatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum — — „judicia pro sancienda regula fidei a romanis Pontificibus lata super

Episco-

„Episcoporum consultatione, sive suam in actis relationis sententiam po-„nant, sive non ponant, prout illis collibuerit, divina æque, ac sum-„ma per universam Ecclesiam authoritate niti, cui Christiani omnes ex „officio ipsius quoque mentis obsequium præstare tenentur. Ea nos „quoque sententia, ac fide imbuti romanæ Ecclesiæ præsentem, quæ in „summo Pontifice Innocentio X viget, authoritatem debita observantia „colentes." — Nihil clarius hac fidei suæ professione, quam Galliæ Episcopi triginta circiter annis ante famosam Declarationem fecerant: Ecclesiam catholicam *sola* Cathedræ Petri communione, & authoritate fulciri, judicia a summis Pontificibus pro sancieuda regula fidei lata divina authoritate niti, queis ipsius mentis obsequium ab omnibus Christianis debeatur, hoc est, esse infallibilia.

§. 5.

Quam ob rem posterior Gallorum Declaratio, utpote pristinæ fidei opposita authoritate destituta sit, necesse est. Accedit, quod nec totus Galliæ Clerus huic Declarationi consensum dederit: namque ex centum triginta Episcopis, quot Gallia numerat, tantum triginta quatuor huic conventui intererant, ceteri non vocabantur omnes, & ab absentibus deputati authoritatem nullam acceperunt, de quacumque fidei doctrina judicandi, ac definiendi. Hinc non sine injuria toti Ecclesiæ gallicanæ hæc Declaratio imputatur. Quid, quod vel ipsa adeo Academia Parisiensis teste Hiacintho Serry Sorbonæ Doctore, qui circa id tempus licentiæ stadium decurrebat, in acceptandam hanc Declarationem non sponte sua consenserit, sed vim non modicam passa sit: Cum enim Præfectus Curiæ cum regiis Consiliariis, & Procuratore generali ad Universitatem accederet, ut sancitos doctrinæ articulos a Doctoribus accipi, & in publicas referri tabulas curaret; tanta sunt orta dissidia, ut re infecta redire debuerint. Post aliquot dies non expectata Magistrorum deliberatione, nulloque illorum assensu quæsito in supremam Senatus curiam vocatus Academiæ Notarius, missisque inscriptionis formulis Declarationem, ut ajunt, registrare jussus est. Quod vero postea Candidati pro Gradu theologico eosdem articulos in suis thesibus propugnarint, id nullo Sorbonæ statuto factum, sed in obsequium Regis, qui solemni edicto ad preces gallicani Conventus obtento ita mandaverat. Vide Billuartum *). Unde patet,

*) Curs. theolog. T. 7. Dissert. 4. Art. 5. §. 8.

tet, quam tenax avitæ doctrinæ de pontificiis Juribus vel Academia adhuc an. 1682 fuerit.

§. 6.

Haud mirum igitur, tot tantosque adverſarios tam intra, quam potiſſimum extra Galliæ provincias in dictam Declarationem vix editam mox inſurrexiſſe certiſſimo argumento, priſtinam Catholicorum fidem fuiſſe contrariam: neque id diffitetur unus ex ejusdem conventus primipilariis, Gilbertus de Choyſſeul, Epiſcopus Tornacenſis in Proœmio Epiſtolæ ad Steyaertium: „Magna Gallorum catholicorum pars, ac to„tus, vel ferme totus extra Galliam orbis chriſtianus contra ſentire vi„debatur.“ Ipſe cameracenſis Archiepiſcopus comitiis præſens teſtatus eſt, *ſe in ſententia contraria educatum.* Profecto grave bellum Declarationi gallicanæ indicebatur in Germania, Italia, Hiſpania, Belgio, Polonia, & Hungaria. Inter plurimos, qui calamum ſtrinxerunt Viros, eruditione, ac dignitate præſtantiſſimos duo erant Archiepiſcopi, unus Poloniæ Gneſnenſis, alter, cui nomen Georgius Zelepechimi, Strigonienſis, Hungariæ Primas. Is Synodo nationali hac ſuper re habita gallicani Cleri decreta diſcuſſit, propoſitiones illas interdixit, proſcripſit, & prohibuit, *ut quæ chriſtianis auribus abſurdæ ac plane deteſtabiles, atque a Satanæ Miniſtris diſſeminatæ blanda pietatis ſpecie ſchiſmaticum virus inſtillent.* Ex Doctoribus eminet Nicolaus du Bois primarius S. Litterarum in Lovanienſi Univerſitate Profeſſor, qui librum edidit ſub titulo: *Diſquiſitio theologico-juridica ſuper Declaratione Cleri gallicani*, in qua demonſtratum ibat ab Epiſcopis gallicanis minime fuiſſe Patres, & Canones, ad quos tamen provocarent, diſcuſſos, ſed ſimplici perſuaſione allegantibus creditum. Apud nos Germanos usque ad pauca abhinc luſtra communis ſententia de ſuprema Pontificis authoritate, & infallibilitate dominatum obtinuit. Verbo hæc erat doctrina *ubique recepta* pauciſſimis exceptis extra Galliam teſte Benedicto XIV in quadam epiſtola an. 1748, die 13 Julii.

§. 7.

Quam fortiſſime autem, & conſtantiſſime huic novitati ſeſe tota authoritate apoſtolica oppoſuerunt ſummi Pontifices. Innocentius XI per litteras in forma *Brevis* eodem anno 1682, die 11 April. datas omnia in gallicano Conventu acta reſcidit, & perpetuo irrita eſſe declaravit,

vit, nec ulli post hoc tempus a Rege ad Beneficium nominato confirmationis diploma concessit, adeo ut plus, quam triginta Ecclesiæ in Gallia suis Pastoribus obeunte hoc Papa orbatæ essent. Hujus Successor Alexander VIII solemniori constitutione, quæ incipit, *inter multiplices* an. 1690 eamdem Declarationem rejecit, & nullam esse coram Deo protestatus est. Innocentius XII a primis Pontificatus sui auspiciis omni nisu laboravit, ut injuria Sedi apostolicæ per gallicanos Articulos illata repararetur: propterea Episcopis a Rege promotis, qui illis Comitiis interfuerant, apostolicas Confirmationis litteras constanter denegabat, nisi prius Parisini conventus decreta revocarent, quod & feliciter obtinuit. Plures quidem ex Episcopis acta in Comitiis privatim retractarunt, quos inter & Bossuetus fuisse narratur, atque ex præclaro sermone *de unitate*, quem in Episcoporum conventu habuit, plane credibile est. Hinc forsitan factum, ut a certis hominibus tamquam *romanæ Curiæ adulator* diffamaretur. Perdemissæ autem sunt publicæ deprecantium, & revocantium litteræ ad Papam, quas alii suo saltem silentio adprobarunt, in quibus profitentur, „vehementer quidem, & supra om„ne id, quod dici potest, ex corde dolere, ac quæcumque in præfa„tis Comitiis sive circa ecclesiasticam Potestatem, & pontificiam Autho„ritatem decreta, sive in præjudicium jurium earumdem Ecclesiarum „deliberata, pro non decretis, nec deliberatis habere, & habenda es„se, serio insuper spondentes, se ita in posterum gesturos, ut nihil „penitus de vera eorum erga sanctam Sedem obedientia, ac debito „pro juribus ipsarum Ecclesiarum defendendis zelo desiderandum super„sit.“ Ipse Rex christianissimus edictum suum antea pro Cleri Declaratione *politicis ex motivis* emissum nullius roboris fore missis Romam Litteris pollicitus, & publice testatus est *).

§. 8.

Ut igitur historiam nostris diebus tam celebratæ Declarationis gallicanæ a capite repetamus, ea sane in ipsa radice sua jam vitiata est, quippe ex politia humana, ex studio complacendi, ex metu, aliaque passione profecta, nec doctrina etiam sua antiquitati conformis, sed vel apud Gallos novitia, atque a pristina fide aliena, neque totius gallicanæ Ecclesiæ in sacra Synodo decisio, sed paucorum, si cum absentibus compares, in Comitiis opinio, non nisi per violentiam Sorbonæ obtru-

*) Contin. Fleur. ad an. 1692, & 93.

obtrusa, a plurimis vero Orthodoxis tam intra Galliam, quam universum per orbem impugnata, rejectaque, a summis Pontificibus constanter reprobata, ab Episcopis, suis Authoribus revocata, ab ipso demum Rege christianissimo abolita, & annihilata. Hæc sunt dictæ Declarationis natalitia, hæc fata, hic exitus tanto apostolicæ Sedi gloriosior, quanto ex ipsa oppugnatione veritas manifestior. Nec refert post retractationem Episcoporum adhuc in Gallia quatuor Articulos ab eruditis plerumque defendi: præterquam enim, quod a gallicis etiam Doctoribus iidem Articuli graviter sint impugnati, parum nos movent facta hominum a norma legitimæ Authoritatis aberrantia. Non ii sumus, qui Regulam ab hominibus, sed a Regula homines dijudicemus.

§. 9.

Absit autem, ut historica hac narratione nostra quidquam atri stigmatis præstantissimo Galliarum Clero inurere velle videamur. Inerrantiæ donum ex divina promissione solius apostolicæ Petri Sedis, seu romanæ Ecclesiæ privilegium est. Eorum etiam, qui lapsi in errorem sunt, humana id fuit infirmitas, & conditio; resipuisse autem ab errore, hæc virtus est, atque gloria. Incassum ergo gallicanæ Ecclesiæ doctrinam toties nobis FEBRONIUS deprædicat, qui pessimus liber, non pœnitens Author, ab apostolica Sede, nostraque Germaniæ Ecclesia, singulariter a præcipuis Imperii Archiepiscopis jam damnatus est*). Discant Februniani vel a Galliæ Præsulibus, quanta summo fidelium Pastori, Christique Vicario reverentia sit debita. Ex S. Avito viennensi Bossuetus Meldensis laudato sermone *de unitate* summe memorabile dictum adducit: *Dum Papa, & Caput omnium Episcoporum impugnatur, non unus solum Episcopus est, sed totus universim Episcopatus, qui periclitatur.*

§. 10.

In laudem tantæ Ecclesiæ, qualis Gallicana est, recentissima quædam hujus primum seculi exempla proferam, quibus posteriora illis elapsi seculi comitiis sensa sua manifestavit. Cum anno 1706 occasione Bullæ: *Vineam Domini* in Cleri conventu dictum fuisset, constitutiones pontificias tunc habere vim obligandi, postquam a corpore Pastorum fuissent acceptatæ, hancque acceptationem fieri ab Episcopis per viam judicii; Cle-

*) Weißmanns neue Bemerkungen über das Resultat des Emserkongresses 1788. S. 120.

Clemens XI hac clausula S. Sedis authoritatem violari conquestus est. Igitur anno 1711 data ad Papam epistola Galliæ Præsules ita se explicarunt, „per id non se intellexisse acceptationem, quæ sit *solemnis*, neque „ut Episcoporum conventus, velut *judex* constitutionum suo illas tribu„nali subjiceret, sed ut suæ doctrinæ conformitatem cum apostolica signi„ficaret, simulque omne Jansenistis effugium præcluderet." Quam optima hæc est Cleri gallicani declaratio, pontificiæ constitutioni Episcoporum acceptationem esse jungendam, non tamen *solemnem*, quasi sine hac authoritas ad obligandum fideles Pontifici deesset, aut hujus sententia Episcopis quasi ejusdem *judicibus* esset subjecta, quam suo judicio vel approbare possent, vel reprobare; sed propter adversarios ad superandam eorum proterviam, ut tanto majore authoritate, vel externa apud homines obloquentium ora comprimantur, dum unacum capite membrorum, seu corporis consensum vident manifestatum, omni jam præcluso humani prætextus effugio. Ita nimirum non *juris*, sed *facti* necessitate sæpe Concilia universalia convocabantur, ut totius orbis christiani expressa condemnatio refragarios opprimeret tanto authoritatis visibilis, atque externæ pondere, cui nemo hominum se opponere, & contradicere auderet, vel si quidam pauci id fuerint ausi, ob tantæ temeritatis notam apud omnes aversionem excitarent.

§. II.

Duo insuper sunt comitia Cleri gallicani ex novissimis temporibus insigni præconio prosequenda. Anno 1728, die 8 Maji de episcopali potestate a Christo instituta Præsules ita loquuntur: „At Jesus Christus ipse „sua institutione limites præscripsit *huic potestati*, quam subjecit Sedi Pe„tri, in qua posuit *plenitudinem* apostolicæ potestatis." Tam longe absunt Galli ab hodierna Germanorum doctrina, omnes Episcopos æquales esse, & plenitudinem potestatis habere. Notandum pariter a Gallis non singulos quosque Episcopos, sed ipsam episcopalem potestatem dici pontificiæ subjectam, quod vel parisiensis scholæ doctrinam corrigere videtur: si enim superiora sunt Pontifice Episcoporum Concilia; tunc in his plenitudo potestatis est, non in illo: nec Petro subjecta est episcopalis potestas, sed ille huic. Certe Christus Dominus Apostolis, licet tunc essent in unum congregati, non mandavit regere Petrum; universim autem Apostolos Petro commisit contra diaboli insidias in fide confirmandos Luc. 22. In alio conventu anno 1761 gallicani Præsules de apostolica Sede hæc effantur:

fantur: „Super hunc montem fanctæ Sedis pafcimur & nos, ait S. Au„guftinus ad populum fuum, inibi nos vobis pafcua porrigimus, fimul„que accipimus. In hoc loco Dominus docet, & ideo ftatuimus verba „Tertulliani ufurpantes hic, nempe in romano Pontifice noftram fidem ob„firmare nullam aliam fidem quærendo.“ Ita quod durius ad fidem prioris feculi in comitiis gallicanis adverfus S. Romanam Sedem diffidiis tunc impellentibus actum eft, hoc labente feculo ad antiquæ fuæ gloriæ fplendorem gallicani Præfules emendarunt.

§. 12.

Differentiam adhuc affignari oportet inter priftinam fcholæ parifienfis doctrinam faltem in Ecclefia toleratam, & recentiorem Cleri declarationem tanta Ecclefiarum fere omnium perturbatione ortam, & conftanti apoftolicæ Sedis renifu demum oppreffam. Inde a conftantienfi Concilio duce præcipuo Gerfone parifienfi Cancellario Pontifex, ut *fingularis* perfona, feu privata, feu etiam publica, fcilicet tamquam *Sedens* in ipfa *Sede* diftinctus a quibusdam Galliæ Doctoribus, neutiquam vero univerfis, fynodo œcumenica inferior credebatur in iis, quæ ad propriam ipfius hæaefin, feu fchifma, feu quodcumque grave fcandalum fpectarent. Hæc, inquam, opinio Gallorum de *fingulari* Papæ perfona, prout expreffe Patres Conftantienfes Sefs. 4, & 5 loquuntur: *Quicumque, etfi papalis dignitatis — obedire tenetur.* Hoc fenfu in Gallia vulgo defenfæ binæ affertiones: *Papa inferior Concilio œcumenico*, veluti caput folitarie fpectatum minus eft toto collecto corpore. Hinc alteram deduxere: *Papa per fe folum non eft infallibilis*, quippe qui a fide ad hærefin deficere, atque vel ideo in fide ab univerfali congregata Ecclefia reformari poffet. In hac opinione fupremæ authoritatis, & inerrantiæ privilegium tantum *Sedenti in Cathedra Petri* denegatur, ipfi vero *apoftolicæ Sedi*, hoc eft, romanæ Ecclefiæ cum fuo Capite, Petri Vicario conjunctæ nihil fuæ prærogativæ derogatur, fed potius publica Gallicanæ non minus, quam catholicæ Ecclefiæ profeffione romana Ecclefia femper, & conftanter agnita fuit *tamquam Mater, & Magiftra omnium reliquarum, cui ex divina Chrifti inftitutione in rebus fidei interna mentis obedientia debeatur.* Itaque cum univerfali confenfu falva confifteret apoftolicæ Sedis authoritas; inter fcholafticas opiniones illa de Sedentis minoritate, & fallibilitate tolerabatur. Quamvis enim communis Catholicorum extra Galliam fententia eamdem rejiceret, utpote quæ aut aperte opponeretur, aut fal-

tem

tem violentiam inferret S. Scripturæ eloquiis, Ss. Patrum doctrinis, Conciliorum actis, & decretis, nec non totius Ecclesiæ fidei de Petri dignitate, & inde defluente Pontificis authoritate; ea tamen opinio non videbatur meram, puramque speculationem egredi, nec in praxi pontificiæ authoritati quidquam detrahere, quippe cum fidei dogmata numquam per se *solos*, sed semper cum romanæ Ecclesiæ consensu, ac antiqua fide summi Pontifices definiant.

§. 13.

At e contrario, quæ hactenus tantum inter scholasticos disputabatur opinio nulla cum authoritate publica, vel ecclesiastica, ea in conventu Episcoporum nunc declaratur gallicanæ Ecclesiæ doctrina per universale Concilium constantiense definita *). Neque jam in sola speculatione hæretur, sed vel maxime ad praxin respicitur, ut prævisum apostolicæ Sedis fulmen infringatur: propterea non solum Pontificis *personalia*, sed & apostolicæ Sedis, id est, *romanæ Ecclesiæ* unacum Capite suo conjunctæ judicia superiori quodam judicio reformabilia declarantur, eoque commentitio non tantum *collectæ*, sed & *dispersæ* Ecclesiæ, secus ac Patres constantienses judicaverant **). Haud satis bene rem intelligunt, qui eamdem Ecclesiæ dispersæ, quam collectæ authoritatem prætendunt: non enim de authoritate tantum, sed de authoritatis exercitio hic quæritur, id est, de judicio uniformi totius Ecclesiæ, quo apostolicæ Sedis sententia reformetur, quale judicium a collecta solum, neutiquam vero dispersa Ecclesia institui, formari, & publicari posset. Quare si a consensu totius diffusæ Ecclesiæ dando, vel negando decreta apostolicæ Sedis penderent, cum universalis hic consensus vix, aut ne vix quidem innotescere, imo numquam a refragariis posset obtineri; necessario divinæ fidei regula, Petri apostolica authoritate prolata nutaret, eoque amplius unitas in fide disrumperetur, quo plores Ecclesias particulares error infecisset; neque solum *universalis*, sed cujuslibet *singularis* Ecclesiæ judicio Pontificis sententia subjiceretur.

*) Basileense, ne quidem quoad illas priorum Sessionum assertiones, allegare gallicani Præsules audebant.

**) Non verbis quidem formalibus ita declaratur, satis tamen aperte ipso sensu insinuatur.

§. 14.

Plerumque æquivocis verbis ludunt, qui Pontificem non in se solo, sed tantum cum consensu Ecclesiæ infallibilem prædicant: nam inter duos extremos casus, ubi vel *solus* sit Pontifex contra totam Ecclesiam, vel cum Pontifice *tota* Ecclesia idem judicet, dissimulare solent medium casum, eumque frequentissimum, cum lite in Ecclesia orta, atque sententia Pontificis lata pars *una* capiti consentit *altera* dissentiente. Duo illi extremi casus ejusmodi sunt, ut de posteriori nulla sit prorsus inter Catholicos controversia: de priori, si tamen possibilis sit, ex constantiensis Concilii decreto pariensis scholæ, ut placet, doctrinam eligas. De tertio casu, eoque intermedio nihil Patres constantienses statuerunt: valet igitur antiqua fidei regula, quamlibet vulgarem Ecclesiam, ut catholica sit, cum centro unitatis debere esse conjunctam. Quotquot in fide jam definita dissentirent, illæ ab unitate corporis cum suo Capite se separarent, & Catholicæ eo ipso jam non forent. Hæc, inquam, antiqua fides, cujus professio jam sexto seculo a S. Hormisda P. orientalibus Episcopis præscripta, & ab iisdem subsignata est, *sequestratos a communione Ecclesiæ catholicæ*, id est, *non in omnibus consentientes Sedi apostolicæ*.

§. 15.

Præstat uberius, inde ab initio hanc memoratu dignissimam fidei professionem percipere a Joanne constantinopolitano Patriarcha ad Hormisdam Pontificem transmissam: „Prima salus est rectæ fidei regulam custodire, & a Patrum traditione nullatenus deviare, quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis: *Tu es Petrus, & supra hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur eventibus, quia in Sede apostolica inviolabilis semper catholica custoditur Religio. De hac igitur fide non cadere cupientes, & Patrum sequentes in omnibus constituta anathematizamus omnes hæreses —— Quapropter sequentes in omnibus Sedem apostolicam, & prædicamus omnia, quæ ab ipsa decreta sunt, & propterea spero in una communione vobiscum, quam apostolica Sedes prædicat, me futurum, in qua est integra religionis, & perfecta soliditas: promittentes in sequenti tempore sequestratos a communione Ecclesiæ catholicæ, id est, in omnibus non consentientes Sedi apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda mysteria. —— Huic vero professioni subscripsi mea manu, &

„direxi

„direxi perſcripta tibi Hormiſdæ, Sancto & Beatiſſimo Fratri, & Papæ „magnæ Romæ.“ In hanc catholicæ fidei profeſſionem annotatio authoris, qui vulgo Boſſuetus dicitur*), æque memorabilis eſt: „Omnes „ergo Eccleſiæ ſubſignata formula profitebantur romanam fidem, Sedis „apoſtolicæ, & Eccleſiæ romanæ fidem integra & perfecta ſoliditate „conſtare, ac ne umquam deficiat, certa Domini pollicitatione firmatam. „Nempe hanc fidem ab Epiſcopis ad Metropolitanos, ab his ad Patriar-„chas, a Patriarchis ad Papam mitti oportebat, ut omnium confeſſionem „unus exciperet, ac pro confeſſione fidei communionem omnibus, uni-„tatemque rependeret. Hanc profeſſionem eodem initio, eadem conclu-„ſione, additis ſubinde hæreſibus, atque hæreticis, qui ſuis temporibus „Eccleſiam conturbaſſent, per ſecuta ſecula frequentatam ſcimus. Hanc „uti S. Hormiſdæ Papæ, ſanctoque Agapeto, ac Nicolao I. omnes Epiſco-„pi fecerant, ita iisdem verbis Adriano II. Papæ, Nicolai Succeſſori fa-„ctam in Concilio VIII. œcumenico legimus. Hæc ergo ubique diffuſa, „omnibus ſeculis propagata, atque ab œcumenico Concilio conſecrata „quis reſpuat Chriſtianus?“ Utinam author ille hæc ſua verba, id eſt, hanc catholicæ fidei profeſſionem ſemper in memoria tenuiſſet!

§. 16.

Satis aperte nunc ex §§. 12, & 13 differentia apparebit inter priorem pariſienſis ſcholæ opinionem, & recentiorem conventus gallicani declarationem ab Eccleſia jam reprobatam, & ab ipſis Galliæ Epiſcopis ſumma ſua laude revocatam. Ceterum cum gallicana Declaratio hodiedum ſuos jactatores inveniat, hiſtoricum hoc caput, quod veluti εἰσαγωγικὸν ad criticam noſtram diſquiſitionem præmiſimus, haud melius, quam cum doctiſs. Fleurii Continuatore concludi poſſe videtur: „Ergone triginta „ſeptem Epiſcopi, qui ſuæ revocationi ſubſcripti leguntur, minoris ſunt „authoritatis, quam triginta quatuor illi Præſules, qui Declarationem „approbarunt? nec hucuſque Eccleſia comitiis Cleri Gallicani attribuit „Synodi authoritatem, nec etiam ceteri Epiſcopi contra horum palino-„diam tum reclamarunt. Eſto, quod *poſtea* aliqui has ſententias ſecuti „ſint; ſemper tamen verum eſt, eos a Rege & Clero fuiſſe revocatas & „ab omnibus ſaltem ſilentio, tacitoque conſenſu hanc revocationem ap-„probatam: nec Parlamenti authoritas in rebus ſacris Epiſcoporum ſen-„ten-

*) Defenſio Declarat. conv. Cler. Gallic. lib. 10. cap. 7.

„tentiæ, ac judicio prævalebit, nec quorumdam Præfulum propofitiones „Ecclefiæ authoritatem fibi vindicabunt, utpote quæ ortum habuere in „privato conventu, in quo Parlamenti imperium præfedit, terror fuffragium tulit, adulatio decidit, & complacendi ftudium fubfcripfit *).

CAPUT II.

An magnus Bofuetus Defenfionis Autor?

PARS I.

Criteria externa.

§. I.

Eadem Fleurii continuata hiftoria ab authore Anti-Janfenifticarum partium haud fufpecto filum mihi præbet ad alterum hoc Caput criticæ difquifitionis, quo Patre liber fit editus, *Defenfio Declarationis Gallicanæ?* „Jam a longo tempore (verba funt laudati Continuatoris **) *parvæ*, ut „fe vocant, *Ecclefiæ* Theologi, feu Janfeniftæ ultrajectini defperatæ fuæ „cauffæ patrocinium, opemque quærebant in dolis, atque impofturis: „toti in eo erant, ut factionem fuam non modo fectariorum numero, „fed & virorum illuftrium authoritate famofiorem redderent ***): eo „fine in cenfum fuum revocabant Cardinales, Archiepifcopos, Epifco„pos, ac maximi nominis Principes, quos fibi, fuisque commentis fa„viffe fingunt, in vulgus fpargunt, atque ementito eorum nomine li„bros, quos tamen ipfi in Hollandica fua fabrica procuderunt, proter„ve eis adfcribunt. Cujus fraudis fpecimen eft liber *contra Regalia Apo„ftolicæ Sedis* Hollandiæ impreffus, quem fub nomine Guilielmi Cardina„lis du Bois Cameracenfis Archiepifcopi poft ejus obitum typis edidere, „illumque, dum adhuc viveret, Janfeniftis, atque appellantibus ftrenue „patrocinatum fuiffe, falfo jactarunt." Plura funt, bone Lector, quæ tibi in hoc hiftorico exemplo ad Janfenianæ factionis fraudes detegendas velim

*) Ad an. 1693. §. 37. **) Ad an. 1730.

***) Ifti Janfeniftæ, feu potius Quesneliftæ jam non tantum circa fat notas illas quinque affertiones errabant, fed potiffimum Duce fuo Quesnello Romanæ Sedis, à qua damnati fuerant, calcaneo infidiabantur. Vide præftantiffimos Commentarios Balleriniorum in Opp. S. Leonis.

velim annotes. 1. Ultrajectini sunt isti malarum artium fabricatores: 2. ementito magnorum virorum nomine subpositítios libros procudunt in fabricis Hollandicis: 3. ope controversiæ in Gallia ortæ *de Regalibus* invisam reddere Sedem Romanam student, & 4. ejus authoritatem deprimere ad patrocinandum *Apellantium* caussæ. Similia illius temporis vestigia si inveneris, ad eumdem scopum tendentia; næ tu merito Jansenianam imposturam subodoraberis.

§. 2.

Aliud exemplum quæstioni nostræ adhue conformius, ac veluti ovum ovo simillimum eadem suppeditat historia ecclesiastica *) ex duorum Galliæ Episcoporum, Rupellensis, ac Lucionensis Pastorali epistola, qua fideli suæ plebi pessimum dolum Quesnellistarum detegunt, qui ut damnatas Quesnelli *Reflexiones morales in N. T.* authoritate viri non solum apud Gallos, sed & exteras nationes summe æstimati defenderent, Bossueti Meldensis Episcopi, quem jure merito *Magnum* dixeris, nomen mentientes librum divulgarunt *Defensio Reflexionum in N. T.* Hic liber aut falso Meldensi suppositus, prout viris doctis jam visum, aut certe ab ipso authore mutata sententia est reprobatus, hinc mala fide a Jansenistis, tamquam ultima Bossueti sensa referens, procusus, prout allatis documentis duo Galliæ Episcopi damonstrarunt. Si quid jam Juristarum valet regula, *Semel deprehensus centies reus*: siquid physicum Newtoni axioma valet, *Ex similitudine effectuum ad similem caussam esse concludendum:* sine temeritate præjudicare licebit, quid de libro sentiendum Bossueti nomen præferente, *Defensio Declarationis Gallicanæ*, qui liber mortuo Bossueto viginti sex abhinc annis non Parisiis, sed Luxenburgi, nisi is ipse locus impressionis sit fictus, verius Basileæ, aut Genevæ primum a. 1730 prodiit; postea vero, cum vel ipse Bossuetus vulgo Trecensis prioris Nepos eumdem ut genuinum nollet agnoscere, post hujus quoque obitum multis cum mutationibus, & additionibus sine editoris nomine Amstelodami an. 1745 recusus est. Hæc licet fortia fraudulentæ suppositionis præjudicia longe fortioribus adhuc historicis æque, ac criticis roborantur argumentis.

§. 3.

Et certe, si primam illam de an. 1730 editionem ad incudem velimus revocare; ea, ex quo visa est, jam nullam apud Gallos fidem

 in-

*) Ad an. 1711. §. 17.

invenit. Cum enim Montipessulanus, & Senecensis Episcopi ad eamdem provocarent, illis Ruthensis, & Massiliensis, nec non & Lugdunensis Archiepiscopus varias dubitandi rationes, an genuina sit, insuper & contrariam exemplaris in Regia Bibliotheca custoditi lectionem opposuerunt. Quid de hoc Regi Galliæ tradito exemplari manuscripto sit judicandum, brevi postea ex dicendis apparebit. Interim quod hac in re summi ponderis est, ipse Trecensis Bossuetus, qui inter alia sui Patrui manuscripta jure hæreditario etiam hoc opus apologeticum Gallicanæ Declarationis acquisiverit, contra factam publicationem in epistola an. 1735 die 31 Augusti scripta protestatus est, *se nullam, nec minimam quidem habere partem vel in hujus Defensionis publicatione, vel in ejusdem Gallicana translatione.*

§. 4.

Sed & altera posterier editio, quæ Amstelodami primum anno 1745 mortuo jam Trecensi Bossueto lucem aspexit, ab ipsis suis natalitiis omnem jam fidem perdidit; quippe cum certo constet eam, nisi Jansenianus fœtus sit, saltem obstetricantibus Jansenistarum manibus jam in partu suo deformatam, seu adulteratam fuisse. Atque inprimis ipsum Manuscriptum vel ex sola Trecensis Bossueti manu, per quam transiit, maculam contraxit: ille enim Episcopus dudum a viris doctis accusatus fuit, pro sua cum Jansenistis intima familiaritate sub ementito Meldensis nomine plures libros (forsitan & illum pro Quesnello apologeticum) Jansenismi pus redolentes, & a compluribus Galliæ Episcopis damnatos in vulgus sparsisse. Quid, quod proprium ejusdem nomen præseferens liber jam nigro carbone Romæ sit notatus, & inter prohibitos decreto pontificio die 7 Octobr. anno 1746 rejectus? *) Gallicana Quesnellianæ factionis historia nos docet, hunc Trecensem Episcopum se socium junxisse Antissiodorensi, aliisque sectariis Episcopis ab ipso Galliæ Clero, ac Rege reprobatis, qui sub specioso prætextu regia jura defendendi officium S. Gregorii VII impugnarunt, hanc occasionem captantes adversus constitutionem *Unigenitus* impune insurgendi. **)

§. 5.

*) Projet de Reponse a M. de Tencin Archevêque d'Embrun.

**) Contin. Fleur. ad an. 1730. §. 65.

§. 5.

Nec opus est, ut multum extera facta inquiramus ad cognoscendum Trecensis illius caracterem; quam versipellis homo, & prodendæ veritatis, quam tuendæ studiosior fuerit, ipsius propria, quantum colligi potest, ad Jansenistam familiariter scripta, & Præfationi in Defensionem Declarationis incaute p. 43 inserta epistola testatur, ubi notum sibi, sed mundo incognitum hujus operis Editorem, ut cœptum suum propositum compleat, animans ait: „Huic operi totam meam authoritatem adponam, „si id licuerit, & per superiores Potestates non impediar, id quod a cir- „cumstantiis temporum dependebit, & dispositione capitum ac cordium.“ Itane veritas loquitur, & sinceritas? quam indigna hæc vox Episcopo, in re tam gravi, ubi de catholica agitur doctrina, suam interponere testandi authoritatem *dependenter* a circumstantiis temporum, & dispositione animorum & affectionum! Non nisi fraus sibi conscia mali tam timido pede incedit. Quid est vero, quod a superiore Potestate sibi timeat Trecensis Episcopus, si testimonium suum libro adjunxerit, cujus exemplar manuscriptum, prout in pastorali instructione publice asserit, manibus Regis commiserat? Quid, inquam, timendum, nisi si forte publicandum opus, & episcopali testimonio confirmandum a manuscripto Regi tradito, prout inconstans mendacium est, dissenserit?

§. 6.

Haud istud per me suspicari ausus fuissem: nunc vero, quod vix credibile, ipse *Defensionis* Editor Trecensi familiarissimus in Præfatione gloriatur, *suæ fidei* Meldensis Bossueti ἀυτογραφα commissa. Item p. 33 ait: „Trecensis Episcopus Præviæ Dissertationis participem fecit prorsus „neminem, *NB.* non ipsum Ludovicum Magnum, cui *propter causas nobis* „*incognitas* dederat Defensionis id exemplar, quod erat prioris tantum re- „cognitionis, non dederat additamenta multa, quæ in codicibus ultimæ „recognitionis authoris manu scripta erant. Nos primi omnium sumus, „qui hanc Dissertationem legimus, quam ultro divulgamns.“ Hucusque Præfator: nunc maxime observandum est, hanc præviam Dissertationem, uti ab Editore vocatur, quæ Regi Galliæ exhibita non est, eamdem esse, quam Meldensis ex toto opere *solam* in ultima revisione ac correctione probavit, & retineri voluit, sub titulo *Gallia orthodoxa*, cetera omnia apud se ipsum retractavit, & subprimi jussit. Id expresse testatur M. le Dieu, qui Meldensi Bossueto fuit a Secretis, in Diario, in quo sic legitur: „Le 22

„Se-

„Septembre 1701 M. de Meaux m'a demandé son traité *De ecclesiastica Po-„testate*, dont il a seulement retenu les premiers livres de la derniere revi-„sion, & correction sous le titre de *Gallia orthodoxa.*" Isti tres primi libri postrema authoris correctione unice retenti teste Editore *) sunt ipsa *Praevia Dissertatio.* Quis jam non perfidiam Trecensis agnoscat & abominetur, qui Regi suo ceu Meldensis Episcopi vera & genuina sensa postumum opus tradidit ab ipso authore retractatum, & subprimi jussum, aliud vero Authoris ultima cura emendatum Regi abscondit!

§. 7.

Amplius ex ipso Editore tam illa Trecensis, quam sua ipsius perfidia elucet. Enimvero utriusque mala fides ex eo se prodit, quod ambo M. Bossueti nomine *Defensionem Declarationis Gallicanæ* divulgarint, quam ille adeo in publicam lucem emittere non voluit, ut ex reverentia erga apostolicam Sedem expresse illam omittendam declararet, & solum Parisiensium priscam doctrinam, utpote in Gallia civitate jam donatam, defenderet orthodoxam: *Abeat Declaratio*, inquit **), *quo libuerit: non enim eam, quod sæpe profiteri juvat, tutandam hic suscipimus.* Equidem Bossuetus fervente adhuc Gallorum cum Romanis discordia Regis jussu pro ipsius Declarationis defensione quædam aut in unum conscripserit: aut pro more suo in sparsis schedulis annotaverit; at certe sedatis postea animorum motibus, ac veritate tranquillius ponderata in scriptis suis multa ipse correxit, multa delevit, in specie omnia omitti voluit, si umquam talia conscripsit, quæ adversus S. Gregorium VII toto libro quarto *Defensionis* occurrunt, quod vel ipse Editor Præf. p. 28 confitetur. Et hæc quidem ultima Meldensis consilia, unde, ut verbis Editoris utar, Præf. p. 33 „videre jam possis eum magnum virum non recusasse, quin opus suum „totum retractaret eam unam ob causam, ne concordia Gallicanæ Ecclesiæ „cum Romana læderetur." Quare ergo in impresso non ea indicata, quæ in manuscripto tam copiose correcta? quare deleta ibi, non hic, omissa? Falsi per se ipsum convictus est Editor, dum quod modo p. 33 de retractatione ultima fassus est, superiori p. 32 negare contendit, suam editionem correcto difformem purgare cupiens, „quasi nihil inde publi-„cæ utilitati periret, neque illustr. Author res alias fuisset dicturus, aliam-„ve doctrinam secuturus." Falsum hoc, quia ultimo consilio vere retra-

ctavit

*) Præfat. p. 31.

**) Præf. Dissert. §. 10.

ctavit Bossuetus: falsum insuper nonnisi titulum operis immutatum fuisse, nam integrum fere opus, primis nempe exceptis libris, deletum: falsum etiam in contextu facile posse verbis *Declaratio Cleri Gallicani* alia substitui *Parisiensis prisca doctrina*: ita enim sæpe numero soli Declarationi textus est *in Defensione* proprius, ut nequeas illum pristinæ scholarum quæstioni aptare, nisi illud Horatii velis in te exprimere:

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si — velit — —

§. 8.

Falsarius ille Editor ultrajectinus satis se Jansenistam manifestat cum importunis suis laudibus in Arnauldum extra locum effusis, quem in Præfatione, & notis libri sæpe, semperque gloriose commemorat, tum vero præcipue, qui mos est istorum sectariorum, falsa verborum dulcedine erga apostolicam Sedem, quam per cuniculos blandiendo infestant, atra tamen bile non raro erumpente. Sic Præf. p. 22 Theologos, ac Canonistas belle admonet, *ne dum Curiæ Romanæ errores confutant, summum Pontificem lacessant*. Ipse vero mox p. 23 summa scilicet sua moderatione Romanos arguit Pontifices, *qui*, ut ait, *non modo errabant, sed in errorem suum trahere Ecclesiam conabantur, cum decreta quædam dogmatica a veris dogmatibus omnino aliena ederent, quæ suæ Sedis authoritate munirent, nec eis esset pudori errorum fieri doctores*. Item p. 32 erga summos Pontifices, ut Catholicum decet, suam reverentiam profitetur, & optat, ut Episcopus Meldensis romanæ Curiæ maxime indulsisset; nihilominus ultimæ correctionis formam ex reverentia romanæ Sedi debita a Meldensi factam prætermittit, & ab Authore retractata, novis etiam ex se additis, ad calumniam Pontificum typis publicat. Eadem pag. mentitur se sui muneris arbitratum fuisse, *nihil operæ suæ ad M. Bossueti, operam admiscere. non modo ejus tractatus formam non mutare, sed ne verbum quidem addere, vel detrahere*. Eodem tamen oris hiatu fatetur non se exhibere ultimam formam operis, quam sibi illustr. Author *proposuerat*, scribere debuisset: actu jam *correxerat*. Præterea qui autographis non verbum addere, vel detrahere pro lege sibi statuit, unde tantum senserit pondus in paranda editione, ut tanti oneris mole gravari vereretur, & in alios viros laborem cuperet transferre, nisi mandatum Trecensis Episcopi, quem summa reverentia coleret — ? p. 40. Nostin ex cantu avem, ex ungue leonem?

§. 9.

§. 9.

Verum & apertius odii sui venena adversus apostolicam Sedem evomuit, quam sat noto artificio sub nomine *Romanæ Curiæ* turpis commercii accusavit, ut sibi in malæ causæ patrocinium copias compararet Defensorum, quos prœmiis corruperit *oblata nimirum Cardinalatus dignitate* Præf. p. 2. Hac sordida via Duumviros præstantissimos, eruditionis æquè ac pietatis laude eminentes, optimeque de Christi Ecclesia, dum viverent, meritos, Daguirreum, & Sfondratum sibi Purpuram acquisivisse calumniatur, nihil aliud afferens ad aliquem suæ calumniæ prætextum, nisi quod, tanti viri cum essent, publicis, iisque doctissimis scriptis Gallicanæ Declarationis novitatem impugnassent. Neque etiam Sancto in cœlis Pontifici Gregorio VII suis conviciis pepercit, cui p. 28 *inauditæ audaciæ*, *& arrogantiæ* crimen ac scandalum *infirmorum animorum* intentare non est veritus. Hoc loco mihi in memoriam revocantur ea, quæ duo Galliæ Episcopi an. 1711 in sua instructione Pastorali ad utrumque Clerum, populumque scripserunt de Jansenistis, dum falso Bossueti nomine *Defensionem Reflexionum Quesnellianarum* publicarent. „Sic sæpe divina „permittit Providentia, ut hæretici infamiæ notam ultro sibi inurant, & „quasi dedita opera id agant, ut homines perditi, atque impudentes ab „hominibus habeantur.“

§. 10.

Si talia ausus est convitiator ille, *Defensionis* Editor contra Ecclesiæ Romanæ purpuratos Cardinales, contra summos Christi Vicarios, etiamsi cum Christo in cœlis jam regnantes; quid mirum, quod alios viros caussæ suæ adversarios, etsi & ipsos dignitate, vel eruditione summos impudenti calamo insectatus fuerit? — De Strigoniensi Archiepiscopo, & Hungariæ Primate Præf. p. 4. scribit, quod *turbæ tam contemtæ se adjungens* (duos Doctores Lovanienses, & Marchionem de Sarreto intelligit) *ultramontanis opinionibus plenus in medium prosilierit:* tum vero *Strigonienses nugas*, *& injurias* vocat eam censuram, quam Archiepiscopus, & Primas Hungariæ in Concilio Nationali tulit, censuram non ita ut protenditur p. 5. sempiterna oblivione deletam. D. Charlas natione Gallum, & eruditione clarissimum p. 7. arguit, quod eam defendat caussam, quæ *nisi malis artibus* defendi non possit, & nemini dubium vult esse, *quin ille fucum facere voluerit imperitis*, *& vana eruditione*, *speciosisque sermonibus Romanorum aures permulcere.* De Bellarmino, aliisque, quos Gallicana do-

ctrina

ctrina nacta est adversarios, hæc habet p. 8: *Quam facile est videre eos ingenio suo nequiter abuti, & fidem publicam, religionemque ipsam violare!* A doctissimo P. Gonzalez conscriptum p. 9 vocit, *levis armaturæ* opus, *res ejus inutiles, & argumenta quo subtiliora, eo absurdiora.* Roccabertum Archiepiscopum Valentinum p. 11 honorifice, si placet, nominat *tam confusum Scriptorem, quam fraudulentum Disquisitorem.* Demum p. 18. Bossueti patientiam, & moderationem erga tantos viros, quantos vidimus, Declarationis Gallicanæ impugnatores mire commendat hisce verbis: „Poterat nullo labore eos *furiosos* proponere omnium virorum doctorum „*irrisioni, ac contemtui*, qui non minus absurdis, quam falsis de Papæ do„minatu, & infallibilitate doctrinis ejus veram potestatem, & in docen„do authoritatem labefactabant, Ecclesiæque ipsius statum, & antiquum „ordinem convulsum ibant.“

§. 11.

Ita si ex tripode pronunciare licet, omnesque suos adversarios conviciis oneratos dimittere; facile est pæana canere, sed forsitan sine triumpho. Sane quisquis fuerit ille haud satis consultus *Defensionis* Editor, pluribus in locis suæ Præfationis contra se ipsum sententiam dixit pag. 12. „Ejusmodi homines, quos præterita secula non paucos tulerunt, „nostra ætas parturit non minus multos, qui, quos ad obsequium co„gere non possunt, tyrannorum more opprimant, controversiæ caussas „non dirimant, sed gignant jurgia, veritatem non illustrent, sed obscu„rent.“ — Atque iterum pag. 19: „Famæ ipsorum suæ illi Authores „male consulunt, qui ne sua scripta langueant, adversarios suos dicteriis, „& maledictis insectantur. — Hodierni sunt quidam Theologi, quos „scribere iracunde, paginæ ipsorum singulæ docent, & injurias potius „suas ulcisci, quam pro veritate certare. Nam quid eos censemus, quos „sæpe videmus adversariorum suorum dicta in pejorem partem interpre„tari, errores affingere, qui ex eorum scriptis non sequantur, eorum „peccata, si qua deprehendunt, exaggerare?“ Quid vero, si id Quesnellistarum more adversus unctos Domini, summos Sacerdotes, & ipsum supremum Christi in terris Vicarium temerario ausu moliantur? *Ex ore tuo te judico.* —

§. 12.

Quod demum ad penitius dignoſcendum Editoris characterem adhuc ſingulariter noſtram reflexionem meretur, iſtud eſt Præf. p. 7 aſſertum, doctrinam Gallicanæ Declarationi oppoſitam, quam ipſe fatetur *non modo cum Romanis ingeniis eſſe notam, ſed etiam aliquod fundamentum habere in ipſa veritate*, quam veluti pro aris, & focis Hiſpaniæ, Poloniæ, Hungariæ, & ipſius Galliæ Archi- & Epiſcopi habitis etiam in Synodis defenderunt, quæ apud nos Germanos uſque ad dimidium labentis ſeculi pleno jure dominata eſt, quam tres ſummi Pontifices, Innocentius XI, Alexander VIII, Innocentius XII *continua ſerie* conſtanter ita aſſeruerunt, ut contrariam proſcripſerint, & repudiarint, eamque demum ipſi Galliæ Præſules revocarint, hanc *communem* certe Catholicorum doctrinam, ne *univerſalem* dicam, NON NISI MALIS ARTIBUS DEFENDI POSSE. Hic certe ſermo catholici hominis non eſt, eſſe non poteſt: cujus ergo? — Nativitas partus prodit Patrem, ſeu ſi malis, Matrem, ultrajectinam Sectam. Quid jam amice Lector! de hoc libro, quid de libri Editore cogitas, quem conſtat Catholicum, licet forſitan nomine, non tamen revera fuiſſe, ſed apoſtolicæ Sedis inimicum, qui jam convictus eſt falſarius in eo, quod M. Boſſueti nomine librum divulgaverit ab ipſo Authore *retractatum*, quaſi *non retractatum?* Quid non de ipſa prævia Diſſertatione, ſeu primis tribus libris præſumendum vel ſolum ideo, quia per infeſtas hominis hæretici manus tranſierunt? Quam *malæ fidei* a Trecenſi Epiſcopo commiſſum eſt opus! opus, quod ipſe, dum adhuc viveret, in publicum emittere non eſt auſus, quod primum poſt hujus obitum non in Galliis, non ab homine probatæ fidei, & apertæ frontis, ſed apud exteros fidei, tecto Editoris nomine Amſtelodami emiſſum eſt.

§. 13.

Equidem, quod neceſſe eſt facere impoſtorem, ad manuſcriptos codices autographos Editor appellat, quos aſſervari p. 40 futuros aliquando, ſi opus fuerit, ſuæ incorruptæ diligentiæ ſinceros teſtes. At ubinam terrarum aſſerventur, tam doloſe reticuit, quam ſuum ipſius nomen, patriam, habitationis locum, Religionem. Quænam ergo huic homini incognito fides, ſi vel ipſum Regi Galliæ ab Epiſcopo Trecenſi traditum exemplar, ut ſupra § 5., & 6 vidimus, genuinum non eſt? Enimvero haud temere ſuſpicari poſſumus, imo & prudenter debemus, ab homine hoc inimico etiam veris M. Boſſueti ſcriptis, ubi-

cum-

cumque occasio ferebat, ex malo, ac pestifero corde suo virus fuisse inspersum. Atqui hoc ipsum manifestum fit ex internis, ut ajunt, criteriis, quod sequenti adhuc Capite demonstrabo *Defensionis* librum in se ipso non nihil scrutaturus, & cum certe genuinis M. Bossueti scriptis comparaturus, ex qua palpabili differentia non solum, sed & oppositione apparebit illius libri authorem justo titulo cum doctiss. P. Zacharia in Antifebronio vocandum esse *Pseudo-Bossuetum*.

CAPUT III.

An M. Bossuetus Defensionis Author?

PARS II.

Criteria interna.

Evolventi mihi, & solertius exploranti integros duos tomos *Defensionis* a. 1745 Amstelodami excusæ, ad evidentiam usque ipsius Præfatoris, seu Editoris vestigia fuere observata, ut nihil de Notis dicam, operi adjectis, iisque non raro aperte Jansenianis. Bellam hujus Authoris, quisquis is fuerit, imaginem doctiss. Cartier depinxit *): „Hæc „nempe solida illa argumenta sunt, quibus *Defensionis* Author totum ne„gotium perficit. Quid enim præcipua historiæ ecclesiasticæ monumen„ta huc pertinentia partim ab ipso prætermissa, partim male, & osci„tanter dumtaxat prolata, nisi ignorantiam; quid detruncata, aut a na„tivo sensu in alienum, & improbandum detorta Conciliorum, Patrum„que testimonia, contradictiones satis frequenter immixtæ, nisi menda„cium, & imposturam; quid denique injuriæ, ac probra in quosvis pie„tate, ac doctrina conspicuos viros jacta, nisi maledicentiam produnt? „Hæc si libro ademeris, omne robur ei detraxisti, ut qui non nisi hu„jusmodi firmetur.“ Quamobrem ut hanc veluti tabulam membratim spectandam Lectoribus proponam, operæ pretium duxi, hoc præcipuum Caput in speciales Articulos dividere, exhibiturus 1mo Authoris in Viros bene meritos, summosque Pontifices maledicentiam: 2do contradictiones haud infrequentes: 3tio malas artes circa statum quæstionis, item in argumentando, & respondendo: 4to Sacræ Scripturæ & sancto-

 rum

*) Authoritas, & infallibilitas Ss. Pontificum in Præfat.

rum Patrum detortas interpretationes: 5to Pontificum, & Conciliorum falſificationes: 6to demum, quod totius operis propoſitum eſt, authoritatis apoſtolicæ Petri Cathedræ, imo & catholicæ Eccleſiæ ſubdolam infeſtationem.

ARTICULUS I.

Maledicentia Authoris.

§. 1.

Sicut larvatus ille Boſſuetus incipit a conviciis, in viros laude digniſſimos effuſis, ita ab iisdem tantum obiter commemorandis incipiam. Altera mox pagina ſuæ Diſſertationis præviæ univerſim omnes ſuæ cauſſæ adverſarios *iniquos Cenſores* adpellat, tum vero Lovanienſem primarium Profeſſorem, Nicolaum du Bois *parum probatum ſuis, clamoſiorem ſcilicet, quam doctiorem.* Pag. 3 Synodi nationalis a Primate Hungariæ celebratæ authoritatem leviter ſpernit, tamquam faſtuoſe oppoſitam & *oſtentatam.* Quæ chriſtianus Lupus pro apologia Honorii adducit, a viris inter Catholicos doctiſſimis, ipſis adeo Gallis jam dicta, & argumentis certe non contemnendis probata, p. 53 per rhetoricam, ſi placet, figuram trinæ repetitionis ſimpliciter *falſa* pronuntiat. De Bellarmino etiam, & celeberrimo Conditore annalium Baronio memorare non piget, *optima ſcripta multis mendis dehoneſtaſſe.* Doctrinam de ſuprema Pontificis authoritate, quam ipſe Gerſon faſſus eſt, *ante Conſtantienſem Synodum plurimorum fuiſſe traditionem, ita ut oppoſitorum dogmatizator fuiſſet de hæretica pravitate ſuſpectus, vel damnatus,* hanc doctrinam vocat T. I, p. 426 *peſſimum morem, & ab alto inbibitum adulationis virus,* quam Gerſon *irridens* traditionem nominaverit. Interpretationem eam, quam fere totius orbis catholici quibusdam Gallis exceptis usque ad noviſſima tempora decreto Synodi Conſtantienſis pro caſu Schiſmatis dederunt Tom. 2 p. 303, *ludibria* vocat. Authorem de Libertatibus Gallicanis, doctrina inſignem, D. Charlas T. 2, p. 317 egregie laudat, ut qui *mendaciſſime, ac malevolentiſſime* ſcripſerit, *cujus inſulſiſſima commenta jam* (ubi?) *confutata.* Nolim plura ad invidiam adducere: ſatis amarulenta ſenſa ſe produnt hominis, qui oblitus videtur, quid Deo, quid ſuæ & adverſariorum famæ, quid pudori, & honeſtati debeat, qui victorias ſuas non rationum pondere, ſed conviciorum acumine metiatur. Præf. pag. 21.

§. 2.

§. 2.

At enimvero ab hoc maledicendi more, quis nesciat, longe alienissimum fuisse Meldensem Episcopum, Virum, si quis umquam alius, erga adversarios suos moderatione celebrem, & vel ideo ipsis adversariis commendatum? Quem imitari quidem fraus studuit, sed quæ natura hæresis est, malignitas latere non semper potuit, quin ultro se proderet. Certe ego per decem, & amplius annos quotidianus fere M. Bossueti lustrator, nihil simile umquam in eo legisse me memini. Neque etiam credibile est de tanto Viro, tamque moderato, quod appendicis p. 12 in Lutherum scripserit probrosum de trivio dicterium, *impurus Nebulo.*

§. 3.

Speciali adhuc animadversione dignæ sunt adversus summos Pontifices iniquæ ficti Bossueti criminationes, qui omnia incerta, dubiave, aut omnino falsa ubiubi corrasit, & ambigua, quantum fieri poterat, in pessimum semper sensum detorsit, ut eo turpiore labe plurimorum Pontificum memoriam ex illorum doctrinis, responsis, decretis, immo & factis apud posteros aspergeret, invisamque redderet. Ita lapsuum pontificiorum catalogum facturus a fabula de Marcellino incipit*), mox atro commate signat Liberium, S. Zosimum, S. Hormisdam, (quanta erga utrumque malitia!) Honorium, Gregorium II, Stephanum II, Sergium III, S. Gregorium VII, Bonifacium VIII, Paschalem II, Alexandrum III, Innocentium III, Nicolaum III, Clementem V, Joannem XXII, & singulariter quidem Martinum V, T 2, p. 234 calumniatur, *ejus famam graviter laborasse — appellationes bis condemnare visum sacræ Synodi* (constantiensis) *immo totius Ecclesiæ refugisse lucem, atque Synodi talia repellentis prævaluisse sententiam.* Quæ omnia quam falsa sint, aut male detorta, certe autem conviciose dicta, vel a scholasticis nostris Theologis, in specie a Melchiore Cano in Locis theologicis, ipsoque Natali Alexandro, natione & doctrina Gallo in Historia ecclesiastica, abunde jam demonstratum est.

§. 4.

Sed quod hic valere amplius debet, ipse genuinus Bossuetus est, qui has calumnias aperte confundit: ille enim ubi de romanis Pontifici-

*) Defens. l. 9. c. 32.

bus sermonem Christi ad Petrum, *Ego rogavi pro te* &c. explicat *), in tota Pontificum serie nonnisi duo, vel tria loca *molesta* inveniri testatur, & hoc quidem non certe, aut absolute, sed sub dubio *forsitan*, & *ut creditur*, observari. In sermone vero de *Unitate*, quo parisiensibus illis comitiis Meldensis Episcopus initium dedit, erectam Romæ Petri Cathedram expresse vocat *æternam*, & romanam Ecclesiam, quippe a S. Petro & Successoribus doctam *hæresis ignaram*. Dein singulariter Pontifices considerans, unum aut duos tantum denotat, non qui errorem pro veritate divinæ fidei credendum umquam definierint, sed qui per vim, aut subreptionem fidei doctrinam *non satis constanter* defenderint, aut *non satis plene* explicarint. Demum observat Pontifices ex orbe universo consultos tot jam seculis respondisse ad omnis generis quæstiones de doctrinis, de disciplina, de ceremoniis, & unicam inveniri responsionem (illam Honorii) non fidei definitionem, sed silentii impositionem, quæ notata fuerit Concilii œcumenici *NB. extremo rigore:* ejusmodi autem defectus peculiares esse summorum Pontificum, non communes Petri Cathedræ, hoc est, romanæ Ecclesiæ, in qua nullam impressionem fecerint. Viden, quantum distent æra lupinis, hæc Bossueti moderata, & sana ab illis Pseudo-Bossueti malignis, falsisque, qui catholicum se simulans suum studium in eo posuit, ut Patrum suorum verenda turpiter denudaret, mundoque ad scandalum proponeret!

ARTICULUS II.

Contradictiones non infrequentes.

§. 1.

Vetus verbum habet: *Mendacem oportet esse memorem.* Infausta oblivio, prout plerumque certis hominibus accidit, Editorem libri, eumdem & authorem, vel saltem adulteratorem prodidit. Is, qui in Præfatione testatus est, nec verbum M. Bossueto addere, vel subtrahere sibi legem fuisse, in appendicis ad librum præfatione adhuc sui memor Meldensem Episcopum tamquam Authorem de se in prima persona *Ego* loquentem inducit; postea tamen in operis decursu sui oblitus append. l. 3 integrum Caput 12 de *Bossueto* in tertia persona, & pleno quidem cum titulo, ac insigni encomio in medium adducit, quod certe non a *Bossueto*, ut qui semper de se ipso modestissime scripsit, sed & sensisse videtur.

§. 2.

*) Medit. in Evang. die 72.

§. 2.

Propius adhuc *Defensionis* Authorem spectemus secum ipso pugnantem. Præviæ Dissertationis §. 6 conqueritur, *gallicanam Declarationem immerito impugnari, tamquam esset decretum fidei*, quod ipso teste a Cleri gallicani mente alienissimum fuit: en propria dicta: „Perspicuis verbis galli„cani Patres testantur, ac probant non eo se animo fuisse, ut decretum „de fide conderent, sed ut eam opinionem tamquam potiorem, atque „omnium optimam adoptarent, opinionem sane, non catholicæ doctri„næ formulam, quæ animos constringeret; Itaque revera ab omni cen„sura temperant, numquam fidem ipsam nominant, nemini excommuni„cationem intentandam putant —“ E contrario, quod hic *opinionem*, sæpius alibi *dogma* adpellat. Amplius videamus, quam importune contendat Conciliorum authoritatem supra Pontifices ex constantiensi decreto de *fide* esse. *Defens.* l. 6, c. 19 ita loquitur: „*Quæres*, cum ea doctrina „quam tuemur, a constantiensi Concilio definita sit, illudque decretum „a Sede apostolica, totaque Ecclesia comprobatum; an igitur ad fidem „catholicam pertineat? contraria vero sententia an hæretica judicari de„beat? *Resp.* Nostri, atque inprimis pius ille, doctusque Gerson aperte „pronunciavit *hæreticam* esse, quæ Synodi Constantiensis definitioni ad„versetur. — Porro dubitari nequit, quin res, de qua agitur, pertineat „ad interpretationem divini juris: quæritur enim, quam potestatem Pe„tro, ac Successoribus, quam Ecclesiæ atque Conciliis Christus dederit. „Definit Synodus eam Conciliis potestatem a Christo immediate datam, „cui etiam Petri Successorem subesse oporteat. Ergo clare agitur de in„terpretatione divini juris, adeoque de fide, de doctrina catholica a „Deo revelata — ut nihil obstare videatur, quo minus ea sententia *hæ„retica* sit, quæ Concilii œcumenici definitioni tam perspicue adverse„tur.“ Parcus sum in hisce absurdis adducendis, ne paginas impleam dignioribus reservandas.

§. 3.

Itane vero Bossuetus loquatur declarationem *defendens*, longe aliter, ac contra, quam antea Declarationem *componens* *)? Quid vere, ac sincere Bossuetus de hac Parisiensis scholæ doctrina senserit, genuina ipsius

*) Editor prætendit *Præf.* p. 12. a Meldensi Episcopo Declarationem fuisse compositam.

sius scripta demonstrant. Exposit. doct. Cath. §. 21 hæc docet: „Quantum ad ea, de quibus constat in scholis disputari, quamvis Ministri Reformationis non cessent illa allegare, ut Pontificiam potestatem reddant odiosam, non necesse est hic loqui de illis, cum de fide catholica non sint. Sufficit agnoscere Caput a Deo institutum ad universum gregem in via Domini gubernandum, quod semper ii lubentes facient, qui concordiam fratrum amant, & unanimitatem ecclesiasticam.“ — En, ut *scholasticam* opinionem, & dogma *catholicum* Bossuetus hanc controversiam nominet hoc loco, ubi data opera fidei catholicæ expositionem conscribit: Insuper notatu digna sunt ejus verba: in Capite a Deo constituto agnosci debere potestatem *universum* gregem gubernandi, quam loquendi formulam Scholæ Parisiensi admodum invisam esse Meldensis ignorare non potuit: ipse tamen in sua fidei expositione scholasticam distinctionem inter potestatem oves *collectim*, aut *divisim* pascendi adeo non attendit, ut expresse gregem universum a Pontifice gubernandum asserat.

§. 4.

Defensionis librum perlegendo in tot antilogias offendi, ut Author toto opere retrogradam viam cancrorum instar incessisse mihi videretur. Paucissimas adhuc pro exemplis adducam. Defens. T. 2, p. 29 ad finem ait: *Neque Chalcedonenses ullo modo dubitabant, quis esset Christus, Deus, an homo verus, an confusis naturis quid tertium: non id sane quærebant* (scilicet quod Eutychiani docuerant, in Christo unicam esse naturam) *sed verene, & ex communi Patrum, & Ecclesiæ sententia tantum Sacramentum Leo P. exponeret;* (quasi æque suspecta, & dubia Patribus fides Leonis, sicut Eutychis fuisset) Mox tamen p. 30 fatetur, quod diffiteri non poterat, plerosque Patres illos jam ante Concilium *epistolæ Leonis subscripsisse*: quomodo ergo amplius de fide Leonis, *an vera esset, & communi conformis*, in Concilio quærere, aut dubitare potuerunt? Sed & aliud, quod supra simpliciter negabat, modo fatetur, quæstionem Eutychianam de Christi natura, prout revera fuerat, difficillimam Patribus fuisse visam, multosque *optima fide dubitasse*, antequam subscriberentLeonis epistolæ, per quam fides orthodoxa clare, ac perspicue fuit explanata. Unum adhuc, manu palpabile contradictionis exemplum Articulo sequenti proferam, & illud quidem nostra attentione dignissimum *de statu quæstionis subdole inverso.*

ARTI-

ARTICULUS III.

Malæ Artes circa Statum Quæstionis, item in argumentando, & respondendo.

§. 1.

De pontificia *infallibilitate*, sive *fallibilitate* nihil se, ac Declarationem Gallicanam aliud docere, quam dudum schola Parisiensis senserit, *Defensionis* Author persuadere nobis vult *prævia Dissertatione*, uti patet cum ex plerisque, quas allegat, Authoritatibus, maxime Concilii Constantiensis, tum vero ex illa Gallis perquam accepta distinctione *Sedentem* inter, & *Sedem*. Ex eo quam certissime colligas, quæstionem non esse, nisi de solitarii Papæ, prout singularis *Persona* est, seu privata, seu etiam publica fallibilitate, utpote quæ *soli* sedenti, neutiquam vero apostolicæ Sedi negaretur; quemadmodum & in Constantiensi Synodo universa Ecclesia congregata, & consentiens Papæ *soli* opposita fuerit, atque præposita. Amplius id ipsum Author confirmat *Append.* lib. 3, c. 11, ex Declaratione sacræ Facultatis Parisiensis de a. 1663: „Doctri„nam Facultatis non esse, quod summus Pontifex sit supra Concilium „œcumenicum: neque etiam, quod summus Pontifex *NB.* nullo acce„dente Ecclesiæ consensu sit infallibilis"; Expressæ sub hac conditione, *si nullus accedat Ecclesiæ consensus*, quod idem est, ac si *solus* sit Pontifex; tunc Facultas negat esse infallibilem. Atqui hanc ipsam esse suam, & Declarationis Cleri Gallicani seutentiam *Append.* p. 103 asserit: *Hæ Declarationes sacræ Facultatis re, ac sententia plane conveniunt cum Declaratione Cleri Gallicani.* Quæ cum ita sint, ipso fatente Authore ad vana, & exilia, immo ad nulla, hoc est, ad mere scholasticam subtilitatem, & abstractionem in praxi nullum usum habentem tota redigitur quæstio, de *solius* Papæ, seu *personali* fallibilitate, salva manente *apostolicæ Cathedræ*, seu *Sedis* infallibilitate.

§. 2.

Jam vero eundem Authorem audias longe aliter in toto operis decursu docentem: *non esse Papam, nisi cum consensu universæ Ecclesiæ infallibilem.* Facile per te ipsum animadvertes maximum inter hæc duo discrimen: *Papa, si solus est, falli potest definiendo:* atque iterum, *Papa falli potest definiendo, quamdiu universa Ecclesia nondum consensit.* In priori

 casu,

casu, qui hactenus numquam exstitit, & mere *fictitius* est, salvum maneret supremum, ac infallibile tribunal apostolicæ Sedis, hoc est, romanæ Ecclesiæ cum suo Capite conjunctæ. In altero casu, qui maxime *practicus* est, & frequenter contingere solet, si error in Ecclesia ortus, multosque sibi, ac pertinaces asseclas fuisset nactus; ad pronunciandam sententiam veræ fidei nullum in Ecclesia infallibile tribunal foret, quippe cum apostolica Sedes hac authoritate ponatur destituta, & universalis consensus propter ipsos pertinaces impossibilis. Atque hoc ipsum discrimen est, quod acutus, si quis umquam deceptor, optime inspexit, quodque *suum & Declarationis arcanum* non prius, nisi ad calcem operis, in *Corollario* T. 2, p. 310 detexit: „Hic enim patere volumus „Gallicanæ Declarationis arcanum, Gallicanos Patres non id edixisse, „ne Romanus Pontifex (ut singularis persona) infallibilis haberetur, „de quo in scholis tantæ rixæ sint. — Procul has scholæ voces, rixasque habuerunt, non id episcopale, suumque æstimarunt. Ad praxin „maxime respicere placuit, atque illud pro certo figere, utcumque scho„lastica, ac subtilis quæstio se habeat, tamen convenire inter omnes „Catholicos, pontificium decretum (hoc est, apostolicæ Sedis) non „haberi pro irreformabili, neque ultimum robur esse consecutum, nisi „Ecclesiæ consensus accesserit. Quo dogmate constituto tota infallibi„litatis quæstio speculativas inter, vanasque quæstiones habeatur.“ Hic propriam vides hominis confessionem, quod non scholastica quæstio, sed longe aliud quidpiam sibi ac Episcopis Galliæ ante oculos, & cordi fuerit, nempe medium, seu artificium apostolicæ Sedis, hoc est, romanæ Ecclesiæ cum Capite suo conjunctæ in definiendo Authoritatem infirmandi.

§. 3.

Non solum ille Pseudo-Bossuetus, sed revera Meldensis etiam Episcopus hoc discriminis inter Parisiensem scholam, & Gallicanam Declarationem satis perspectum habuit: hinc istam quidem fatente Editore *Defensionis*, ne apostolicæ Sedis authoritatem læderet, missam voluit; illam vero jam universim apud Gallos civitate donatam pro vindicanda Galliæ orthodoxia sibi sumsit defendendam. Tametsi porro ipsius Bossueti infirmitatem non negemus, quod opinione Parisiensis scholæ enutritus, Sedentem a Sede apostolica distinguens, aut etiam separans, non singulis Pontificibus, sed toti Pontificum seriei privilegium inerrantiæ adscripserit; attamen romanam Ecclesiam, ceu perpetuam Petri Sedem,

dem,

dem, & Cathedram esse infallibilem agnovit, & in ipso Conventu Parisiensi nonnisi cum hac protestatione *constanti*, & *publica* subscripsit Declarationis Art. 4: *Non esse irreformabile summi Pontificis judicium*, *nisi Ecclesiæ* (hoc est, romanæ) *consensus accesserit.* Id domestica Galliæ documenta de M. Bossueto testantur. Plures enim S. Theologiæ, & Juris canonici Doctores Parisiis in publica consultatione coram tota Gallia suum dedere testimonium: *Au contraire Mr. Bossuet a toujour soutenu hautement l'indefaillibilité de l'Eglise romaine* *). Meldensis Episcopi sensa de infallibili authoritate romanæ Petri Cathedræ ex propriis ipsius scriptis suo loco percipiamus. Interim hic adhuc ex ipso Bossueto notandum, quod nequidem quoad Pontificis inerrantiam a communi catholicorum doctrina dissenserit, sed eum sub duplici respectu considerarit, vel ut Doctorem *universalem*, nempe pro universa Ecclesia fidei dogma definientem, id est, ut vulgo dicunt, *ex Cathedra loquentem:* vel ut Doctorem *particularem*, ad quæstiones Ecclesiarum particularium respondentem. Tantum hoc posteriori sensu concedit Balnagio, Papam errasse **).

§. 4.

Quam vidimus larvati Bossueti malam artem in statu quæstionis subdole inverso, eandem fere ubique in argumentando observamus. Ut nihil de eo dicam, quod illustrissimis Ecclesiæ monumentis aut omnino prætermissis, aut nonnisi obiter memoratis, vim suam præcipuam ponat tenebrio in obscurissimis factis, dictisve, sub quorum latebris vix ulla Minervæ lampade illustrandis delitescat, quod ab aperta Bossueti fronte maxime abhorret; vix non omnia, quotquot adducit ex Conciliis Constantiensi & Basileensi, aliisve Authoritatibus argumenta, extra oleas versantur, cum illæ nullo modo apostolicam Sedem, seu romanam Ecclesiam cum suo Capite conjunctam reliquæ dispersæ Ecclesiæ, Authoritati submittant, sed tantum Pontificis *personam* judicio universalis Ecclesiæ *NB.* non dispersæ, sed in unum congregatæ velint esse subjectam. Quod ad scopum tantum non unice spectare videtur, est S. Cypriani, errantis, inquam, Cypriani exemplum, qui non solum Stephano Papæ, sed romanæ Ecclesiæ traditioni, aliarumque Ecclesiarum expresso consensui contradicere non est veritus, quem S. Augustinus *non a toto*, *sed a*

*) Consultation de plusieurs Docteurs en Theologie, & en Droit canon, — donnée a Paris 1718.

**) Defense de l'Histoire des Variations, §. 62.

tanto excuſat peccato, cujus acerba dicteria, juſto commotioris animi indicia non poteſt non reprobare, cujus adhuc in vita pœnitentiam, etſi nullibi ſcriptam, pie tamen ſupponit, quem demum non aliter, niſi *martyrii falce purgatum* declaravit. Quam deſperatam dixeris cauſſam, quæ nullo alio modo, niſi errantium exemplis poſſit defendi! Digna eſt, quæ hac de re legatur, doctiſſimi Thomaſſini *Diſſertatio 2da in Synodos ſub Stephano P.* Verus etiam Boſſuetus in S. Cypriano erga Stephanum P. *irreverentiæ culpam* expreſſe redarguit *).

§. 5.

Eſt hoc ſpeciale, & characteriſticum larvati Authoris artificium, ut in toto opere multoties univerſalis Eccleſiæ Authoritatem commendet, addatque fortiſſimum ſemper robur in hoc totius Eccleſiæ unanimi conſenſu fuiſſe poſitum, quaſi hoc quisquam Catholicorum negaret, aut in dubium vocaret. Sane non de eo ulla eſt controverſia. Si quam ſemel fidei doctrinam conſtat univerſi orbis catholici conſenſu eſſe probatam, & acceptatam, hoc ſine dubio omnium firmiſſimum eſt *contra hæreticos* argumentum. Sed non in ea nunc verſamur quæſtione: aliud eſt, quod quæritur de conſenſu univerſæ Eccleſiæ nondum manifeſtato, ſed primum manifeſtando, an, uſquedum hoc factum fuerit, *inter Catholicos* nulla detur firma fidei regula, cui neceſſario ſe debeant omnes, ut Catholici ſint, & maneant, conformare. Orta e. g. de fide controverſia, lataque per pontificiam Cathedram ſententia, ſi pars notabilis non conſenſerit, fidem *in ſuſpenſo* manere larvatus Boſſuetus pluribus in locis aſſeverat, idque ut perſuadeat, utramque paginam implet. Huic vero falſæ doctrinæ directe, ac ſevere contradicit genuinus Boſſuetus aſſerens „quod hoc artificio Eccleſia ſeductioni exponeretur, quodque nihil ſit „injuſtius, & latiorem januam aperiens manifeſtæ rebellioni, quam de„fendere, Eccleſiæ judicia omnem ſuam firmitatem habere non poſſe, „uſque dum partes adquieſcant " **). Quod ergo ad conſenſum omnium Eccleſiarum pertinet, ex eodem M. Boſſueto diſtinctionem diſcas *ſumme obſervandam*, quam ſe ignorare Pſeudo-Boſſuetus ſimulat, vel potius affectat: eſt enim alius conſenſus *per authoritatem*, qualis Pontifici, aut Epiſcopis in Concilio congregatis convenit; & alius conſenſus *per obedientiam*, ad qualem ipſi Epiſcopi erga Pontificem, aut Concilia ſunt obligati.

Hæc

*) Contra Dupinium Op. poſth. T. 2. p. 537. edit. Amſterdam. 1753.

**) Lettre a l'Abbaiſſe de Port-Royal, Opp. T. 11. p. 396. edit. Pariſ. in 4. an. 1747.

Hæc diſtinctio tanti momenti eſt, ut eamdem videamus a quibusdam Epiſcopis expreſſe in ſuis ſubſcriptionibus fuiſſe obſervatam: genuina ſunt verba M. Boſſueti, qui etiam quædam exempla producit *).

§. 6.

Neceſſe eſt ſane ad finiendas lites circa fidem exortas, ut perpetuum, ac infallibile tribunal in Eccleſia Dei exiſtat, cujus judicio quæcumque particulares Eccleſiæ *per obedientiam* ſeſe conformare debeant. Atque hæc ipſa cauſſa eſt, ſcilicet unitas in fide per totam, qua late patet, Eccleſiam conſervanda, cur apoſtolica Petri Cathedra Romæ collocaretur, id quod Boſſuetus in Catechiſmo docet: „*Quæſt.* in quo conſiſtit Primatus Eccleſiæ Romanæ? — *Reſp.* In eo, quod illa a Deo eſt „inſtituta, ut ſit Mater Eccleſiarum, & præcipua conſervatrix veritatis, „& *NB.* quod omnes Eccleſiæ cum illa debent unitatem ſervare " **). Hanc *unitatis* neceſſitatem ut vel ipſis Galliæ Epiſcopis eo altius imprimeret Meldenſis, eamdem ſibi pro ſcopo Sermonis illius præſtantiſſimi elegit, quem pro initio Comitiis dando habuit, ubi tam neceſſariam eſſe Epiſcoporum a ſummo Pontifice dependentiam cum S. Cæſareo Arelatenſi affirmavit, ut ipſa jurisdictio epiſcopalis ſubſiſtere non poſſit, niſi quatenus ab illa Petri primitus inſtituta defluens, eidemque ceu fonti ſuo, aut radici inſeparabiliter adhærens. Ipſum præſtat audire Boſſuetum: „Ita miniſterium Apoſtolorum explicatur: omnes eamdem po„teſtatem accipiunt, & omnes ex eodem fonte (Chriſto) verum „non omnes in eodem gradu, neque cum eadem amplitudine. Jeſus „Chriſtus enim ſe communicat ea menſura, qua ipſi placet, & ſem„per eo modo, qui convenientiſſimus eſt ad unitatem ſuæ Eccleſiæ „ſtabiliendam. Propterea incipit a primo (Petro) & in hoc primo for„mat totum, & ipſe ſalvo ordine extendit, quod in uno poſuit, ut ait „S. Auguſtinus, *Petrus qui in honore ſui Primatus repræſentavit totam Eccle„ſiam, recepit etiam primus, & ſolus ab initio claves, quæ poſtea debebant „omnibus aliis communicari.* *NB.* ut nos diſceremus ſecundum doctrinam „S. Epiſcopi Eccleſiæ Gallicanæ, quod Authoritas Eccleſiaſtica primitus „in perſona unius fundata non ſe extenderit ad plures, quam ſub ea con„ditione, ut ſemper referatur ad principium ſuæ unitatis, & ut omnes „illi, a quibus exercenda erit, eidem Cathedræ inſeparabiliter uniti ad„hærere debeant " ***).

*) L. c. p. 400.

**) Catechiſme de Meaux Lecon 3. Pour le jour de S. Pierre, & de S. Paul.

***) Sermon a l'Ouverture de l'Aſſemblée du Clergé. an. 1681.

§. 7.

Unde jam & aliud larvati Boſſueti artificium facile diſſolvitur, in quo mirum, quantum confidit Concilia opponens univerſalia, in quibus hæreſes jam a Sede romana confixæ, ipſæque Pontificum ſententiæ novo examini ſubjectæ, adeoque non infallibilis authoritatis, ſed dubiæ fuerint viſæ. Ita nimirum obſequium catholicæ fidei non rationabile, ſed irrationabile, eoque ipſo inviſum, ac contemtum exigere velle videtur. Aut numquid nobis vel privatis, præcipue vero Theologis hoc modo ipſa etiam generalia Concilia licet examinare, ut eorumdem fundamenta & ipſi inſpiciamus, ut non cæca, ſed rationabili fide obediamus, ut noſtros adverſarios argumentis confundere diſcamus? immo nonne ex ſimili motivo ipſas licet ſcrutari, & examinare divinas Scripturas, totamque catholicam fidem? anne ideo de divinæ Scripturæ, aut fidei noſtræ authoritate dubitamus, ſi velimus & ipſi veritatum iſtarum firmis argumentis convinci, vel ad noſtram inſtructionem, vel ut eas aliis declarare, & præcipue adverſariis noſtræ fidei rationem dare poſſimus? Itaque non ſemper omne examen eſt *dubitationis*, ſeu *ſuſpenſionis judicii* etiam ad diſſenſionem parati: datur & aliud examen *inſtructionis*, ad conſenſum ſcilicet *per obedientiam*, tamen *cum ratione* præſtandum. Atque hinc poſt latam a ſummo Pontifice ſententiam haud fruſtra tamen in Conciliis examen reſtauratur, eo fine, ut motiva ſententiæ omnibus Eccleſiæ Patribus illuceſcant, iique ſuum, id eſt, membrorum cum capite conſenſum manifeſtent: quæ in univerſali conventu manifeſtata totius corporis cum Capite conſenſio ad ſuperandam obloquentium pertinaciam externæ Authoritatis, quæ dari inter homines poteſt, maximum pondus eſt. Ita obſervante Boſſueto contra Dupinium Epheſini Patres ſuum in damnationem Neſtorii conſenſum manifeſtarunt, licet *ex obedientia* debitum: ita vel ipſe Pſeudo-Boſſuetus cum negare non poſſet, pleroſque Chalcedonenſes Patres jam ante conventum epiſtolæ S. Leonis ſubſcripſiſſe, hinc in Synodo neque de Eutychis errore, neque de vera fide Leonis amplius dubitaſſe; fatetur, novum examen a Patribus fuiſſe ſuſceptum ad legitime declarandum ipſorum cum Papa conſenſum *), „jam ordine, & legi„time declarandum reſtabat, unde is ſibi ſenſus, nempe quod recte exa„minantibus conſtitiſſet Leonis ſententiam cum antiqua fide, quam hau„ſerant, conſentire.“ En ex ipſo larvato Boſſueto diſtinctionem ſat claram, ac ſolide fundatam, aliud eſſe examen *declarationis*, ad ſuam, vel alie-

*) Defenſ. T. 2. p. 30.

alienam *instructionem*; aliud vero *dubitationis*, ad propriam si ita placet, *dissensionem*.

§. 8.

Quemadmodum in statu quæstionis invertendo, & argumentando, ita non minus, immo quam maxime in respondendo authoris vafrities invenitur, qua scilicet punctum difficultatis studet aut in alios detorquere, aut saltem obscurare, mentemque Lectoris in aliena dissipare. Atque inprimis cum semper omnium Catholicorum fides fuisset, totam, qua late diffunditur, Christi Ecclesiam Apostolicæ Petri Cathedræ, tamquam suæ unitatis Centro & Capiti esse subjectam: nova doctrina, quæ dispersæ Ecclesiæ judicio Sedis apostolicæ sententiam cuperet subjiciendam, vel ipsi larvato Bossueto visa est summam pati difficultatem, quam dissimulare non est ausus, sed ut objectionem his verbis exposuit *): „Hic quærunt, quis sit ille consensus Ecclesiæ, quo nitimur, totiusne, an partis, „quot Ecclesiarum, quot Episcoporum, quot Capitulorum, quot Abba„tum, quot vero Regionum, etiamne Indiarum, aut Japonensium? quan„tæ molestiæ! qui sumtus, ut Nuntii quocumque discurrant, allaturi au„thenticum consensus instrumentum!“ Gravis certe, & perquam difficilis quæstio! Sed mirare levissimam responsionem: *inanes quæstiunculæ contra rem facti!* — Atqui hoc ipsum maximi ponderis esse debet, quia non vana speculatio, sed res facti est, quæ tantas patitur difficultates, quo modo universæ Ecclesiæ consensus sit explorandus, quo modo hujus consensus necessaria expectatio non potius destruat, quam conservet Ecclesiæ unitatem. *Rogent*, ait, *Cyprianum*, *Augustinum*, *Capreolum*, *Leonem*, *alios*, *quos narravimus in Ecclesiæ consensione reposuisse vim*, *quærant*, *quibus sumtibus*, *quibus curis*, *cursoribus*, *nuntiis tot regionum explorarint fidem*. Ita scilicet in alios detorqueri, aut contemni debet, quod solvi non potest. Factum Cypriani erroneum si excipias, doctrinæ ejusdem S. Patris, aliorumque omnium velut digito tibi ostendunt Cathedram Petri romanam, *ad quam perfidia habere non possit accessum*, tamquam regulam, cui conformare suum adhæsionis, seu obedientiæ consensum quæcumque Ecclesiæ debeant. Hanc certe magnam difficultatem frustra alibi apud *Dissensionis* Authorem quæres.

§. 9.

*) Præv. Diss. §. 77.

§. 9.

Jam vero nova & major instat difficultas, quid ergo, si consensus universalis obtineri nequeat parte una obstinata, & potius rebellare, quam suum judicium submittere parata? Ita profecto fidei unitati & securitati male consultum videtur, & arma ministrari inobedientibus fide in suspenso manente. Respondet Author *): *Hæc omnia objicienda veniunt non Parisiensibus, sed summis ex omni gente, ex omni ordine viris, quorum gesta produximus.* Quinam illi viri? quæ gesta? — Atqui hoc certum est, hanc ipsam ob causam summos viros ex omni gente, & ordine adversus gallicanam Declarationem insurrexisse. Porro ait: *fidei securitati consultum, si fides in illum symboli apostolici articulum resolvatur: Credo in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam catholicam.* Sic nimirum verbis ludit sensu vacuis: neque enim in Ecclesiam catholicam credit, qui cum Cathedra Petri, cum romana matrice Ecclesia, omniumque Magistra in unitate fidei non conjungitur. *An suspensi animi relinquuntur, qui in Ecclesiæ catholicæ authoritate acquiescunt?* Subdola interrogatio! Qui acquiescunt, eorum certe animi non sunt suspensi: at vero ii Ecclesiæ catholicæ authoritati nullatenus acquiescunt, qui medium ordinarium, divinitus institutum, quo Ecclesiæ authoritas exerceri debeat, hoc est, tribunal apostolicæ Cathedræ, seu romanæ Ecclesiæ non reverentur, sed eidem refragantur. *An romanum Pontificem parvi pendunt, qui ejus authoritati post Christum summæ nihil aliud, quam ipsam Ecclesiam catholicam, sive diffusam, sive adunatam anteponunt?* — Mellea verba, si obiter aspicias, sed venenata & exitialia, si in profundum, absconditumque sensum penetres! qui enim Pontifici cum grege fidelium illi conjuncto Ecclesiam, ut ajunt, *universalem* anteponunt, ii non jam Ecclesiam, quod falso dicunt, minus universalem, sed partem Ecclesiæ litigantem Pontifici præferunt, januamque, ut verus Bossuetus supra §. 5 scripsit manifestæ rebellioni aperiunt. Sic ergo *arma ministrari inobedientibus*, cum jam negare non posset Pseudo-Bossuetus: id denuo in alios longe a se diversa sentientes nititur detorquere. Demum in *casibus extraordinariis* extremum quærit effugium contra, ac antea ipse pro principio generali statuerat, *fidei regulam non stabiliri, nisi cum totius Ecclesiæ consensu, nemine, aut pauco tantum numero repugnante.* Christus ergo vel tam improvidus fuerit, vel tam impotens, ut pro extraordinariis casibus sufficientis authoritatis remedium ad conservandam fidei unitatem in Ecclesia sua instituere

aut

*) L. c. §. 87.

aut non vellet, aut non poſſet? — [Quis eſt vero hæreticus, præſertim ſi plures jam ſuo errore infecerit, qui contra fulmen apoſtolici culminis ſub latibulo *extraordinarii caſus* non jam tutus ſit? Ceterum ſat largus ille Author extraordinarios caſus, quos fingit, bene multos, totque numerat, ut ſi velis, ordinarie apoſtolico judicio poſſis refragari.

§. 10.

Omnium validiſſimum contra novam hanc doctrinam argumentum eſt illud P. Gonzalez, aliorumque: „Apoſtolicæ Petri Cathedræ, „tamquam Tribunali divinitus inſtituto, ad finiendas fidei quæſtiones „obedientiam in fide, & quidem internam mentis adhæſionem, non „ſolum externum oris ſilentium deberi ex conſtanti Catholicorum om„nium, etiam Gallicanæ Eccleſiæ contra Janſeniſtas *expreſſa* doctrina.“ Huic invictiſſimæ ac manifeſtiſſimæ veritati Author *Defenſionis* opponit primum arte jam ſatis nota retorſionem in Innocentium IV, & Bellarminum, nihil minus, quam ſuæ opinionis patronos. Mox vero his nominatis ſuum, quaſi alienum, non ſine timiditate addit reſponſum: *Apoſtolicæ Sedis definitioni obedientiam deberi cum exceptione, niſi ejus juſſa contineant hæreſin* *): Itane? Catholicorum omnium, Gallis etiam non exceptis, doctrina nihil ſit ergo, præterquam puerilis verborum luſus in hunc ſenſum: *Apoſtolicæ Sedi de fide aliquid definienti interna mente aſſentiendum eſt, niſi a fide aberraverit?* — Hanc ſi fidei obedientiam pueriliter dixeris; eam non tantum Pontifici, ſed cuilibet, ne dicam viro, etiam mulierculæ debes, hoc eſt, cum ea ſentire, niſi a vera fide aberraverit: hanc certe obedientiam nemo hæreticorum Papæ negaverit, cum eo credendi, quidquid non erroneum in fide Pontificis fuerit viſum. Mittamus nugas, apoſtolica Sedes hunc in finem a Dei Filio inſtituta eſt, ut ejusdem ſententia circa fidem diſſentientes poſſint ad unitatem fidei redigi. Fruſtra hoc tribunal foret, & inſipienter a Chriſto inſtitutum, ſi lata ſententia in ſuſpenſo animi manerent. Quodſi ſub prætextu erroris, vel omnino *hæreſis* liceat contra definitionem pontificiam excipere; tunc non tam Pontifex eſt, qui de fide ſubditorum, quam ſubditi, qui de ſide Pontificis judicent, & quidem quælibet *particulares* Eccleſiæ erunt judices Matris ſuæ romanæ, quia id judicii etiam *diffuſæ* Eccleſiæ Pſeudo-Boſſuetus attribuit.

§. 11.

*) Præv. Diſſert. §. 88.

T

§. 11.

Quis disceptabit autem in casu dissensionis unius partis cum altera Pontifici adhærente? Audi eumdem l. c. respondentem: *Quis disceptabit, nisi ipse ab alto Christus?* Christum ergo iterum de cœlo descendere oportebit, ut unitas in sua Ecclesia restitui possit? non sufficiet visibilis ab ipso in terra constitutus Vicarius, non apostolica Petri Cathedra, non romana omnium Mater, & Magistra Ecclesiarum? *Quis disceptabit, nisi ipsa traditionis veritas?* Quid vero, si id, quod S. Cypriano, sociisque accidit, pro ipsa veritate traditio falsa habeatur? *Quis disceptabit, nisi ipsum, si res tanti sit, tamque ambigua, generale Concilium?* Audin cantare volucrem appellantium ex secta, toties apostolico fulmine damnatarum appellationum per 10 integra capita *libri decimi* Apologistam, Richerii quoque ab ipsa Gallia reprobati Patronum, voce sua, quæ Bossueti vox non est, jam plane proditum? Quid vero, si Concilium universale quacumque ex caussa, forsitan intra seculum, & ultra obtineri non possit? quid si in ipso Concilio pars Pontifici, ac romanæ Ecclesiæ dissentiens nolit in ultramontanam redire sententiam? quid ipsius Concilii decretum valebit, si non totius congregatæ Ecclesiæ consensu firmatum? Aut num forte pars dissentiens a dando suffragio, ab ipsa sessione in Concilio excludetur? Id quidem antiquum morem saperet, sed & antiquam fidem, tantum eam esse catholicam Ecclesiam, quæ cum romana in fide consentiens; quamcumque dissentientem, eo ipso non amplius esse catholicæ Ecclesiæ partem, sed factiosam & schismaticam. *Quis disceptabit, nisi ipsa denique Ecclesia docente Spiritu S. certissima veritatis luce illustrata?* Hæccine ergo ipsa catholica Ecclesia, quæ in duas partes discissa, a fide sanctæ apostolicæ Cathedræ aliena, a centro unitatis avulsa, Matri & Magistræ suæ discola? hæccine divinæ veritatis luce illustrata, Patris luminnm Filia, dilecta Jesu Sponsa, Spiritus S. Discipula? Quales blasphemiæ! Utut numerosa sit, aut seculi dignitate conspicua hæc dissentientium multitudo; nihil tamen valere potest adversus sanctam Christi Ecclesiam supra Petrum inseparabiliter fundatam: non enim Christus *numerositati*, sed *unitati*, non mundi Principibus, sed sub Petro constitutis Apostolorum Successoribus, usque ad finem seculi suam promisit assistentiam.

§. 12.

§. 12.

Hæc veri Boſſueti doctrina eſt ab illa Pſeudo - Boſſueti toto cœlo diverſa, „romanam Cathedram eſſe illam, in qua Petrus ſemper præſideat, „& loquatur, quæ hæreſin neſciat, & ſemper virgo fuerit, ſitque, cui in„ſeparabiliter adhærendum, in cujus ſinu tuti ſimus, cujus judicio in fide „divina neceſſe ſit nos uniri, ad cujus judicium, ſi conſenſio partium re„quireretur, janua aperienda foret manifeſtæ rebellioni." Hæc, inquam, cum laudato ſermone *de unitate*, tum ſæpe alibi verus Boſſuetus docet: tantum abeſt, ut apoſtolicæ Sedi partem Eccleſiæ *diffuſa* opponat, ut expreſſe etiam Gallorum doctrinam de poteſtate pontificia ſuperiore reſtringat ad unicum caſum *congregatæ*, & *conſpirantis* univerſæ Eccleſiæ. Non ergo romanæ Petri Eccleſiæ particulares quaſcumque Eccleſias oppoſuit, ſed totam quantam Eccleſiam catholicam ſolius Papæ *perſona* credidit authoritate ſuperiorem ſalva ſemper erga apoſtolicam Petri Cathedram, hoc eſt, *romanam Eccleſiam* reverentia & obedientia.

§. 13.

His quidem ſimilia, æque magnifica in laudem apoſtolicæ Sedis non raro loquitur & Pſeudo - Boſſuetus; ſed parum tamen veteratorum more ſibi conſtans eſt, prout ſcilicet argumentis premitur, in diverſas partes ſe vertere & inflectere doctus. Nunc enim per apoſtolicam Sedem ſincere cum Boſſueto intelligere videtur *ſingularem* romanam Eccleſiam; mox vero, ne propria manu deſtrueret, quod ædificare volebat, apoſtolicam Sedem vocat *totam*, per orbem diffuſam Eccleſiam, iterumque aliter, ac frequentius *ſucceſſivam* omnium Pontificum ſeriem, qui duo poſteriores ſenſus, ſi primum illum excludant, uti ex ſe ipſis abſurdi, ita a veritate catholica ſunt remotiſſimi. Si enim in Eccleſia nulla eſt ſingularis Petri Cathedra; tunc neque ſingulariter ſupra Petrum ædificata Eccleſia eſt, nullus Paſtor, nullus Petri Succeſſor cum poteſtate plena clavium, nullum unitatis vinculum; nulla Matrix Eccleſia; verbo nullus jurisdictionis primatus. Si vero apoſtolica Sedes nihil ſit reale, nihil actuale, & viſibiliter exiſtens, tantum, *ſicut tempus*, aliquid abſtractum & ſucceſſivum, hoc eſt, tota ſuccedentium ſibi Pontificum ſeries; præterquam quod impoſſibile ſit, totam hanc veluti catenam a vera fide inſeparabilem, abruptis tamen a vera fide annulis cogitare; eo ipſo, quod ſeries ſucceſſiva nullo tempore plene, & actu exiſtat, ſequeretur numquam in Eccleſia apoſtolicæ Sedis authoritatem plene, & actu exiſtere, hinc neque um-

quam exerceri potuisse, aut posse, frustraque a Filio Dei fuisse institutam, quæ non minus impia, quam insana somnia quantum fidei catholicæ repugnent, nemo non videt.

§. 14.

Non Bossuetus, sed Dupinius in successione Pontificum Cathedram Petri constituit, quem Pseudocriticum Romanæ Ecclesiæ hanc prærogativam aufferre cupientem pro meritis Episcopus Meldensis castigat „unam vocans ex ejus speciosissimis prærogativis, esse Cathedram S. Pe„tri, Cathedram principalem, quacum omnes fideles debent servare uni„tatem, quam S. Cyprianus appellat originem unitatis.“ Hujus Cathedræ a S. Petro fundatæ, & exinde semper Romæ existentis perpetuitatem Bossuetus cum S. Optato ex romanorum Pontificum successione contra Dupinium, demonstrat, *N. B.* quæ *unica* est Cathedra peculiariter S. Petro, ejusque Successoribus commissa etiam cum reliquorum Apostolorum exclusione, quacum necessario omnibus fidelibus servanda unitas, & quasi rivulis ad fontem suum inseparabiliter adhærendum est. *) Similiter & alterum æque Pseudocriticum, falsumque fratrem, Richardum Simonium, qui ut olim Julianus ab Ecclesiæ occidentalis authoritate ad orientalem appellare præsumsit, ex S. Augustino Meldensis confutat: „Credo hanc „partem mundi tibi sufficere debere, ubi Deus gloriosissimo martyrio pri„mum Apostolorum voluit coronare, per quem in occidente Principa„tum Cathedræ apostolicæ constituit. — Quid respondebit M. Simon ad „tantam authoritatem Ecclesiæ occidentalis, cujus caput Romana est, „Mater & Magistra omnium Ecclesiarum?“ **) En, ut authoritatem romanæ Ecclesiæ ad fidei unitatem *necessariam*, sed & *sufficientem* sine fictitia universalis Ecclesiæ consensus necessitate M. Bossuetus judicaverit!

ARTI-

*) Memoire de ce qui est a corriger dans la nouvelle Bibliotheque des Autheurs eccclesiastiques de M. Dupin. Oeuvr. posth. de Bossuet Tom. 2, pag. 532.

**) Defense de la Tradition, & des saints Peres contre M. Simon. cit. Tom. 2, pag. 10.

ARTICULUS IV.

Sacræ Scripturæ, & Ss. Patrum detortæ interpretationes.

§. 1.

Duo ſunt præcipui S. Scripturæ textus, qui gallicanam Declarationem, ejusque Defenſorem graviter premebant, quibus ergo infirmandis, atque alienum in ſenſum detorquendis omnem impendit operam; irrito tamen conatu, cum utriusque textus genuina interpretatio a vero Boſſueto facta noſtris in manibus ſit. Primus eſt Matth. 16: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam* &c., quem ita exponit*): „Hisce verbis Chriſtus, qui ſuam maxime unam volebat Eccleſiam, creavit „Magiſtratum ampliſſima præ ceteris poteſtate, & majeſtate præditum, „qui omnes moveret ad unitatem maxime in fide;" Subdola vel ipſo in limine, ac falſa commentatio! contra conſpicuum Scripturæ textum, quo Chriſtus *ſolum* allocutus eſt Petrum, eumque Eccleſiæ Petram inſtituit, creatum ait a Chriſto *Magiſtratum*, ut non in una perſona, Petro, ejusque Succeſſore collectam, ſed in plures, immo univerſos Epiſcopos diffuſam inſinuaret ſupremam Eccleſiæ poteſtatem. Dein Eccleſiæ fundamentum, quod Chriſtus, ut ajunt, *abſolute*, hoc eſt, ſine adjecta conditione in Petro inſtituit, Author ille *in hypotheticum* commutat, *ſi Petri Succeſſor communem Eccleſiarum fidem pro officio debite promat*, qua ficta conditione totum Chriſti propoſitum, Petrique authoritatem ad divinam fidem firmandam in irritum mittit. Cetera, quæ adhibet verba, ſunt æquivoca, parum aut nihil ſignificantia. Cap. 2 totus in eo eſt, ut perſuadeat, id quidem officii in Petro cuilibet Succeſſori injunctum, ut Eccleſiæ ſit fundamentum, non tamen huic officio gratiæ promiſſionem, hoc eſt, fidem ſemper inviolate conſervandi fuiſſe conjunctam. Maxime animadvertendum eſt, quod Petrum, ceu ab Eccleſia diviſum proponat, majoremque huic, quam illi firmitatem adſcribat, quaſi ſalva Chriſti promiſſione a fundamento ſuo ſeparari Eccleſia poſſet, & aliter, quam ſuo cum fundamento conjuncta portis inferi inſuperabilis eſſet.

§. 2.

Juvat ad confuſionem larvati hujus Boſſueti verum audire Boſſuetum, verba Chriſti, *tu es Petrus*, explicantem**); „Nomen tuum Simo-

 „nis

*) Defenſ. L. 10, C. 1. **) Meditat. in Evang. die 70.

„nis mutavi in illud Petri *NB.* in signum firmitatis, quam ego tibi volo communicare, *NB. NB.* non solum pro te, sed etiam pro *tota* mea Ec„clesia, *eam enim ædificare volo super hanc Petram.* Volo in te modo emi„nenti & peculiari ponere prædicationem fidei, quæ ejus erit fundamen„tum: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, id est, illa erit firmata „contra omnes Satanæ conatus, ut sit insuperabilis. Et hoc quid est aliud, „quam quod Jesus Christus repetit Luc. 22: *Satan expetivit vos, ut cribra„ret; sed ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu confirma fra„tres tuos.*" Non solum Christus hoc loco confirmandi officium Petro commisit, sed interprete Bossueto etiam ipsam communicavit firmitatem, eamque non pro *solo* Petro, sed pro tota Ecclesia, quam voluit supra Petrum ædificare, ut esset in perpetuum firma & insuperabilis contra Satanæ impetus: en privilegium pro bono Ecclesiæ perpetuo duraturæ Petro datum, ergo in Petro vivente semper in Successoribus perdurans! — Præterea Christus, quod hic apud Matthæum promisit non soli Petro, sed Successoribus, apud Lucam repetiit actuque contulit; ergo & Petri Successoribus, non soli Petro, nec tantum officium contulit jubens fratres confirmare, sed & precibus a Patre impetratam stabilitatis in fide gratiam cum officio conjunxit.

§. 3.

Adhuc clarius in sæpe laudato sermone de *Unitate* ad Episcopos Galliæ Meldensis eumdem textum explicat*): „Christus dum ultimam „manum vult apponere mysterio Unitatis, non loquitur ad plures, sed „*personaliter* Petrum designat per novum nomen, quod illi indidit. Solus „est, qui cum eo loquitur, Jesus Christus, Dei Filius cum Simone Jonæ „filio: Jesus Christus, qui est vera Petra, & per se ipsam firma, cum Si„mone, qui non est Petrus, nisi per firmitatem, *NB.* quam Jesus Christus „ei communicat. Huic Jesus hic loquitur, & loquendo efficit in ipso, & „imprimit suæ firmitatis characterem: *Et ego*, inquit, *dico tibi, tu es Petrus*, „& adjungit: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, & concludit: *Por„tæ inferi non prævalebunt adversus eam.* — Verbum Jesu Christi, qui de „nihilo fecit, quod sibi placitum est, hanc firmitatem dat uni mortali: „*NB. NB.* Ne dicas, ne cogites hoc ministerium S. Petri cum ipso fini„endum: hoc, quod servire debet, pro fundamento Ecclesiæ æternæ, „numquam potest finem habere: Petrus vivet in suis Successoribus, Pe„trus

*) Meæ editionis Parisiensis de a. 1743 in 4to Tom. 5, pag. 488.

„trus semper loquatur in sua Cathedra, hoc est, quod dicunt Patres, „quod confirmant sexcenti triginta Episcopi in Concilio Calcedonensi.“ Dicat nunc Pseudo-Bossuetus officium in fide Ecclesiam confirmandi ad Successores Petri pervenisse, non firmitatem fundamenti, quæ si absit, ipsum necesse est labefieri officium, & authoritatem confirmandi: dicat Petrum aut non vivere, nec loqui amplius in Ecclesia, aut si Petrus loquatur, Petrum dicat decipi, & a fide posse deficere: dicat talia, fingatque. Non certe ita dixere Bossuetus, non SS. Patres, non ipse Christus Dominus, qui Petro promisit gratiam a Patre exoratam, ut ejus fides, quæ deberet fundamentum esse Ecclesiæ semper duraturæ, nunquam deficeret. Concludamus ex eodem adhuc Bossueti Sermone *de Unitate* p. 491: „Ita Ecclesia romana semper Virgo est: semper „creditur, quod semel fuit creditum: eadem vox semper resonat, & „Petrus in suis Successoribus manet fundamentum fidelium: Jesus Chri„stus hoc dixit. Cœlum & Terra citius, quam ejus verbum præteribunt.“

§. 4.

Alterum jam textum Luc. 22: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*, ita dissecat *Defensionis* Author, ut partem posteriorem, quæ officium confirmandi fratres imponit, ad Petri Successores transiisse admittat, partem vero priorem, quæ gratiam divinam propter ipsum officium promittit, Successoribus Petri deneget *). — Omnem itaque movet lapidem, ut officium in Petro summis Pontificibus commissum Ecclesiæ fidem firmandi, saltem authoritate Petri exuat, spolietque, gratiam negans in Cathedra Petri Successoribus, quam Christus pro bono Ecclesiæ in fide firmandæ Petro promiserat. — Quapropter triplici sensu interpretatur verba Christi: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*, a subsequentibus abscissa, *& tu confirma fratres tuos*: 1mo Soli *personæ* Petri vult illam datam promissionem, quæ cum ipso exspiraverit, quasi Christus ipse non indicasset finem suæ promissionis Petro datæ *non deficiendi in fide*, scilicet propter officium Petro injunctum, ac perdurabile *fratres confirmandi.* 2do Hoc privilegium stabilitatis in fide, non singulariter Petro, sed *universæ* Ecclesiæ, cujus tantum personam Petrus gesserit, assignat, quasi ita ineptum fingens Christum, qui Ecclesiam indefectibilem ædificaturus jusserit defectibili fundamento, sed quod idem est, fallibili

*) Defens. L. 10, C. 3, 4, 5.

libili authoritate fidem infallibilem ſtabiliri. 3tio Denique Petri fidem in Sede ſua peculiari, quæ romana eſt Eccleſia, ſeu *in Cathedra apoſtolica* non defecturam, qui ſolus integer, ac proprius eſt verborum Domini ſenſus, negare potius directe non audet, quam ut ſincere profiteatur. Quare ſubdole inflatis veluti buccis romanæ Petri Cathedræ prærogativas ita deprædicat, ut magnifica dicere videatur, nihil revera dicens *): „Hæc igitur Cathedra, hæc Sedes, hæc Eccleſia eſt, quæ pro ſui Pon„tificis dignitate, uniendæ Eccleſiæ neceſſaria numquam a vera Eccle„ſia, numquam a vera fide abrumpatur." Quare *abrumpatur:* non vero *abrumpitur?* —

§. 5.

En vulpeculam, quæ modo *optativo*, non *poſitivo* præclare, ſi Superis placet, apoſtolicam Petri Cathedram commendat, *ut a vera fide & Eccleſia numquam abrumpatur!* Quin etiam aliud adhuc latibulum ſub verbo *abrumpi* ſibi paravit: hoc ſiquidem ſingulare privilegium romanæ Eccleſiæ comminiſcitur, ut a vera fide numquam *totaliter*, ſeu *in perpetuum* abrumpatur, ſed, etſi a fide defecerit, non tamen, ſicut e. g. Græca, vel Anglicana Eccleſia, ſemper in errore perſeveret: tantum ergo ad tempus Eccleſiæ romanæ defectionem a fide vult eſſe admittendam, prudenti ſane conſilio hominis Janſeniani, aut cujuscumque hæretici: ita enim contra *actualem*, & *præſentem* apoſtolicæ Sedis authoritatem omni tempore ſatis tutus erit, romanam Eccleſiam hæreſis arguens, ſed tamen *interimiſtica* dumtaxat, usque dum ipſa Matrix, & Magiſtra Eccleſia forſitan a ſuis diſcipulis, vel ſaltem ope Concilii œcumenici melius edocta reſipiſcat, idque tamquam divinam fidem amplectatur, quod antea ceu hæreſin damnaverat. Ejusmodi jus docendi ac fidem confirmandi apoſtolicæ Petri Cathedræ quadam officii ſpecie, quod *complementum* vocant, quilibet hæreticus attribuere poteſt, nihilominus ſuæ, licet damnatæ, ſententiæ firmiter adhærere, imo & unitatem fidei poteſt promittere, ſaltem *pro futuro*, dummodo ad veritatem fidei Eccleſia ſummo Pontifici adhærens, hoc eſt, catholica, depoſito errore revertatur. Quam bella hæc prudentia, ſed filiorum ſeculi! Inſuper larvatus Boſſuetus hoc adhuc officii exhibet Eccleſiæ romanæ, ut ejus fidem a Pontificum fide non diſtinguat Tom. 2, pag. 191: *Neque vero diſtinguimus a romanorum Pontificum fide romanæ Eccleſiæ fidem.* Atqui

*) Defenſ. Tom. 2, p. 190.

Atqui toto opere evincere, ac persuadere nititur, romanos Pontifices a vera fide deficere posse, & non raro jam defecisse. Conclusionem cogita.

§. 6.

Ab hisce nugis, sed & nequitiis Pseudo-Bossueti quantum verus abhorruerit Bossuetus, eruditorum neminem fugit: in opere enim suo immortali, quod *de Variationibus Protestantium* conscripsit, pro fundamentali posuit Principio, non esse veram Christi, non apostolicam Ecclesiam, sed erroneam, ac mortiferam sectam, quæ umquam in fidei doctrina variaverit, aut variare possit. Ut vero S. Scripturæ interpretem Bossuetum sequamur; jam supra §. 2 vidimus, quomodo verba Christi: *Rogavi pro te &c.* non ad solam Petri personam restringat, non ad universam Ecclesiam, nisi indirecte, ac per consequentiam extendat, sed textum integrum, & inseparabilem de Petro, ejusque Successoribus explicet; non priorem partem a posteriore dissecans, sed utramque, quod Christus fecit, conjungens, id est, tam promissum Petro datum, *ut non deficiat fides tua*, quam officium Petro impositum, *& tu confirma fratres.*

§. 7.

Singulariter autem partem posteriorem, *tu confirma fratres*, ita Bossuetus exponit, ut totam Petri authoritatem, unacum officio confirmandi ad romanam Petri Cathedram in perpetuum descendisse doceat hunc in modum *): „Sequamur mysterium; verba hæc *confirma tuos fratres*, non sunt mandatum, quod Christus singulariter S. Petro dederit, „sed officium, quod exigit, quod in sua Ecclesia in perpetuum instituit. „Forma, quam Jesus Christus discipulis dedit apud se congregatis, est forma Ecclesiæ christianæ usque ad finem seculorum. Ab illo momento, „quo Simon constitutus est Caput Collegii apostolici, & Petrus appellatus, & a Jesu Christo factus Ecclesiæ suæ fundamentum per fidem, quam „debebat nomine omnium annunciare, ab illo momento Christus fecit „institutionem, aut si malis, designationem Primatus in Ecclesia mediante „persona S. Petri, dicens suis Apostolis: *Ego vobiscum sum usque ad finem „seculorum.* Quo ostendit formam, quam ipse inter illos instituit, esse ad poste-

*) Meditat. diei 72.

„posteros transmittendam: *NB.* Æterna Succeſſio deſtinata fuit Petro, „ſicut etiam Succeſſio ſimilis durationis deſtinata fuit ceteris Apoſtolis. „Oportebat ſemper in Eccleſia exiſtere Petrum, ut ſuos fratres in fide „confirmaret. Hoc erat optimum medium ad unitatem animorum idem „ſentientium, quam Salvator maxime deſiderabat, *NB. NB.* Atque „hæc authoritas tanto magis neceſſaria fuit Apoſtolorum Succeſſoribus, „quanto infirmior foret iſtorum fides, quam illorum. Eodem tempore, „quo J. C. in ſua Eccleſia hoc officium inſtituit, oportebat pro ejus ex„ercitio Sedem fixam eligere.—— Dum conſummandum eſſet opus, & Ro„ma chriſtianarum omnium Eccleſiarum Caput conſtituenda; Domine illud „magnum Piſcatorem hominum miſiſti, hoc eſt, S. Apoſtolum Petrum, ut „hanc Eccleſiam ſuo ſanguine conſecraret, & in ea principalem Sedem chri„ſtianorum erigeret, unde fides confirmari deberet — — romana fides „ſemper fuit Eccleſiæ fides. S. Petri fides, quam ille prædicavit, & tam„quam depoſitum in ſua Cathedra, & in ſua Eccleſia reliquit, quæ ibi „ſemper inviolate conſervata eſt, ſemper Eccleſiæ catholicæ fundamen„tum fuit, & numquam defecit.“ Denique pia ad Deum precatione Boſſuetus hanc Meditationem concludit expreſſe aſſerens divinam promiſſionem Petro datam unacum officio ad poſteros deſcendiſſe: *Navicula, in qua portantur, & cujus gubernaculum tenent, fluctibus fuiſſet obruta, & tempeſtate demerſa NB. ſine promiſſis Petro datis.*

§. 8.

Non minus ſanctos Patres, quam divinas Scripturas falſa interpretatione depravat fictus Boſſuetus. Ut brevis ſim, duo ſufficiant exempla. Celebris eſt S. Bernardi tractatus contra Abælardum, ubi ad P. Innocentium II hæc ſcribit: „Oportet ad veſtrum referri Apoſtolatum „pericula quæque, & ſcandala emergentia in regno Dei, ac præſertim, „quæ de fide contingunt: dignum namque arbitror, ibi potiſſimum re„ſarciri damna fidei, *NB.* ubi non poſſit fides ſentire defectum. Hæc „quippe hujus prærogativa Sedis: cui enim alteri aliquando dictum eſt: „*Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua?* Ergo quod ſequitur, „a Petri Succeſſore exigitur: *Et tu aliquando converſus confirma fratres* „*tuos.*“ Quam vere, quam clare S. Bernardus! hunc vero ut pro ſuo guſtu interpretetur Pſeudo-Boſſuetus, Sedentem quidem a Sede diſtinguit, quod mori Gallorum dari poſſet, etſi non omni ſenſu probari, ſed & ipſam Sedem en, quomodo a fide indefectibilem, quaſi ad men-

tem

tem Bernardi, prædicet: *Ut error in ea Sede non obtineat* (in perpetuum) *in ea Pontificum serie, quæ a fide penitus abrumpi nequeat* *). Hoc Bernardus non dixit, ne cogitavit quidem, sed expresse contrarium dixit: *Ibi resarcienda esse damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum: hanc enim esse hujus Sedis prærogativam NB. propter promissionem in Petro Successoribus datam.*

§. 9.

Eandem sortem sub manu Pseudo-Bossueti experiri debuit S. Hieronymus, qui ad P. Damasum ita se exprimit: „Ego nullum primum, „nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri com„munione consocior, super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio: „quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si „quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio. Quicumque te„cum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichristi „est.“ Hæc non *ex fidei certitudine*, sed *ex optima præsumtione* ab Hieronymo dicta vult larvatus Bossuetus l. c. Sicut & illud Justiniani Im„peratoris ad Pontificem Hormisdam: *Hoc reputamus Catholicum, quod vestro religioso responso fuerit intimatum.* Itane ergo, quid catholica fide credendum, proprioque sanguine confirmandum, cui Capiti pro unitate fidei communicandum esset, id ab antiquis non certitudine fidei, sed bona dumtaxat præsumtione fuerit creditum? Tolle Hieronymo fidei certitudinem, & vide, an *optimam* vocaveris præsumtionem, qua dixit profanum esse, qui Cathedræ Petri communione non societur, qui extra hanc domum supra Petrum ædificatam agnum comederit; eum perire, qui in hac arca non sit; qui cum Papa non colligat, eum spargere, non esse Christi, sed Antichristi. Hæccine ex bona tantum præsumtione dicta? Brevitatis studio nihil jam de Cypriano dicam, cujus fere non meminit *Defensionis* Author, nisi ad vituperium, dataque opera id præterit, quod S. Martyr extra suam controversiam positus mente tranquilla in laudem romanæ Ecclesiæ scripsit, *ad quam perfidia non possit habere accessum.* Nihil amplius de Augustino, cujus verba misere contorquet dicentis, Pelagianam caussam sententia Romæ lata, haud expectato prius universi orbis consensu esse finitam: *Caussa finita est, utinam aliquando finiatur error!*

*) Defens. T. 2, p. 207.

ARTICULUS V.

Pontificum & Conciliorum Falsificationes.

§. 1.

Cum in materia de appellationibus a Papa ad Concilium, ubi *Defensionis* Author aperte Jansenianis patrocinatur partibus, hæc verba legerem Tom. 2, pag. 23: *Primus omnium mortalium, qui appellationes a Papa expressa sententia condemnavit, Benedictus fuit ille XIII, seu Petrus de Luna in schismate obstinatus & induratus;* mirari non satis potui audaciam hominis, qui orbi erudito in re propatula, quam ipse diffiteri non poterat, tam impudenter imponere tentaret. Clarissima enim supersunt antiquorum Pontificum testimonia, quibus hujusmodi appellationes illicitæ declarantur. Ita seculo V Bonifacius I ad Rufum Thessalonicensem, item Bonifacius II in Concilio romano iisdem verbis: *Nunquam licuit de eo rursus, quod semel statutum est ab apostolica Sede, tractari.* Gelasius ad Episcopos Dardaniæ epist. 13 scripsit: *Cuncta per mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum Sedes B. Petri Apostoli jus habeat resolvendi, utpote quod de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permissus.* Nicolaus I ad Michaelem Imperatorem epist. 8 hæc habet: *Nemo umquam apostolico culmini, de cujus judicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit: nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se voluit judicari.* Hæc quidem ad confrontandam, ut ajunt, mendacii impudentiam. Ceterum quam falsum in sensum larvatus Author dicta Pontificum detorqueat, satis per se in oculos cadit: quod enim *numquam*, quod *nemini* licitum esse Pontifices decreverant, id non *ordinarie* licitum dicit: item cum Pontifices expresse asserunt, de quibuscumque causis Ecclesiæ SIBI fas esse judicandi, & hoc judicium SUÆ apostolicæ Sedis non posse retractari; ipse hæc decreta non de judicio ipsorum Pontificum, sed universalis Ecclesiæ, Papa *Executore* potius, quam *Judice* interpretatur Tom 2, p. 227. Hac arte evincam tibi, nec a Martino V, nec a Pio II, nec a Sixto IV, nec ab ullo posteriorum Pontificum appellationes ad Concilium fuisse interdictas; quod si interpretari est, dicas, quid sit documenta depravare?

§. 2.

§. 2.

Observatu adhuc dignius est, quam mala fide in allegandis Conciliis œcumenicis Pseudo-Bossuetus incedat. Lugdunense II, Chalcedonense, & Ephesinum pro exemplis sunto! In primo illo anno 1274 Episcopi græci de romanæ Ecclesiæ Primatu suam fidem ita profitentur *): „Ipsa quoque sancta romana Ecclesia *summum*, & *plenum* Primatum; & Principatum super *universam* Ecclesiam catholicam obtinet, „quem se ab ipso Domino in B. Petro Apostolorum Principe, sive vertice, cujus romanus Pontifex est Successor, *cum potestatis plenitudine* recepisse veraciter, & humiliter recognoscit, & sicut præ ceteris tenetur „fidei veritatem defendere, sic & de fide, si quæ subortæ fuerint, „quæstiones, suo debent judicio definiri." In hac Græcorum Professione systemati *Defensoris* plane repugnant ultima verba, queis subortæ quæstiones *romanæ Ecclesiæ judicio* submittuntur, & quidem *ut definiantur*, hinc judicio irreformabili, quippe quo fidem divinam niti necesse est. Hunc ut evitaret scopulum, duplex excogitavit effugium, nil veritus, etsi textus falsificationem. Ad primum igitur, ne in fidei quæstionibus *solius* romanæ Ecclesiæ judicium sine sua prætensa necessitate universalis consensus deberet agnoscere, verba *præ ceteris* a Concilio in præmissis posita, & sapienter quidem, quia revera etiam omnium ceterarum Ecclesiarum particularium est officium fidei veritatem defendere, ista verba *præ ceteris* larvatus Author T. 2, p. 62 in conclusionem retraxit, quasi non aliter, nisi unacum ceterarum Ecclesiarum judicio ad romanæ Ecclesiæ judicium fidei quæstiones pertinerent, quod græci Patres non dixerunt, sed in eo Primatum posuerunt, ut romanæ Ecclesiæ Tribunal, tamquam apostolica Petri authoritate competens forum pro fidei quæstionibus agnoscerent.

§. 3.

Ad alterum; ne authoritatem fidei quæstiones *definiendi* fateri deberet infallibilem, aliud sibi effugium priori vel ipse jam diffisus in lusu vocis quæsivit, hic certe venia indigno, quippe a scopo universalis Concilii longe alienissimo. Hinc ait p. 63: „Certe *definire*, ac *determinare* pro eodem habentur. Quis autem Theologus non audiit *determinationes* sacræ Facultatis, aut quis eas propterea infallibiles cogitavit?

 „De-

*) Epist. Michaël. Imper. ad Gregor. X.

„*Definit*, & *determinat*, qui tota ſua, qualiscumque eſt, authoritate ju„dicat." Quas nugas vel commemoraſſe jam confutaſſe eſt. Quis eſt Catholicorum, qui theologicæ Facultatis judicium vocet *definitionem fidei*, aut ſolum *determinationem*? Nonne ſimpliciter *cenſura*, vel *judicium* audit, cui tamen ſalva fide contradicitur? Quid quod particularium adeo Eccleſiarum, & Synodorum decreta nondum in noſtra Eccleſia *pro fidei definitione* valeant? Verum e contrario catholica doctrina eſt, apoſtolicæ Sedis *definitioni* ipſam fidei internam æque, ac externam obedientiam deberi. Quod *de ſententia definitiva* in foro contentioſo ſcribit, ubi humana inſtitutione adhuc adpellatio datur, quæ priorem ſententiam ſuſpendit, æque id abſonum eſt: in fidei enim *definitione*, cui interna mentis obedientia debetur, ſi ſemel facta fuerit; nulla in terris adpellatio datur, quia ideo tanta Authoritas in Eccleſia divinitus inſtituta eſt, ut unitatis in fide conſervandæ regula haberetur infallibilis. Atque hæc ipſa mens Concilii Lugdunenſis fuerat, hic ſcopus, ut quæſtiones fidei *finirentur*, ſeu *terminarentur*, prout quam certiſſime ex propriis verbis græcorum Patrum & originali idiomate elucet: — Ε'ὰν τινες περι τῆς πίστεως ἀναφυωνται συζητησεις, τῆ ταύτης χρεῶν κρίσει διορίζεσθαι.

§. 4.

Quantum vero a falſa illa interpretatione Pſeudo-Boſſueti genuinus diſſentiat Boſſuetus, ex ipſius ore palam demonſtratur, ſcilicet „antiquam Græcorum fidem fuiſſe, Petrum loqui per os Pontificis, au„thoritatem apoſtolicam Petri, quæ fidei firmamentum ſit, in romana „Cathedra ſemper reſidere, quacum neceſſario in unitate fidei viven„dum, ſi quis velit de Eccleſia eſſe &c." Ita plurimis in locis Boſſuetus e.g. contra MM. Baſnage, Jurieu, & Claude: in litteris ad D. Molanum: item in Inſtructione paſtorali, prima & ſecunda *de Promiſſis Eccleſiæ datis*.

§. 5.

Duo Orientis œcumenica Concilia, tertium & quartum *Defenſionis* Authori ſunt præcipuus Achilles, quo mirifice minitatur *). Ea, inquit, quæ Concilium Epheſinum præceſſerunt, ejusdemque acta demon-

*) Præv. Diſſert. §. 59; item Defenſ. Lib. 7, Cap. 9 &c.

monstrant, plena authoritate latam Pontificis sententiam non fuisse pro irreformabili habitam NB. *postquam ingens dissensio exorta est*, *ac Synodi œcumenicæ injecta mentio* T. 2, p. 14. Ut ordine procedamus, primum est dispiciendum, quæ falsa contra historiam, dein contra hujus Concilii acta producat, tum vero quantum ab ipso Meldensi Bossueto confundatur.

§. 6.

Atque inprimis quidem falsum contra historiæ veritatem committit larvatus Author, dum sententiam Cœlestini P. adversus Nestorium jam latam, persuadere vult Concilii indictione habitam fuisse tamquam *suspensam*, & quidem *tam de fide*, *quam de personis judicatis* p. 15. Falsum est, inquam, quod Concilium ad suspendendam de fide, & persona Nestorii sententiam pontificiam fuerit ab Imperatore indictum; sed id proborum maxime votis a Theodosio, etsi sinistre contra S. Cyrillum occupato fuit concessum ad exequendam modo opportuno, & efficaci Pontificis sententiam. Ipse enim Pontifex depositionis sententiam contra Nestorium, nisi intra decem dies resipisceret, latam non aliter voluit per Cyrillum, quam in Synodo ad executionem deduci, ut rei æquitate palam demonstrato Ecclesiæ judicium vel ab ipso Imperatoris brachio eo fortius sustentaretur, sine quo tanti Patriarchæ, ut Constantinopolitanus fuerat, exauthoratio prospero cum eventu suscipi non posset. Vide apud Labbeum *).

§. 7.

De fide autem a Cœlestino definita neutiquam orientales Patres, quibus pontificiæ litteræ innotuerunt, ne ipse quidem Joannes Antiochenus, tantum personæ, non vero causæ Nestorii patronus, dubitabat. De hac ergo ante Concilium inter Orientales non magna, immo nulla fuit dissensio, si Nestorium cum paucis sociis excipias: post Concilium vero, sive per ipsum Concilium, eoquod posteriores Cyrilli anathematismos probasset, major dissensio orta est Joanne Antiocheno cum triginta circiter Episcopis Orientis repugnante, ita ut prætensus a Pseudo-Bossueto dispersæ Ecclesiæ consensus magis œcumenico Ephesi Concilio, quam antea Cœlestini P. litteris deesset. Ceterum Pontifex indicto Concilio suam de *fide* sententiam adeo non suspensam credidit, ut eamdem

pro

*) Collect. Concil. edit. Venet. 1728 T. 3, p. 571.

pro *regula inviolabili* Patribus proscripserit, & suis ad Concilium Legatis hoc expressum dederit commonitorium, „authoritatem Sedis apostolicæ „custodiri debere mandamus. Siquidem & instructiones, quæ vobis tra„ditæ sunt, hoc loquuntur, ut interesse conventui debeatis: ad discepta„tionem si fuerit ventum, vos de eorum sententiis judicare debetis, non „subire certamen.“ *)

§. 8.

Quo loco novum Authoris *falsum* se prodit, dum Pontificis mandatum ad Legatos de illorum Patrum, qui forte in Concilio contenderent, sententiis judicandi hisce suis additis, *utique cum Synodo* depravat. Non sane cum Synodo judicari, sed in Synodo, *in Conventu* litigantes suis a Legatis judicari debere Pontifex edixit: eo ipso enim, quod membra Conventus inter se litigarent, non poterant a Synodo, hoc est, a Patribus litigantibus, sed necesse erat authoritate pontificia judicari. Quod vero Imperator sua epistola jusserit *pietatis doctrinam in sacra Synodo discuti, & examinari, ac ratum esse, quod rectæ fidei consonum videbitur, & ut ante coactam Synodum, communemque ejus sententiam nihil quidquam a quoquam in ulla prorsus re privatim innovetur*, id quidem pii Principis bonam voluntatem indicat, qua plenam libertatem relinqui Concilio voluit, & ut nemo Episcoporum privatim per violentiam quidquam amplius attentaret, prout antea Nestorius contra orthodoxos Monachos sibi adversantes fecerat: neutiquam vero id regulam fidei tangit a Pontifice Concilii Patribus præscriptam, quam forsitan Imperator adhuc ignoravit, certe autem epistola sua infirmare non voluit, nec potuit. —

§. 9.

In ipsis Concilii gestis mox actione 1ma *falsum* committit larvatus Author inquiens: *Lectas fuisse Imperatoris litteras, & in gesta relatas, NB. probatumque a Patribus, omnia circa Nestorium a Cœlestino decreta suspensa fuisse, donec sacra Synodus ferret sententiam* **). Duplex hic falsum est: primum, quod Imperator *in suspenso* esse declaraverit a Cœlestino circa Nestorium decreta, quæ ut modo vidimus, §. præc. Imperator aut ignoravit, aut non tetigit. Alterum falsum est, *probatum a Patribus* fuisse, quod litteræ Imperatoris continerent: tantum enim simpliciter lectæ, & sine judicio, ac deliberatione in gesta fuerunt relatæ.

*) Apud Labb. acta cit. **) Defens. T. 2, p. 15.

latæ. Equidem verum eſt, & Cyrilli, & Neſtorii doctrinam, alteram a Pontifice jam probatam, alteram condemnatam iterum fuiſſe examini ſubjectam: ita vero oportuit fieri, atque ipſe Pontifex voluit, quod certe *non dubitationis* fuit examen, quippe jam præſcripta fidei regula, ſed *declarationis*, ut fidei catholicæ veritas, & oppoſitus error amplius in conſpectu Eccleſiæ manifeſtarentur. Hinc etiam Concilii Patres publico in Conſeſſu profeſſi ſunt *regulam fidei ſibi a Cœleſtino præſcriptam: hujus ſe tantum exequi ſententiam: æque ab hac, ac ſacris Canonibus ſe cogi ad Neſtorium damnandum.* — Hæc genuina acta: unde colligitur Epheſinæ Synodi judicium non fuiſſe inſtitutum, quaſi ad rem incertam ambigua deliberatione diſcutiendam, ſed ad certam fixamque Pontificis ſententiam modo competente, & efficaci in executionem deducendam.

§. 10.

Dignum eſt hac de re verum jam Boſſuetum percipere. Adverſus Dupinium ſingulares obſervationes in Concilia Epheſinum, & Chalcedonenſe confecit, utpote in quibus pontificia authoritas ad exemplum ſequioris ævi magnifice reſplenduit. Meldenſis Epiſcopus male feriatum illum criticum (du Pin) per plura Capita caſtigat, tam quod *gravia* in iſtorum Conciliorum hiſtoria ſuppreſſerit, quam quod *periculoſa* ex ſuo ingenio admiſcuerit *). In ſpecie mox Cap. 1, Obſerv. 1 falſi arguitur, quod larvatus *Defenſionis* Author inſinuare ſtuduit, quaſi lata per Pontificem ſententia ingens diſſenſio exorta, & fidei aſſenſio usque ad Synodum œcumenicam ſuſpenſa fuiſſet. Verba Boſſueti ſunt: „Conſtat ex omnibus actis, quod pontificia ſenten„tia cum ſubmiſſione recepta fuerit per totum Orientem, etiam ab „ipſis Neſtorii fautoribus, quorum Joannes Antiochenus Patriarcha ca„put fuerat.“ Eoquod idem Joannes ſerio Neſtorium monuiſſet, ne Pontificis litteras parvi penderet, ſeque ipſum in exitium *irremediabile* præcipitem daret; Meldenſis ita pergit: „Atqui propoſitum ab illo „exitio cavendi remedium non fuit aliud, quam ut Neſtorius deſiſte„ret verbo *Dei Mater* repugnare, idque approbaret, hoc eſt, reipſa „retractaret modo, quo honeſtiſſime poſſet: id quod etiam demonſtrat, „quam difficile negotium fuerit, & quantum authoritas iſtarum littera„rum

*) Remarques ſur l'hiſtoire dés Conciles d'Epheſe, & de Calcedoine. Oeuvr. poſth. T. 2.

„rum (Cœleſtini P.) valuerit, eoquod Patriarcha Antiochenus aliud „remedium ſe defendendi non proponat, quam iſtud revocandi.“ Deinde Obſerv. 4 ex ſententia, quam Concilium Epheſinum adverſus Neſtorium protulit, præcipue Boſſuetus authoritatem Pontificis in Concilium declarat, quod expreſſe *eodem loco*, quod ſacros Canones, pontificias quoque litteras poſuit, ab iisdemque ad damnandum Neſtorium *ſe coactum* fatetur. Demum Obſerv. 6 & ſeqq. totus in eo eſt, ut contra Dupinium, aliosque pontificiæ authoritatis vilipenſores oſtendat proceſſum Epheſinæ Synodi non alium fuiſſe, quam regulæ a Cœleſtino præſcriptæ *executionem*, & Cyrillum Alexandrinum Synodo ut *executorem* jam latæ ſententiæ, non propria, ſed authoritate pontificia præſediſſe, *ſecus aliquid abſolute neceſſarium Concilio defuiſſet, nempe Authoritas ſanctæ Sedis, & Papam in ſua unitate non habuiſſet, quod nemo negaverit ſemper pro regula, & fundamento fuiſſe habitum* *). Satis hæc de Epheſino Concilio.

§. II.

Nunc de Chalcedonenſi: Qua in re eamdem, quam ſupra, viam tenebo primum oſtenſurus, quibus falſis larvatus Author documenta Concilium præcedentia, dein ipſa Concilii geſta depravarit, demum genuinis Boſſueti ſenſis concludam. Ab ovo neceſſe eſt incipiam. Cum S. Flavianus in Synodo conſtantinopolitana Eutychen damnaſſet, mox data epiſtola, eaque, ut videtur, intercepta, etiam altera S. Leonem romanum Pontificem rogavit, „ut propriam faciens communem cauſſam, & ſancta„rum Eccleſiarum diſciplinam, ſimul decerneret damnationem adverſus „Eutychen regulariter factam eſſe, & per propria dicta confortaret Im„peratoris fidem (addidit Flavianus) cauſſa enim eget ſolummodo ve„ſtro ſolatio, atque Defenſione, qua debeatis conſenſu proprio cun„cta ad pacem perducere: *NB.* Sic enim hæreſis, quæ ſurrexit **), — „facillime deſtruetur Deo cooperante per veſtras litteras, removebitur „autem & Concilium, quod fieri divulgatur, quatenus nequaquam ſan„ctæ turbentur Eccleſiæ“ ***). Hanc dogmaticam fidei cauſſam *de humana Chriſti natura* expreſſe teſtatus eſt Flavianus, terminari poſſe per ſolam apoſtolicæ Sedis confirmationem, quæ ad ſuæ, id eſt, particularis Synodi judicium accederet NB. ſine neceſſitate univerſalis Con-

*) Oeuvr. poſth. T. 2, p. 559.
**) Hic interim eadem omiſſa ſunt, quæ Defenſ. T. 2, p. 23.
***) Inter. S. Leon. Epiſt. 26, edit. Ballerin.

Concilii, quo jam provocatum. Ut tanti momenti testimonium enervaret larvatus Author, duo commisit *falsa*, unum contra facti historiam, alterum contra formalia documenti verba. Itaque ait *Defens.* T. 2, p. 23, Eutychianam hanc caussam fuisse *apertam & planam, paucos adhuc sectatores, eosque obscuros, nec magni nominis.* Quæ singula historice falsa. Vixdum damnata Nestorii doctrina multis, præcipue Alexandrinæ Diœceseos, S. Cyrilli doctrinæ ultra modum tenacissimis videbatur difficillimum unam in Christo personam agnoscere remanente duplici, eaque distincta natura: hanc difficultatem in Chalcedonensi conventu quidam adhuc Episcopi proposuerunt. Ad hæc Eutyches Constantinopolitanus Archimandrita, id est, Monachorum, quorum tunc in Oriente summa erat æstimatio, Archiabbas in Synodo Ephesina contra Nestorium magnam sibi authoritatem pepererat, tamquam fidei catholicæ columna, ita ut per litteras Leonis P. laudari & commendari mereretur. Is insuper potenti patrocinio Magnatum in aula imperatoria, & ut videtur, jam manifesto Dioscori Alexandrini, aliorumque Episcoporum consensu erat roboratus, nec non Monachorum turba suffultus, resque eo jam devenerat, ut contra judicium Synodi Constantinopolitanæ vel ab ipso Eutyche, vel ab ejus fautoribus ad universale Concilium esset provocatum, jamque tumultus excitatus, prout expressa S. Flaviani verba docent: *Sic enim hæresis, quæ surrexit, & turbæ, quæ propter eam factæ sunt, facillime destruentur.* Quem textum, ut Lectoribus fucum faceret, larvatus Author corrupit supprimendo ea verba, quæ *turbas jam factas* testantur. En alterum falsum! —

§. 12.

Præterea eoquod S. Leo post Ephesinum latrocinium œcumenicam Synodum judicavit necessariam; idem Author contendit cit. p. 23, & 228, ex ipsa Leonis sententia fluctuationem in fide antea *non satis tolli* potuisse, atque apostolicum judicium, quo S. Flavianus appellavit, tantum fuisse *provisorium.* Quæ duo quam falsa sint, genuinæ, quæ restant, litteræ loquuntur. Atque inprimis de caussa S. Flaviani: hanc ad se appellationis via delatam S. Leo *decretoria* statim sententia decidit, eamque pluribus litteris in Orientem missis publicavit *). „Flavianum in sua communione, proinde & pristina dignitate persistere, „quæcumque Ephesi acta non posse rata haberi, & cuncta in eodem sta-

 „tu,

*) Epist. 44, 45, 50, 51.

„tu, in quo ante judicium fuerunt, esse debere.“ Idem ad Impera„tricem Pulcheriam Hilarus Diaconus perscripsit *): „A præfato Papa „cum omni occidentali Concilio reprobari omnia, quæ in Epheso con„tra Canones per tumultus, & odia secularia a Dioscoro Episcopo ge„sta sunt, & nulla ratione hæc in his partibus suscipi posse.“ — Rem plenissime evincit ipsa Actio 1ma Concilii Chalcedonensis: cum enim Actorum Ephesi lectio peteretur, quo minus id fieret, & male ibi gesta amplius ad deliberationem admitterentur, Legati Sedis apostolicæ obstiterunt: eam afferentes rationem, *quia a beatissimo & apostolico romanæ urbis Episcopo omnia, quæ ibi gesta sunt, vana sunt habita.* Tam *decretorium* ergo, si quod unquam, non mere *provisorium* fuit S. Leonis judicium.

§. 13.

Falsum etiam est, S. Pontificem permisisse, ut in suspenso fides usque ad Concilii definitionem maneret. Quam enim fidei declarationem ipse in celeberrima ad Flavianum epistola ediderat **), ita ratam, firmamque esse præcepit, ut nullam amplius pro exponenda fide Concilii necessitatem agnoverit, sed & in Concilio fidei quæstionem moveri, atque in disputationem adduci, quasi fides adhuc anceps & dubia esset, penitus interdixerit Epist. 90, & 93. Cur ergo S. Leo post Ephesinam Pseudo-Synodum universale Concilium judicaverit convocandum; non id ob incertitudinem doctrinæ, sed ad gravia Ecclesiæ scandala efficaci, & opportuno remedio curanda, pacemque eo securius conciliandam *necessarium* videbatur. Hanc non fuisse *juris*, sed *facti* necessitatem doctiss. Fratres Ballerinii invicte demonstrarunt ***).

§. 14.

At, inquit larvatus Author ****), „ipse S. Leo non suum, sed „tantum œcumenici Concilii judicium *irretractabile* existimavit, in epistola „ad Theodoretum ita scribens: *Quæ Deus nostro prius ministerio definiverat, „fraternitatis universæ irretractabili firmavit assensu* *****). — Pariter Leo in„ventos fuisse fatetur, qui de suis judiciis dubitarent; neque hæretici tan„tum, sed & Synodi Patres ex horum numero fuerunt, prout acta testantur.

*) Epist. 46. **) Epist. 28.
***) Opp. S Leonis M. Venetiis 1756 T. 2, p. 1163 &c.
****) Præv. Differt. §. 61. *****) Epist. 20.

„tur. Hisce jam latam apoſtolica authoritate fidei ſententiam adhuc exa„minandam S. Pontifex permiſit: nihil ſimile *Retractationis* poſt univerſalis „Concilii deciſionem unquam legitur. — Ergo *ultimum* & *irretractabile* „judicium non in pontificiæ Sedis ſententia, ſed unice in univerſali con„ſenſu eſt reponendum.“

§. 15.

Quantum ille Author verborum luſu delectetur, nimirum ad illudendum aliis, hoc loco noviter manifeſtum fit, ubi, ut cum S. Gregorio Nazianzeno loquar, *levis, & jejuna de vocum ſono altercatio eſt.* Duplici enim ſenſu *retractabile* aliquid dicitur, vel ſi idem, ac *reformabile* ſit, quod etiam in contrarium poſſit immutari, vel ſi ſimpliciter tamquam *iterum tractabile* ſumatur, eoquod iterato ad tractationem propriæ inſpectionis, aut amplioris inſtructionis gratia aſſumi poſſit. Non certe in priori ſenſu apoſtolicum ſuum judicium retractari S. Leo permiſit, prout ſupra §. 13 vidimus, & hac ipſa ex epiſtola manifeſte apparet, ubi ait: *a Deo jam prius ſuo miniſterio definitum, quod poſtea univerſæ Fraternitatis aſſenſu firmatum:* atque iterum: *quæ fides prius docuerat, hæc poſtea examine confirmata.* Fuerunt quidem, qui dubitarent; at ex ignorantia ſane, non quaſi ex incertitudine jam judicatæ veritatis: hisce permiſſum examen, non certe ad ancipitis judicii ſuſpenſionem, & tamquam de re incerta diſputandi licentiam, ſed tantummodo ad plenam inſcitiæ inſtructionem, & ex illa reſidui adhuc dubii depoſitionem. Hunc in finem apoſtolica Sedes non dedignatur ſuas jam latas ſententias, etſi in ſe irreformabiles, pleniori tamen judicio univerſalis Concilii adhuc examinandas, non ſubmittere, ſed permittere ad veritatem amplius manifeſtandam, præcipue propter fidei adverſarios ad ora obloquentium comprimenda, *ne aliarum Sedium cum Principali conſenſus*, verba ſunt ejusdem S. Leonis, *aſſentatio videretur, aut alia quælibet ſubrepere poſſet adverſa ſuſpicio.* Enimvero ita & ſummo Sacerdotio ſua ſervatur authoritas, dum fidei regulam, eamque irreformabilem præſcribit, propoſitis tamen ſuæ fidei fundamentis, ne imperioſe cogere videatur ad cæcam, & ſervilem ſubjectionem; & inferioribus ſalva manet per ſe ipſos cognoſcendi, ſeu examinandi libertas, non ea quidem ad obſtinatæ contentionis licentiam, ſed ad rationabilis aſſenſus obſequium. Hoc ſenſu etiamnum hodie cum S. Leone vocamus judicium *irretractabile*, ſolum illud in plenario Paſtorum conventu jam expreſſum; ſiquidem univerſæ Eccleſiæ judicio res ſemel di-

discussa jam non discussione ampliore dijudicari potest. Si velis hujus judicii, quod inter homines possibile est, *plenissimi* supremam, & *ultimam* dicere authoritatem, certe ad opprimendos fidei adversarios, non sumus inviti: id tamen non obstat, quominus inter fideles christianos Sedis apostolicæ sententia sit *firmissima* fidei regula, cui pertinaciter repugnare numquam liceat, & quacum *necessario* cuilibet Ecclesiæ, ut ad Catholicam pertineat, sentiendum sit. Unum adhuc memineris, quo universalis Concilii judicium *completum*, ac *irretractabile* fiat, primæ Sedis Authoritatem quam maxime accedere debere, id quod Patres Chalcedonenses cum Imperatore professi sunt, ut paullo infra ex actis demonstrabimus.

§. 16.

Ad ipsa igitur Concilii acta nunc veniendum. „Celeberrimam „illam Leonis ad Flavianum epistolam, quæ fidei decisionem comple„ctebatur, a Judicibus in examen vocatam, neque ab Anatholio, aliis„que Episcopis susceptam fuisse, nisi postquam deliberatum, & explo„ratum, cum antiquioribus Conciliis consonare", ait *Defensionis* Author *): quo loco summe momentosam veritatem reticendo, & falsa saltem specie, id quod veri dicit, obfuscando insigniter se *falsarium* ostendit. Actione 2da, ubi judicato Dioscoro de fide agi cœptum, quid contigerit, primum inspiciamus. Cum Judices, hoc est, Imperatoris Delegati seculares fidei expositionem a Patribus postulassent, Cecropius Episcopus Sebastopolitanus dixit: „Emerserunt, quæ ad Euty„chen pertinebant, & super iis *NB.* forma data est a SS. Archiepisco„po romanæ urbis, & sequimur eum, & Epistolæ omnes subscripsi„mus." Neque solus ita sensit Cecropius, sed universim Episcopi, quippe qui jam ante Synodum epistolæ S. Leonis subscripserant: hinc in actis subditur: „Reverendissimi Episcopi clamaverunt, ista omnes „dicimus, sufficiunt, quæ exposita sunt, alteram expositionem non li„cet fieri." — En pontificiam epistolam pro firma, & *irreformabili* regula a Patribus agnitam! Porro recusata a Concilio nova fidei expositione idem Cecropius a Patribus petiit, & obtinuit, ut ad ampliorem instructionem jam firmata a Nicænis Patribus, & S. Leone fidei regula prælegeretur. Quare recitatæ sunt expositiones fidei Nicæna, Constantinopolitana, S. Cyrilli, aliorumque Patrum, uti & S. Leonis: quæ singulæ

*) Præv. Differt. §. 59.

gulæ cum legerentur, non certe *pro examinatione*, sed *pro fidei instructione* suam Patres acclamationem, tamquam ejusdem jam satis firmatæ fidei professionem, non vero veluti novæ deliberationis decisionem dederunt: hinc *NB.* sine examine ad solam lectionem clamarunt: „Omnes ita credimus, orthodoxi ita credunt: anathema, qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est; Apostoli ita docuerunt. — „Hæc vera fides, hæc Patrum fides": — Unde liquide apparet, S. Leonis ad Flavianum epistolam a Concilio non quasi pro fidei discussione in examen vocatam, ut falso larvatus Author prætendit, sed pro Patrum instructione ut firmam fidei regulam fuisse prælectam.

§. 17.

Insuper sincerus Lector malæ fidei hujus Authoris indignabitur, qui ut eluderet insignes acclamationes, ac laudes, quibus Chalcedonenses Patres antiquis fidei symbolis S. Leonis epistolam æquipararunt, insinuare nititur eos clamores non totius Concilii nomine, sed tantum a paucis, iisque privatis fuisse editos, eoquod Clerici Constantinopolitani dixerint: *Pauci clamant, non tota dicit Synodus* *). Quid magis indecens, talique viro, qualis Bossuetus erat, indignum, quam falsatos proferre textus, & inversum dare verbis sensum? Tale quid nonnisi in Pseudo-Bossuetum cadere potest: exhibeamus factum! Plures Episcopi, præcipue Illyriciani a Dioscoro in Synodo Ephesina decepti, & pœnitentia ducti veniam a Concilio petebant, non pro se tantum, sed pro omnibus, etiam ipsis (ne excepto quidem Dioscoro) criminis Authoribus. Hinc inter illos, aliosque Orientales contentio exarsit clamantibus illis, *omnes peccavimus, omnibus indulgeatur:* contra Clerici Constantinopolitani dixerunt, hunc paucorum esse, non totius Synodi clamorem: *Pauci clamant, non tota dicit Synodus.* Patet igitur luce meridiana clarius, hæc verba Constantinopolitanorum tantum intelligenda esse de dissidio per Illyricianos orto, neutiquam vero de Leonis epistola ad Flavianum jam ante Synodum universim recepta, præsertim vero a Clericis Constantinopolitanis maxime æstimata.

§. 18.

Æque falsum est, & (venia sit verbo) mendacium, quod cit. pag. 26 legitur: *Leonis epistolam ad legitimum Concilii examen fuisse revocatam,*

*) Defens. T. 2, p. 26.

tam, *& ab ipso Synodo de fide conscriptam Definitionem.* Ne credas hanc a Synodo, ceu proprio Authore profectam fuisse Definitionem, etenim ipsissimis S. Leonis verbis concepta est. Epistolam vero Pontificis ad legitimum Concilii examen fuisse vocatam, plane falsum est. Paucis dumtaxat Episcopis, Illyricianis, & Palæstinis ex ignorantia dubitantibus induciæ aliquot dierum datæ sunt, quibus apud Anatholium Constantinopolis Archiepiscopum convenirent, *NB.* prout acta loquuntur, *ut, qui dubitant, doceantur.* Falluntur plurimum, qui credunt his Episcopis a Concilio libertatem relictam ab epistola Leonis dissentiendi, secus certe, quod Ægyptiis contigit, a Concilio *pro hæreticis* fuissent habiti; sed hisce quidam Doctores fuerunt assignati, ut eos circa dubium suæ ignorantiæ melius instruerent, *ad docendum eos, qui dubitant*, ut denuo in actis legitur. Anatholius autem, secus ac *Defensionis* Author falso insinuat, neutiquam in Concilio amplius deliberavit de S. Leonis epistola, sed ut pro Archiepiscopo Constantinopolis a Pontifice agnosceretur, eidem *absolutissima subscriptione*, ut Natalis Alexander ait, parere jussus, etiam ante Concilium jam subscripserat.

§. 19.

Episcopis, qui antea ignorantes dubitaverant, jam satis instructis, ut omnium consensus in ipsa Synodo palam fieret, Episcoporum omnium suffragia actione 4ta petita fuerunt, *N. B.* non vero Leonis epistola amplius relecta, minus novo examini subjecta: expresse enim illud, de quo nobis nunc controversia est, *contentiosæ suspensionis* examen a S. Pontifice Synodo fuerat prohibitum epistola 93 scripta ad Synodum adhuc Nicææ existentem, en verba: „Unde fratres charissimi! rejecta penitus audacia „disputandi contra fidem divinitus inspiratam vana errantium infidelitas „conquiescat, nec liceat defendi, quod non licet credi; cum secundum „evangelicas authoritates, secundum propheticas voces, apostolicamque „doctrinam plenissime & lucidissime per litteras, quas ad beat. mem. Flavianum Episcopum misimus, fuerit declaratum, quæ sit de Sacramento „Incarnationis Domini nostri Jesu Christi pia & sincera confessio." Similia Pontifex ad Augustum Marcianum perscripsit epist. 94: *Nulla penitus disputatione cujusquam retractationis admissa.* En ergo, ut *irretractabilem*, hoc est, *irreformabilem* suam sententiam S. Leo declaraverit.

§. 20.

§. 20.

Actione 15ta Patres Concilii multos ediderunt Canones, inter eos famosum Can. 28 de Prærogativa Constantinopolitanæ Sedis, quem magno consensu universi approbarunt. Ut S. Leo id Romæ inaudiit, vehementer indignans Canonem expungi jussit, & quamvis Anatholius, Concilium, & duo Imperatores, Valentinianus, & Marcianus humillimis litteris Pontificem rogarint, ut eumdem Canonem approbaret, nihil poterant obtinere. Marciano hæc rescripsit epist. 104: „Satis sit „Anatholio, quod Vestræ pietatis auxilio, & MEI favoris assensu Epi„scopatum tantæ urbis obtinuit." Ad Pulcheriam Imperatricem epist. 105: „Consensiones Episcoporum sanctorum Canonum apud Nicæam „conditorum regulis repugnantes, unita nobiscum vestræ fidei pietate „in irritum mittimus, & per authoritatem B. Petri Apostolici *NB.* ge„nerali prorsus definitione cassamus." Quid ad hoc exemplum pontificiæ authoritatis in universale Concilium Pseudo-Bossuetus? Respondet T. 2, p. 85, tantum se cum Constantiensibus defendere superiorem Concilii authoritatem *in fide, in schismate, & in reformatione generali:* quasi vero, qui majora potest, minora, & leviora non posset. Si Concilii authoritas pontificiæ prævalet in rebus hisce gravissimis, hoc est, *in fide, in schismate, & in reformatione universali*, & quidem divina ex institutione; quomodo in re disciplinæ mere arbitraria, & solum humanæ, non divinæ dispositionis consensus universalis pontificia voluntate non prævaleat? Nonne hoc præcise sensu verum est, *orbis major est urbe?* Numquid autem universalis reformatio fuit ea in Concilio plenario facta, primarii, in Oriente Patriarchæ institutio ad exemplum illius in Occidente? Numquid etiam hic casus schismatis intrasset repugnante adversus Concilium Pontifice, si istud vim vi opposuisset, Pontificem, quippe obstinatum, reformatione indigere, sibique superiorem pontificia authoritatem a Deo concessam prætendisset? Quænam hæc in oculis Chalcedonensium Patrum monstra, & portenta!

§. 21.

Demum absolutis omnibus Chalcedonense Concilium sui muneris judicavit, actorum suorum relationem ad summum Pontificem mittere, eorumque *NB. omnium* adprobationem, seu confirmationem petere. Multum hac voce *confirmatio* ludit larvatus Author, quam nonnisi *accessum assensus* vult significare. Sane ne de verbo vitilitigemus, hoc

 ipsi

ipsi admittimus: attamen ab authoritate illius, qui consensum præstat, magnum discrimen *confirmationi* accedit; alius est enim, ut ex Bossueto supra Art. 3, §. 5 observavimus consensus *authoritatis*, alius item consensus *obedientiæ*. Chalcedonense Concilium authoritatis consensum, seu *confirmationem* a summo Pontifice petiit: hinc missa ad S. Leonem synodica, quam Baluzius in lucem emisit, in qua Patres græco idiomate profitentur, se in fidei declaratione *tamquam Ducem, & Authorem* S. Leonem secutos, quibus ipse *sicut membris Caput* præerat: tunc exponunt, quid de caussa Dioscori, quid de Metropolitanorum jure in creandis Episcopis, quid de privilegio Constantinopolitanæ Sedis decreverint, & ita concludunt: „Rogamus igitur & tuis decretis nostrum „honora judicium: & sicut nos Capiti in bonis adjecimus consonan„tiam; sic & Summitas tua filiis, quod decet, adimpleat. Sic enim „& pii Principes complacebunt, qui tamquam legem tuæ Sanctitatis „judicium firmaverunt. NB. Omnem Vobis gestorum vim insinuavi„mus ad comprobationem nostræ sinceritatis, & eorum, quæ a nobis „gesta sunt, confirmationem, & consensionem, εἰς τῶν πεπραγμένων „βεβαίωσιντε, καὶ συγκατάθεσιν *).

§.22.

Diu multumque S. Leonis rescriptum, quo gesta Concilii approbaret, exspectabatur: quod cum tardius adveniret, anxii admodum visi sunt Patres. Ad Marcianum ergo precibus recurrunt, qui Pontificem moneret, ut tanti negotii accelerationem curare dignaretur. Imperator piissimus litteras ad Leonem dedit, quibus suam admirationem significavit, quod ad transmissa *NB. omnia in Synodo acta* nihil responderet, caussamque addidit, ut Concilii acta confirmare haud amplius tardaret, hisce verbis: „Quod nonnullorum animis, qui Eutychetis etiam nunc pravam „opinionem & perversitatem sectantur, ambiguitatem multam injecit, „utrum tua Beatitudo, quæ in Synodo decreta sunt, confirmaverit. Et „ob eam rem tua Pietas litteras mittere dignabitur, per quas omnibus „Ecclesiis & populis manifestum fiat, in S. Synodo peracta a tua Beati„tudine rata haberi.“**) Marciano Imperatori rescripsit Pontifex: „Definitiones S. Synodi chalcedonensis apostolicæ Sedi placuisse — ratio „non fuit ambigendi, cum ei fidei omnium subscribentium consensus ac„cesserit, quæ a me secundum formam apostolicæ doctrinæ, ac paternæ „tra-

*) Collect. Concil. Venet. T. 4, p. 1779. **) Inter Leon. epist. 110.

„traditionis emissa est. — Quia vero omnibus modis obediendum est Pie-„tatis vestræ religiosissimæ voluntati; constitutionibus synodalibus, quæ „mihi de confirmatione fidei catholicæ, & de hæreticorum damnatione „placuerunt, libens adjeci sententiam meam, quæ ut ad notitiam omnium „Sacerdotum, Ecclesiarumque perveniat, vestræ Clementiæ præceptio „ordinare dignabitur. "*) Quæ cum omnia ex gestis publicis certissima sint; quis æquo animo ferat effrontem hominis insolentiam, qui M. Bossueti nomine mentiri attentavit, *a chalcedonensi Synodo nullam in fidei negotiis confirmationem petitam, sed eam a S. Leone ultro oblatam*, hoc est, invitis fuisse obtrusam: *de uno Canone* 28, *qui controversus esset, Patres ad Leonem retulisse?* Ita Pseudo-Bossuetus. **)

§. 23.

Nunc ergo palam esse demonstratum confido, hunc Authorem ejusdem se perfidiæ reum fecisse, quam Meldensis Episcopus in observationibus Art. præc. laudatis iniquo critico Dupinio exprobravit, partim quod affectata oblivione reticuerit, quæ magni momenti sunt, partim quod suo placito addiderit, quæ magni periculi. In specie Cap. 1, observatio 5ta, quæ singulariter de Concilio chalcedonensi est, magis Pseudo-Bossuetum, quam Dupinium ferire videtur. Sensa Bossueti veri ex proprio ejus ore percipiamus.***) „Quantum ad titulum Archiepiscopi, „quem Papæ chalcedonense Concilium dedit, non oportebat oblivisci, „quod tunc in Ecclesia Græca hic titulus summæ dignitatis fuerit, & Pa-„pæ singulari cum emphasi & expressione datus, siquidem S. Leo vocatus „est *Archiepiscopus omnium Ecclesiarum*, aut latino sermone *Papa omnium* „*Ecclesiarum*, quod convenit cum relatione Concilii ad Papam, ubi Patres „illum agnoscunt *tamquam suum Caput*, *tamquam eum*, *cui vineæ custodia a* „*Salvatore commissa est*, se vero *tamquam illius membra* considerant: *Tu au-*„*tem sicut Caput membris præeras.* (Dein adversus Dupinium concludit): „Certe supprimere in historia utriusque tam celebris Concilii (Ephesini „& Chalcedonensis) quorum acta integra extant, supprimere, inquam, „tantas res de Authoritate Papæ, quæ hic ubique splendescere debe-„ret, prout revera in singulis Actorum paginis splendescit, & tot alia „gesta deformare per infirmas, falsasve translationes, est fideles in er-

 „rorem

*) Epist. 115. **) Defens. L. 8, C. 5. & 8.
***) Oeuvr. posth. Tom. 2, p. 557.

„rorem inducere, & Ecclesiam suis subsidiis privare." Nosce in his verum Bossuetum. —

ARTICULUS VI.

Reflexio & Conclusio,

quod totus Liber recensus sit Authoritatis romanæ, immo & catholicæ Ecclesiæ subdola Infestatio.

§. 1.

Si ad ea, quæ tota hac recensione deteximus, nunc animum reflectamus; totius operis propositum, sed callide sub specioso verborum officio involutum, haud aliud esse facile constabit, quam ad patrocinandum errori ab apostolica Petri Cathedra condemnato authoritatem romanæ Ecclesiæ, simul autem & catholicæ enervare, atque subruere. Vox hominis Appellantium ex secta satis se ipsam prodit, & quidem non simpliciter appellantis ad *congregatæ* in Concilio, sed quod adhuc pejus, ad *dispersæ* per orbem Ecclesiæ universalem consensum. In hoc improvidis animis commendando *universali* consensu fallaces artificii sui technas exhaurit eo fine, ut orta de fide controversia *ultimatam* judicii authoritatem ad ipsas litigantes partes transferat, quarum consensus, quem *necessarium* fingit, cum obtineri nequeat; jam eo ipso nullum superest litem finiendi remedium, nulla par authoritas unitati fidei restituendæ; quo artificio non solum romanæ, sed generatim totius Ecclesiæ authoritatem in ferendo judicio contra insurgentes fidei adversarios esse subrutam, cæcus est, qui non videat.

§. 2.

Et apostolicæ quidem Petri Cathedræ quid authoritatis in definiendo tribuat, sat clare *Defens.* Tom. 2, p. 114 explicat his verbis: „Cum Petri Successor ita ex communi traditione pronunciat, ut in ejus „sententia recognoscant omnes fidei suæ sensum; tum sit illa consen„sio, quæ Judiciis pontificiis firmum, & indeclinabile robur conciliet"— hoc est, ut breviter dicas, quod res est, si nemo sit, qui dissentiat, tum Pontificis sententia valet: *reclamante nullo* ait p. 115. Bellus, si superis placet, finiendi controversias modus! Is tamen ipse est, quem

„men-

mendax impoſtor p. cit. commendat: „Hanc communem, pervulga„tam eſſe controverſiarum finiendarum viam, qui non intelligit, eum „pacis inimicum, & omnis eccleſiaſticæ rei imperitum profiteor“ effrons mendacium! quo ſpectat & illud præc. p. 107: *Omnes intelligunt certam, & exploratam, & plenam veritatis declarationem non in Papa ſolo, ſed in Eccleſia ubique diffuſa collocatam.* En, quod ſupra Cap. 1, §. 14 monui! inter duos extremos, quos memorat caſus, de quibus nulla, vel exigua prorſus ſcholæ quæſtio eſt, tertium caſum, eumque frequentiſſimum, ac fere unice practicum fraudulener diſſimulat, quod ipſum eſt punctum, circa quod præſens verſatur quæſtio: an orta fidei controverſia in authoritate apoſtolicæ Sedis, hoc eſt, romanæ Eccleſiæ cum Papa conjunctæ ſit irreformabile tribunal, cui pars diſſentiens aut ſe ſubmittere debeat, aut ſi conſentire non velit, catholica eſſe deſinat. Atqui hoc S. Fidei noſtræ characteriſticum dogma eſt, quamlibet particularem Eccleſiam, ut catholica ſit, cum centro unitatis, cum romana, Matre & Magiſtra omnium, Eccleſia debere eſſe in fide conſentientem, & obedientia conjunctam.

§. 3.

In hac ipſa apoſtolicæ Sedis authoritate evertenda larvati Authoris *arcanum* conſiſtere, ſupra Art. 3, §. 2 demonſtratum eſt; hinc ut irreformabile ſit Pontificis judicium, Eccleſiæ univerſalis, hoc eſt, litigantium quoque partium conſenſum eſſe neceſſarium contendit, quo negato pontificia ſententia authoritate deſtituatur. Ita ſane, cum ſine univerſali Eccleſiæ conſenſu nihil firmum ſtatuere poſſit Pontifex, manifeſtum ſit, ſummæ Sedis judicium non ſolum univerſæ, ſed & diviſæ, hoc eſt, particulari cuilibet Eccleſiæ ſubjici, utpote penes quam ſtet illud conſenſu ſuo vel approbare, vel diſſenſu ſuo reprobare. Neque jam centrum unitatis foret, quod diſperſos radios ſua unius vi ad ſe adtraheret, ſed vires diſperſæ radiorum contra unitatis centrum prævalerent, hoc eſt, ipſam unitatem neceſſario deſtruerent. En quo tendat *arcana* hujus Authoris intentio ſupremam Authoritatem in Eccleſiæ totius conſenſu reponentis! bella verba! ſed ipſo ſenſu ſupremam totius Eccleſiæ authoritatem deſtruentia pro eo caſu, quo neceſſaria foret ad finiendam fidei controverſiam, dum inter diſperſas Eccleſias diſſenſio datur.

§. 4.

Huc respicit assidua universalis Ecclesiæ consensus, tamquam solius supremæ Authoritatis dilaudatio, ut in casu dissensus jam nulla supersit suprema, ac firma satis authoritas. Hinc officium apostolicæ Petri Cathedræ *confirmandi fratres in fide*, huic furtive ablatum, & in fratres, sive totam Ecclesiam *pro casu emergente*, *ut illa suppleat*, translatum *Defens.* T. 2, p. 160. Hinc vana verborum æquivocatione *Ecclesiæ romanæ laborantis authoritas per Ecclesiæ catholicæ authoritatem multis casibus suppleri* dicitur p. 156. Qui autem ex Seculo X proferuntur casus, ad unum omnes extra oleas vagantur: non enim Pontificum judicia de fide, sed scandala sunt actionum, vel schismatum, ad quæ Ecclesiæ romanæ vulnera curanda, aut allevianda reliqua Ecclesia sua authoritate, cur non potius reverentia erga romanam? succurrerit vel intrusum Pontificem pro legitimo agnoscens, vel dubios inter Pontifices certum congregato Concilio eligens. Hæc vero quid ad rem! certe autem ad odium summis Sacerdotibus conflandum, & Patrum verenda pro pudor! denudanda. Hinc demum romana Ecclesia p. 205 expresse dicitur a fide posse *deficere*, etsi non *permanenter*, & p. 206 *ab Ecclesia catholica dirigi*, *revocari*, *doceri debere*, *perficique omnino*, *ne error inolescat:* quin etiam ead. p. *Mater & Magistra Ecclesiarum totam ipsam Ecclesiam matrem, & magistram agnoscat.* Audin lupum sub ovina licet pelle ululantem?

§. 5.

Jam non ergo mirum, si fidem romanæ Ecclesiæ a fide romanorum Pontificum non distinguat T. 2, p. 191; etsi ab initio larvatus Author videri voluit nonnisi Parisiensis scholæ doctrinam veterem, hoc est, *personalem* tantum Papæ, ut in Cathedra Petri Sedentis, ab ipsa Sede distincti fallibilitatem defendere. Quam ob rem nullum non movet lapidem, ut authoritatem S. Petri tum divinis Scripturis, tum SS. Patrum documentis quam fortissime fundatam tortis, falsisque interpretationibus infirmet: suum vero, ut putat, validissimum robur in eo argumento collocat, quod incessanter opponit, sententiam tota pontificia authoritate jam latam adhuc ad ultimam vim suam consequendam universæ Ecclesiæ consensu indigere, eamque ob caussam ad examen revocari posse, ac sæpius in œcumenicis Conciliis denuo fuisse examinatam. Totum hujus argumenti artificium in confusione notionum

con-

consistit, quarum duplicem, eamque clarissimam distinctionem ex ipso Bossueto, nec non & Concilio Chalcedonensi observare debuisset. Ut enim Bossuetus docet, summi momenti discrimen datur inter consensum *Authoritatis*, qui summo Pontifici, aut in deliberatione conciliari Episcopis universim convenit; & inter consensum *obedientiæ*, qui ab ipsis Episcopis summo Pontifici, aut œcumenico Concilio debetur. Consensus hic universæ Ecclesiæ actu jam præstitus ad conterendos fidei adversarios maximum sane authoritatis pondus est, quo majus in hac terra, atque humano modo dari non potest: id tamen haud officit, quominus apostolicæ Sedis sententia inter orthodoxos fideles pro firmissima, & irreformabili regula valeat, cui necessario, & ex obedientia consensus sit præstandus. Sed & hæc ipsa fidei obedientia non tyrannico, & cæco modo exigitur, immo rationabilis sit oportet, salva etiam libertate examinis *ad instructionem*, neutiquam vero *ad dissensionem*. Hæc sane æque notabilis est differentia, qua Concilii Chalcedonesis exemplo quibusdam dubitantibus ad suæ ignorantiæ instructionem, vel ampliorem veritatis declarationem examen permitti potest, negato tamen, quod Patres Chalcedonenses plane negarunt, examine ad pertinacem dissensionem, aut judicii suspensionem. Ita teste S. Leone & subditis *disquirendi* moderata libertas, & summo Sacerdoti *definiendi* plena authoritas servatur.

§. 6.

Neque vero solum apostolicæ, seu romanæ Sedis, sed & totius, ut jam dictum, Ecclesiæ catholicæ authoritatem, ne tunc, cum ea maxime opus foret, cum efficacia exerceri possit, impetit & infestat larvatus Author. Posita enim ea, quam prætendit, necessitate universalis Ecclesiæ consensus ad irreformabile judicium, sequitur hanc supremam authoritatem ne œcumenico quidem Concilio convenire, quippe cui universa per orbem *dispersa* Ecclesia interesse nequeat; sed & hujus decreta primum ultimatam vim suam deberent per dispersarum particularium Ecclesiarum consensum adipisci, id quod *Defens.* T. 2, p. 87 non diffitetur: *Haud immerito affirmamus, ultimum, quo Synodi œcumenicæ asserantur, esse Ecclesiæ universalis* (dispersæ) *consensum cum apostolicæ Sedis confirmatione conjunctum.* Si ergo vel œcumenico Concilio, quasi processu suo, aliave ex causa illegitimo in dispersis Ecclesiis partes litigantes suum negent assensum; jam & hæc plenissima licet Ecclesiæ authoritas suo robore destituetur. Sic e. g.

quia

quia Nicæno plurimi Ariani, quia Ephesino & Chalcedonensi partes Orientis insignes non consenserunt, ita ut hodiedum ibi Nestorianæ & Eutychianæ dentur sic dictæ ecclesiæ; quia Marcus ephesinus acquisita sibi fere totius Græciæ adhæsione Florentino, quia magna nimium pars Europæ per Lutherum & Calvinum reformatæ Tridentino, tamquam illegitimis Conciliis suam non dedere assensionem; ne hodie quidem dogmata de Divinitate Christi, deque ejus una Persona cum duabus Naturis, de Spiritus S. Processione ex Patre Filioque, atque alia plura contra Reformatores definita dici vel haberi possent pro ultimatis judiciis, neque litigantes illæ partes jure ab ecclesiastica communione excludi, sed ad unam eamdemque Christi Ecclesiam catholicam, discissa licet sancta unitatis tunica, pertinerent sectæ Ariana, Nestoriana, Eutychiana, Græca, omniumque per Europam Novatorum. — Quam monstrosa hæc facies! hæccine *una* dilecta Jesu Sponsa!

§. 7.

Ita nimirum ad extrema confusionis plus, quam babylonicæ devenire necesse est illos, qui optimæ tuæ, Deus! Providentiæ audent reluctari, qua sub unius supremi Capitis regimine ex universa terra speciosissimam simul ac fortissimam tibi Ecclesiam formasti. Unum ex duodecim Apostolis elegisti Petrum, qui omnium esset in fide firmamentum, ne fraude diaboli umquam ab hac Petra avelli posset, & expugnari. Quæcumque adhærens Petro, ipsa jam est supra Petram fundata, invincibilis, atque electa Christi Ecclesia, ipsa jam est jure suo catholica, hoc est, eo sensu universalis, quo omnes per orbem diffusæ Ecclesiæ eidem in una fide, eodemque uno sub Capite conjungi necessario debeant; ut unius Christi corporis membra esse possint. Quæcumque a fide Petri dissentiant, utut numero, vel dignitate conspicuæ, ad corpus Christi non pertinent, non unius membra Ecclesiæ, non catholicæ, sed partes abscissæ & sectæ sunt. Hic character proprius, essentialis, & distinctivus est catholicæ Ecclesiæ a quacumque aliena, *Unitatis character.* Ut unum sit corpus, necesse est unum esse caput. Ut omnium Christi-fidelium unum esset corpus, a Christo institutum est unum visibile in terra omnium Caput. Huic supremam auferre in judicando authoritatem, eamque in membra inter se dissentientia, seu in partes Ecclesiæ litigantes transfundere, est unitatem Capitis destruere, sive *manifestæ rebellioni januam aperire.*

§. 8.

§. 8.

Hæc genuina M. Boſſueti ſenſa ſunt, quæ in decurſu hujus Recenſionis vidimus ſat clare explanata. Cum eodem Galliæ præſtantiſſimo Doctore, ac Paſtore hanc noſtris diebus graviſſimam certe materiam juvat concludere excerptis quibusdam ex ejus Sermone *de Unitate* ad Epiſcopos in famoſis illis Comitiis habito, quem utinam exſcribere integrum liceret! „Magnum myſterium eſt vobis prædicandum, Fratres! „myſterium unitatis in Eccleſia, quæ interne a Spiritu S. unita aliud „adhuc habet commune vinculum unitatis externæ, atque uniri ſemper „debet per regimen, quo Authoritas J. C. repræſentetur. — Quale „hoc regimen? — quæ ejus forma? nihil ex nobis dicamus, Evange„lium inſpiciamus! Agnus ſigillum hujus ſacri libri aperuit, & Traditio „omnia explicavit. Legimus in Evangelio, quod J. C. volens incipere „myſterium unitatis in ſua Eccleſia ex omnibus diſcipulis Apoſtolos „duodecim elegerit; ſed hoc idem myſterium volens conſummare, in„ter duodecim elegit unum. — In ſecunda ſeparatione S. Petrus Caput „conſtituitur; & ob eam cauſſam Petrus nominatur a J. C., ut opus „ſuum præpararet, quod meditabatur, totum ſuum ædificium ſuper „hanc Petram ædificandi.“ Tum verba *Tu es Petrus* &c. Meldenſis ſuo Commentario explicat, & perpetuam virginitatem romanæ Eccleſiæ laudat, *in qua Petrus ſemper loquitur*, ut ſupra Art. 4, §. 3.

§. 9.

Pergit Boſſuetus: „Videamus adhuc breviter in textu ſequentia. „J. C. perſequitur propoſitum, & cum dixiſſet Petro, fidei Prædicato„ri æterno: *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, „adjungit, *& tibi dabo claves regni cœlorum;* Tu, qui prærogativam ha„bes prædicationis fidei, habebis quoque claves, quæ authoritatem re„giminis deſignant. *Quidquid ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in* „*cœlo; & quidquid ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlo:* Omnia „his clavibus ſubmiſſa ſunt, omnia fratres, reges, & populi, paſtores „& greges: *NB.* cum gaudio id publicamus, nos enim unitatem diligi„mus, & in obedientia noſtra gloriamur. Petrus eſt primus, qui jube„tur *plus amare, quam omnes alii Apoſtoli*, & poſtea paſcere, & guberna„re omnia, & *agnos, & oves*, & filias & matres, & ipſos Paſtores, in„tuitu ſuæ plebis paſtores, & oves intuitu Petri, in quo J. C. reveren„tur — — —

§. 10.

„Sequamur adhuc, & non gravemini magnum hoc attendere „mysterium, ad quod prædicandum hodie necessaria ratio me impel„lit. — Vidistis unitatem in sancta Sede; vultin eamdem in toto or„dine, & toto episcopali Collegio videre? Denuo S. Petrus est, in quo „illa amplius resplendet ex his verbis: *Quidquid ligaveris, erit ligatum, „quidquid solveris, erit solutum.* Omnes Pontifices, & omnes SS. Patres „id communi consensu docuerunt. — — J. C. qui Petro dixit: *Quid„quid ligaveris* &c. idem omnibus Apostolis dixit, atque etiamnum di„cit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, re„tenta sunt eis.* Quid est ligare, nisi retinere peccata? & quid est sol„vere, nisi remittere? Qui Petro hanc dedit potestatem, etiam pro„prio ore eamdem omnibus Apostolis concessit: *Sicut misit me Pater, „ait, ita ego mitto vos.* Non datur Potestas firmius stabilita, non Mis„sio magis immediata. Manifeste ergo hoc fuit propositum Domini „primitus in uno ponendi, quod postea pluribus volebat communicare. „NB. Verum, quod posterius, non evertit id, quod prius: & qui pri„mus, non amplius locum suum perdit. Præmissus ille ad unum ser„mo: *Quidquid ligaveris* &c. jam suæ unius potestati subordinavit quem„libet eorum, quibus paulo post dicitur: *Quorum remiseritis* &c. nam „promissa æque, ac dona Domini sine Pœnitentia sunt, & quod semel „indefinite, ac universaliter datum, hoc irrevocabile est: præterquam „quod Potestas pluribus data suam restrictionem jam habeat in sua di„visione; cum e contrario potestas uni soli, & super omnes, & sine „exceptione data plenitudinem complectatur, & nulli alteri communi„canda nullos habeat limites, nisi quos regula præscribat. Propterea „antiqui Doctores Parisienses unanimi consensu omnes in Cathedra „S. Petri agnoverunt plenitudinem Potestatis. Res hæc decisa, & de„finita est.“ Hic præcipuus, ac notatu dignissimus, quem vide Art. 3, §. 6 subjungitur Bossueti locus, ubi ad unitatem Ecclesiæ conservandam Episcoporum a Pontifice tam necessariam dependentiam ex S. Cæsareo Arelatensi asserit, ut ipsa Jurisdictio ecclesiastica subsistere nequeat, nisi sub ea conditione, quatenus ad illam Petri primitus institutam, ceu Principium suæ unitatis semper referatur, eidemque inseparabiliter adhæreat.

§. 11.

§. 11.

De romana Petri Cathedra ex Patrum traditione ita Meldensis prosequitur: „Quoniam hoc consilium Dei fuit, ut suos probaturus „fideles, nasci schismata, & hæreses in Ecclesia permitteret; non da„batur institutio firmior ad hanc stabiliendam, neque validior ad illas „opprimendas. Vi hujus institutionis in Ecclesia Dei omnia sunt firma, „quia omnia divina sunt, & omnia unum: & sicut singulæ partes divinæ, „ita vinculum unionis divinum; & tale est ompositum, ut quælibet „pars agat fortitudine totius. Propterea nostri Prædecessores, qui tam „sæpe in Conciliis suis professi sunt, se suis Ecclesiis præesse tamquam „Christi Vicarios, & Apostolorum Successores accepta ab illo immedia„ta Missione; in aliis quoque Conciliis, in Cabillonensi, Viennensi, „aliisque, quemadmodum & Pontifices dixerunt, se agere nomine S. Pe„tri, *vice Petri*, per authoritatem omnibus Episcopis in persona S. Petri „datam, *authoritate nobis in Petro concessa*, tamquam Vicarios Petri, *Vi„carii Petri*. Et hoc quidem tunc dixerunt, cum agerent authoritate „sua ordinaria, sed subordinata; quia omnia primum S. Petro commissa „sunt, & quia talis est in toto ecclesiastico Corpore connexio, ut, „quod facit quilibet Episcopus secundum regulam, & in spiritu unita„tis catholicæ, idem tota simul Ecclesia, totus Episcopatus, & Caput „episcopalis Ordinis unacum ipso faciat; si ita est, si omnes Episcopi „non habent, nisi unam Cathedram per relationem necessariam (essen„tiale) ad eam unicam Cathedram, in qua S. Petrus, ejusque Succes„sores sedent; ex hac doctrina sequitur, omnes in spiritu unitatis ca„tholicæ ita agere debere, ut nihil singularis Episcopus dicat, nihil „sentiat, quod universa Ecclesia ut suum profiteri non possit. — — —

§. 12.

„Quam speciosa es in hac unitate, o Ecclesia catholica, simul „autem quam fortis ad resistendum! *Pulchra, & formosa ut Jerusalem, „terribilis ut castrorum acies ordinata!* Pulchra ut Jerusalem, ubi sancta „uniformitas, & admirabilis politia sub uno Capite splendescit: specio„sa certe in pace tua, dum intra muros tuos collecta eum laudibus „celebras, qui te elegit, ejusque veritates fidelibus annuncias! Ve„rum si scandala suscitentur, si insurgant adversarii, qui suis blasphe„miis Dominum lacessere audeant; mœnibus tuis egrederis, o Jerusa„lem! atque ad oppugnandum illos exercitum formas, semper etiam

„in hoc ſtatu formoſa (pulchritudo enim tua numquam deficit) ſed „jam tuis hoſtibus formidanda! Acies enim militum bene ordinata, quæ „tam pulchra ſolo aſpectu eſt, quam terribilis fit omnium jacula contra „ſe intenſa, & omnium haſtas contra ſe erectas conſpicienti! Quam igi„tur terribilis es, o ſancta Eccleſia! dum ad pugnam procedis, armati „tui tecum, in fronte Dux omnium Petrus, omnes ad unitatis ve„xillum, quod eſt Cathedra Petri, conjuncti. Tu ſuperba capita, & „omnem altitudinem adverſus ſcientiam Dei ſe extollentem proſternis: „tu toto pondere denſi agminis hoſtes tuos ſtatione cedere cogis; tu „ſimul univerſos tota authoritate ſeculorum præteritorum, & tota fu„turorum execratione opprimis; tu hæreſes diſſipas, & interdum in „ortu ſuo ſuffocas; tu parvulos Babylonis, recentes errores apprehen„dis, atque ad Petram alliſos confringis. Jeſus Chriſtus tuum Caput „ab alto tuos movet, & unit, ſed movet, unitque per apta inſtrumen„ta, per media convenientia, per unum Caput viſibile, quod ipſum „repræſentat, quod ſimul omnes ad omnia movet, & ad unam actio„nem collectis omnium viribus concurrit.“ — — — —

DUM PAPA, ET CAPUT OMNIUM EPISCOPORUM IMPUGNATUR, NON UNUS SOLUM EPISCOPUS EST, SED TOTUS UNIVERSIM EPISCOPATUS, QUI PERICLITATUR.

PARS

PARS III.

COROLLARIA

ex divina institutione monarchici Primatus antiquissimis Ecclesiæ documentis illustrata.

Divini verbi eloquia in eo, qui Ecclesiæ catholicæ est, sensu a me Parte I allata, profecto pontificii Primatus immobilia fundamenta sunt, nullis quibuscumque rationis humanæ argutiis, aut torsionibus infirmanda. Ex quibus cum reflexione critica, quod confidenter scribo, in Parte II demonstraverim, ejusmodi a Christo in sua Ecclesia institutum fuisse Primatum, qui *vere*, ac *proprie* est, non tamen, ut ad invidiam garrit Febronius, *arbitrarie*, *&* *absolute* monarchicus; jam ex ipsa Monarchiæ natura, quæ sacri hujus Primatus *essentialia* jura sint, facile datur intelligi. Quidquid enim suprema, eaque illimitata potestas universam Christi Ecclesiam gubernandi in se juris complectitur, id omne Christi Domini in terra universa Vicarius, B. Petri Successor potest. Nimium prolixa, & quodammodo infinita mea fieret oratio, si pontificiæ Majestatis jura omnia, & singula enumerare, eorumque amplitudinem, efficaciam, applicationem, & usum pro diversa temporum ratione vellem adcurate describere. Is tantum mihi animus est, hodierni temporis necessitati, aut utilitati contra Novaturientium falsiloquia patriæ nostræ perniciem minitantia selectis quibusdam, atque e diametro oppositis veritatibus succurrendi. Quamobrem cum ea sit plurimorum hodie vafricies, ut vagam, & generalem Papæ potestatem quasi quadam officii specie nostro seculo usitata profiteantur, omni vero actuali, & specifico pontificiæ jurisdictionis exercitio quam cautissime viam præcludere, & obstacula ponere conentur; ego hisce directe contraire mihi proposui, atque hunc in finem tantum aliqua ad externum maxime regimen spectantia, & plurimum nostris diebus solita impugnari Corollaria, ex stabilitis antea principiis licet sua sponte fluentia, hac tamen Parte III diligentius adhuc ex genuinis antiquitatis monumentis mihi sumsi discutienda, & illustranda.

COROLLARIUM I.
De jure leges ferendi.

§. 1.

„Romano Pontifici, tamquam supremo Ecclesiæ Capiti competere po„testatem ferendi leges universales in tota Ecclesia obligatorias, „nemo Catholicorum dubitat", sunt verba doctiss. Zalweinii *), qui cum esset in archiepiscopali Sede Salisburgensi publicus juris canonici Doctor, adeo non supra, quam necesse erat, pontificiam jurisdictionem extulit, ut eamdem potius non semel in scriptis suis fraudis etiam occulto artificio, quod admodum moleste legi, ultra quam par erat, deprimere studuerit. Immo ea est hujus *theseos* certitudo, ut recentiores Canonistæ (tantum novissimos quosdam, hoc est, *spurios* excipe, ipso Eubelio iniquiores **) pro ea stabilienda, utpote re omnibus Catholicis exploratissima vix soleant argumentum afferre, sed studium suum mox ad limites legi pontificiæ *in hypothesi* ponendos sedulo convertant. Ita saltem antiqua fide servata seculi hujus laudem, quam non invideo, aucupantur. Hæc porro catholica veritas, *præcipienti Papæ esse obediendum*, tam alte semper fidelium animis insedit, ut inde ab orta Lutheri reformatione Parisiensis Facultas theologica publico testimonio fidem suam sæpius professa fuerit. „Certum est unum esse jure „divino summum in Ecclesia christiana militante Pontificem, cui om„nes Christiani parere tenentur" ***).

§. 2.

Ipsi adeo Basileenses Patres, quos pontificiæ authoritatis conjuratos hostes merito dixeris, de catholica hac fidei doctrina adeo sibi erant conscii, ut eamdem verbis saltem simulatoriis non potuerint non confiteri. Cum enim Joannes Tarentinus Episcopus in præclara sua oratione ad Concilium Basileense habita in alia multa pontificiæ Sedis privilegia assereret, *ei tradita esse jura cœlestis, terrenique imperii* (in rebus spiritualibus), *a Domino Redemtore nostro*; ita responderunt, ut odiosa quidem dicta sibi esse proderent; negare tamen palam utpote notissima

non

*) Princip. jur. ecclef. T. 1, Q 4, C. 2, §. 7.

**) Introductio in jus ecclesiasticum Catholicorum T. 3, L. 2, C. 3, §. 176.

***) D'Argentré Collect. judic. T. 1, P. 2.

non auderent, hinc frigida licet ipforum confeffio *): „Late explicat jurisdictionem, & poteftatem fummi Pontificis, quod Caput fit, „& Primas Ecclefiæ, Vicarius Chrifti, & a Chrifto non ab hominibus, „vel Synodis aliis prælatus, & Paftor Chriftianorum, & ei datæ funt a „Domino claves, & uni dictum eft: *Tu es Petrus* &c. & folus in plenitu- „dinem poteftatis vocatus fit, alii in partem follicitudinis, & multa hu- „jusmodi, quæ cum vulgatiffima fint, minime neceffarium erat re- „cenfere. Ita plane fatemur, & credimus." Quid? quod jam decifa res eft univerfalis Ecclefiæ fententia **): „Romano pontificii in „B. Petro pafcendi, regendi, & gubernandi univerfam Ecclefiam a Do- „mino noftro J. C. plenam poteftatem traditam effe."

§. 3.

Sane hoc catholicæ fidei dogma tam aperte in facris Scripturis continetur, ut nulla Ecclefiæ declaratione aut definitione, nifi propter obftinatam hæreticorum contumaciam opus fuiffet. Claves enim regni cœlorum Petro promiffæ tam ex Scripturarum aliis locis parallelis, quam ex ipfa Chrifti Domini explicatione, ac demum ex vulgari inter homines jam recepta loquendi formula fupremam indicant gubernandi, & imperandi poteftatem. Eodem quoque facræ Scripturæ fenfu, & communi loquentium ufu Chriftus promiffis fuis ftans univerfi gregis Paftorem feu Rectorem, & Gubernatorem Petrum inftituit. Aut num forte fuprema gubernandi poteftas, num univerfalis Rectoris officium non jam ex fua natura jus imperandi, feu leges ferendi in fe includunt? Id fi tu mihi neges, æternum jam mihi tecum filentium erit, nolim enim vel verbum ad infanos perdere.

§. 4.

Hac imperandi, aut ne invidia verbo fit, dirigendi, ftatuendive poteftate erga Apoftolos aliosque fratres jam ufus fuit fanctus Petrus, in locum proditoris Judæ unum aliquem Apoftolum eligi jubens Act. I, 21, & univerfos fideles vifitando abs dubio, prout Superioris officium eft, quæ corrigenda videbantur, prohibitione emendans, & quæ utilia, præcepto inftituens Act. IX, 32. Inde ab Apoftolorum ævo exortis circa Religionem dubiis, aut controverfiis ad romanam Petri Sedem ex fingulis Orien-

*) Conc. edit. Labb. T. 12 inter epift. Synod. n. 3.
**) Conc. Flor. fanctæ Unionis litteræ Cap. 4.

Orientis æque, ac Occidentis provinciis relationes mittebantur, atque obtenta hinc decreta vel in controversiis vim definitivæ sententiæ, vel in dubiis firmæ regulæ valorem habebant. Etsi quidem pretiosissima illa primævæ antiquitatis monumenta propter persecutionum procellas fere omnia interierint; divina tamen Providentia factum, ut quædam nobis reliquiæ superessent. Certum est sane, atque innegabile a primis jam Pontificibus ad propositas sibi ex omnibus locis consultationes plurima emanasse decreta, quorum cum pleraque hodie authentiæ fidem inter Criticos perdiderint, tantum ea, quæ severissima crisi probata sunt, commemorabo. Quod maxime omnium memorabile est, brevi post Petri obitum Corinthi Presbyterorum exemplum occurrit, qui a suo ministerio per Schismaticos injuste dejecti viventibus adhuc Apostolorum quibusdam non ad hos, sed ad Petri Successorem, Clementem scilicet Papam romanum appellarunt. Is vero in præstantissima, quæ adhuc extat, epistola, licet summa cum humilitate, & moderatione, attamen suprema sua Capitis authoritate usus seditiosos pœnitentiæ addixit, jussitque suis, ab apostolicis viris rite ordinatis, Presbyteris subditos esse *): „Vos ergo, qui seditionis fundamenta jecistis, subditi estote Presbyteris, & correptionem suscipite „in pœnitentiam, flectentes genua cordis vestri discite subjici, deponentes arrogantem, ac superbam linguæ vestræ jactantiam. Melius „enim vobis est in ovili Christi parvos, & probatos inveniri, quam altum sapientes e spe illius dejici.“

§. 5.

Simile supremæ jurisdictionis pontificiæ documentum ex secundo seculo Eusebius suppeditat fragmenta exhibens epistolæ, quam Dionysius Corinthiorum Episcopus romano Pontifici Soteri rescripserat **). Ex ea constat Soterem antea ad Corinthios scripsisse epistolam, quæ, sicut prior illa Clementis, tanti ab illis æstimabatur, ut eam quoque in Ecclesia perpetuo legendam constituerent, *quo præceptis, ac documentis optimis abundarent*, verba sunt Constantii minime certo Isidorianis decretalibus occupati. Aliud in hanc rem testimonium secundi seculi ex S. Irenæo desumitur ***). Propter asiaticam enim Pascha celebrandi consuetudinem a romana alienam ad Anicetum Papam profectus est Polycarpus, ut eidem siquidem Ecclesiæ Capiti rationem redderet. Cum

*) Epist. 1 ad Cor. apud Constant. n. 57. **) Hist. eccles. L. 4, C. 23.
***) Epist. ad Victorem apud Euseb. L. 5, C. 25.

Cum Asianorum ratio Aniceto exposita ejusdem Successori, Papæ Victori pro temporum diversa jam ratione haud amplius probanda videretur, is judaicam celebrandi Paschatis consuetudinem severa prohibitione, etiam cum anathematis comminatione interdixit. Neque fuit, qui tantam Pontifici authoritatem denegaret, etsi Episcopi essent, quibus nimia, ut putabant, Victoris severitas displicuerat, inter quos præcipue Irenæus eminebat: hinc ad consilia pacis, & charitatis Papam adhortabantur, non quasi ipsam *potestatem* in dubium vocantes, sed unice potestatis *abusum*, & hunc quidem satis energice arguentes. Dicerene Febronius audebit, sanctos illos Ecclesiæ Patres falsis quibusdam, forte Isidorianis præjudiciis captos majorem justo Pontificis authoritatem credidisse, vel S. Victorem contra divinum jus sibi arrogasse? — At, ajunt, Asiaticos Pontificis decreto morem non gessisse: hos breviter, sed invicte doctiss. Thomassinus refutat *): „Si renitentium „enim pervicacia principantem authoritatem enervare potis esset, quæ „usquam residua foret umbra legitimi imperii? Nicænæ etiam, & Con„stantinopolitanæ Synodo illusere Quartodecimani: an ideo cassa, & „effœta œcumenicarum Synodorum majestas blaterabitur?"

§. 6.

Ex tertio Ecclesiæ Seculo sat celebre est in caussa Rebaptizantium S. Stephani Papæ decretum **): „Siquis a quacumque hæresi ve„nerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi „imponatur in pœnitentiam." Nec obstat, quod huic pariter Pontificis sententiæ S. Cyprianus se non submiserit, immo etiam opposuerit: certum est enim Cyprianum erroneam defendendo caussam in modo etiam justo pertinaciore, atque animi vehementius comoti amaritudine excessisse, quippe qui apostolicam, & universalem Ecclesiarum traditionem, si tantum paucas Orientis, & Africæ excipias, ubi in Conciliis novitas introducta fuerit, *ceu veterem errorem* contemnere satis temere ausus est, & summum insuper Pontificem sannis, ac dicteriis insectari, eum vocando *Hæreticorum amicum*, *& inimicum Christianorum*, nec non, quod adhuc indignius, ironico sale perfricando ***). Facile hic posset Cyprianus passione abreptus sibi ipsi opponi, ubi mente, ac ratione tran-

*) Differt. I in Conc. gener. n. 21 edit. Colon. 1784.
) Epist. Cypr. 74. *) Epist. 73 & 74.

tranquilla *de Unitate Ecclesiæ* scripsit, hanc scindi per diabolum: „Dum „ad veritatis *) originem non reditur, nec Caput quæritur, nec Ma„gistri cœlestis doctrina servatur — *Quia tu es Petrus.* — Quam uni„tatem (cum Cathedra Petri) firmiter tenere, & vindicare debemus „maxime Episcopi, qui in Ecclesia præsidemus, ut Episcopatum quo„que ipsum unum, atque indivisum probemus." Hæc nempe hominum infirmitas est, ut a propriæ cognitionis suæ regulis *in praxi* non raro passione instigante recedant, præcipue ubi falsa de caussæ suæ veritate persuasio illudit. Sed Cyprianus, ut cum Augustino loquar **), maculam suam passionis falce purgavit. Quam desperata sit adversariorum caussa necesse est, qui nonnisi peccantium exempla nobis opponere possunt, hisce denuo cum doctiss. Thomassino respondemus ***): „Culpa liberari (ab Augustino) non poterat Cyprianus, qui consuetu„dinem universalis Ecclesiæ, & traditionem ab Apostolis usque ipsis „derivatam contemnebat, posthabebatque nuperæ per Agrippinum in„vectæ corruptelæ. Minus adeo est mirum, si apostolicæ Sedis statuta „minoris faceret, qui apostolicas traditiones, & universalis Ecclesiæ „leges flocci faciebat. Ab hoc Cypriani contemtu, quem martyrio „expiavit, nihil adversus vel primæ Sedis, vel Ecclesiæ universalis, „vel apostolicarum traditionum authoritatem rite excipi potest." Velim tamen adhuc ex Neotericis nostris quærere, unde sciant, Cyprianum ante mortem suam non resipuisse, factique pœnitentiam egisse? Ipse enim Augustinus, qui non ab omni culpa, etsi summo suo studio, Cyprianum purgare poterat, ita scribit ****): „Fortasse factum est, sed „nescimus: neque enim omnia, quæ illo tempore inter Episcopos „gesta sunt, memoriæ, litterisque mandari potuerunt, aut omnia, quæ „mandata sunt, novimus."

§. 7.

Quarto jam seculo pace Ecclesiæ reddita latissimo veluti in campo pontificia authoritas sua jura antehac vinculis constricta expandit, quod ex innumeris documentis usque adeo certis constat, ut etiam hodierni nostri Hypercritici eadem impugnare vix audeant. Inde enim a Syricio decreta pontificia, quæ Dionysius Exiguus suæ Canonum collectio-

*) Videtur potius legendum *unitatis*.
**) Cont. Donat. de Baptismo L. 1, C. 18.
***) In Conc. general. Differt. 2, n. 27.
****) De Baptis. L. 2.

lectioni inferuit, genuina esse cum diffiteri nulla ratione possint, vel inviti fatentur. Atque his decretis vim veræ legis, seu obligandi vim inesse antiquitus jam creditum fuisse, siquidem eorum observantiam summi Pontifices pœnarum ecclesiasticarum interminatione exigebant. Ita Syricius adversus Clericos incontinentes, decreti sui prævaricatores sententiam tulit *): „Qui illiciti privilegii excusatione nituntur, ut sibi „asserant veteri hoc lege concessum, moverint se ab omni ecclesiastico „honore, quo indigne usi sunt, apostolicæ Sedis authoritate dejectos, „nec umquam posse veneranda attrectare mysteria.“ Tum ipsis quoque Episcopis atque Archiepiscopis pœna indicitur, si quosdam contra summæ Sedis prohibitionem ad majores ordines promovere præsumserint **): „Scituri posthac omnium provinciarum summi Antistites, si ultra ad sacros ordines quemquam de talibus crediderint assumendum, de suo, „& de eorum statu, quos contra Canones, & interdicta nostra provexerint, congruam ab apostolica Sede promendam esse sententiam.“ Demum Pontifex Himerium Tarraconensem Episcopum monet, ad *servandos Canones, & tenenda decretalia constituta*, & ut ea non solum ad omnes Coepiscopos, sed ad universos Carthaginenses, ac Boeticos, Lusitanos, & Gallicios, aliosque finitimas provincias litteris perferri faciat: „Quatenus & quæ a nobis non inconsulte, sed provide sub nimia cautela, & deliberatione sunt salubriter constituta, intemerata „permaneant, & omnibus in posterum excusationibus aditus, qui jam „nulli apud nos patere poterit, obstruatur.“ Hæc scripta sunt a Febr. a. 385. En præstans perantiquæ disciplinæ documentum!

§. 8.

Siricium secutus Innocentius I quinto Seculo ad Exuperium Tolosanum de Clericis incontinentibus ita respondet ***): „De his, & di„vinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Si„ricii Episcopi monita evidentia commearunt, ut incontinentes in offi„ciis talibus positi omni ecclesiastico honore priventur, nec admit„tantur accedere ad ministerium, quod sola continentia oportet imple„ri.“ Postea tamen discrimine facto inter eos, qui Siricii monita ignorantes, aut scientes violaverint, scribit ****): „Si ad aliquos forma il„la ecclesiasticæ vitæ pariter, & disciplinæ, quæ ab Episcopo Siricio

 „ad

*) Ad Himerium Epist. 1, n. 11 apud Constant. **) Ibid. n. 19.
) Epist. 6, n. 2. *) Ibid. n. 4.

„ad provincias commeavit, non probabitur perveniſſe, his ignoratio-„nis venia remittetur, ita ut de cetero penitus incipiant abſtinere. — „Si qui autem ſciſſe formam vivendi miſſam a Siricio detegentur, ne-„que ſtatim cupiditates libidinis abjeciſſe, illi ſunt modis omnibus ſub-„movendi, qui poſt admonitionem cognitam præponendam arbitrati „ſunt voluptatem.“ Hæc diſciplina vetus: eamne hodierni Reformatores cupiant reſtitutam? — Zoſimus Papa ad Heſychium Salonitanum ſcribens modum ordinationis ſacræ ab Epiſcopis ſervandum ſevere præcepit *): „Sciet, quisquis hoc poſthabita Patrum, & apoſtolicæ Sedis „authoritate neglexerit, a nobis diſtrictius vindicandum, ut loci ſui „minime dubitet ſibi non conſtare rationem, ſi hoc putat poſt tot „prohibitiones impune tentari.“ Talis eſt Cœleſtini I epiſtola ad univerſos Epiſcopos per Apuliam, & Calabriam, ex qua apparet, licet tantum *monita* dicantur Pontificum decreta, vim tamen ſtrictæ obligationis eisdem ineſſe **). „Quisquis conatus fuerit tentare prohibita, ſentiet „cenſuram Sedis apoſtolicæ minime defuturam. Quæ enim ſola *admo-„nitionis* authoritate non corrigimus, neceſſe eſt per *ſeveritatem* con-„gruentem regulis vindicemus.“ Inſigne eſt Leonis M. de Pontificum authoritate legislativa decretum *univerſis Epiſcopis per Campaniam, Picenum, Tuſciam, & univerſas provincias* inſcriptum, in quo legimus ***): „Omnia decretalia conſtituta, tam beatæ memoriæ Innocentii, quam „omnium Deceſſorum noſtrorum, quæ de eccleſiaſticis ordinibus, & „Canonum promulgata ſunt diſciplinis, ita a veſtra dilectione cuſtodiri „debere mandamus, ut ſiquis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps „noverit denegari.“

§. 9.

Neque vero tantum ad Occidentales, verum etiam ad Orientales pontificia mandata dabantur: præterquam enim quod tribus primis ſeculis Pontifices Clemens, Soter, Victor, & Stephanus ſua decreta, uti vidimus, in Orientem quoque miſerint, Siricius expreſſe ſuam ſupremam univerſalis Pontificatus jurisdictionem profitetur in hunc modum ****): *Quid ab univerſis poſthac Eccleſiis ſequendum ſit, quid vitandum generali pronunciatione decernimus.* Eodem Pontifice teſte *****) Liberius Anteceſſor *generalia decreta* edidit, quibus prohibuit ab Arianis baptizatos denuo in Eccleſia

*) Epiſt. 9, n. 4. **) Epiſt. 5, n. 3: ***) Epiſt. 4, n. 7.
****) Epiſt. 1, n. 12. *****) Ibid. n. 2.

clesia baptizari. Jam antea Julius I. Antiochenis contemtam suam pontificiam authoritatem graviter exprobraverat *): „Oportuit omnibus „nobis scripsisse, ut ita ab omnibus, quod justum esset, decerneretur. — „An ignoratis hanc esse consuetudinem, ut primum nobis scribatur, & „hinc, quod justum est, decernatur? — Obsecro, bono animo ferte! „quæ enim scribo, ad publicum bonum conferunt. Nam quæ accepimus „a B. Petro Apostolo, ea vobis significo, non scripturus tamen, quod „nota apud omnes ea esse existimem, nisi quæ gesta sunt, me conturbassent.„ Jam ergo in primitiva Ecclesia ubique notum fuerat Pontificis jus esse a S. Petro descendens, in locis quibuscumque id, quod justum est, decernendi. Non minus posteriores Pontifices jus suum exercuerunt. Inter plura, quæ Innocentius ad Orientales dedit, decreta, memoratu dignior est ad Alexandrum Antiochenum epistola, in qua duo disciplinæ capita statuuntur **): primum est, quo Patriarchæ Antiocheno jus attribuit, sicut Metropolitas, ita omnes Orientis Episcopos sive per se, sive per suos Delegatos ordinandi; alterum prohibet, ne divisis Imperii provinciis in duas Metropoles, duo propterea Metropolitani constituantur. Celebris est Zosimi Papæ adversus Pelagium, Cœlestinumque Tractatoria, cujus exemplaria *& ad Orientales Ecclesias*, *Ægypti diœcesin*, *& Constantinopolin*, *& Thessalonicam*, *& Hierosolyma ad Episcopos* transmissa fuisse, Scriptor quinti seculi Marius Mercator testatur ***). Ita in Orientem quoque generalia Pontificum decreta propagabantur, quod insuper ex Xysto III constat, qui Cyrillo Alexandrino de scriptis ad ipsum missis mandavit ****): „Hæc ad vicinorum fratrum notitiam volo mitti per pietatem tuam, ut „discant in re tanta, etsi olim cuncta plenissime definita fuerint, non cessare, aut segnem esse tamen apostolicam Sedem: neque enim permittit nos quietos esse ab ejusmodi curis omnium Ecclesiarum sollicitudo.“

§.10.

Quam multa, variaque in regimine utriusque Ecclesiæ, Orientalis æque, ac Occidentalis Pontifices sexti seculi ordinarint, possem innumeris propemodum exemplis ostendere, nisi brevitatis studio in re notissima a plurimis abstinerem. Omissis itaque Symachi, Hormisdæ, Agapeti, Vigilii, Pelagii, aliorumque decretis de S. Gregorio M. suorum Præcessorum vestigiis fideliter insistente, suamque eximiam ob humili-

*) Epist. 1, n. 22. **) Epist 24, n. 1 & 2.
) Edit. Baluz. p. 134. *) Epist. 1, n. 6.

tatem vel ipsis adversariis commendato unicum proferam exemplum ex Fleurio desumtum *), quod non solum supremam gubernandi potestatem, sed alia etiam jura pontificia circa disciplinam sexti Seculi ad non exiguam Febronianorum confusionem luculenter ostendit. Adrianus Episcopus Thebanus a duobus a se depositis Diaconis apud Joannem Larissæum Metropolitam accusatus, ab eodem injuste fuit ad arctum carcerem condemnatus *1), caussa ad Episcopum primæ Justinianæ, Primatem Illyrici, & apostolicæ Sedis Vicarium remittebatur. Hujus quoque sententia cecidit Adrianus Thebanus. Quare is ad ipsum Papam appellavit, suæque appellationis certiorem fecit Joannem Justinianæum Primatem, qui Legatos suos ad Honoratum Papæ Nuntium Constantinopoli habitantem misit *2), promisitque, se viros suæ sententiæ defensores Romam ablegaturum. S. Gregorius, cum diu, sed frustra Primatis Delegatos exspectasset, judicium utriusque Joannis, tam Larissæi, quam Justinianæi examinavit, & iniquum invenit *3), ergo sententiam nullam declarat, ipsumque Primatem ad triginta dierum pœnitentiam, quo tempore sacra Communione privaretur, damnat, & graviores adhuc pœnas, nisi obediat, comminatur *4). In epistola vero ad Larissæum Metropolitam Papa loquitur in hunc modum: „Communione Corporis Domini nostri privari meritus es, quoniam contemsisti „Antecessoris mei admonitionem, dum a jurisdictione tua Adrianum „& Ecclesiam ipsius Thebanam exemit *5): verum plus jam a te non exigimus, ut si quam actionem civilem, aut criminalem contra Adrianum Episcopum movere velis, de hac caussa Nuncii nostri, qui Constantinopoli sunt, judicent, si sit mediocris momenti; si vero majoris „ad sacram Sedem deferatur *6). Hæc tibi injungimus sub pœna excommunicationis, a qua non aliter, quam jubente romano Pontifice, „solo mortis articulo excepto, absolvi poteris *7). Volumus etiam, ut

*) Hist. eccles. T. 8, L. 35, §. 27, vers. Parod.

*1) Similia Metropolitanæ violentiæ exempla non mirum, quod ad constringendam illius authoritatem Papæ ex votis Episcoporum ansam dederint.

*2) Jam tunc ergo in Ecclesia græca Nuntii apostolici, iique stabiles fuerant, ut ex historia patet, cum facultatibus pro ratione temporum diversis.

*3) Ita appellationes, & quidem extra provinciam pariter tunc erant in usu.

*4) Tanta tunc fuit Pontificis authoritas, & in Primatibus etiam obediendi necessitas sub gravissimis pœnis suspensionis, aut depositionis.

*5) En exemtionis ab archiepiscopali jurisdictione exemplum sub Pelagio II.

*6) Exemplum caussæ majoris ad Papam deferendæ.

*7) Aliud exemplum pontificiæ reservationis etiam pro foro interno.

„ut fine omni tergiverſatione omnia bona, ſacra aut profana, mo„bilia aut immobilia Eccleſiæ thebanæ, quæ ſurripuiſſe accuſaris, & „quorum commentarius in noſtris manibus eſt„ reſtituas, & ſi hac ſu„per re aliqua contentio oriatur, jubemus, ut de ea Nunçius noſter „conſtantinopolitanus cognoſcat“ *). Huic facto hiſtorico, quod fere ſingula puncta diſciplinæ hodiernæ, quæ impugnantur, jam ſeculo ſexto teſtatur, M. Fleury ſequentem notam apponit: „Unde jurisdictionis, & „judiciorum eccleſiaſticorum rationem perſpicue videmus, nobisque ex„emplum, quanta illa ætate ſacræ Sedis authoritas fuerit, memoratu di„gniſſimum perhibetur.„ Quid ad hoc criterium laudati ſui Fleurii Febronius? quid Febroniani??

§. II.

Apologiſta Febronii a ſancto P. Gregorio breviter ſe putat poſſe expedire inquiens **): „Apparebit multa, quæ Magnus hic Pontifex ſine „exemplo, & cum authoritate ſuſcepit, vere tamen jurisdictionis papa„lis actus non eſſe, quamvis tales eſſe videantur. Nonnulla a ſancto Pon„tifice ex abundanti zelo, ex ſingulari confidentia Epiſcoporum, ex Im„peratorum beneplacito ſuſcepta fuiſſe, quæ ad univerſalis Primatis of„ficium non pertinent; etiam a ſancto Gregorio (quæ ſummorum quo„que Virorum infirmitas eſt) pro extenſione pontificiæ authoritatis ultra „nativos fines allaboratum fuiſſe.“ Breviſſimus ſane modus, isque facillimus ab authoritate SS. Patrum ſe expediendi officioſa hypocriſi dicendo, *pro infirmitate humana id magnis etiam viris accidiſſe.* Si opportuna ſeſe occaſio obtulerit, eodem jure, & ſine officii ambage cum Febronio dicere poteris, ejusmodi eſſe hæc facta, quæ contra divinam inſtitutionem eſſentialia Epiſcoporum jura injuſte violarint, quæ puram Eccleſiæ diſciplinam fœde deturparint, quæ malo ſuo, & deceptorio exemplo, hoc eſt, eo perniciosiore ſcandalo, quo ſub ſanctitatis prætextu, plus chriſtianæ Religioni, quam omnes hæreſes nocuerint, quæ demum ex ſpiritu ſuperbiæ, & dominandi libidine, tamquam nativa radice ſua prodierint. Hac ratione Sanctos ab univerſali Eccleſia agnitos ex Beatorum albo expungere, & quidem ad ipſius Eccleſiæ ignominiam & infamiam licebit, ita ut poſt Gregorium VII jam Magno quoque Gregorio I juſſu noſtrorum Dilucidariorum toto cœlo cedendum ſit. Ego autem aliter ſentio, regulam &

*) Talis tunc Nunciorum jurisdictio pro foro etiam contentioſo fuit.

**) De Stat. Eccleſ. Tom. 2. Flores ſparſi p. 420.

& normam, ad quam summorum Pontificum facta sint examinanda, non esse Febronianum Oraculum, sed potius divini Verbi effatum: *Pasce oves meas. Quidquid ligaveris, aut solveris super terram, erit ligatum, solutumve & in cœlis.*

§. 12.

Insuper meminisse Apologistam oportuisset, non primum sine exemplo injustæ potestatis usurpatorem dicendum fuisse sanctum Gregorium M., sed eo ipso teste jam antecessisse Pelagium, immo ab oculato Febronio similem maculam jam in Victore P. seculo II, in Stephano sec. III, (quidni in Siricio, Julio, aliisve sec. IV?) in Bonifacio, Zosimo, Cœlestino, Gelasio, & præcipue Leone M. sec. V fuisse observatam.*) Quodsi ita est, prout facta SS. Pontificum negari nullatenus possunt, saltem ab hisce Dominis jure id petimus, ut honestiore modo nobiscum agant, & ab illa mendaci, attamen vulgari hypocrisi abstineant, simulantes prioribus octo seculis exercitam Pontificum authoritatem, illorumque temporum puram adhuc disciplinam se venerari. Manifestum est quippe ex plurimis, iisque certissimis factis, eadem pontificia jura, quæ nunc tanta contentione impugnantur, jam tunc a sanctis Pontificibus exercita, atque ab universali Ecclesia ceu divinitus instituta apostolicæ Sedis jura, & privilegia fuisse agnita.

§. 13.

Ex seculo septimo vulgatissimum vel inter ipsos Adversarios Papæ Honorii factum est, quo de Christi voluntate una, duabusve disputantibus inter se Patriarchis, Sergio constantinopolitano, & sancto Sophronio hierosolymitano, silentium utrique imposuit. Postea Heraclii Imperatoris Ecthesis, etsi a Sergio, & pluribus Episcopis subscripta, nihilominus a Papa Joanne IV fuit condemnata. Sed cum pontificio decreto Paulus constantinopolitanus Sergii Successor morem non gessisset; alter Sergius Metropolita in insula Cypro illum apud Theodorum Papam accusavit in libello Papæ oblato aperte agnoscens, profitensque *sanctæ Sedis authoritatem in potestate S. Petro collata esse fundatam.* Idem Papa Stephano Doriensi Episcopo, quem suum pro Palæstina Vicarium nominavit, per litteras potestatem tradidit in causis ecclesiasticis decernendi, atque Episcopos a quodam Sergio Joppensi illegitime ordinatos, nisi resipiscerent,

*) De Stat. Eccles. Cap. 8, §. 2.

rent, deponendi. Tanta tunc Papæ potestas, etiam in Oriente, vel suis in Vicariis existebat, & hoc quidem virtute clavium S. Petro traditarum, uti expresse S. Martinus I testatur in epistola ad Orientales data, qua Joannem Episcopum Philadelphiæ suum Vicarium in omnibus Ecclesiis Hierosolymitanæ & Antiochenæ subditis instituit: „Quod facimus illa po„testate, quam a S. Petro accepimus, id exigente temporum calamitate. „— Fac ut hæc decreta ab omnibus fidelibus regionum illarum obser„ventur„ *).

§. 14.

Seculo octavo Germania nostra, & singulariter quidem nostra Patria digna fuit, quæ summæ Sedis attentionem ad se traheret. Viri apostolici Roma ad nos ablegati in his quoque terris Regnum Dei dilatabant. Necesse erat novas fundare Ecclesias, in iisque disciplinam instituere locis, & temporibus illis convenientem. Hac super re apud Fleurium occurrit Capitulare Gregorii II **), quo Legatis suis in Bavariam profecturis in mandatis dedit: „Ubi epistolas nostras reddideritis, cum Du„ce illius Provinciæ deliberabitis, ut congregetur Conventus Sacerdo„tum, Judicum, & omnium illius gentis Primorum — Jubebitis obser„vari traditionem Ecclesiæ romanæ — Episcopatus consideratis loco„rum distantiis, & cujuslibet Ducis jurisdictione creabitis, & cuilibet „Sedi terminos ponetis. Si tres, aut quatuor Sedes constitueritis, ma„jorem Archiepiscopo reservabitis, & congregatis tribus Episcopis no„vos ordinabitis ex authoritate S. Petri. Si virum inveneritis dignum, „qui in archiepiscopali Sede collocetur, aut datis litteris vestris eum ad „nos dirigatis, aut vobiscum adducetis.“ Ergo nostrorum Episcopatuum institutio, & in specie archiepiscopalis jurisdictio apud nos inde ex apostolicæ Sedis gratia suam trahunt originem. Ecclesiæ romanæ traditio fundamentum est primitivæ nostræ, & antiquissimæ disciplinæ, nec non, si ita loqui fas est, libertatum nostrarum ecclesiasticarum, eo forsitan in sensu, ut immunes ab acceptatione decreti essent nostri inferiores Prælati, & Pastores, si contra veterem Ecclesiæ romanæ traditionem Episcopi, aut Archiepiscopi vellent aliquid ordinare, quod uti facile præsumendum non est; utinam experiri non foret necesse! Præterea Episcopos ordinare, aut saltem confirmare, & Archiepiscopos constitue-

*) Fleury Hist. eccles. T. 9, L. 38, §. 54. **) Lib. 41, §. 30.

ſtituere, horumque, uti & illorum jurisdictioni limites ponere ad authoritatem S. Petri pertinere credebatur. Non defuit ſummorum Pontificum cura, quo majores adhuc progreſſus divina Religio in noſtra Germania faceret: hinc novos prioribus ſubmiſerunt Delegatos, inter quos præcipuus eminebat S. Bonifacius novorum Epiſcopatuum erector, quorum confirmationem litteris a Papa petiit, atque etiam ut cujuslibet Epiſcopi limites definirentur. Zacharias P. novos hosce Epiſcopatus confirmavit, at in epiſtola ad Burchardum Würzeburgenſem prohibuit, *ne quis alius præter Papæ Vicarium ibi Epiſcopos ordinet* *). Ex quo decreto iterum apparet, in Germania vel ab ipſa origine Epiſcoporum ordinationem, aut confirmationem non ad Metropolitas, ſed ad ſummum Pontificem pertinuiſſe.

§. 15.

Hactenus octo priora Eccleſiæ ſecula tantum obiter percurri, queis vel ipſo Febronio conteſtante juſtos intra limites pontificia jurisdictio continebatur, utpote falſis decretalibus nondum exiſtentibus. Unicum adhuc ex nono ſeculo exemplum græcæ Eccleſiæ haud poſſum præterire, tum quia ibi adhuc plane incognitæ fuerant Iſidori merces, tum quia falſis iſtarum præjudiciis omnes, etiam Orientis Eccleſias præter Occidentalem fuiſſe deceptas, ne Februniani quidem noſtri aſſerere audebunt. Ad notum itaque Photii ſchiſma venio. Cum S. Ignatius Conſtantinopolitanus Patriarcha Cæſarem Bardam ob vitæ inhoneſtæ ſcandala communione ſancta privaſſet; is furore adverſus S. Virum exardeſcens Concilium convocavit, in quo Epiſcopi, prout ſæpe jam contigit, mundano favore capti Patriarcha depoſito Photium, etſi laicum hominem elegerunt. Ut Sedis ſuæ firmitati conſuleret Photius, ad romanum Pontificem Legatos miſit quatuor Metropolitas, electionem ſuam, & Ignatii depoſitionem Romæ nunciaturos. Pontifex Nicolaus I hujus rei novitate contra Eccleſiæ Canones audita duobus a ſe Conſtantinopolin Delegatis præcepit, ut Synodo indicta canonice in rem inquirerent, ſibique totam renunciarent. Inſuper ad Michaelem Imperatorem epiſtolam dedit, in qua conqueritur, ſacra Sede inconſulta Conſtantinopolitano in Concilio Ignatium fuiſſe depoſitum, Laici quoque electionem reprehendit, quod contra Conciliorum, & SS. Pontificum decreta facta ſit, dein ita concludit: „In Conſecrationem hujus viri conſentire

*) Lib. 42, §. 34 & 35.

„tire non possumus; donec per Legatos nostros, quid in hac caussa „actum sit, ad nos relatum fuerit. Atque ut in omnibus rectus ordo „servetur, *volumus*, ut Ignatius in conspectu Legatorum nostrorum, & „totius Concilii veniat. — Tum si omnia nobis fuerint significata, „quid pro pace Ecclesiæ vestræ agendum sit, *apostolica Sanctione definie-„mus.*" Legatis Papæ Constantinopoli præsentibus, sed & Photii sollicitatione corruptis S. Patriarcha Ignatius ad ipsum Papam appellavit, inquiens: *Ducite me ad Papam, cujus judicium lubens subibo.* Idem S. Patriarcha in epistolis antea ad Episcopos missis adduxit Decretalem Innocentii P. pro caussa S. Chrysostomi, pariter quartum Canonem Sardicensem, vi cujus in locum depositi Episcopi, qui defendere se apud superius tribunal velit, non intrudi alium liceret, antequam Episcopus romanus sententiam pronunciasset. Mentitus itaque est Photius in sua ad Papam epistola negans Sardicense Concilium, & Decretales Pontificum apud Græcos recipi, cui Pontifex ita respondit: „Quod vero dicis, ne-„que Sardicense Concilium, neque Decretales SS. Pontificum a vobis „recipi, credere non possumus, maxime cum Sardicense Concilium, „quod penes vos in vestris regionibus actum est, ab omni Ecclesia „recipitur, decretales autem epistolæ a sacra Sede emanarunt, *cujus „Authoritate omnia Concilia confirmantur.*" Hoc adeo inter ipsos Græcos notum erat, ut ipsi Conciliabuli sui anno priore 861 contra Ignatium congregati a Papa confirmationem petierint, quam ille constanter negavit. Summe memorabilis ejusdem Papæ sententia est, quam Orientis Imperatori, hoc idem Concilium Constantinopoli habitum propter Episcoporum multitudinem commendanti, rescripsit: *Nos in Conciliis non ad numerum Episcoporum attendimus, sed sententiæ pronunciatæ justitiam æstimamus:* quod utique judicis est Concilio Superioris. In tertia epistola ad omnes Orientis Fideles directa, cum Pontifex Legatorum suorum acta reprobasset; tres Patriarchas, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum, item Metropolitas, & Episcopos speciatim ita alloquitur: „Vobis *Authoritate apostolica præcipimus*, ut de Ignatii, & Photii caussa „nobiscum eadem sentiatis, atque has litteras nostras in Diœcesibus ve-„stris prædicari curetis, quo ad omnium notitiam perveniant" *). Quid cogitatis Febroniani! quid est, quod tota Orientis Ecclesia tantam apostolicæ Sedis authoritatem agnoverit? etiamne illa æque, ac Occidentalis judicio vestro decepta fuit per Pseudo-Isidori mendacia?

*) Fleur. Tom. 12, Lib. 50, §. 11, 12, 18.

Num contra, ac tota retro antiquitas docuit, intolerabile papalis arrogantiæ jugum (vestra scilicet opinione) subito sibi, quin verbo contradiceret, imponi passus est totus Oriens? Num nativa sua, & essentialia jura tam turpiter pro nihilo vendiderunt omnes illi Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, & favente quidem sibi contra Papam Imperatore? Quid, quod ipse adeo Photius a Sede romana jam damnatus, eamque propterea contumeliis proscindens, hanc tamen jurisdictionis supremæ potestatem, cui hactenus se ipsum submiserat, impugnare non est ausus!

§. 16.

Mortuo Michaele Imperatore ejusdem Successor Basilius primam suam in eo posuit curam, ut detruso Photio legitimum Pastorem Ecclesiæ Constantinopolitanæ restitueret, quo facto mox ad romanum Pontificem epistolam misit, in qua ea, quæ fecerat, narrans ita pergit: „Jam Vestrum est ea, quæ fecimus, rata habere, & reliqua compone„re: nimirum *decernendum* vobis est, quid de illis faciendum, qui cum „Photio communicarunt. — Quia vero omnes fermo Episcopi, & Pres„byteri nostri hanc culpam admiserunt, rogamus, ut super eos vestra „misericordiæ viscera commoveri sinatis.“ S. Ignatius quoque in suæ ad Papam epistolæ exordio mox Primatum sanctæ Sedis, ejusque authoritatem, quam ad sananda totius Ecclesiæ vulnera accepit, sincere profitetur. His epistolis Hadriano II Papæ redditis Græcorum Legati multiplices gratias Ecclesiæ romanæ referebant propterea, quod a schismate ipsos liberasset; dein Imperatoris, & Patriarchæ nomine librum de Constantinopolitano Conciliabulo Papæ examinandum offerunt petentes, ut quid de illo sentiendum esset, *tamquam summum Ecclesiæ Caput* declaret. Pontifex Concilio Romæ habito Photium cum actis sui Conciliabuli anathemate feriit, ita sententiam concludens: „Quicunque, si ad ejus no„titiam *hæc sanctio apostolica* pervenerit, exemplaria illius Conciliabuli „penes se retinuerit, ea non indicaverit, vel igni tradiderit, excom„municetur, vel si Clericus est, deponatur. Quæ non solum de Con„stantinopolitanis, sed etiam Alexandrinis, Antiochenis, Hierosolymi„tanis, atque de omnibus omnino Fidelibus decernimus.“ Interim Pontificis Legati Constantinopolin advenientes Imperatori Basilio amicabiles exhibuerunt litteras, in quibus Papa petiit, ut in Concilio apud Orientales celebrando omnes subscribant decretis romani Concilii adversus illa Photii decreta celebrati. Imperator Legatis honorifice exceptis inter

alia

alia respondit: „Ab annis duobus cum Patriarchis Orientis, Metropo„litis, & Episcopis Ecclesiæ romanæ, *Matris nostræ*, judicium exspecta„mus" *). Ita ab orientalibus quoque Ecclesiis, ab ipsa Hierosolymitana, in qua primum nata est christiana Religio, tamquam universalis tamen omnium Mater agnita est romana Ecclesia. Igitur per prima octo secula usque ad tristissimam græci schismatis epocham ex monumentis præcipue orientalibus ostendi, quantum in totius Ecclesiæ regimine pontificia semper authoritas valuerit; restat, ut breviter adhuc ex Conciciliis, iisque generalibus demonstrem, quantam & hæc subjectionis, ac obedientiæ erga Papam necessitatem agnoverint.

§. 17.

Atque de Nicæno primo universali incipiam: Can. 6 profitetur, prout expresse Patres Chalcedonenses Act. 16 declararunt, *Ecclesiam romanam babuisse semper Primatum.* Non hic intelligendum esse inertem, aut vani dumtaxat honoris absque jurisdictione Primatum, res per se ipsam manifesta est, neque enim Alexandrino, aut Antiocheno Patriarchis suus inter suos Primatus sine jurisdictione adjudicabatur. Huc forsitan adhuc spectat sequens Canon 39, qui ita latine legitur: „Ille, qui „tenet Sedem Romæ, est primus sicut Petrus, cui data est potestas in „omnes Principes christianos, & omnes populos eorum, ut qui sit Vi„carius Christi Domini nostri super cunctos populos, & universam Ec„clesiam christianam, & quicumque contradixerit, a Synodo excommu„nicetur." Hujus autem Concilii plus, quam 20 Canones fuisse confectos, seu, si ita loqui præplacet, *statuta*, præter Franciscum Turrianum insigniter eruditum, etsi vulgo nostri ævi contemtum, fortiter probat doctifs. Cardinalis d'Aguirre **). Præterea Nicæni Patres acta Concilii ad Sylvestrum Papam transmiserunt, ejus assensu confirmanda, & roboranda, uti constat ex Felicis III epistola IV: „Eam vocem se„quentes (Tu es Petrus, & super hanc Petram) trecenti decem, & „octo SS. Patres apud Nicæam congregati confirmationem rerum, at„que authoritatem sacræ romanæ Ecclesiæ detulerunt." Aliunde pontificiam in omnes Ecclesias authoritatem tunc fuisse agnitam Sardicense Concilium a. 347 testatur ***): „Hoc enim optimum, & congruentissi„mum esse videbitur, si ad Caput, id est, ad Petri Apostoli Sedem de

 „sin-

*) Ibid. Lib. 51, §. 18, 26. **) Conc. Hisp. T. 1, Differt. 8.
***) Epist. ad Jul. I.

„singulis quibusque, Provinciis Domini referant Sacerdotes." En Caput totius Ecclesiæ, utique non iners, sed viribus præditum, id est, S. Petri Sedem, cui ligandi, solvendi, pascendi universalis jurisdictio divinitus concessa est.

§. 18.

Sat notum eruditis omnibus est, Constantinopolitanam I Synodum ad œcumenicam authoritatem nonnisi occidentalis Ecclesiæ, maxime autem romani Pontificis consensu pervenisse. Plura in hoc Concilio memoratu digna sunt, quæ monarchicum Papæ in tota Ecclesia Imperium attestantur. 1mo Antequam ad Synodum Patres convenirent, unacum Imperatore Theodosio ad Damasum legationem decernunt, ut quid ille sentiret, explorarent, & fideliter sequerentur. 2do Macedonium damnantes non suis utuntur verbis, sed missis a Damaso anathematismis. 3tio Cum rumor spargeret, Patres ultra debitos terminos fuisse progressos, Pontifex acta Synodi ad examen vocavit, eaque confirmavit, quæ Orientales ad normam fidei decrevere, Canones autem contra statuta Patrum editos rejecit. 4to Papa ad Concilium œcumenicum Orientales Romam vocat, eumque in finem ad Imperatorem litteras scribit. Nec Imperator, nec Episcopi contra Papam reclamant, quasi indebita sibi jura arrogantem, sed humilem per Legatos synodicam mittunt, qua promtam obediendi voluntatem, sed & gravissimas, queis impediuntur, caussas significant. 5to Damasus in Rescripto sua jura magnifice sustinet, *filios* appellando, non tantum *fratres* Orientis Episcopos in universali apud ipsos Concilio congregatos, quos propterea laudat, quod *debitam Sedi apostolicæ reverentiam* tribuerint. Insuper Timotheum Apollinaris discipulum, quem orientales Episcopi a Papa deponi petierunt, jam ab apostolica Sede depositum declarat. Ergo quarto jam seculo ne orientales quidem Episcopos deponendi potestatem habuerunt, quin pontificia authoritas intercederet *).

§. 19.

In Concilio Ephesino I a. 431 habito suprema Pontificis potestas, seu Monarchia mirifice eminuit. Cœlestinus enim Papa in caussa Nestorii legem, & decreta toti Concilio præscripsit, Legatis suis mandavit, ut si Episcopi diversa sentirent, ipsi eos sententia sua ad unitatem redige-

*) Rom. Pontif. summa Authoritas Lib. 1, Cap. 3.

digerent: *Ad disceptationem si fuerit deventum, vos de eorum sententiis judicare debetis, non subire certamen.* Ipsi Ephesini Patres adversus Nestorium non se proferre, sed exequi judicium fassi sunt: *Coacti per S. Canones, & litteras sanctissimi Patris, romani Episcopi, Cœlestini lacrimis suffusi, & pene inviti ad lugubrem banc sententiam urgemur* *).

§. 20.

Splendidiora adhuc testimonia pontificiæ authoritatis ex Actis Concilii Chalcedonensis elucent. Ante omnia Pseudo-Concilium Ephesinum II solus Leo Papa sua authoritate contrivit teste Gelasio I **): „S. Memoriæ Flavianum Pontificum congregatione damnatum ***) pari „tenore, quoniam sola Sedes apostolica non consensit, absolvit, po„tiusque, qui illic receptus fuerat, Dioscorum secundæ Sedis Præsulem „sua authoritate damnavit, & impiam Synodum non consentiendo sub„movit, ac pro veritate, ut Synodus Chalcedonensis fieret, sola de„crevit.“ Posthæc in ipsa Synodo Chalcedonensi Patribus congregatis epistola S. Leonis ad ipsos scripta, quin vel unus contradiceret, fuit prælecta, in qua Pontifex expresse disputari prohibet de fide jam a se exposita, inquiens: „Unde Fratres charissimi! rejecta penitus audacia „disputandi contra fidem divinitus inspiratam vana errantium infidelitas „conquiescat, *nec liceat defendi, quod non licet credi:* cum secundum evan„gelicas authoritates, secundum propheticas voces, & apostolicam do„ctrinam plenissime, & lucidissime per litteras, quas ad B. Memoriæ Fla„vianum Episcopum misimus, fuerit declaratum, quæ sit de Sacramen„to Incarnationis D. N. J. C. pia, & sincera confessio“ ****). Actione 1ma: Concilii dum Paschasinus Papæ Legatus Dioscorum Alexandriæ Antistitem inter judices sedere vidit, assurgens ait: „Beatissimi, atque „apostolici Viri Papæ urbis Romæ, quæ est Caput omnium Ecclesiarum, „*præcepta* habemus præ manibus, quibus præcipere dignatus est ejus „Apostolatus, ut Dioscorus Alexandrinorum Episcopus non sedeat in „Concilio, sed audiendus intromittatur. Hoc nos observare necesse „est, eum dare rationem, quia Synodum ausus est facere sine autho„ritate

*) Ibid Cap. 4. **) Epist. 13.

***) Quanta Ecclesiæ strages, si Concilium supra, & contra Pontificem esse posset!!

****) Falsum est a Patribus Chalcedonensibus regulam fidei a Leone datam fulsse ad examen vocatam, quasi de veritate doctrinæ adhuc dubitassent: jam antea enim eidem subscripserant.

„ritate Sedis apostolicæ, quod numquam licuit, numquam factum est." Jussioni Leonis obtemperatum est, Dioscorus in medio stare, & judicium subire jussus. Secus de Theodoreto, Cyri Episcopo actum, qui in Concilio admissus est ea sola ratione, quia S. Leo ei Episcopatum restituit, prout Acta testantur. Inter accusationes contra Eutychetem prolatas ea quoque fuit, quod S. Leonis epistolam respuerit: „Et posthæc „omnia insuper & contra ipsum, cui vineæ custodia a Salvatore commissa „est, ostendit insaniam, id est, contra tuam Sanctitatem — epistolam quidem tuæ respuens Sanctitatis." Actione 16ta rogant Patres Synodum a Leone confirmari, in specie quoad prærogativam Constantinopolitano Episcopo Can. 28 concessam: „Rogamus & tuis decretis nostrum ho„nora judicium, & sicut nos Capiti in bonis adjecimus consonantiam, „sic & Summitas tua *filiis*, quod decet, adimpleat." Ita Præsules tantum se Leonis filios nominant suam indicantes submissionem, & profitentur ad complementum sui in Concilio judicii decere summæ Sedis confirmativum decretum: immo cum Papæ confirmatio retinente Anatholio Constantinopolitano, qui suæ ambitionis repulsam tulerat, diutius non comparuisset, Patrum precibus exoratus Imperator Marcianus ad Leonem P. scripsit, anxietatem Fidelium exponens, ne ipsius Eutychianæ hæresis damnatio ambigua videretur. Tantum authoritatis tunc pontificiæ litteræ habebant, quæ in publicis Ecclesiis prælegebantur, ut in omnium Fidelium notitiam venirent. Demum 28 Canonem, etsi totius Synodi consensu roboratum, Pontifex irritum pronunciavit, nec ullis duorum Imperatorum, & Imperatricis precibus, ut consentiret, inflecti se passus est, rescribens: „Satis sit Anatholio, quod Vestræ pie„tatis auxilio, & mei favoris assensu Episcopatum tantæ urbis (Con„stantinopolitanæ) obtinuit." Item: „Consensiones Episcoporum SS. „Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes — in irritum „mittimus, & *per Authoritatem B. Petri Apostoli* generali prorsus defini„tione cassamus" *). Tantumne Leo M. potuisset, nisi universali etiam Concilio Superior fuisset?

§. 21.

Propter famosam trium Capitulorum caussam a. 1553 celebrata fuit Synodus Constantinopolitana II. Cum orientales Episcopi satis perpectum haberent, fieri non posse œcumenicum Concilium, nisi Rom. Pon-

*) Lib. sup. cit. C. 5.

Pontifex vel per se, vel per Legatos præsideret; omnem moverunt lapidem, ut Vigilium P. ad præsidentiam permoverent. Quamobrem per solemnem legationem trium Patriarcharum cum sexdecim Metropolitanis eum tunc in urbe præsentem invitarunt. At plura non poterant omni suo nisu impetrare, quam ut Pontifex promitteret, postero die se manifestaturum, quid sibi de hoc conventu placuerit. Animadversione hic plane dignum est, Orientales non eo progressos, ut Vigilio *citationem* intimarent, quemadmodum Basileenses ausi sunt erga Eugenium IV; sed illi in Concilio licet congregati, tanta cum reverentia de summo Pontifice locuti sunt, ut ipse Fleurius in sermonem Patrum orientalium suam fecerit annotationem, quam magna tunc de pontificia authoritate persuasio fuerit *). Inter Sess. 6tam, & 7mam Vigilius celebre suum *Constitutum* fecit publicari, in quo pro fundamento futuri judicii statuit definitiones SS. Patrum, quatuor primorum Conciliorum generalium, & romanorum Pontificum: pariter legem Patribus dedit, ne circa tria Capitula quidquam proferant, ante sententiæ suæ promulgationem: „Antiquum, & regularem custodientes ordinem, ne ante „nostræ, hoc est, Sedis apostolicæ, cui per Dei gratiam præsidemus, „promulgationem sententiæ quidquam proferre tentarent.“ Constitutum porro his claudit verbis: „Statuimus, & decernimus, nulli ad or„dines, & dignitates ecclesiasticas pertinenti licere quidquam contra„rium his, quæ præsenti asseruimus, & statuimus Constituto, de sæpe „dictis tribus Capitulis aut conscribere, vel proferre, aut componere, „vel docere, *aut aliquam post præsentem definitionem movere ulterius quæ„stionem.*“ Denique Act. 8 a Concilio trium Capitulorum damnatio pronunciata fuit ad normam pontificii constituti: „Servemus, ajunt Pa„tres, unitatem ad apostolicam sacrosanctæ Ecclesiæ Sedem antiquioris „Romæ, omnia secundum tenorem lectarum apicum peragentes.“ Concilii Acta Vigilius sua authoritate confirmavit, ut patet ex epistola ad Eutychium CP., quam Petrus de Marca primus evulgavit, uti eam accepit ab antiquo volumine in Bibliotheca regia asservato, pro qua adornanda idem etiam Dissertationem lucubravit sub hoc titulo: *De decreto P. Vigilii pro confirmatione Synodi V.* Quamvis Joan. Garnerius in Notis ad *Breviarium* Liberati suspectam facere hanc epistolam voluerit; rationes tamen exigui adeo momenti adduxit, ut facile illas Natalis Alexander dilueret **).

§. 22.

*) Hist. eccles. L. 33, §. 50.

**) Lib. sup. cit. C. 6.

§. 22.

Dum generale Concilium Conſtantinopolitanum III contra Monothelitas meditabatur Conſtantinus Auguſtus, cognomine Pogonatus; hac ſuper re antea romanum Pontificem conſuluit a. 678 epiſtola eidem inſcripta: *Sanctiſſimo, & beatiſſimo Archiepiſcopo antiquæ noſtræ Romæ, & univerſali Papæ.* S. Agatho tunc Pontifex Synodo Romæ indicta duas ad Orientales epiſtolas, quas *Suggeſtiones* vocant, reſcripſit, in quarum prima Auguſtis inſcripta, poſtquam Sedis apoſtolicæ doctrinam de divina Trinitate, ceu fidei regulam propoſuit, ita pergit: „Porrigere dignemini „clementiſſimam dexteram apoſtolicæ doctrinæ, quam Cooperator pio„rum laborum veſtrorum B. Petrus Apoſtolus tradidit — quia ejus con„feſſio a Patre de cœlis eſt revelata, qui & ſpirituales oves Eccleſiæ „ab ipſo Redemtore omnium terna commendatione paſcendas ſuſcepit, „cujus adnitente præſidio hæc apoſtolica ejus Eccleſia numquam avia „veritatis in qualibet erroris parte deflexa eſt, cujus authoritatem, ut„pote Apoſtolorum omnium Principis ſemper omnis catholica Chriſti „Eccleſia, & univerſales Synodi fideliter amplectentes in cunctis ſecu„tæ ſunt" *). In altera vero ad Synodum epiſtola Pontifex per ſuos Legatos Patribus fidei regulam præſcribit, inquiens: „Perſonas de noſtræ hu„militatis ordine prævidimus dirigere ad Veſtræ fortitudinis veſtigia, quæ „omnium noſtrorum ſuggeſtionem, in qua & apoſtolicæ fidei noſtræ con„feſſionem prælibavimus, offerre debeant, *non tamen tamquam de incer„tis contendere, ſed ut certa, atque immutabilia compendioſa definitione profer„re*, ſimpliciter obſecrantes, ut hæc eadem omnibus prædicari, atque „apud omnes obtinere jubeatis. — Qui vero hæc confiteri noluerint, „ut infeſtos catholicæ, atque apoſtolicæ confeſſioni perpetuæ con„demnationis reos eſſe cenſemus: nec aliquando tales in noſtræ humi„litatis collegio, niſi correctos ſuſcipere patimur." Si Concilio viſum fuiſſet, Papam a Chriſti inſtitutione aberrare, & injuſtam ſibi, quam non haberet, arrogare poteſtatem; debuiſſet ſane vi officii, & aſſiſtente ſibi ſancto Spiritu arrogantiæ Agathonis ſub falſa pietatis ſpecie decipien-

*) Forte Honorium quis in exemplum erroris hoc loco velit adducere; ſed miſſis iis, quæ in obſcuriſſima hac quæſtione adhuc dubia ſunt, de quibus legi meretur inter Bollandiſtas doctiſs. Stiltingius, breviſſime reſpondeo Honorium ad particulares quosdam Epiſcopos ſuum dediſſe reſponſum, ceu œconomiæ prudentis, ut putabat, regulam, nequaquam vero Eccleſiæ ſuæ publicam, & univerſaliter tenendam fidei profeſſionem voluiſſe definire.

cipientis resistere, ne demandato sibi a Deo munere ad maximum Fidelium damnum, & ecclesiastici regiminis eversionem abuteretur. Tantum vero abest, ut orientales Præsules adversus sanctum Pontificem sese opposuerint, ut potius omni cum reverentia ejus jussa impleverint. Hac enim Papæ epistola Act. 4 prælecta omnes in eam consenserunt, & ut ipsi Act. 18 fatebantur, pontificias suggestiones fideliter susceperunt, expansisque manibus amplexi sunt, sibi acclamantes: *Petrum per Agathonem fuisse locutum.* Itane ergo jam Petrus tantum habuerit authoritatis, quæ universali Concilio superior fuerit? Hoc orientalium Patrum septimo seculo judicium nostrorum confundit Febronianorum calumniam, ad tantam authoritatem post octo primum secula malis artibus Pontifices sese elevasse *).

§. 23.

Furentibus in Oriente Iconomachis a. 787 Orientalium vota pro œcumenico Concilio Augusti Constantinus, ejusque mater Irene ad Rom. Pontificem Hadrianum I transmiserunt, qui in Concilium Nicænum II consentiens, rem tamen ipsam antea decidit, Augustis imperans, ut si velint Ecclesiæ ulnis recipi, prius religiosum imaginum cultum restituant: insuper Pseudo-Synodum contra S. Imagines celebratam anathemate damnat, idemque ad Tarasium Patriarcham CP. perscribit cum depositionis comminatione, nisi & suum studium ad imaginum restitutionem fideliter conferat. His Papæ litteris in Concilio Act. 1 prælectis sine ullo earum examine Patres professi sunt, per ipsas se cognovisse, qualis sit Ecclesiæ catholicæ sensus. Patriarcha CP. Tarasius nomine totius Concilii ad Papam rescripsit: „Cum perlatæ primitus Vestræ fraternæ „Sanctitatis litteræ legerentur, præstolabantur omnes spiritualibus edu„liis, tamquam in regalibus cœnis fruentes, quæ Christus per litteras „tuas epulantibus præparabat.“ Ita Christus per os Petri, ejusque Successorum loqui antiquitus ab universali Ecclesia credebatur. Quæ res tam clara est, ut Natalis Alexander in historia sua Seculi 8vi negare non potuerit, litteras Rom. Pontificum directrices fuisse œcumenicarum Synodorum, & hinc publice in illis prælegi debuisse **).

*) Ibid. C. 7. **) Ibid. C. 8.

§. 24.

Recurrit denique Concilium generale CP. IV, quod supremæ in Papa potestatis ab ipsis Orientalibus agnitæ documentum est omni exceptione majus. Hadrianus II per suos Legatos regulam præscripsit ab omnibus, queis Synodo interesse liceret, antea subscribendam. Act. 1 prælecta fuit hæc subscriptionis formula, & ab universali Synodo approbata: in hac varia leguntur nostra animadversione dignissima; en quædam excerpta: „Prætermitti non potest sententia Jesu Christi dicen„tis: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quod „effectus probavit, quia in Sede apostolica semper catholica Religio est „immaculate conservata. Ab hujus ergo Sedis fide, atque doctrina se„parari minime cupientes, & Patrum, *præcipue sanctæ Sedis apostolicæ* „*Præsulum constitutiones* in omnibus sequentes anathematizamus omnes „hæreses simul cum Iconomachis. Anathematizamus etiam Photium „sanctæ Sedis Constantinopolitanæ usurpatorem, usque dum se sacræ „Sedis judicio subjiciat: & conciliabulum suum anathematizet. — Tota „mente amplectimur, quæ sacra Sedes de Patriarcha nostro Ignatio decrevit, „*ut in communione illius Sedis esse mereamur, in qua est integrum, & veræ Reli„gionis fundamentum.* Illorum nomina, qui ab ea sunt separati, inter sacra „mysteria non recitabimus. Hanc professionem ego N. Episcopus manu „propria scripsi, & tibi Hadriano *summo Pontifici, & Papæ universali* per Le„gatos tuos obtuli." Ipse Natalis Alexander hoc loco ita commotus est, ut quasi admirans exclamarit: *Magnificum Primatus romani Pontificis argumentum!* Sed quam mirabilius, doctum tunc Virum attendere noluisse, in quo primatus se ostenderit, in eo scilicet, quod *universa Synodo superiorem Papa se gesserit, Orientis Episcopis approbantibus.* Act. 7 tres recitatæ sunt allocutiones Hadriani ad Concilium: in tertia vehementius in Photium invehitur, qui ausus est, contra Nicolaum Pontificem judicium proferre: „Quis umquam Vestrum, ait ad Patres, tale quid, precor, „audivit, vel quis hujusmodi temeritatis immensitatem legitur invenis„se? siquidem romanum Pontificem de omnibus Ecclesiarum Præsulibus „judicasse legimus, de eo vero quemquam judicasse non legimus." Tum respondit Concilium hanc Photii temeritatem extrema damnatione dignam esse: „Quomodo temeratores isti non sunt facti *super Magistrum,* „quando adversus apostolicam Sedem, *quæ ceterarum quoque Sedium magi„stra est,* etiam os injurias vomens aperuisse probantur? — Nemo „umquam apostolico culmini, *de cujus judicio non licet retractari,* manus

„ob-

„obvias audacter intulit, nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se „voluit judicari.“ Summe memoranda hæc pro nostris temporibus veteris Ecclesiæ, & orientalis quidem sententia! Demum in Encyclica ad omnes fideles directa Patres Constantinopolitani aperte supremam Papæ supra totum Concilium potestatem fatentur, Photium a se depositum, & a tota Ecclesia alienatum dicentes *per datam sibi potestatem in Spiritu sancto a primo, & magno Pontifice Hadriano* *).

§. 25.

Præter universalia hæc, & quidem Orientis Concilia Coronidis loco domesticum, si ita loqui licet, originalis in Germania disciplinæ monumentum adhuc producam ex Synodo ab Apostolo Germaniæ a. 742 habita, de qua ipse Bonifacius Epist. ad Cudwertum Dorovernensem Episcopum ita testatur **): „Decrevimus in nostro synodali „conventu, & confessi sumus fidem catholicam, & unitatem, & subje„ctionem romanæ Ecclesiæ, finetenus vitæ nostræ velle servare S. Petro, „& Vicario ejus velle subjici, Synodum per annos singulos congrega„re ***), Metropolitanos pallia ab illa Sede quærere, & per omnia „*præcepta Petri canonice sequi* desiderare, ut inter oves sibi commendatas „numeremur. Et isti confessioni universi consensimus, & subscripsi„mus, & ad corpus S. Petri Principis Apostolorum direximus, quod gra„tulando Clerus, & Pontifex romanus suscepit.“ Sane ipsi Episcopi oves sunt ad ovile Petri pertinentes; ab illo igitur pascendi, regendique, hoc est, pastorali ejusdem regimini subjecti. En tibi, veritatis amans Lector! per integra octo prima Ecclesiæ Secula, ex orientalibus præcipue Conciliis testimonia quam certissima, clarissimaque pontificiæ semper agnitæ, ejusdemque supremæ jurisdictionis, ut manibus jam, si velis, nostrorum Febronianorum falsitatem palpare possis, prætexentium, posteriori primum ignorantiæ ævo malis artibus pontificiam potestatem accrevisse.

*) Ibid. C. 9. **) Inter Bonifacianas 105.

***) Illo igitur Seculo, germanicæ Ecclesiæ initio, ubi pura adhuc disciplina viguit, sub S. Bonifacio, Synodorum celebrationis impedimentum Episcopis Germaniæ non videbatur subjectio erga apostolicam Sedem, vel ejudem Legati præsentia; imo quod semper maxime ab Episcopis catholicis æstimabatur, erat communio cum supremo suo Capite, & omnium Pastore. Suspecta res est, dum Episcopi Papam consiliorum suorum conscium fieri reformidant.

§. 26.

Universalia Concilia & ore, & ipso opere profitebantur, se Pontifici maximo subjectionem, & obedientiam debere. Taceant jam nostri absurdi cavillatores Pontificis decreta noviter a se conficto cuidam episcopali *Placeto* subjicientes. Demonstratum est enim, immo & definitum fidei catholicæ dogma, quod salva salute negari non potest, ab omnibus fidelibus, ergo & quolibet Episcopo, aut Archiepiscopo, totius Ecclesiæ Capiti, & Christi Vicario obedientiam esse præstandam *). Non propterea inferiori Pastori, qualis Episcopus est, facultas denegatur, cum debita erga Superiorem reverentia eumdem commonefaciendi suspenso interim obedientiæ exercitio, si quod forsitan in specie decretum emanaverit particulari cuidam loco vix applicabile. Hæc, inquam, facultas subordinationi haud officit, eademque in Parocho est episcopalis decreti executionem simili ex caussa interim suspendente. Nisi ad invidiam dicta forent, quæ Febronius ait de Episcopis **), quomodo erga legem pontificiam habere se debeant; eadem possent æquali jure asseri de Parochis respectu decreti episcopalis: „Pertinere scilicet ad Epi„piscopi diœcesani superiorem Pastoratum, ut leges, quas necessitas, vel „utilitas Ecclesiæ hic, & nunc postulare videbatur, universali Diœcesi „*proponat:* has propter *intrinsecam* earum æquitatem Parochi tenebuntur „acceptare, quando eas judicabunt aptas ad promovendum bonum Reli„gionis, & disciplinæ ecclesiasticæ, & postquam statui publico regni „(seu politico juri sui Principis) nullum dignoscantur afferre præjudi„cium." Quam delicata hæc res sit, ne forsan in hujusmodi casu Parochus reverentiam violet suo Superiori debitam, optime id a Curialistis archi- aut episcopalibus didiceris.

§. 27.

Perabsurda porro est, etsi in scholis jam pervulgata opinio, pontificia lege subditos non ligari, nisi ab Episcopo loci acceptata sit, & promulgata. Bonam fidem, aut ignorantiam subditi in hoc casu sufficere, ad excusandam prævaricationem facile admitto: hæc duo siquidem quemcunque Diœcesanum excusare possunt, si contra episcopale decretum egerit a suo Parocho, & Pastore ordinario nondum promulgatum. Quis autem serio dicat a *Placeto* Parochi legem episcopalem subditos obli-

*) Conc. Florent. in Definit. fidei. Item Trident. Sess. 25 de Reform. C. 2.
**) De Stat. Eccles. C. 5, §. 2, n. 4.

obligandi vim nancifci? Hanc quæftionem erga Curialiftas Archi- aut Epifcoporum inftituo, & ut iftorum majus jus contra pontificiam legem mihi oftendatur, jure meo poftulo. Dum Clemens XII fe offenfum oftenderet, eoquod in Conventu Cleri gallicani aliqui dixiffent, Bullam *vineam Domini* non obligare ante acceptationem Corporis Epifcoporum, eamque ex parte illorum fieri *per viam judicii;* Præfules gallicani a. 1711 data ad Papam epiftola declararunt, fe non intelligere acceptationem, quæ fit *folemnis*, neque ut Conventus Epifcoporum velut *judex* Bullam examinaret, fed ut conformitatem fuæ doctrinæ cum apoftolica fignificarent. Non igitur per modum *judicialis approbationis*, fed *pro conformitate inftructionis* Epifcopis licet apoftolica difcutere decreta. Haud equidem me latet contrariæ opinionis recentiffimum, fed & falfiffimum fundamentum, fcilicet Papam non *ordinaria*, fed *immediata* gaudere in Diœcefanos jurisdictione, ficut tamen Epifcopus gaudet in Parochianos. Verum, qua mihi ratione ordinariam Epifcopi in quamlibet Parochiam potius, quam Papæ in diœcefin evinces poteftatem? Sane Parochus eodem jure fe *Ordinarium* Parochiæ dicet, quo Epifcopus dicitur Ordinarius diœcefis: uterque jure divino eft, aut uterque humano; etfi hic illo fuperior. At Epifcopo quoque fuperior Papa eft, fimulque *Ordinarius* uterque. Omnes enim fideles obedientia erga Papam ligantur, ut ipfa fidei catholicæ profeffio, omnibus fane communis, continet: *Romano Pontifici, B. Petri, Apoftolorum Principis Succeffori, & Jefu Chrifti Vicario veram obedientiam fpondeo, ac juro.* Nonne *Ordinarius* *) mihi Superior eft, qui vices Chrifti erga me gerit, qui S. Petro fuccedit, cui omnes, & fingulæ oves ad pafcendum *immediate* traditæ fuerunt, cui poteftas data in univerfa terra quidquid ligandi, folvendive, qui ex œcumenici Concilii Lateranenfis IV definitione *ordinariæ* poteftatis in tota Ecclefia primatum habet, cui veram fpondere, & jurare debui obedientiam? An militi, qui fub centurione ftat, nihil *immediatæ* imperare poteft generalis Dux exercitus? Quid eft, quod dilucularii noftri rem cuilibet proletario notam in fola Ecclefia, quæ eft velut acies bene ordinata, non videant? Si quis Epifcopus ordinariam in fua diœcefi poteftatem abneget; forte Parochus eamdem in fua Parochia Epifcopo negabit: & mundus judicet, quis cauffam fuam ex ipfa ratione, ex rei æquitate, ex primæva inftitutione, ex factis hiftoricis, iisque publicis, & prag-

*) Hic intelligitur *Ordinarius* jure, non exercitio Paftoratus, fecus enim certiffime Epifcopi non tam forent Parochianorum *Ordinarii*, quam Parochi.

pragmaticis, ex Patrum teſtimoniis, ex divinæ Scripturæ oraculis fortius ſit defenſurus. Hac ſuper re legi meretur libellus vernaculus authoris, quod ſcitur, Ratisbonenſis, dignitate, & eruditione inſignis *).

§. 28.

Sed quod præcipue offendit Punctatores Emſanos, eſt formula obedientiæ, & fidelitatis, quam ſinguli Germaniæ Epiſcopi in ſua conſecratione Pontifici jurare debent. Hosce igitur ad ipſam originem hujusmodi juramentorum reducam oportet. Inde enim a Seculo V, ut doctiſs. Thomaſſinus docet **), juratam fidem Archi- & Epiſcopi exegerunt, illi quidem a ſuis Suffraganeis, iſti vero ab inferioribus Clericis. Neque id fruſtra: etſi enim alias jam eſſent ad obedientiam obſtricti; expreſſius tamen obligatio inculcabatur, quo conſtantius obſervaretur, ut Concilium Toletanum XI de a. 676 loquitur: *Solet plus timeri, quod ſingulariter pollicetur, quam quod generali innexione concluditur.* Seculo VIII S. Bonifacius Germaniæ Apoſtolus, & Epiſcopi ſecum in Concilio congregati primum ſolemne obedientiæ juramentum ***) & ſponte quidem ſua romano Pontifici Gregorio II præſtiterunt: rebus enim eccleſiaſticis per Galliam miſere collapſis intellexerant ad Eccleſiæ bonum nihil eſſe utilius, nihil efficacius, quam arctiſſimam cum ſupremo Capite connexionem. Sed hodie maximus lapis offenſionis eſſe dicitur formula juramenti, qua non amplius *canonica* ſolum obedientia, ſed & fidelitas ei ſimilis, quam *Vaſalli* ſuis dominis præſtare debent, ab Epiſcopis Papæ juranda eſt. Nolim ego juſtiſſimas, ſed & odioſiſſimas cauſſas, haud quaquam Epiſcopis glorioſas, ſingillatim hic exponere, quare S. Gregorius VII ab Aquilejenſi Patriarcha, & poſtea illius Succeſſores a Germaniæ Epiſcopis hoc juramentum exegerint. Id generatim noſtros Archi- & Epiſcopos oportet meminiſſe, moleſtam ſibi hodiernam jurandi formulam inde ex quorumdam Anteceſſorum ſuorum defectibus ab apoſtolico culmine profluxiſſe. An noſtris diebus adhuc neceſſaria videatur tam ſtricta, & explicita Epiſcoporum promiſſio ſuæ erga apoſtolicam Sedem fidelitatis, & dependentiæ, id ego non definiam, ſed Publici judicio relinquam, hoc unice cum laudato Thomaſſino admonens: *Satius eſt remediis minus neceſſariis uti, quam iis abſtinendo in eas revolvi calamitates, quibus rurſum ſummopere neceſſaria ſint.* §. 29.

*) L. Weißmanns neue Bemerkungen über das Reſultat des Emſerkongreſſes 1788.
**) Vetus, & nova Eccleſiæ diſciplina Tom. 2, Lib. 2, Cap. 44, 45, 46.
***) *Canonica* hæc vocabatur obedientia, quippe ex antiquis Canonibus Papæ debita.

§. 29.

Nonne autem injusta sunt, & servatu impossibilia, quæ nostri Episcopi imperii Principes Papæ juramento promittere tenentur? Non, injusta sunt, dico, sed plane justissima, ad quæ aliunde, etiam sine jurejurando Episcopi tenerentur. Nam quilibet christiani Principes, multo magis ecclesiastici jure divino sunt obligati ad potentiam suam contra sanctæ Religionis hostes juste adhibendam. Item temporalia quoque bona S. Matris suæ, romanæ Ecclesiæ, & quæ ad decorem spectant, & authoritatem supremi fidelium Capitis non tantum Episcopi, verum etiam omnes Christiani pro suis viribus conservare, & defendere tenentur. Ea autem quam optime ab ipsis Imperii Principibus servari possunt, si dare parati sint Deo, quæ Dei, & Cæsari, quæ sunt Cæsaris. Rem hanc Barthelii, æstimatissimi apud nos Jurisconsulti propriis verbis declarabo, qui, ubi de Concordatis Germaniæ a Pontifice Nicolao V confirmatis tractavit, ita concludit *): „Hoc igitur efficaci sane „est argumento, nec Nicolaum, summum Pontificem alia juramenta ab „Episcopis Imperatori, & aliis præstanda subjectioni sibi ab iisdem debi-„tæ præjudicare credidisse, nec Status concordantes illud juramentum, „quod summo Pontifici in consecratione emittitur, cum Imperii detri-„mento conjunctum, aut imperatoriis juribus adversum existimasse. „Certe nec prudens quispiam, nisi vel aversione quadam in Sedem apo-„stolicam, vel partium studiis, aut Religionis, educationisve præjudi-„ciis nimium radicatis præoccupatus fuerit, ex indole, aut tenore ju-„ramenti ipsiusmet damni alicujus, aut Imperatori, aut Imperio perti-„mescendi umbram facile inveniet, dummodo duplicem, quam Episco-„pi Germaniæ gerunt, personam penitius consideraverit. Sic enim ju-„ramentum a Principibus ecclesiasticis, tamquam Episcopis summo Pon-„tifici tantum quoad ea, quæ ad veram utilitatem, & jura Ecclesiæ ve-„ra pertinent præstari; nequaquam vero ea, quæ cum Imperii detri-„mento, conjuncta sunt, aut ad illud propiorem respectum involvunt, „concernere haud difficulter intelliget. Nihil sane aliud disertus ejus-„dem tenor exigit, nisi ut secundum Christi monitum & Deo, & Pon-„tifici reddantur, quæ Dei sunt, atque Pontificis; & Cæsari, ac Impe-„rio, quæ sunt Cæsaris, ac Imperii: qua regula veram Imperii simul, „& Sacerdotii concordiam cum utriusque semper felicitate arctissime „conjunctam contineri certum est.“

*) De Concord. Germ. Differt. 3, Cap. 3, §. 39.

COROLLARIUM II.

De jure caussas majores ad se vocandi, seu reservandi.

§. 1.

Ea est omnium Catholicorum æque, ac ipsorum adeo Febronianorum sententia, eum in finem a Christo universalis Ecclesiæ Primatum Petro fuisse commissum, ut unitas inter fideles omnes conservaretur, prout S. Hieronymus dixit *): *Unus eligitur, ut Capite constituto schismatis tolleretur occasio.* Idem jam antea Cyprianus in epistola ad Cornelium P. perscripsit: „Neque aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt „schismata, quam inde quod Sacerdoti Dei non obtemperetur, nec „*unus* in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Christi cogitatur." Quin ipsi Apostolorum ævo proximus S. Irenæus præclarissimum dedit testimonium, ad romanam Ecclesiam, tanquam ad unitatis centrum omnes reliquas particulares debere convenire, & hujus traditione originaria quascunque noviter inventas hæreses confundi **): „Ecclesiæ ab Apostolis Romæ fundatæ traditionem indicantes confundimus eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel vanam „gloriam, vel per cæcitatem, & malam scientiam, præterquam oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem Principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam." Ita quam certissimum est omnium ovium curam soli Petro traditam fuisse, ut sub uno Pastore unum esset Christi ovile: *Pasce oves meas.* Ergo jus pontificii Primatus essentiale, & immediate in divina institutione fundatum vel ipsis adversariis haud diffitentibus est *omnium Ecclesiarum cura, & sollicitudo.* Hæc autem, quod sano capite nemo mortalium negaverit, eorum, quæ in Ecclesiis particularibus contingunt, cognitionem requirit, non otiosam solum, quæ inanis foret, sed efficacem, & jurisdictione præditam. Cum porro absentia cognosci per homines, nisi relatione non possint, sequitur, res, si quæ dignæ sunt, seu graviores ad Petri Vicarium necessario esse referendas. Atque hanc *referendi majores caussas* necessitatem, quæ supremam unius jurisdictionem, seu Monarchiam, etsi Febronius id neget, indicat, primæva Ecclesia jam agnovit, fideliterque observavit. Ut more meo brevis sim, ex quatuor dumtaxat primis seculis exempla proferam.

§. 2.

---

*) Adv. Jovin. Lib. 1. **) Lib. 3. C. 8.

§. 2.

In ipſo adhuc naſcentis Eccleſiæ exordio Corinthii ad S. Clementem Romanum epiſtolam ſcripſere, in qua diſcordiæ apud ipſos obortæ cauſſa expoſita, non conſilium tantum, ſed & auxilium implorabant. Seculo II S. Polycarpus Romam contendit ad Papam Anicetum, ut cum eo de celebrando die Paſchatis conferret. Martyres Lugdunenſes S. Irenæum ejusdem Eccleſiæ tunc Presbyterum ad Eleutherium P. ob quasdam Eccleſiæ quæſtiones miſerunt. Polycrates Epheſiorum Epiſcopus Concilio a ſe ad mandatum Victoris P. indicto, eidem reſcripſit, intentata licet ſibi excommunicatione, non tamen ſe poſſe obedire ex illa Majorum regula: *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* Tam obſtinate rem variabilis diſciplinæ, hoc eſt, celebrandi Paſchatis feſtivam diem, tamquam divinum præceptum defendit, ut non vereretur totam reliquam Eccleſiam præter Aſianam prævaricationis arguere. Seculo III damnatio Origenis a Demetrio Alexandriæ Epiſcopo facta ad Pontianum P. refertur, qui & in eamdem conſentit. Ipſe Origenes teſte Hieronymo *) epiſtolam ad Fabianum romanæ urbis tunc Epiſcopum ſcripſit, in qua pœnitentiam egit, & cauſſas temeritatis in quemdam Ambroſium retulit, quod ille ſecreto edita in publicum protulerit. S. Cyprianus in quæſtione de lapſis eamdem Sedem conſuluit, quam tum defuncto Fabiano Clerus romanus moderabatur. Ad Stephanum Papam Dionyſius Alexandrinus primam earum, quæ de Baptiſmo conſcriptæ ſunt, epiſtolam exaravit, controverſia ſcilicet ſat celebri exorta, utrum eos, qui ex qualibet hæreſi converterentur, rebaptizari oporteret. Africani quoque Epiſcopi ex duabus Provinciis Carthagine congregati Stephano ea, quæ decreverant, litteris ſignificarunt. Idem ille Dionyſius Xiſtum II de Sabellianis hæreticis, qui tunc temporis increſcebant, certiorem reddidit, & ne forte hallucinaretur, ſententiam expetiit **).

§. 3.

Seculo IV Conſtantinus Imperator Donatiſtarum cauſſam ad ſe delatam Melchiadis P. cognitioni Romam remiſit. Poſteriori anno 314 Arelatenſis Concilii Patres ad Sylveſtrum P. epiſtolam dederunt, ipſum rogantes, ut decreta Concilii confirmaret, & toti Eccleſiæ ſervanda proponeret *juxta conſuetudinem*, qua romanus Epiſcopus litteras ad omnes dirigeret.

*) Ad Pammach. & Occan. Epiſt. 65. **) Apud Couſtant. Epiſt. Rom. Pontif.

Ad eumdem Papam Alexander Episcopus Alexandrinus epistolam misit, qua significavit, undecim tam Presbyteros, quam Diaconos, quia Arii hæresin sequerentur, a se Ecclesia fuisse ejectos. Ipso fatente Febronio *) persuasum habuit Sardicensis Synodus, romanæ Sedis Antistiti, *tamquam Ecclesiæ Capiti*, incumbere Ecclesiarum omnium sollicitudinem: hinc ad Julium P. scripsit, ad Caput, id est, ad Petri Sedem de singulis *quibuscunque* Provinciis esse referendum. Ex illis antiquitatis ruderibus, temporum injuria plurimum deperditis, duæ adhuc aliæ ad eumdem Papam epistolæ restant pontificiæ Authoritatis *in caussis majoribus* insignia monumenta. Prima est Marcelli Ancyrani Episcopi epistola, qua coram Papa se purgat ab Arianis accusatum, quod tribunal non recusat, sed & necessarium sibi ait, Romam venire, caussamque suam defendere: propterea Pontificem admonet, ut pro judicis officio suos quoque adversarios accersat. Qui etiam vocati cum non comparuissent; Marcellus tamen esse sibi necesse duxit fidei professione apud Papam se purgare, quem & rogavit, ut suis litteris, quas ad Episopos mittere soleret, eamdem attexeret. Altera est Arianorum, Valentis, & Ursacii epistola, qua suas adversus Athanasium criminationes coram Pontifice revocant, ejusdemque bonitatem commendant, *qui pro insita sibi benevolentia errori suo veniam dare dignatus fuerit.* Tum apertius adhuc in caussis Episcoporum Pontificis Authoritatem profitentur, *se non adfuturos citra ejusdem conscientiam, si aliquando ab Orientalibus malo animo fuerint ad caussam vocati.* Ipse denique Julius in celebri ad Eusebianos epistola pontificiæ Authoritatis contemtum illis exprobrat *ad antiquam consuetudinem* provocans tum generatim in caussis gravioribus, tum speciatim in illa Episcoporum: *An ignoratis hanc esse consuetudinem, ut primum nobis scribatur, & hinc, quod justum est, decernatur?* **)

§. 4.

Non satis consultum mihi videtur, illud quorumdam Criticorum, etiam Coustantio non excepto, effugium, singularem inde jam ab initio in Alexandrinam Ecclesiam fuisse Papæ Authoritatem: hinc Julium de Athanasio tantum conqueri, se inscio contra consuetudinem deposito. In Scyllam hi incidunt vitare Charibdin volentes. Si enim in primam totius Orientis Sedem pontificia Authoritas tantum valuit, cur minus in inferiores valeret? Quodsi jam ab initio tam specialis dependentia

*) De Stat. Eccles. C. 2, §. 6.

**) Apud Coustant. Epist. Pontif.

dentia fuit Alexandrinæ Sedis a Romana; unde id, nisi a Petri Authoritate repetendum? nonne adversariis vel invitis fatendum, primarium Orientis Patriarchatum, hoc est, Alexandrinum inde a S. Marco, ceu Petri Legato suam traxisse originem? nonne eodem jure, nisi & majore secundæ post Romanam Sedis, seu Antiochenæ prærogativa, & dignitas præ aliis Apostolicis a Petro, ceu fonte suo derivanda? nonne ergo vel ipsa duorum in Oriente Patriarcharum potestas, tamquam in suos Vicarios a Petro fuit profecta, sive *delegata?* nonne quæso, in Antiochenum, aliosque Orientis Episcopos idem jus habuerit Papa, quod in Alexandrinum? Sane idem habuit, & exercuit, prout facta testantur. Julius siquidem Eusebianos Antiochiæ in Concilio congregatos æque, ac Athanasium ante suum tribunal vocat: item non unice, tamquam contra antiquos canones factum Eusebianis exprobrat, quod Alexandrinum, sed quod hunc quidem ceu maximum, alios autem Episcopos quoque Sedium apostolicarum se inconsulto judicare præsumserint: „Si omnino, ut dicitis, aliqua *eorum* (non solius Athanasii) culpa fuit, judicium *secundum ecclesiasticum canonem*, nec eo pacto fieri oportuit. — „Episcopi enim erant, & non vulgares Ecclesiæ, quæ injusta patiebantur, „sed quos ipsi Apostoli suamet opera ad fidem instruxerunt. Cur igitur, „& in primis de Alexandrina civitate nihil nobis scribere voluistis? — „Quapropter si hujusmodi suspicio in Episcopum, *qui ibi* (τον ἐκει, „non præcise, ut male vertit Coustantius, *illius urbis*) cadebat, ad hanc „Ecclesiam scribendum fuerat." Ecclesiasticus autem Canon, quem Eusebiani violarunt, teste Socrate fuit, quod Papam ad Concilium non vocassent *): *Quippe cum Canon ecclesiasticus vetet, ne Decreta absque sententia Episcopi romani Ecclesiis sanciantur.* Theodoretus de Julio P. ita scribit **): *Ille Ecclesiæ canonem secutus eos jussit Romam venire.* Ut pariter Sozomenus refert ***): „Julius ad illos, qui Antiochiæ in unum convenerant, scripsit, atque adeo incusavit, quod clam contra fidem „Concilii Nicæni novas res moliti fuerint, quodque contra Leges Ecclesiæ ipsum ad Concilium non vocaverant: nam Legem esse ad Sacerdotii dignitatem spectantem, quæ pronunciat acta illa irrita esse, quæ „præter sententiam Episcopi romani constituuntur." Hinc manifestum fit, quid de quibusdam Novatoribus sentiendum, qui ad antiquos canones reformationem prætexentes Concilium Nationale, aut Provinciale Germaniæ sine Papa & Patriarcha suo haberi cupiunt.

*) Hist. Lib. 2, C. 17. **) Lib. 2, C. 4. ***) Lib. 3, C. 10.

§. 5.

Ex quarti hujus feculi documentis infigne adhuc eft S. Hieronymi teftimonium, qui diferte fcribit *): „Se apud Damafum ad refponden„dum fynodicis confultationibus, quæ ex Oriente & Occidente ad ro„manam Sedem mittebantur, operam navaffe." Porro in quæftione, num una in Deo, tresve hypoftafes dicendæ fint, aperte fatetur, fe absque hæfitatione id dicturum, quod Damafus juberet **): „Cum fucceffore „Pifcatoris, & difcipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nifi Chri„ftum fequens, Beatitudini tuæ, id eft, Cathedræ Petri communione „confocior: fuper illam Petram ædificatam Ecclefiam fcio. — Non no„vi Vitalem, Meletium refpuo, ignoro Paulinum. Quicunque tecum „non colligit, fpargit. — Difcernite, fi placet, obfecro, non timebo „tres hypoftafes dicere, fi jubetis. — Ego interim clamito, fiquis Ca„thedræ Petri conjungitur, meus eft." Demum cum Himerius Tarraconenfis Epifcopus Siricium, de quibusdam difciplinæ capitibus confuluiffet, refpondens Pontifex ita loquitur: *Ad romanam Ecclefiam utpote ad caput tui corporis retulifti.* Itaque ex luculentiffimis hisce quatuor primorum feculorum reliquiis conftat, a fingulis ubique terrarum Ecclefiis ad romanam propter Primatus fui Authoritatem rerum feu cauffarum graviorum relationes fuiffe factas. Etfi Pontifices pro fua humilitate ab odiofa *juffionis* voce in refponfis, decretisve fuis abftinuerint, vim tamen obligandi iisdem ineffe oftenderunt feveriffimis pœnis in refractarios vel illatis, vel faltem intentatis, uti de Siricio conftat, Julio, Stephano, & Victore, nemine uno ex Catholicis hanc pontificiæ Authoritatis poteftatem impugnante.

§. 6.

Unde plena jam in luce apparet Febroniana Falfitas: „Paulatim „magnum Papæ Authoritatis pondus acceffiffe per hanc referendi con„fuetudinem, quam deinceps Pontifices in neceffitatem verterint, & „*pro jure* poftularint." Falfum eft enim, & a chriftiana Religione alienum Febronii fuppofitum *pro mero libertatis fuæ arbitrio* has confultationes, relationesve a particularibus Ecclefiis ad Romanam mitti cæpiffe. Id factum fuiffe *ex jure univerfalis follicitudinis Petro divinitus commiffæ* & allata primævæ Ecclefiæ monumenta teftantur, & ipfe Febronius nunc fibi contradi-

*) Epift. ad Ageruchiam. **) Epift. ad Damaf.

tradicens supra fatebatur. Ergo falsum quoque est consequens: sed jure suo eoque divino inspectionem in res Ecclesiarum graviores exigere poterant summi Pontifices, & particulares Episcopi necessitatem illas referendi, ecclesiasticis etiam Canonibus firmatam agnoverant. Inane est, quod Febronius subdit, alios etiam Episcopos e. g. Cyprianum, consultos fuisse. Conveniens enim fuit, ut Cyprianus Africæ Primas, aut alii Orientis Patriarchæ a suis inferioribus Episcopis in rebus dubiis consulerentur, præcipue ubi propter locorum distantiam, & persecutionis furorem ad supremum Caput non tam facilis esset recursus. Attamen ii ipsi Episcopi, vel singulatim, vel certe in Concilio congregati, si caussæ gravitas exigeret, ad Papam solebant recurrere. Accedit, quod hinc inde consultationes propter singularem personæ consultæ qualitatem potius, quam officii præstantiorem dignitatem factæ fuerint. Ita Damasus Papa vel Hieronymum Presbyterum consuluisse legitur: ita hodie quoque Universitates virorum doctorum non raro consuluntur; quis autem somniet, id ordinarii judicis jurisdictioni præjudicare? Siquis potest, ostendat, aliis Episcopis præter Romanum omnium Ecclesiarum sollicitudinem, & jure quidem divino competere; ostendat ad alium Episcopum ex toto terrarum orbe relationes fuisse factas; ostendat, ex antiquissimis Ecclesiæ canonibus id fieri debuisse; ostendat demum, ab alio quodam Episcopo in totum orbem christianum jurisdictionem fuisse exercitam, agnitamque. Quod porro Febronius ait, a Theodosio Imperatore tale privilegium relationes exigendi Constantinopolitano Episcopo fuisse indultum; haud nego conveniens esse, ut Patriarchæ, vel Primati suo inferiores Episcopi sua dubia proponant: sed hoc certum est, ad Papam ceu universale Caput Ecclesiæ jam inde ab initio, & constanter factas fuisse graviorum rerum relationes, fierique debuisse, sive id immediate per Episcopos, sive mediate per suos Primates contigerit. Ceterum Theodosius hoc suum mandatum revocavit, postquam ei subreptio innotuit Illyrici Episcoporum, qui schismatis sensa foventes Patriarchatui romano sese subtrahere, & Constantinopolitano subdere volebant. Vide Antifebronium vindicatum, seu doctissim. P. Zachariam *). Neutiquam ergo cum fide catholica cohæret, sed maledicentia adversus Sedem apostolicam est sequens clausula: „Igitur hoc jus (relationes exigendi) sua origine nulli Sedium proprium est, & tamen ab una parte „strictius vindicatum, ab altera remissius cognitum viam aperuit mutandi *Consilia* in *Mandata*, *Directorium* in *Imperium*. §. 7.

*) Part. 3, Differt. 7, Cap. 7.

§. 7.

Vana adhuc diſtinctio eſt, quæ forſan improvidis poſſit imponere, inter relationes de rebus ſtatum *univerſalis*, vel tantum *particularis* Eccleſiæ tangentibus. Vana diſtinctio, inquam, catholicum ſiquidem dogma eſt omnium, & ſingularum Eccleſiarum ſollicitudinem ex inſtitutione divina Petri Vicario eſſe commiſſam. Hinc primis jam temporibus ex ſingulis Provinciis Orientis æque ac Occidentis de rebus ſuis gravioribus Relationes Romam mittebantur: hinc Victor Papa Aſianos tantum circa diem celebrandi Paſchatis diverſos communione privare decrevit: hinc Synodus Sardicenſis ſtatuit, ut de ſingulis Provinciis ad Caput referatur. Ergo quilibet Eccleſiæ ſtatus, ſeu particularis ſit, ſeu univerſalis, a cura ſupremi Capitis dependeat neceſſe eſt, adeoque graviora negotia ſemper illuc ad notitiam referenda ſunt, prout antiqui canones ſtatuerunt teſte Avito Viennenſi Epiſcopo ſec. VI *): „Synodalium legum eſſe, ut in rebus, quæ ad Eccleſiæ ſtatum pertinent, „ſi quid dubitationis fuerit exortum, ad romanæ Eccleſiæ maximum Sa„cerdotem, quaſi ad Caput noſtrum membra ſequentia recurramus.

§. 8.

Quanta injuria ſummi Pontifices ſeculi V, & ſequentium ſugillentur, porro diſcutiamus. Omnium primus fuerit Innocentius, qui majorum cauſſarum mentionem fecerit hisce verbis **): „Si majores cauſſæ „in medium fuerint devolutæ, ad Sedem apoſtolicam, ſicut Synodus „ſtatuit, & vetus conſuetudo exigit, poſt epiſcopale judicium referan„tur.“ Varia hic in ſuſpicionem nititur trahere Febronius: 1mo Verba, *vetus conſuetudo*, apud Labbæum, & Juſtellum non reperiri. 2do Has quoque cauſſas inprimis ad Epiſcoporum tribunal pertinuiſſe, quia dicitur *poſt epiſcopale judicium*. 3tio Quod de *ſtatuto ſynodali* legitur, non ad canones Sardicenſis Concilii ſpectare, ſed ad epiſtolam Julio P. miſſam. Hisce cavillationibus oppono clariſſima illa primorum quatuor ſeculorum jam antea a me allata documenta, unde falſum aperte eſt, primum fuiſſe Innocentium, qui res graviores ad ſe referri juſſerit, cum jam antea ad eccleſiaſticum canonem, & conſuetudinem Julius P. provocarit; niſi forte inaniter de ſolo nomine *cauſſæ majoris* velis vitilitigare. Nunc ad ſingula: primum, ſcilicet antiquam fuiſſe conſuetudinem ad Papam referendi,

*) Epiſt. 36. **) Epiſt. ad Victricium Rothomagenſ.

rendi, ex primis quatuor seculis jam demonstratum est. Etsi autem hæc duo verba *vetus consuetudo* in duobus impressis desint, apud Harduinum tamen, Antonium, Augustinum, Coustantium, & in probatissimis ab eodem laudatis Manuscriptis prostant. Ad alterum: etiamnum si qua in Diœcesi caussa gravior e. g. fidei fuerit orta, possunt Episcopi unacum suo judicio præliminari rem ipsam ad supremum Pontificem referre: unde sententia finalis expectanda est. Dein vero hic observari meretur, Innocentium in cit. epist. cap. 2 inter caussas majores, & minores clare distinguere: de his enim dixit: „Caussas vel contentiones inter Cleri„cos tam superioris ordinis, quam etiam inferioris a congregatis ejus„dem Provinciæ Episcopis terminari debere *): nec alicui liceat reli„ctis his Sacerdotibus ad alias convolare Provincias, *sine præjudicio ta„men romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus caussis debet reverentia custodiri.*" De caussis vero majoribus simpliciter jubet Pontifex, eas, etiam post episcopale judicium esse *referendas.* Ad ultimum: contra, ac Coustantio placet, cujus crisis, haud raro temeraria, merito hic suspecta est, Sirmondus, Gerbais, d'Aquirre, Ballerinii, aliique, & ante hos omnes Sozomenus l. c. hoc statutum ad Concilium Nicænum referunt. At, quidquid sit, satis est Concilium saltem Sardicense ita statuisse.

§. 9.

Post Innocentium I Febronius Leonem M. nominat, sed & intermedii memorandi sunt. Zosimus omnia Provinciarum Galliæ negotia Metropolitano Arelatensi committit **), *nisi magnitudo caussæ etiam nostrum requirat examen.* Bonifacius I innuit Perigenem Corinthiorum Episcopum non potuisse fieri, *nisi eorum consensu, qui illic Authoritatem Sedis apostolicæ præsentabant* ***). Summe memorabilis est Cyrilli Alexandrini Patriarchæ ad Cœlestinum P. in caussa Nestorii epistola, quæ ita incipit: „Si silere, & non Pietatem tuam *de omnibus, quæ moventur, litteris* „*certiorem facere* citra culpam, ac sinistræ suspicionis metum liceret, præ„sertim in rebus adeo necessariis, ubi etiam recta fides a nonnullis de„prava-

*) Animadvertat Lector, quæ initio seculi V disciplina fuerit, ubi Episcoporum provincialis Synodus, cujus Potestas adeo nostris diebus amplificatur, solum *caussas minores* terminare potuit, & hoc tantum, nisi pars una ad apostolicam sedem se verterit.

) Epist. 1 ad Episc. Galliæ. *) Epist. ad Rufum.

„pravata periclitatur; in memetipso dicerem, bonum & periculi expers „est silentium, præstatque quietam vitam agere, quam turbatam. Sed *„quoniam Deus hisce in rebus vigilantiam a nobis exigit, & longa Ecclesiarum „consuetudo suadet*, ut hujusmodi res cum Sanctitate tua communicetur, „scribo plane necessitate adactus." In eadem, graviori quippe, Nestorii caussa, quantum pontificia Authoritas necessaria fuerit visa, vel ea ipsa orientalium Episcoporum schismaticorum epistola ad Xistum III apparet, in qua Antiocheni Patriarchæ ad Concilium Ephesinum accessionem Papæ referre festinant. Qua de re vel Coustantii annotationem placuit exscribere: „Hic notatu digna videtur ea in Nestorii tota caussa „partium festinatio, qua Nestorius ipse, Cyrillus (Alexandrinus) Joan„nes (Antiochenus) ac socii, Eutherius (Thyanensis) ac reliqui Epi„scopi consentientes (omnes Orientales) hoc est, Hæretici, Catholi„ci, Schismatici, seu a schismate discedentes, seu in eodem pertinaces „apostolicæ Sedis Præsulem antevenire, ac sibi conciliare contende„runt" *).

§. 10.

Nunc demum series S. Leonem tangit, qui in epist. 12 ad Anastasium Thessalonicensem, suum in Illyrico Vicarium sibi reservat *majora negotia*, & *difficiliores caussarum exitus*. Non hic agi de pontificio universali, sed solum de jure patriarchali contendit Febronius. Falsitatis autem ex allatis hactenus documentis abunde convincitur. Jam enim primis seculis ex singulis Orientis Provinciis, non solum ex Occidentalibus, aut Illyrico res graviores ad romanum Pontificem referebantur. Synodus Sardicensis expresse statuit, ut de singulis *quibusque* Provinciis ad Caput, seu *Petri Sedem* Domini Sacerdotes referant. Julius Orientalibus exprobrat, quod contra Canonem, & consuetudinem ad romanam Ecclesiam non scripserint. Innocentius pluribus in epistolis diserte exprimit, majores caussas *ad apostolicam suam Sedem, ad Petrum*, id est, *sui Nominis, & honoris Authorem, ad Caput, & apicem Episcopatus* referri debere. Os vero adversariis facile obstruit Bonifacius I **) data opera jam seculo V hodierna figmenta confutans: „Sed quia res postulat, approbandum documentis est, „maximas Orientalium Ecclesias in magnis negotiis, in quibus opus es„set disceptatione majore, Sedem semper consuluisse romanam, & quo„ties

*) Apud Coustant. Xisti epist. 4, not. a.

**) Epist. 15 ad Rufum, aliosque.

„ties usus exegit, ejus auxilium postulasse. S. memoriæ Athanasius, „& Petrus Alexandrinæ Sacerdotes Ecclesiæ hujus Sedis auxilium po„stularunt. Cum Antiochena Ecclesia per multum temporis laboraret, „ita ut fierent illinc propter hoc ipsum sæpe discursus, primo sub Me„letio, postea sub Flaviano apostolicam Sedem manifestum est esse con„sultam. Ad cujus Authoritatem post multa, quæ ab Ecclesia nostra „gesta sunt, nemini dubium est, Flavianum communionis gratiam re„cepisse, qua in perpetuum caruerat, nisi hinc super hoc scripta ma„nassent. Clementissimæ recordationis Princeps Theodosius Nectarii „ordinationem propterea, quia in nostra notione non esset, habere „non existimans firmitatem, missis e latere suo aulicis cum Episcopis „Formatam huic a Sede romana dirigi *regulariter* depoposcit, quæ ejus „Sacerdotium roboraret. Ante breve tempus, id est, sub Prædeces„sore meo beat. record. Innocentio orientalium Ecclesiarum Pontifices, „dolentes se a B. Petri communione sejunctos per Legatos pacem, si„cut Charitas Vestra retinet, poposcerunt. — Igitur ad probandum „veritatem arbitror, quæ diximus, Fratres charissimi, exempla suffice„re, quamvis plura vestri notione teneantur.“ Quantum in toto orbe christiano supra primas etiam Orientis Ecclesias semper Romanæ Authoritas prævaluerit, ex eadem epistola discimus, ubi paulo superius Ecclesiarum ordo describitur: „Quoniam locus exigit, si placet recen„sere canonum sanctiones, reperietis, quæ sit post *Ecclesiam romanam* „secunda sedes, quæve sit tertia. A quibus ideo ita rerum videtur „ordo distinctus, ut se Ecclesiarum Pontifices ceterarum *sub uno tamen,* „*eodemque Sacerdotio* habere cognoscant, quibus Charitate servata pro„pter ecclesiasticam disciplinam debeant esse subjecti. Et quidem hæc „sententia canonum a vetustate duravit, & nunc usque Christo Domi„no nostro favente perdurat: *Nemo umquam apostolico Culmini, de cujus* „*judicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit, nemo in hoc rebel*„*lis extitit, nisi qui de se voluit judicari.* Servant Ecclesiæ magnæ prædi„ctæ per Canones dignitates, Alexandrina, & Antiochena, habentes „ecclesiastici juris notitiam. Servant, inquam, statuta Majorum, in „omnibus deferentes gratiæ, quam se in Domino, qui pax nostra est, „*nobis* debere cognoscunt.“ Hoc licet prolixius Bonifacii I testimonium ideo attuli, quia plane hodiernos romanæ Sedis adversarios cogit obmutescere.

§. 11.

Quemadmodum ergo Antecessores, ita S. Leo suo per Illyricum Vicario, Thessalonicensi Episcopo quædam Patriarchatus jura concessit, sed caussas majores *generaliter* in quibuscumque Provinciis vi canonum ecclesiasticorum tamquam totius Ecclesiæ Caput, & Petri successor sibi tenuit reservatas. Quid est, o Febroniani! quod vestra adversus apostolicam Sedem iniquitas ita vobis mentiatur, ut Patriarchæ particulari concedere velitis potestatem, quam universali Ecclesiæ Capiti negatis *caussas majores reservandi*? An illi Patriarchæ tantum humana voluntate existentes majorem habuerint in Ecclesia Authoritatem, quam Petrus, ejusque successores ab ipso Christo, Dei Filio instituti? Num forte Episcoporum, Metropolitanorum, & Synodorum provincialium jura non læduntur patriarchali, læduntur vero papali reservatione? Fingite hoc etiam vobis, quod numquam mundo persuadebitis; quid vero lucramini? Nonne romanus Pontifex vester, quippe totius Occidentis Patriarcha ex antiquissimo jure, quo appellatis, eamdem Authoritatem in Archi- & Episcopos Germaniæ possidebit, quam Petri successori, & Christi Vicario contra antiquæ fidei veritatem extrema pertinacia abnegare contenditis??

§. 12.

Leonis M. successores æque apostolico jure majores caussas ad se pertinere declararunt, quorum, ut brevis sim, duos tantum nominabo. Hilarius ad Metropolitanos Galliæ scribit *): „In dirimendis sa„ne gravioribus caussis, & quæ illic non potuerint terminari, *apostolicæ „Sedis sententia* consulatur.“ Vigilius autem **): „Si qua vero certamina „aut de Religione — aut de quolibet negotio, quod ibi pro sui magnitu„dine terminari non possit, evenerint, totius veritatis indagine dili„genti ratione discussa, rationis ad nos seriem destinantes apostolicæ „Sedi terminanda servate.“ Idem etiam ***): „Ad Ecclesiam romanam „tam summa Episcoporum negotia, & judicia, atque querelæ, quam & „majores Ecclesiarum quæstiones *quasi ad Caput* semper referendæ sunt. — „Cunctarum majorum negotia caussarum eidem S. Sedi reservata esse li„quet.“ Tam manifesta disciplinæ primorum seculorum monumenta dum ante oculos videmus; quis non calumniam agnoscat ****): „Ex „his,

*) Epist 8. **) Epist. 7. ***) Epist. ad Exter.
****) De Stat. Eccles. C. 4, §. 1.

„his, & ſimilibus Iſidorus Mercator occaſionem arripuit fingendi Decre-
„tales, in quibus reſervationem majorum cauſſarum *favore Sedis apoſtoli-*
„*cæ* antiquiſſimorum temporum diſciplinæ ſimpliciter adſcribit, quæ de-
„inde etiam in Decretales Gregorii IX influxit." Injurioſa ſummo Sacerdoti fabula!

§. 13.

Saltem, inquies, priſtino ævo rariores fuerant ad Papam recurſus: poſt ſecula primum relationes & devolutiones urgebantur. Ita fuerit, ſi velis; eoquod rariores tunc cauſſæ fuerint, ubi ſanctiores adhuc in perſecutionibus Epiſcopi, Presbyteri, & Laici. Cum autem poſtea ab officio ſæpius deſciſcerent homines, cum hæreſes, quarum non raro ſummi Præſules Authores, vel Fautores fuerant, invaleſcerent, cum Metropolitani in ſubditos Epiſcopos injuſtam ſæpe violentiam exercerent, cum Epiſcopi ad Cæſaris gratiam magis, quam Eccleſiæ canones attenderent, uti plena eſt hiſtoria hiſce exemplis; qualis quæſo rerum facies fuiſſet, niſi ſuam Authoritatem Pontifices Maximi interpoſuiſſent, inviolatam fidem conſervaſſent, errores ſuppreſſiſſent, irregulariter facta emendaſſent, aut facienda impediiſſent? Itaque neceſſitas fecit, ut pro ſuo univerſali paſcendi munere in Provinciis remotioribus Vicarios conſtituerent, ſed & cauſſas graviores ad ſeipſos traherent, ſibique reſervatas concluderent. En cauſſas antiquiſſimorum Eccleſiæ canonum, quæ vel ipſa rei convenientia, vel temporum neceſſitas fuerant, non Pontificum ſuperba uſurpatio, non falſæ quædam Decretales. Hæc generaliter pro foro externo de cauſſis majoribus dicta ſunto. Eodem apoſtolico jure, eoque in omnes animas illimitato, & immediato ſummi Pontifices ſubditorum ſuorum crimina graviora pro foro interno ſibi reſervarunt, prout expreſſe docet Concilium Tridentinum *).

§. 14.

Nunc in ſpecie de tribus dumtaxat gravioribus cauſſis, hodie quam maxime oppugnationi expoſitis; primum de cauſſis fidei, deinde Epiſcoporum confirmatione, demum jure diſpenſandi in univerſali lege eccleſiaſtica. Atque in hunc præcipue finem, ut unitas fidei conſervetur, a Chriſto Primatum fuiſſe Petro, ejusque ſucceſſoribus datum, una eſt omnium Catholicorum ſententia, nec Febronio excepto **), qui

 funda-

*) Seſs. 14, C. 7. **) De Stat. Eccleſ. C. 2, §§. 2, 4, 6.

fundamentum hujus Primatus esse bonum unitatis expresse docet, *bonum, sine quo impossibile est Ecclesiam subsistere, aut perdurare.* Hinc pro principio, de quo scholæ catholicæ omnes consentiunt, statuit *omnia illa, & sola primogenia esse, & essentialia jura Primatus, sine quibus unitas non potest servari*, & addit: „Qui ad genuinum sensum S. Scripturæ, traditio„nis, ac disciplinæ primorum seculorum sapiunt, illi norunt, quod, „cum romanus Pontifex inter Prælatos, & Antistites sit primus, supre„mo ejus muneri annexa esse debeat sollicitudo, ut per universum or„bem observentur canones, ut fides illibata custodiatur, ut iidem ritus „substantiales in ministrandis Sacramentis adhibeantur, ut denique unam „omnes, eamque sanam doctrinam moralem profiteantur." Hinc demum ipse docet, *ea, quæ ad Ecclesiæ statum attinent, ubivis gerantur, ad romanum Pontificem referenda esse.* Atqui Febronius porro ipsus fatetur *): „Caussas fidei *graviores* ejusmodi esse, quæ ad statum universalis Eccle„siæ attinere possunt, quo titulo summi Pontificis est curare, nequid „definiatur, quod in eumdem statum communem, seu publicum impin„gat." En ergo non meam, sed justissimam Febronii conclusionem: *Graviores fidei quæstiones ad romanum Pontificem referri oportet.* Quid cogitas jam sincere Lector! ubi eumdem vides Febronium, quod una manu modo videbatur firmissime ædificare, altera studiose destruentem, dicentemque, *caussæ fidei non sunt reservatum summi Pontificis*, imo tamquam deceptionem Isidorianam S. Scripturæ, toti antiquitati, Conciliorum definitionibus & observantiæ universalis Ecclesiæ contrariam in Innocentio III reprobantem, quod hic Pontifex interrogatus super quæstione de Baptismo parvulorum in suo Responso ad Archiepiscopum Arelatensem quasi indubitatum præmiserit, *majores Ecclesiæ caussas præsertim articulos fidei contingentes, ad Petri Sedem referendas esse?* Hæc dum legis, quid cogitas? fierine potest, ut exeunte seculo XVIII liber tam manifestæ falsitatis convictus decipiat?

§. 15.

Sed Febronii, nec non & Zalweinii **) argutias discutiamus. Singuli Apostoli, æque Paulus, & Joannes, sicut Petrus errores damnarunt. Idem jus conservarunt Episcopi, Apostolorum Successores, æque ac illi a Spiritu S. positi, ut regerent Ecclesiam Dei, probeque noscentes ad officium pastoralis sollicitudinis pertinere de fidei dogmatibus cognosce-

*) Cap. 4, §. 2, n. 10. **) Tom. 1, Quæst. 4, C. 3, §. 4.

gnoſcere, & judicare, erroresque condemnare. Hinc ab initio Eccleſiæ Epiſcopi leguntur in naſcentes hæreſes ſollicite inquiſiviſſe, ſuaque Authoritate illas confixiſſe. Imo nullam hæreſin primorum ſeculorum per Concilia generalia legimus damnatam, ſed per Epiſcopos aut particularibus decretis, aut ſynodalibus Concluſis. Reſpondeo, ut breviter ea, quæ de Apoſtolis, expediam, jam ſæpius a me obſervatum fuiſſe, quam falſum ſit præjudicium, Epiſcopos in jura Apoſtolorum *ſingularia* ſucceſſiſſe. Plane ad officium paſtoralis ſollicitudinis pertinet de rebus fidei cognoſcere, & judicare, ſed non æquali jure omnium Paſtorum; ſcilicet prout quis ſupremus judex non eſt, ita neque ſupremum ejus judicium. Secus quilibet *curatus* Sacerdos paſcere Eccleſiam Dei poſitus cognoſcere res fidei poſſet, dijudicare, & condemnare citra Epiſcopi ſuperius judicium. Ab initio per tria ſecula ſine generali Synodo fuiſſe hæreſes oppreſſas certum eſt. Sed id per ſolos Epiſcopos ſine papali Authoritate factum fuiſſe unde tu probas? Nonne jam ſatis demonſtravimus, quam fideliter a ſingulis Eccleſiis, præcipue in fidei cauſſis ad apoſtolicam Sedem relationes miſſæ fuerint? uti primo jam ſeculo Corinthii fecerant excitato apud ſe ſchiſmate, nedum hæreſi. Si primitus etiam, & per ſe ſolos judicia formarunt Epiſcopi, nonne eadem ad Papam miſerant, ut rata haberentur? — uti Antiochena Synodus, quæ Paulum Samoſatenum damnaverat, epiſtolam ſynodicam dedit ad Dionyſium romanum Pontificem. Ceterum bene diſtinguendum eſt inter ipſas fidei cauſſas:. aliæ enim manifeſtæ ſunt, jamque damnatæ hæreſes; aliæ difficilioris ſunt indaginis, & cum periculo conjunctæ, ne judicium a veritate aberret. Has, non illas Pontifici Maximo eſſe reſervatas cum Gerſonio contendimus, qua in re ipſos recentiores Galliæ Præſules nobis conſentientes habemus, quia 1653 ad Innocentium X ſcripſerunt: *Majores cauſſas ad Sedem apoſtolicam referri, ſolemnis Eccleſiæ mos eſt, quem fides Petri numquam deficiens perpetuo retineri pro jure ſuo poſtulat.*

§. 16.

Quod ad ſingulares quaſdam Synodos attinet a Febronio allatas e. g. Chalcedonenſem, in cujus actis legitur, Eutychen *regulariter* a proprio damnatum Epiſcopo: item errores Gotheſchalci Monachi in Concilio Moguntino a. 848, hæreſin Berengarii in Synodo Turonenſi a. 1055, novitates Abælardi in Senonenſi Concilio a. 1140, demum Lutheri errores

res primitus a variis Episcopis, & particularibus Conciliis fuisse damnatos; hæc quidem exempla inconsulto, & contra se ipsum a Febronio sunt allata: probant enim post Isidorianas etiam Decretales Episcopis suum legitimum jus superesse, quæstiones fidei examinandi, imo & errores, si manifesti fuerint, damnandi, tantum non ultimata, seu finali sententia absque romani Pontificis Authoritate: probant, inquam, & evincunt calumniam esse, quæ hodie a multis spargitur, per pontificia reservata Episcopo nativo suo jure privari, & a cognitione rerum ad fidem pertinentium excludi. Ceterum quæ ex primæva jam antiquitate adducuntur exempla, pro nobis stant potius, quam contra nos. Ita si contra Eutychen judicium Flaviani proprii Episcopi sufficiens pro toto orbe fuisset; ad quid amplius implorata fuit summæ Sedis Authoritas, qua potissimum in generali Concilio Chalcedonensi Eutychiana hæresis configebatur? Gangrensis Synodus pariter inepte a Febronio affertur: nam sub Osii Cordubensis, tamquam pontificii Legati præsidio habita fuit, & Concilii Milevitani canones ab Innocentio I approbati fuerunt. Plura vero, & antiquissima prostant documenta, per solos Pontifices nulla præeunte Synodo hæreses fuisse damnatas. Sic Cerdonis, Valentini, Theodati, Origenis, Apollinaris, Joviniani, Vigilantii, aliorumque errores non exspectato plurium Episcoporum judicio irrevocabiliter ab apostolica Sede damnati fuerunt. Demum cum magnis buccis antiqua provincialium Synodorum potentia a plerisque scholasticorum hodie soleat prædicari, æquum est illos ad testem sibi non invisum; sed potius acceptum ablegare. Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus, nequaquam Pontificum adulator ita scribit *): „Quibus omnibus demonstratur, „quia Synodus Comprovincialium episcopalia judicia, generalis autem „Synodus Comprovincialium dijudicationes, sive dissensiones vel pro-„bet, vel corrigat. Apostolica vero Sedes & Comprovincialium & „Generalium retractet, refricet, & confirmet judicia, sicut epistola Leo-„nis, atque Gelasii, ceterorumque Pontificum romanorum, & Sardicen-„sis Synodus evidenter demonstrant.“ Itaque non provincialium tantum, sed universalium quoque Conciliorum decreta summi Pontificis Authoritate rejici poterant, vel confirmari, quemadmodum Concilia Ariminense, & Ephesinum II constat fuisse a Pontifice rejecta.

§. 17.

*) De divortio Lotharii.

§. 17.

Secundo loco inter caussas majores Pontifici reservatas veniunt Episcoporum caussæ, quarum præcipua illorum acceptatio, seu ratihabitio, vel consueto jam nomine *confirmatio*. Equidem, ut quis *valide* sit Episcopus, nihil præter assumtionem sive electionem suam, & sacramentalem consecrationem requiritur; ut vero id *licite* fiat, hoc est, secundum divinæ, imo & naturalis legis regulam, necesse est dignum, idoneumque eligi Pastorem, adeoque examine opus est de Neoelecti ad tantum officium dignitate & idoneitate. Hoc igitur judicio probari idem est, ac in Episcopum confirmari. Ad quem vero hoc judicium nativo, & originario jure pertineat, idipsum est, de quo acriter nostris diebus disputatur. Cum ergo de nativo jure & originario agitur, in ipsam rei naturam, divinamque ecclesiastici regiminis institutionem ante omnia indagandum existimo. Certe ea res, ut Ecclesiis boni Pastores præficiantur, ad universalem rei christianæ Statum maximopere pertinet, eoquod totius ovilis salus quam maxime a Pastoribus dependeat. Consentientem autem mecum vel ipsum habeo Febronium, ea, quæ ad statum Ecclesiæ universalis pertinent, essentiali ac primario jure illius potestati esse subdita, cui cura, & sollicitudo universalis a Christo fuit imposita, cui claves regni cœlorum, quod est Ecclesia, traditæ, cui omnes oves commissæ, & qui constitutus est Pastor Pastorum: hunc non alium esse, nisi Petrum, ejusque in Pontificatu Successores inficias ire nemo Catholicorum potest. Edic, quæso, nonne ad eum, cui regimen totius Reipublicæ incumbit, jus pertinet pro totius communitatis bono ubivis idoneos judices, seu Præpositos constituendi?

§. 18.

Ab initio autem, inquies, non fuit sic, sed Paulus sine requisito antea Petri consensu Titum in Episcopum ordinavit, eidemque alios ordinandi facultatem reliquit. Primis quoque seculis post Episcopi obitum Clerus unacum populo convenit, qui a se electum, bonisque testimoniis probatum advocatis quibusdam e vicinia Episcopis ordinandum tradiderunt: successu vero temporis Ecclesiarum consensu jus ordinandi ad Metropolitanum fuit devolutum, & hoc antiquissimis Conciliis, uti Nicæno, & Laodicæno stabilitum. Nulla ergo antiquitus pontificia confirmatio requirebatur, sed ejus erat confirmare, cujus & ordinare. Disce, obsecro, attenta mente ipsum jus ab actuali ejusdem exer-

 citio

citio distinguere, aut etiam separare. Tempora distingue, & jnra facile concordabis. Cogita nondum integre natam, sed nascentem inter persecutiones Ecclesiam, ubi Apostolis per provincias dispersis frequens ad Petrum recursus nec possibilis fuerat, nec etiam necessarius, quippe qui *singulatim* privilegio Successoribus haud communicabili a Spiritu S. regebantur. Eadem fere tribus primis Ecclesiæ seculis ratio perduravit, dum ex una parte tam crebro ad Petri Sedem recurrendi facultas non erat, sed neque ex altera parte necessitas, quippe in primo illorum temporum sancto fervore, strictoque Persecutorum gladio nec indigni Episcopatus ambiebant, nec fidelis plebs, Clerusque alios, quam dignos præsentabant. Hinc ab initio sine fixa regula *proximi quique* Episcopi ad ordinandum Electum conveniebant teste S. Cypriano *). Sed prout natura infirmi sunt homines, paulo post abusus irrepserant *Episcopis certatim accurrentibus ad ordinandos etiam indignos:* id quod ex testimonio Siricii cognoscitur **). Atque hæc caussa fuerit, cum justis lex non sit posita, cur primum Nicæna Synodus can. 4 statuerit, confirmationem Electi a Metropolitano fieri debere.

§. 19.

Duo hic de Metropolitanis singulariter consideranda sunt. Primum non jure divino Episcoporum confirmationem ad illos pertinuisse, quippe quorum existentia tantum ex jure humano est, sed ita, ut veluti quidam rivulus sit a natali universalis Petri Primatus fonte derivatus, prout Africani Patres loquuntur. Nam a primæva jam antiquitate summa supra alias, etiam apostolicas Ecclesias post Romanam Authoritas fuit Alexandrinæ, & Antiochenæ, quarum hæc ab ipso Petro, illa ab ejusdem delegato discipulo Marco suam traxerat originem. Etsi aliæ quoque Ecclesiæ super Comprovinciales suas habuerint Authoritatem ab ipsis Apostolis acceptam; tamen duæ illæ Orientis semper primariæ fuerant: quodque Apostoli quarumdam Provinciarum particularium Episcopos *primarios* constituerunt, uti Paulus Titum supra Ecclesias Insulæ Cretæ, Timotheum vero supra Asianos; idipsum ad universalis Primatus, cui se quoque a Christo subordinatos noverant, imitationem fecerunt, de subordinationis ad bonum regimen utilitate, imo & necessitate convicti. Huc spectant summe memorabilia doctiss. Thomassini verba

*) Epist. 4. **) Ad Anys. Archiep. Thessal. epist. 4.

ba *): „Iterum, iterumque inculcandum illud eſt, Epiſcoporum imperium ſuper alios, Apoſtolorum æque Succeſſores, proficiſci ab ejus „prærogativæ imitatione, & expreſſione, qua Chriſtus Petrum decora„vit, extulitque ſupra alios Apoſtolos." Unde merito colligas, numquam futurum fuiſſe, ut Archiepiſcopi conſtituerentur, ſi unus totius Eccleſiæ Primas ſuffeciſſet ad omnia per ſeipſum *immediate* in diſſitis adeo regionibus ordinandum. Hinc vel ipſa rerum naturali conditione ſic exigente factum, ut univerſalis illius poteſtas originaliter ex uno fonte defluens (verba ſunt S. Cypriani) in plures veluti rivos diſpartiretur, ſalva ſemper penes unum totius Poteſtatis plenitudine, uti manifeſte ex eo eluceſcit, quod jure electiones confirmandi per Concilii Nicæni decreta in Metropolitanos translato, nihilominus ubi ſingularis ratio id poſtulabat, non raro ſummi Pontifices pro ſua ſuprema, & illimitata jurisdictione cauſſas electionum epiſcopalium ex Oriente ad ſe vocarunt, electosque ſua ſententia aut confirmarunt, aut rejecerunt: plena eſt hisce exemplis vetus hiſtoria.

§. 20.

Deinde cave tibi, ne more hodiernorum Canoniſtarum ſat vulgari decipiaris decreta antiquorum Conciliorum pro confirmationis jure de quibuscumque Metropolitanis *promiſcue* intelligendo: duplicis enim generis inde ab initio Metropolitani fuerant, id quod diſcimus ex teſtimoniis S. Hieronymi **), & Innocentii I ***). Alii tantum unicæ *Provinciæ*, alii integræ *Diœceſi*, ut dicebatur, hoc eſt, pluribus ſimul Provinciis præerant, habebantque ſub ſe Metropolitanos, quorum intuitu etiam Patriarchæ, ſeu Exarchi, ſeu Primates vocabantur. Hisce primi ordinis Metropolitanis, non æque aliis ſecundi ordinis Concilia jus tribuere inferiores Epiſcopos confirmandi, prout expreſſe Concilii Nicæni explicationem ab Innocentio P. habemus, qui Patriarcham Antiochenum admonet, ut Metropolitanos (minores) ipſe ordinet, reliquos ſibi ſubjectos Epiſcopos, antequam ordinentur, *ſuo permiſſu* confirmet. En verba: „Revolventes itaque Authoritatem Nicænæ Synodi, „quæ una omnium per orbem terrarum explicat mentem Sacerdotum, „quæ cenſuit de Antiochena Eccleſia cunctis fidelibus, ne dixerim Sacerdo„tibus, eſſe neceſſarium cuſtodire, qua ſuper *Diœceſin* ſuam, non ſuper „ali-

*) Vet. & nov Eccleſ. diſcipl. Tom. 2, C. 8, §. 7. **) Ad Pamach.
***) Ad Alexand. Antiochen. Patriarch. epiſt. 18.

„aliquam *Provinciam* prædictam Ecclesiam recognoscimus constitutam: „unde advertimus non tam pro civitatis magnificentia hoc eidem attri„butum, quam quod prima primi Apostoli Sedes esse monstretur, ubi „& nomen accepit Religio christiana, & quæ conventum Apostolorum „apud se fieri celeberrimum meruit, quæque urbis Romæ Sedi non ce„deret, nisi quod illa in transitu meruit, ista susceptum apud se, con„summatumque gauderet. Frater carissime! sicut Metropolitanos Au„thoritate ordinas singulari, sic & ceteros non sine permissu, con„scientiaque tua sinas Episcopos procreari. In quibus hunc modum re„cte servabis, ut longe positos litteris datis ordinari censeas ab his, qui „nunc eos suo tantum ordinant arbitratu: vicinos autem si æstimas, „ad manus impositionem tuæ gratiæ statuas pervenire. Quorum enim „te maxima expectat cura, præcipue tuum debent mereri judicium.“ Sane is est sensus sexti canonis Nicæni, ubi contra violentiam Meletii Lycopolis Archiepiscopi *), qui multis urbibus Episcopos contra fas ordinare præsumserat, jura Metropolitani, seu Patriarchæ Alexandrini, cui decem ad minus Arciepiscopi suberant, ex antiqua romani Patriarchatus consuetudine vindicantur, *ut præter Metropolitani sententiam* Episcopi non fierent. Idem confirmationis jus non penes quoscunque Archiepiscopos, seu Metropolitanos, sed tantum Primates fuisse amplius ex S. Leone intelligimus, qui ad Anastasium Thessalonicensem in Provinciis Græciæ a se constitutum Primatem ita scripsit **): „De Persona „consecrandi Episcopi de Cleri, plebisque consensu Metropolitanus „Episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in Provincia bene „placuit, scire te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque „firmet Authoritas.“ His certe genuinis antiquorum temporum monumentis, queis constat ad jura patriarchalia jam tum spectasse Episcoporum confirmationem, quasi fulmine prostrati jacent hodierni romanæ Sedis impugnatores.

§. 21.

Nec obstat, quod summi Pontifices, uti Siricius, Innocentius, Bonifacius, Leo, aliique singulis Metropolitanis jus adprobandi neoelectos Episcopos attribuerint: id enim sine cujuscumque Primatis præjudicio de illis Metropolitanis intelligendum, qui nulli *Primario* fuerint subordinati, vel novum erat pontificiæ indulgentiæ suis ex juribus concessum

*) Teste S. Epiphanio hæres. 68 & 69.

**) Epist. 84.

cessum Privilegium. Frustra aquas turbare nititur Barthelius *), dum contra claram veritatem asserit, nulla antiquitus extare vestigia hodiernæ disciplinæ omnium fere Episcoporum confirmationes Papæ reservantis: ab ævo enim antiquissimo Nicæni Concilii idem hoc jus ad romanum Pontificem, tamquam totius Occidentis Patriarcham pertinuit. Majori forsitan attentione dignum foret, quod idem Doctor paulo ante locum citatum proposuit, antiquissimis Patriarchis *unacum Archiepiscopis* jus confirmandi suarum Provinciarum Præsules assertum fuisse. Sed unde id probat? Si quem forte Archiepiscopus probaverit, num rejicere Patriarcha non poterat, sive alternatim? Hoc quidem verum, pro more illorum temporum ad electionem novi Præsulis Archiepiscopum venisse: sed alia quæstio de electione, alia de confirmatione est. Utinam ille pristinus eligendi modus restitueretur, ubi Archiepiscopo præsente & populus fidelis suam vocem, plerumque Dei vocem habuit, & totus Clerus, non soli cathedrales Canonici, & hi tantum ex nobili stemmate progeniti! utinam Concilii Basileensis apud nos decreta valerent de Doctoribus, unacum Nobilibus ad Capitula admittendis! Cur vero in Germania Archiepiscopi sint ab electione exclusi, caussa non exigua videtur fuisse magna ipsorum comitatus pompa, quæ nimiis sumtibus stetisset. Tempora mutantur, & hinc politia ecclesiastica, quodque magis dolendum, & mores.

§. 22.

Tandem ut ad origenem nostræ in Germania disciplinæ redeamus, jam ab initio apostolica Petri Authoritate Episcopi ordinabantur, prout Papa Gregorius III S. Bonifacio expressis verbis mandaverat: *Nostræ Authoritatis vices gerens Episcopos ordina* **). Zacharias P. similiter in epistola ad Germaniæ Episcopos idem hoc jus non Archiepiscopis concedit, sed soli Papæ Vicario, seu stabili suo Legato reservat ***). Vulgaris est opinio, etiam primæ apud hodiernos notæ Canonistarum e. g. Fleurii, Barthelii, Thomassini, ad patriarchalia, seu primatialia jura spectasse Episcopos, & Archiepiscopos confirmare. Hæc potissimum caussa fuerit, cur Germaniæ Archiepiscopi numquam firmum jus sibi acquisiverint confirmationem suis Suffraganeis dandi. Constat præterea ex historia medii ævi, quod plurimum tunc grassante Simonia Arhiepi-

 scopi

*) Opusc. jurid. Tom. 2, Opusc. 4, p. 460. **) Fleur. ad a. 739.
***) Ibid. ad a. 742.

piscopi Imperio magis, quam Ecclesiæ devincti vel ipsa sua circa electiones jura minus, aut nihil curaverint, eoque ipso necessitatem Electos adprobandi in manibus pontificiis reposuerint. Videtur demum & hæc alia fuisse caussa, quod Imperii magni Principes, & ecclesiastici Præsules honori sibi duxerint potius a summo Pontifice, cujus tunc multo major æstimatio, atque in ipso Imperio Authoritas fuerat, quam a Metropolitano confirmari. Ut hanc rem paucis finiam, Episcoporum confirmatio romanæ Sedi Concordatis Germaniæ Aschaffenburgensibus reservata est. Quam benevole autem, & suaviter summi Pontifices hoc suo jure sint usi, ex Barthelio sane partialitatis suspecto discimus*): „Saltem inde a longissimis retro temporibus, & forsan ab ævo Adriani VI „exemplum infractæ ejusmodi electionis nullum produci poterit. Quin „nec illud silentio prætereundum, frequentissima potius majoris, ac in„debiti prorsus favoris Capitulis Germaniæ impensi exempla allegari „posse, ubi summi Pontifices electiones ob non servatam rite formam „canonicam irritas, & nullas cassasse quidem, nequaquam tamen asser„ta sibi per Concordata eo in casu immediate providendi facultate, ac „libero arbitrio usos fuisse, sed potius cassata electione eidem Ecclesiæ „de eadem persona ex benignitate sua providisse leguntur.“ Nunc de tertia caussa inter majores summo Pontifici reservata, de jure in legibus Ecclesiæ universalibus dispensandi; qua de re, cum nostris diebus gravissima sit, speciali Corollario tractabimus.

COROLLARIUM III.

De jure dispensandi in Legibus Ecclesiæ universalibus, & specialiter matrimonialibus.

§. 1.

Ex iis, quæ hactenus argumentis, siquid humana valet ratio, firmissimis demonstrata vidimus, sequitur eum, qui suprema, & illimitata, ab ipso Deo immediate accepta in Ecclesiam universam gaudet jurisdictione, qui solus per seipsum instituere leges ecclesiasticas universim obligantes potest, eumdem etiam posse, si æquum videbitur, illas abrogare, aut in illis dispensare. Nihilominus nostris diebus, queis nulla

*) Differt. 3 special. de Concord. germ. C. 3, §. 29.

la amplius veritas tranquilla fruitur possessione; hac ipsa de re in sinu Ecclesiæ gravissima est excitata lis inter summos Præsules, & Doctorum controversia. Ut ordine, & recta ad scopum via multos inter scopulos incedamus, quinque sunt præcipua puncta separatim, & successive nobis discutienda. Primum est, ut evitandæ in re tanti momenti logomachiæ gratia notiones, quam fieri potest, clarissime dilucidentur. Dein de jure nativo indagandum, penes quem dispensandi Authoritas sita sit: amplius de usu juris hic expendendum, quid expediat. Sed & in praxin antiquam respiciendum in primis generatim circa dispensationes, demum in specie circa illas in Matrimonii impedimentis.

§. 2.

Ante omnia in qualibet controversia statum quæstionis, ut ajunt, seu punctum rei, de quo disputatio est, coram oculis esse ponendum a nemine dubitatur. Est autem id, de quo in præsentiarum quæritur, an leges Ecclesiæ disciplinares, easque universales solus dispensare Pontifex possit, tamquam majorem caussam sibi reservatam? Sermo hic unice est de legibus mere humanis, sed sacris tamen, & ecclesiasticis. In legibus enim divinis proprie, ac stricte dispensandi potestatem nullam in Ecclesia esse facile inter partes convenit. Insuper autem, & hoc quidem quam maxime notandum, de legibus Ecclesiæ universalibus quæri: nam hallucinari quosdam animadverti, qui in exempla dispensationum ab Episcopis datarum indagantes haud attendunt, an leges illæ universales fuerint, vel tantum particulares. Cum Episcopi aut per se singuli, aut in Synodo collecti pro particulari loco, aut Provincia possint leges statuere; haud mirum, si illas quoque moderari, immutare, vel abrogare possint: sed jam nunc de potestate circa leges universales quæstio est.

§. 3.

Cum ergo de jure dispensandi, eoque ordinario quæritur, hic quatuor caute discernenda sunt: 1mo Remissio legis in casu necessitatis; cessat enim omnis lex, ubi necessitas adest, quæ nullam scit legem. Forte melius *tolerantiam* dicas, ubi necesse est malum pati, quam legis *remissionem*. 2do Licentia legis est, quando lex ipsa Superiorum prudenti judicio, quoad certas circumstantias, vel caussas permissa est: ita claustralis Superior justa de caussa suis subditis egrediendi dat licentiam

ex

ex ipsa legis permissione. 3tio Interpretatio legis est, ἐπιείκεια, vulgo epikia, quod idem est; ac *æquitas:* hæc datur, quando prudenter supponitur, specialem aliquem casum sub legis generali obligatione non comprehendi, e. g. si manifeste majus bonum impediretur, vel nimis difficile foret legem observare. 4to Dispensatio legis proprie est, ubi publica Authoritate pro singulari casu, vel persona legis obligatio tollitur, quæ alias adesset. Hæ notiones non arbitrariæ sunt, sed satis communes, ab ipso recentissimo scriptore adversæ partis, clariss. D. Jungio Moguntiæ Professore desumtæ *).

§. 4.

Epikia, & Dispensatio magnam sæpe affinitatem inter se mutuo habent, & vulgari saltem sensu non raro confunduntur: hinc ad evitandam inanem de nomine litem, & ferendum de factis historicis justum judicium inter utramque discrimina bene sunt observanda. Hæc autem præcipua sunt, quibus Epikia differt a Dispensatione. 1mo Epikia etiam sine Authoritate, & jurisdictione a subdito legis **) potest fieri: contra Dispensatio tantum dari potest ab eo, qui in ipsam legem habet jurisdictionem, vel æqualem cum Legislatore, vel ab illo delegatam. 2do Epikia, qua subditus legis suo pro arbitrio utitur, debet in rei evidentia fundari, ut *moraliter* certo judicari possit, legem hic, & nunc non obligare: contra Dispensatio datur, ubi sine hac legis obligatio adhuc valeret. 3tio In re dubia citra urgentem necessitatem non licet subdito *privata* uti Epikia, sed debet pro *authentica* adire superiorem: contra, qui dispensandi jure est præditus, vel solum delegato, potest eodem uti sine requisita Superioris Authoritate, dummodo sat gravis adsit dispensandi caussa. Hæc quidem de notionibus, nisi me omnia fallunt, sat clare, sat solide dicta, queis D. Jungius totum sui ædificii fundamentum jam esse subversum facile animadvertet.

§. 5.

*) Facta dispensationum episcopalium historica ex tribus primis seculis. Moguntiæ 1787.

**) Ut bene observat Thomassinus, inanis est terminologiæ lis, sitne Princeps legi subditus, an non? Nos concedimus *quoad vim directivam*, sive *pro foro interno:* negamus autem *quoad vim coactivam*, sive *pro foro externo.* Tantum hoc posteriori sensu *Subditum Legis* intelligimus. Papam igitur pace mea dixeris vel esse *supra*, vel *infra* leges: utrumque eo modo, quo me explicavi, admitto.

§. 5.

Progredimur nunc ad alterum punctum, penes quem nativo jure Authoritas sita sit dispensandi in lege Ecclesiæ universali. Equidem duo doctissimi viri præter quosdam alios, Thomassinus & Vanespenius hanc potestatem jure quodam proprio, & antiquissima praxi, cujus tamen nullum exacte quadrans exemplum proferunt, Episcopis vindicare contendunt. Quodsi vero satis attente ipsorum scripta lustrentur, manifeste apparebit, non adcurato satis, strictoque sensu, sed latiore minusque determinato vocem *Dispensationis* ab illis fuisse acceptam, scilicet pro quacumque legis remissione. Sic prior quidem ille omnino aperte casus necessitatis, aut justæ epikiæ, ubi persecutionum acerbitas non fere consilia cum summo Pontifice communicare sinebat, inter dispensationes recenset *). Alter vero generalem suam, ac indeterminatam dispensationis notionem mox in Proëmio manifestat, ubi eam vocat quamcumque *legis veniam*, aut *providam juris relaxationem* **). Cum isti Duumviri ante ardentem de hujus juris exercitio controversiam viverent; non opus erat, ut tam curato studio, prout nostra exigit ætas, sua verba librarent. Ceterum eruditis omnibus constat, inter hos Duumviros, licet scientiæ laude æque præstantes, alterum tamen minus primo erga apostolicam Sedem æquum fuisse. Pereiram vero, Febronium, aliosque aperte S. Petri Vicario, nec huic solum, sed toti jurisdictioni ecclesiasticæ iniquos nihil moror.

§. 6.

Missis jam privatis Doctorum opinionibus ad argumenta me verto ex ipsa rei natura, & indole desumenda, atque inprimis, penes quem sit *ordinarium* jus in lege universali dispensandi, tum vero penes quem non sit, indagabo. Prima est mea propositio, eaque Catholicorum omnium communis: *Romanus Pontifex in qualibet lege ecclesiastica potest justa ex caussa dispensare.* Cum enim ipsius Ecclesiæ utilitas aliquoties exigat legis universalis remissionem, sequitur, ad eam concedendam esse debere in Ecclesia potestatem; hanc autem in eo residere, qui supremus est Legislator, & Rector, ipsa rei natura clamat: atqui supremum

*) Vet. & nov. Eccles. discipl. Tom. 2, Cap. 24, n. 14.

**) Jus eccles. univers. Tom. 2. Dissert. *de Dispensationibus*.

mum in Ecclesia (saltem extra oecumenicam Synodum) Legislatorem & Rectorem esse romanum Pontificem, nemo Catholicorum potest negare; ad hunc ergo jure ordinario spectare dispensandi potestatem necessario concludendum est.

§. 7.

Hinc merito Pontifex Innocentius III effatus est *): „Adscitis „aliis in partem sollicitudinis summus Pontifex assumtus est ad plenitu„dinem potestatis, qui cum Moderator sit canonum, juri non facit in„juriam, si dispensat.“ Juvat hac de re pariter angelicum Doctorem audire, S. Thomam, cujus in catholica Ecclesia haud vulgaris aestimatio est: is autem contra Religiosorum impugnatores ita scribit **): „Illa, quae SS. Patres determinaverunt esse de jure positivo, sunt reli„cta sub dispositione Papae, ut possit ea mutare, vel dispensare secun„dum opportunitates temporum, vel negotiorum. Nec tamen Papa, „quando aliquid aliter facit, quam a sanctis Patribus statutum sit, contra „eorum statuta facit, quia servatur intentio statuentium, etiamsi non ser„vantur verba statutorum, quae non possunt in omnibus casibus, & in „omnibus temporibus observari, servata intentione statuentium, quae „est utilitas Ecclesiae, sicut & in omni jure positivo accidit.“ Atque hoc jus pontificiae potestatis tam certum est inter Catholicos, ut, quae maxima ejusdem Sedis adversaria fuit, Basileensis Synodus illud agnosceret, & profiteretur ***): „Per Concilium autem statuta in nullo de„rogant suae (Pontificis) potestati, quin pro tempore, loco, caussis„que, & personis, utilitate, vel necessitate suadente moderari, dispen„sareque possit, atque uti summi Pontificis epikia, quae ab eo auferri „nequit.“

§. 8.

In his Basileensis Synodi verbis plura sunt, quae reflexionem merentur. 1mo Unanimem omnium Catholicorum sensum esse debuisse de hac Pontificis potestate, eoquod dicitur, nihil huic per statuta Concilii derogari, quod antiquam possessionem denotat. 2do Ejusmodi jus tamquam Primatui essentiale fuisse spectatum, *quod ab eo auferri nequit.* 3tio Eo ipso, quod inter propria summi Pontificis jura referatur, Pa-

*) Epist. 154. **) Cont. impugn. Religios. Cap. 4.
***) Epist. Synod. num. 5.

Patres agnoviſſe, jus illud diſpenſandi non poſſe *ordinarie* Epiſcopis convenire: ſecus enim non proprium jus ſummi Pontificis foret, ſed commune omnium Epiſcoporum. Concilium quoque Tridentinum ſuppoſuit, ſaltem aliquas diſpenſationes jure ad ſummum Pontificem pertinere, dum earum executionem Ordinariis *tamquam Delegatis apoſtolicis* eſſe committendam ſtatuit *). Reſtat, ut jam alteri meæ conſentias propoſitioni:

§. 9.

Epiſcopi non poſſunt ordinario jure in lege Eccleſiæ univerſali diſpenſare.

Dico eos non jure ordinario poſſe, haud vero nego vel ex ſpeciali juris diſpoſitione, vel conſuetudine, vel delegatione id poſſe. Principio S. Thomæ utor, certe ex ſola ratione firmiſſimo **): *In lege humana publica non poteſt diſpenſare, niſi ille, a quo lex Authoritatem habet, vel is, cui ipſe commiſerit.* Atqui lex Eccleſiæ univerſalis non habet Authoritatem ab ullo particulari Epiſcopo, ſed vel ab ipſa Eccleſia, vel a ſupremo ejusdem Rectore, qui romanus eſt Pontifex: ergo Epiſcopos lege univerſali inferiores, eidemque pro foro in- & externo ſubjectos non poſſe in illa diſpenſare neceſſario ſequitur: „Et profecto „(verba ſunt Ss. Papæ Pii VI ***) ſi jus eſſet Epiſcopis relaxare legem — „ab Eccleſiæ poteſtate conſtitutam, & ubique in catholicis ditionibus „receptam; tota everteretur Eccleſiæ diſciplina, Caput ſubjiceretur „membris, ac proinde actum eſſet de eccleſiaſtica Hierarchia divinitus „inſtituta, ut generaliter declaravit S. Nicolaus P. I in epiſtola ad Michaelem Imperatorem relata in canon. *inferior* diſtinct. 21. — Fidei dogma eſt, Epiſcoporum Authoritatem, & jurisdictionem ſubjectam eſſe „ſummi Pontificis Authoritati, ut ſubeſſe debeant Sedis apoſtolicæ ſtatutis — ut patet ex jurisdictionis Primatu ſingulari Chriſti munere Petro, ejusque Succeſſoribus divinitus collata.“ Cauſſa ergo finita eſt, Petrus in Nicolao, & Pio, Chriſtus autem in Petro, & Nicolao, & Pio locutus eſt.

*) Seſs. 22 *de Reform.* Cap 5.

**) 1, 2 Quæſt. 97, C. 4 ad 3.

***) Breve apoſtolic. ad Rvdiſs. Archiepiſc. Colon. 20 Januar. 1787.

§. 10.

Sed vel Gallicanam etiam doctrinam ex præstanti Galliæ Theologo audiamus; ita Tournelius loquitur *): „Nec nocet, quod Episco-„pus vi officii in sua Diœcesi posse dicitur, quidquid potest Papa in to-„ta Ecclesia (en principium hodiernorum a Galliæ Doctore refutatum) „nam axioma illud nec in jure canonico habetur, nec nititur firma ra-„tione, imo veritati repugnat, si generaliter accipiatur, ut verba so-„nant: alioquin enim posset Episcopus ponere impedimenta Matrimo-„nium dirimentia, confirmandi potestatem simplici Presbytero commit-„tere, — quæ omnia falsa sunt, & inaudita. Citatum igitur axioma „hoc solum sensu verum est, quod Episcopus ea in Diœcesi sua possit, „quæ ad ordinariam ejus gubernationem necessaria sunt, cum debita „tamen canonicis legibus subordinatione." Hæc Gallorum doctrina est, hæc nostra fuit Germanorum, hæc etiamnum omnium est Catholicorum, qui idem sentiunt, idem credunt, quod tamquam fidei dogma Nicolaus P. antiquitus, & novissime Pius VI declararunt.

§. 11.

Jam satis de jure! Quoniam practica maximopere hæc præsens controversia est, tertio nunc loco non amplius quid liceat, sed quid ad utilitatem gregis fidelium expediat, seu de utili dispensationum usu, & exercitio dispiciendum. Ipsi adeo illi Doctores, qui dispensandi potestatem in Episcopatu fundari existimant, pro ipsa tamen praxi ad Ecclesiæ bonum & tranquillitatem, nec non ex generali reverentia summo Sacerdoti debita standum consuetudine, & receptis moribus docent. Ita Vanespenius **): „Dum de potestate dispensandi super certo disci-„plinæ puncto agitur, ea Episcopo competat, nisi ostendatur, vel ex „posterioribus Ecclesiæ ordinationibus, aut praxi vel consuetudine po-„testas super eo dispensandi privative ad Concilia, aut ad romanum „Pontificem, cui hodie aliqua, quæ olim episcopali Authoritate absol-„vebantur, privative competere indubitatum, spectare." Igitur saltem ex consuetudinis justo titulo Papæ jus dispensandi competere Doctor ille apud adversarios magnus indubitatum habuit. Thomassinus vero a sua eximia erga apostolicam Sedem reverentia laudatissimus rationibus insuper æquissimis ejusmodi potestatis exercitium summo Ponti-
fici

*) Tom. 6 de Legibus Cap. 6, Artic. 2.

**) De Dispensat. Cap. 1, §. 7.

fici vindicat *): „Eoquod antiquis Patribus consultissimum fuerit visum: „1mo solvi leges non posse, nisi ea Authoritate, qua & condi: „2do brevi ruituram canonum disciplinam, si quot Episcopi, tot essent „ejus solvendæ Auhores, ubi singulis adlubesceret: 3tio optari magis „posse, quam sperari, ut ea tota & sapientiæ luce & vigoris constantia „instructus sit quisque Episcopus, quanta desideretur, ut provide sem„per dispensetur, & sobrie: 4to ne toties movendæ sint lites in Episco„pos, qui improvide, aut molliter dispensassent." Ex hisce motivis quæ sane in se ipsis gravissima sunt, primum ad provincialia Concilia, pedetentim autem ad solum Pontificem dispensandi morem transiisse autumat. His accedit, quod olim Patres ita voluerint: „Uno amore pu„rioris semper, & politioris disciplinæ, & juris dispensationum apud „eos deponendi, commendandique, qui eo sanctissime defungerentur. „Plusculum enim inerat vigoris, sapientiæ, constantiæque in Conciliis „provincialibus, quam in singulis Episcopis: plus inerat etiam Pontifi„cibus, & Synodis romanis, quam ceteris Synodis provincialibus, ut „fidem faciunt Pontificum Decretales." En virum, etsi veritatis non plene conscium, tamen æquitatis amantissimum!

§. 12.

Pondera, quæso, apud temetipsum, quanta disciplinæ ruina, quanta Ecclesiæ perturbatio, quanta fidelium scandala, quanta adversariorum ludibria inde sint oritura, si cuilibet singulari Episcopo pro suo unius arbitrio liceat leges, & canones universales remittere, quidni & tollere? quidni & nova statuta facere? quidni e. g. Matrimonii impedimenta etiam dirimentia abrogare, aliave, si placet, instituere? omnia enim ista æquali jure sequuntur ex falso Principio, semel tamen assumto: *Episcopum in sua Diœcesi plenam habere Potestatem regendi & ordinandi.* Edic! qualis tunc Ecclesiæ universalis facies, quam misere, quam turpiter dilacerata? Pone duas sibi contiguas Diœceses, quarum unius Pastor forsan nimium laxus sit, e. g. circa jejunii & abstinentiæ præceptum, alterius vero Pastor veteris disciplinæ tenacior: cum haud ita dissimilis utrobique ratio locorum sit, plurimum tamen disciplina differat; quænam illius apud bonos vilipensio, nisi & scandalum, hujus vero apud improbos invidia, atque odium? Quid de re Matrimonii delicatissima

 dicam,

*) De Dispens. Cap. 24, n. 14.

dicam, si forte temere in una Diœcesi conjugia admitterentur, quæ in proxima ut nulla, & irrita damnarentur??

§. 13.

Fac Episcopos posse, quæ voluerint, ex falso principio, plenam esse suam potestatem, quia a Deo institutam, hanc ligari, aut circumscribi non posse, sed ad pristinam, prout inter persecutiones exercebatur, amplitudinem esse reducendam; quid suo tempore Presbyteros prohibebit iisdem armis contra Episcopos pugnare? Quid autem dixi, suo tempore? Publica documenta testantur *) hoc triste dissidium inter ordinem episcopalem, & Presbyteros jam actu grassari in quibusdam Italiæ Diœcesibus: non solum theoretice doceri, sed etiam practice a Parochis exerceri dicuntur sequentia: „Parochos esse a Deo institutos, fidei judices, Ordinarios, in suæ (quippe divinæ) jurisdictionis exercitio independentes, nullum dari conscientiæ casum, ita reservatum, „ut ipsi absolvere nequeant, ipsorum esse facultatem in sua Ecclesia „prædicandi, aut absolvendi etiam Episcopo concedere, uno verbo, „secundum primæ disciplinæ puritatem teste Hieronymo se in omnibus „parem, & æqualem cum Episcopo potestatem habere excepta solum „ordinatione." Qualia hæc doctrinæ monstra, qualis Sacerdotii confusio, & sacræ Hierarchiæ destructio! sed quænam mali radix, nisi falsa *episcopalis* independentiæ prætensio?

§. 14.

In casu, quo aperte suo munere male fungitur Episcopus, a Papa vi Primatus admoneri potest, aut corrigi, inquies. Sed edissere, nonne melius est, præcavere, ne error contingat, quam commissum errorem in Pastore non sine ovium scandalo corrigere? Quid vero, si correctio non facile profutura videatur, si Pastor forte corrigi impatiens, si suæ independentiæ falsis licet præjudiciis fultæ sit justo amantior, si externa etiam vi, & Authoritate seculi sit potens? Nonne tunc in extrema forsitan malorum particulares greges præcipitarentur? Huic ruinæ divinus Salvator optimum remedium providit, unum totius ovilis summum Pastorem instituendo, qui oves, & Pastores regat, cui omnes Christi fideles, prout catholicæ fidei professio fert, veram, seu sinceram obedientiam præstare tenentur.

§. 15.

*) Religionsjournal. Maynz 1787. Beylage 17, Absatz 3.

§. 15.

Si demum ad hodiernam praxin dispensationum pontificiarum *pro foro externo* attendamus; inveniemus eam a Concilio Tridentino ita sapienter fuisse ordinatam, ut & honori, & officio Ordinarii quam optime sit consultum. Non enim immediate per romanam curiam dispensationes conceduntur, sed Ordinario tamquam apostolico Legato (quod sane honoris est) ad prævium examen committuntur, an preces sub- vel obreptionis vitio non subjaceant. Contra si proprium jus dispensandi Episcopis tribuas, eos tamen a necessitate frequentioris ad Papam recursus eximere haud valebis: cum enim dispensationum caussæ, præcipue matrimonialium non raro difficiliores sint, & graviores; tam divino jure, quam antiquissima Ecclesiæ disciplina ad Caput, seu Petri Sedem recurrere, atque inde agendi normam petere necesse erit; quod si ævo sequiore satis accurate fuisset observatum, forte tot pontificias reservationes non haberemus. Quid ergo melius pro fidelium salute, quid dignius episcopali erga Matrem, & Magistram universalem devotione, quam tranquillam disciplinæ ab ipsa Ecclesia introductæ tenere observantiam?

§. 16.

Quarto nunc loco ad veterem historiam, ceu optimam ecclesiasticæ disciplinæ magistram revertamur: & de tribus quidem primis seculis sermo est inchoandus, qua de re ante omnia præjudicio laborare doctiss. alias Jungium animadverto, dum in sua historica Dissertatione de Dispensationibus episcopalibus pag. 13 scribit: *Tribus primis seculis omnium consensu purissima erat regiminis ecclesiastici, divinitus, & per Apostolos constituti observantia.* Non sane tam facile omnes eruditos sibi consentientes habebit: regimen enim ecclesiasticum a Deo - homine institutum quidem fuit quoad radicem suam, seu regendi potestatem; neutiquam tamen quoad omnimodam formam, quam Christus suis Vicariis, totius Ecclesiæ Pastoribus pro temporum, locorum, & personarum ratione ordinandam permisit. Apostoli etiam per orbem dispersi, & convertendis præcipue infidelibus intenti circa stabiliendam universalis regiminis formam parum aut nihil occupabantur, ita quidem, ut sævientibus tunc, & per tria secula fere continuatis persecutionibus hanc impeditam potius dicas, quam integre constitutam. Igitur primævis illis temporibus purissimam quidem *morum* disciplinæ, haud vero *regiminis ecclesiastici*,

cujus

cujus tunc vix ulla adhuc libertas erat, obſervantiam fuiſſe eruditi omnes conſentient. Magni intereſt, hac in re præjudicio eſſe vacuum, ne in errorem incidamus primorum temporum diſciplinam reſtitui cupientes. Morum tunc puriſſima, & adhuc imitanda nobis obſervantia, regiminis autem forma nondum integra, nondum tranquille ordinata fuerat: imo priſtina morum ſanctitate jam multum deficiente neceſſe eſt aliam regiminis eſſe diſciplinam.

§. 17.

Porro de primis illis temporibus doctiſs. Kübelius Heidelbergæ Profeſſor *) duplicem dat, eamque in genere ſat firmam critices regulam, fruſtra a D. Jungio impugnatam. Prima eſt: „Luſtratis tribus primis Eccleſiæ ſeculis nihil usquam diſpenſationis a ſingulis Epiſcopis conceſſæ occurrit, nec etiam credibile eſt, ullas in legibus Eccleſiæ pauciſſimis a Chriſtianis primo adhuc calore ferventibus vel petitas, vel ab Epiſcopis datas eſſe.“ Altera ſic habet: „Neque præterea, ſi etiam datæ eſſent, quidquam concluderetur pro jure ordinario Epiſcoporum, cum in illo æſtu perſecutionum multi caſus incidere potuiſſent, qui aditum ad ſuperius tribunal præcluſiſſent.“ Quoad primam regulam obſervo, id de diſpenſatione circa diſciplinam *moralem* intelligendum, tantum excepta ſeculo tertio lapſorum pœnitentia: circa diſciplinam vero *ceremonialem* mox vetuſtiſſimum ſaltem quoddam veſtigium proferam, & quidem pontificiæ diſpenſationis. Quoad alteram; nomen *Diſpenſationis* nobis nunc eſt in proprio, ſtrictoque ſenſu ſecundum præmiſſas antea notiones ſumendum, prout noſtris quadrat temporibus, ut caſus *neceſſitatis*, aut juſtæ *epikiæ*, qui illis perſecutionum ſeculis ſæpius occurrerant, inde excipiantur.

§. 18.

Liceat ad duplicem hanc regulam & mihi tertiam de meo addere: „Pro certo habendum eſt primævæ illius ætatis Epiſcopos diſpenſationem proprietalem in lege univerſali ſine prævia Papæ ſententia dare numquam fuiſſe auſos.“ Quale ſit ab epikia diſcrimen diſpenſationis proprie ſic dictæ; jam ſupra §. 4 declaravimus, ubi nimirum nec caſus ſit ejusmodi, qui prudenter a lege exceptus judicari poſſet, nec urgens neceſſitas, quæ aditum ad ſuperius tribunal impediret. Jam vero

*) Exercitium canonicum *de Matrimonio*. Heidelberg. 1786. Præf.

vero pretiosa, quæ ex illa aurea ætate restant, monumenta testantur, quam tenera sollicitudine Episcopi in rebus dubiis, aut difficilibus, ne quid temere susciperent, sanctam, & apostolicam Petri Cathedram consuluerint. Plura antiquissimarum relationum exempla jam præcedenti Corollario §. 2 ex Coustantio attuli, quæ iterum repetere superfluum foret: tantum ex ejusdem haud suspecti Scriptoris Præfatione pag. 29 sequentia exscribo: „Apostolica Sedes undique, nec ab Occi-„dente solum, sed & ab Oriente arduis in rebus consulebatur, uti lo-„cuples testis est Hieronymus, qui cum Romam venisset, id sibi mune-„ris injunctum scribit, *ut in Chartis ecclesiasticis juvaret Damasum, romanæ „urbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis consultationibus responderet.* „Amissa quidem Pontificum eorum, qui ante Damasum fuerunt, deside-„rantur plurima id genus responsa, sed quæ supersunt, hæc certe ab-„unde probant vel primis etiam Ecclesiæ seculis viguisse apostolicæ Se-„dis consulendæ morem.“ Dein Coustantius ex litteris Dionysii Alexandrini Præsulis ad Xistum hæc refert: *Vere etenim, Frater! consilio opus habeo, & sententiam expeto, ne forte halluciner.* Si dubiis in rebus tanta fuit sanctorum illorum Præsulum anxietas, quis credat ausos fuisse per se solos, inconsulto Pontifice, & sine urgente necessitate legem Ecclesiæ manifestam, eamque universalem relaxare? — —

§. 19.

Jam ad singularia dispensationum exempla. Secundo seculo saltem, ut ego quidem existimo, insigne quoddam vestigium occurrit, & quidem pontificiæ dispensationis. Erat in Ecclesiis christianis, præcipue Romana ab Apostolorum ævo introductum, Paschatis solemnitatem non cum Judæis luna ipsa decima quarta mensis primi, sed die dominica proxime insequente celebrare. In Ephesina autem, aliisque Asiæ minoris Ecclesiis mos Judæorum antiquus viguerat a S. Joanne Apostolo descendens, cujus discipulus S. Polycarpus Smyrnæ Episcopus adhuc sub Aniceto P. supervixerat. De hac Asiaticæ Ecclesiæ a reliquis differentia quæstio fuit mota volente Pontifice, ut Asiani Romanis se conformarent. Quamobrem testibus Irenæo, Hieronymo, & Eusebio S. Polycarpus Romam contendit, suæ observantiæ apostolica S. Joannis traditione suffultæ rationem redditurus, eamdemque, ut putabat, tanti Apostoli Authoritate Pontifici persuasurus. Revera Pontifex, etsi Romanam, aliarumque Ecclesiarum traditionem Asiaticis præponendam ju-

 dicaret,

dicaret, ob reverentiam tamen erga apoſtolicum Virum Polycarpum, ſuum illis morem, licet a communi obſervantia alienum, adhuc permittendum cenſuit. Hoc itaque primum mihi videtur exemplum pontificiæ ſaltem permiſſionis, niſi propriæ diſpenſationis, eoquod obſervantia hujus diſciplinæ ceremonialis numquam antea in Eccleſiis Aſiæ obtinuerit.

§. 20.

Ex ſeculo tertio, quæ clariſs. Jungius profert quaſi diſpenſationis epiſcopalis exempla, ea quidem omnia levi brachio diſpelluntur. Prima *ordinationes* reſpiciunt Neophytorum tam canone 79 Apoſtolorum, quam ipſo apoſtolico præcepto I ad Timoth. III, 6 prohibitas. Parum quidem illis, quos Apoſtolorum vocant, canonibus moverer, de quibus ſaltem ſingulariter ſumtis non conſtat, an primis tribus ſeculis jam extiterint, minus, an ubique locorum cogniti, vel recepti fuerint. Sed & contra Apoſtoli præceptum plures factas fuiſſe ordinationes *ex neceſſitate*, non per diſpenſationem fateor, id quod Nicænum Concilium can. 2 adfirmat. Neceſſitati autem poſitivum vel apoſtolicum præceptum cedere, quis dubitet? Certe ſæviente tunc perſecutione haud mirum, plurimis in locis rariſſimos fuiſſe viros probatæ diu virtutis, ita ut neceſſe fuerit & noviter converſos, fidei tamen fervore excellentes ad Eccleſiæ miniſterium aſſumere. Quin neque diffiteri poſſumus, jam ante Nicænam Synodum, prout humanæ naturæ eſt deficere, quædam adverſus eccleſiaſticam regulam cogentibus hominibus, quorum tunc erat ſuos eligere Præſules, *male* facta fuiſſe. Quod inſuper quorundam virorum ſanctorum, uti Cypriani, Gregorii Thaumaturgi, aliorumque exlegem attinet electionem, hanc potius per viam *inſpirationis*, quam diſpenſationis dicas contigiſſe. Tunc enim temporis, ubi donum miraculorum adhuc frequens erat, vox populi, vox Dei credebatur, ſæpe externis ſignis ſat manifeſta. Sic in ſpecie de Cypriano ejusdem Diaconus, & vitæ ſcriptor Pontius teſtatur: *Judicio Dei, & plebis favoribus ad officium Sacerdotii, & Epiſcopatus gradum adbuc neophytus — electus eſt* *).

§. 21.

Alterius generis facta, præcipue ex S. Cypriani ſcriptis adducuntur, ut inde exempla primævæ diſciplinæ *circa pœnitentiam* ab Epiſcopis remiſſæ oſtendantur. Sane, inquiunt, omnibus in Eccleſiæ hiſtoria obiter

*) Tillemond. Tom. 7, p. 89.

ter verſatis conſtat, antiquitus multo rigidiorem, quam noſtris diebus pœnitentiæ diſciplinam viguiſſe: nihilominus tantus ille rigor communis diſciplinæ pro ſingularibus circumſtantiis interdum ab Epiſcopis fuit remiſſus, ſive, ut hodie dici amat, diſpenſatus. Antequam ad ſingularia hac in re nos immittamus, juvat cum doctiſs. Chardon *) prænotare, primum a dilapſo tertii ſeculi dimidio firmam, fixamque pænitentiæ agendæ normam in Eccleſia fuiſſe inſtitutam: etſi enim ea eſſet omnium Chriſtianorum ſententia, lapſos poſt Baptiſmi gratiam non ſine doloroſa pœnitentia ad ſecundam reconciliationis gratiam poſſe admitti, diverſæ tamen quoad pænitentiæ modum, ac tempus erant conſuetudines pro diverſis Eccleſiis, imo vix ullibi conſtans conſuetudo, ſed pro delicti gravitate, & pœnitentis diſpoſitione, aliisve adjunctis menſuranda plerumque Sacerdotum judicio pœnitentia. Ex quo manifeſtum ſit, ubi firma nondum lex fuit, nec locum propriæ diſpenſationi eſſe potuiſſe.

§. 22.

At vero inde a Cypriani, & Cornelii ævo univerſalis in Eccleſia lex pœnitentiæ conſtituta eſt, *lapſis in perſecutione*, *hoc eſt*, *Sacrificatis*, *diu trahendam eſſe*, *agendamque plenam pœnitentiam* **): qua in lege cum Epiſcopi aliquoties diſpenſaſſe legantur, quis neget antiquam illorum diſpenſandi poteſtatem? Operæ pretium eſt inprimis ipſam hanc legem penitius conſiderare, tum vero hiſtorica facta ad trutinam vocare. Cyprianus itaque cauſſa lapſorum pro tempore perſecutionis ſuſpenſa mox reddita pace in Concilio Carthaginenſi *peremtorium* decretum de lapſis edidit, quod ad Cornelium Romæ creatum Epiſcopum transmiſſum, ab eodem adprobatum, atque in Eccleſia fuit publicatum. En ex epiſtola ad Antonianum ipſa decreti verba: „Scripturis diu ex utraque parte „prolatis temperamentum ſalubri moderatione libravimus, ut nec in „totum ſpes communicationis, & pacis lapſis denegaretur, ne plus de„ſperatione deficerent, & eoquod ſibi Eccleſia clauderetur, ſecuti ſecu„lum gentiliter viverent; nec tam rurſus cenſura evangelica ſolveretur, „ut ad communicationem temere proſilirent, ſed traheretur diu pœni„tentia, & rogaretur dolenter paterna clementia, & examinarentur „cauſſæ, & voluntates, & neceſſitates ſingulorum.“ Si jam ad ſpiritum

*) Hiſtoire des Sacremens. Tom. 3, p. 250.
**) Cyprian. epiſt. 52 ad Anton.

& scopum hujus decreti attendamus, apparebit Africanos Patres non tam positivam statuere legem *humanam* voluisse, quam authenticam dare circa pœnitentes *divinæ* legis declarationem, eamque tantum' pro tranquillo pacis tempore. Versabantur enim inter duos veluti scopulos, cum ex una parte Novatiani per nimiam austeritatem omnem spem reconciliationis Sacrificatis abnegarent, ex altera vero parte quidam Presbyteri per nimiam laxitatem Martyrum precibus commendatis sine ulla pœnitentia, quin etiam sine humili confessione absolutionem concederent, quod Cyprianus contra Evangelii regulam, & Dei judicium pugnare merito asseruit. Propterea ad errorem utrinque vitandum, Scripturas diu ex utraque parte librarunt, easque hoc temperamento declararunt, lapsos non penitus a communione esse abjiciendos, sed neque temere, & absque competente pœnitentia admittendos. Dico hujus decreti de lapsorum reconciliatione scopum, & principale objectum fuisse *competentem* pœnitentiam quam quidem *diuturnam* volebant, sed quod maxime notandum pro quietis, & pacis tempore, & sub hac adhuc clausula, ut quoad satisfactionis exactionem caussæ, & voluntates, & necessitates singulorum pœnitentium antea examinarentur. Unde sequitur, hoc ipso decreto, tantum pro tranquillis temporibus facto circa modificationem pœnitentiæ Episcopis quamdam *licentiam*, vel *epikiam*, vel *indulgentiæ* facultatem esse relictam. Si qua ergo remissio quoad tempus, aut modum pœnitendi lapsis indulta; id ipsius legi licentia, vel justa epikia Pastores poterant, quin proprie dispensationem darent, quæ legis obligationem etiam pro singulari hoc, vel illo casu stringentem supponeret. Uno verbo: lex illa pœnitentiæ haudquaquam ita omnimode determinata fuit; sicut quædam hodiernæ sunt e. g. matrimoniales, cum impedimentis dirimentibus quoad certos gradus consanguinitatis, vel affinitatis, aut certa propter crimina conjunctæ. Attamen, ut ne forte de verbo videar litigare, dicas pace mea quamcumque datam *indulgentiam* licet in proprio sensu *dispensationem*. Nunc ergo illius ævi disciplinam ex factis singularibus perspiciamus.

§. 23.

Quænam sunt illa, quæ oculis nostris occurrunt, dispensationis in lege pœnitentiæ exempla? Nonne propriis, quæ assumunt, armis caussam suam sauciant adversarii? S. Cornelius Pontifex romanus quatuor Confessores cum aliis quibusdam Novatiano schismate abreptos,

iterum-

iterumque redeuntes ſine ulla pœnitentiæ impoſitione per ſolam amneſtiam in Eccleſiæ ſinum recepit, ut ipſe Cornelius ad Cyprianum perſcripſit. Idem Pontifex, prout ex Cypriani epiſtola ad Antonianum patet, Trophimum Epiſcopum, qui idolis ſacrificaverat, populique multitudinem ſecum ab Eccleſia abduxerat, facti pœnitentem, fratresque ſeductos reducentem ſatisfactione remiſſa mox ad communicationem, in ſtatu tamen laicali, admiſit. Quæ ſi veræ diſpenſationis, ut placet, exempla ſunt, quid inde colligitur, niſi a ſummis Pontificibus, neutiquam vero a ſingulis Epiſcopis pro illius ævi diſciplina jus diſpenſandi exercitum fuiſſe? Trophimum Epiſcopum, ajunt, a Cornelio non ut Papa, ſed ut Patriarcha diſpenſatum. Sed nugæ ſunt iſtæ: conſtat enim romanum Epiſcopum non alia, niſi Petri Authoritate Patriarchatum Occidentis obtinuiſſe. Quod ergo ut Patriarcha Occidentis, id hoc ipſo ut Petri Succeſſor jure nativo, & divino fecerat. Tantum in Oriente propter locorum diſtantiam Patriarchæ humana diſpoſitione inſtituebantur, qui & ipſi ampliorem ſuam præ aliis Epiſcopis Authoritatem ex illa Petri, tamquam rivulum ex univerſali fonte traxerant. Quamobrem jura pontificia, & patriarchalia in romano Epiſcopo *ſeparari* non poſſunt; tantum *diſtingui* ſub hoc intuitu, quod ex pontificiis juribus aliqua Patriarchis Orientis fuerint communicata, quæ eadem in Occidente ut Patriarchalia conſiderantur, ſua autem in radice, & origine vere Pontificia ſunt. Hinc antiquiſſimi Pontifices, quidquid etiam in Occidente ordinaverant, apoſtolica Petri Authoritate ſe ordinare profitebantur.

§.24.

Ita vero clariſs. Jungius contra nos argumentum inſtruit: Novatiani hanc Cornelii erga Trophimum indulgentiam in calumniam vertentes, ab illius communione Antonianum Numidiæ Epiſcopum abſtrahere conabantur. Quare Cyprianus huic Africæ Præſuli litteras miſit, in quibus Cornelium, tamquam qui nihil contra veterem diſciplinam attentaverit, ex eo Capite purgat, quod in ſimilibus adjunctis jam antea Africani quoque Epiſcopi diſciplinam relaxarint: *Sicut Anteceſſores noſtri ſæpe fecerunt, colligendis fratribus noſtris chariſſimus frater noſter Cornelius neceſſitati ſuccubuit.* Ergo & Epiſcopis uſitata fuit diſpenſandi facultas. Reſpondeo, prætērquam quod illa Cornelii potius ex neceſſitate indulgentia, quam proprie diſpenſatio fuerit, hoc quidem argumentum quam certiſſime extra

oleas vagari. De eo enim nunc quæritur, an *finguli* Epiſcopi, atque in lege *univerſali* umquam diſpenſare potuerint. Notum eſt autem ex hiſtoria Eccleſiæ, ante S. Cyprianum firmam, fixamque pœnitentiæ normam, & legem univerſalem nondum extitiſſe, in qua Anteceſſores illius diſpenſare potuiſſent. Si vero circa particularem ſuæ Provinciæ diſciplinam quidquam relaxaverint, quis eſt, qui id juris penes ipſos fuiſſe neget? penes ipſos, inquam, hoc eſt, S. Cypriani Anteceſſores, Carthaginenſes Archiepiſcopos, totius Africæ Primates, in Synodo cum ſuis Suffraganeis congregatos. Quid inde juris accreſcit ſingulis Epiſcopis? Nam ſancta illa tempora docent, nec contra particularem diſciplinam quidquam ab Epiſcopis ſingularibus attentatum, ſed hujusmodi res a Patriarcha, vel Primate convocata in Synodo provinciali fuiſſe ordinatas, nec ſolum in provinciali Synodo ordinatas, verum etiam, ut S. Cypriani exempla abunde demonſtrant, cum apoſtolica Petri Cathedra communicatas.

§. 25.

Ab ipſo autem S. Cypriano data diſpenſatio allegatur. Cum nova inſtaret poſt brevem pacem Eccleſiæ perſecutio, S. Cyprianus ſeveriorem illam *generalem* legem, ut lapſi plenam agerent pœnitentiam, relaxandam cenſuit, decrevitque dandam eſſe pœnitentibus pacem, etſi nondum expleto tempore, ut ad imminens prælium eo fortius armarentur. Concilii hac ſuper re habiti relationem ad Cornelium P. ipſis Cypriani verbis audiamus *): „Ut omnes omnino milites Chriſti, qui „arma deſiderant, & prælium flagitant, intra caſtra Domini colligamus, „*neceſſitate cogente* cenſuimus, eis, qui de Eccleſia Domini non receſſe„runt, ſed pœnitentiam agere, & lamentari, ac Dominum deprecari a „primo lapſus ſui die non deſtiterunt, pacem dandam eſſe, & eos ad „prælium, quod imminet, armari, & inſtrui oportere. Obtemperan„dum eſt namque oſtenſionibus, atque admonitionibus juſtis, ut a Pa„ſtoribus oves in periculo non deſerantur, ſed grex omnis in unum „congregetur, & exercitus Domini ad certamen militiæ cœleſtis arme„tur. Merito enim trahebatur dolentium pœnitentia tempore longio„re, ut infirmis in exitu ſubveniretur, *quamdiu quies, & tranquillitas ad„erat*, quæ differre diu plangentium lacrimas, & ſubvenire ſero morien„tibus in infirmitate pateretur. At vero nunc non infirmis, ſed forti„bus

*) Epiſt. 54.

„bus pax necessaria est, nec morientibus, sed viventibus communicatio „a nobis danda est, ut, quos excitamus, & hortamur ad prælium, non „inermes, & nudos relinquamus, sed protectione Sanguinis & Corporis „Christi muniamus. — Idoneus esse non potest ad martyrium, qui ab „Ecclesia non armatur ad prælium, & mens deficit, quam non acce„pta Eucharistia erigit, & accendit. — Nonne nobis vel negligentia „segnis, vel duritia crudelis adscribetur in die judicii, quod Pastores „creditas, & commissas nobis oves nec curare in pace, nec in acie „voluerimus armare? — Placuit nobis S. Spiritu suggerente, & Domi„no per visiones multas, & manifestas admonente, quia hostis immine„re prænunciatur, & ostenditur, colligere intra castra milites Christi, „examinatis singulorum caussis pacem lapsis dare, immo pugnaturis arma „suggerere, quod credimus vobis (Pontifici) paternæ misericordiæ „contemplatione placiturum."

§. 26.

Hisce manifestis verbis Africani Patres explicant, eamdem illam generalem legem, cujus Authores fuerant, & plena lapsorum pœnitentia, tantum *pro tempore quieto, & tranquillo* datam fuisse. Non itaque remittere se legis observantiam judicant, sed jam legem pristinam non obligare *necessitate cogente*, ut milites Christi intra castra colligantur, sicque Ecclesiæ communione, & Sacramento Corporis & Sanguinis Christi ad pugnam armentur. Observatu dignissimum est, sanctam hanc Carthaginensem Synodum, etsi divinis visionibus illustratam, ac de assistentia S. Spiritus merito confidentem, non tamen prætermisisse suam erga apostolicam Sedem reverentiam, sed hujus *Placito* se subjecisse. Levissima sunt, quæ D. Jungius ingerit, minusque digna, quam ut iis tempus teramus. Meretur autem animadversionem, quod in historica ejusdem Dissertatione p. 116 legitur: „Antiquas Synodorum ordinatio„nes Episcopis saltem conjunctis *sine recursu ad romanum Pontificem, quod* „*rei caput est*, tribui debere." Falsum hoc quidem est, sed & a summa Sede abhorrescentiam denotat, non dependentiam eidem debitam, non obedientiam, non reverentiam, non charitatem. Sane haud ita SS. Patres nostri senserunt, sed illis regula fuit antiquissima: *Ne absque consensu romani Pontificis quidquam ab Ecclesiis decernatur.* Hanc regulam duo græci Scriptores Socrates *), & Sozomenus **) quinto seculo,

longe

*) Hist. eccles Lib. 2, Cap. 8. **) Lib. 3, Cap. 10.

longe igitur ante Isidorum Mercatorem testati sunt. O utinam eamdem hanc Ecclesiæ antiquissimam regulam Punctatores Emsani ante oculos sibi posuissent!

§. 27.

Ut vero de singularibus adhuc Episcopis exemplum proferam, mox patebit, quam parum pro sancti illius ævi observantia sibi præsumserint, ita, ut ne in dubio quidem casu, an lex valeret, sine Primatis consilio quidquam enuntiare auderent, minus proprie dispensare in lege, cujus obligatio adhuc adesse nosceretur. De quibusdam in persecutione lapsis, sed postea pœnitudine ductis, qui novo animo Christum confessi, & propterea exilium, & bonorum jacturam passi, id est, extorres facti sunt, de his Caldonius Africæ Episcopus ita ad S. Cyprianum scripsit *): „Oportebat vobis scribere, quoniam ii, qui postea„quam sacrificaverunt, iterato tentati extorres facti sunt. Videntur er„go mihi abluisse prius delictum, dum possessiones & domos dimittunt, „& pœnitentiam agentes Christum sequuntur. — Quamvis mihi vi„deantur debere pacem accipere, tamen ad consultum vestrum eos di„misi, *ne videar aliquid temere præsumere.*“ Cyprianus in responsione sua hunc Episcopum dilaudat, quod ex Scripturis divinis, quarum peritus esset, recte judicaverit hujusmodi fratres non amplius esse legibus pœnitentiæ *humanis* subjectos, sed *coram Deo* vera pœnitentia, & dominicæ confessionis gloria pacem sibi promeruisse. Verba Cypriani sunt: „Nec „miramur, si exercitatus, & in Scripturis dominicis peritus caute om„nia, & consulte agas: recte enim sensisti circa impertiendam fratribus „nostris pacem, quam sibi ipsi vera pœnitentia, & dominicæ confessio„nis gloria reddiderunt.“ Neque igitur Cyprianus in lege ecclesiastica dispensavit, sed hosce Confessores non amplius lege ecclesiastica teneri declaravit, quippe qui jam vera pœnitentia apud Deum satisfecerint. Hinc merito doctiss. Morinus textui Cypriani hanc adjungit notam **): „Illud, quod potissimum spectat Ecclesia in reconciliationis præstatio„ne, non est pœnitentiæ longitudo, aut severitas, sed sinceritas, & „veritas.“

§. 28.

*) Inter Cyprian. Epist. 19 & 20.

**) Comment. historic. de Pœnitentia Lib. 4, Cap. 11, n. 8.

§. 28.

Equidem in veteri illius ævi hiſtoria unum invenio factum cujusdam Africæ Epiſcopi, nomine Therapii, „qui Presbytero Victori, an„tequam pœnitentiam plenam egiſſet, & Domino Deo, in quem deli„querat, ſatisfeciſſet, immaturo tempore, & præpropera feſtinatione „pacem dederat" *). Sed malefacta in exemplum trahi nequeunt, nec jus inde probari: immo hinc elucet, quantum vel ipſorum Epiſcoporum poteſtas legibus diſciplinæ conſtricta fuerit. Cum enim hac de re Fidus Epiſcopus ad S. Cyprianum Primatem querimonias detuliſſet, is habita cum 66 Epiſcopis Synodo vehementer factum improbavit his verbis: „Quæ res nos ſatis movit, *receſſum eſſe a decreti noſtri Authoritate*, „ut ante legitimum, & plenum tempus ſatisfactionis, & ſine petitu, „& conſcientia plebis, nulla infirmitate urgente, ac neceſſitate cogen„te pax ei concederetur. Sed librato apud nos diu conſilio ſatis fuit „objurgare Therapium Collegam noſtrum, quod temere hoc fecerit, & „inſtruxiſſe, ne quid tale de cetero faceret." En, quantum Authoritatis in Epiſcopum vel Primas Carthaginenſis humano tantum ex jure habuerit! Si tunc temporis jam cognita fuiſſent hodierna principia; nonne Therapius excipere potuiſſet, ſibi pro ſua Diœceſi plenitudinem poteſtatis a Deo immediate fuiſſe commiſſam, quæ ab hominibus coarctari non poſſet, omnes Epiſcopos æqualem inter ſe Authoritatem habere, ſe melius agnoſcere, quid illis in circumſtantiis magis conveniens, & utile fuerit, ſoli Deo ſe regiminis ſui rationem redditurum? Nonne ita Epiſcopus ille, ſi pertinaciter voluiſſet cauſſam ſuam defendere, Cypriano reſcribere potuiſſet, prout humanum in nævum incidens poſtea Cyprianus Epiſcoporum cauſſam, vel ſuam potius contra ſupremum Eccleſiæ totius Primatem, Stephanum P. defendit? Satis jam de tribus primis ſeculis, ubi quædam pontificiæ quidem diſpenſationis veſtigia, vel exempla inveniuntur, nullum autem, nec unicum cujusdam ſingularis Epiſcopi exemplum (niſi, qui forte attentati ſui, caſtigationem retulerit) ne dicam circa legem Eccleſiæ univerſalem, nequidem circa particularis Provinciæ diſciplinam. E contrario autem vel dubiis tantum in rebus ſinguli Epiſcopi caute, & ſollicite vel ad totius Eccleſiæ Caput, vel ad ſuæ Provinciæ Primatem relationes fecerunt, a quo in Synodo ſententia lata, & pro rei magnitudine, vel difficultate Sedis apo-

*) Cyprian. Epiſt. 59.

apoſtolicæ judicio ſubmiſſa eſt ſecundum antiquiſſimam illam regulam: *Ne absque conſenſu romani Pontificis quidquam ab Eccleſiis decernatur.*

§. 29.

Quartum jam, & ſequiora ſecula attingentibus vel apud ſolum Thomaſſinum tot pontificii juris circa diſpenſationes documenta ſe nobis offerunt, ut deſcribendo ſingula in prolixum opus liber accreſceret. Quare brevitatis ſtudio nonniſi pauca ſeligam, ac de Siricio quidem initium faciam, cujus extat reſponſio ad conſultationem Epiſcopi Tarraconenſis, qui Damaſo Prædeceſſori complures diſciplinæ maculas in Eccleſia Hiſpanenſi expoſuerat, potiſſimum vero circa ordinum collationes. Epiſcopi, qui antea pœnitentiæ ſubjectos, & bigamos contra canones ordinaverant, haud ſuam diſpenſandi poteſtatem prætendebant, Hinc Pontifex veniam conceſſit ſic Ordinatis in ſuo, quem acceperunt, ordine permanendi, Epiſcopis vero ipſis, ſi quidquam ſimile pro futuro committerent, congruam comminatus eſt pœnam *): „Et „quia his omnibus, quæ in reprehenſionem veniunt, ſola excuſatio „ignorationis obtenditur, cui nos interim ſolius pietatis intuitu neceſ„ſe eſt clementer ignoſcere; quicumque pœnitens, quicumque bigamus, „quicumque viduæ maritus, ad ſacram militiam indebite, & incompe„tenter irrepſit, hac ſibi conditione a nobis veniam intelligat relaxatam, „ut in magno debeat beneficio computare, ſi ademta ſibi omni ſpe „provectionis in hoc, in quo invenietur, Ordine perpetua ſtabilitate „permaneat: ſcituri poſthac omnium Provinciarum ſummi Antiſtites, „quod ſi ultra ad ſacros ordines quemquam de talibus crediderint aſ„ſumendum, & de ſuo, & de eorum ſtatu, quos contra canones, & „interdicta noſtra provexerint, congruam ab apoſtolica Sede promen„dam eſſe ſententiam.“ Si ordinario diſpenſandi jure gaviſi fuiſſent Epiſcopi, itane Pontifex reſcribere potuiſſet? Aut jamne Siricius ante Iſidorianas decretales eſſentialia, & divina Epiſcoporum jura iniquiſſime violavit??

§. 30.

Cum in quodam Italiæ Concilio ſtatutum eſſet, ne ad ullum eccleſiaſtici ordinis gradum reciperentur, qui jam in hæreſi fuiſſent; totius Africæ Epiſcopi huic *transmarino* Concilio, haud dubie a Papa ipſis notificato, ita aſſurgebant, ut non ſibi id ſumſerint, quo hujus decreti tem-

*) Epiſt. 1, Cap. 15.

temperamentum circa Donatiſtas recipiendo per ſe ipſos facerent, quamquam illi antiquiſſimus ſuæ Provinciæ uſus adverſaretur, & aperta diſpenſandi utilitas, niſi & neceſſitas in oculos incurreret. Quidquid ergo humanitatis, & indulgentiæ Donatiſtis concedendum putarunt, ab Epiſcopis Italiæ, & maxime ab Anaſtaſio Papa ſibi exorandum ſtatuerunt *): „Placuit, ut litteræ mittantur ad Fratres & Coëpiſcopos no„ſtros, & maxime ad Sedem apoſtolicam, in qua præſidet Anaſtaſius." Memoratu digna eſt in hoc factum annotatio Thomaſſini, vel apud ipſos adverſarios pro meritis ſuis æſtimatiſſimi **): „Erat Carthaginen„ſis Archiepiſcopi eminentiſſima quædam honoris, & poteſtatis prærroga„tiva ſupra omnes Epiſcopos Africanos, Primatesque, ſive Metropoli„tanos. Quidquid Patriarchis & Conciliis eorum diœceſanis, ſive uni„verſalibus juris inerat & Authoritatis, inerat & Carthaginenſi. Non alia „ſuæ libertatis, & antiquæ Authoritatis amantior, & retinentior fuit „Eccleſia quam Africana. Et tamen ad Anaſtaſium P. illa confugit uni„verſa, ut hanc diſpenſationem eliceat, cum Auguſtino ſcilicet ſuo „perſuaſiſſima, quamquam omnes Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſuc„ceſſerint, & quodam certo ſenſu ita Epiſcopi omnes, ſicut Apoſtoli „omnes pares ſint, penes Sedem tamen Petri longe cumulatiorem, „quam penes ceteros quoslibet Epiſcopos authoritatis & poteſtatis vim „reſidere."

§. 31.

A ſcopo clariſs. Jungius aberrat, dum duos canones, ex Synodo Ancyrana unum, & alterum ex Nicæna excitat, qui Epiſcopis permittunt cum lapſis, & jam pœnitentibus, ſi viſum fuerit, humanius agere: haud enim Epiſcopis illam diſpenſandi poteſtatem negamus, quam expreſſa juris diſpoſitione acquiſiverunt. Ceterum illa quidem remiſſio mere pœnalis ſatisfactionis non omni ex parte quadrare videtur, cum obſervante Morino Eccleſia ſemper ſinceritatem, & veritatem pœnitentiæ potius, quam durationem, & ſeveritatem reſpexerit; hinc numquam abſolute, & omnimode determinata lex Eccleſiæ fuerit circa modum, & tempus ſatisfactionis, ita ut erga Pœnitentes *indulgentia* uti eſſet ipſa legis licentia, non diſpenſatio. Atque hanc quidem facultatem indulgentiæ, non tamen *plenariæ*, ſed cum reſtrictione canon Ancyra-

*) Codex can. Afric. apud Coletum Concil. Tom. 2, p. 1305.
**) De Diſpenſ. Cap. 24, n. 6.

cyranus V, & Nicænus XI Episcopis expresse attribuunt. Quid inde?

§. 32.

Merito desperata videatur D. Jungii caussa, eoquod vel maximam vim in argumento multis ex capitibus incerto ponere nitatur. Est autem Ancyranæ Synodi canon IX vel X, quem apud Guilielmum Beveregium, Ecclesiæ Anglicanæ Presbyterum *) cum græco idiomate collatum ita lego, prout & Gentianus Hervetus transtulit: „Quicumque Diaconi constituti in ipsa constitutione protestati sunt, & dixerunt oportere se uxores ducere, cum non possint sic manere, ii, si uxorem postea duxerint, sint in ministerio, *eoquod hoc sit illis ab Episcopo concessum.* Siqui autem hoc silentio præterito, & in ordinatione, „ut ita manerent, suscepti sunt, postea autem ad matrimonium venerunt, ii a Diaconatu cessent.“ Mirum, quantum Moguntiæ Professor hoc canone pluribus adhuc obscuritatibus involuto glorietur! „Hic „aperte præsumitur, ait, de se prohibitum fuisse Diaconis post ordinationem matrimonium, quod tamen gravibus de caussis permittere possit Episcopus, adeoque in lege illa prohibente dispensare: ubi enim sola cum silentio admissa ordinatio inducit obligationem non nubendi, „ejusque violatio pœnam, ibi est vera lex; & ubi pœna cessat, si accesserit permissio Episcopi, ibi est vera legis relaxatio.“ Non satis adcurate a Doctore Moguntino Synodi verba hic referuntur. Concilium non dixit *gravibus de caussis*, sed unicam nominavit, eamque *expressam* repugnantiam in ordinatione contra cælibatum, neque *permitti* ab Episcopo posse, sed tantum id fuisse factum, hoc est, *permissum*, quamvis & hoc nonnisi *interpretative.* Itaque

§. 33.

Huic adversariorum Achilli sequens oppono dilemma: Vel canon ille Ancyranus tantum statutus est, ut retro ageret in jam præteritas Diaconorum ordinationes, vel ut esset etiam lex pro futuris Diaconorum ordinationibus. Priorem quidem illum sensum ipsa canonis verba, quæ semper de præterito loquuntur, insinuare videntur. Tantum ergo duo sunt, quæ inde necessario colliguntur, communem jam tunc fuisse in illis locis disciplinam, saltem consuetudinis, aut observantiæ; etsi

*) Synodicon, sive Pandectæ canonum. Oxonii 1672.

etsi forsitan non cujusdam positivæ legis, qua Diaconis matrimonium prohiberetur; & quosdam Episcopos hinc inde in Diaconos ordinasse, qui expresse protestati sunt, se continentiæ servandæ pares non fore. Hoc Episcoporum factum admittimus, nec miramur, partim ob Ecclesiæ illo persecutionum tempore necessitatem, dum esset Clericorum penuria, ad quorum statum interdum juvenes cetera probi, vel inviti, & non sine violentia adigebantur spe concepta, per ipsam status sanctitatem fore in officio continendos, ita seculi quinti initio Synesii exemplum docet; partim ob quorumdam in Oriente Episcoporum ignaviam, qui teste S. Epiphanio etiam Presbyteris liberos facere permiserant, forte multo facilius Ministris uxorem ducere, & iis quidem Diaconis, quos tantum ex necessitate ordinaverant contra continentiam protestatos, queis non sine injuria videretur imposita. Facta hæc Episcoporum vel ex bona præsumtione, vel ex culpabili ignavia non negamus, sed hæc esse legitimæ dispensationis exempla pernegamus. Certe in Antiochena præsertim Provincia inde a Paulo Samosateno continentiæ clericalis disciplina grave vulnus est passa: Clerici enim non solum utebantur uxoribus, sed novas etiam ducebant, ut ex hac Ancyrana Synodo, & altera Neocæsareensi ejusdem anni 314 patet. Hoc vulnus curaturi Ancyræ Patres generaliter Diaconos, qui uxorem duxerant, ab officio removent, ex æquitate tamen mitius agunt erga eos, quos utpote invitos ab Episcopis juste non potuisse ad tam grave jugum continentiæ obligari censent, atque ideo in ministerio manere permittunt potissimum, ut factis Episcoporum parcerent, ne ea forte cum scandalo effectu frustrarentur. Siqua hic dispensatio, potius nunc a Synodo, & in gratiam Episcoporum, quam antea a singularibus Episcopis data est, qui continentiæ onus Diaconis, aut *nullatenus* relaxare volebant, aut *male*. Ceterum non solum ante Ancyranam Synodum, sed etiam posthac usque ad Nicænam de continentia Diaconorum adeo lex *positiva* universalis non extitisse videtur, ut nequidem disciplina *observantiæ* apud Orientales uniformis fuerit; nam in Neocæsareensi Synodo tantum Presbyteris expresse can. I matrimonium prohibetur.

§. 34.

Atqui *expressam* legem, quæ jam ante Synodum Ancyranam Diaconis nuptias interdixerit, jactitat D. Jungius, & quidem ex Apostolorum canonibus, constitutionibus, nec non Paphnutii in Nicæno Concilio

cilio dictis. Miror Moguntiæ Professorem nostris his illustratis diebus non vereri æque suspectas merces, ac illæ sunt Isidorianæ, in forum producere: eruditis enim Criticis, ut Vanespenius docet, communis hodie sententia est, tam parum canones illos Apostolorum esse, quam famosas Decretales Pontificum Antesiriciorum. Si quis ex Romano-Catholicis, vulgo *Transalpinis* has Decretales amplius excitaret, Superi! quantum clamoris! — Sed idem ille sic dictus Apostolorum canon XXVII, ad quem clarifs. Jungius provocat, quinto nondum seculo ubique notus fuit, aut receptus: Concilium enim Chalcedonense tantum ait can. XIV, *in nonnullis provinciis* concessum esse Lectoribus, & Cantoribus uxores ducere. Quod dictum de Canonibus Apostolorum, valet pariter de Constitutionibus: & Paphnutius in Nicæno Concilio non utique *positivum* canonem; sed *veterem Ecclesiæ traditionem* allegat, eamque non probat ubique locorum uniformem, & constantem fuisse. Ubinam ergo exemplum episcopalis dispensationis ante Ancyranam Synodum?

§. 35.

Quod si ad alteram Ancyrani canonis explicationem confugere D. Jungio placeat; ut Episcopis pro futuro liceret Diaconos in lege continentiæ dispensare; jam quidem ipse animadvertet, extra rhombum se versari: neque enim nos Episcopis negamus dispensandi potestatem expressa juris dispositione illis adjudicatam, vel legitima solum consuetudine acquisitam. Verumtamen si is sit Ancyrani canonis sensus, illum sane probare hodie non possumus; cum certum sit, eumdem non solum in latina Ecclesia, sed etiam in ipsa græca numquam fuisse receptum, probatumve. Paucis enim posthac annis Socrate teste Paphnutius in Concilio Nicæno voluit Clericos, etiam Diaconos ad abstinendum a nuptiis secundum veterem traditionem esse obligandos. Ipse denuo Vanespenius observat, hoc posteriori sensu canonem Ancyranum ab aliis Ecclesiis non fuisse acceptatum: idem Balsamon, Zonaras, aliique græci canonum interpretes testificantur. Certe si observantia hic canon apud Græcos invaluisset, Trullana Synodus non statuisset deponi Diaconos debere, qui post ordinationem matrimonium contraxerint. Forsitan ergo, si tamen Ancyranus hic canon pro futuro umquam valere debuerit, uti sanior, ita verior quoque ejusdem interpretatio est, qua eum aliqui cum Martino Bracarensi Ecclesiæ romanæ student reconciliare, sicut in altero meo Programmate *de Conjugio Sacerdotibus permittendo*

p. 25

p. 25 indicavi: „Ita, ut verba illa de ordinandis Diaconis, si qui con„tinere se nolint, in *ministerio maneant*, sensum dent, in eo gradu mi„nisterii, *in quo sunt*, permaneant, eoquod ab Episcopo permissi sunt „sibi, scilicet suæ libertati ad altiorem gradum ascendendi, vel non „ascendendi, prout græco originali textu exprimitur: διὰ το ἐπιτραπη„ναι ἀυτȣς ὑπο τȣ επισκοπȣ. Si qui vero tacita continentiæ profes„sione cum Diaconatu conjuncta manuum impositionem (quæ expres„sio de prioribus non adhibetur) acceperint, & postea uxorem duxe„rint, ab *omni* Clero, seu ministerio, etiam priori gradu inferiore re„moveantur." Quid infirmius adversariorum argumento ex hoc Ancyrano canone? .

§. 36.

Si ad remissionem satisfactionis pœnitentibus indultam vellem redire; ex seculo quinto indulgentiæ *plenariæ*, tantum a summis Pontificibus concessæ insignia elucerent exempla, eoquod in universalibus etiam Conciliis ne collecti quidem Episcopi, sed soli Pontifices pœnitentibus satisfactionem, eamque totam condonaverint, uti in Ephesina Synodo Cœlestinus P. Nestorianis redeuntibus, in Chalcedonensi Leo M. ipsi Eutycheti, dummodo sincere ab errore resipisceret. Vide Thomassinum sæpe jam excitatum. Cum vero idem alias licet doctissimus Author quandoque dormitet, in specie circa ordinationes, & translationes Episcoporum, quarum dispensationes veteri jure ad Concilia provincialia putat pertinuisse; ego quidem in exempla ab ipso allata *) diligentius inquisivi: at nullum plane, nec unum inveni propriæ dispensationis in lege universali datæ ab Episcopis exemplum; plura vero a summis Pontificibus vel concessæ vel denegatæ dispensationis. Duo tantum proferam.

§. 37.

Perigenes Corinthi mundo natus, & Deo renatus, ejusdemque Ecclesiæ Clero adscriptus totius Provinciæ Synodo approbante ordinatus est Patrensium Episcopus; sed a plebe illa repulsus, ad Corinthios redux brevi postea ab iisdem Sede vacante ad Episcopatum assumtus est. Non-

*) Vet. & nov. Eccles. discipl. Tom. 2, Lib. 2, Cap. 55, 56, 60, 61. Lib 3, Cap. 24.

Nonnulli religione ducti verebantur, ne hac postulatione canones Ecclesiæ violarentur, qui Episcoporum translationes vetabant. Si tunc persuasio fuisset, canones relaxandi facultatem in Episcopis residere; nihil videri poterat convenientius, faciliusque, quam eamdem a Primate Thessalonicensi petere. Sed illa adhuc ætate Ecclesiæ vel dubiis in caussis sine Pontificis præscitu nihil suscipere tentabant. Igitur Corinthii Sedem apostolicam precibus adierunt, ut ejus Authoritate voti sui compotes fierent. Bonifacius P. etsi æquam illorum petitionem judicaret, miratus tamen nullas Rufi Thessalonicensis adjunctas litteras, illis rescribere noluit, ut & apostolicæ Sedis Authoritas, ne forte quid immaturum faceret, & delegato Primati honorificentia servaretur. Dum vero Rufus suum de Perigene testimonium dedit petentium desideriis omnino conforme; tunc Pontifex missa ad eumdem altera epistola Perigenem Corinthiorum Episcopum Authoritate sua confirmavit.

§. 38.

Nundinarius Barcinonensis Episcopus paulo ante mortem suam percupere se significavit, ut sibi Successor daretur Irenæus alterius in Hispania urbis Episcopus, quem & hæredem sibi adoptaverat. Ea videbantur utriusque Præsulis merita, ut non populus tantum, Clerusque Barcinonensis consensum darent, sed & Metropolitanus cum Provinciæ Episcopis. Num vero propria quoque Authoritate legem ecclesiasticam relaxare audebant, quæ designationem, & translationem Episcopi prohibuerat? Caussæ quidem dispensandi manifestæ, gravissimæque aderant, duorum Episcoporum merita, petentium nobilitas, & multitudo, Ecclesiæ utilitas, nec non & specialis caussa, quod Irenæi Episcopatus in loco situs esset Barcinonensi Ecclesiæ obnoxio, ubi non sine assensu provincialium Episcoporum jam erat ordinatus. Hæ caussæ in Synodo Metropolis Tarraconensis libratæ, ac justæ fuerant inventæ, ut rata haberetur designatio, & translatio Episcopi. Nihilominus cum gravior hæc caussa esset, secundum Ecclesiæ canones ad supremum Caput referenda; Metropolitano, & Concilii Patribus visum, necessario sibi adeundam esse Petri Sedem, ut sua decreta illic adprobarentur: hinc ad Hilarium P. litteras mittunt reverentia plenas hisce verbis *): *Suppliciter precamur Apostolatum vestrum ut humilitatis nostræ decretum, quod juste a nobis videtur factum, vestra Authoritate firmetis.* En præclarum sanctæ illius di-
scipli-

*) Hilar. Epist. 2.

ſciplinæ exemplum, imitatione hodierna digniſſimum, ſed amplius eventum mirare! Res ſecus cecidit, ac Hiſpaniæ Præſules tantis rationum momentis ducti expectabant, ipſorum decreta juſſu Pontificis reſciſſa, præceptumque, ut inviolata fide canones obſervarentur. Ad Aſcanium Metropolitam, ſeu Primatem reſcripſit Hilarius, ut mox juberet ad Eccleſiam ſuam, remeare Irenæum, idque illi ex indulgentia concedi, qui tamquam Nicæni canonis contemtor foret deponendus. Num putas, amice Lector! Hiſpaniæ Primatem ceterosque Præſules huic inopinato Pontificis reſponſo fuiſſe indignatos, ſuamque diſpenſandi poteſtatem prætendendo refragatos, ut Febronius quidem conſilia ſuggerit? Cogita, num antiquis illis temporibus minor fuerit ſummæ Sedis Authoritas, & minor erga eamdem Epiſcoporum reverentia? quænam diſciplinæ mutatio inſtituenda ſit, ſi ad ſancta illa tempora, quod optandum, foret reformanda? an veteri obſervantiæ Iſidoriana, nonne potius Gerſoniana, & noviſſime Febroniana principia vulnus, — utinam non lethale! — inflixerint???

§. 39.

Quid! quod illorum temporum exemplis adeo oſtendi non poſſit ſingularium Epiſcoporum poteſtas circa relaxandos Eccleſiæ canones, ut eadem etiam expreſſis prohibitionibus demonſtretur negata. Ita Innocentius I, cum ad declinandum ſchiſma Epiſcopis Macedoniæ permiſiſſet a Bonoſo ordinatos ex venia, & humanitate ad functiones ſuorum ordinum admittere, reſcripſit *): „Jam ergo, quod pro remedio, ac „neceſſitate temporis ſtatutum eſt, conſtat primitus non fuiſſe, ac fuiſ„ſe regulas veteres, quas ab Apoſtolis, vel ab apoſtolicis viris tradi„tas Eccleſia romana cuſtodit, cuſtodiendasque mandat his, qui eam „audire conſueverunt. — Quod neceſſitas pro remedio invenit, ceſ„ſante neceſſitate debet utique ceſſare. — *Advertite, quod neceſſitas im„petravit, in pace jam conſtitutas Eccleſias non poſſe præſumere.* Sed, ut „ſæpe accidit, quoties a populis, aut a turba peccatur, quia in omnes „propter multitudinem non poteſt vindicari, inultum ſolet tranſire: „priora dimittenda dico Dei judicio, & de reliquo maxima ſollicitudi„ne præcavendum.“ Cœleſtinus P. ſevere monuit Epiſcopos, ne quemdam

*) Apud Couſtant. Epiſt. 17, n. 9.

dam de Laicis contra canones promoveri ad Episcopatum finerent *): „Nulli Sacerdotum suos liceat ignorare canones, nec quidquam facere, „quod Patrum possit regulis obviare. Quæ enim a nobis res digna ser„vabitur, si decretalium norma constitutionum pro aliquorum libitu, „licentia populis permissa frangatur? Audivimus quasdam civitates Epi„scopos sibi petere velle de Laicis — Talibus, Fratres charissimi, qui „juris nostri, id est, canonum gubernacula custodimus, necesse est ob„viemus, *bisque fraternitatem vestram epistolis commonemus*, *ne quis Laicum* „*ad ordinem Clericatus admittat.*" S. Leo factas ab Episcopis ordinationes bigamorum, & incontinentiæ macula infamium omnes declarat irritas, ac pro futuro disciplinæ custodiam inculcat **): „Non levi nos mœro„re contristat quoties aliqua contra constituta canonum, vel ecclesia„sticam disciplinam præsumta, vel commissa cognoscimus: quæ, si non „qua debemus, vigilantia resecemus, illi, qui nos speculatores esse vo„luit, excusare non possumus, permittentes sincerum corpus Ecclesiæ, „quod ab omni purum macula custodire debemus, ambientium improba „contagione fœdari. — — *Si quis fratrum contra hæc statuta venire ten*„*taverit, a suo se noverit officio submovendum, nec communionis nostræ futu*„*rum esse consortem, qui socius esse non voluit disciplinæ.*" Hilarius P. contra provinciales Episcopos stomachatur, quod Ecclesiæ canones relaxare præsumserint, jubetque ***): „Ut nulli fas sit, *sine status sui periculo* „vel divinas constitutiones, vel apostolicæ Sedis decreta temerare, „quia nos, qui potissimi Sacerdotis administramus officia, talium trans„gressionum culpa respiciet, si in caussis Dei desides fuerimus inventi." Gelasius P. inexorabilis stat pro canonum defensione, ne Episcoporum licentia dissolvantur ****): „Cum nobis contra salutarium reverentiam „regularum cupiamus temere nihil licere, & cum Sedes apostolica su„per his omnibus favente Deo, quæ paternis canonibus sunt præfixa, „pio devotoque studeat tenere proposito; satis indignum est, quem„quam vel *Pontificum*, vel ordinum subsequentium hanc observationem „refutare, quam B. Petri Sedem sequi videat, & docere: satisque con„veniens sit, ut totum corpus Ecclesiæ in hac sibimet observatione con„cordet, quam illic vigere conspiciat, ubi Dominus totius Ecclesiæ „posuit Principatum." Si qua virtus *tolerantia* est; quis eam recentiorum Pontificum non commendet præ illa veterum Anteisidoriana erga Episcopos severitate? §. 40.

*) Epist. 5 ad Episcop. Apuliæ, & Calabriæ. **) Epist. ad Episcop. Italiæ. ***) Ad Episcop. Hispaniæ. ****) In Decretis. C. 9.

§.40.

Satis quidem illuſtria hæc priorum quinque ſeculorum documenta ſunt, quæ *generalem* diſpenſandi poteſtatem non penes provinciales Epiſcopos in Synodo congregatos, minus penes ſingulares fuiſſe conteſtantur. Reſtat, ut ultimo loco in facta hiſtorica indagem de diſpenſationibus *ſpecialiter* circa matrimonii impedimenta. Atque hoc præcipue loco cum doctiſs. Thomaſſino velim obſervari, eum fuiſſe veteris Eccleſiæ ſpiritum, ut, ſi quæ forſitan darentur diſpenſationes, eæ omnes tunc concederentur, poſtquam jam in canones peccatum fuerit, & quando emendatio, aut pœna luctuoſior Eccleſiæ, quam ipſum peccatum eſſe potuerit. Sexto ſeculo primum occurrit exemplum diſpenſationis pro ineundo matrimonio a S. Pontifice Gregorio M. conceſſæ: bonus enim Paſtor, ne Anglorum gentem noviter ad fidem converſam nimii rigoris metu a via ſalutis abſterreret, leges eccleſiaſticas matrimonii mitigendas cenſuit, & lac adhuc parvulis dandum, usque dum temporis progreſſu ſolidioris cibi fierent capaces: hinc in ſexta ad Auguſtinum reſponſione Neoconverſis hisce ad tertium usque cognationis gradum diſpenſavit. Hanc ſextam Gregorii reſponſionem Moguntini Cenſores *menſtrui* in ſuo pontificiæ Bullæ ad Rvdiſs. Archiep. Colon. examine *) neſcio, an per ignorantiam, an mala fide commiſcent cum ſeptima, qua Pontifex tantum per tolerantiam matrimonia etiam in gradibus jure divino prohibitis jam contracta ita vult permitti, ut conjuges propterea communione ſancta non priventur, ſed per Sacerdotum inſtructionem metu divini judicii ad ſpontaneam ſeparationem perſuadeantur. Huic, inquam, ſeptimo Pontificis reſponſo, quod non jam legis diſpenſatio, ſed facti illiciti tolerantia eſt, Moguntini aliud, quodammodo ſimile opponunt Epiſcoporum in Synodo Aurelianenſi de a. 538 decretum, can. X: „De inceſtis conjunctionibus ita, quæ ſunt „ſtatuta, ſerventur, ut hi, qui aut modo ad Baptiſmum veniunt, aut „quibus Patrum ſtatuta ſacerdotali prædicatione antea in notitiam non „venerunt (ita pro novitate converſionis, ac fidei ſuæ credimus con- „ſulendum) ut contracta hucusque hujusmodi conjugia non ſolvantur.“ Primo intuitu quisque perſpicit, non hic de diſpenſatione agi contrahendi matrimonii, ſed de non ſolutione jam contracti, & ex jure na-

 turæ

*) Eccleſiaſtici iſti Cenſores, & publici, ut fama fert, Doctores in Sede Metropolitana tam irreverenter & atrociter, adverſus ſanctam apoſtolicam Sedem debacchantur, ut non ſupra Febronius, forſitan, ſi hodie viveret, nec Lutherus.

turæ validi, quippe quod ante Baptiſmum, aut ſaltem in legis ignorantia, eaque invincibili fuit initum: ita Gallicanus Doctor Tournelius *).

§. 41.

Moguntini aliud ejusdem ſeculi factum ex Gallia producunt. Prætextatus Archiepiſcopus Rothomagenſis teſte Gregorio Turonenſi in ſecundo affinitatis gradu Principem Meroveum diſpenſaverit. Sed hiſtoriam rei placet ex Fleurio referre **). Chilpericus Rex Galliæ a Regina contra Prætextatum incitatus eumdem in Pariſienſi Concilio 45 Epiſcoporum multiplici ex capite accuſavit, inprimis quod Meroveum Principem cum affine ſua matrimonio junxerit. Ea, quæ Rex objiciebat, ut Fleurius narrat, Prætextatus *inſiciabatur*. En uno verbo ſolutum, ſectumve nodum! Verum dato etiam, quod primum hoc accuſationis caput Epiſcopus fuerit confeſſus; quid inde, niſi *irregulariter factum* probatur? Nonne propterea, quod canones fregerit, reus agebatur? num factum hoc, tamquam epiſcopalis juris exercitium defendit Gregorius Turonenſis? abſit! tantum is coram Rege ita Prætextati cauſſam tuitus eſt, ut ille non contra Eccleſiæ canones condemnaretur: nam ipſe Rex ſimulatorium Proceſſum fatebatur. Egregie huc ſpectant, quæ doctiſs. Chardon ſcripſit ***): „Verum eſt, quod plures inter Principes „illicita matrimonia contra leges Eccleſiæ contraxerint, ſed non invenitur, quod illa manus ſuas dederit, vel diſpenſationem concesſerit. „Quodſi quidam Epiſcopi interdum fecerint ex Principum metu, vel „complacendi ſtudio; per Confratres ſuos vituperati, & a ſancta Sede „correcti ſunt, quæ in pluribus occaſionibus ſtrenue ſe oppoſuit, ut „ſanctitatem conjugiorum ſervaret, & regulas a Patribus hac ſuper re „ſtatutas obſervari faceret.“

§. 42.

Juvat Moguntinos Scriptores in hiſtoriam Gallicanæ Eccleſiæ, qua immerito gloriantur, amplius introducere. Ita Natalis Alexander narrat ****): „Cum Robertus Rex Francorum Bertham conſanguineam „ſuam duxiſſet uxorem, graviter ipſum reprehendit Gregorius V, nec „non Epiſcopos, qui illicito matrimonio præbuerant aſſenſum, Syno- „dum-

*) De Sacram. Matrim. Quæſt. 8 de Affinitate carnali.
) Ad an. 577. §. 32. *) Hiſtoire des Sacremens. Tom. 6, pag. 446.
****) Hiſtor. eccleſ. Tom. 6, C. 1, Art. 25.

„dumque Romæ congregavit a. 998, in qua de hujusmodi conjugio dif-„solvendo actum est. Octo canones in ea editi. Primo statutum, ut „Robertus Rex Bertham, quam contra leges uxorem duxerat, dimitteret, „ac septem annorum pœnitentia crimen expiaret sub pœna anathema-„tis: Bertha eidem pœnitentiæ addicta. Secundo Erchenbaldus Archi-„episcopus Turonensis, qui ipsos conjunxerat, & Episcopi, qui his nu-„ptiis interfuerant, atque consenserant a communione suspensi, donec „ad Sedem apostolicam satisfacturi venirent." Anne Archiepiscopus Turonensis, aliique Galliæ Episcopi suam dispensandi potestatem, ceu jure divino sibi propriam contra Pontificis decretum prætenderunt? aut num tota Gallicana Ecclesia, quam plenis buccis solent adversarii deprædicare, jurium suorum ignara fuit? ubinam ergo tunc Ecclesia, si neque in Gallia extitit, quæ veritatem divinæ institutionis circa episcopalem potestatem agnovisset? Nonne diaboli fraudibus, id est, Isidori decretalibus, quæ pejores fuerint omni hæretico veneno, corruptam, deceptamque dici oportet universam Ecclesiam? 'bella reformatio episcopalis jurisdictionis! ita quam proxime sicut in Anglia, etiam in Germania sectam *Episcopalium* haberemus.

§. 43.

Eodem narrante Historico Philippus Galliæ Rex, qui primum Bertham Florentii Hollandiæ Comitis filiam in matrimonium duxerat, huic postea repudium dedit affinitatem caussatus, pro ea vero Bertradam Fulconis Andegavensium Comitis uxorem consanguinitate sibi junctam rapuit, sibique copulavit *quibusdam Episcopis adprobantibus*, qui favorem Regis divinis, & ecclesiasticis legibus præposuerant. Ivo Charnotensis, & alii priscæ integritatis Antistites nuptias incestas, & adulteras palam improbarunt, earumque celebritati interesse recusarunt. Tanti scandali certior factus Pontifex Urbanus II scripsit ad Galliæ Episcopos præcipiens, ut Regem commonerent, & nisi resipisceret, ecclesiasticæ disciplinæ severitatem in eum exercerent. Pontifex ipse a. 1094 in Concilio Claromontano præsens Philippum Regem, & Bertradam pellicem de sententia Patrum excommunicavit, regiaque corona privavit. Tanta tunc fuerat Pontificis vel in Gallia Authoritas! Episcopi iidem, vel ejusdem farinæ fuerint, qui sicut Philippi Regis cum Bertrada, ita Comitis Meduani filiæ cum suo cognato Comite Moritonio conjugium probaverint. Male facta in exemplum trahi non debent. Ceterum,

 quod

quod Moguntini allegant factum ex Hildeberti Cenomanensis Epistola 34; cum apud nos rarior Benedictini Beaugendre editio, mihi ad manus non sit, in Spicilegio d'Agery, atque etiam apud Ceillier *) frustra quæsivi, qui posterior tamen omnium epistolarum contenta extraxit.

§. 44.

Sunt tamen Moguntinis summe memorabilia, quæ apud laud. Ceillier in epistolis Hildeberti Cenomanensis Episcopi, dein Turonensis Archiepiscopi inveni. Is ab Archidiacono Diœcesis Saginensis consultus, an liceret viduæ in maritum accipere fratrem prioris sui viri, quocum antea numquam cohabitaverat; neutiquam id licere respondit, quoniam matrimonii essentia non in consummatione, sed in ipso contractu sita esset Lib. 2, Epist. 1. Archidiacono hac responsione non contento Hildebertus ad ejus Episcopum alteram dedit epistolam, ut ille vetitas nuptias interdiceret, nequaquam vero quamvis magna adesset ratio, ut Episcopus saltem dispensationem concederet, quæ pro illius temporis disciplina nec ab ipso Pontifice danda sperabatur. Postea a. 1103 ad Archiepiscopum Rothomagensem scripsit de matrimonio in gradibus cognationis prohibitis, quod nullatenus permittendum esset, etsi bellum hoc modo impediretur, quia malum non licet facere, ut bonum inde nascatur: ergo malum facinus esse judicavit, ipsique Archiepiscopo prohibitum ecclesiasticas leges violare, etsi caussa dispensandi gravissima foret. Epist. 14 **).

§. 45.

---

*) Histoire generale des Autheurs sacrées, & ecclesiastiques. Tom. 22.

**) Interim ex Operibus a D. Anton. Beaugendre Parisiis 1708 editis communicatam accepi hanc ipsam Hildeberti epistolam a Moguntinis excitatam, & ad Archiepiscopum Rothomagensem scriptam: hæc est: „Sicut Sanctitatis vestræ pagina denunciat, „filia Walteri de Meduana Comitis de Moritonio sanguine proxima prædicatur. „Prius autem, quam præfatas personas matrimonii vinculum adstringeret, idem „Walterus consanguinitatem mihi submurmurans, quid sentirem, cautius explo„ravit, bonum sibi videri, si bellum, quo diutius Comes in eum desævierat, „intervenientis conjugii charitas terminaret. Addidit præterea, Vos, vestrosque „Comprovinciales ei scripto confirmasse, compendio pacis, & quietis *toleran„dum* consanguinitatis piaculum. Unde & assensum Cenomanensis Ecclesiæ fu„turis nuptiis postulavit, ut ejus quoque Authoritate conjugio filiæ stabilitatem „acquireret, si quando ei libellus repudii scriberetur. Mihi autem nec extor„queri assensus, nec persuaderi potuit, prudentiam vestram in eorum simplici„tatem descendisse, quos redarguit Apostolus dicentes: *Faciamus mala, ut ve„niant*

§. 45.

Porro jam Archiepiſcopus factus idem Hildebertus a. 1127 Concilium provinciale Nanneti celebravit, in quo pro reformatione diſciplinæ varia ſunt ſtatuta, ſed ea fideliter pro adprobatione ad Papam Honorium II transmiſſa: Epiſt. 30, 31. Sic in Gallia vetus regula ſervabatur, *ut absque romani Pontificis conſenſu nihil in Eccleſiis decernatur.* Demum cum Epiſcopus Claromontanus Hildebertum Metropolitam conſultaſſet de Presbytero, qui furem ſuæ vitæ minitantem occidiſſet, reſpondit ſibi quidem videri, hunc ad ſacras functiones non amplius eſſe admittendum, *ſe tamen in ſimili caſu deciſionem ſanctæ Sedis exploraturum.* Epiſt. 43. Tantam reverentiam vel primi Galliæ Archipræſules ſemper erga apoſtolicam Petri Cathedram fovebant: tantum aberant a præſumtione Eccleſiæ canones propria Authoritate relaxandi *).

§. 46.

„*niant bona.* Super his ergo, quod ad me pertinuit, ſollicitus fui; petenti „aſſenſum diſſenſum nunciavi, nullius diſpenſationis intuitu permittens conſan„guineos, aut affines inhibitarum fœdera contrahere nuptiarum. Huic autem „connubio usque ad diſſidium reſiſtere, illius erit ſollicitudinis, ad cujus Pa„rochiam nupta demigraſſe cognoſcitur. Conſervet vos Dominus, Pater ſan„cte!“ — Ex qua Epiſtola hæc colliguntur. *1mo.* Si quid provinciales Epiſcopi promiſerint, tantum *tolerantia* fuit conſanguinitatis piaculi. Non enim piaculum fuiſſet, ſed res licita, ſi diſpenſandi veram poteſtatem habuiſſent. *2do.* Ipſe Comes Walterus parum fiduciæ in hac promiſſione poſuit, cum metueret ſuæ filiæ libellum repudii dandum: ergo perſuaſio tunc fuit, firmam id concedendi poteſtatem nequidem in totius Provinciæ Epiſcopis, minus penes ſingularem quemlibet eſſe. *3tio.* Hildebertus fidem non habuit Comiti permiſſionem Epiſcoporum aſſerenti, ſed illicitam judicavit & malum facinus. *4to.* Imo nuptias etiam contractas, tamen invalidas enunciavit, & epiſcopalis, ſeu parochialis ſollicitudinis eſſe ſic nuptam a viro ſeparare. *5to.* Revera veroſimile non eſt Archiepiſcopum Rothomagenſem id antea promiſiſſe, aut certe poſtea de valore ſuæ promiſſionis dubitavit, ſecus conſilia Hildeberti litteris non petiiſſet. Conſultius hoc exemplo ſuæ cauſſæ contrario Moguntini abſtinuiſſent.

*) Alium jam morem ſibi eſſe, Moguntini Scriptores ultro fatentur, quantum recordor, in oppreſſione divitis Carthuſiæ ſe quidem ad Papam ſcripſiſſe, ſed hujus *deciſione* non exſpectata rem interim *executioni* dediſſe: & in hoc quidem glorientur. Velim, ut hujus facti vel ex antiqua, vel ex Gallicana Eccleſia exemplum proferant. In eamdem rem lectu digniſſimæ animadverſiones D. Schlettwein, proteſtantici jurisconſulti jam notæ ſunt.

§. 46.

Alia occurrit in rem ex Galliis Hiſtoria. Philippus II, vulgo Auguſtus a. 1193 Indeburgin Canuti Danorum Regis ſororem ſibi in uxorem duxerat, ſed poſtridie ejusdem faſtidio affectus novam appetiit conjugem. Ut divortio honeſtæ rationis ſpeciem obduceret, romano Pontifici per Oratores ſuggeſſit, ſubreptione quadam ſe affinem duxiſſe, vinculi utpote illegitimi ſolutionem poſtulans. Papa judices ex Clero Gallicano delegavit addito hoc mandato, ut cauſſam ſecundum canones ſevere, ac integerrime judicarent. Illi vero favorem Regis captantes aſſerta juramento a duobus Epiſcopis affinitate matrimonium diremerunt, aliamque Regi uxorem, nomine Mariam Ducis Bohemiæ filiam junxerunt. Indigne ferens ſororis injuriam Rex Daniæ apud Cæleſtinum III conqueſtus eſt. Pontifex duos in Galliam Legatos miſit, qui Regi Authoritate apoſtolica denunciarent, ut a conſuetudine Mariæ ſibi temperaret, prioremque conjugem in aulam revocaret. Concilium hac ſuper re Pariſiis habitum, ſed corruptis tam Epiſcoporum, quam Abbatum comprovincialium animis irrita fuit Legatio. Quare Pontifex ad Michaëlem Senonenſem Archiepiſcopum reſcribens, Synodique acta rejiciens Gallis exprobravit, quod ante tam gravis negotii deciſionem ſanctam Sedem non conſultaſſent, quamvis ad eamdem omnes cauſſæ majores ſecundum firmam canonum regulam, *ab Eccleſia Gallicana ſemper obſervatam* referri deberent. Vide apud Chardon *). Hæc ergo antiqua Galliæ diſciplina, inde a Sardicenſi Synodo fideliter obſervata, qua matrimoniales cauſſæ merito inter graviores cenſebantur. Si quid ſibi circa matrimonii impedimenta olim Epiſcopi licitum putarunt, ut idem Galliæ Scriptor obſervat p. 447: „Erat tunc ſolum, ſi cum impedimento partibus incognito jam eſſet contractum matrimonium, ita, ut non „poſſent amplius ſine gravi ſcandalo ſeparari.“ Quam verius *neceſſitatis* œconomiam, ſive tolerantiam dixeris, quam *diſpenſationem.*

§. 47.

Quænam ſecundum recentiorem Galliæ diſciplinam poſt Concilium Tridentinum in matrimonii impedimentis Epiſcoporum ſit poteſtas, ex illorum Synodis datur intelligi. Cabaſſutius nos ita docet **): „In Sy„nodo Turonenſi a. 1583 convenientes omnes hujus amplæ Provinciæ „Anti-

*) Tom. 6 de Matrim. Cap. 10.

**) Notitia eccleſ. Hiſtor. ad Secul. 16.

„Antistites, quibus præsidebat Simon a Maillé Turonensis Archiepisco-„pus, sic decernunt: *In quarto consanguinitatis & affinitatis gradu, nec non „cognationis spiritualis prohibitis gradibus Episcopis dispensare non licere declara-„mus.* His concordat alterum provinciale Concilium Tolosanum a. 1590 „his verbis: *Quos cognationis gradus impedit, nisi visa prius summi Pontifi-„cis dispensatione, in matrimonii conjunctionem Parochi non recipiant.*" Albæ gallinæ filios oportet esse Moguntinos criticos, quibus aliquid vitii in his Conciliis suboluit, quod perspicacissimi Galliæ Præsules nondum viderunt. Horum Antecessores ad normam antiquissimæ regulæ, *ut sine Pontificis consensu nihil in Ecclesiis decernatur*, statuta sua cum apostolica Sede communicarunt: id ipsum nunc crimini vertitur sanctæ Sedi, quod in his statutis aliqua non tam emendarit, quam vitiarit. Ergone Gallicani Præsules brevi post Tridentinum Concilium sic repente cæcutierint, ut violata sua jura non agnoverint, aut sic muti canes fuerint, ut contra canonem suo nomine, & cum injuria sibi obtrusum non reclamarint? Finge hoc, si placet, nonne saltem jam sufficit, canonem hunc a Gallicanis Episcopis eo tempore, quo Tridentinum in recentissima erat memoria, fuisse acceptatum, & hodiedum tranquille observari? Moguntini autem illi Concilium exigunt, cui neque Cardinalis, neque pontificius Legatus præsideat: numquid etiam Concilium, cujus notitiam habere Papæ non liceat? Suspecta res illorum est, qui supremi Capitis conscientiam refugiunt. Id, qui velint, non Galliam certe, neque Germaniam catholicam, neque veterem Ecclesiam secum sentientes habebunt. Longe antiquior Isidoro, ipsis Socrate, & Sozomeno antiquior est Catholicorum regula: *Ne absque consensu summi Pontificis quidquam ab Ecclesiis decernatur.*

§. 48.

Hæc de gallicana circa matrimonii dispensationes disciplina. De Germaniæ Ecclesia ex duodecim primis seculis, nonnisi unum, unicum exemplum Moguntini producunt. Documentum apud illust. Hontheimium occurrit *), quo Poppo Trevirensis consultis antea Archiepiscopis Moguntino, & Coloniensi cognationis dispensationem Advocato Thietfrido pro quodam prædio a. 1036 concesserit. Multa in hoc diploma

*) Histor. Trevir. Dipl. Tom. 1, p. 367.

ploma obſervatu digna veniunt. 1mo Cum Browerus *) non ipſum documentum, ſed breviorem dumtaxat extractum proferat, & prior Hontheimii fides per Febronium jam vacillet, jure exigi authentica inſpectio poſſet, eo magis, quo in nota appoſita Febronianus jam tunc temporis animus ſe prodit. 2do Hoc documentum pro more illius ævi diverſis Latii vitiis laborat, ut ſolœciſmis, barbariſmis, & copularum irregularitate, ita, ut preſſe ſingula verba urgeri nequeant. 3tio Agebatur de matrimonio jam contracto, & abs dubio conſummato, quod patet ex ipſa diplomatis inſcriptione, ſeu Thietfridi petitione, *ut conſanguineam, quam duxerat in uxorem, ſibi retinere liceat*, quamque prout & textus ait, *pridem deſponſatam* habebat. Nec refert, quod tantum deſponſata vocetur, ſcilicet quia detecto impedimento non amplius pro legitima conjuge habebatur. 4to Bona fide, & *ignoranter* ambæ partes contraxerant impedimento cognationis in ſexto gradu quintum attingente poſtea primum *a quibusdam* deprehenſo. 5to Non propria Authoritate, ut Moguntinis placet, Poppo connubii jura conceſſit, ſed antea habitis conferentiis ſtatuit rem in Concilio *decernendam*, ad quod convenerant cum Trevirenſi Piligrinus Colonienſis, Baido Moguntinus Archiepiſcopi, Rambertus Virdunenſis, aliique plures Epiſcopi: hinc pro ſingularibus ſaltem Epiſcopis nihil inde juris probaretur. 6to Factum hoc inter irregularia, ſeu male facta, nullum jus parientia poſſet rejici, & quidem propter labem Simoniæ, cum videri poſſent Epiſcopi *ob tanta prædii bona* matrimonii veniam dediſſe. At ego æquius plane judicium de hisce Epiſcopis fero, & quod rei caput eſt. 7mo Reſpondeo, *re ſolerter, & laborioſe inveſtigata* judicatum fuiſſe pro valore matrimonii, quod in ignorantia contractum ex jure naturali, non tantum ex gratia propter prædii bona valeret, ita ut conjuges ne ſeparari quidem poſſent.

*) Annal. Trevir. Tom. 1, p. 518. Broweri teſtimonium ita ſonat: „Per eosdem quoque dies, ut veteri ſignatum Diplomate invenio, Poppo rogatis in „conſilium Piligrino Colonienſi, & Baidone Moguntinenſi, egregia virtute Præſulibus, adhibitis etiam provincialibus Epiſcopis cauſſam diſcuſſit Thietfridi „Trevirenſis Eccleſiæ quondam advocati, qui Lucharde quadam *matrimonio ſibi „juncta* propinquitatis, & ſanguinis neceſſitudine *ad liquidum haud explorata* fecerat incertum, id conjugium an ratum, ac legitimum eſſet. Controverſia „porro diligenter, multumque ab Epiſcopis hic diſceptata *abſolutus* denique „(non *diſpenſatus*) Thietfridus, grati ac memoris officio Eccleſiæ, cujus advocationis pronuper ampliſſimum munus ſuſtinuerat Michlenbaci XII manſos, „agrorum haud aſpernanda ſpatia conceſſit." Tam notabilis cum ſit diverſitas Browerum inter, & Hontheimium; authentica Diplomatis inſpectio jure deſideratur.

sent. Hunc sensum exigunt verba: *Non solum id sub gratia concedi oportere, verum in præsentia similiter manere.* Fateor quidem suspicionem Simoniæ excitari posse per adjectam caussalem, *cum sanctæ Dei Ecclesiæ tanta prædii bona perditum iri nequaquam debeant.* Sed quia latinitatis, & copulalarum vitiis hoc diploma manifeste laborat, vel e loco suo transposita est hæc caussalis, & jungenda cum prima resolutionis parte *sub gratia concedi:* vel copula *cum* idem sibi vult, ac *propter quod*, ita ut non ipsa caussalem efficiat, sed sit caussalis sequela. Secus enim *sub gratia concedi*, & *similiter manere oportere*, sibi non opponerentur, prout tamen in Diplomate *per non solum, verum* expresse sibi videntur opponi. Sed pace me, si velis, hanc Episcoporum sententiam iniquitatis arguas; nolim contentiosus resistere: legitimæ autem dispensationis exemplum haud inde conficies.

§. 49.

Enimvero si attente ponderemus, quam severa illo adhuc tempore circa matrimonii Leges disciplina fuerit Ecclesiæ; quædam forsitan Episcoporum facta inter irregularia potius attentata recenseri debebunt, quam legitimæ dispensationis titulo decorari. Historia seculi XIII maximum adhuc hujus disciplinæ rigorem ostendit: notum est enim, quantæ difficultatis res fuerit, ut Otto IV Imperator ab Innocentio III dispensationem in quarto cognationis gradu impetraret. Caussæ aderant gravissimæ: post horrenda bella cæsi Philippi filia pro rebus pacificandis in uxorem Ottonis destinanda videbatur Imperii Principibus, Episcopis ipsisque Pontificis legatis Cardinalibus. Tandem non sine summa morositate ad totius ex Imperio Cleri, populique preces Pontifex dispensavit, sed austeris cum conditionibus, ut Otto amplissima duo Monasteria fundaret, singulariter Ecclesiarum omnium defensionem, & bellicam insuper pro terra sancta expeditionem susciperet, & universum Imperium largis eleemosinis, ac ferventissimis orationibus sanctæ disciplinæ vulnus compensaret. Non inutile erit Vanespenii, magni apud adversarios viri notam tum in genere de dispensationibus, tum in specie de matrimonialibus hic considerandam dare *): „Veterum tenacissimam canonum custodiam, & summam in dispensando morositatem nullus, vel parum in „historia ecclesiastica, & avita Ecclesiæ disciplina versatus ignorat, adeo

 „quidem

*) De Dispensat. matrim. Cap. 4, §. 2.

„quidem, ut nonnulli, nec parum in veterum actis, & scriptis exerci-„tati asserant, plurimis seculis nullam canonis infringendi veniam datam „fuisse, sed dispensationes, si quæ darentur, tantum fuisse pœnarum ca-„nonicarum remissiones.“ Agite *Episcopales!* hanc pristinæ disciplinæ observantiam exemplo restaurate, & nos *Pontificii* vestra vestigia presso pede insequemur; toti potius Ecclesiæ hodiernum dispensationum usum restringite, quam ut nimium largi in singulos Episcopos extendatis, & manus nostras vobis dabimus.

§. 50.

Ad domestica nos vertamus! Concilium Coloniense a. 1536 can. 46 ita statuit: „Quod ad gradus consanguinitatis, & affinitatis atti-„net, qui matrimonium contrahendum, ac contractum dirimunt, decre-„tum Concilii generalis (Lateranensis IV) observabitur. — Ubi ro-„manus Pontifex dispensatorio diplomate matrimonium secus contractum „approbandum jusserit, examinentur caussæ diligentius, quæ dispensa-„tionem extorserunt.“ Missis jam nugis vestris, vanisque diverticulis, dicite Moguntini Censores! penes quem Coloniense Concilium posses-sionem juris dispensandi agnoverit? Nonne vel invitis fatendum est, romanam Sedem in tranquilla possessione matrimonii impedimenta di-spensandi usque ad Concilium Tridentinum fuisse? Aut facta negentur, quæ adduximus, toti mundo cognita; aut alia in contrarium producan-tur nobis hactenus incognita!

§. 51.

Saltem, inquiunt, hac super re nihil in Tridentino Concilio fuit decisum. Quam optime! ergo, inquam, cum ipsis Moguntinis, *nihil correctum*, *quod non expressum*, sed prior disciplina, antiqua consuetudo, & tranquilla Pontificis possessio, prout jam ad oculum demonstravimus, integre servata. Veterem hanc consuetudinis observantiam retineri se velle vel ipsum Tridentinum satis insinuavit, dum indeterminate *quam-cumque* dispensandi Authoritatem sua in possessione reliquit: de pontifi-ciis autem dispensationibus, si extra romanam Curiam se extendant sta-tuit, ut Ordinariis, tamquam *Delegatis apostolicis* committantur. Nonne eo ipso Concilium hanc dispensandi facultatem *propria Authoritate* Episco-pis negavit, quod iisdem ut Delegatis pontificiis committendam voluit? Præterea satis sollicita fuit sacrosancta Synodus, ut eam dispensandi in

aliis

aliis rebus poteſtatem, quam volebat penes Epiſcopos eſſe, clare exprimeret: ſic e. g. Seſs. 14 de Ref. C. 7 decrevit cauſſam homicidii involuntarii committendam eſſe Ordinario, vel ex quadam cauſſa Metropolitano, aut viciniori Epiſcopo, qui pro ſacris Ordinibus *diſpenſare* poſſit. Item Seſs. 24 de Reform. C. 6 conceditur Epiſcopis *diſpenſandi* facultas in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, & in quibuscumque reſervatis caſibus occultis tantum pro foro conſcientiæ. Nonne exceptio firmat regulam in contrarium? aut nonne univerſalis eſt regula, Eccleſiæ legibus etiam Epiſcopos eſſe ſubjectos? ergo, inquam, *nihil Epiſcopis conceſſum, quod non expreſſum.* Verum, quod amplius eſt, Tridentini Patres etiam expreſſe ſe declararunt *ſoli* Pontifici jus eſſe relinquendum intra vetitos cognationis gradus matrimonia diſpenſandi. Nam in Actis Concilii die 17 Auguſti a. 1563 apud Paleottum legitur factam fuiſſe propoſitionem, ut ſaltem in quarto gradu relaxandæ legis poteſtas fieret cum Epiſcopis communis: ergo hanc poteſtatem intra tertium, & propinquiores gradus ſolius Papæ eſſe, atque eſſe debere, in eo omnes conveniebant. Jam vero ne in quarto quidem cognationis gradu diſpenſandi jus Epiſcopis fuiſſe permiſſum, inde liquet, quod Patres amplexi ſunt Marci Antonii Bobbæ Auguſtenſis Epiſcopi ſapientiſſimam ſententiam: „Non eſſe id Epiſcopis permit„tendum, quippe Concilii propoſito adverſum, *ut rarior eſſet relaxationis „uſus:* etenim ſi ſingulæ a ſingulis Epiſcopis concederentur, longe fre„quentiores illæ fierent, quam quotquot quilibet profuſus Pontifex elar„giretur.“ Vide apud Pallavicinium *). En ergo, quam volebas expreſſam etiam œcumenici Concilii diſpoſitionem! en rationem criticam, cur Turonenſes Præſules Tridentino quam proximi declararint in quarto cognationis gradu diſpenſationem non eſſe Epiſcopis permiſſam. Si adhuc quæras, quare illa Tridentini prohibitio tantum in Actis Concilii, non inter canones inveniatur; in promtu reſponſio eſt, quia Patres tranquille obſervatam retineri volebant praxin: lex enim, ut dici ſolet, juſto non ponitur, id eſt, Epiſcopi matrimonii impedimenta diſpenſando abuſivæ uſurpationis aut nulla, aut rariſſima dederunt exempla, hinc cauſſa non fuit, cur id ſpeciali canone prohiberetur. Nihil autem contra Eccleſiæ canones permiſſum, quod non expreſſum.

*) Lib. 23, Cap. 10, n. 17.

§. 52.

Ex qua antiquissima Pontificis possessione, si & divina Primatus jura hoc loco prætereamus, manifeste sequitur, cum Principes, & Electores Germaniæ ad Pium IV varia detulissent gravamina, inter quæ numerabantur dispensationes sanctæ Sedi reservatæ, eumdem Pontificem merito respondisse: „Illos injustissima petere: nam ut Archiepiscopi, aut „Episcopi potestatem habeant dispensandi in his, quæ in hujus Sedis „Authoritate constituta sunt, hoc est, inferiores, & subditi in lege Superiorum suorum, nisi ubi eis hoc expresse permittitur, omni juri, „omnique rationi contrarium esse, indubitatum est" *). Enimvero, si ut Moguntini volunt, sola *facti* gravamina possessionis antiquæ jura infringerent; væ Dominis, qui immorigeros haberent subditos! væ nobis Catholicis in Imperio romano! contra quos sine numero & mensura Protestantes usque ad deletionem totius rei catholicæ gravamina jam fecerunt.

§. 53.

Quænam post Concilium Tridentinum usque ad hodiernam diem vel ab ipsis Germaniæ Archiepiscopis continuata sit praxis, jussu Sanctitatis Suæ a. 1786 Kalend. Decemb. in litteris suis ad Parochos manifestum fecit Nuntius Coloniensis, ubi singula designavit quinquennia, quibus tres ecclesiastici Principes Electores Imperii ab apostolica summa Sede dispensandi facultatem in certis dumtaxat gradibus circa impedimenta Matrimonii petierunt, & numquam aliter, nisi cum certa restrictione obtinuerunt. Reliquum est ergo, ut totam hanc criticam disquisitionem cum sanctissimo Papa Nostro Pio VI concludam **): „Ex quibus liquet, primum ab apostolica Sede exerceri cœpisse dispensationum matrimonialium potestatem, & hunc usum penes illam solam perseverasse, atque ad eamdem solam pertinuisse, prout totius Ecclesiæ „consuetudine, & consensu fuit agnitum, cum alios Episcopos eam sibi „Authoritatem assumsisse non constet, nisi cum sanctæ Sedis expresso, „vel præsumto privilegio eam tueri se posse confiderent. — Si nunc (ab „Episcopis) dispensari inciperet *jure proprio;* quid aliud ageretur, nisi „ut sancta Sedes suo spoliaretur jure, quod ab antiquissimo tempore sola semper exercuit, cujusque exercendi tenuit non interruptam, sed „con-

*) Rainald. ad a. 1563, n. 44.

**) Breve Pontif. ad Rvdiss. Archiep. Colon.

„constantem, receptamque in Ecclesia possessionem. Qui certe tam inveteratus possessionis titulus, etiamsi alia deessent in suo Primatu constituta, „fundamenta, valere per se ipse apud omnes deberet.“ Hæc quidem possessionis non turbandæ æquitas vel inter homines pares naturalis est. Ipsam vero possessionis suæ antiquitatem, & continuam praxin cum sanctissimus Pater factis ostendere dignatus est toti mundo cognitis; (quis credat?) Moguntini Censores eloquia supremi Christi Vicarii, & Ecclesiæ catholicæ Capitis vocare audent *omnia falsissima*, Alles grundfalsch *). Et hæc loquuntur in ipsa Sede Metropolitana, & ecclesiastici sunt, & publici Doctores Archidiœcesis Moguntinæ! Non ea certe (uti alias canina illa satyrica) non ea est ovium vox erga Pastorem. — *Petre! pasce oves meas!*

COROLLARIUM IV.

De jure appellationum ad Papam, non a Papa.

Ut vel ex ipsa jam inscriptione patet, præsens hæc summi momenti discussio critica in duas principales partes dispescitur. Prima de jure Pontificis tractat, ex toto christiano orbe appellationes suscipiendi: altera de appellationibus a Papa divino jure, & humano prohibitis. Attamen non juris solum, sed pro nostri temporis exigentia & facti quæstio hic tractanda est. Sunt autem sex præcipue Articuli Capite I hic discutiendi: 1mo De ipso supremo jure appellationum: 2do De hujus juris exercitio ex factis Antenicænis: 3tio De Canonibus Conciliorum, Nicæni, Antiocheni, Sardicensis: 4to De factis historicis Postnicænis usque ad nonum seculum: 5to De recentiori positiva juris speciatim germanici dispositione: 6to Demum de sano & utili adpellationum usu. Si hoc in prælio Eruditorum authoritate, hoc est, præjudiciis, queis plurimi hodiernorum Reformatorum ducuntur, pugnandum sit; magna stant utrinque Nomina, ex uno latere Petri de Marca, Baluzii, Quesnelli, Febronii, & quem castra deseruisse dicas, Zalweinii, aliorumque denso agmine gregariorum: Ex adverso autem non minus magni Nominis viri, Benedictus XIV, Cardinalis d'Aguirre, Christianus Lupus, Antonius de Simeonibus, Thomassinus, Barthelius, Fratres Ballerinii, P. Zacharia cum

*) Mainzer Monathschrift von geistlichen Sachen. Junius. 1787. S. 518.

cum tota, quod maximum est veteri Ecclesia. Ex hoc solo præjudicio, quæ pars fortioribus armis instructa sit, jam colligas.

CAPUT I.

De appellationibus ad Papam.

ARTICULUS I.

De ipso supremo jure appellationum.

§. 1.

Nos autem ipsi intimam rei naturam scrutemur! Inditum certe a natura principium, atque etiam gentium jure stabilitum est, miseris injusta forte sententia pressis ad superioris judicis tribunal refugium, aditumque esse concedendum. Hanc viam, quæ appellationis dicitur, cum ipsa natura afflictis voluerit apertam, ab optimo Pastore Christo fuisse occlusam, suasque oviculas, iniquis forsitan inferiorum judicum oppressionibus absque refugii solatio expositas, blasphemus foret, qui assereret. Atqui romanum Pontificem, S. Petri Successorem, in hac terra Christi Vicarium, & singulis Episcopis, vel Archiepiscopis, & Conciliis quibuscumque provincialibus jurisdictione esse superiorem, res est divinis ex eloquiis adeo manifesta, certaque, ut catholicam fidem profitentium nemo unus, ne nostris quidem diebus palam contradicere ausus fuerit. Hinc nostræ catholicæ fidei dogma est, naturali & divino jure ad summi Pontificis tribunal tamquam episcopali superius Appellationes spectare. Hoc jus essentiale est Primatui divinitus instituto; quod qui negaverit, hunc a nostra fide, & Ecclesia esse alienum non dubitamus, prout Benedictus XIV enuntiavit *): „Hoc jus adeo necessario connexum esse cum romani Pontificis in universam Ecclesiam jurisdictionis „Primatu, ut nemo possit illud in controversiam adducere, nisi & hunc „velit præfracte inficiari.

§. 2.

Ipse Zalweinius, uti & Natalis Alexander, hic Natione Gallus, ille Germanus, ambo pontificiæ Sedis nullo modo adulatores, alibi potius

*) De Synod. diœces. Lib. 4, Cap. 5, n. 1.

tius fibi ftipendia meriti, hoc idem jus appellationum, ceu divini Primatus *Appendicem* agnoverunt. Verba prioris funt *): „Quæftio juris noftra opinione facillimæ eft decifionis: nam fi femel in Pontifice revereamur quemdam Primatum jurisdictionis, fane jus adpellandi inde velut appendix *neceffario* confequitur: quid enim aliud eft jus appellandi, „quam jus provocandi ad judicem fuperiorem, velut ab ipfo jure naturæ fluens? in quantum nempe fapit fpeciem neceffariæ defenfionis „eum in finem, ut appellanti fiat juftitia, in qua fe per judicem inferiorem læfum effe queritur. Si ergo Pontifex vi Primatus vices legitimi judicis fuftinet; quo aufu ipfi admiffionem, vel exactionem appellationum abnegare fuftinemus?" Hæc Zalweinius, nempe ut Theologus catholicus: verum eft illum pro fua egregia Advocati vafritie adniti ad omnem hujus juris praxin contra divinum, & naturale jus enervandam, aut extinguendam. Cauffam, nifi jam pateat, inquirere nolim. Alter vero hoc loco non tam hiftoricus, quam Theologus ita loquitur **): „Hoc ipfo quod romanus Pontifex eft jure divino omnium Epifcoporum „primus, & ceteris jurisdictione Superior, Ecclefiæ Caput, Vicarius „Chrifti; confequens eft, ut ad ipfum Epifcopi, cum injuriam patiuntur, appellare poffint. Ipfa enim juris naturalis æquitas ab inferiorum „judicum fententiis ad fupremum judicem appellari poffe dictat, & perfuadet. Cum itaque romanus Pontifex ratione fui Primatus fit Superior Epifcopis omnibus divifim fumtis, & Conciliis etiam provincialibus, ac nationalibus; ad ipfum appellare poffe Epifcopos Metropolitanorum, Primatuum, Patriarcharum aut Conciliorum five provincialium, five nationalium, five patriarchalium judiciis depofitos, neceffario fequitur, ac perinde jus appellationum epifcopalium ad romanam Sedem pontificii Primatus eft appendix."

§. 3.

Gallicanæ Ecclefiæ doctrinam, eamque recentiffimam ex tefte multo præftantiore, Archiepifcopo Senonenfi audiamus, qui ita fcribit ***): „Quod ex Authoritate, quam *Chrifti inftitutione* in nos (Epi„pos) Pontifex habet, legitime fequitur, jus eft judicandi fontes Epi„fcopos.

*) Princip. jur. ecclef. T. 2, Q. 1, C. 4, §. 5.
**) Hift. ecclef. Sec. 4, Differt. 28, Propof. 1.
***) Inftruct. paftor. Parif. 1753.

„ſcopos. Quodſi illos a Provinciæ Epiſcopis in primæ cognitionis cauſ-„ſa judicari mores noſtri poſtulant, jus tamen ſuſcipiendarum appella-„tionum eſt ipſi absque ulla controverſia ſervatum.“ Quidquid hac in re antiquiſſimi licet canones ſtatuerint; non certe hoc jus appellationum, quippe divinitus inſtitutum, e medio tollere, aut plane in praxi irritum facere potuerunt, ſed tantum pro *meliori* exercitio ad graviores cauſſas e. g. Epiſcoporum reſtringere. Quare etiamſi inferiorum Clericorum, ſive etiam ſecularium cauſſa, dummodo natura ſua *gravior* ageretur; eamdem ad ſe vocare Pontifex poſſet inſuper habita quacumque diſciplina, aut cujuscumque Concilii ſtatuto: neque enim ulla hominum diſpoſitio Pontificem jure ſpoliare poteſt, divinitus ſibi commiſſo, aut vel ejusdem uſum tunc reſtringere, quando ſidelium bono neceſſarius foret. Atque hinc quæcumque Conciliorum decreta cum hac conditione intelligi neceſſe eſt, *ſine præjudicio tamen romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſſis debet reverentia cuſtodiri:* ita jam Innocentius I *). Hoc ipſum ſacroſancta Synodus Tridentina clare ſub initio, & fine expreſſit per ſpecialem hanc clauſulam, *ut ſalva ſemper Autboritas Sedis apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur* **).

§. 4.

Obſervatu digniſſima ſunt, quæ in hanc rem doctiſſimi Fratres Ballerinii annotarunt ***): „Poſſet quidem nonnullis in circumſtantiis „contendi, hanc primigenii juris ad ſummum Pontificem revocationem, „ſi qua inolita in Provinciis judiciorum forma aboleretur, non expe-„dire, eoquod plura exinde incommoda, aut ſcandala ſequerentur, quæ „ex naturali, ac divina lege impedienda ſunt. — At aliud eſt quære-„re, num quid expediat, vel liceat: aliud vero negare poteſtatem, & „jus ipſum, quod inſtitutione divina certum ſit, & alieni juris uſurpa-„tionem criminari. Qui de primo ſolum diſputat, ſi non paſſione, vel „præjudicio aliquo, ſed zelo, ac veritate ducatur, ſoliusque boni pu-„blici intuitu agat, ut ſcandala impediat, & rationes in hanc rem op-„portunas quibuscumque poteſt viribus (debita ſemper obſervantia, & „moderatione ſervata) urgeat, atque promoveat, quibus inſtitutionem „eccleſiaſticam conſuetudine firmatam, ſartam tectamque ſervandam, „a novitate autem inducenda abſtinendum eſſe ſuadeat, at nihil tamen „oppo-

*) Epiſt. ad Victric. Rothomag. **) Seſs. 7 & Seſs. ult. de Reform. Cap. 21.
***) Opp. S. Leon. Tom. 2, p. 979.

„opponat, quod ipsam pontificiam, certeque divinam institutionem fe„riat; non solum nihil peccaverit, verum etiam sancte, & laudabiliter „faciet.“

§. 5.

Atque hoc catholicæ fidei dogma de jure appellationum plurimis Pontificum, Isidoro Mercatore multo antiquiorum testimoniis constat. Maximi ponderis illud est Julii I, quod ad Episcopos Antiocheni Concilii a. 342 ante ipsum Sardicense perscripsit *). Cum enim Eusebianæ Sectæ Episcopi S. Athanasium Tyri deposuissent, Legatos ad romanum Pontificem cum ipsis damnationis documentis miserunt, ut suæ Synodi confirmationem ab illo obtinerent. Pro Athanasio Alexandriæ congregati Episcopi ad eumdem Papam litteras dederunt. Unde patet ex hoc Orientalium facto (Hæreticorum æque, ac Catholicorum) haud firmam fuisse visam Synodi Authoritatem sine ultimata Papæ sententia, ad quem Eusebiani ipsa sui judicii instrumenta transmiserant. Pontifex ergo perceptis quoque Athanasii Legatis tam hunc, quam illos ad novum judicium Romam avocat. Nunc vero illi suæ caussæ merito diffisi parere detrectant, NB. neutiquam tamen Romam vocandi jus Pontifici negantes, sed temporis angustias, & bellicum suæ Patriæ statum prætendentes. Ceterum, quod rei caput est, orientales illi Hæretici jam tunc fere eadem caussabantur, quæ moderni juris ecclesiastici Reformatores frequenter in ore habent, Episcopis injuriam fieri, si de rebus jam a se definitis denuo apud Papam rationem reddere deberent, & ratam esse habendam cujuslibet Synodi sententiam: quam in rem, immerito licet & falso Novatiani, ac Pauli Samosateni exempla proferebant. Pontifex autem respondit: „Nihil dignum querela esse, quod ad Synodum „(romanam) vocarentur: qui in rebus a se gestis, & judicatis fiduciam „ponerent, eos non indigne ferre, si ab aliis judicium suum examine„tur, id per Nicænam Synodum permitti, & antiquam esse hanc con„suetudinem — *ergo oportuisset illos huc accedere, & non abnuere, ut nego„tium ad finem deduceretur.* — — Si qua culpa Episcoporum fuerit, se„cundum ecclesiasticum Canonem oportuisse judicium fieri, *ut primum „ad Ecclesiam romanam scriberetur, & hinc, quod justum est, decerneretur.* „Demum concludit Pontifex, non posse se illorum Synodo suffragari, „neque injuriam facere, dum pro communi Ecclesiæ bono summæ Se„dis sententiam perscriberet: *Apud omnes nota esse, quæ a B. Petro Apo„stolo*

*) Apud Coustant. Epist. 1 Iulii.

„*stolo acceperit.*" Hoc præstantissimo documento Julius P. tamquam de re omnibus Catholicis nota testatur apostolica Petri Authoritate Synodos Episcoporum posse reformari. Quid dicet jam Dupinius, quid Zalweinius, quid Febronius? in Sardicensi Concilio post quinque annos jus quoddam revisionis primum Pontifici concessum fuisse? Apage nugas!

§. 6.

Eodem adhuc quarto Seculo Damasus P. Ariminensis Concilii acta ad se relata dijudicavit, rejecitque his verbis *): „Neque enim „præjudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatorum „(600 Episcoporum) quando constat neque romanum Episcopum, cu„jus ante omnia decebat eos exspectare decretum — præbuisse consen„sum." Quin immo idem Pontifex varias illius temporis tam Catholicorum, quam Hæreticorum Synodos una simul omnes præter Nicænam exauthoravit, præcepitque teste S. Athanasio **), ut nulla deinceps *in Ecclesia catholica nominaretur Synodus præter unam Nicænam.* Veniant nunc Febroniani, & pontificiam potestatem reformandi provinciales Synodos per Isidorum falsis Decretalibus fuisse invectam fabulentur!

§. 7.

Quinti jam Seculi initio Innocentius I, ut supra §. 3 annotavimus, ab ipsius universalis Synodi Nicænæ decreto exceptam esse apostolicam Petri Authoritatem declarat ***): „Si quæ autem caussæ, vel „contentiones inter Clericos tam superioris ordinis, quam etiam infe„rioris fuerint exortæ, ut secundum Synodum Nicænam congregatis „ejusdem Provinciæ Episcopis jurgium terminetur, nec alicui liceat „(sine præjudicio tamen romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus caussis de„bet reverentia custodiri) relictis his Sacerdotibus — ad alias con„volare Provincias." Ecce, quomodo in ipsis inferiorum Clericorum caussis ad summæ Sedis tribunal via appellationis per Synodum Nicænam patuerit. Bonifacius I Episcopis Thessaliæ vehementer exprobrat, quod apostolico Legato debitam reverentiam non exhibentes, si qua haberent gravamina, ad se non detulerint ****): „Institutio universalis na„scentis Ecclesiæ de B. Petri sumsit honore principium, in quo regi„men ejus, & summa consistit: ex ejus enim fonte ecclesiastica disci„plina

*) Epist. 3 ad Episcop. Illyr. **) Initio epist. ad Epictet.
) Ad Victric. Cap. 3. *) Epist. 14.

„plina per omnes Ecclesias Religionis jam crescente cultura manavit. „Nicænæ Synodi non aliud præcepta testantur, adeo ut non aliquid su„per eum ausa sit constituere, cum videret nihil supra meritum suum „posse conferri: *Omnia denique huic noverat Domini sermone concessa.* Hanc „ergo Ecclesiis toto orbe diffusis velut caput suorum certum est esse „membrorum, a qua se quisquis abscidit, fit christianæ Religionis ex„torris. — Audio Episcoporum quosdam apostolico jure contemto no„vum quidpiam contra Christi proprie præcepta tentare, cum se ab „apostolicæ Sedis communione, & ut dicam verius, potestate separa„re nituntur, eorum petentes auxilium, quos ecclesiasticarum sanctio „regularum majoris esse non dedit potestatis. — *NB.* Quoniam ideo „tenet Sedes apostolica Principatum, ut querelas omnium licenter ac„ceptet; interpellari nos super hoc missa legatione convenerat, quos „curam omnium rerum manere videatis.

§. 8.

Agapetus P. sexto Seculo ad Justinianum Imperatorem de Stephani Larissæi caussa agens ita scripsit *): „Absit a quorumlibet menti„bus christianis, ut in quacumque persona aut innocentiam redarguant, „aut crimen absolvant, sed universa, quæ apostolicæ Sedis nuper hac „sunt parte disposita, illo semper studio manaverunt, quæ Principatui „B. Petri vos quoque cupitis per omnia reservari, scilicet ne in his, *qui „Sedis ejus audientiam postulassent, spreta ejus reverentia alterius sententia pro„veniret.*“ Vigilius Papa ad Euterium hæc scribit: „Unde omnium ap„pellantium apostolicam Sedem Episcoporum judicia, & cunctarum ma„jorum negotia caussarum eidem sanctæ Sedi reservata esse liquet. — „Cujus tramiti, si quis obviare tentaverit Sacerdotum, caussas se non „sine honoris sui periculo apud eamdem Sedem sanctam noverit reddi„turum.“ Cum septimo Seculo Wilfridus Eboracensis Sede sua pulsus ad Agathonem appellasset; S. Pontifex in Concilio romano ajebat: „Non „mediocriter satisfecit audientibus petitionis series, quam Wilfridus Deo „amabilis Episcopus obtulit in hoc, cum se indigne de episcopali Sede „dejectum agnovit, non contumaciter per vim secularem obstitit, sed „humiliter sentiens Authoris nostri B. Petri Apostolorum Principis cano„nicum expetivit subsidium, & supplici præstolatione, quæ super eo „censenda sunt, se suscepturum perhibens, quod ex ore nostro B. Pe-

 „trus,

*) Vide Antiseb. vindic. Part. 3, p. 453.

„trus, Author noster, cujus ministerio fungimur, prævideritſtatuendum.“ Huc adeſte, Februniani, & perceptis hisce antiquiſſimis documentis Iſidorianas fraudes, ſi ita placet, calumniamini!

§. 9.

Neque vero ſoli Pontifices a Petri Primatu jus ſupremum judicandi repetebant. Audiatur etiam ſupra nominatus Stephanus Lariſſæus in libello ad Bonifacium II *): „Ego vero nec accuſatorum, nec „aliquorum conatus metuens, ſed ad Deum ſolummodo, & ad leges „ſanctæ Eccleſiæ, & ad Principatum ſanctarum Eccleſiarum traditum „vobis reſpiciens, mox inter acta dixi, ut oporteret me ad aliquem ac„cuſantem reſpondere, aut de mea ordinatione aliquid judicare, non „ſub eo, qui nunc judicare dignatur, cauſſam me dicere neceſſe eſt, „ſed alibi apud quem ſacrorum Canonum lex cuſtoditur, & usque ha„ctenus conſuetudo ſervatur, memoriam faciens Veſtri ſancti Capitis, „& apoſtolicæ Sedis, dicens vos eſſe Dominos hujus examinationis.“ Stephano concinit Theodoſius Ecdinienſis Epiſcopus, qui lectis in romana Synodo ejusdem libellis ait ad Pontificem: „Conſtat venerandos „Sedis veſtræ Pontifices, quamvis in toto mundo Sedes apoſtolica Ec„cleſiarum ſibi jure vindicet Principatum, & ſolam eccleſiaſticis cauſſis „undique appellare neceſſe ſit; ſpecialiter tamen gubernationi ſuæ Illy„rici Eccleſias vindicaſſe.“ Fruſtra igitur ad labefactanda hæc antiquitatis teſtimonia Febroniani ex S. Bernardo multo poſteriore quædam loca excitant, ubi S. Abbas magna libertate, qua vix amplius noſtris cum Archiepiſcopis loqui liceret, ſummum Pontificem, antea diſcipulum ſuum, Eugenium III a quibusdam abuſibus deterrere conatur, quos atra loligine deſcribit **): „Sic factitando, inquit, probatis vos habere „plenitudinem poteſtatis, ſed juſtitiæ forte non ita. Facitis hoc, quia „poteſtis, ſed utrum & debeatis, quæſtio eſt.“ Simili modo idem vir ſanctus ad Innocentium II perſcripſerat ***): „Appellatur de toto mundo „ad te: Id quidem in teſtimonium ſingularis Primatus tui: & tu, ſi ſapis, „non Primatu gaudebis, ſed fructu.“ Nemo non videt S. Doctorem agnoviſſe, confeſſumque fuiſſe pontificiam Authoritatem, & jus recipiendi appellationes vi Primatus, & ex plenitudine poteſtatis, ſed liberrime contra illius temporis abuſus peroraſſe: aliud eſt enim abuſus notare,

*) Apud Antif. vindic. l. c. **) De Conſid. L. 3, C. 4, n. 4.
***) Epiſt. 178.

tare, aliud ipsum usum, ejusdemque jus negare. Stabilitum ergo catholicum dogma est ex antiquitatis, ut vel adversariis placet, adhuc puræ traditione, divinum jus penes Pontificem esse, ex universo orbe appellationes recipiendi.

ARTICULUS II.

De factis Ante-Nicænis.

§. 1.

Secundo loco curatius adhuc ipsam praxin, eamque primævam appellationum ad summam Sedem observari oportet. Sunt quidem admodum raræ primi illius ævi tabulæ, quæ temporum naufragio emerserant; quotquot tamen ex pretiosis hisce monumentis supersunt, etiam nostrorum, licet Hypercriticorum judicio probata, fere nihil sunt aliud, præterquam apostolicæ Sedis aut in rebus dubiis consilia, decretaque, aut in controversis judicia. Sic Clementis romani prima jam epistola ad Corinthios testatur injuste depositos illius Ecclesiæ Presbyteros apud Sedem Petri refugium quæsivisse. Dignum memoratu est, quod S. hic Pontifex Ecclesiæ hierarchiam sub uno Capite jurisdictione prædito clare jam descripserit *): „Summo Sacerdoti, inquiens, sua immunia tributa sunt, „& Sacerdotibus locus proprius assignatus est, & Levitis sua ministe„ria incumbunt: homo laicus præceptis laicis constringitur.“ A vero aberrant illi, qui summo sub Sacerdote Episcopum hic volunt intelligendum, partim quia S. Clemens expresse de uno Judæorum summo Sacerdote loquitur, quam veterem Dei institutionem ipsi etiam Ecclesiæ applicat, partim quia per Sacerdotes secundo loco positos generatim Episcopos, & Presbyteros nullo discrimine *nominetenus* facto pro more Apostolorum complectitur, prout ex contextu patet, ubi ab Apostolis per regiones, & urbes ait, *Episcopos, ac Diaconos* fuisse constitutos. Clarum erit legenti ipsam hanc præstantissimam epistolam, primi & secundi ordinis Sacerdotes per Episcopos promiscue intelligi.

§. 2.

Res satis nota est, secundo Seculo a Victore P. Synodum Episcoporum Asianorum jussu suo convocatam adhuc dijudicatam, ac repro-

*) Ad Corinth. Epist. 1, n. 40.

probatam fuisse. Falsa sunt, quæ Dupinius scribit *): 1mo Provinciales illas Synodos sine jussu Pontificis celebratas: 2do S. Irenæum, aliosque Victori restitisse, quasi eidem jus negassent judicandi, atque Episcopos excommunicandi: 3tio Simili modo ab omnibus Episcopis potuisse excommunicari Episcopos: & 4to excommunicationem non esse actum jurisdictionis. Tertio Seculo Dionysius Alexandrinus, cum esset de fide in Filium Dei suspectus, non ad Episcoporum provincialium Synodum, sed & romanum Pontificem fuit delatus, quod judicium S. Episcopus non recusavit, sed libenter subiit: vid. epist. Coust. Quodsi in prima, ut dici solet, instantia Pontifex jure suo judicare potuit; cur non potuerit in altera?

§. 3.

Sed neque desunt formalis appellationis exempla. Marcion a proprio Patre, & Episcopo suo ob stuprum excommunicatus ad romanam Sedem, a qua prior sententia reformaretur, confugit. Ergo jam tunc secundo Seculo Pontificis tribunal tamquam superius episcopali agnitum est. Nonne critica hæc conclusio valet? Quid refert, quod Marcion Romæ repulsam tulerit? quasi vero appellatio ab exitu, & non a provocatione ad superius tribunal esset denominanda. Ceterum animadvertendum est, non a Pontifice, sed Sede tunc vacante a Clero romano negatam Marcioni audientiam. Quam sibi potestatem viduatus Clerus non esse fatebatur, etiamne Pontifex non habuerit? Iniquior videtur Natalis Alexandri adversus Bellarminum censura**): Non enim Marcion Romanorum communionem tantum *suffurari* voluit suppressa Patris sententia, sed hanc potius reformari sublata Patris excommunicatione, sive quod idem est, restituta sibi Romanorum communione. Propterea isti responderunt: „Nobis injussu venerandi Patris „tui istud facere non licet: una siquidem fides est, & animorum una „consensio: neque contra spectatissimum Collegam, patrem tuum moliri quidpiam possumus."

§. 4.

Tertio Seculo vel orientalis Ecclesia plura offert appellationum ad romanum Pontificem exempla. Ut enim ex antiquo Claudio Apollinario Hiera-

*) De antiq. Eccles. Disciplina. Differt. 2, Cap. 2, §. 1.
**) Hist. eccles. ad Sec. 2, Differt. 2, Art. 3.

Hierapolis Episcopo Eusebius narrat *), Montanus, Florianus, Bastus, aliique ipsorum sequaces in variis Synodis regionum, Asiaticæ & Ponticæ damnati ad Zephirinum P. appellarunt, ut sibi ablatam communionis pacem reddi præciperet. Origenes Episcoporum judicio damnatus seu sponte sua, seu a Fabiano P. vocatus Romam petiit, ut ibi caussam suam defenderet teste Eusebio **). Paulus Samosatenus in Antiochena Synodo damnatus cum nollet Sede sua cedere; in auxilium vocatus Imperator Aurelianus, etsi Gentilis hanc caussam Romæ adhuc tractari, atque definitivam inde sententiam exspectari jussit, prout constat ex relatione Synodi Antiochenæ ad Dionysium P. apud Eusebium ***). Tam communis etiam in Oriente persuasio fuit de suprema inter Christianos judicandi Authoritate in romano Pontifice residente.

§. 5.

Ex Occidente appellationum exempla fere jam abundant. Privatus Labesitanus ab Africanis Patribus damnatus Romæ communionem fraudibus impetrare tentavit, sed a Fabiano P. Synodi sententia confirmata est ****). Fortunatus, & Felicissimus in Carthaginensi Concilio damnati Romam navigarunt, S. Cornelio Pontifici fucum facere conati, sed nonnisi damnationis suæ confirmationem retulerunt *****). Basilides, & Martialis Hispaniæ Episcopi a provinciali Synodo depositi Romam ad Stephanum P. confugerunt, a quo etiam restituti pristinæ dignitati videntur ******). Imo ipse Cyprianus ad eumdem Pontificem scripsit rogans, ut ad Provinciam Arelatæ litteras dirigeret, quibus abstento Marciano alius in locum ejus substitueretur *******). Sive Marcianus a Synodo Provinciæ jam judicatus fuerit, sive non; utcumque Dupinius S. Cypriani verba torqueat; manifeste ex illis apparet ab ipso Cypriano agnitum fuisse, Episcoporum caussas dijudicandi potestatem seu ante, seu post Synodum Pontifici convenire.

§. 6.

Nec obstat, quod Cyprianus in caussa Felicissimi & Fortunati ad Cornelium P. scripserit: „Cum statutum sit omnibus nobis & æquum sit pariter,

*) Hist. eccles. Lib. 5, Cap. 15. **) Lib. 6, Cap. 20.
) Lib. 2, Cap. 24. *) Inter Epist. Cyprian. 30.
*****) Cypr. Epist. 55. ******) Cypr. Epist. 68. *******) Cypr. Epist. 67.

„ter, ac justum, ut uniuscujusque caussa illic audiatur, ubi est crimen „admissum, & singulis Pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat „unusquisque, & gubernet rationem sui actus Domino redditurus, opor„tet utique eos, quibus præsumus, non circumcursare, nec Episcopo„rum concordiam cohærentem sua subdola, & fallaci temeritate colli„dere, sed agere illic caussam suam, ubi & accusatores habere, & testes „sui criminis possint, nisi si paucis desperatis, & perditis minor videtur, „esse Authoritas Episcoporum in Africa constitutorum, qui jam de illis „judicaverunt, & eorum conscientiam multis delictorum laqueis vin„ctam judicii nuper gravitate damnarunt. Jam caussa eorum cognita „est, jam de eis dicta sententia est. Nec censuræ congruit Sacer„dotum mobilis, atque inconstantis animi levitate reprehendi." Ex his verbis commotus, & ulceratus Cypriani animus satis se prodit, qui rhetorico suo more hanc subdolam, & injustam, quod non diffitemur, appellationem exaggeravit. Hinc 1mo si presse verba urgerentur, nimium dixisset & falsum, quasi singulis Episcopis, etiam absque Synodo provinciali, in ultima jam instantia licuisset Presbyteros condemnare ex ea ratione, *quod singulis Pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat, & gubernet unusquisque soli Domino rationem redditurus:* quod certe falsum est; secus væ Presbyteris, nec minus Laicis sub tyranno Episcopo! Tantum itaque 2do in fraudem & abusum appellantium tam violenter invectus est Cyprianus, & *NB.* pro hoc singulari casu justam negavit appellandi caussam: *Quæ autem caussa veniendi, & Pseudoepiscoporum contra Episcopos factum nunciandi?* non negavit jus superioris judicis, sed & tacite confessus est: *Navigare audent ad Petri cathedram, atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est.* Hujus ergo unitatis necessitatem cum principali Ecclesia, seu quod idem est, subordinationem erga eamdem agnovit. 3tio Quod statutum, & praxin Africanorum attinet, non negamus, *jure humano* Presbyteris fuisse prohibitum extra Provinciam appellare, eo tempore, quo non unius Archiepiscopi, vel ejus Curialistarum arbitrio, sed a provinciali Episcoporum Synodo judicia formabantur. Felicissimus autem nonnisi Presbyter fuerat, imo nec Fortunatus legitimus, sed tantum Schismaticorum Pseudoepiscopus. Ceterum disciplina mere humanæ institutionis, si qua caussa gravior esset, non poterat jus divinum pontificiæ Authoritatis impedire: hinc & Romæ isto peculiari Africanorum statuto non putabatur ligata S. Petri potestas.

§. 7.

§. 7.

Futile non minus est, quod ex S. Cypriano in caussa Basilidis & Martialis post Quesnellum Dupinius opponit *): „Illis Hispaniæ Episco„pis ob idololatriæ crimen depositis, & a Papa, ad quem confugerant, „restitutis quidam Hispani ad Africanam Ecclesiam litteras dederunt „consilium hac in re expetentes. Cyprianus respondit, legitime jam „ordinatos in locum depositorum pro veris Episcopis agnoscendos insu„perhabita Papæ restitutione, quippe qui ordinationem jure profectam „rescindere nequeat.“ Sed ipsum S. Cypriani textum ante oculos ponamus, & tota difficultas mox disparebit: en verba **): „Nec rescin„dere (Pontifex) ordinationem jure profectam potest, quod Basilides „post crimina sua detecta, & conscientiam etiam propria confessione „nudatam Romam pergens Stephanum Collegam nostrum longe positum, „& gestæ rei, ac tacitæ veritatis ignarum fefellit, ut exambiret reponi „se injuste in Episcopatum, de quo fuerat juste depositus. Hoc eo „pertinet, ut ad superiora peccata ejus etiam fallaciæ, & circumven„tionis crimen accederet.“ Ergo Cyprianus non ex defectu potestatis, sed justitiæ, ac propter fallaciam, & circumventionem nullius valoris esse declaravit pontificiam restitutionem. Sane ipsi Pontifices haud raro declararunt, hoc sensu, scilicet ob subdolam obreptionem deceptoribus favere non posse suas sententias. His accedit non levis suspicio, quod non tam Pontifex, quam ipse potius Cyprianus relatione unius Episcopi, nempe Cæsaraugustani cum paucis Clericis ex tota Hispania deceptus fuerit, quodque reliqui ex Clero, populoque Pontificis sententiæ adhæserint expulsis Felice, & Sabino, qui in Sedes Basilidis, & Martialis fuerant subrogati. Quidquid ob penuriam documentorum placeat, certum est ex facto hoc colligi, quod ipse Baluzius Isidori Mercatoris licet inimicus certe infensissimus, in Nota 27 ad memoratam Cypriani Epistolam fatebatur: „Antiquissimum esse in Ecclesia usum, „ut ex remotissimis orbis partibus Episcopi, qui se injuste pressos esse a „Collegis suis crederent, provocarent ad romanum, tamquam ad pri„marium Ecclesiæ universalis Antistitem.“ Mirum, quam audacter Febronius provocet, quis jam Dupinium refutaverit! ego vero provocare non dubito, quis Fratres Ballerinios, quis Antifebronium, quis historicas hasce veritates vel a me conscriptas sit refutaturus?

*) De antiq. Eccles. Discipl. Dissert. 2, Cap. 2. **) Epist. 68.

§. 8.

Quarti Seculi initia attingimus, ubi mox in Cæciliani caussa insigne occurrit exemplum, quod docet provinciales Synodos a romano Pontifice potuisse reformari. Ille enim sub Numidiæ Primate a 70 Episcopis Carthagine damnatus, Sedem suam retinuit, eoquod cum romana Ecclesia communione esset conjunctus, coram qua teste Augustino epist. 162 caussam suam dicere potuisset. Revera cum Schismatici Africani sententiæ suæ Authoritatem deesse sentirent, eam Galliæ Præsulum assensu roborare nitebantur: quare datis ad Imperatorem Constantinum litteris ex Gallia adhuc sibi judices dari petebant. Imperator, ut Optatus Milevitanus testatur *), juste indignatus in hac re suum incompetens forum implorari, eamdem ad romanum Pontificem ablegavit missa Melchiadi P. epistola, & adjunctis ex Gallia quoque ecclesiasticis judicibus. In romano Concilio a. 313 pontificia Authoritate purgatus Cæcilianus Carthaginensis Archiepiscopus, ejusque adversarii Donatistæ sunt damnati. Melchiadem hac in re legitimum judicem fuisse, aperte fatetur Augustinus, etsi ad frangendam Donatistarum pertinaciam cit. epist.: *argumento ad hominem* illos urgeat, eoquod nec ipse Pontifex per se hoc judicium sibi usurpaverit, sed ad ipsorum preces, quibus transmarinos petebant judices, ab Imperatore rogatus. Non minus falsum, quam & catholicis auribus summe offensivum est, quod Dupinius garrit, Melchiadem non proprio nomine, sed ut judicem ab Imperatore deputatum sententiam pronunciasse. Quæstionem hanc, quantum scio, primus inter Catholicos Natalis Alexander tractavit, sed ut ipse se declarat, *contra quosdam e Calviniano grege Theologastros* **). Videant ergo, qui Dupinio gloriantur Doctore, quibusnam pro castris ille militaverit.

§. 9.

Socrate ***), & Sozomeno ****), græcis testibus, *quoniam cura omnium Ecclesiarum ad romanum Pontificem spectat*, Orientis Episcopi suis Sedibus per Arianos dejecti, Paulus Constantinopolitanus, Marcellus Ancyranus, Asclepas Gazensis, & Lucius Hadiranopolitanus Romam confugerunt, seu quod idem est, appellarunt, suaque exposita caussa Julii Pontificis litteris in proprias Ecclesias restituti sunt. Mendax est Dupi-

*) Contra Parmenianum Lib. 1.
**) Ad Sec. 4 Differt. 3, Quæst. 2.
***) Hist. eccl. L. 2, C. 15.
****) Hist. eccl. L. 3, C. 8.

Dupinius, dum horum ad pontificiam Sedem confugium negat. Inane pariter eſt, quod hisce *poſitivis* factis opponit, *negativum* argumentum, e. g. Meletium, & Arium, item Euſtathium Antiochenum in Oriente depoſitos Romam non appellaſſe, quaſi vero ſi quis hodie a primæ inſtantiæ ſententia ad ſuperiorem judicem non appellet, jam hujus ſuperior jurisdictio negaretur. Certe Meletius, & Arius propter Idololatriæ, hæreſeos, aliaque aperta crimina damnati mitius ſibi judicium Romæ non poterant polliceri, præterquam, quod pro antiquiſſimo more a catholicis Epiſcopis ſancte obſervato ipſa ſynodalia decreta ad ſummum Pontificem relata fuerint. An Euſtathius innocentiam ſuam apud Pontificem non defenderit, ex documentorum inopia ignoramus: ceterum ſi ad Papam non appellavit, neque id mirum, quia Imperatoris edicto violenter in exilium fuit ejectus, & contra perſecutoris violentiam nulla appellatio prodeſt.

§. 10.

Demum poſt tot jam appellationum exempla ex pauciſſimis primævæ hiſtoriæ monumentis illud inſigne eſt S. Athanaſii, qui ab Euſebianis Tyri in Concilio damnatus per legatos ſaltem ſuos, niſi in propria perſona ad Julium P. cauſſæ ſuæ defenſionem detulit, atque ad eam Romæ defendendam a Pontifice fuit evocatus, ut patet ex ipſa genuina Julii epiſtola ad Euſebianos. Frivola plane exceptio eſt, quam Calvinianorum ex ore Dupinius, & Febronius repetunt, non proprie Judicem, ſed tantum Arbitrum ab ipſis Partibus electum in hac cauſſa Pontificem fuiſſe. Euſebiani enim, ſi libera voluntate in judicium Julii, tamquam arbitri conſenſiſſent, contra eumdem conqueri non potuiſſent, quod cauſſæ hujus cognitionem ſuum ad tribunal traxiſſet, quod ipſos ad cauſſam dicendam ad ſe Romam vocaſſet, quod Orientalium Judicio hac retractatione injuriam faceret: nec Julius etiam hoc retractandi jus ex antiqua conſuetudine, ex eccleſiaſtica regula, ex apoſtolica Petri authoritate, tamquam omnibus notiſſima ſibi vindicare, ac Euſebianis exprobrare potuiſſet, quod ſine romanæ Eccleſiæ conſenſu ſententiam contra Epiſcopos ferre præſumſerint. Vide ſupra Art. 1, §. 5. — Diſcant Febroniani hiſtoriæ hujus veritatem vel a græcis Hiſtoricis potius, quam a Blondello Calvini ex ſecta hæretico. Certe jam excitati Socrates, & Sozomenus, uti & Theodoretus *) teſtantur judi-

*) Lib. 2, Cap. 4.

judicium hujus caussæ a Julio fuisse reassumtum proprio romanæ Sedis privilegio, secundum Ecclesiæ canonem, & legem ad summi Sacerdotis dignitatem spectantem, *quæ pronunciat acta illa irrita esse, quæ præter sententiam Episcopi romani constituuntur.* Quod igitur Athanasius scribit Apolog. 2: *Eusebianos ipsi Julio, si vellet, arbitrium caussæ detulisse;* id eodem interprete fecerunt, *ut terrerent ipsum*, fiduciam suæ caussæ affectantes, qua videri volebant, se novum sui judicii examen non reformidare: eventus autem simulationem detexit, dum actu examini novo pro viribus restiterunt.

§. 11.

Æque vanum est, falsumque, quod Febronius cum Valesio *) asserit, Athanasium a Julio tantum innocentem fuisse pronunciatum, & in communionem receptum, neutiquam vero Sedi suæ restitutum. Inanis distinctio! Nonne qui innocens a judice declaratur, & reformata priorum judicum sententia in communionem totius Ecclesiæ restituitur, jam eo ipso legitimus pristinæ Sedis Episcopus pronunciatus est? Sed nugis hesterni Valesii major est fides græcorum testium, eorumque antiquissimorum, major est ipsius Julii fides, qui expresse in laudata epistola ad Eusebianos **) profitetur *pro vero Episcopo a se habitum* Athanasium, & sententiam Eusebianorum injustam, illegitimamque *apostolica Petri Autboritate* declarat. Falsum insuper est, in Sardicensi primum Synodo Athanasium suæ Sedi fuisse restitutum. Cum enim post Julii sententiam novis machinationibus, novis accusationibus suorum hostium impeteretur; iterum a Sede sua fugere compulsus, ac nova hac caussa in Sardicensi Synodo discussa *NB.* non sine romani Pontificis consensu iterum restitutus est. His accedit, quod Eusebianis omni arte, & nisu conantibus Sardicenses Patres a communione Athanasii, & aliorum Episcoporum in Synodo Tyria depositorum avertere, illi id *impossibile* post Julii judicium enunciarunt, imo data opera hujus judicii æquitatem in epistola ad Alexandrinam Ecclesiam defenderunt: „Qua ex re æquitas „judicii fratris, & Coepiscopi nostri Julii liquidissime apparuit, qui non „temerario consilio, sed cum matura deliberatione SENTENTIAM TULIT, „adeo ut nihil relinquatur dubii de communione Fratris nostri Athanasii.“

§. 12.

*) In Socrat. Lib. 2, Cap. 15 in Nota *b*.
**) Apud Coustant. n. 13.

§. 12.

Poſtquam ex ſingulis quatuor primis Seculis jam tot, tamque clara vidimus exempla ad ſummam Sedem appellationum, & quidem ex pauciſſimis, quæ ſuperſunt illorum temporum documentis; quid ergo de Zalweinio ſentiendum, qui catholicus Doctor cum eſſet, Hæreticorum & Shiſmaticorum provocationes ad Imperatorem comparare, parique cenſu habere non erubuit cum appellationibus fidelium ad apoſtolicam Petri Cathedram? Quis non ſequentium verborum falſitatem agnoſcat, & averſetur *): „Profecto ſi totam Antiquitatem priorum ſeculo„rum percurramus; vix ullum authenticæ appellationis exemplum repe„rire erit, aut ſi quæ admodum pauca exſtarent, magis juri, & con„ſuetudini ordinariæ, quam exemplis quibusdam & factis undecumque „petitis ſtandum foret.“ Quid ergo Zalweinius dixerit ad tot appellationum exempla paucis ex documentis a nobis allata? undenam niſi ex hisce factis conſuetudinem ordinariam colligere poſſumus? cur ipſum jus auſus eſt jam in dubium vocare, quod antea ut Catholicis divinæ inſtitutionis eſſe fatebatur? quid demum authentica ſit appellatio, niſi *ab inferiore judice ad legitimum Superiorem provocatio?* Talem autem romanum eſſe Pontificem quis Chriſtianorum *ſalva fide* negaverit? Quosnam teſtes pro contraria diſciplina primævæ antiquitatis producit, niſi unum Cyprianum, de quo ipſe diffiteri non poteſt, *vehementius nonnihil pro ſuis juribus zelaſſe?* vide noſtram reſponſionem ſupra §. *6*.

ARTICULUS III.

De Canonibus Conciliorum.

§. I.

Tertio nunc loco de Canonibus, imprimis Nicæni Concilii dicendum, cujus ex interpretatione Gentiani Herveti canon V ita ſonat: „De „iis, qui a communione ſegregati ſunt, ſive Clericorum, ſive Laicorum „ſint ordinis, ab Epiſcopis, qui ſunt in unaquaque Provincia, valeat ſen„tentia ſecundum canonem, qui pronunciat eos, qui ab iis ejecti ſunt, „non eſſe ab aliis admittendos: examinetur autem, numquid vel pu„ſillanimitate, vel contentione, vel aliqua ejusmodi Epiſcopi acerbi„tate congregatione pulſi ſint. Ut hoc ergo convenientem examina„tionem

*) Princip. jur. eccleſ. Tom. 2, Quæſt. 1, Cap. 4, §. 5.

„tionem accipiat, recte habere visum est, ut singulis annis in unaquaque Provincia bis in anno Synodi fiant, ut cum omnes Provinciæ „Episcopi in eumdem locum communiter conveniant, ejusmodi quæ„stiones examinentur, & sic quos Episcopum offendisse constiterit, ju„ste esse a congregatione separati apud omnes videantur, donec Epi„scoporum congregationi videatur pro iis humaniorem proferre sententiam.“ Incredibile est, quantum Anti-Romani laborent ad conclusionem, quæ hoc in canone non continetur, extorquendam, scilicet Episcoporum Synodis hic ultimatum concedi judicium sine ullo ad supremam Sedem recursu, aut appellatione.

§. 2.

At enimvero tranquilla mente hunc canonem perpendens Lector, multa videbit huic violentæ torsioni contraria. *1mo* Ex ipsa textus littera apparet, non hic de judicandis Episcopis, neque de caussis fidei agi, sed tantum de criminibus inferiorum sive ex Clero, sive ex populo, hinc nequidem *de caussis majoribus*. Perabsurda est Dupinii cavillatio, etiam episcopales caussas hic subintelligi, quia in numero plurali *ab Episcopis* dicuntur judicatæ, hoc est a Synodo Episcoporum, cum Clericorum inferiorum, vel Laicorum caussæ tantum ab uno Episcopo judicari consueverint, quasi vero vulgaris mos sermonis non esset numerum *indeterminatum*, seu pluralem sæpe pro *determinato*, seu singulari adhibere, e. g. dici solet Episcopi hoc possunt, loco quilibet *singularis* Episcopus hoc potest. Sed & ipsi Nicæni Patres expresse in contextu de *singularis* Episcopi judicio se loqui manifestant. *2do* Patres id tantum decreverunt de *ordinariis* criminum judiciis: cum enim in unius Episcopi, forsitan passione incitati sententia firmam non ponerent fiduciam, hinc singulis annis convocationem Synodorum præscripserunt: de *extraordinario* appellationis judicio a summa Sede ferendo nec verbulum Patres: abstrahere autem, vel reticere aliquid, nondum est negare. *3tio* Postquam bis per singulos annos celebrari provinciales Synodi cessarunt, eumdem hunc canonem eo ipso dudum cessasse necesse est. *4to* Quod demum præcipuum est, appellationem ad apostolicam Petri Cathedram hoc canone non fuisse exclusam *positive* constat. Partim id ex eo apparet, quia ad anteriorem Apostolorum, ut vocantur, canonem ibi respicitur, qui tantum inter Episcopos diversarum Provinciarum inter se æquales voluit, ut nempe ab uno Episcopo excommunicatus

tus

ab alio non recipiatur: ad romanum vero Pontificem, ceu Episcoporum omnium Caput injuriam passos semper confugisse, jam ex factis Antenicænis demonstratum est. Partim etiam ex proxime subsequentibus Nicænum, iisque certissimis documentis patet, ipsum voluisse Concilium, ut jura summi Pontificis sarta tecta serventur. Ita præter Sardicenses Patres, de quibus paulo postea, Julius, Bonifacius, Innocentius, quos vide supra Art. 1, §§. 5, 6, 7, & singulariter romana Synodus sub Felice III testantur: „Domino ad B. Petrum dicente, *tu es Pe-„trus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam* &c. Quam vocem „sequentes trecenti decem, & octo SS. Patres apud Nicæam congregati „confirmationem rerum, atque Authoritatem sanctæ romanæ Ecclesiæ „detulerunt: quam utramque usque ad ætatem nostram successiones om„nes Christi gratia præstante custodiunt.“

§. 3.

Antiocheni cujusdam Concilii, ut vulgo creditur, de anno 341 duos canones post Petrum de Marca, & Dupinium Febronius opponit. Canon XIV ordinat, si in caussa Episcopi provincialis Synodus divisa fuerit, Metropolitanus plures ex vicinia Episcopos ad priores judices advocet, a quibus, quod justum fuerit, adprobetur. Canon XV vero, ut totius Synodi unanimo consensu damnatus Episcopus apud alios minime judicetur, sed firma concordantium ex Provincia judicum maneat Authoritas. Atque hos canones ab ipso Chalcedonensi Concilio dicunt approbatos: unde jam concludunt, Episcoporum caussas comprovincialium, aut finitimorum judicio fuisse omnimodo terminatas, ut nullus posthac appellationis locus ad superius quodcumque ecclesiasticum tribunal relinqueretur. Ad hujus obscuri Concilii canones triplicem eruditorum responsionem proferam, quarum quælibet motam ab adversariis difficultatem facile superabit.

§. 4.

Prima est illorum, qui Antiochenos hos canones aut integros ab Arianis saltem occultis in odium S. Athanasii, & romanæ Ecclesiæ profectos cum Zalweinio existimant, aut ex duabus Synodis Antiochenis, una Eusebianorum a. 341, altera Orthodoxorum ante annum 335 habita commixtos cum Tillemontio, & Bartholo judicant, ita ut duo excitati canones opinione verosimillima ad Authores Arianos referendi

 videan-

videantur; ceteri autem, quos Chalcedonense Concilium adoptavit, totam suam inde trahant Authoritatem. Altera est responsio, quam apud Beveregium *) vel ipsi dant græci canonum interpretes, Aristænus, Matthæus Blastores, ac Theodorus Balsamon, hos Orientalium canones Antiochenos a Sardicensi Synodo *justiore*, *& humaniore sententia* fuisse sublatos, vel intelligendos esse tantum de tali Synodo, quam ipse Pontifex jam probaverit, ut Balsamon ait, *de Synodo, a qua non detur appellatio, uti a Papa.*

§. 5.

Ut vero largissimus sim, cum FF. Balleriniis **) tertium admitto, a catholicis Antiochenæ Provinciæ Episcopis a. 332 Sede vacante hos canones fuisse confectos, ubi autem nec verbulum de appellatione ad supremam Sedem, de qua ibi quæstio non erat, sed juribus summi Sacerdotis intactis, tantum de provincialium Synodorum judiciis rite ordinandis tractabatur, ita ut can. XIV in diversitate opinionum synodalis revisio novis judicibus adjunctis præciperetur: hæc autem revisio *NB.* provincialis in casu consensus omnium judicum can. XV negaretur. Quis dicat propterea romani Pontificis divina jura fuisse restricta? Memoratu sane digna sunt ipsa Balleriniorum verba ***): „Illud imprimis animadvertimus, eo canone XV non omnem appellationem, seu „tractationem expungi, sed solum in casu consensus omnium Episcoporum unius Provinciæ denegari illud novum judicium e vicinæ Provinciæ Episcopis instituendum, quod antecedenti canone concessum fuerat. De jure autem appellationis, aut retractationis in pleniori Synodo, aut in alio tribunali superiore ne verbum quidem. Deinde eo „solum casu novum judicium laudato canone XV excluditur, quo crimen adeo sit manifestum, ut ne uno quidem Episcopo discrepante „omnes in condemnationem consentiant. Id in legitimis judiciis nulla præcipitantia, præventione nulla institutis non solet accidere, nisi „cum reus vel confessus est, vel saltem convictus, quo quidem casu „aliquot etiam civiles leges tum antiquæ, tum recentiores appellationem „vetant. — Ceterum si in iis quoque circumstantiis, quibus aliquis „Episcopus omnium licet Episcoporum suæ Provinciæ sententia condemnatus, aliquo nomine se gravatum sentiat, omnis appellatio, aut „judi-

*) In Pandect. canon. Tom. 1, pag. 435 &c. Oxonii 1672.

**) Opp. S. Leon. Tom. 3. Præf. p. 25.

***) Tom. 2, Col. 943.

„judicii renovatio can. XV ſublata credatur; idem canon hoc ſane ſen-„ſu nec a græca, nec a latina Eccleſia umquam receptus fuit, ac pro-„inde tum in Oriente, tum in Occidente appellationum cauſſæ ſemper „viguere, & Sardicenſium poſteriorum canonum prævaluit Authoritas, qui „dum appellationibus aditum patere ſanxerunt, hunc Antiochenum ca-„nonem emendarunt, ſimulque apoſtolicæ Sedis juri in appellationibus „proſpexere.“

§. 6.

Sane Antiochenos hos canones, eoquod aliquos eorum Chalcedonenſe Concilium adoptavit, ad mentem ejusdem Concilii exponi oportet, ut merito doctiſs. Antonius de Simeonibus contra Dupinium animadvertit *): „Quamobrem canones illos non ex Antiochenorum „(forte Arianorum) Epiſcoporum, ſed ex Chalcedonenſium Patrum „ſententia exponendos eſſe omnes intelligunt: qui quidem haud dubie „ſibi perſuaſum habebant, ſummum Pontificem de totius Eccleſiæ cauſ-„ſis, ſive per appellationem, ſive alio quocumque modo ad apoſtoli-„cam Sedem delatis poſſe judicare. Quod ut clarius oſtendatur, ani-„madvertendum eſt, Theodoretum Cyrenſem Epiſcopum ab orientali „Synodo damnatum ad S. Leonem M. provocaſſe, a quo cum fuiſſet ab-„ſolutus, re poſtea ad Chalcedonenſe Comitium delata nequaquam Pa-„tres declararunt, a Synodis ad rom. Pontificem provocationem non „dari, quemadmodum liquido declaraſſent, ſi id verum eſſe exiſtimaſ-„ſent; ſed potius fuere profeſſi, Sedi apoſtolicæ orientalium Synodo-„rum ſententias irritas faciendi eſſe poteſtatem. Hac de cauſſa Leo-„nem M. laudibus concelebrant, quod Theodoretum reſtituiſſet. — *Archiepiſcopo Leoni multos annos! poſt Deum Leo judicavit.* — De hac „Leonis ſententia judices non ſemel in eodem Concilio, præcipue „Act. 1 in hæc verba loquuntur: *Glorioſiſſimi judices, & Ampliſſimus „Senatus dixerunt, ingrediatur Reverendiſſimus Epiſcopus Theodoretus, ut ſit „particeps Synodi, quia & reſtituit ei Epiſcopatum Sanctiſſimus Archiepiſcopus „Leo.* Cognoſcebant igitur Chalcedonenſes Patres ex Occidente, Orien-„teque provocari ad romanum Pontificem poſſe, ut etiam Eutychetis, „& Flaviani exemplo nuper experti erant: idcirco dubitari non poteſt, „quin ii Antiochenos canones recipiendo nullum præjudicium Sedi apo-„ſtolicæ fieri arbitrati ſint.“

*) De rom. Pontif. judiciaria poteſtate T. 2, C. 20, §. 6.

§. 7.

Ad Sardicense Concilium nunc ordine devolvimur. Qui ad rem spectant, sequentes sunt canones, quos Herveto interprete ex Græco versos, ut amplius adversariis satisfaciam, in uno latere, in altero ex latina editione Dionysii Exigui hic conspiciendos propono.

Canon III.

Versio græca.

Si quis Episcoporum in aliquo negotio condemnandus fuerit visus, ut putet, non malam, sed bonam caussam habere, ut etiam rursus judicium renovetur, si vestræ dilectioni videtur, Petri Apostoli memoriam honoremus, ut ab iis, qui judicaverunt, scribatur Julio Episcopo urbis Romæ, & per propinquos Provinciæ Episcopos, si opus sit, judicium renovetur, & cognitores ipse præbeat. Si autem probare non potest caussam ejus esse talem, ut eam rursus judicari opus sit, quæ semel sunt judicata, non infirmentur, sed rata sit lata sententia.

Editio latina.

Quodsi aliquis Episcoporum judicatus fuerit in aliqua caussa, & putat se caussam bonam habere, ut iterum Concilium renovetur, si vobis placet, S. Petri memoriam honoremus, ut scribatur ab his, qui caussam examinarunt, Julio romano Episcopo, & si judicaverit renovandum esse judicium, renovetur, & det judices: si autem probaverit talem caussam esse, ut non refricentur ea, quæ acta sunt, quæ decreverit, confirmata erunt, si hoc omnibus placet. Respondit Synodus: placet.

Canon IV.

Versio græca.

Gaudentius Episcopus dixit, si videtur, necesse est adjici huic sententiæ, quam sincera dilectione plenam protulisti, ut si quis Episcopus fuerit depositus judicio Episcorum, qui sunt in vicinia, & dicat rursus sibi defensionis negotium competere; non prius in cathe-

Editio latina.

Gaudentius Episcopus dixit, addendum, si placet, huic sententiæ, quam plenam sanctitate protulisti, ut cum aliquis Episcopus depositus fuerit coram Episcoporum judicio, qui in vicinis locis commorantur, & proclamaverit agendum sibi negotium in urbe Roma, alter Epi-

dram alius substituatur, quam romanus Episcopus caussa cognita sententiam tulerit.

scopus in ejus Cathedra post appellationem ejus, qui videtur depositus esse, omnino non ordinetur, nisi caussa fuerit in judicio Episcopi romani determinata.

Canon V vel VII.

Versio græca.

Osius Episcopus dixit, placuit, ut si quis Episcopus delatus fuerit, & congregati ejusdem regionis Episcopi eum gradu moverint, ac veluti appellans confugerit ad Beatissimum Rom. Ecclesiæ Episcopum, & velit ipsum audire, & justum esse existimaverit ejus rei examinationem renovari; Coëpiscopis scribere dignetur, qui sunt propinqui Provinciæ, ut ipsi diligenter, & accurate singula perscrutentur, & ex veritatis fide de re sententiam ferant. Si quis autem postulet suum negotium rursus audiri, & ad ejus supplicationem romanum Episcopum movere visum fuerit, ut e proprio latere Presbyteros mittat, sit in potestate ipsius id, quod illi placuerit, & si decreverit Rom. Episcopus aliquos oportere mitti, qui cum Episcopis sint judicaturi, habentes Authoritatem ejus, a quo missi sunt, & hoc ponendum est: si autem sufficere crediderit ad rei cognitionem Episcopi (lege Episcopii) sententiam, faciet, quod prudentissimo ejus consilio recte habere videbitur.

Editio latina.

Osius Episcopus dixit: placuit autem, ut si Episcopus accusatus fuerit, & judicaverint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum dejecerint, si appellaverit, qui dejectus, & confugerit ad Episcopum Rom. Ecclesiæ, & voluerit se audiri, si justum putaverit, ut renovetur judicium, vel discussionis examen scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima, & propinqua Provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis definiant. Quodsi is, qui rogat suam caussam iterum audiri, deprecatione sua moverit Episcopum romanum, ut de latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit, & quid æstimet; & si decreverit mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis judicent, habentes ejus Authoritatem, a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit Episcopos sufficere, ut negotio terminum imponant, faciet, quod sapientissimo consilio suo judicaverit.

§. 8.

Hos canones attento animo confideranti, Quesnellianæ, Dupinianæ, & Febronianæ cavillationes facile, ut fumus evanefcent: a Patribus fiquidem Catholicis non tantum Occidentis, fed & feptuaginta & amplius Orientis contra Eufebianos, ut videtur, conditi funt: illi enim S. Athanafii hoftes infenfiffimi eidem a fe injufte condemnato omnem reftitutionis viam occludere conabantur, propterea adverfus Julium P. graves querelas proponentes, quod ifte orientalium Synodorum jura violaffet jam judicatas ab illis cauffas denuo ad fuum tribunal trahendo; iniquum id effe prætendentes, fed ficut orientales Epifcopi cauffas ab occidentalibus definitas pro validis habuiffent, ita neque Occidentales, neque ipfe adeo Pontifex Orientalium judicia retractare deberent, quafi vero romano Pontifici, tamquam univerfæ Ecclefiæ Capiti, & Primati fuprema in Orientem jurisdictio non competeret. Ut hisce Hæreticorum iniquis gravaminibus os obftruerent Sardicenfes orthodoxi Patres, non folum innocentiam Athanafii declarare, eumque reftituere decreverant, fed & Eufebiana gravamina retundere, atque obfervantiam fummo Sacerdoti debitam canonicis etiam inftitutis firmare: quem in finem hosce tres canones confecerunt, jam fingilatim a nobis examinandos.

§. 9.

Prout tertii canonis verba fatis indicant, nondum hic de vera, & propria appellatione damnati ad fummam Sedem fermo eft, fed de fecundo judicio fynodali, quod vi canonum petere Epifcopus poterat prima cognitione provincialis Synodi damnatus, *fi putaret fe bonam habere cauffam*, ad quod fecundum judicium, propinqui extraprovinciales Epifcopi vocari folebant. In hoc cafu, ut dicitur, fecundæ inftantiæ, nondum pontificia authoritate judicabatur: attamen Sardicenfis Synodi Præfes, Ofius expedire putabat, ut lite inter comprovinciales Epifcopos orta neutra pars litigans ex alia Provincia judicem evocaret, fed ut præter generalem reverentiam fupremo Capiti debitam S. Petri memoria, quam deprimere Eufebiani ftudebant, in eo fpecialiter honoraretur, ut hæc cauffa, utpote gravior, cum de damnando Epifcopo ageretur, *ab ipfis judicibus provincialibus*, feu primæ inftantiæ ad romanum Pontificem referretur, in cujus arbitrio ftaret, ex finitimis Epifcopis *judices denominare*, de quorum æquitate præfumeret. Huc refpicere videtur, quod

quod iidem Patres in ſynodica epiſtola ad Julium P. ſcripſerunt: „Optimum & valde congruentiſſimum eſſe videbitur, ſi ad Caput, id eſt, „ad Petri Apoſtoli Sedem de ſingulis quibusque Provinciis Domini referant Sacerdotes.“ Ergo de *relatione* cauſſarum, nondum *de appellatione* hic agitur: ac merito FF. Ballerinii obſervarunt, tantum hoc tertio canone, ubi de relatione ipſorum judicum, a Patribus Sardicenſibus adhiberi formulam: *S. Petri memoriam honoremus*, neutiquam vero in aliis canonibus, ubi de damnati appellatione ſermo eſt, quia hic non reverentialem tantum honorem, ſed jus ſtrictum ſummæ Sedis agnoverunt. A vero igitur plane alienum eſt, quod poſt Petrum de Marca plurimi ad nauſeam recoquunt: hunc tertium Sardicenſem canonem eſſe primam originem quaſi gratuiti juris pontificii circa ſuſcipiendas appellationes, de iis enim nondum hoc canone agebatur.

§. 10.

Quartum nunc canonem explicemus, qui prioris additamentum eſt de tertia, ut ajunt, inſtantia, ſeu vera jam, & propria appellatione damnati a ſecundo judicio extraprovincialium judicum ad romanum Pontificem. Nihil in eo ſtatuitur de jure Pontificis appellationes ſuſcipiendi, ſed hoc pro certo jam ſuppoſito tantum ordinatur, ut alter in locum depoſiti non ſubrogetur, antequam romanus Epiſcopus cauſſa cognita ſententiam tulerit. Hæc ipſius græci textus verba ſunt plane directoria, ita ut nugas fabulentur Petri de Marca aſſeclæ, dum tantum hic apud priores judices novis additis *reviſionem* volunt indicari: cauſſam enim cognoſcere, & ſententiam ferre, quod utique in tertio jam tribunali proprium jus appellationis indicat, expreſſe romano Pontifici tribuitur. Clarior autem adhuc eſt latinus textus, qui *agendum in urbe Roma negotium, & cauſſam in judicio romani Epiſcopi terminandam* aſſerit. Atque hæc latina lectio non ſolum in omnibus Mſcptis Dionyſii Exigui, verum etiam in aliarum collectionum ſex perantiquis codicibus invenitur, imo ipſum originale exemplar, Sardicenſium canonum latino ſermone fuiſſe conceptum validis certe argumentis probant Ballerinii *).

§. 11.

*) Opp. S. Leon. Tom. 2, p. 950.

§. 11.

Quinto canone Gaudentii sermonem de formali damnati Episcopi appellatione ad Papam excipiens Osius ita est prosecutus, ut si quis a Synodo provinciali depositus vel in secunda jam instantia ad romanum Pontificem appellando (id sibi vult græca expressio *ut appellans*) confugerit; ab ejusdem voluntate dependeat, an, & quomodo velit alterum concedi judicium, scilicet an Pontifex propinquæ tantum Provinciæ Episcopos ut judices velit nominare, an dignum æstimet ad preces appellantis, qui suspectos habet finitimos judices, e proprio latere Legatos mittere, qui cum Episcopis judicent, & qui NB. pontificiam in judicio authoritatem præ Episcopis obtineant. In aprico positum est, utroque hoc quarto, & quinto canone agi de formali appellatione ad superius Episcopis, idque pontificium tribunal, eamque appellationem, ut licitam a Patribus Sardicensibus agnosci, ac præsupponi, neutiquam vero noviter institui. Ex quo apparet, quam false & inepte Dupinius garriat, quod Pontifex romanus non de caussa ipsa judicarit, sed tantum de Episcoporum judicio; quasi istud dijudicare, non foret ipsam rejudicare, & reformare posse caussam. Caussam ab Episcopis jam judicatam recognoscere, iterumque desuper aut in tertia Romæ per se ipsum instantia, aut in secunda per Legatos in partibus sententiam ferre, dicite Febroniani! quid est hoc, nisi suprema jurisdictione pontificia in via appellationis judicare? Enimvero aut communis hominum ratio insaniat necesse est, aut vos verborum inani fuco fallitis.

§. 12.

Nihil officit Hincmari Rhemensis Archiepiscopi interpretatio *), quod Sardicenses Canones caussam Episcopi in provinciali Synodo judicati cum Pontificis romani Vicario, vel arbitrio, & Episcoporum, qui jam judicaverunt, & aliorum, qui in propinqua Provincia sunt, judicio præcipiant terminari. Præterquam enim quod nulla sit fides Hincmari in hac interpretatione, quippe qua usus est ad palliandam suam erga Episcopos arrogantiam, & violentiam; nec ipse etiam Hincmarus negavit, sed potius fassus est cognitionem ejusmodi caussæ, etiam in secunda instantia debuisse ad Papam referri, ut *cum ejus arbitrio* terminaretur.

*) Epist. ad Joannem P. VIII.

naretur. Alia autem plura, utpote a scopo suo aliena Hincmarus astute reticuit, quæ Sardicenses Canones expresse præcipiunt, ut Legatis pontificiis eadem, quæ Papæ, in judicio Episcoporum authoritas sit, Can. V; sive ut romanus Episcopus post secundum jam judicium finitimorum judicum caussa cognita sententiam ferat, Can. IV. Quod vero iidem Canones in Oriente, & Occidente usu fuerint recepti, mox fiet ex dicendis manifestum.

ARTICULUS IV.

De factis Postnicænis usque ad nonum Seculum.

§. 1.

Quarto igitur loco facta Postnicæna, eaque Isidoro Mercatore longe anteriora breviter discutienda sunt, & omissis quidem iis, quæ de Synodo Constantinopolitana, & Chalcedonensi Dupinius producit (quippe quæ cum extra oleas versentur, responsione digna non sunt) appellationum ulteriorem historiam inprimis ex Oriente repetamus. Eustathius Sebastenus Episcopus in Concilio Melitinensi depositus, *viam sibi ipsi*, verba sunt Basilii *), *per quam restitueretur*, *excogitavit*, *eam videlicet*, *ut ad Liberium P. proficisceretur.* Cum ab eodem litteras, per quas restitueretur, Synodo Tyanensi a. 369 exhibuisset, locum suum pristinum obtinuit. Natalis Alexandri verba hic sunt memoranda: „Nec „vero illud tantum suæ adversus apostolicam Sedem venerationis argu„mentum dederunt omnes Episcopi Diocæseos Ponticæ in Synodo Tya„nensi congregati, verum etiam cum postea pristinos in errores esset re„lapsus Eustathius hominem apostolicæ protectionis munitum præsidio „ita sunt reveriti, ut ipsum damnare, ac exauthorare prius noluerint, „quam Rom. Pontificem de ejus relapsu monuissent, eumque rogas„sent, ut illum Canonum ultioni permitteret, ut constat ex laudata „S. Basilii epistola" **).

§. 2.

Falso opponit Dupinius, Eustathium missum fuisse ad Liberium, non ut ageret de sua restitutione, sed tamquam Legatum Synodi Lampsace-

*) Epist. 74. **) Ad Sec. 4. Differt. 28, Propos. 3.

placenos, ut Papam ad communionem Episcoporum Semiarianorum amplectendam adduceret. Duplici enim ex caussa inter Legatos Lampsacenæ Synodi Eustathius ad Liberium proficiscebatur, tum ut ipse, utpote depositus, pro vero Episcopo a Papa reciperetur, teste S. Basilio, tum ut Synodus ex Semiarianis congregata, & propterea Papæ merito suspecta ab illo exposita fide pro catholica haberetur. Falsum quoque Dupinii figmentum est, Eustathium non fuisse Sedi suæ a Liberio restitutum, sed tantum per litteras ejus fidem commendatam: nam secum attulit Pontificis epistolam, per quam restitui jussus est, prout S. Basilius testatur: *Epistolam attulit, per quam restitueretur.*

§. 3.

S. Joannes Chrysostomus in Synodo ad Quercum a Theophilo Alexandrino inique damnatus ad Innocentium I romanum Pontificem appellavit: non minus Theophilus quoque Romam Legatos misit, qui definitivam inde sententiam referrent, prout patet ex epistola Honorii Imperatoris ad Arcadium Imperatorem Orientis Pontifex depositionem Chrysostomi in Synodo factam reprobavit, nullamque declaravit. Injuriam Ambrosio Camaldulensi Monacho Dupinius facit, quasi ille Palladii id testantis textum originarium ad extollendam Rom. Pontificis authoritatem mala fide fuisset interpretatus: neque enim ut Dupinio arridet, græca vox ἀθετήσας simpliciter *improbantem* significat, sed potius, quod apud Scapulam invenitur, & contextus exigit, *reprobantem, abrogantem,* aliquid pro nullo *decernentem,* seu *cum Authoritate improbantem.*

§. 4.

Neque etiam obstat, quod Innocentius ultimum de Chrysostomi innocentia judicium ferre nondum voluerit, sed in Epistola ad Clerum, populumque novam petierit synodalem cognitionem, utpote *quæ sola talium procellarum motus sopire posset.* Nam Pontifex contentus primum judicium sua Authoritate irritum fecisse, pro sua prudentia integram caussæ hujus cognitionem Concilio reservavit, quod expediens sibi videbatur, ut veritate facti in aprico posita orientalium Episcoporum divisos animos ad unitatem reduceret, & meliora Imperatori persuaderet, ad opprimendam innocentiam jam disposito. Dupinius autem falso contendit non ad Pontificem, sed ad Synodum provocasse Chrysostomum, eoquod in epistola ad Innocentium scripserit: *Licet absentes essemus,*

mus, *& ad Synodum appellaremus*. Ad magnam enim, & legitimam Episcoporum Synodum Chrysostomus provocavit, antequam ab illa Pseudo-Synodo ad Quercum damnaretur: nondum ergo hæc propria fuerat appellatio, quippe quæ judicio nondum lato locum habere nequit. Postea vero ab exilio revocatus S. Chrysostomus novam ab Imperatore Synodum petiit, non ut Sedi suæ restitueretur, utpote jam restitutus, sed ut demonstrata sua innocentia suorum inimicorum facinora justa ultione punirentur. Insuper Febronii vana est objectio, quod Chrysostomus suas litteras non ad solum Pontificem, sed simul ad Episcopos alios Italiæ direxerit *). Istud enim propterea factum, quia Episcopi illi occidentales pro more illorum temporum in Concilio congregati unum *cum*, & *sub* Papa tribunal constituebant: hinc observante Fleurio Chrysostomus initio suarum litterarum ad solum loquitur Pontificem, in fine autem ad plures sermonem convertit **). Solus certe Pontifex fuerat, a quo Synodi occidentales eminentiorem suam traxere authoritatem.

§. 5.

Nec vero a judicio dumtaxat Theophili, sed & ab altera Episcoporum Constantinopoli collectorum Synodo ad Innocentium P. Chrysostomus adpellavit ita scribens: „Obsecro, ut scribatis ***), quod „hæc tam inique facta & absentibus nobis, & non declinantibus judi„cium, non habeant robur, sicut neque sua natura habent. Illi autem, „qui inique egerunt, pœnæ ecclesiasticarum legum subjaceant: nobis „vero, qui nec convicti, nec redarguti, nec habiti ut rei, litteris ve„stris, & charitate vestra, aliorumque, quorum scilicet & antea socie„tate fruebamur, frui concedite.“ Etsi S. Chrysostomus acta Synodi natura sua sine robore esse agnosceret; ad pontificiam tamen authoritatem confugit, ut invalida declararentur. Nec porro Innocentio licuisset cum Episcopo synodali sententia deposito communionem habere, quod ecclesiastica lege Episcopis prohibitum fuerat, nisi superior Pontificis in ipsas Synodos jurisdictio ubique nota fuisset.

*) De Statu Ecclesiæ T. 1, Cap. 5, §. 9, n. 8.
**) Hist. eccles. T. 5, L. 22, n. 3.
***) Mamiana editio S. Chrysostomi in singulari ad solum Pontificem verba dirigit, *obsecro, ut scribas*.

§. 6.

Itaque sententiam in hac secunda Synodo adversus S. Chrysostomum latam æque rescidit Pontifex, ac illam prioris: id constat ex Dialogo Palladii, ubi Theodorus Rom. Ecclesiæ Diaconus refert verba Commonitorii ab Innocentio P. Legatis dati, quos e suo latere Constantinopolin miserat, ut adessent Concilio ad illius caussæ plenam discussionem celebrando: in hoc autem Commonitorio isthæc inter alia leguntur: „Non oportere Joannem judicium aggredi, nisi illi prius Ec„clesia, communioque redderetur, ut omnis dilationis evasione subla„ta sua sponte Concilium ingredi posset.“ Atque hæc Pontificis sententia tanti habebatur, ut teste Theodoreto *) Episcopi Occidentis non prius cum Episcopis Ægypti, & Orientis, & Bosphori, atque Thraciæ communicare voluerint, quam nomen illius Sanctissimi Viri (Joannis Chrysostomi) in tabulis, in quibus nomina Episcoporum continebantur, retulissent: hinc & Arsacium ejus Successorem ne salutare quidem dignati sunt. Quod hoc loco Natalis Alexander observat, dignum sane observatu est, hoc argumentum ex appellatione S. Joannis Chrysostomi depromtum eo majoris esse roboris, quod ejus, etsi Episcopi orientalis, caussa non esset res fidei, sed meræ disciplinæ. Quare eorum evanescit distinctio, qui tantum in fidei caussis ad unitatem necessariis Pontificis Authoritatem admittere velle videntur, eamdem vero negant, pernegantque in rebus disciplinæ, utpote sine quibus salva possit *essentialis* unitas totius Ecclesiæ corporis consistere. In rebus gravioris momenti, etiamsi tantum disciplinaribus intervenire semper potuisse summum Pontificem ex historia omnium Seculorum quam certissime constat: neque Episcoporum est, quippe inferiorum, definire, quasnam caussas sua interventione dignas summus Pontifex possit, aut velit judicare.

§. 7.

Aliud Constantinopolitani Patriarchæ ad apostolicam Sedem appellantis exemplum suppeditat S. Flavianus, qui in Conciliabulo Ephesino damnatus libellum appellationis Papæ Legatis obtulit, cujus rei coæva extant testimonia omni exceptione majora. In eo omnes conveniunt, ut ipse fatetur Dupinius, sed cum Quesnello contendit, Flavianum non ad Pontificis, sed œcumenici Concilii judicium appellasse, idque

*) Hist. eccles. L. 5, C. 34.

idque ex ipſo Leone perſuadere nituntur, qui licet ſuæ Authoritatis ſtudioſiſſimus nullibi dicit appellationem *ad ſe* fuiſſe interpoſitam, imo expreſſe in epiſtola ad Imperatorem ſcribit, ex eo, quod Flavianus appellarit, generalem Synodum eſſe convocandam, & hoc *neceſſario* poſtulari vi Canonum Nicænorum, ſeu potius, ut multis videtur, Sardicenſium. Præterea ex litteris Placidiæ Imperatricis ad Theodoſium patet, quod Flavianus non ſolum ad apoſtolicam Sedem, ſed & *ad omnes Epiſcopos illarum partium* provocaverit. His, ſi quæ ſunt, difficultatibus levi brachio diſſolvendis cum FF. Balleriniis *) tria opponimus ex hiſtoricis monumentis illorum temporum mox demonſtranda. 1*mo* S. Flavianum revera ad Authoritatem apoſtolicæ Sedis appellaſſe, non vero adverſariorum ſenſu ad univerſale Concilium, quaſi neceſſarium & ſupremum in ſua cauſſa tribunal, ſine quo Pontificis Authoritas inſufficiens fuiſſet. 2*do* S. Leonem P. accepto appellationis libello ſtatim apoſtolica Authoritate decreviſſe nulla eſſe acta Conciliabuli Epheſini. 3*tio* Eumdem alia plane ex cauſſa Concilium generale indixiſſe, quam quod ad illud Flavianus appellaverit.

§. 8.

Ac primum quidem ex verbis S. Leonis ſat clare colligi poteſt: *Quia & noſtri* (Legati) *fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Epiſcopus dedit* **). Cum enim Leo aſſerat, *Legatis ſuis* a Flaviano libellum appellationis fuiſſe traditum; quid eſt hoc, ſi cor tuum ſincere interroges, niſi *ad ſe*, ſeu ad apoſtolicam Pontificis Authoritatem a S. Flaviano fuiſſe appellatum? Ad quam enim aliam confugerit Flavianus Authoritatem, niſi ad eam, cujus Legatis libellum appellationis tradidit? Certe naturalis is ſenſus eſt, quem ſi negaveris, mentem tuam præjudicio, aut odio adverſus S. Sedem captam oſtendis. Queſnellus plane ſomniat, dum Legatos illos non tantum ſummi Pontificis, verum etiam univerſæ Eccleſiæ occidentalis nomine deputatos fuiſſe contendit. *Cur vero*, ait, *Flavianus nomen Leonis non interpoſuit?* unde quæſo, id Queſnello conſtat, ſiquidem ipſa S. Flaviani appellatio ad nos haud pervenit? Nonne judicandus eſt, ejus nomen interpoſuiſſe, cujus Legatis ſuam appellationem obtulit? Nonne merito creditur eadem fuiſſe formula Flaviani, qua in ſimili cauſſa Theodoritus Cyri Epiſcopus expreſſe ad S. Leonem appellavit ***)? „At ego apoſtolicæ Ve-

*) Opp. S. Leon. Tom. 2. Obſerv. in Diſſert. 8vam Queſnelli.
) Epiſt. 44 ad Theodoſ. *) Leon. Epiſt. 52.

„ſtræ Sedis expecto ſententiam & oro, atque obteſtor Sanctitatem tuam, „ut mihi rectum, ac juſtum *tribunal Veſtrum invocanti*, opem ferat, jubeatque ad vos venire, & doctrinam meam apoſtolicis veſtigiis inhærentem oſtendere.“ His adde aliud ipſius Flaviani documentum, quo ſenſa ſua de pontificia Authoritate in recognoſcendis Orientalium quoque judiciis clare expreſſerat. Cum enim ex litteris S. Leonis didiciſſet, Eutychen in Synodo depoſitum ad romanum Pontificem appellaſſe; non ſolum ad illum acta Synodi transmiſit, ſed & totam cauſſam ejus judicio *NB.* ſine neceſſitate Concilii univerſalis definiendam ſubjecit, hisce verbis *): „Propriam faciens communem cauſſam, & ſanctarum Eccleſiarum diſciplinam *ſimul decernere* **) in damnationem adverſus eum regulariter factam, & per propria ſcripta dignare. — Cauſſa „enim eget ſolummodo *Veſtro ſolatio*, *atque defenſione* ***), qua debeatis „conſenſu proprio ad tranquillitatem, & pacem cuncta perducere. Sic „enim hæreſis, quæ ſurrexit, & turbæ, quæ jam propter eam factæ ſunt, „facillime deſtruentur, Deo cooperante per Veſtras ſacratiſſimas litteras. Removebitur autem & Concilium, quod fieri divulgatur, quatenus nequaquam ubique ſanctiſſimæ turbentur Eccleſiæ.“

§. 9.

Sunt & alii indubii teſtes appellationis a Flaviano ad Leonem P. interpoſitæ. Liberatus ſexti Seculi Scriptor Carthaginenſis ex documentis, quæ ipſe inſpexerat, ita narrat ****): *Flavianus contra ſe prolata ſententia per ejus Legatos Sedem apoſtolicam libello appellavit.* Præclarum in hanc rem teſtimonium dat pariter epiſtola Valentiniani Imperatoris ad Theodoſium *****): „Debemus dignitatem propriæ venerationis B. Apoſtolo Petro intemeratam, & in noſtris temporibus conſervare, quatenus beatiſſimus romanæ civitatis Epiſcopus, cui Principatum Sacerdotii ſuper omnes antiquitas contulit, locum habuit, ac facultatem de „fide, & Sacerdotibus judicare. — Hujus enim rei gratia ſecundum „ſolemnitatem (hoc eſt *conſuetudinem*) Conciliorum, & Conſtantinopolitanus Epiſcopus *NB.* Eum per libellos appellavit.“ Hoc teſtimonium

*) Epiſt. 26.

**) Id eſt, ſententiam ſimilem ferre, quem ſenſum vox græca dat συμψηφίσασθαι.

***) Melius ad græcum textum: *Veſtra inclinatione, & ſubſidio.*

****) In Breviario Cap. 12.

*****) Inter Leon. Epiſt. 55.

monium adeo evidens eſt, ut Petro de Marca vel invito veritatis confeſſionem expreſſerit *): *Flavianum vero ad Leonem P. provocaſſe tradito Legatis libello manifeſte probatur ex epiſtola Valentiniani:* & paulo poſt, *libellum appellationis tradidit Legatis ſummi Pontificis, ſic tamen, ut ad ſolum Pontificem romanum provocaverit.* Obſervari etiam cum FF. Ballerinii meretur appellationis rationem ab Imperatore in eo reponi, quia ſummus Pontifex *vi Principatus*, ſeu Primatus ſui poteſtatem habet *de fide, & Sacerdotibus judicandi.* Nec refert, quod forte Flavianus unacum Pontifice ad romanæ Synodi Epiſcopos ſuam appellationem inſcripſerit, ut colligi videtur ex Gallæ Placidiæ ad filium Theodoſium epiſtola **), in qua legitur Flavianum ad apoſtolicam Sedem, & ad omnes Epiſcopos *harum partium*, id eſt, cum Leone P. in Synodo congregatos appellaſſe. Hæc enim romana Synodus non aliunde, niſi ab ipſa Petri apoſtolica Sede ſuam traxerat Authoritatem: mos quippe antiquus ſummorum Pontificum fuerat in gravioribus cauſſis Synodos Romæ cogere, ne ſoli per ſe ipſos præcipiti quodam impetu ſine congrua deliberatione negotia peregiſſe viderentur. Quamobrem etſi Flavianus ad judicium romanæ Synodi cauſſam ſuam per Legatos pontificios direxerit; certum eſt tamen, ab eo ſuperiorem hujus tribunalis Authoritatem non aliunde, quam ab apoſtolica Sede Petri fuiſſe derivatam: unum erat enim ad apoſtolicæ Sedis *Synodum*, ſive *judicium* appellaſſe. Hinc merito doctiſſimus Manſi in Animadverſionibus ad Diſſert. 28 Natalis Alexandri *de jure appellationum* hæc ſcribit: „Tam aperta ſunt documenta, quæ „S. Flavianum appellationem ſuam ad *ſolum* romanum Pontificem interpoſuiſſe oſtendunt, ut hoſtem veritatis ſe prodat, quicumque hoc „denegare præſumat.“

§. 10.

Eamdem rem confirmat, alterumque ſimul punctum §. 7 evincit epiſtola Hilarii Diaconi ad Pulcheriam Auguſtam, ſcilicet accepto appellationis libello S. Leonem ſtatim apoſtolica Authoritate decreviſſe, nulla eſſe acta Pſeudoſynodi Epheſinæ. Formalia ſunt epiſtolæ ***): „Veſtra itaque veneranda Clementia cognoſcat, a præfato Papa *cum „omni occidentali* (ſcilicet illa romana) *Synodo* reprobata omnia, quæ in „Epheſo contra Canones per tumultus, & odia ſecularia a Dioſcoro „Epi-

*) De Concord. Sacerd. & Imper. L. 7, C. 7, n. 2.

) Epiſt. 56. *) Epiſt. 46.

„Episcopo gesta sunt, & nulla ratione hæc in his partibus suscipi posse, quæ „per potentiam prædicti non sine læsione fidei, & præjudicio sanctissimi „Viri, innoxiique (Flaviani) commissa sunt.“ Hæc sane ut jure observant FF. Ballerinii, decretoriam sanctionem a Leone P. pro Flaviano editam in romana Synodo significant. Idem confirmatur ipsius Leonis epistolis 44, 45, 50, & 51 ex eadem Synodo in Orientem missis, in quibus affirmat Flavianum *in sua communione*, ac proinde in Constantinopolitana Sede persistere, *irritaque* esse, quæcumque Ephesi acta, & omnia *in eodem statu* esse oportere, in quo ante judicium illud Orientalium fuerunt. Hinc etiam in Concilio Chalcedonensi Act. 10 cum lectio Actorum Ephesi peteretur a Judicibus; Legati pontificii eamdem impedierunt hanc afferentes rationem, quæ maximi ponderis est: *Quia a Beatissimo, & Apostolico romanæ urbis Episcopo omnia, quæ ibi gesta sunt, vana sunt habita.* NB. Si Flavianus ad universale Concilium appellasset, & sine hoc Leoni jus non fuisset decernendi in caussa Flaviniani; Pontifex Ephesina Acta privatim quidem, sicut quivis alius Episcopus irrita judicare potuisset, neutiquam vero id in Synodo sua tanta Authoritate definire, ut suam sententiam pro norma Ecclesiis præscriberet, omnesque, qui Ephesinis gestis assensum dederint, nec pœnitentia resipuerint, Ecclesiæ communione privaret, prout patet ex Leon. Epist. 80, quod certe apostolicam Authoritatem fuisse interpositam demonstrat.

§. 11.

His accedit, quod acta ejusdem Conciliabuli Ephesini in caussa Theodoreti pariter S. Leo apostolicæ Sedis judicio reformaverit, prout constat tum ex ejus Epist. 120, tum ex Chalcedonensis Synodi Act. 1, ubi Judices dixerunt: *Ingrediatur & Reverendissimus Episcopus Theodoretus, ut sit Particeps Synodi, quia & restituit ei Episcopatum Sanctissimus Archiepiscopus Leo.* Iidem Judices pro Theodoreto Concilii sententiam postularunt, *sicut & Sanctissimus Leo Archiepiscopus judicavit*, quibus totum concinens Concilium respondit: *Post Deum Leo judicavit.* Quodsi verum est in Theodoreti caussa, in qua, quid Leo re ipsa scripserit, ignoramus; cum FF. Ballerinis concludo, id multo magis fatendum esse in appellatione Flaviani, ob quam & Synodus Romæ coacta, quæ Ephesina gesta rescidit, & litteræ e Synodo illa romana emissæ sunt, quibus S. Flavinianus inique depositus, & pro vero Constantinopolitano Episcopo habendus decernitur.

§. 12

§. 12.

Restat nunc tertio loco ostendendum, quod S. Leo longe alia ex ratione universale Concilium desideraverit, quam quia ad illud Flavianus appellavit. Enimvero si quis difficiles illius temporis circumstantias mente tranquilla pensitet; is facili negotio intelliget, cur Leo celebrandum judicaverit universale Concilium, non eam fuisse *juris*, sed *facti* necessitatem. Etsi enim satis aperte iniqua essent Ephesini latrocinii adversus S. Flavinianum acta vel ipso Quesnello judice; illa tamen veluti justa per Eutychianorum Episcoporum violentiam ab Imperatore Theodosio suffultam vindicabantur. Hinc iniqua vis non tam jure erat declaranda, quippe quod parum in effectu profecisset; quam majori quadam veluti violentia, scilicet universi orbis judicio retundenda: neque id solum fuerat S. Leoni agendum, ut Flavianus exul pro innocente ab Orthodoxis haberetur; sed potius, ut actu efficeret, ipsum extincta hostili persecutione ab exilio revocari, suisque oviculis restitui. Remedium igitur efficax pro curandis scandalis per Eutychianam perfidiam Imperatore patrocinante excitatis necessarium videbatur; neque aliud id esse Leo M. perspexerat, quam ut in œcumenico cum Occidentalibus conventu pars Orientalium pertinax confunderetur, & ejiceretur; pars vero alia, quæ per inscitiam in errore versabatur, meliora edoceretur, demum alia pars, præpotentium metu abrepta, prout semper debiles dantur animi, ad rectum tramitem reduceretur, & vel maxime, ut Imperator Theodosius circumventum se, deceptumque conspiciens suum ab iniquis Patrocinium subtraheret. Propterea in Occidente conventum fieri Pontifex volebat, ubi aliis Augustis imperantibus, omni violentiæ periculo submoto factiosi homines nihil possent, sicque cuncta securius componerentur. Atque hoc animi sui consilium, non tam ob juridicam declarationem, quam ob remedium scandalorum œcumenicam Synodum convocandi S. Leo in ipsis ad Theodosium litteris manifeste aperuit, & his quidem verbis *): „Generalem „Synodum jubeatis, intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita „aut repellat, aut mitiget, ne aliquid ultra sit vel in fide dubium, „vel in charitate divisum, convenientibus utique orientalium Provin„ciarum Episcopis, quorum si qui superati minis, atque injuriis a veri„tatis tramite deviarunt, salutaribus remediis in integrum revocentur, „ipsi-

*) Epist. 44.

„ipsique, quorum est caussa durior, si consiliis melioribus acquiescant, „ab Ecclesiæ unitate non excidant.“ Atque iterum *): „Concicilium universale intra Italiam — Clementia Vestra concedat, ut in „unum convenientibus omnibus his, qui aut ignorantia, aut timore „prolapsi sunt, correctionis remediis consulatur.“ En! ut non dubitet Pontifex de errore Eutychianorum, quasi suspensa fide usque ad Concilii decisionem, sed tantum solicitus sit de efficaci remedio errantes corrigendi.

§. 13.

At inquiunt, non tantum facti; sed & juris necessitatem Leo ex appellatione Flaviani derivavit cit. Epist. 44: „Quia & nostri fideliter „reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus „dedit; generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari.“ Et paulo infra: *Post appellationem interpositam hoc necessario postulari.* Respondeo: Si Leonis M. epistolam attente legas; duo, observabis a S. Pontifice simul petita fuisse, & *generalem* Synodum, & eam quidem *intra Italiam*: primum, ut efficax remedium scandalis afferret, prout modo vidimus & hæc *facti* necessitas erat: alterum vero, ut ex jure appellationis a Flaviano interpositæ Theodosium refelleret, ob Ephesinæ Synodi prætensam Authoritatem obstinacius resistentem; hæc sane Imperatori opposita, quod ipsus libenter assero, fuit *juris* necessitas, quam merito S. Pontifex post appellationem ad se factam contra Pseudosynodum Ephesinam ex Nicænis, aut Sardicensibus canonibus allegavit his verbis: *Quam autem post appellationem Flaviani hoc necessario postuletur, canonum Nicææ habitorum decreta testantur.* Illa porro Sardicensia decreta, ut vulgo creditur, quæ Leo excitavit, nequaquam ad universale Concilium, sed tantum ad apostolicæ Sedis judicium apppellationis viam ostendunt. Hæc genuina est S. Leonis interpretatio, cur post appellationem *necessarium* dixerit Concilium, NB. *intra Italiam* celebrandum, utpote quod a præsentia sua, & Authoritate ultimati judicii robur acquirere deberet. Non erit superfluum hic dicta de Canonibus Sardicensibus Art. 3, §. 7 relegere. Nulla ergo Pontifici fuit necessitas *generale* Concilium celebrandi; sed Imperatori Concilium post appellationem exspectandi, in quo *pontificia Authoritas* ultimatam sententiam enunciaret. Propterea ut pontificia Authoritas in reassumendo judicio liberior esset; id *intra Italiam* fieri S. Leo postulavit. §. 14.

*) Epist. 69.

§. 14.

Præter ipsas S. Leonis epistolas habemus & alios ejusdem coævos, summique momenti interpretes, Valentinianum Imperatorem, qui ad Theodosium scripsit *): „Hinc ergo postulanti (Papæ) annue„re non negavi, quatenus ad tuam Mansuetudinem meam petitionem „ingererem, ut prædictus Sacerdos (Leo) congregatis ex omni orbe „etiam reliquis Sacerdotibus *NB. intra Italiam* omni præjudicio submo„to, a principio omnem caussam, quæ vertitur, solicita probatione „cognoscens sententiam ferat.“ Non is Imperator dixit, ut congregati ex toto orbe Sacerdotes *omnes*, sed ut *prædictus Sacerdos*, S. Leo sententiam ferat, cui scilicet, ut paulo ante præmiserat, ob Principatum Sacerdotii competeret *de fide*, & *Sacerdotibus judicare*. Similiter Placidia Augusta ad eumdem Theodosium, generale Concilium *intra Italiam* postulans se expressit **): „Ut secundum formam, & definitionem apo„stolicæ Sedis, quam etiam nos tamquam præcellentem similiter vene„ramur, in statu Sacerdotii illæso manente per omnia Flaviano, ad „Concilium apostolicæ Sedis judicium transmittatur, in qua primus ille, „qui cœlestes claves dignus fuit accipere, Principatum Episcopatus or„navit.“ Demum nec alio sensu eadem Imperatrix Pulcheriæ scripsit ***): „Ad apostolicam Sedem, in qua primus Apostolorum B. Pe„trus, qui etiam claves regnorum cœlestium suscipiens, Principatum „tenuit, *Episcopatus* (alii *Episcoporum*) caussa remittatur.“

§. 15.

Confecta igitur res est: Sanctissimi viri, & Episcopi a Synodis orientalibus inique damnati ad sanctam apostolicam Sedem romanam appellarunt, ab eaque recepti, & restituti sunt, prout Gelasius P. testatur ****): „Apostolica Sedes frequenter more majorum, etiam sine ul„la Synodo præcedente, & absolvendi, quos Synodus inique damna„verat, & damnandi nulla existente Synodo, quos oportuit, habuit „facultatem. Sanctæ memoriæ quippe Athanasium Synodus orientalis „abdixerat; quem tamen exceptum Sedes apostolica, quia damnationi „Græcorum non consensit, absolvit. Sanctæ memoriæ nihilominus „Joannem Constantinopolitanum Synodus etiam catholicorum Præsulum „certe damnarat, quem simili modo Sedes apostolica etiam sola, quia „non

*) Epist. 55. **) Epist. 56. ***) Epist. 58.
****) Epist. 13 ad Episcop. Dardan.

„non consensit, absolvit. Itemque sanctæ memoriæ Flavianum Pontifi„cum congregatione damnatum pari tenore, quoniam Sedes apostolica „non consensit, absolvit.“ Tunc vero tot, tamque sanctos Pontifices, & Episcopos aureæ ætatis conviciari audebis ab Isidoriano quodam Mercatore fuisse deceptos? Ut ego in immenso veluti mari jam vela contraham, a plurimis aliis Orientalium exemplis, quæ insuper adducere ex quinto, & sequioribus seculis possem, brevitatis gratia abstinebo, unice adhuc, sed & enixe Lectorem rogans, ut ad ea velit animum reflectere, quæ Corollario I §§. 15, & 16 de Photiano schismate attuli, clarissima certe facta, ex quibus suprema in judicando potestas apostolicæ Sedis vel ab Orientalibus agnita elucescit.

§. 16.

Antequam occidentalis Ecclesiæ historiam prosequar; vel ipso in limine morandum, & solvenda objectio est, quam licet inanissimam, magna tamen verborum pompa Launoyus, & Dupinius, horumque Magistrorum discipuli præjudiciis capti ostentant. In caussa Bonosi, inquiunt, cum a Synodo Capuana delegati judices, Anysius Thessalonicensis Metropolita, & vicini Episcopi per litteras Syricium P. adiissent, ejusque judicio sententiam ferendam commisissent, rescripsit Pontifex *): „Sibi judicandi formam non competere, sed ipsorum esse sen„tentiam ferre, quibus Synodus detulisset, nec ullam refugiendi, aut „elabendi accusatoribus, vel accusato copiam esse.“ En meum responsum! Non hic de appellationis, sed primæ instantiæ judicio agitur, quod Pontifex sibi jam non competere, quippe sua dignitate indignum censuit, ne demandata sibi a Synodo potestate judicare videretur, qualis illa fuerat Thessalonicensis, aliorumque ex vicinia Episcoporum. Si caussa tamen integra foret, id est, nondum Synodi nomine judicibus delegata; propria sua Pontificis Authoritate se judicaturum Siricius asseruit: nunc vero illorum esse *primam* suscipere cognitionem, servata sibi recognoscendi, sententiamque latam confirmandi, vel reformandi potestate. Hoc sibi ipsa volunt Siricii verba: „Accepi litteras vestras „de Bonoso Episcopo, quibus vel pro veritate, vel pro modestia no„stram sententiam sciscitari voluistis. Sed cum ejusmodi fuerit Concilii „Capuensis judicium, ut finitimi Bonoso, atque ejus accusatoribus judi„ces tribuerentur, & præcipue Macedones, qui cum Episcopo Thessa-

„loni-

*) Epist. Siric. ad Anys.

„lonicensi de ejus factis cognoscerent; advertimus, quod nobis judi-„candi forma competere non posset. Nam si integra esset hodie Sy-„nodus, recte de iis, quæ comprehendit vestrorum scriptorum series, „decerneremus. Vestrum est igitur, qui hoc accepistis judicium, sen-„tentiam ferre de omnibus: vicem enim Synodi recepistis, quos ad „examinandum Synodus elegit. — Ideo primum est, ut ii judicent, „quibus judicandi facultas est data: vos enim totius, ut scripsimus, Sy-„nodi vice decernitis. Nos quasi ex Synodi Authoritate judicare non „convenit. — Unde vestræ normam exspectamus sententiæ."

§. 17.

Eadem responsio confirmatur ex iis, quæ S. Ambrosius rescripsit ad Theophylum Alexandrinum, quem Capuana Synodus delegaverat ad dissidia Antiochenæ Ecclesiæ componenda, scilicet, *quæ Synodi nomine decernerentur, ea esse ad Sedem apostolicam referenda, ut inde confirmarentur.* Non ergo suprema agnoscebatur Capuanæ Synodi Authoritas; sed sicut Alexandrini, ita Thessalonicensis Archiepiscopi judicium erat apostolicæ Sedi subjiciendum. Verba Ambrosii sunt *): „Sane referendum „arbitramur ad S. Fratrem nostrum, romanæ Sacerdotem Ecclesiæ, „quoniam præsumimus, ea te judicaturum, quæ etiam illi displicere „nequeant: ita enim utile erit consultum sententiæ, ita pacis, & quie-„tis securitas, si id vestro statuatur Concilio, quod Communioni no-„stræ dissensionem non afferat, ut nos quoque accepta vestrorum serie „statutorum, cum id gestum esse cognoverimus, quod Ecclesia romana „haud dubie probaverit, læti fructum hujus examinis adipiscamur."

§. 18.

Graviores caussas, illas præsertim fidei, in Africana etiam Ecclesia per appellationem ad Rom. Pontificem deferri potuisse, nunc ostendendum exemplis est. Et Pelagius quidem Episcoporum judicio damnatus vel ipse, ut quidam volunt, ad Innocentium I appellavit, vel Africani Præsules proprio motu sententiam suam ad eumdem Pontificem miserunt iis ex rationibus, quas ipsi non siluerunt, tam ut in gravi adeo fidei periculo sua judicia Sedis apostolicæ Authoritate firmarentur, quam ne in ipsos culpa neglecti officii caderet, si quæ pro bono Ecclesiæ suggerenda Pontifici, tacuissent. Summe æstimatum Afris rescri-

 ptum

*) Epist.. ad Theoph.

ptum Innocentius P. emisit *): — „Antiquæ traditionis exempla servan-„tes, & ecclesiasticæ memores disciplinæ, Vestræ Religionis vigorem „non minus nunc in consulendo, quam antea cum pronunciaretis, ve-„ra ratione firmastis, qui ad nostrum referendum approbastis esse judi-„cium, scientes, quid apostolicæ Sedi, cum omnes hoc loco positi „ipsum sequi desideremus Apostolum, debeatur, a quo ipse Episcopa-„tus, & tota Authoritas nominis hujus emersit. — Vel id vero, quod „Patrum instituta sacerdotali officio custodientes non censetis esse cal-„canda, quod illi non humana, sed divina decrevere sententia, ut „quidquid quamvis de disjunctis, remotisque Provinciis ageretur, non „prius ducerent finiendum, nisi ad hujus Sedis notitiam perveniret, „ut tota hujus Authoritate, justa quæ fuerit pronunciatio, firmaretur, „indeque sumerent ceteræ Ecclesiæ (velut de natali suo fonte aquæ „cunctæ procederent, & per diversas totius mundi regiones puri la-„tices Capitis incorrupti manarent) quid præcipere, quos abluere, quos „veluti cœno inemundabili sorditatos mundis digna corporibus un-„da vitaret.“ Post hanc primum Pontificis allatam sententiam Pelagii caussa Africanis videbatur finita teste Augustino **): *Jam de hac caussa duo Concilia ad Sedem apostolicam, inde etiam rescripta venerunt: caussa finita est, utinam aliquando finiatur error!*

§. 19.

Innocentio fatis functo certe ad ejus Successorem Zosimum Cœlestius Pelagianus appellavit, cujus ille fraudibus delusus Carthaginensis Concilii judicium suspendi jussit; & Episcopis injunxit, ut deputatos Romam ablegarent, *NB.* qui etiam paruerunt, missisque simul Concilii actis Papæ suaserunt, *ut iterato Cœlestium ad examen vocaret* ***). At Cœlestius illud sustinere non ausus Roma aufugit: tum vero Zosimus sententiam tulit, qua decreta Concilii Africani confirmavit, & Pelagianam hæresin iterum damnavit, hancque damnationis sententiam prolixa epistola speciatim ad Africanos, & generatim ad omnes catholicæ Ecclesiæ Episcopos, nullo his amplius examine permisso misit subscribendam: id quod etiam fideliter ab universis factum, Juliano, sociisque ejus exceptis, qui & Sede sua depositi, & Ecclesia sunt ejecti. Hæc celeberrima Zosimi epistola, quæ *Tractatoria* vocatur, supremam

&

*) Apud Coustant. Epist. 29 ad Episcop. Carthag.

) Serm. 132 de verb. Evangel. Joann. *) Fleur. Tom. 5, Lib. 23, §. 50.

& infallibilem in rebus fidei Authoritatem apostolicæ Sedis ex traditione quinti jam seculi evidenter demonstrat. Vide apud Coustantium additamenta ad epistolas Zosimi.

§. 20.

Atque etiam Episcoporum caussas ex Africa ad romanam Sedem per appellationem deferri potuisse, testem exceptione majorem habemus S. Augustinum, qui de Cæciliano Carthaginensi Episcopo a Donatistis exagitato, & in pluribus Conciliis deposito scribit Epist. 162, illum potuisse suam caussam dicere apud romanam Ecclesiam, *in qua semper apostolicæ Cathedræ viguit Principatus.* Neque enim Africana vetus disciplina sicut inferioribus Clericis *NB.* in caussis mere personalibus, & criminalibus, ita Episcopis quoque appellationes transmarinas prohibuerat, id quod expresse iterum de eodem Cæciliano Augustinus testatur: „Neque enim de Presbyteris, aut Dia„conis, aut inferioris ordinis Clericis, sed de Collegis agebatur, qui „possent aliorum Collegarum judicio, præsertim apostolicarum Eccle„siarum caussam suam integram reservare.“ Hac sua facultate reipsa usus est Antonius Fussalensis, qui apud Synodum Provinciæ accusatus, & Sede sua dejectus ad Bonifacium P. appellavit, quam appellationem non solum Pontifex acceptavit, sed & ipsi Africani Præsules ratam agnoverunt, cum Synodi Acta Romam miserint, & ipse adeo Numidiæ Primas ad Pontificem pro Antonio litteras dederit commendatitias *). Porro frequentia tunc fuisse hujusmodi exempla, *Sede apostolica judicante, vel aliorum judicia firmante*, ex Epist. 26 S. Augustini discimus, qui prætermissis antiquioribus tria recentia tantum judicia in Episcopos Africæ lata commemorat. Hæc Augustini testimonia sufficiant, ut brevitatis studio nihil dicam de Lupicino Africæ Episcopo, quem pendente caussa coram apostolica Sede, quo appellavit, excommunicari non debuisse, S. Leo Afris rescripsit Epist. 87. Hanc ipsam epistolæ partem vere genuinam esse, nec merito suppositionis suspectam contra Quesnelli conatus doctiss. FF. Ballerinii suis in Annotationibus demonstrarunt.

*) Fleur. Tom. 5, L. 24, §. 34.

§. 21.

Nihil adverſariis prodeſt famoſa, ſed & intricata ipſo fatente Dupinio Afrorum controverſia cum ſummis Pontificibus, Zoſimo, Bonifacio, Cœleſtino. *1mo* enim ipſa principalis cauſſa non circa appellationem cujusdam Epiſcopi, ſed Apiarii Presbyteri verſabatur. *2do* non de appellationibus in cauſſa fidei, ſed tantum in mere perſonali, ſeu criminali agebatur: *3tio* Afri non ipſum jus divinum ſupremi judicis Pontifici negabant, ſed tantum juris exercitium reſtringi, non penitus tolli petebant: hinc intacto jure ſola pericula fraudum & abuſuum opponunt, neque Epiſcoporum appellationes abſolute volunt excluſas, ſed tantum ne *facilius* admittantur, & ne illi *præpropere* & *indebite* videantur reſtitui. *4to* Ipſorum animi facto Apiarii non injuſte quidem, gravius tamen offenſi, & commoti fuerant, hinc prout natura fert, ſuo impetu ad extrema præcipites, omnibusque generatim appellationibus infenſi: *5to* Ignorantia facti laborabant, videlicet Canonum Sardicenſium inſcii, & in Nicænis ſuæ cauſſæ patrocinium inveniſſe ſibi viſi: quid vero Pontifices pro tuendis ſuis juribus reſponderint, hodie perditis Reſcriptis ignoratur. *6to* Demum, tametſi Afri falſo fundamento juris eccleſiaſtici Pontifices niti crederent, vel ſola tamen obſervantia erga apoſtolicam Cathedram pontificium Legatum ſua in regione *NB. cum facultate judicis* admiſerunt, nec indigne tulerunt, Coepiſcopum ſuum Urbanum Romam ad cauſſam evocari; ſed licet adhuc controverſia durante exactam Pontificis mandatis obedientiam præſtiterunt. Quam ob rem merito FF. Ballerinii concludunt*): „Videant, qua moderatione iis utendum ſit, qui hac in re Africanis Magiſtris, ac Ducibus glorientur, ac ſimul intelliguat, quam perperam hanc Africanorum reſiſtentiam ſolis appellationibus Clericorum „transferant ad Epiſcoporum appellationes; quas ab Africanis nunquam „vetitas, & ſemper receptas oſtendimus.“ Quid? quod ipſe antiquus Codex Africanæ Eccleſiæ expreſſe teſtatur in certis caſibus etiam inferioribus Clericis a provinciali Synodo provocare licuiſſe: *Si judices convinci potuerint vel inimico animo judicaſſe, vel aliqua cupiditate, aut gratia depravati.* can. 10 Concil. Carth. III. Quid hic tranquillus Lector noſtro ævo cogitabit?? — Demus autem, &, quod falſum eſt, quaſi verum transmittamus, Africanos nullas generatim appellationes in cauſſis criminalibus ad Romanum Pontificem admiſiſſe; quid ſola Africa adverſus univerſæ Eccleſiæ conſenſum & obſervantiam valeret?

§. 22.

*) Opp. S. Leon. Tom. 2, p. 971.

§. 22.

Quantum in Occidente pontificiæ Authoritati circa judicia ecclesiastica fuerit tributum, imprimis ex antiquissima constat Imperatoria Lege, quam a Gratiano Synodus Romana precibus impetraverat, ut judiciorum ecclesiasticorum ordo seculari, quod ajunt, brachio protegeretur, & in executionem deduceretur. Lex autem Gratiani primum de judiciis in prima instantia sic dispo-nit: „Volumus, ut quicumque judicio Damasi, quod ille cum Concilio „quinque vel septem habuerit Episcoporum, vel eorum, qui Catholici „sunt, judicio, vel Concilio condemnatus fuerit, si injuste voluerit „Ecclesiam retinere; ut qui evocatus ad Sacerdotale judicium per con-„tumaciam non ivisset, aut ab illustribus viris, Præfectis Prætorio Gal-„liæ, atque Italiæ, sive Proconsulibus, vel a Vicariis authoritate adhi-„bita ad episcopale judicium, ut ad urbem Romam sub prosecutione „proveniat, aut si in longinquioribus partibus alicujus ferocitas talis „emerserit, omnis ejus caussæ dictio ad Metropolitæ in eadem provincia „Episcopi deducatur examen, vel si ipse Metropolitanus est, Romam „necessario, vel ad eos, quos Romanus Episcopus judices dederit, sine „dilatione contendat. (Deinde de secunda instantia.) Quodsi vel Me-„tropolitani Episcopi, vel cujuscumque iniquitas est suspecta, aut gratia; „ad Romanum Episcopum accersitum liceat provocare." *) Hanc Imperatoris legem ad preces Romanæ Ecclesiæ latam, quæ semper a Catholicis tamquam Mater & Magistra omnium reliquarum est agnita, exsufflat Dupinius, asserens, sed non probans *numquam fuisse promulgatam, nec usu receptam.* Asserenti incumbit probatio. Nos vero hujus legis observantiam vel ex ipsa Gallia mox demonstrabimus.

§. 23.

Maximum Valentinæ civitatis Episcopum ob gravissima crimina Clerici jam ad Præcessores Bonifacii I detulerunt, a quibus provinciales judices pro caussæ cognitione *NB.* delegati fuerunt, quod tamen judicium astute ille subterfugit, propterea iterato apud Bonifacium accusatus. Pontifex etsi illum jam sua sententia damnare potuisset, prout semper in summa Sede misericordia prævalet judicio, noviter per omnes provincias datis litteris Gallicanæ Synodi judicio examen commisit, ita tamen,

*) Vide apud Dupin. *de antiq. Eccles. Discipl.* Differt. 2, Cap. 1, §. 4.

tamen, ut Patrum ſententia ad ſe Romam pro confirmatione mitteretur. Verba epiſtolæ ſunt *): „Quidquid autem Veſtra charitas de hac cauſſa „duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit, noſtra ut condecet, „neceſſe eſt Authoritate firmetur." Apud eumdem Pontificem, non tantum apud ſuum Metropolitam, aut Synodum provincialem Lutevenſes Clerici Patroclum arelatenſem accuſarunt, quod in aliena provincia prætermiſſo Metropolitano Epiſcopum ordinaſſet. Bonifacius P. totam hanc cauſſam Metropolitæ, Hilario Narbonenſi apoſtolica authoritate committit, *ita tamen, ut peractis omnibus apoſtolicæ Sedi, quidquid ſtatuerit, referret* **). Inde manifeſtum fit, provincialium Synodorum, aut Archiepiſcoporum judicia non ſine apoſtolica Authoritate ſupremi tribunalis locum tenuiſſe. Porro Cœleſtinus P. ab Orientalibus apud ſe accuſatum Danielem, jam vero in Gallia Epiſcopum factum, non exſpectato provincialis Synodi judicio, mox dignitate epiſcopali a ſe dejectum, Romam ad ſuum judicium avocavit. Idem Pontifex cauſſam Maſſilienſis Epiſcopi ad ſe delatam archiepiſcopali judicio *NB. ſua Authoritate* delegavit ***). Certe Archiepiſcopi Galliæ, tamquam cauſſarum delegati judices, ſicut ad Bonifacium, ita ad Cœleſtinum ſuam ſententiam referre debebant, apoſtolica authoritate firmandam. Si jam veterem aureæ ætatis diſciplinam hierarchicam, hoc eſt quarti, quintique ſeculi usque ad octavum ex Oriente, & Occidente comparemus; hoc plane digniſſimum notatu diſcrimen apparebit, apud Orientales quidem in graviori cauſſa ſemper viam ad primam Petri Cathedram, ſed nonniſi per appellationem patuiſſe: in occidentalibus vero, Europæ præſertim Eccleſiis ad pontificium tribunal primum etiam judicium potuiſſe deferri, & Archiepiſcopos quam maxime delegata Authoritate apoſtolicæ Sedis, cui ſuas ſententias referre debebant, fuiſſe gaviſos. Non eſt, cur Dupinii inanes cavillationes hic morer, quæ ipſas Pontificum illorum epiſtolas *genuinas* legenti facile evaneſcent.

§. 24.

Nunc breviter adhuc ad Leonis M. facta contra falſam, atque iniquam Queſnelli cenſuram ſatis quidem jam a FF. Balleriniis vindicata ****). Celidonium Galliæ Epiſcopum a S. Hilario Arelatenſi in Synodo

*) Bonifac. Epiſt. 2 ad Epiſc. Galliæ. **) Epiſt. ejusdem 13 ad Hilar.
***) Cœleſtin. Epiſt. 2 ad Epiſc. Provinc. Viennenſ. & Narbon.
****) Opp. S. Leon. T. 2. Obſervat. in 5 Differt. Queſnel.

modo damnatum ad Leonem P. appellasse, ab eoque appellationem susceptam, & Hilarii sententiam fuisse reformatam, res est vel ipsis adversariis exploratissima: tantum quod negant, pernegantque, est, S. Hilarium, ceterosque Galliæ Episcopos Pontificis judicio acquievisse. Sed & hac in re præter FF. Ballerinios Quesnellum luculentissime falsitatis convincit doctiss. Cerboni *). Idem Hilarius in caussa Projecti Episcopi, cui contra Canones Successorem ordinavit, apud Pontificem accusatus, adversus se sententiam retulit. Memoratu digna est Imperatoris Valentiniani constitutio in Gallias missa, qua Leonis decretum adversus Hilarium jure Metropolitico a Papa spoliatum jussit executioni mandari: „Quid enim (inquit Imperator) tanti Pontificis Authoritati „in Ecclesiis non liceret? Sed nostram quoque præceptionem hæc ratio „probavit, ne ulterius nec Hilario, quem adhuc Episcopum nuncupari „sola mansueti Præsulis permittit humanitas, nec cuiquam alteri ecclesiasticis rebus arma miscere, aut præceptis romani Antistitis liceat ob„viare. — — *NB.* Hac perenni sanctione censemus, ne quid tam Epi„scopis gallicanis, quam aliarum Provinciarum contra consuetudinem „veterem liceat sine venerabili Papæ Urbis æternæ Authoritate tentare. „Sed hoc illis, omnibusque pro lege sit, quidquid sanxit, vel sanxerit „apostolicæ Sedis Authoritas, ita ut quisquis Episcoporum ad judicium „romani Antistitis evocatus venire neglexerit, per Moderatorem ejus„dem Provinciæ adesse cogatur" **). En pragmaticam legem Imperii occidentalis etiam pro evocatione Archi- vel Episcoporum ad romanum Pontificis judicium! Facile foret, si volupe pro pontificio Appellationum jure ex Italia, Hispania, Illyrico vetera adhuc exempla producere. Doctissimi Viri, d'Agguierre, Natalis ipse Alexander, FF. Ballerinii, Cerboni, Zaccharia, aliique abunde id jam præstiterunt. Unice velim Lectorem meum hic rogatum, ut de S. Gregorio M. historiam relegat supra Coroll. I, §. 10 ex Fleurio a me desumtam.

§. 25.

Quod vero in prima etiam instantia aditus ad apostolicam Sedem patuerit, epistolæ S. Gregorii exempla ipsius Africæ exhibent, unde difficiliores fuerant appellationes. Sic epistola ad Monachum Hilarium nos docet, quod Felicissimus, & Vincentius Diaconi a suo Episcopo

*) De Jure, & legum Disciplina. Tom. 3. Romæ 1777.
**) Vide Cerboni. Tom. 3, p. 345.

ſcopo Argentio injuriam paſſi, eumdem inſuper turpiſſimi criminis reum ad S. Pontificem detulerint: Gregorius vero admiſſa accuſatione Hilario, tamquam Legato ſuo, quid agere deberet, præſcripſit. Ex epiſtola ad Columbum diſcimus, Conſtantium, & Muſtellum Diaconos Pontifici nunciaſſe, quod Maximianus Eccleſiæ Pudentianæ catholicus Epiſcopus pecunia corruptus defuncto illius Eccleſiæ Donatiſta Epiſcopo alium ex eadem ſecta permiſerit ordinari: unde Pontifex, quid agendum, præcepit. Clerus Eccleſiæ Regenſis ſuum Epiſcopum Paulinum nimiæ Sævitiæ apud Gregorium accuſavit; quapropter is datis litteris ad eumdem Columbum, & ad Victorem Numidiæ Primatem hanc Epiſcopi culpam præcipit puniendam. Edic Febroniane, num & has litteras pontificias inter ſpurias merces Iſidori cenſeas abjiciendas? —

§. 26.

Nec primi tantum ordinis Sacerdotes, ſeu Epiſcopi, ſed & inferiores Clerici poterant ad Sedem romanam ex utraque Eccleſia, tam Orientis, quam Occidentis appellare; imo interdum etiam in prima inſtantia illic ſuum refugium quærebant, ubi ſummus totius Paſtor ovilis præſederat. Per Africanam diſciplinam id quidem inferioribus Clericis ad præcavendos abuſus in cauſſis perſonalibus erat vetitum; quæ tamen regula in cauſſis Eccleſiæ gravioribus, maxime autem fidei exceptionem patiebatur, ut ex Africa prolatis exemplis doctiſs. Manſi comprobat *), & nos ipſi quædam ſuper. §. vidimus. Frequentiora ſunt exempla aliarum Eccleſiarum, & quidem Clerici Conſtantinopolitani a Neſtorio degradati ad Cœleſtinum appellarunt, qui eos in ſuo gradu, & communione permanere decrevit, quod patet ex ipſius Epiſt. 19. Aëtius ejusdem Eccleſiæ Archidiaconus contra Patriarcham Anatholium ad S. Leonem appellavit, ut ex Epiſt. 57, & 58 ad Marcianum, & Pulcheriam dignoſcitur. Eutyches Archimandrita, & Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Presbyter a Concilio ad eumdem Pontificem primum quidem appellaſſe mentitus eſt, poſtea vero actu appellavit. Neque in Gallia inuſitatæ fuerant hujusmodi appellationes. Ita Savianus, ac Leo Presbyteri a Ruſtico Narbonenſi Metropolita degradati Romæ novo examine ſuam cauſſam diſcuti petiere, cumque & illic judicio defeciſſent, a S. Leone ad ſuum Epiſcopum remiſſi, ejusque clementiæ commendati ſunt, ut conſtat ex Epiſt. 92 ad Ruſticum. Tuentius Gallicanæ Eccleſiæ

*) Animadverſ. 1 in Natal. Alexand. Diſſert. 28 *de Jure appellationum.*

fiæ Clericus adverſus Proclum Maſſilienſem Metropolitam ad Pontificem appellavit, quod docet Zoſimi P. epiſtola ad Epiſcopos Africæ, Galliæ, & Hiſpaniæ. Clerici Arelatenſes ad Pelagium I confugerunt, nec auditus fuit Sapandus Epiſcopus, etſi ægerrime id ferret. Profecto ſi SS. Pontificum epiſtolas ad ſeculum usque octavum ſcrutemur, paſſim apparebit, etiam inferioris Cleri appellationes ad romanam Sedem ubique in uſu diu ante famoſum Mercatorem fuiſſe. Tu Febroniane! quid ad hiſtorica hæc exempla dices? etiamnum Eccleſiæ diſciplinam falſis mercibus eſſe corruptam aſſeres? Sed mendacium tuum manibus palpamus.

§. 27.

Ultimo loco hujus Articuli non eſt ſilentio prætereundum, quam antiquæ illi hactenus a nobis explanatæ noſtra Germaniæ diſciplina vel inde a ſua fundatione, hoc eſt ſub S. Bonifacio, noſtro Apoſtolo conformis fuerit. Etſi quidem tunc proprio motu Eccleſiæ particulares ſecundum Veterum inſtituta romanæ Matri fideliter referrent, ſi qua res nova, aut gravior cauſſa contigiſſet, eamque Pontificum judicio committerent *finaliter* determinandam; attamen exempla non deſunt recurſuum ab Epiſcoporum judiciis ad apoſtolicam Petri Cathedram. Ita Epiſcopi, ac Presbyteri criminum cauſſa depoſiti Romam contendebant, & inde reverſi ſe abſolutos jactitabant. S. Bonifacius nequaquam id faciendi poteſtatem, ſeu ipſam in hos Sacerdotes jurisdictionem auſus eſt ſummo Pontifici abnegare; ſed ſubmiſſa epiſtola rei veritatem edoceri petiit: cui Zacharias P. a. 745 reſcripſit: „Et hoc pariter ſuggeſſiſti, „quod hi, qui ante projecti ſunt Sacerdotes, a nobis ſe abſolutos apud Francorum Provinciam divulgent, quod tua S. Fraternitas nullo modo credat. „Quia (quod impoſſibile) ſi hoc feciſſemus, tuæ charitati per noſtras indicaſſemus litteras. Sed hoc, quod impoſſibile, nullo modo credas, quia „non aliud prædicamus, & aliud agimus, & dirigimus, ut illi garriunt; „ſed auxiliante Deo illud, quod prædicamus, finetenus obſervandum „cenſemus. Hoc autem Sanctitatem tuam, firmiſſime ut teneas, hortamur, *NB.* ut ſanctorum Patrum inſtitutis, & conſultis ſacrorum „Canonum omnimodo obſequi debeas, quia nos nullatenus aliud prædicamus, & aliud agimus" *). Inſani fuiſſent hi Sacerdotes, ſi Romam usque profecti fuiſſent præſcii, ſi rediiſſent, nullam pontificiæ abſolutio-

*) Apud Harzheim. Tom. 1, p. 71.

solutionis rationem in Germania habendam: ad quid enim illam mentiti fuissent? Hinc & Pontifex suam quidem absolvendi jurisdi tionem insinuat per ea verba: *quia si id fecissent, per litteras indicassem*; sed hos tamen Sacerdotes absolvere sibi *impossibile* fatetur, non quasi ex defectu jurisdictionis, sed ex defectu justitiæ, eoquod contra Canones peccare non posset, quos defendere deberet, hoc est, quia non aliter posset agere, quam prædicaret.

§. 28.

Quin etiam apostolica nostræ Germaniæ tempora nos docent, summo Pontifici non solum jus fuisse a Synodo provinciali appellationes suscipiendi, sed & partium evocationes Romam usque suum ad judicium faciendi. Hoc altera demonstrat epistola Zachariæ P. scripta a. 747: „Dum fuerit aggregatum Concilium, ad medium deducantur „sacrilegi illi, & contumaces, Adalbertus, & Godalsacius, & Clemens „Episcopi, ut eorum denuo subtili indagatione cribretur caussa: quod„si deviantes a rectitudinis tramite usquequaque repereritis, & convi„cti fuerint, inclinati ad viam converti rectitudinis, ut bonum, atque „placitum in oculis vestris paruerit, cum Principe Provinciæ disponite „secundum sacrorum Canonum sancita. Sin autem in superbia persti„terint contumaciter proclamantes, reos se non esse; tunc cum pro„batissimis, atque prudentissimis Sacerdotibus duobus, aut tribus præ„dictos ad nos dirigatis viros, ut profunda inquisitione coram Sede „apostolica eorum inquiratur caussa, & juxta quod meruerint, finem „suscipiant“ *). Satis jam dilucide veterem seculorum, quæ adhuc pura ab Isidori corruptione vocantur, disciplinam circa appellationes perspeximus.

ARTICULUS V.

De Jure recentiore, speciatim Germanico.

§. 1.

Sequiori ævo appellationes ad romanam Curiam fuisse adhuc frequentiores, nec adversarii negant, nec nobis probandum incumbit. Ceterum nolim ego curiosius indagare, an ipsæ forsitan successu temporis frequen-

*) Harzheim T. 1, p. 76.

quentiores inferiorum tribunalium injustitiæ, aut violentiæ hæc miserorum refugia ad supremum judicem, in jure naturæ fundata multiplicaverint: siquidem cum mundi dignitatibus etiam arrogantia Præsulum, maxime autem Archipræsulum nonnumquam ad exorbitantiam usque adcrevisse videatur. Certum esse non diffiteor, prout in rebus humanis nihil est a rubigine abusuum exemtum, seculis undecimo & duodecimo appellationum frequentiam tanto jam excessu inolevisse, ut cum S. Bernardo viri probatissimi justas propterea querelas, præsertim quod profanæ causæ sine numero & modo Romam traherentur, ipsis Pontificibus proponerent. Hinc primam juris, verius autem abusuum reformationem ab iisdem etiam Pontificibus factam invenio, plurimis jam causis ad delegatos in partibus judices sponte sua remissis. Sane id in Eugenio III jam laudat Bernardus *in considerat.*: „Bene facis tu, quod appellationum negato suf„fragio, imo suffugio multa remittis negotia ad cognoscentes, vel qui „noscere citius possunt: ubi enim certior, ac felicior notio, ibi decisio „tutior, expeditiorque." Alia ad cavendos abusus avocationum, aut caussarum delegationum remedia largiter instituerunt summi Pontifices Innocentius III a. 1216, Honorius III a. 1223, Innocentius IV a. 1245, Bonifacius VIII a. 1302, & Clemens V 1311, quorum singula statuta vide vel in libro Pontificibus Romanis summe infenso *).

§. 2.

Juris autem publico pacto Ecclesiam inter, & Imperium firmati *de appellationibus* prima Epocha se mihi offert initio Seculi XIII, ubi Imperatores Otto IV a. 1209, & Fridericus II a. 1213 pacem cum romano Pontifice inierunt promittentes, *se quidem non impedituros ad romanam Curiam appellationes*, *attamen tantum in caussis ecclesiasticis*. Quam regulam a. 1230 etiam amplexus est Rex Henricus in comitiis Wormatiensibus. Idem inculcat *Pax publica* Friderici II de a. 1235. Huic regulæ etiam Concilia Germaniæ sese conformabant: ita Concilium provinciale Moguntinum a. 1261: & Coloniense a. 1266. Unde & Rudolphus Habspurgicus a. 1275 summo Pontifici promisit: „Appellationes in negotiis, „& causis ecclesiasticis ad apostolicam Sedem libere fiant, eorumque „persecutionem, sive processum nullus impedire præsumat" **). En Concordatorum Germaniæ partem non contemnendam, & quidem regulam

*) Concordata Nationis germanicæ integræ, Tom. 2, pag. 193.

**) Vide l. c. p. 191.

gulam ad interpretationem posteriorum. Non enim a natione nostra a. 1439 Moguntiæ decreta Basileensia omnia *absolute*, sed tantum *cum certis modificationibus* sunt acceptata, seu prout ipse Rex Rom. Albertus II in sua constitutione explicat, *quatenus commoditatibus temporibusque, & moribus Nationis Germanicæ convenire videntur.* *) Atqui ex modo allatis documentis constat, in moribus Germaniæ fuisse positum, & pactis publicis firmatum, NB. ut *in caussis ecclesiasticis appellationes ad apostolicam Sedem libere fiant, easque nemo impedire præsumat.* Ea est ergo modificatio, sub qua Decretum Basileense sess. 31 a Germanis acceptum dici potest, scilicet *secundum mores, & consuetudinem Germanorum.*

§. 3.

Hæc epocha reformationis, seu juris recentioris in Imperio circa appellationes, seculum XIII, quo ad romanam etiam Curiam in caussis ecclesiasticis appellare quidem permissum, ab ipsis tamen Pontificibus, ut cum justo moderamine id fieret, fuit provisum. Cumque abusuum mala teste experientia numquam possint simul ac semel, quasi in momento curari; haud sane difficiles in restringendis amplius ab ordinario judice avocationibus sese præbuerunt Pontifices: ita Moguntia ab Innocentio IV speciale privilegium petiit, atque obtinuit, vi cujus in nulla caussa litigantes extra patriam possint ad judices evocari, quamdiu ipsæ partes coram Ordinario suo paratæ forent juri stare. Aliis adhuc modis in provincialibus Synodis e. g. circa delegatos Judices abusuum remedia Papis non invitis quærebantur **): adeo, ut si veritatem fateri velis, summos Pontifices, dicas paterno potius affectu judicum subditorum querelis remederi studuisse, quam easdem durius, aut imperiosius repulisse.

§. 4.

Quod caussas criminales inferiorum Clericorum concernit; easdem sicut in Gallia ab æuo Caroli Calvi, sic & in Germania regulariter, hoc est, vi observantiæ ac privilegii apostolici ad transalpinum judicium devolvi non potuisse videtur: hoc quidem dari potest hodiernis ad *jus antiquum Germaniæ, NB.* quod isidoriano antiquius non est, Appellatoribus. Dignissimum autem observatu est, quod hac occasione multi cum criminum causis, mere *personalibus* controversias *reales* integrarum socie- tatum

*) Ad Concord. Nat. Germ. Document. Fascicul. 2, p. 4.

**) l. c. p. 196.

tatum e. g. *Monasteriorum* perperam confundant, falso præjudicio ducti, sicut in illis, ita in his quoque casibus ad summæ Sedis tribunal recursum fuisse umquam prohibitum. Præterquam enim, quod nec inferioribus Clericis in caussa personali appellatio fuerit interdicta, ubi domesticos judices cum fundamento poterant *iniquitatis* arguere; illæ Monasteriorum ad romanum Pontificem provocationes non fuerant propriæ tamquam a legitima judicis sententia appellationes, sed plerumque contra opprimentium violentiam, eamque non raro extrajudicialem, aut certe nimium aperte partialem refugia. Si vel unius Monasterii historiam vellem hic describere, quam pudenda facinora elapsorum temporum resuscitare deberem oblivione jam merito sepulta! Quamobrem non solum in ejusmodi casibus ad summam Sedem refugia tunc petebant, sed & ipsi fundatores Monasteriorum eadem sæpe ab Episcoporum potestate exemta, & romano Pontifici immediate cupiebant esse subjecta. Quæ Monasteriorum caussæ, etsi quidem ex se ipsis ad personales, imo criminales Clericorum caussas veteri jure ordinatas non pertineant; quoniam tamen cum iisdem solent a plerisque commisceri, licebit mihi breviter hoc loco περιασολογειν.

§. 5.

Disciplinæ primævæ in Germania fundamentale documentum exhibet Abbatiæ Fuldensis inde a sua fundatione exemtio, per ipsum nostræ Patriæ Apostolum, S. Bonifacium ab apostolica Sede impetrata. Authenticum hoc Privilegium immediatæ subjectionis erga romanam Ecclesiam Zacharias P. anno 751 concessit, quod Mabillonius refert lectu non indignum *). „Zacharias P. Bonifacio Episcopo, & per eum Fratribus „in Monasterio ab eo constructo. Quoniam semper sunt concedenda, „quæ rationalibus congruunt desideriis, oportet, ut devotioni Condito„ris piæ constructionis oraculum in privilegiis præstandis minime denege„tur. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus Monasterium Salvatoris „a te constructum in loco, qui vocatur Bochonia, erga ripam fluminis „Fuldæ privilegio Sedis apostolicæ decoretur, ut sub jurisdictione sanctæ „nostræ, cui Deo Authore deservimus, Ecclesiæ constitutum, nullius „alterius Ecclesiæ potestati submittatur; Pro qua re piis desideriis faven„tes hac nostra Authoritate, id quod exposcitur, effectui mancipamus. „Et

*) Annales. Ord. S. Bened. T. 2, p. 156.

„Et ideo omnem cujuslibet Ecclesiæ Sacerdotem in præfato Monasterio „ditionem ullam habere, aut authoritatem, præter Sedem Apostolicam, „prohibemus: ita ut nisi ab Abbate Monasterii fuerit invitatus, nec „Missarum solemnitatem ibidem quisquam præsumat celebrare, ut pro-„fecto juxta id, quod subjectum apostolicæ Sedi consistit, inconcusse „dotatum permaneat. Locis quoque, & rebus, tam eis, quas moder-„no tempore tenet, vel possidet, quam quæ futuris temporibus in jus „ipsius monasterii divina Pietas voluerit augere ex donis, & oblationi-„bus, decimisque fidelium, absque ullius personæ contradictione, fir-„mitate perpetua perfruatur. Constituimus quoque per hujus decreti „nostri paginam, ut quicumque cujuslibet Ecclesiæ Præsul, vel qua-„cumque dignitate prædita persona hanc Privilegii nostri chartam, quam „Authoritate Principis Apostolorum firmamus, temerare tentaverit, „anathema sit, & iram Dei incurrens a cœtu Sanctorum omnium ex-„torris fiat. Et nihilominus præfati Monasterii dignitas a nobis indul-„ta, perpetualiter inviolata permaneat, apostolica Authoritate subni-„xa. Data pridie Nonas Novembris imperante Domino Augusto Con-„stantino, anno 32 Imperii ejus, Indictione quinta.“

§. 6.

Refugia igitur ad summum Ecclesiæ Antistitem, quo suos Adversarios sæpius Religiosi provocabant, ipso nitebantur jure naturæ, nulla hominum dispositione impediendo. Atque hac ipsius naturæ æquitate impellente hodiernis etiam diebus fieri conspicimus, ut Monasteriorum caussæ vel a Dominis Protestantibus non minus docte, quam solide defendantur. Qua in Palæstra insignem victoriæ laurum contra Moguntinos non ita pridem sibi promeruit celeberrimus Schlettweinius *). Sed quod singulariter commemoretur, dignissimum est Electoris Palatini nunc gloriosissime regnantis decretum a. 1779 die 1 Decembris datum pro tutela Regularium contra Moguntini, vel potius Wormatiensis Episcopi violentiam: en tenorem decreti: „Eo minus ex-„spectare debuimus susceptum tribunali ecclesiastico tam indignum, quo „per illud jura nostra territorialia inveniantur læsa, religiosi Ordines, „quorum manibus arma desunt, magis magisque afflicti, Catholicorum

„plebs

*) Die Gerechtigkeit in Absicht auf die Klöster. 1784. Wichtige Beyträge zu der Gerechtigkeit in Absicht auf die Klöster. 1785. Entwickelung der wichtigen Materien vom Kircheneigenthum. 1786.

„plebs ſcandalizata, & opprobria Proteſtantium provocata. Inutilis „labor foret multis demonſtrare formidandas ſimilis attentati conſe„quentias: hæ nimis jam publico notæ ſunt. Et cum decreta Wor„matienſium in ſua executione neceſſario terribiles effectus producere „debeant; obligatos nos ſentimus, pro pace interna Religionis, pro „conſervatione Dignitatis electoralis, pro afflictorum conſolatione his„ce Dominis ante omnia amicabiliter declarare, quod neutiquam co„gitemus reſpicere, aut quomodolibet effectui dare directe, vel indi„recte, privatim aut publice dictam reſolutionem, nec quamcumque „aliam, quæ in futurum prodire poſſet in præjudicium ſtatutorum Con„cilii generalis Tridentini quoad epiſcopalem jurisdictionem erga Reli„gioſos. Non poſſumus non hosce Dominos rogare, ut ſtatibus no„ſtris parcant, ne per ejusmodi attentata tempeſtas erumpat injurioſa „reverentiæ Epiſcopis debitæ, & honori ſanctæ Religionis. Hortamur „e contrario, ut evitetur omnis perturbatio in cura animarum, omnis „violatio eccleſiaſticæ Conſtitutionis, omnis immutatio in regulis inſti„tutorum religioſorum, nos potius conjuncto ſtudio adjuvare in iis, „quæ ex jure Advocatiæ, & Superioritatis territorialis impendere de„bemus, remediis ad bonum Religionis, & Cleri." Quodſi Religioſos inique preſſos vel ſeculares Principes ſuam in tutelam hodie recipiant; quis credat antiquitus contra injuſtas oppreſſiones vetitum fuiſſe ad ſupremum Eccleſiæ Caput refugium?

§. 7.

Ut denuo ad gravamina in ſpecie Germanorum circa appellationum abuſus redeamus; tempore magni Schiſmatis, ne tunc quidem ipſum divinum jus apoſtolicæ Sedis graviores cauſſas ſuum ad tribunal avocandi ullus eorum, qui catholicæ Eccleſiæ membrum eſſe ambiebant, impugnare, vel in dubium vocare eſt auſus; ſed in Concilio Conſtantienſi tantum quoad cauſſas minores avocationum ad Curiam limitationem poſt Gerſonium quidam petiere: quin ipſa Synodus ſecularibus adeo in cauſſis romanum tribunal permiſit: *1mo* in caſu perhorreſcentiæ duobus teſtibus, & juramento Actoris probandæ: *2do* in caſu negligentiæ ſecularis judicis legitime probatæ: *3tio* cum conſenſu partium expreſſo *). De cauſſis vero eccleſiaſticis ita decrevit: „Quæ vero ad forum eccleſiaſticum pertinent, & *NB.* de jure ſunt

 „per

*) Van der Hardt. Tom. 1, Col. 1003.

„per appellationem, aut alias devolutæ, aut de sua natura in illa „(Curia) tractandæ, tractentur in ea: ceteræ committantur in parti„bus, nisi forte pro caussæ aut personarum qualitate illas tractare in „Curia expediret pro justitia consequenda *), vel de Partium consen„su in Curia tractarentur. Matrimoniales tamen caussæ in prima in„stantia præter appellationem non committantur in Curia, nisi in caus„sis proxime dictis. Item ad refrenandum appellationes frustratorias, „quæ ante definitivas sententias interponuntur, ordinamus, quod in„juste, seu frivole appellantes ab interlocutoria, vel gravamine ultra „condemnationem expensarum, damnorum, & interesse in decem flo„renos, si appellatio interponatur in Curia, & in viginti, si de Parti„tibus ad Curiam, parti appellatæ condemnetur. Et quod super ea„dem locutoria, vel gravamine secundo appellare non liceat, nisi ha„berent vim definitivæ" **). Tantum jus Pontificis circa appellationes Constantiensis Synodus agnovit, quam certe non dices Pontificum adulatricem, aut illorum dominatui subditam fuisse.

§. 8.

Nostra autem germanica Natio tam longe abfuit ab iniqua petitione abrogationis omnium sine discrimine appellationum ad romanam Sedem, ut in Avisamentis a. 1418 Martino P. exhibitis tantum moderamen desideraret circa appellationes *extrajudiciales*, *aut etiam judiciales omisso medio*, *indifferenter*, *& citra definitivam.* Quamobrem etiam Pontifex ad quinquennium cum Germanis concordavit in hunc modum ***): „Sanctissimus Dominus noster Papa Martinus V statuit, & ordinat, quod „nullæ caussæ in romana Curia committantur, nisi quæ de jure, & na„tura caussæ in romana Curia tractari debebunt, & quod caussæ, quæ „ad forum ecclesiasticum de jure, vel consuetudine non pertinent, „per

*) Ita ab universali Synodo diffidentia quædam prodita fuit saltem in quibusdam inferioribus judicibus.

**) Sess. 43.

***) Ea est concordati hujus conditio, ut tantum ad quinque annos fuerit initum: qua ergo fronte quidam hunc summum Pontificem, aliosque illius Successores fracti publici fœderis reos condemnare audeant, non perspicio. Neque id hominum genus malitiosa hujus concordati perversione adversus summos Pontifices uti velle, mihi facile persuasero; attamen eosdem a crassa hujus rei ignorantia haud excusandos existimo. Plura forte, si digna se obtulerit occasio, hac de re alias.

„per romanam Curiam etiam prætextu cruce fignationis Laicorum extra „tempus paffagii non recipiantur de illis cognofcendo in Curia, vel „extra committendo, nifi de confenfu partium. Quæ vero ad forum „ecclefiafticum pertinent, & de jure funt per appellationem, aut alias „ad romanam Curiam devolutæ, ac de fui natura in eadem tractandæ, „tractentur in ea, ceteræ committantur in Partibus, nifi forfan pro „cauffæ, & perfonarum qualitate in commiffione exprimenda illas tra„ctari in Curia expediret pro juftitia confequenda, vel de Partium con„fenfu in Curia tractarentur“ *). En ut faciles femper, & æquos erga petitiones Nationum fefe romani Pontifices præftiterint!

§. 9.

His tamen non contenti Bafileenfes, ut fummum Sacerdotem deprimerent, toto animo ftudiofi, fibi vero ipfis non folum ecclefiafticam, fed & fecularem juridictionem ultra modum inique arrogantes, cum jam Catholicorum omnium confenfu fchifmatici effent, quo Nationis noftræ favorem captarent, ad eam decretum emiferunt hujus tenoris **): „Quod in partibus ultra quatuor diætas a romana Curia di„ftantibus omnes quæcumque cauffæ (exceptis majoribus in jure ex„preffe enumeratis, & electionum Ecclefiarum cathedralium, & Mo„nafteriorum, quas immediata fubjectio ad Sedem apoftolicam devol„vit) apud illos judices in Partibus, qui de Jure, aut confuetudine „præfcripta, vel privilegio cognitionem habent terminentur, & finian„tur: & ne fub umbra appellationum, quæ nimium leviter & non„numquam frivole hactenus interponi vifæ funt, atque etiam in eadem „inftantia ad prorogationem litium fæpe multiplicari, materia fovendis „injuftis vexationibus relinquatur, ftatuit eadem fancta Synodus, quod „fi quis offenfus coram fuo judice habere non poffit juftitiæ comple„mentum, ad immediatum Superiorem per appellationem recurfum ha„beat: nec ad quemcumque, etiam ad Papam, omiffo medio, neque a „gravamine in quacumque inftantia ante definitivam fententiam quo„modolibet appelletur, nifi forfitan tale gravamen extiterit, quod in „definitiva fententia reparari nequiret; quo cafu, non alias ad imme„diatum Superiorem liceat appellare, fi vero quispiam a Sedis apofto„licæ immediate fubjecto ad ipfam Sedem duxerit appellandum, cauffa „per refcriptum usque ad finem litis inclufive in Partibus committatur,

 „nifi

*) Harzheim Tom. V, pag. 730.

**) Sefs. 31.

„nisi forte propter defectum justitiæ, aut justum metum etiam in Par-„tibus convicinis, de quibus in Commissione exprimendis legitimo prius „documento alias, quam per juramentum summarie constiterit, apud „ipsam Sedem foret merito retinenda. Et quidquid in contrarium hu-„jus saluberrimi decreti attentatum, factum, vel obtentum fuerit, sit „nullum ipso facto; litigantes, qui contra fecerint, in expensas con-„demnentur."

§. 10.

Varia sunt in Basileensi hoc decreto bene observanda. *1mo* Patres, etsi quidem schismatis, non tamen hæresis rei, sed catholicum adhuc dogma servantes distinctionem expresse faciunt inter caussas majores, & inter alias quascumque: & illas quidem non audent, æque ac has apostolicæ Sedi subtrahere. Quæ summe notabilis distinctio non ex principiis Decretalium Isidori petita, ut placet Domino Gregelio Moguntiæ ante aliquot annos discipulo *), sed ipsis divinis Scripturis, & tota retro Patrum Orientis, & Occidentis traditione fundata est. Provocamus enim hunc Dominum, jam in dogmate a nobis dissentientem, ut argumenta refutet a nobis hactenus ex utroque Verbi divini fonte allata pro catholico dogmate *juris appellationum ad apostolicam Petri Cathedram.* Plura adhuc alia falsa hujus Scriptoris hodiernorum, ut vocantur, Publicistarum præjudiciis occupati, ne prolixior fiat oratio, refellere jam non est opus. Hæc nempe misera fors est juvenum nostrorum, ut optima ingenia a Magistris publicis venena imbibant: quem exitialem statum nostrarum Universitatum, quibus tamen sanctæ fundationes prodiga manu adjiciuntur, vivis coloribus depingit lectu dignissimus ex Protestantium numero Schlettwelnius. Vid. §. 6.

§. 11.

2do Gravioribus caussis, quas apostolico Papæ judicio reservant Patres, in jure enumeratis adhuc adjungunt illas electionum in Ecclesiis cathedralibus, & Monasteriorum exemtorum. Ita vel a Basileensibus agnita fuit immediata jurisdictio romani Pontificis in cæteros Diœcesanos, utpote quos ab Ordinariis locorum exemtos, & immediate sibi subjectos facere potuit: imo si verum est, quod hodie magno oris jactatur hiatu, *NB.* Basileensia Decreta solemniter a Natione nostra fuisse acceptata, & publi-

*) Dissert. inaugur. *de Juribus Nation. German.* Moguntiæ 1787.

publico pacto cum romano Pontifice firmata, nec non & rationem legis fundamentalis in Imperio habere; sequitur *immediatam* Papæ in subditos Germaniæ jurisdictionem, etsi tantopere nostris Reformatoribus exosam, a Majoribus nostris solemni acceptatione agnitam, & publica fide romano Pontifici hanc agnitionem fuisse adpromissam, & nunc pro Imperii lege fundamentali esse habendam. Et Monasteria quidem exemta in Nationis nostræ Concordatis, & Imperii lege fundamentali novum acquirunt, fortissimumque fulcimentum.

§. 12.

3*tio* Vi hujus Decreti Basileensis equidem caussæ minores *per judices in Partibus* terminandæ forent; attamen nec verbulo præscribitur, eosdem judices simul debere esse *Nationales*: sufficit ergo, si vel sint ad Partes delegati. Quin etiam expresso tenore legitimi agnoscuntur judices, qui aut de jure, aut *NB.* consuetudine præscripta, aut solum Privilegio cognitionem habent: ergo facultas in Appellatorio judicandi apostolicis Legatis necessario permitti debet, nisi propter jus, saltem propter consuetudinem seculis præscriptam, & pactum cum Pontifice publica fide initum. Præterea talis agnoscitur in subditos Germaniæ jurisdictio Papalis, adeoque immediata, ut judicandi Authoritas vel Privilegio possit a Papa quibusdam præter Ordinarios committi: neque enim aliud quam summi Pontificis privilegium potes hic intelligere, quippe cum certo de judicibus sermo est, qui non episcopali, sed papali Privilegio judicare subditos localis Episcopi, ejusque judicia reformare possint: hujusmodi pontificia privilegia tunc temporis etiam in Germania valuisse, vel invitus testis est recentissimus falsarum mercium fabricator Bonnensis, non Isidorus quidem, sed Hedderichius, qui non ita pridem falsum confinxit Privilegium a Paulo II, ut mentitur, Ruperto Coloniensi Archiepiscopo 1467 concessum: quam turpem fraudem doctiss. P. Zacharias jam denudavit ad futuram nostrorum temporum apud posteros confusionem *).

§. 13.

*) In F. Philipp. Hedderich — Specimen animadversionum Placentiæ. 1789. Frivola est Hedderichii apologia Bonnæ eod. an. vulgata, in qua Pauli P. Bulla adversus *leviora* suppositionis argumenta artibus sat notis vindicatur. Quare Bonnenses propter crimen falsi *in P. Schenkl Syntagma* commissi nondum scripsere apologeticum?

§. 13.

4to. Nec verbo ausi Basileenses Pontificis jus circa suscipiendas appellationes attingere, hoc certo supposito tantum prolixo ingressu in abusus appellationum invehuntur, *quod nimium leviter*, *& nonnumquam frivole fuerint interpositæ.* Hinc etiam easdem non absolute excludunt, ne minoribus quidem in caussis, sed tantummodo moderamen practicum statuunt, *ut non omisso medio* — Quin imo in certis casibus e. g. ob defectum justitiæ, si is probatus fuerit, omissis etiam convicinis judicibus immediate apud sanctam Sedem tractatio caussæ permittitur.

§. 14.

5to. Denique quæ verba difficultatem facessere, & summi Pontificis jus inique violare possent, sunt sequentia: *Caussas esse apud judices in Partibus terminandas & finiendas.* Item: *Caussa per Rescriptum usque ad finem litis inclusive in Partibus committatur.* Quod duplici in sensu intelligi potest; vel ut a judice in Partibus fiat prius caussæ instructio, eaque Romam missa, & decisione inde remissa, per eumdem judicem in Partibus sententiæ promulgatio, nec non & executio, quatenus ipsi litigantes ad Curiam longum iter suscipere non debeant: vel ut delegatus a Papa judex non solum caussam instruat, sed & per se ipsum sine actis Romam mittendis, adeoque independenter a Papa, quam velit sententiam, enunciet, & exsequatur. Nemo non videt posteriorem hunc sensum, vel naturæ æquitati esse contrarium: natura enim iubet delegatam potestatem a Principali dependere, eique rationem reddere suæ actionis judicio superiore vel confirmandæ, vel reformandæ; præterquam quod tota ratio appellationis ad supremum judicem propter majorem justitiæ præsumtionem hoc modo annihilaretur, nec jam refugium ad hoc divinitus datum tribunal remaneret, sed nonnisi vana hujus refugii fictio. Atque etiam Episcopis & Archiepiscopis injuriosa foret hæc delegatorum judicum se inferiorum independentia, a quibus reformari possent pro solo illorum libitu, sine ratione ulli Superiori reddenda. Num ea mens Basileensium fuerit summo Pontifici plus justo infensorum, ego non discutiam; *totius* nostræ Nationis non fuisse certum est, ut amplius ex dicendis patebit.

§. 15.

Etsi vero Basileense hoc decretum a Pseudosynodo ad captandam benevolentiam Nationi nostræ oblatum sua ex natura nullius sit valoris, quip-

quippe a ſchiſmaticis parentibus ortum; quoniam tamen Moguntiæ anno 1439 ſub Alberto II Rege Romanorum inter alia decreta receptum dicitur, hodie noſtram attentionem meretur præter ea hoc loco rememoranda, quæ jam Parte II, Excurſu II de *Concordatis Germaniæ* uberius ex Actis producta vidimus. Et quidem ut ordine procedamus in hac noſtris diebus maxima de *Germaniæ Concordatis* controverſia, oportet tria ſingulari ſtudio diſcutere: 1*mo* ipſam Moguntinam decretorum acceptationem, 2*do* Eugenii IV permiſſionem, 3*tio* demum Nicolai V, ſiqua eſt, Aſchaffenburgi confirmationem.

§. 16.

Inſtrumentum factæ per Allemanniæ Principes Decretorum Baſileenſium acceptationis, prout a Moguntinis editum, fere jam in omnium manibus verſatur; ipſo tamen fatente illuſtr. Württweinio fuere, qui hujus Inſtrumenti fidem atque authoritatem vehementer impugnarunt. Res digna foret, quæ non ſolum in Archiepiſcoporum, ſed etiam aliorum Principum Archivis, & Romæ quidem in manuſcripto codice Bibliothecæ Vallicellanæ inquireretur: ſuſpicione enim non caret hoc ipſum de *cauſſis*, & *appellationibus* decretum, cujus quidem initialia verba Würdtweinius in Inſtrumento memorat *), in recenſione tamen ſingulorum decretorum inde a pag. 343 idem reticet, & ſtudioſe omittit. Hoc ipſum decretum in Exemplari Salisburgenſi ad Nicodemum Friſingenſem Epiſcopum transmiſſo defuiſſe videtur, eoquod Epiſcopus ille ſingulorum decretorum *initia* enumerans, ut ipſe loquitur in Synodo diœceſana anno 1440, hujus tamen nullam facit mentionem. Neque hoc apud ſolum deſideratur Meichelbeckium **), ſed & in multo antiquioribus Conciliorum collectionibus, uti Coletana Tom. 19, & illa præſtanti Regia Pariſiorum: Tom. 33. Quod certi hinc colligitur, iſtud eſt Baſileenſe decretum *de cauſſis* in illo Friſingenſi Concilio non fuiſſe acceptatum, nec proin pro patria noſtra, id eſt, Bavaria ab illa Archiepiſcoporum Moguntina acceptatione ullum trahere valorem.

§. 17.

*) Subſid. Diplom. Tom. 7, p. 336.
**) Hiſtor. Friſing. Tom. 2. Part. inſtrum. p. 270.

§. 17.

Nec totam Germaniam magis, quam Bavariam illa restringit Moguntina acceptatio: in hoc quippe conventu non tota Natio intererat, sed cum Alberti Regis oratoribus tantum Electores, & Archiepiscopi partim in propria persona, partim suos per legatos. Tametsi igitur Archiepiscopi hac occasione sibi opportuna, Papæ vero iniqua firmum jus appellationum sibi vindicare quæsierint; spectata tamen Episcoporum aliorumque Principum indole haud credibile est horum accessisse consensum, quo suam cederent libertatem ad summum tribunal Romani Judicis accedendi, sibique necessitatem imponerent satis alias inviso Metropolitarum tribunali sese subjiciendi. Vel ipsi acceptatores Moguntini hanc difficultatem perspexerint, necesse est, cum tam larga modificatione decreta Basileensia acceptaverint, ut cuilibet Episcopo, vel Principi plenam sane libertatem pristinam relinquerent. En verba: „Salvis tamen in quibus„dam declarationibus, modificationibus, & limitationibus nostræ Ger„manicæ Nationi, ac cuilibet nostrum singulariter in suis provinciis, „Diœcesibus, seu Territoriis congruentibus, & accommodis factis, & „fiendis, suis loco & tempore opportunis exprimendis, ac per sacrum „Concilium decretandis.“ Quod nec Basileensi, nec alio quodam posteriori in Concilio factum, nisi forte Tridentino, cujus statutis, & canonibus germani Patres nostri acquieverunt, Novatores autem hodierni refragantur.

§. 18.

Quare decipiunt illi, qui decreta Basileensia Moguntiæ acceptata, quasi absolutam Germaniæ Concordatorum regulam venditant silentio prementes eam, quæ cuilibet Episcopo, vel Principi expresse asserta est, libertatem modificandi decreta, & limitandi: prout singulariter Diœcesi, seu Territorio congruum & accommodum fuerit sive pro præterito, sive pro futuro. Hanc cum moribus Germanorum congruentiam, hoc est, observantiam Basileæ decretis seu anteriorem, seu posteriorem næ tu potiore jure dixeris regulam ipsius Moguntinæ acceptationis, atque hinc Nationis nostræ Concordatorum!

§. 19.

Sicut primitus a Germanis *quibusdam* anno 1439 acceptata, hoc eodem, non alio modo anno 1446 ab Electoribus semel, atque iterum

Fran-

Francofordii reassumta sunt Basileensium decreta. Illud igitur in specie de *caussis* vel numquam a Patriæ nostræ Episcopis fuit acceptatum, vel certe cum asserta sibi libertate congruam cujuslibet Diœcesi observantiam vel retinendi, vel inchoandi. Insuper autem ex Actis memorabile hoc est, universam Germaniæ Nationem in illa Basileensia decreta adeo non consensisse, ut & adversus eamdem Electorum & Archiepiscoporum acceptationem a quibusdam apud Eugenium P. expressa gravamina moverentur.

§. 20.

Quid ergo Eugenius permiserit, nunc videamus. Inter ea, quæ Nationis nostræ Legati Romam missi a Pontifice postularunt, tertio loco erat: ut *Nationi germanicæ super gravaminibus opportune provideatur.* Fuere autem non omnia Germanorum gravamina, quæ decretis Basileensibus levarentur, sed & alia quædam e. g. de dispensatione romana in quarto consanguinitatis, vel affinitatis gradu, de exemtorum exorbitantiis, & privilegiis; quin imo, ut modo §. sup. dictum, de ipsa decretorum acceptatione Præsules quidam gravabantur. Quantum ad ista; quid Pontifex ad tranquillitatem Germanorum concederet, haud satis clare perspectum habebat, prout ipse loquitur in Bulla ad suos Legatos data Kal. Augusti anno 1446, quod sibi de illis decretis *non plane constat.* In eadem vero Bulla Legatis suis plenam facultatem dedit *super aliis gravaminibus, quæ Natio eadem prætendit, moderandis, limitandis, & auferendis.* Quod autem ad Basileensium decretorum acceptationem spectat, ex quorum observantia cum Prælati quidam *aliis reclamantibus* dicerent, germanicam Nationem ex pluribus gravaminibus relevari; Pontifex tranquillitati haud melius consulendum ratus, edita Bulla: *Ad tranquillitatem.* anno 1447 acceptationem decretorum cum suis modificationibus *quoad præterita* ratam habuit in favorem illorum, qui eadem vel acceptarunt, vel acceptantibus adhæserunt.

§. 21.

Quod vero jam ad rei caput pertinet, est *quoad futura* observatio, & modificatio eorumdem decretorum: hac de re admodum adhuc implexa ipsis Germanis in diversa scissis, sapiens Papa nondum aliquid certi voluit stabilire, sed eum in finem Legatum suum cum sufficienti potestate ad partes Germaniæ transmittere decrevit, qui non solum cum

Archipræfulibus, fed & *aliis ejusdem Nationis Principibus*, & *Prælatis*, *cum quibus fuerit opus*, *fuper obfervantia* & *modificatione decretorum hujusmodi*, *nec non fuper provifione Sedis apoftolicæ tractare poterit*, & *finaliter concordare.* Usque ad hæc enim duo puncta, *ut prædictum eft*, concordatum cum Germanis per priorem Legationem fummo Romanorum gaudio jam erat conclufum. *Interim* vero *NB.* relative ad novum Legatum in Germaniam mittendum, Pontifex iis, qui decreta acceperunt, permifit ulteriorem eorumdem ufum *fcilicet cum modificationibus, quibus recepta funt.* Terminum etiam, quo hæc permiffio exfpirare deberet, fatis clare expreffit, *donec per Legatum hujusmodi*, *ut prædictum eft*, *concordatum fuerit*, aut fi hoc non contigiffet, benevolus Papa terminum prolongari voluit usque ad proxime futurum, jamque indictum Concilium; *vel per Concilium*, *quod ad prædictorum Regis*, *Prælatorum*, & *Principum exhortationem convocare proponimus*, *aliter fuerit ordinatum.* Nemo non videt, quod Pontifex nullatenus intenderit jam actuali pacto eam decretorum Bafileenfium acceptationem firmare, fed unice tranquillitati *interimifticæ* providere, usque dum concordia firma circa eadem decreta five retinenda, five immutanda per Legatum obtineatur, fin minus; pro fua bona voluntate Pontifex voluit permiffionem durare usque ad aliam poft decem menfes celebrandi Concilii ordinationem. In hac hypothefi, quod concordia de fæpe dictis decretis obtineri non poffit, fane *aliam* Concilii ordinationem Pontifex debuit exfpectare. Qua naturali verborum interpretatione manifeftum fit, Barthelium & Horixium craffo errore, nifi mala fide, voculam *aliter* ad partem fuperiorem de faciendo per Legatum concordato transpofuiffe, quafi Eugenius jam vero quodam, ftabilive pacto Bafileenfia decreta admififfet.

§. 22.

Hactenus de modo, feu conditione diximus, qua *interim* Eugenius P. in petitionem Germanorum confenfit. Quid vero præcife Germanis concefferit, fi quæras; dico, ipfum fatis clare non cognoviffe, quid permitteret, ficut Germani non cognoverant, quid præcife peterent. Neque enim abfolute, & prout jacent, decreta Bafileenfia fub Rege Alberto funt acceptata, fed largiffimis, fummeque vagis cum modificationibus, quæ Germanicæ Nationi, & cuilibet fingulariter Principi, vel Epifcopo pro fuo Territorio, vel Diœcefi congruerent, & accommodæ effent aut factæ, aut fiendæ. Neque Eugenius aliter in decreta

creta

creta acceptata consensit, nisi *illis similiter cum modificationibus, quibus recepta sunt.* Quod vero maxime hoc adhuc loco observari oportet, Bulla Eugenii *de tranquillitate* non est pactum universaliter cum tota Natione conclusum, sed uni tantum parti data promissio, *quod omnes & singuli, qui præfata decreta receperunt, vel recipientibus adhæserunt in præfata Natione — libere, & licite uti possint.* Quæ mera permissio nullam alteri parti obligationem imposuit Basileensia decreta recipiendi, sed his æque, ac illis plenam reliquit libertatem.

§. 23.

Atque hoc quam clarissime elucet ex Bulla ejusdem Eugenii ad Theodericum Moguntiæ Archiepiscopum 6 id. Febr. a. 1447 data, qua eidem facultatem concedit dubia, & difficultates super acceptatione illorum decretorum occurrentes componendi: „Quia provisio circa illa *in genere* „loquitur, nec poterant omnes, quorum interest, *specificari;* cupis ta„les in tuis Provincia, Civitate, & Diœcesi Moguntinensi specificare, „ac de illis attestari, nec non ubi petitum, seu opus visum fuerit, „declarationes facere posse tempore procedente. — Nos igitur, qui „tales, quorum interest, ad præsens specificare non valemus, supplica„tionibus tuis hujusmodi inclinati, tibi quotiens opus fuerit, super ac„ceptatione decretorum, ac possessorum pacificatione juxta concor„diam præfatam litteras tuas testimoniales — dandi, concedendi, & „*NB.* an sub concordia, & generalitate præfatis hi, quorum interest, „contineantur, & per easdem intelligantur, seu comprehendantur, — „declarandi, & attestationes faciendi authoritate apostolica ple„nam, & liberam tenore præsentium concedimus facultatem.“ Ita vel in Diœcesi, imo & Civitate Moguntina non omnes acceptatione decretorum Basileensium tenebantur, sed liberum erat non solum Episcopis, verum etiam inferioribus eadem recipere, aut recipientibus adhærere. Unde necessario consequitur, nullo jure sibi ex Concordatis, *debito* Archiepiscopos exigere posse secundam appellationum instantiam, sed prout vetus observantia est, cuilibet relinqui debere suam libertatem.

§. 24.

Quemadmodum non Eugenius IV, ita hoc defuncto neque Nicolaus V in *stabilem*, & *absolutum* valorem decretorum Basileensium un-

quam consensit. Hic in litteris ad Theodericum Moguntinum 5 Kal. April. a. 1447 datis equidem declaravit velle se, *quantum cum Deo posset*, ab Antecessore concessa, & ordinata manutenere, & adimplere; attamen eidem Archiepiscopo perscripsit circa hæc ipsa concessa, & ordinata pro pacto firmiter stabiliendo non plene se consentire: hinc alias addidit litteras per suum pro Germania Legatum Joannem, titulo S. Angeli Cardinalem transmissas, quibus mentem suam *plenius* explicavit. Hæc epistola si ex Moguntino Archivo ederetur, aut Romæ forsitan inveniretur, plurimum certe luminis præsenti obscurissimæ quæstioni affunderetur. Ceterum quod ad finale, plenumque concordatum Aschaffenburgensis Conventus a. 1448; de hoc sufficiens nobis testimonium ex Actis suppeditat Æneas Sylvius testis idoneus, quippe oculatus, neque adversariis merito suspectus, ita scribens *): „Disceptatum est, quonam pacto Pontifici Nicolao pa„rendum esset. Erant, qui decreta Basileensis Concilii omnia susci„pienda contenderent, illisque salvis Papæ obediendum. Contra Le„gatus apostolicus ejus Concilii legibus, quod romana Sedes refutasset, „nullam inesse vim ajebat. Alii, quibus media sententia placebat, ve„rum Basileæ Concilium aliquando fuisse affirmabant, ejusque tempo„ris constitutiones haudquaquam rejiciendas esse putabant. Postremo „eo modo concordiæ locus fuit, ut sententia quorumdam decretorum „Basileensis Concilii reciperetur, reliqua vero ejus statuta rejecta vide„rentur."

§. 25.

Si velis cum Nellero largiori sensu Æneæ verba interpretari, ut non tantum *quædam*, sed *plurima* Basileensium decreta Aschaffenburgi recepta, & alia quædam rejecta fuisse contendas; etsi gratis id, vixque probabile asseras, me tamen contentiosum non invenies. At certe rem ipsam substantia sua veram esse fatearis necesse est, quippe quam Æneas Mayero Moguntiæ Cancellario, ejusdem rei optime gnaro, suoque adversario perscripsit. Hinc manifestum est, ab ipsis Germanis agnitum fuisse hoc cum Pontificis Legato concordatum tamquam terminum, quo Eugeniana permissio decretorum Basileensium desierit: non enim amplius ad eam, sive suam sub Alberto Rege acceptationem **) provocarunt, minus illam pro fundamento posuerunt, quid? quod

*) In Apolog. adv. Mayer. Cap. 11.

**) Numquam illa acceptatio totius Nationis fuit, sed tantum Electorum sub Alberto Rege Papæ iniquo, & duobus schismaticis Archiepiscopis sufflatoribus.

quod etiam directe illam Germanorum quidam repudiarunt, quibus *media sententia* placuit tantum primarum 25 Sessionum constitutiones ex Basileensi Concilio adoptantibus. Tandem concordiæ omnium locus fuit eo modo, ut *sententiæ* quorumdam decretorum, non ipsa *ex integro* decreta Basileensium reciperentur. Unde totus harum sententiarum valor, qui hodiedum subsistere possit, ab hac Aschaffenburgica acceptione unice repetendus est, ita út merum sit commentum recentiorum post Barthelium Canonistarum, illam sub Alberto acceptationem esse Concordati Germanici regulam, Aschaffenburgensem vero sub Friderico III concordiam nonnisi a regula exceptionem. Quod vel DD. Protestantium ex numero Göttinganus Scriptor, utut sanctæ Sedis infensissimus hostis, & objurgator ingenue fassus est, scilicet efficaciam decretorum Basileensium cum concordato per Pontificis Legatum conclusо jam cessasse, & illa nunc tantum *ad Antiquitates historico-publicas* pertinere *). Ceterum a nobis longissime absit, hujus Scriptoris nugas, & absurditates omnes amplecti.

§. 26.

Protestanticis Scriptoribus, uti Spittlero, Moblio, aliisque dogmatum Ecclesiæ nostræ oppido ignaris magnum errorem facile indulgerem, quo acceptationem decretorum Basileensium etiam *ecclesiasticæ legis* titulo volunt valere; nisi ea ipsa historica documenta, quibus abutuntur, satis clare exprimerent illorum decretorum tantum a *quibusdam* Germaniæ Principibus factam acceptationem, iisdemque ad tempus datam permissionem intacta *aliorum* omnium sua pristina libertate. At enimvero tam crassum errorem in Catholicis quis ferat? Num ignorare hi possunt, unum esse a Filio Dei suæ Ecclesiæ Caput constitutum, cui omnes Christi fideles per orbem universum obedire debeant? Tantum abest, ut particulares quidam Præsules, mundive Principes adversus summum Pastorem insurgere, atque etiam legem, cui ille se subjiceret, præscribere possint: quod in Ecclesia hactenus inauditum. Num hosce, si Canonistæ sunt, latere potest, veterem hunc esse, Isidoro Mercatore multo antiquiorem, jam a græcis Scriptoribus Socrate, & Sozomeno adductum canonem, ut *inscio Romano Pontifice in Ecclesiis decreta non statuerentur*? Quid, si invito? quid, si adversus summum Sacerdotem??

§. 27.

*) Götting. historisch. Magazin. Band 1, St. 2, §. 13.

§. 27.

Unam omnium molestissimam quæstionem si recoquas, quid ergo Germani suo Concordato *præcise* obtinuerint; tu mihi prius respondeas velim, quid ergo Germani illo æterna oblivione delendo tempore *præcise* quæsierint, quo debitam Pontifici obedientiam aliquot annis recusarunt, aut si velis politice loqui, *Neutrales* suspenderunt? Profecto fateor difficile esse, speciatim enumerare singulas, si quæ sunt extra Instrumentum Pacti Aschaffenburgensis, sententias decretorum Basileensium concorditer admissas: neque enim Meyerus, neque Sylvius determinate aliquas assignarunt, sed vagis tantum verbis, & cum incertitudine de specifico decreto loquuntur, *quod receptum esse videatur* *). Ex quo, ut largus sim, colligere possis in ipso Tractatu Aschaffenburgico eamdem generalem fuisse regulam, supra §. 18 indicatam, jam antea a summis Pontificibus indultam, scilicet congruentiam cum moribus, & observantia Germanorum. Ita enim semper benevolam se Roma Germaniæ exhibuit, prout etiamnum se exhibet, ut violata licet a nobis sæpius, ac solemniter fide, illa præcipue Westphalica in Pacificatione,& novissime Emsano in Balneo, tranquillam tamen permittat, foveat, et nutriat observantiam recepti moris, veterumque Privilegiorum, quibus Natio nostra præ aliis etiamnum, jamque forsitan ultra merita gaudet, uti illud est liberarum Electionum, de quarum abusibus tacere melius est, quam loqui, nisi proxime loqui cogat necessitas.

§. 28.

Ex Actis præliminaribus Aschaffenburgensis Instrumenti satis jam constat, Nicolaum V a confirmatione absoluta decretorum sub Alberto acceptorum adeo alienum fuisse, ut nonnisi *sententias* ex quibusdam Basileensium decretis electas, illas videlicet, quæ in Instrumento nominantur, aut plures etiam, si largus sim, Germanorum observantiæ conformes, & accommodas approbaverit. Ex aliis vero ab Eugenio IV absolute pro futuro valore (intellige nisi aliter in Concilio fuerit ordinatum) indultis quod Nicolaus confirmavit, unum est præcipue hoc loco dignum observatu: illud scilicet Bullæ *inter cetera desidaria* indultum, quod tractat de Dignitatibus, & Beneficiis ecclesiasticis tempore Neutralitatis collatis, & caussis litigiosis circa easdem collationes vel

*) Apolog. l. c.

vel jam exortis, vel adhuc orituris. Hoc ipfum indultum eft, quod jam ante Afchaffenburgenfem Concordiam æque hic Pontifex, ac Anteceffor conceffit, ac poftea Kal. Febr. a. 1449, non a. 1448, ut perperam quibusdam videtur, in favorem Epifcopi Frifingenfis, nomine Joannis Grünwalder extendit: ex alia vero parte per eamdem fanctionem, ut Rainaldus refert *): „Statuta, quæ Germanorum rogatu antea „ab Eugenio edita, corroborataque ab ipfo Nicolao fuerant, cum ex „plano ufu compertum effet plures inde exortas lites, ac jura poffef„forum infringi, penitus convulfit." Hæc funt, quæ Nicolaus fpecialiter *de cauffis* relative ad Eugenianam conceffionem pro futuro valore confirmavit.

§. 29.

His itaque fat clare dilucidatis Claufula Afchaffenburgenfis, quæ alias obfcurior videri poffet, jam difficultate carebit: „In aliis autem, „quæ per felicis recordationis Dominum Eugenium P. IV pro Natione „præfata usque ad tempus futuri generalis Concilii permiffa, conceffa, „indulta, atque decreta, & per memoratum fanctiffimum Dominum no„ftrum Papam Nicolaum confirmata fuere, in quantum illa Concordiæ „præfenti non obviant, ifta vice nihil extitit immutatum." Plura hic funt, quæ obfervari merentur. *1mo* Omnia generaliter rememorantur tam *conditionate*, quam *abfolute* ab Eugenio usque ad futurum Concilium permiffa, & decreta: *2do* inter hæc quibusdam tacite rejectis fit limitatio tantum ad ea, quæ & a Nicolao funt confirmata, & præfenti concordiæ non obviant: *3tio* atque hæc ipfa non fimpliciter *confirmata*, quafi fingula ftabilem valorem habitura, fed tantum præfenti pacto *nihil mutata* declarantur: *4to* idque *pro hac vice* propter celebrandum paulo poft Concilium, a quo alia videtur exfpectata fuiffe ordinatio, forfitan ob prævifas jam tunc difficultates, & lites ex ipfis Eugenii indultis orituras, prout teftante Rainaldo eventus docuit. §. præc.

§. 30.

Perfpicax certe ingenium, fi placet, romanum hanc formulam concepit, ut integra, & illibata fanctæ Sedis jura fervaret magna pertinacia tunc impugnata. Cum enim quædam Eugenius conditionate, nifi

*) Ad a. 1448 n. 3.

a concordia per Legatum intercesserit, quaedam vero absolute usque ad tempus futuri Concilii indulserit, eademque Nicolaus eodem modo confirmaverit, sequitur conditionate permissa cum ipso permissionis termino cessasse, eoquod non mutata fuerint, sed quod erant, permanserint, hoc est, tantum pro tempore intermedio data: cujusmodi sunt decreta Basileensium sub Alberto acceptata. Quae autem absolute ab Eugenio Germanis usque ad futurum Concilium concessa, e. g. de levamine certorum gravaminum extra Basileensium decreta, de restitutione duorum Archiepiscoporum jam antea depositorum, de collationibus beneficiorum, earumque caussis litigiosis; eadem Germanis, ut pro futuro valerent, sunt confirmata. Quamobrem illa decreta *a quibusdam* Moguntiae olim acceptata vere non sunt amplius, nisi historica antiquitas vel ipso teste Barthelio *): „Scilicet inter Nationi nostrae concessa, „& adpromissa, quae mox omnem suum effectum consecuta sunt, & „hodie nullum amplius effectum juridicum habent, mereque ad illu„strationem hujus materiae subserviunt, esse decreta Basileensia per Al„bertum II Romanorum Regem in Germaniam introducta." Nihil est inanius, quam quod hodierni Publicistae opponunt, a Barthelio nondum fuisse inspectum acceptationis Albertinae instrumentum, quippe postea primum ab Horixio detectum. Quid inde? An decreta Basileensia ab acceptatione Archiepiscoporum, quam quidem & Barthelius non ignoravit; nonne potius a confirmatione Pontificum vim concordatorum obtinere debuissent? hanc pro stabili valore decretorum defuisse, Barthelius jam optime ex Actis sibi notis perspectum habebat.

§. 31.

Certum est a veritate illos aberrare, qui ex clausula *in aliis autem* confirmationem decretorum Basileensium sub Alberto receptorum evincere laborent: non enim alia ab Eugenio permissa firmiter permanere dicuntur, nisi ea tantum, quae & Nicolaus confirmavit, & praesenti concordiae non obviant, ubi manifeste ad acta tractatus Aschaffenburgici provocatur: atqui ut ex iisdem actis ipsi jam perspeximus, numquam Nicolaus acceptationis Albertinae decreta pro futura stabilitate confirmavit, sed e contrario concordiae Aschaffenburgi initae obviaret, si *generatim* decreta illa, eaque *integra* amplius valerent. Ex famosa ergo clausula *In aliis autem* decreta illa Basileensia nullatenus reviviscere possunt.

*) Tractat. histor. Canon. pragmat. Cap. I, §. 13.

possunt. Quodsi etiam falso licet, atque ad excessum largiter daremus; ad summum sequeretur illa tam famosa decreta *a quibusdam*, qui Albertinæ acceptationi adhæserunt, *licite* in usum deduci potuisse usque ad proxime futurum generale Concilium, *in quo aliter ordinaretur*, quod in Tridentino factum. Hinc ne hoc quidem Concordati titulo Archiepiscopi nostri jus sibi *debitum* pro secunda appellationum instantia, aut Delegatis mere nationalibus ex Basileensi decreto Sess. 31 possunt prætendere.

§. 32.

Dato insuper, non concesso difficilem adhuc, & obscuram videri ipsam Concordati formulam; certe sicut in communi jure erga æquales, ita etiam erga summum Sacerdotem optima transactionum regula deberet admitti inde ab initio tranquille semper perdurans observantia; atqui hæc plane sanctæ Sedis adversarios condemnat. Ab epocha enim Aschaffenburgicæ pacificationis usque ad annos ultra viginti paucos, hoc est per tria, & amplius secula (quanto temporis intervallo!) utrique compaciscentium parti ignota fuit illa decretorum Basileensium quasi ex pacto obligatio. Consuetudinem in regulis juris communis optime fundatam romano Pontifici jus dicere nemo negaverit vel æquitatis naturalis inter æquales, aut etiam inter hostes amans. Consuetudo autem dormitantia invaluerit? Anne Germania dormitavit Basileensibus sectariis utique vigilantibus, & paulo post hæresi excitata sanctæ Sedi infensissima? Nonne gravamina gravaminibus patriæ nostræ haud gloriosis fuere cumulata, nisi ab Hæreticis, certe a Mercenariis Archiepiscoporum, inde a Majero Moguntino usque ad Emsanos balnearios? Mirum, quod inter 100 illa gravamina a. 1522, nec unicum ad decreta Basileensia provocaverit? Cur ecclesiastici tres Electores in sua epistola ad Rom. Pontificem a. 1673 unice conqueruntur de non servato pacto Aschaffenburgensi, & quidem nec verbulo de appellationibus, sed tantum de electionibus, de annatis, de collatione Beneficiorum, & indulto, ut putabant, sibi debito? Cur ad hanc usque diem in nulla Capitulatione cæsarea mentio facta de conservandis Imperii juribus per Basileensia decreta, ut nunc prætenditur, acquisitis? Numquid in Conventibus electoralibus adversus romanam Curiam vigilarunt Metropolitani Curialistæ? Numquid hæc, si supponatur dormitantia, in Majoribus nostris ignorantiam prodit istorum jurium, quæ nunc primum,

 at

at sero nimis prætenduntur? Si soli Romani vigilarunt; *vigilantibus jura!*

§. 33.

Quod Basileensis Synodi decreta hinc inde in provincialibus Synodis, ut Moguntiæ a. 1451, & Wirzeburgi a. 1452 fuerint commemorata, istud supra excitati duo Scriptores, Papæ inimici, unus Protestanticus, & alter neotericis principiis supra modum imbutus, Spittlerus & Gregelius facile non magis, quam solide dissolvunt: illis enim in Conventibus non agebatur de disciplina hierarchica, seu relativa ad romani Pontificis jura, sed solum de domestica sui Cleri disciplina, quam æque ex se ipsis, ac Basileensibus ex statutis ordinare Præsules potuerunt. Et sane nescio, an vel isthæc Basileensium decreta in dictis duabus Diœcesibus amplius valorem *practicum* habeant. Duumviri illi pariter in suis scriptis, quæ, vide §§. 10, & 17, ostenderunt, Mayeri Moguntiæ Cancellarii gravamen de a. 1457 esse impertinens, atque injustum. Quid, quod iidem positive ab exemplis demonstrarunt, Majores nostros per sic dicta *Principum Concordata* solam intellexisse Aschaffenburgicam pacificationem ne cogitando quidem de Basileensibus decretis? Unico adhuc, quod ad hominem vocant, argumento utar: Per ordinationem aulici Consilii imperialis de a. 1559 jubentur *Concordata Nationis germanicæ* semper reposita servari in Consilii aulici tabula, ut eo facilius in dubiis casibus inspici possint. Quæro ex ipsis DD. Consiliariis Viennæ imperialibus, an usque ad paucissimos abhinc annos præter solum Aschaffenburgense instrumentum etiam Albertinam illam decretorum acceptationem in tabula repositam habuerint? Quam dabunt responsionem, hæc sufficiat, ut vel ego ipsis, vel ipsi mihi victas dent manus.

§. 34.

Purum est igitur commentum, aut ad summum unilateralis prætensio, nequidem consensu omnium Compartialium admissa, quod Germaniæ Concordata integra a. 1763 per Horixium fuerint inventa, partemque illorum præcipuam Basileæ decreta constituant. Quod tamen, si ita esset non concesso, tantum permisso; ne stantibus quidem hisce decretis per Germanos acceptis, summus Pontifex quidquam perderet: non enim nisi vana sunt hæc terriculamenta, ad formidinem infirmis animis incutiendam, & vagam aliquam authoritatem suis attentatis prætexen-

texendam. Verum enimvero Natio nostra Theutonica teterrimam coram Deo, & hominibus maculam gestaret, eoquod decreta conciliaria pro reformatione morum, & disciplinæ facta, publicaque fide acceptata, nec non in fundamentalem Imperii legem transmutata non servaverit, sed fere ad totius disciplinæ morum, imo & Religionis ruinam omnia, præsertim salubriora extra observantiam posuerit paucissimis exceptis, quæ non ad vitæ emendationem, non ad lapsæ Religionis ædificationem, sed unice ad quorumdam suorum Præsulum amplificationem, atque adeo ab apostolica Petri Cathedra independentiam primum recentissimis hisce diebus in praxin numquam antea usitatam vult deducere, neque id ex juris titulo satis probato, sed tantum prætenso. Attendite Germani! nostræ Nationis interest, talium judicum, quales Curialistæ archiepiscopales Emsano in Balneo spectandos se dederunt, tribunalia effugere. *Non venerunt, ut pascant, sed ut mactent, & perdant.*

§. 35.

His tranquille perpensis necessario concludendum est, aliam firmiorem nostrorum cum Nicolao V Concordatorum regulam de receptis decretorum Basileensium *sententiis* stabiliri haud amplius posse, quam ipsam Germanorum anteriorem Aschaffenburgensi transactione, & posteriorem observantiam. De illa hujus Articuli superioribus §§. jam dixi, illamque publicis ex pactis demonstravi: de hac talia mox proferam, quæ omne dubium tollant. Fortiora certe argumenta nemo requiret, quam ex ipsorum Adversariorum gestis, exemplis, & testimoniis, publicisque documentis desumta.

§. 36.

Ut nihil amplius de famosis 100 gravaminibus a. 1523 dicam, ubi tantum de caussis profanis, quod Romam & quidem in prima instantia ad jus vocari soleant, querela movetur; in caussis ergo ecclesiasticis romanum hoc judicium fuit *NB. tranquille* agnitum. A. 1563 Consiliarii Electorum & Principum varia a Pio IV summo Pontifice reformanda petierunt, quorum primum erat, ut in profanis caussis nemo umquam, in ecclesiasticis vero in tertia demum instantia ad Urbem pertrahi valeat. Itaque salvis Germaniæ Concordatis per ipsos Imperii Principes saltem certo cum moderamine ad romanum tribunal aditus patebat. Dignum autem memoratu est Pii IV responsum ad id, quod de tertia primum

 in-

instantia petebatur ad excludendam Papæ, quam vocant, *concurrentem* jurisdictionem. Apud Rainaldum sic legitur *): „Ut nulli liceat prætermisso Ordinario coram Delegatis ab apostolica Sede judicibus in Germania suas caussas peragere; cum nulla hoc Germaniæ exposcat utilitas, & hujus Sedis authoritati deroget plurimum, non putat sua Sanctitas concedi debere: nam & in magnum esset Germanorum, qui caussas, & negotia habent, præjudicium. — Quodsi querantur Ordinarii suam per hoc jurisdictionem minui, cogitare debebunt, non a decem, aut viginti, aut triginta annis introductum, sed a tempore, de cujus initio non est memoria, ita observatum, ut liceret unicuique coram delegatis judicibus in Germania suas caussas peragere, sed etiam ad romanam Curiam suos Adversarios libere evocare. Itaque queri eos non posse sibi ab apostolica Sede non concedi, quod nullo ipsis jure debetur.“ Ostendant, si qui possint, quid contra hæc summi Pontificis rescripta Germani responderint!

§. 37.

Adhuc memorabilius est Trevirensis Archiepiscopi rescriptum ad suum Officialem Trevirensem, & Confluentinum de a. 1622, quod ex vernaculo idiomate, prout apud illust. Hontheimium legitur, ita in latinum transfero **): „Satis tibi notum est, *quamvis ex antiquissima observantia*, in nostris & vicinis Archi- & Diœcesibus ita usitatum fuerit, ut ab Officialibus in caussis ecclesiasticis, & prophanis indifferenter ad pontificiam Sanctitatem, vel ejus Legatos appellaretur, & ab iisdem hujusmodi appellationes active, & passive usque ad finalem executionem inclusive tractarentur, & absolverentur; nihilominus ad petitum unius alteriusve partis ab imperiali Camera similes appellationes *NB. in rebus prophanis* — cassatas, annullatas, & annihilatas fuisse: — Propterea gratiosissime mandamus, ut in commisso tibi Officialatu — hoc mandatum publices, quatenus in futurum usque ad aliam ordinationem nostram nullus in rebus prophanis a te aliter, nisi ad Nos, sive ad nostrum electorale aulicum judicium appellare possit, & debeat.“ Ergo antiquissimam Germaniæ observantiam ad summum Pontificem, vel ejus Nuntium appellandi leges imperiales *saltem in caussis ecclesiasticis* licitam reliquerunt, prout & Capitulatio cæsarea inde a temporibus Josephi I usque ad hodiernum diem Art. 14, §. 5 testa-

*) Ad a. 1563, n 44. **) Histor. Trevir. Diplom. Tom. 3, pag. 274.

testatur. Atque hoc ipsum jus sanctæ Sedis necessario debet inviolatum conservari, cum sua cæsarea Majestas Articulo omnium primo sese publico juramento obstringat, sanctæ romanæ Ecclesiæ, & apostolicæ Sedis jura conservaturam.

§. 38.

Nunc ad tempora generalis Concilii Tridentini redeundum, quod supposito sane fidei dogmate, divino scilicet apostolicæ Sedis jure appellationes suorum subditorum suscipiendi, ad præcavendos aut emendandos appellationum abusus sapientissima decreta sanxit, in specie *): „Caussæ omnes ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam „si beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dum„taxat cognoscantur, — nec antea aliis committantur, aut avocentur, „neque appellationes ab eisdem interpositæ per Superiores quoscumque „recipiantur, earumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi a definitiva, „vel definitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem a de„finitiva reparari nequeat. Ab his excipiantur caussæ, quæ juxta cano„nicas sanctiones apud Sedem apostolicam sunt tractandæ, vel quas ex „urgenti, rationabilique caussa judicaverit summus romanus Pontifex per „speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ, manu propria subscriben„dum committere, aut avocare. — Legati quoque etiam de Latere Nun„tii, gubernatores ecclesiastici, aut alii quarumcumque facultatum vigo„re non solum Episcopos in prædictis caussis impedire, aut aliquo modo „eorum jurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumant, sed nec „etiam contra Clericos, aliasve personas ecclesiasticas, nisi Episcopo „prius requisito, eoque negligente procedant, alias eorum Processus, Or„dinationesve nullius momenti sint, atque ad damni satisfactionem Par„tibus illati teneantur.“ Ecce quam provide ex una parte ad Episcoporum honorem & authoritatem apud subditos conservandam ab ipsa jam Ecclesia abusibus præcautum sit, ex altera vero parte divina jura sanctæ Sedis romanæ custodita; atque facultates ejus Legatorum & reverenter agnoscantur, & suis tamen limitibus sapienter contineantur.

§. 39.

Porro Judicum in Partibus delegationes sacra Synodus non quidem præcipit; attamen prout romani Pontifices semper se promtos & faciles circa

*) Sess. 24, Cap. 20.

circa easdem exhibuerunt, ita & de iisdem ad honorem Ordinariorum ne leviter quidem violandum ſtatuit*): „In ſingulis Conciliis provinciali„bus, aut diœceſanis aliquot perſonas, quæ qualitates habeant juxta Con„ſtitutionem Bonifacii VIII, quæ incipit: *Statutum*, & alioquin ad id aptas „deſignari, ut præter Ordinarios locorum iis etiam poſthac cauſſæ eccle„ſiaſticæ ac ſpirituales, & ad forum eccleſiaſticum pertinentes in Parti„bus delegandæ committantur. Et ſi aliquem interim ex deſignatis mori „contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli alium in ejus „locum uſque ad futuram provincialem, aut diœceſanam Synodum, ita „ut habeat quæque diœceſis quatuor ſaltem, aut etiam plures probatas „perſonas, ac ut ſupra qualificatas, quibus hujusmodi cauſſæ a quolibet „Legato, vel Nuntio, atque etiam a Sede apoſtolica committantur: alio„quin poſt deſignationem factam, quam ſtatim Epiſcopi ad ſummum ro„manum Pontificem transmittant, delegationes quæcumque aliorum judi„cum aliis, quam his factæ, ſubreptitiae cenſeantur." His tam æquis nondum contentum eſſe, dicas, num ſit pacificum eſſe, aut æquum? Animadvertendum eſt autem hoc loco, ab univerſali ſacroſancta Synodo Nuntiorum apoſtolicorum jurisdictionem in Partibus non excludi, ſed expreſſe aſſeri, atque appellationes ad eosdem admitti, a quibus cauſſæ, ſi ita viſum fuerit, ſubdelegatis a ſe judicibus committantur.

§.40.

Ea, quæ hoc Articulo publicis ex documentis demonſtravimus, ſufficient ad rite cognoſcendum Jus appellationum recentius, idque Germaniæ noſtræ adcommodatum. Vidimus, quam ſolliciti ad reformandos abuſus romani Pontifices vel proprio motu, vel ad preces inferiorum judicum fuerint; ipſum vero jus ad ſupremam Petri Cathedram, dummodo cum moderamine, appellandi quam conſtanter ab Imperatoribus & Principibus, a Synodis non ſolum Tridentina, ſed & Conſtantienſi, imo ipſa adeo Baſileenſi fuerit agnitum, atque obſervantia communi ad hodiernum uſque diem cuſtoditum. Sed & purum eſſe commentum, vanumque terriculamentum vidimus, quod hodierni Publiciſtæ magno numero contra extantium documentorum fidem, contra totius Germaniæ pluribus ſeculis tranquille continuatam praxin, niſi etiam contra Cæſareas Capitulationes de Baſileenſium decretorum ſub Rege Alberto acceptatione, tamquam Concordatorum Nationis noſtræ fundamento, aut lege Imperii fundamen-

*) Seſs. 25, Cap. 10.

damentali prætendunt, & incessanter veluti sufflatas bullas in aëra jactitant.

ARTICULUS VI.
De sano & utili appellationum usu.

§. 1.

Hisce tanta sapientia & moderatione jam ordinatis, prout modo a nobis ostensum est, quis non putet superfluam esse de sano & utili appellationum usu tractationem? Neque enim juribus jam optime dispositis aliud quid præter eorumdem jurium executionem faciendum superest. Hinc autem illæ lacrimæ! Provincialium & diœcesanarum ex utroque Clero tam seculari, quam regulari Synodorum ad disciplinam instaurandam optima remedia fere ubique in Germania vel neglecta, vel certe prætermissa sunt: hinc neque judices in Partibus designati, & inde nova (tantum non in authores culpæ) materia gravaminum. Quantum romani Pontifices rectam justitiæ administrationem, & litigantium indemnitatem cordi habuerint, præ ceteris ostendit immortalis memoriæ Papa Benedictus XIV epistola encyclica, post supremum Ecclesiæ clavum in se susceptum anno 1741 ad omnes Archi- & Episcopos data, qua suas illis graves curas de judicum delegandorum vel ignorantia, vel malitia manifestat. Cumque facile hujus corruptelæ radicem detegeret, eoquod præscripta canonicis sanctionibus judicum synodalium designatio universim esset neglecta; pro injuncta sibi omnium Ecclesiarum sollicitudine Episcopos hortabatur, & obtestabatur, ut sublatis quibusvis impedimentis Concilia provincialia & synodalia, sicubi omissa sunt, quamprimum haberi curarent. Largiorem adhuc in concedendo Ordinariis privilegio, ultra quam per Canones deberet, hic Pontifex se præstitit, Episcopis permittens, ut usque ad synodalem judicum denominationem interim cum suo Capitulo quosdam eligerent a Papa designandos: illorumque nomina Romam mitterent, & quidem pro Diœcesium amplitudine plures etiam, quam quatuor, modo viros juris peritia sat bene instructos.

§. 2.

Idem Pontifex anno sequente aliam edidit Constitutionem *Ad militantis Ecclesiæ* in eum finem, prout ipse loquitur: „Ut graves nimium, „diuturnæ, nulloque umquam tempore intermissæ Episcoporum, alio-

„rumque ordinariam jurisdictionem habentium querelæ adversus majora „tribunalia, atque illa etiam nostræ romanæ Curiæ propositæ tandem „compescantur. — E contrario nobis quoque, dum etiam in minoribus „essemus, superiorum judicum responsiones audire contigit asserentium, „memoratas querelas inanes esse, nec ulli innixas fundamento, utpote „ex hac unica re caussam & originem habentes, quod inferioribus grave „est obedientiæ ac subjectionis jugum erga majora tribunalia, ipsisque „nimis displicet, sibi subditis appellationis beneficio succurri."

§. 3.

Facile cognovit sapiens Pontifex hæc dissidia componi, & succrescentia litium semina evelli posse, si, quæ a sacra Tridentina Synodo, ab apostolicæ Sedis constitutionibus, & Congregationum sacrarum decretis provide sancita sunt, debitæ executioni mandarentur. Quapropter ad conservandam Ecclesiæ disciplinam, restituendamque tribunalibus formam canonicis legibus consentaneam qradraginta quatuor decreta fecit, quæ dicas summo studio pro casibus possibilibus excogitata, vt nihil videatur oblitus, quod ad amplificandam Ordinariorum potestatem secundum jus & æquum faceret, arctosque admodum Curialistis romanis limites constituit, quibus illi hodiedum manent constricti, plurimumque jam emendati, adeo ut attendi non vellet Pontifex, quidquid a Curia illegitime emanaret. Quid jam reciproce a Germania exspectes sincere Lector! Res nostræ nihil hac vel illa Pontificis constitutione emendatæ, gravamina vero ad hodiernum usque diem reduplicata. Ita dixeris Germanos *) a multo tempore disciplinæ vulnera ferire, ac postea in lamenta erumpere, id quod jam in proverbium vernaculum abiit: Sie schlagen, und klagen.

§. 4.

Rebus sic stantibus quis Germaniæ subditis crimini vertat, si in causis suis litigiosis principia juris naturalis, divini, & communis ecclesiastici, nec non & observantiam immemorialem suæ Nationis sequantur, atque a judice ordinario immediate ad supremum Ecclesiæ Capitis tribunal, vel ejus Legatum in Partibus confugiant, tum ut via breviore & tutiore incedant, tum etiam ut sumtibus parcant mediam Archiepiscoporum

*) Si Germanos dico, non omnes intelligas, sed aliquos *Repræsentantes:* nondum enim pro explorando consensu tota Natio in unum fuit congregata.

rum instantiam prætereuntes, eamque romana non viliori pretio sua servitia exhibituram? Si grave Germanis est papalium Curialistarum dominium, remotius est tamen; sed illud archiepiscopalium Curialistarum dominium quo propius nobis, eo formidabilius, ne imponatur nobis gravius onus, & prout ab exemplis probat sapientissimus quidam Germaniæ Episcopus, *intolerabile*. Exempla terrent.

§. 5.

Jus naturale dixi non prohibere ab inferiore tribunali appellationem ad supremum omisso intermedio. Quid est enim appellatio, nisi ab eo, qui pressum se sentit, provocatio judicis ad suum Superiorem? Quod si ille duos, tresve superiores habeat, quodnam est illud naturæ jus, quod supremum mox adire judicem vetet, nisi prius adeantur omnes medii? Quid enim, si judex ille primus, qui meus est oppressor, supra se plures adhuc sibi invicem subordinatos judices haberet; anne miser ego, & pressus ad ipsum, in cujus justitia confido, Principem nonnisi per quatuor, aut quinque, pluresve ascendere instantias, sicque miseriam cumulare miseriis debebo? Nonne natura miseris hoc facilitavit refugium? Nonne subditus natura duce immediate ad Principem potest pervenire, suam illi querelam deferens? Nonne Princeps aut per se ipsum, aut per quem velit Commissarium hanc potest discutere caussam? Natura ergo appellationum tantum exigit ad superius tribunal provocationem, neutiquam vero per omnia intermedia tribunalia, hominum arbitrio constituta, usque demum ad supremum judicem ascensionem.

§. 6.

Divino jure præpositos sibi habet christianus homo tum locales suos Pastores, tum vero Supremum ovium, & Pastorum omnium Pastorem, S. Petri Vicarium. Huic quidquid solvendi, aut ligandi in Ecclesia claves sunt immediate a Christo datæ: potest is ergo quemlibet suorum subditorum per se solvere, aut ligare: hujus ergo implorans judicium, quid facit, nisi quod institutionem a Deo profectam sequatur? Nostra tempora, quod non mirum, Doctores tulerunt, qui de divina, nescio qua, Archiepiscoporum origine scripserunt, quorum ignorantia in rebus divinis, an majorem commiserationem, an falsiloquentia majorem mereatur indignationem, sub judice lis esto! Archiepiscopales

 Curia-

Curialistæ, qui summi Pontificis Primatum, etsi divinitus institutum, ab aliquot abhinc annis tam inermem facere, nec non & despectibilem conati sunt, haud ægre ferant, si ipsorum principia amplectentes, Episcoporum omnium (excepto uno Capite) discrimen cupiamus sublatum, & minus necessariam nostro ævo judicemus Archiepiscoporum humano arbitrio, & quidem maxime pontificio, institutam jurisdictionem, præcipue cum exemtæ Diœceses non minus feliciter subsistant, quam Archiepiscopis subjectæ, aut forsitan illæ minus, quam istæ gravaminum caussas habeant.

§. 7.

Appellare per medias instantias res est antiquissimis, primisque Christianis adeo non conveniens, ut ad lites inter se celerrime, viaque brevissima finiendas ne ordinarios quidem suos judices laicos in caussis prophanis adirent, sed illos (certe sine piaculo) declinarent, caussas, si quas haberent, ad Pastores suos deferentes. Jus vero ecclesiasticum commune, omisso inferiore judice, ad Papam, tamquam supremum judicem viam appellationum vult semper esse debere apertam. De appellat. Cap. 7: *Si duobus*. Hic commune jus sequitur illud naturæ, quod presso subdito viam ad ipsum Principem vult semper patere. Enimvero, quod ipsi Curialistæ archiepiscopales jam animadverterunt, a Spiritu bonæ Matris Ecclesiæ videtur alienum, per tres, quatuorve etiam instantias suorum subditorum caussas pro consequenda adeo difficulter justitia trahere cum magno temporis, & pecuniarum dispendio.

§. 8.

Ea demum juribus conformis, & immemoriali ab ævo observata Nationis nostræ praxis est, & consuetudo, ab ordinario judice aut ad ipsam romanam summi Pontificis Sedem immediate confugere, aut quod Nationi nostræ multo compendiosius est utiliusque, ad pontificiam in Partibus Delegationem, quam Nuntiaturam vocamus. Huic ex tranquilla observantia appellationes in secunda instantia *licite*, non non tamen *necessario* apud nos deferri res manifesta est, si recentissimam archiepiscopalium Curialistarum litem excipias. Idem insignis inter nostros juris ecclesiastici Doctor Anton. Schmidt testatur *): „Hi (Nun-„tii) non exercent, nisi quasdam facultates Concordatis nostris non „con-

*) Instit. jur. eccles. german. Tom. 1, p. 224.

„contrarias. *NB.* Jus ſecundæ inſtantiæ ipſis relictum, ita, ut in Germania vel ad eos, vel ad Archiepiſcopos appellari queat.“ Hanc obſervantiam Concordatis eſſe contrariam propter Baſileenſium decretorum acceptationem, noſtri temporis figmentum eſt, ut Art. præc. demonſtravimus.

§. 9.

Quamobrem neceſſario hanc fluere conſequentiam manifeſtum eſt, ſi Archiepiſcopi jus novum, quod nondum ipſis competit, acquirere velint, cum de ſpontanea ceſſione hic agitur & ſupremi Judicis, qui a legitimo ſui juris exercitio vel per ſe, vel per ſuum Delegatum immediate *in appellatorio* a prima inſtantia judicandi promittat abſtinere; & ſubditorum Germaniæ, qui jure ſuo ſe abdicent ad ſupremum Paſtorem prius confugiendi, quam Archiepiſcoporum judicia experti fuerint; ad id conſequendum alia non ſupereſt via præter pacificam cum utraque parte, quæ ſua legitima poſſeſſione cedat, compoſitionem. Res ea certe ad Imperii Diætam non pertinet, ceu ad tribunal pro ferenda judicii ſententia; attamen illuc videtur poſſe deferri, tamquam ad Conſilium pro deliberatione inſtituenda, num ipſis Imperii Partibus id expedire videatur: quod ſi ita; quomodo cum ſua apoſtolica Sanctitate pacifico modo ſit transigendum. Capitul. Cæſar. Art. 14, §. 5.

§. 10.

Ex his tranquillus Lector jam concludat, quid ergo de Articulo 22 Emſani in Balneo conventus ſit judicandum. Inprimis generaliter *absque ulla diſtinctione* omnes cauſſæ in Imperio ad jus eccleſiaſticum pertinentes primæ, vel concurrenti cognitioni ſummi Pontificis eriperentur, quod neque Conſtantienſis, neque ipſa Baſileenſis Synodus fecit, ſed utraque *cauſſas majores* in jure expreſſo enumeratas, aut quæ *de ſua natura* apud Pontificem tractandæ ſunt, admiſit, ſuisque a decretis excepit. Si ergo Conſtantienſis, & Baſileenſis Synodi decreta, ut volunt archiepiſcopales Curialiſtæ fundamentum noſtrorum cum Papa Concordatorum ſint, atque etiam fundamentalem Imperii legem conſtituant; ſequitur hunc ipſum Articulum Emſanæ Punctationis adverſus publicam fidem germanicæ Nationis eſſe fœdifragum, & legem Imperii fundamentalem evertere.

§. 11.

Ad *a.* Caussæ minores in prima cognitione ita hactenus ab Episcopis jam sunt pertractatæ, ut neque Pontifex, neque Nuntii apostolici eorum jus umquam violare tentaverint, prout Reverendissimus Spirensis Episcopus testatur in sua Responsione ad Archiepiscopum Moguntinum a. 1787.

§. 12.

Ad *b.* Nuntiis via facti & invitis, iisque primi ordinis Principibus ecclesiastica jurisdictio *totaliter* auffertur, adeoque & jus in tertia instantia, vel in secunda exemtos judicandi. Atqui hoc ipsum denuo Basileensia decreta Sess. 31 infringit, quæ apostolicos Legatos non excludunt, sed illis intactam relinquunt suam jurisdictionem, *NB.* qui vel consuetudine præscripta, vel solum ex Privilegio jus cognoscendi habent, dummodo non omisso medio appellationes, aut avocationes fiant.

§. 13.

Ad *c.* Præscribitur pro Curialistis archi- & episcopalibus novus ordo judicialis, qui canonicis statutis, & usitatæ in Imperio praxi sit conformis. Atqui si ad Principia Emsanæ Punctationis novus judicialis ordo sit reformandus, eumdem cum canonicis statutis, & Germaniæ observantia e diametro pugnare jam demonstratum est tota hac ipsa præsente Dissertatione.

§. 14.

Ad *d.* Falsum est teneri romanum Pontificem vi Concilii Basileensis, aut Tridentini ad judices *nationales* in Partibus delegandos. Nisi executio Tridentini Canonis de judicibus in Synodo provinciali, vel diœcesana denominandis inter pia desideria referri debeat; eadem ab exemplo Archiepiscoporum exspectanda est.

§. 15.

Ad *e.* Quod demum caput rei est, ut omnis via recursus, etiam indirecti ad summum Pontificem Germaniæ subditis præscindatur, projectatum fuit pro tertia instantia provinciale perpetuum *quasi synodale* judicium.

eium. Huic gravissimo puncto momenta jam gravissima opposuit laudatus Spirensis Episcopus: ubi ille desiit, ego incipiam. *1mo.* Cum idem hoc punctum in decretis Basileensibus, atque adeo *ex hypothesi* in Concordatis Germaniæ jam contineatur; salva Nationis publica fide sine consensu alterius partis compaciscentis hæc Pontificis exclusio fieri nequit.

§. 16.

2do. Ea est ipsa appellationis natura, ut ad novum, ac superius quidem tribunal caussa subditi a priore judice pressi transferatur: cum ergo prima, & secunda instantiæ sint archi - vel episcopalia judicia; necesse est, ut tertia instantia non amplius ex iisdem judiciis componatur: atqui Episcoporum & Archiepiscoporum Curialistæ, illorum ex manu stipendia accipientes non aliud a prioribus, superiusque judicium formare possent, minus pontificium; siquidem a Pontificis authoritate in judicando non dependerent, nisi forsitan assumto pontificiæ delegationis inani titulo.

§. 17.

3tio. Maximum autem est, idque merito Spirensi Episcopo nec *expediens*, nec *possibile* visum, quod ovibus christianis janua ad suum Pastorem a Christo datum hoc Emsano Puncto penitus occluderetur, adeoque nisi jam facta esset, fieri saltem proxime posset ovium a suo Pastore separatio, id quod Catholici *Schisma* vocant. Jus appellationum ad summum Pontificem, quod catholicæ fidei dogma est, idque practicum, & ab omni retro antiquitate exercitum, divinum hoc jus, nisi verbis expresse negaretur, factis certe annihilaretur, sicque catholica fides nobis Germanis perditum iret.

§. 18.

Non sic crediderunt Patres nostri, sed unius omnium Pastoris oves januam suo Pastori ad ovile semper apertam voluere. In hoc appellationis communi miseris refugio illi dignitatem Ecclesiæ Romanæ consistere crediderunt: in eo sitam esse pretiosissimam gemmam, quæ in pontificia thiara radiet, S. Bernardus affirmat ad Innocentium II scribens *): „Hoc „inter cetera Vestri singularis Primatus insignia specialius nobiliusque „nobilitat Vestrum, & inclytum reddit Apostolatum, si eripitis paupe-

„rem

*) Epist. 198.

„rem de manu fortiorum ejus. Nulla meo judicio in corona Vestra pretiosior gemma Zelo illo Vestro, quo æmulari consuevistis oppressos, „nec reliquistis virgam peccatorum super fortem justorum.“

APPENDIX.

De recentiore caussa Spirensis cathedralis Capituli cum suo Decano.

§. 1.

Nihil est illustrius ad novissima Imperii nostri sensa de pontificia in rebus ecclesiasticis jurisdictione agnoscenda, quam celeberrima nostris primum diebus excitata inter cathedrale Capitulum spirense, & suum tunc Decanum, nunc Episcopum, illustrissimum Comitem de Styrum controversia: hinc non potui non hanc historiam præsenti de appellationibus quæstioni tamquam appendicem ex documentis plane decretoriis adjungere, quæ in libello continentur, solidissime scripto, & in vernaculum sermonem translato *).

§. 2.

Gravissimæ inter Capitulum, & Decanum discordiæ 1760 adeo eruperant, ut illud hunc ab officio suo removendum concluderet. Utraque pars ad Moguntini Archiepiscopi tribunal provocat, cujus judicium ante omnia spoliatum Decanum in pristinum statum restitui jubet. A mandato hoc, tamquam irreparabili gravamine Romam appellat Capitulum, impetratque citationem, & inhibitionem. Curia Metropolitica nec appellationi, nec inhibitioni locum esse contendit. Episcopus vero spirensis, & Cardinalis de Hutten unacum cathedrali Capitulo Romæ apud pontificium Auditorem petunt, ut hæc tota caussa nequidem in tramite juris disceptari permitteretur, sed ad Congregationem Tridentini Interpretum eapropter ablegaretur, quia inter gravamina quædam essent, quæ illuc pertinerent. Papa precibus Cardinalis Episcopi, & Capituli consensit, ac prædictæ Congregationi disquisitionem permisit: Moguntinus vero Elector id indigne ferens totis viribus renisus est, præcipue Palatini Electoris

*) Frage, ist die Gerichtsbarkeit der päbstlichen Nuntien in Deutschland den Reichsgesetzen, und der Reichsverfassung zuwider? 1787.

ctoris ope suffultus. Res itaque ad secularia etiam tribunalia devenit, & ad ea quidem duo, quæ in Imperio summa sunt, quorum unum, id est, *Aulicum* pro Decano stetit, contra alterum, hoc est, *Camerale*: præterquam quod duæ insuper Aulæ, Imperatoris, atque Galliæ Regis Episcopum cum Capitulo protegerent. Unde manifeste falsum est, quod Anonymus quidam *) scribit, hanc appellationem a *tota* Natione germanica tamquam suis juribus contrariam fuisse agnitam.

§. 3.

Peropportune accidit, ut hujus litis occasione quidam Curialista, famosi licet nominis, male tamen jam antea in Ecclesia notati, ex Moguntino Archivo instrumentum acceptationis Decretorum Basileensium de anno 1439 extraheret: mox reliqui tantum non omnes Curialistæ archiepiscopales vetus illud Principum *inter se* Concordatum avide apprehendebant, & veluti ad vitam resuscitare conabantur, prætendentes illud esse fundamentum Germaniæ Concordatorum *cum Papa* initorum, quod commentum jam satis a nobis confutatum est. Instante tunc Romanorum Regis, Josephi II coronatione putabant Moguntini, hujus suæ tam optatæ inventionis optimum usum se facere posse. Quamobrem a. 1764 Capitulationis Cæsareæ Articulo 14 novam addi volebant pontificiæ jurisdictionis in Germania restrictionem, quæ duabus præcipuis constaret punctis: *1mo* ut nullæ ecclesiasticorum caussæ, maxime quæ ad possessorium momentaneum spectant, ante finalem decisionem deferri Romam, vel ad Nuntiaturam possent: *2do* ut omnes caussæ ecclesiasticæ (tantum quibusdam ex antiqua observantia exceptis) etiam in Appellatorio intra Archiepiscopatum per Commissarios natione Germanos, a Pontifice denominandos terminari deberent. Hinc illud *Monitum* Electoris Palatini, de quo Francofordii in Comitiis electoralibus deliberatum.

§. 4.

Res secus cecidit, ac sperabatur. Legati enim Principum licet Laicorum, atque etiam Acatholicorum non satis fundata agnovere ea, quæ contra apostolicam Sedem movebantur, gravamina. Et quamvis concederetur, scripta quadam supplicatione *NB. generalibus* tantum verbis concipienda Imperatorem esse rogandum, ut contra romanæ Curiæ pressiones

*) Historisch-kanonische Abhandlung von den Legaten, und Nuntien der Päpste.

nes in caussis ecclesiasticis ad Suæ cæsareæ Majestatis altissimum thronum confugere liceret; ne in id quidem Bavarica Legatio pro singulari semper Patriæ nostræ erga sanctam Sedem devotione consensit.

§. 5.

Itaque contra Moguntinorum conatus in Collegio electorali conclusum, sine ulla mutatione retineri debere cæsareæ Capitulationis Articulum 14, qui tantum caussas profanas a tribunali Nuntiorum papalium arcet, & expresse ordinat: „Caussas ecclesiasticas legitime a secularibus „distinquendas, atque in dubiis casibus cum sancta Sede amicabili modo „tractandum esse, ut cuilibet judicio, tam ecclesiastico, quam civili „suum integrum jus, & jurisdictio servetur.“ Quidquid ergo juris ex Germaniæ publica, & antiqua praxi circa appellationes in secunda instantia romanus Pontifex habuit, id certe per Capitulationem Josephi II firmatum retinuit.

§. 6.

Supplicatio autem ad Imperatorem haud omnino fideliter, & votis conformiter a Curialista Moguntino concepta fuit: nam ille partim gravamina, ut actu existentia, imo in dies accrescentia depinxit, partim speciale gravamen de Nuntiorum tribunali, tamquam re insolita, proposuit; quod utrumque adeo ex votis Electorum non colligebatur, ut iisdem etiam repugnaret. Quapropter apostolicus Nuntius ad Cæsaris electionem missus jure contradixit: nostra autem Bavarica Natio vel *generales* illas Moguntinorum querelas neque umquam ut æquas agnovit, neque modo agnoscit.

§. 7.

Ea quidem Josephi II Capitulatio fuit; quinam vero Spirensis caussæ exitus? multo adhuc romano Pontifici gloriosior. Francofurti in Comitiis præsens Nuntius apostolicus, Archiepiscopus Ravennatensis nomine Nicolaus Oddius Electoris Palatini animum, quem æquitatis amantissimum noverat, cum sancta Sede reconciliaturus Manhemium profectus est, & felici quidem successu: rem enim ita composuit, ut Pontifex Clemens XIII Spirensem caussam ad se ipsum avocaret, factaque nova disquisitione ordinario Archiepiscopi judicio remitteret, modo Decanus interim, quippe spoliatus, in pristinum statum restitueretur:

tur: hac æquissima conditione Palatinus Elector bona Capituli *sequestrata* mox restituere se velle promisit, nec amplius Decano patrocinari, sed potius curare, ut Processus ille Romam, ceu ad superiorem instantiam legitima appellationis via rediret, Suæque Sanctitatis judicio Decanus se submittere deberet. Quin etiam Serenissimus Princeps addidit, Authoritate sua se intercessurum, ut Collegii electoralis epistola ad Imperatorem nullum sanctæ Sedi præjudicium crearet. Hæc non solum Nuntio Manhemii, sed & datis Romam litteris die 12 Maji a. 1764 ipsi Pontifici Elector promisit.

§. 8.

Re cum Palatino Electore tam feliciter confecta Nuntius apostolicus spe optima plenus ad Archiepiscopum, & Electorem Moguntinum reversus est, easdem illi conditiones propositurus, quem etiam difficilem non amplius invenit, quippe jam expertum, iterato licet in Comitiis tentata consultatione, Imperium tamen ad sua vota trahi non posse. Quare is submississimas ad Pontificem litteras dedit infra a nobis singulariter ponderandas.

§. 9.

Majoris difficultatis negotium videbatur, Cardinali Episcopo Spirensi mitiora consilia persuadere, existimanti sua gesta Concilii Tridentini decretis firmissime fundari, atque a Metropolitano sua episcopalia jura infringi; donec tandem & ipse cederet, perhumanis litteris ad se a Moguntino Archiepiscopo scriptis, quibus ille Cardinali se purgat, sicut proprio ore Regis christianissimi Legato se purgasse profitetur *a malignorum oblocutionibus*, hunc scilicet in modum: „Se non prætendisse nova „principia stabilire, & appellationes a decretis interlocutoriis suæ Curiæ, vim definitivæ habentibus, & quorum gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat, tales appellationes ad Curiam romanam se non velle impedire, & eliminare, sed sancte potius insistere sanctionibus sacrorum Canonum, & præcipue sacri Concilii Tridentini, ut, qui casus appellationum ab Episcopo ad Metropolitanum „juxta sacrorum Canonum normam admittuntur, iidem etiam admitti „debeant in Curia sua Moguntina, quoties ab ea appellari ad summum „Pontificem contigerit.“ Addidit quoque idem Elector, quæcumque *ab aliis* (quasi non a se ipso) in Comitiis electoralibus monita, aut

 scripto

ſcripto typis impreſſo propoſita fuerint ad Articulum 14 Capitulationis, hæc ſua non facere, ſed omnia ea tolli ſe exiſtimare, ſi tantum huic præciſe cauſſæ opportunum a ſummo Pontifice remedium adhiberetur. Hinc demum conqueſtiones Collegii electoralis ad Sac. Cæſ. Majeſtatem ſcriptas præter hujus *unice* cauſſæ proceſſum ſine ullo effectu remanſuras pro ſua Parte declaravit, nec ſibi umquam, in mentem veniſſe teſtatus eſt, præſentem diſciplinæ, ſeu politiæ ſtatum hucusque retentum in Imperio quoad provocationes, & appellationes ad ſanctam Sedem (*NB.* jam in ſecunda inſtantia conſuetas) ne hilum quidem immutare. Ita Moguntinus Elector ſparſas adverſus ſe, quas vocat *calumnias*, diluit ex toto corde apoſtolicam Sedem ſe venerari aſſerens, ejusque conſervandis juribus in Imperio germanico totis viribus nullo non tempore inſtiturum. Si velis hanc aulicam officii ſpeciem vocare; hujusmodi ſpecies politiæ ſaltem non Romanorum, ſed Germanorum aulæ adſcribas.

§. 10.

Pontifex igitur Clemens XIII cauſſa hac ad ſe ipſum avocata utriusque Partis jura novo ſubjecit examini non jam invitis, ſed in Suæ Sanctitatis juſtitia omnem fiduciam ponentibus duobus Electoribus, Moguntino & Palatino, uti ex amborum Romam miſſis epiſtolis, jamque typo impreſſis conſtat. In ſpecie Palatinus Elector, quod antea Moguntinus fecerat, pariter Pontifici declarat, quæcumque in Nomine Suo ad Artic. 14 Capitulationis in Comitiis propoſita, aut in litteris Collegii electoralis ad cæſaream Majeſtatem contenta ſunt, ea omnia ſublato *unice* hoc gravamine ex Parte Sua ſine effectu eſſe remanſura. Sereniſſimus inſuper Sanctiſſimo Patri ſpondet, Sua in Imperio Authoritate ſe allaboraturum: „Ne quid præjudicii ſanctæ Sedi ex Comitiis, „& litteris electoralibus enaſcatur, *NB. NB.* neve jura, quæ hactenus „in Imperio retinuit, ullo modo imminuantur, aut ab eo, in quo fue„runt hactenus ſtatu, exturbentur, ſed ſi reſtituto ante omnia Decano „de Styrum ejus cauſſa coram Metropolitano in prima inſtantia fuerit „deciſa, appellatus in ſecunda, & ultima tribunalium in Curia romana „competenti judicio ſe ſiſtat, ac plene ſatisfaciat.“ Elector Sereniſſimus hodiedum verbo ſtat.

§. 11.

Tandem mense Septembri ejusdem anni optata valde summi Pontificis sententia prodiit, qua suspensio Decani *præter juris ordinem*, & damnum per interlocutoriam archiepiscopalis Curiæ *haud irreparabile* declarabatur; quapropter & acta totius caussæ Moguntiam pro prima instantia remittebantur, ita ut si post anni lapsum sententia decisoria non fuisset secuta, Capitulo, vel Decano liberum esset viam justitiæ secundum ordinem romanorum tribunalium persequi. Unde manifestum fit, ex hac caussa, utut inique diffamata, adeo Nationi nostræ novum gravamen non accrevisse, ut potius novo, & arctiori amicitiæ vinculo Serenissimus Princeps Palatinus pro suo innato æquitatis studio sanctæ Sedi adstrictus fuerit; Roma enim hanc licet intricatam caussam non ipsa ad se trahere quæsivit, sed tantum acceptavit a Germaniæ Episcopo, & cathedrali Capitulo ad se delatam, comprobante hanc appellationem duplici Aula, & imperatoria Viennæ, & regia Parisiis; sed & Roma rei æquitate inspecta Germaniæ sua jura per caussæ remissionem integra servavit. Filii hominum! ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?

§. 12.

Pro coronide merentur adhuc singularem plane in præsenti controversia reflexionem duæ Archiepiscopi Moguntini ad Pontificem Romanum epistolæ, quarum tenorem etsi longiorem, quia tamen summe momentosum ex libello in fronte hujus appendicis laudato hic transcribendum duxi.

Ex litteris de 26 Julii anno 1764.

„Quo tempore in caussa Capituli cathedralis Spirensis contra ejus„dem Decanum Comitem a Limburg Styrum novæ turbæ, ac tædia orie„bantur, ob iteratos ab una, alteraque parte ad laicos judices recursus, „& nova horum judicum decreta, ipsarum etiam partium recentia scripta „opportunius accidit, summoque me gaudio affecit Reverendissimi Domi„ni, Archiepiscopi Ravennatensis, nuper Sanctitatis Vestræ Nuntii ex„traordinarii adventus, ab eoque habita notitia, qualiter Sanctitati Ve„stræ placuerit, prædictam caussam per tot Urbis, & Germaniæ tribuna„lia in avia & devia pertractam ad se vocare; spes simul certa affulsit, „coram Sanctitatis Vestræ solio nunc omnes tandem dissipandas tenebras, „& caussam hanc mere ecclesiasticam e laicorum judicum manibus ere-

„ptam in viam pariter juris, & judiciorum a sacris Canonibus præscriptam „probante Urbe, ac Germania nostra remittendam fore. Dudum illud „Prædecessor meus binis ad Sanctitatem Vestram humillimis litteris, aliis-„que judicum suorum S. Rotæ Decano 22 Septembr. anno 1760 dire-„ctis, pari erga sanctam Sedem devotione, & rationum gravissimarum „pondere efflagitaverat, scilicet *primo*, ut Decanus Spirensis a Capitulo „suo, nullo juris ordine, sed via facti suspensus, & ejectus ante omnia „redintegretur, nec interposita a Capitulo Spirensi appellatio a manuten-„tionis decreto judicum moguntinorum in tribunalibus Urbis recipiatur. „*Secundo* ut ipsa querela Capituli contra Decanum in prima instantia hisce „in partibus cognoscatur, & decidatur, salva tamen omnino utrique parti „ad sanctam Sedem postmodum appellatione. *Tertio* ut eadem caussa pes-„simo exemplo, ac ignoto hucusque in Germania temporalium prætextu „ad tribunalia Imperii laica delata supremo judicio Sanctitatis Vestræ, „suorumque in Curia romana tribunalium restituatur. His sensis & deside-„riis piissime in mortuo Prædecessore meo Deo providente Ecclesiæ Mo-„guntinæ promotus, honorum & onerum hæres hoc in statu molestam „caussam inveni, novo studio adcurate perpendi, concordiam inter par-„tes non semel tentavi, spe frustratus, tandem Eminentissimo Domino „Cardinali Spirensi declarare debui, me nec latum unquem a decreto „manutentionis judicum Moguntinorum discedere posse. Non ignoro „sparsum inde contra me rumorem in Urbe, quod romanas appellatio-„nes impedirem, auctumque, dum in nuperis Comitiis electoralibus eli-„gendo Romanorum Regi destinatis a Legato Palatino super appellatio-„nibus romanis quædam monerentur, ac super iisdem Collegii electora-„lis nomine quædam epistola ad 17 Martii a. c. Sacræ Majestati Cæsareæ „scriberetur. Sed supremæ Sanctitatis Vestræ perspicaciæ cum omni fidu-„cia submitto, an justa sit talis accusatio? Quotidie me sciente, ac vo-„lente Moguntinæ appellationes ad tribunalia Urbis devolvuntur: hoc „ipso tempore complures ibi pendent, & trahuntur, imo in illa ipsa cauf-„sa Spirensi tractatum fuit frequenter, eamdem ad sanctam Sedem per ap-„pellationem devolvendam esse. Idipsum hisce repeto, & contestor, „non tantum huic appellationi spirensi a me tunc deferendam esse, quan-„do evacuata fuit in partibus prima instantia, quæ cito finiri poterit. Sed „modis insuper, viribusque omnibus a me curandum, ut pars Romam ap-„pellans ibi & compareat, & judicatus tribunalium Curiæ romanæ ple-„nissime pateat. Utque Sanctitas Vestra eo magis de candore hujus meæ

„decla-

„declarationis secura reddatur, insuper addo, penitus me persuasum exi-
„stere, præsentem Ecclesiæ, quoad provocationes & appellationes ad
„S. Sedem disciplinam tam necessario connexam esse cum ipsa Ecclesia-
„rum Germaniæ libertate, ut hanc convelleret, qui appellationes roma-
„nas abolere vellet. Atque ex hoc ipso Sanctitati Vestræ perspicuum erit,
„quam parum præjudicii S. Sedis juribus ex dictis Principum Electorum
„ad S. Cæsaream Majestatem litteris exsurgere possit."

§. 13.

Ex litteris 17 Martii a. e. exaratis, „Quæ enim monita sunt in „Comitiis illis, quæ scripta exhibita præcipue ad Art. 14 Capitulationis, „hæc mea non facio, imo pro parte, quam in statu publico Imperii ha„beo, omni studio enitar, ut nequidquam præjudicii juribus, quæ Se„des apostolica hactenus retinuit, ex iis omnibus, & litteris prædictis „enascatur: atque si qui pacis perturbatores novos inde tumultus ali„quando cierent, ego pro meo Archi-Cancellæ Status officio omnibus, „quæ fierent contra Sedem apostolicam juris, seu facti innovationibus „obsistam. Quod vero spectat ad litteras sæpe dictas Collegii electora„lis id quidem constat, occasionem illis unice dedisse modernam ap„pellationem Capituli Spirensis, sed hoc ipso cessabit litterarum scopus, „& effectus, si caussa Spirensis in Germaniam remittatur in prima in„stantia cognoscenda, & Romam demum in gradu appellationis redi„tura, ibique terminanda. Aliud est enim appellationum abusus nota„re, seu appellantium excessus, quos ipsæ coercent apostolicæ Consti„tutiones recentes & antiquæ, Correctioni summæ Sedis exhibere; aliud „est, quam appellationes ipsas romanas impugnare: postremum hoc „nec Germaniæ Metropolitanis, nec mihi in mentem venit, quin po„tius eædem romanæ appellationes in celebri Art. 14 Capitulationis in „eodem, quo fuerunt hactenus, statu præservatæ sunt verbis satis di„sertis. Liceat itaque, Beatissime Pater! addere & gloriari, in iis po„tius de sancta Sede benemeritum me fuisse, super quibus accusor, „qua de re Sanctitatem Vestram alias uberius informandi locus erit. „Denique, quod tertium rei caput est, recursus nempe ad laicos judi„ces Imperii, qua in re cum supremo Ecclesiæ judice communem caus„sam habent Archiepiscopi, & Episcopi omnes, haud timeat, rogo San„ctitatem Vestram, quin modis omnibus iisdem sim obstiturus, præser„tim si sub prætextu temporalium in exteris Regnis auscultato in Ger-

„mania

„mania hucusque inaudito fuscipiantur: hoc enim modo & Pontificum, „& Episcoporum jurisdictionem, & omnem Ecclesiæ libertatem everti „agnosco, & palam profiteor, & penitus abominor. Longius esset hic „enarrare, quid desuper in Aula cæsarea jam egerim, & porro acturus „sim. Constitutum mihi insuper est, quamprimum sub severissimis pœ„nis omnibus interdicere, ne ejusmodi recursus ad Brachium seculare „omnino habeant, habentibusque consentiant, & consilium, auxilium, „vel favorem exhibeant. Cessabit vero hoc ipsum quoque, si Sancti„tas Vestra dignetur, sæpe dictam caussam Spirensem sine longiore „mora in Germaniam modo supra dicto remittere, seque tanta mole„stia liberare. Primis hisce in eadem caussa ad Sanctitatem Vestram „litteris id rogo, & Sanctitatis Vestræ pedes exosculans apostolicam „Benedictionem mihi, & gregi commisso supplex efflagito."

§. 14.

Plura sunt quidem in his duobus documentis novissimis æque, ac decretoriis, quæ ad trutinam mentis singulari reflexione revocari merentur: nolim tamen ego criticam mei ipsius animadversionem adjungere, totum Lectori judicium relicturus, tantum vero, quæ dignissima sunt notatu, veluti in indicem reducturus. *1mo.* In Spirensi hac caussa ab una, alteraque parte ad laicos judices recursus, & diversa horum judicum decreta fiebant, atque *a via sacris Canonibus præscripta* litigantes Germani discedebant. *2do.* Ab interlocutoria primæ instantiæ, *tamquam gravamine irreparabili* Capitulum cathedrale una cum suo Episcopo ad tribunal Curiæ romanæ appellabat. *3tio* Recursum a partibus ad secularia Imperii tribunalia factum vocat Archiepiscopus Moguntinus *pessimum exemplum, ac ignotum hucusque in Germania, etsi fieret vel temporalium prætextu.* *4to.* Ipse fatetur, quod & abominatur, *hoc modo & Pontificum & Episcoporum jurisdictionem & omnem Ecclesiæ libertatem everti.* *5to.* Promittit iisdem recursibus in futurum *modis omnibus se obstiturum*, & suis subditis severissimis pœnis interdicturum, *ne ejusmodi recursus ad brachium seculare omnino habeant, habentibusque consentiant, & consilium, auxilium, vel favorem exhibeant.* *6to.* Archiepiscopus Elector apud Pontificem romanum se purgat de *accusatione*, quod romanas appellationes impedierit, & quidem vi *Moniti*, & *Litterarum* Collegii electoralis in ultima Cæsaris electione. *7mo.* Negat Archiepiscopus hanc accusationem esse justam: *Monitum* illud Legato Palatino adscribit, *Litteras* vero Electorum Collegio, nec verbo jus commemo-

„rans

rans decretorum Basileensium per Concordata Germaniæ validorum. 8vo. E contrario autem expresse & aperte profitetur, romanas appellationes a prima instantia se *salvas* admittere. 9no. Insuper testatur, *quotidie se sciente & volente ex Moguntia appellationes ad tribunalia romana devolvi:* 10mo. Spondet etiam, *modis viribusque omnibus se curaturum, ut pars Romam appellans ibi & compareat, & judicatus Curiæ romanæ amplissime pateat.* 11mo. Ex eo, quem profitetur, candore mentis Pontifici declarat, *penitus se persuasum existere, præsentem Ecclesiæ quoad provocationes & appellationes ad S. Sedem disciplinam tam necessario connexam esse cum ipsa Ecclesiarum Germaniæ libertate, ut banc convelleret, qui appellationes romanas abolere vellet* 12mo. Monitum ad Art. 14 Capitulationis, ubi mentio de *Concordatis Principum*, protestatur, *se non facere suum,* 13tio. Quin etiam pro sua parte in Statu publico Imperii pollicetur se omni studio adnisurum, *ne quidquam præjudicii juribus, quæ Sedes apostolica hactenus retinuit, ex iis omnibus enascatur.* 14to. Illos *pacis perturbatores* nominat, *qui inde novos tumultus aliquando cierent.* 15to. Suum interponit *Archi-Cancellæ officium*, quo velit obsistere *omnibus, quæ fierent contra Sedem apostolicam juris, seu facti innovationibus.* 16to. Quod spectat ad litteras Collegii electoralis, declarat unice cum caussa Spirensi earum *cessare scopum, & effectum.* 17mo. Demum testatur, *nec Germaniæ Metropolitanis, nec sibi in mentem venisse appellationes romanas impugnare.* 18vo. *Quin potius easdem appellationes in celebri Art. 14 Capitulationis in eodem, quo fuerunt hactenus, statu sat disertis verbis esse præservatas.* Hæc ad summum Pontificem Archiepiscopus Elector Moguntinus a. 1764. Tute, mi Lector! nunc cogita, quid de posterioribus Moguntinæ Curiæ moliminibus in Conventu Confluentiæ a. 1769, in Emsano balneario a. 1786, & actu in Diæta Imperii judicandum sit!

CAPUT II.

De appellationibus a Papa.

Ultimam ad supremum Pastorem, ac judicem suum instantiam debere Christianis omnibus saltem in gravioribus caussis manere apertam, prima hujus criticæ disquisitionis parte confectum ivimus: jam inde sponte sua, & alterius Partis assertio fluit, ab ultimo, seu supremo tribunali, quod est illud summi Pontificis, nullam amplius dari posse appellationem. Propter ipsam tamen hujus rei gravitatem ho-

 diernis

diernis præcipue diebus schismati, quod Deus avertat, admodum propinquis operæ pretium est peculiare adhuc examen instituere, quod tribus Articulis perficiam dicturus: *1mo* De ipso jure divino, quod appellationes a summo Pontifice vetat, penitusque excludit: *2do* De historia antiquissimi axiomatis, *Prima Sedes a nemine judicatur:* *3tio* De recenti origine opinionis Papam Concilio subjicientis:

ARTICULUS I.

De jure divino probibente appellationes a Papa.

§. I.

Teste incarnata veritate Petrus est fundamentum Ecclesiæ divinitus firmatum, quod suam huic firmitatem communicet; non vero quod ab hac firmitatem accipiat, ut recentiores quidam fingere ausi sunt: Petrus est enim a Christo constitutus, ut fratres confirmaret, non inverse Petrum confirmare fratribus concessum est. Petro claves regni cœlorum *soli* datæ sunt, hoc est, suprema in Ecclesia potestas, ut quidquid a Petro super terram solveretur, sive ligaretur, in cœlo quoque solutum esset, ligatumve. Nulla ergo amplius superior in terra datur Potestas, quæ reformare posset jam in cœlis firmata Petri judicia. Unus est Pastor omnium ovium, & Pastorum a Christo denominatus, cui totius ovilis cura commissa, S. Petrus: unum ergo ex divina institutione caput totius corporis, quod ab uno regendum est. Unde antiquis catholicum dogma, formam regiminis Ecclesiæ esse veram Monarchiam. Essentia Monarchiæ destrueretur, si suprema potestas in plures divideretur. Falsum foret catholicum dogma, si Aristocratia Ecclesiæ dominaretur. Institutio divina everteretur, si Petrus Apostolis inferior declararetur, quos Christus non solum singulos, sed in unum omnes Petro declaravit subjectos.

§. 2.

Quænam enim illa Potestas, cui pontificia subdatur? Nullus ad hodiernum usque diem, nullus eorum, qui adhuc vel nomine Catholici velint audire, nemo unus aliam publice ausus est assignare Potestatem Pontifice superiorem, quam Concilium universale. Ut non hic repetam jam superius ex primis, iisque generalibus Conciliis, in specie ex Ephesino, & Chalcedonensi demonstrata *in Append. ad Part. II contra* *Pseu-*

Pseudo-Bossuetum, supremam authoritatem in solo romano Pontifice semper fuisse agnitam; quod hoc loco singulariter quadrat, ubi de judicio Papæ dijudicando quæritur, est universalis, ejusque orientalis Concilii VIII, seu Constantinopolitani IV decretum, quo expresse declaratur etiam ab œcumenica Synodo contra primæ Sedis Antistites sententiam ferri, aut solum eos in jus vocari sine nota impudentiæ non posse. En Canonem *): „Si qua vero œcumenica Synodo collecta de romana etiam „Ecclesia controversia exciterit, licebit *NB.* cum decenti reverentia „de proposita quæstione veneranter percontari, responsumque admit„tere, & sive juvari, sive juvare, non tamen impudenter contra se„nioris Romæ Pontifices sententiam dicere.“ Ἀποφέρεσθαι græca vox latino quidem sermone *sententiam dicere* redditur; vi tamen sua nativa, & propria *in jus vocare* potius significat. Quodsi ergo generali Synodo sine temeritatis, imo & impudentiæ nota non liceat romanos Pontifices in jus vocare, aut contra eos sententiam ferre, etsi forsitan rebus antea secum expensis justa videatur caussa; necesse est, ipsi adeo universali Concilio jurisdictionem non esse in supremum Pontificem.

§. 3.

Dignum est hic memorari, quod Petrus Ballerinius observavit **): „Hoc œcumenicæ Synodi testimonium nulli obnoxium contro„versiæ, quantum præstet aliis quibuslibet posterioris ævi, & inferioris „multo, aut nutantis authoritatis, quæ ab Adversariis opponi solent, „facile est judicare. Hic certe generalis Concilii Canon, quo romani „Pontifices ab œcumenicæ quoque Synodi sententia, atque jurisdictione „subtrahuntur, satis superque omnem excessus, aut assentationis no„tam detergit ab eo generali axiomate, *Prima Sedes non judicatur a quo„quam*, quod ex antiquitate, ac ex quodam principio naturali deprom„tum generalis quoque Concilii jus in summorum Pontificum personas „evidenter excludit.“ Quas huic decretorio Canoni orientalis, atque „œcumenici Concilii Pseudo-Bossuetus opponit argutias, quippe in se „ipsis nimium futiles, non opus est rememorare: eas satis nervose jam, „& clare dissolutas vide, si velis, apud laudatum Ballerinium, Cerbo„ni, Zachariam, aliosque.

*) Act. 10, Can. 53.
**) De Potest. eccles. C. 5, §. 10.

§. 4.

Præter Concilii univerſalis decretum plures habemus expreſſas ſummorum Pontificum conſtitutiones, ac definitiones, & quidem quin repetam jam ſupra allegata Julii I, Innocentii I, Leonis I, aliorumque ex antiquitate, quam vocant incorruptam, Pontificum reſcripta, quibus declararunt, majores cauſſas apoſtolicæ Sedis judicio eſſe terminandas, atque ad finem perducendas; Gelaſius P. Seculo V appellationes ad quodcumque, etiam generale Concilium illegitimas eſſe, & prohibitas clariſſime ſcribit *): „Nec taceamus, quod cuncta per mundum „novit Eccleſia, quoniam quorumlibet ſententiis ligata Pontificum Se„des B. Petri Apoſtoli jus habeat reſolvendi, utpote quæ de omni Ec„cleſia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare ju„dicio, ſiquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones voluerint „appellari, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus." Ante annos mille trecentos Pontifex Gelaſius ad Epiſcopos ſcribens teſtatur, quod cuncta per orbem Eccleſia noverit, apoſtolicam Petri Sedem jure gaudere de omni Eccleſia judicandi, de ejus autem judicio nemini fas eſſe judicare: hodiernus vero Febronius audacter Pontifici antiquiſſimo contradicens aſſerit appellationem a Papa ad generale Concilium omnibus ſeculis pro legitima fuiſſe agnitam. Uter horum fidem meretur?? Ad inepta Febronii exempla reſponſionem vide in *Antifebronio vindicato* **).

§. 5.

Illud Bonifacii I ad Rufum Theſſalonicenſem: *Numquam licuit de eo rurſum, quod ſemel ſtatutum eſt ab apoſtolica Sede, tractari*, fuit in romano II Concilio repetitum ***). Sicut etiam a Nicolao I hoc alterum ex eodem Bonifacio deſumtum: *Nemo umquam apoſtolico Culmini, de cujus judicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit, nemo in hoc rebellis extitit, niſi qui de ſe voluerit judicari* ****). His priſcorum Conciliorum, & Pontificum decretis inhærens Martinus V, ipſo fatente, licet ægre, Gerſonio Conſtantiæ a. 1418 in publico & generali Conſiſtorio Bullam edidit, in qua hæc continebantur: „Nulli fas eſt a ſupremo judice, vi„delicet apoſtolica Sede, ſeu romano Pontifice, Jeſu Chriſti Vicario „in terris appellare, aut illius judicium in cauſſis fidei, quæ tamquam „Majores ad ipſum, & Sedem apoſtolicam deferendæ ſunt, declinare."

Cum

*) Ad Dardan. Epiſ. **) Tom. 4, Diſſert. 12, Cap. 4.

) Apud Harduin. Tom. 12, Col. 1125. *) Ad Michael. Imperat.

Cum in ipſa Synodo Conſtantienſi Poloniæ Legati, qui damnari petebant Joannis Falkenbergii libellum, id vero a Pontifice impetrare non poterant, appellationem ad Concilium minitari præſumerent; ſilere illos Pontifex juſſit, conſtitutionem de non appellando a Papa ad Concilium allegans, quo audito illi a ſuo auſu deſtiterunt. Factum hoc negare non audet Natalis Alexander, hinc Schelſtratio reſponſiones dat quaſi non ſuo, ſed Pariſienſium nomine, tam miſerabiliter tortas, ut nolim inania deſcribendo paginam implere *).

§. 6.

Pius II ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ quascumque appellationes a ſummo Pontifice damnavit in Conventu Mantuano anno 1459 per Bullam *Execrabilis*, & quidem ex generalibus hisce, quæ ſemper ſubſiſtunt, rationibus: „ne impunita ſcelera remaneant, ad„verſus primam Sedem rebellio nutriatur, libertas delinquendi conceda„tur, & omnis eccleſiaſtica diſciplina, & hierarchicus Ordo confundatur.“ Has ipſas rationes in moguntino Conventu Rudolphus wormatienſis Decanus adverſus Dyetherum Moguntiæ Archiepiſcopum maxime urgebat his verbis, quæ Gobelinus refert in Commentariis rerum memorabilium Pii II **): „Quem appellaſti judicem, quem provocaſti tuæ cauſſæ cogni„torem? futurum Concilium, dicis, appellavi: & ubi eſt futurum Con„cilium? ubi ſedet? ubi tribural ejus requiramus? Pulchra inventa, ut „impunita ſint ſcelera, ut liceat ſine metu judicia aliena invadere, is ju„dex appellatur, qui nuſquam reperitur.“ Eamdem Pii II conſtitutionem edito diplomate confirmavit Sixtus IV illis anathema dicens, qui a Papa ad Concilium audeant appellare: quæ Sixti Bulla teſte Odorico Rainaldo in Annalibus eccleſiaſticis juſſu Ludovici XI in Gallia ſolemniter fuit promulgata ***).

§. 7.

Summorum Pontificum decretis adde teſtimonia gallicanæ Eccleſiæ, quæ Febroniani perhorreſcere minus poterunt. Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus ita ſcribit ****): „Quibus omnibus demonſtratur, quia „Synodus comprovincialium Epiſcoporum judicia, generalis autem Sy„nodus comprovincialium dijudicationes, ſive diſſenſiones vel probet, „vel

*) Ad Sec. 15, Differt. 4, Art. 3, n. 12, &c. **) Lib. 6.
) Ad a. 1483. *) De Divort. L. 1 edit. meæ Pariſ. de a. 1615, p. 462.

„vel corrigat — Apoſtolica vero Sedes & comprovincialium, & genera„lium retractet, refricet, & confirmet judicia: ſicut Epiſtolæ Leonis, „atque Gelaſii, ceterorumque rom. Pontificum, & Sardicenſis Synodus „evidenter oſtendunt." Obſerva gradus ſuperioritatis, quibus ille gallicanus Archiepiſcopus adverſariis æſtimatiſſimus aſcendit ab Epiſcopis comprovincialibus ad Synodum, a Synodo provinciali ad generalem, ab ipſa generali Synodo ad ſummam apoſtolicam Sedem. Ex Ivone Carnotenſi inter multa tantum hic duo memorabo. De Papa Paſchale II ita ſcribit *): „Charitatem redolentibus litteris admonendus mihi videtur, ut „ſe judicet, aut factum ſuum retractet. Quodſi fecerit, reddamus Deo „gratias — Si autem in hoc languore inſanabiliter ægrotaverit, non eſt „noſtrum judicare de ſummo Pontifice." Tantum aberat Ivo ab appellatione ad univerſale Concilium, ut expreſſe diceret, non eſſe in poteſtate Epiſcoporum judicare ſummum Pontificem. Item alio in loco **): „Quoniam judicia romanæ Eccleſiæ a nemine foris retractari poſſe eadem „Eccleſia romana docente didicimus, ſi qui aliquando ſe prægravatos „illius Eccleſiæ authoritate conqueruntur, hoc eis conſilium damus, ut „non deſcendant in Ægyptum propter auxilium, ſed ab ipſa ad ipſam „confugiant, & inde exſpectent levamen, unde ſe conqueruntur accepiſ„ſe gravamen.„ Ita quaſi in Ægyptum emigrari Ivo putavit, ſi extra Eccleſiam romanam oppoſitum illi tribunal quæratur. Enimvero Concilium utcumque numeroſum romanæ Matri Eccleſiæ oppoſitum, nonniſi ſchiſmaticum foret conciliabulum. S. Bernardum adhuc audiamus, qui romanos Pontifices alloquens ita ait ***): „Quis mihi faciet juſtitiam de vo„bis? exſtat quidem tribunal Chriſti, ſed abſit, ut ad iſtud appellem — „Itaque recurro ad eum, cui datum eſt judicare de univerſis, hoc eſt, „ad vos: vos appello ad vos: judicate & me, & vos." Præter Chriſti & proprium tribunal non aliud agnovit S. Bernardus, quo poſſent ſummi Pontifices provocari.

§. 8.

Ad hæc authoritatis argumenta, quæ in theologicis diſputationibus plurimum debent valere, accedunt & alia ipſius theologicæ rationis, & experientiæ. Quale enim iſtud, quod ſententiam Papæ judicet, Concilium cogitetur? An cum ipſo Papa conjunctum, ejusque tamquam ſui Capitis ſententiæ conſentiens? An vero Pontifici ex adverſo reſiſtens, pro-

ut

*) Epiſt. 233. **) Epiſt. 159. ***) Epiſt. 213.

ut sibi unice appellantes optare possunt? Atqui hoc eo ipso jam non legitimum Ecclesiæ christianæ Concilium foret, sed ἀκέφαλον, omnique authoritate destitutum, quippe a fundamento suo, quod Christus firmavit, schismate avulsum. Certe universalia etiam Concilia præter Pontificis consensum decernentia in gravissimos errores incidisse, atque a summis Pontificibus debuisse emendari docet experientia: hujusmodi fuerunt Ariminense, Ephesinum II, Francofordiense sub Carolo M., & vel maxime Basileense, quod adeo schismatis se reum fecerat. Qui concilium sibi fingunt romano Pontifici, hoc est, suo Capiti oppositum, institutionem Christi, qui Ecclesiam inseparabilem a suo fundamento ædificavit, cupiunt eversam, prout summa eruditione Princeps, & Abbas Gerbertus ad S. Blasium in libro de *Communione Potestatis ecclesiasticæ* merito animadvertit *): „Contra leges communionis in Potestate ecclesiastica Cathedra adversus „Cathedram constituitur: tribunal alterum spectatur Romani Pontificis, „& Concilii inter se ex adverso positum, alia ac alia jura prosequens, ser„ramque contentionis ad scindendam Ecclesiæ unitatem reciprocans, fori „instar contentiosi, ac pulpiti, subselliique scholastici, ubi ex instituto „more causidicorum adversæ partes colliduntur, actiones instituuntur, „atque quis caussam ceu litigiosam adversus alienam obtineat, superiorque „sit, contenditur. Quod Christus Apostolis suis prohibuit, ne more Gen„tium dominentur, estque adversum paci ac unitati Ecclesiæ, communio„nique potestatis legitimæ — ut adeo sicut idem tribunal, ita idem judi„cium sit in communione potestatis ecclesiasticæ, & si quando dubii ali„quid, aut ambiguitatis ab hoc movetur, suspicioque maligna exoritur, „restaurato judicio numquam contraria sententia prodit."

§. 9.

Non jam mirum fere octingentis supra mille annis, quo tempore Christi Ecclesia stat, in quæstione fidei a Pontifice definita numquam ad Concilium fuisse a Catholicis appellatum: id solis ab hæreticis, iisque paucissimis factitatum ex historia ecclesiastica cognoscimus. Primi fuerunt seculo V Pelagiani Episcopi 15, qui oblata Zosimo P. fidei suæ professione ab eo exigebant, ut illam discutere vellet, & si quid in illa erroneum deprehenderet, ipsis indicaret, secus se ad œcumenicam Synodum appellaturos. Nota dignum est, istorum licet hæreticorum, appellationem non fuisse absolutam, & ab ipsa Pontificis sententia, sed tantum conditiona-

tam

*) Cap. 17, p. 587.

tam pro casu denegandæ forsitan justitiæ. Pelagianos autem audacia, & fastu sine exemplo superavit seculo XVI Lutherus a Leone P. X damnatus: demum hujus seculi initio Jansenistæ a Constitutione Clementis XI, quæ incipit *Unigenitus Dei Filius* ad Concilium œcumenicum appellabant, quam tamen Jansenistarum temeritatem ne Galli quidem probarunt, haud ignorantes ex avita fide sua definitionibus summorum Pontificum internam mentis obedientiam deberi.

§. 10.

Si igitur divino jure ex sacris Scripturis, & Patrum traditione hactenus demonstrato suprema est apostolicæ Sedis in judicando authoritas, ita ut nullum in terris detur superius, quo appellari posset, tribunal, ne Concilii quidem universalis; quid de illorum Publicistarum, ut mitissime dicam, audacia sentiendum, qui in re mere ecclesiastica, quasi sub inani titulo *ab abusu* ad secularia, & prophana tribunalia apostolicæ Sedis sententiam deferri posse contendunt, probantque? Neminem latet, quam mala fide a multis hodie cum hac, aut simili potestatis ecclesiasticæ arrogatione jus *advocatiæ* erga Ecclesiam, quod in Principibus residet, confundatur: aliud est enim (& hoc Advocati non tam jus, quam officium) sententiam ab Ecclesiæ supremo Capite latam fideliter exsequi; aliud vero, quod fidelium nemo potest, suo judicio supremum Ecclesiæ Caput arroganter velle subjicere. Princeps gladium portat, quo Dei Ecclesiam contra hostes ejusdem protegat, atque propugnet, non quo eam in suis visceribus vulneret, dilanietque. Habuit domus Dei armatos custodes, uti Constantinum, Carolum, *Magnos* merito dictos, quorum memoria in æternum manebit: sed non defuerunt, qui sub specioso Advocati nomine facti sunt sanctæ Dei Ecclesiæ persecutores.

ARTICULUS II.

De historia axiomatis: Prima Sedes a nemine judicatur.

§. 1.

Hoc vetustissimum esse saltem inde a quinto Seculo axioma summorum Pontificum declarationibus firmatum, res est ex historia ecclesiastica tam certo explorata, ut eam vel ipsi adversarii negare non audeant. Quare haud abs re fore existimo, hujus axiomatis histori-

cam

cam praxin breviter dare ſpectandam. Symmachus P. inique apud Theodoricum Regem accuſatus, ut ſuam contra malos delatores probaret innocentiam, ſponte ſua eccleſiaſticæ Synodi judicio ſe ſubmiſit, ſecutus in eo non ſolum Damaſi, ſui Prædeceſſoris exemplum, ſed & Sylveſtri, ac ipſius Apoſtoli Pauli, qui injuſtis criminationibus petiti propter neceſſitatem probandæ ſuæ innocentiæ ad ipſa ſecularia, imo infidelium tribunalia ſui judicium prorogarunt. At vero Epiſcopi a Theodorico Romam ad Synodum vocati comparere noluerunt duplici ex capite, quod per Primatum S. Petri ipſius Papæ jus fuiſſet Synodum convocandi, & quod res ſit haud facile exemplo probanda, romanæ Sedis Antiſtitem *minorum* ſubjacuiſſe judicio. Cum Rex, licet a fide alienus Pontificis conſenſum expetiiſſet, & prout acta Synodi loquuntur, Pontifex ipſe Epiſcopis *authoritatem ordinis corrigendi ſecundum eccleſiaſticos Canones ſe dare* profeſſus eſſet; illi accuſati innocentiam coram hominibus declarantes totam cauſſam Dei judicio reſervarunt.

§. 2.

Non deerant jam ſeculi ſexti initio, qui in illud primæ Sedis privilegium, & in ipſam romanam Synodum invidia, ac maledicentia flagrarent: hinc Ennodius, Ticinenſis poſtea Epiſcopus, Apologeticum ſcripſit canonica Synodi authoritate probatum. Verba, quibus ſummæ Sedis privilegium extulit, noſtris præcipue diebus ſumme memorabilia ſunt: „Aliorum forte hominum cauſſas Deus voluerit per homines terminare: Sedis iſtius Præſulem ſine quæſtione ſuo reſervavit arbitrio. Voluit B. Petri Apoſtoli Succeſſores cœlo tantum debere innocentiam, „& ſubtiliſſimi Diſcuſſoris indagini inviolatam exhibere conſcientiam. „Nolite æſtimare eas animas de inquiſitionibus non habere formidinem, „quas Deus præ ceteris ſuo reſervavit examini. Non habet apud illum „reus de allegationis nitore ſubſidium, quando ipſo factorum utitur teſte, quo judice. Dices forſitan omnium animarum talis erit in illa „diſceptatione conditio. Reſpondebo uni dictum, *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & quæcumque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo*: Et rurſum ſanctorum voce Pontificum „dignitatem Sedis ejus factam toto orbe venerabilem, dum illi quidquid fidelium eſt, ubique ſubmittitur, dum totius corporis caput eſſe „deſignatur. De qua mihi videtur dictum per Prophetam: ſi hæc humiliatur, ad cujus fugietis auxilium, & ubi relinquetis gloriam veſtram?“

Plura sunt in hisce præclaris verbis attentione dignissima, quæ propriæ Lectoris meditationi relinquam. Hanc Ennodii apologiam contra Launoji cavillationes solidissime vindicavit P. Natalis Alexander *). — Mirabile autem, quod vir tam doctus non animadverterit, se quoque in Launoyo refutatum, siquidem Episcoporum romanæ Synodi judicio Deus Sedis illius Præsules sine quæstione suo arbitrio reservarit, & illi *tantum* cœlo innocentiam suam debeant, & huic uni, cui dictum est, *Tu es Petrus*, nulla sit in terra superior Potestas, a qua judicari posset; ergo ne œcumenici quidem Concilii. O voluntas, quantum tu in opiniones hominum dominaris, ut intellectum servitute opprimas, nec videre, quæ manifesta sunt, permittas!

§. 3.

Ne vero adulationis tibi suspecta Synodus romana videatur, noveris eumdem universaliter tunc fuisse Ecclesiæ sensum, quæ unum supremum Caput totius corporis, non tantum dispersi, sed etiam collecti agnoscebat, eoquod Apostolorum Collegio, etiamsi in unum congregato solus a Christo præfectus est Petrus. Et gallicana quidem Ecclesia vel ipsam romanam devotione erga Sedem apostolicam superabat. S. Avitus Viennensis universæ Ecclesiæ gallicanæ nomine ad Senatores romanæ Urbis scribens, ita effatur **): „Perlata est sollicitudini nostræ „ab Italia in exemplaribus sacerdotalis forma decreti, quam de Papa „Symmacho apud Urbem collecti Italiæ Antistites ediderunt. Quam „constitutionem licet observabilem numerosi, reverendique Concilii „reddat assensus, intelligimus tamen sanctum Symmachum P., si seculo „primum fuerat accusatus, Consacerdotum suorum solatium potius ad„sciscere, quam recipere debuisse judicium. Quia sicut subditos nos „esse terrenis Potestatibus jubet arbiter cœli — ita non facile datur in„telligi, qua vel ratione, vel lege ab inferioribus eminentior judicetur.“ Tunc vero S. Avitus, ut Senator ipse romanus, & christianus Episcopus obtestatur Senatores, ut sicut prophanum mundi Caput nulli subditorum judicio submittere auderent, ita non amplius tale quid in summum Pontificem attentarent: *Ne minus diligatis in Ecclesia vestra Sedem Petri, quam in Civitate apicem mundi;* demum concludit: „Si in ceteris „Sacerdotibus aliquid reformatione indigeat, id posse reformari; si ve„ro suspicio adversus summum Pontificem excitetur, jam non Episco-„pum,

*) Ad Sec. 6, Dissert. 1.   **) Epist. 31.

„pum, sed ipsum Episcopatum vacillare." Verba, quæ stylo ferreo sculpantur in silice!

§. 4.

Quæ ab Ennodio, & romana Synodo, & gallicana Ecclesia de hoc divino summæ Sedis privilegio dicta sunt, ea sane evincunt, romanum Pontificem ne œcumenici quidem Concilii judicio subjici posse, quippe qui eminentior ab inferioribus nequeat judicari, sed Dei examini servandus sit. Attamen hanc in rem insuper gallicani Scriptoris, ab ipsis Adversariis merito laudati, Ludov. Thomassini observationes sunt memoratu dignissimæ *): „*1mo* Synodus romana non suam excusavit „infrequentiam, non Episcoporum paucitatem, non universalis Synodi „congregatione opus esse dixit, sed absolute rem Deo reservavit. „*2do* Et qui de Synodi romanæ decreto mussabant, non illis in men„tem veniebat, saltem universalis Synodi coalitionem implorare. *3tio* „Quod impune peccaturos caussarentur, qui nullo humano coërceren„tur judicio, id peræque amoliebatur Synodi universalis sententiam. „*4to* Ennodius ait, Petri, ejusque Successorum id esse privilegium, ut „innocentiam cœlo tantum debeant: non debebunt ergo vel œcumeni„cæ Synodo. *5to* Non inultum fore idem pollicetur, si quid peccet „romanus Antistes. An quod judex futura sit Synodus œcumenica; an „potius, quod Deo teste, eodemque judice peccet? *6to* Non auffer„ri ait, sed differri de peccante Pontifice judicium: An ad œcumeni„cam usque ad Synodum? imo ad divinum usque examen. *7mo* Æque „œcumenica Synodus a Pontifice convocanda, & confirmanda est. „Quare nec in ipsum, nisi ab ipso impartitam distringet authoritatem. „*8vo* Æque œcumenica Synodus membrorum collectio est, etsi longe „plurium, quorum non est de suo vertice judicare. *9no* Æque œcume„nica Synodus ovile, & grex est, etsi numerosior: nec gregis est de „Pastore judicare, sed judicis. *10mo* Nihilosecius in generali, ac in „particulari Synodo ab inferioribus eminentior judicabitur. *11mo* Ni„hilominus non Episcopus, sed Episcopatus ipse vacillabit: & in laces„sito vertice Status episcopalis ipse in discrimen vocabitur. *12mo* Æque „in œcumenica Synodo frustra Princeps in jus vocabitur, quod ipse „dederit: nec legi suæ, nisi lubens subjicietur. *13tio* Æque in œcu„menica Synodo, si primæ Sedis vanescant privilegia, ceterarum præ-

 „roga-

*) Differt. in Conc. Rom. sub Symmacho, §. 7.

„rogativæ Sedium, quæ ab illa proficiſcuntur, & conſervantur, pari- „ter inaneſcent. 14*to* Denique ſi divini juris eſt, quod cum cetero- „rum hominum cauſſæ per homines terminentur, Sedis iſtius Præſulem „Deus ſuo ſine quæſtione reſervavit judicio, adverſus juris divini ſan- „ctionem nec œcumenica Synodus dimicabit.“

§. 5.

Nunc ad alia ejusdem ſpeciei exempla; Eodem ſexto ſeculo Pelagius I obliquis rumoribus laceratus, quaſi mortis Vigilii Papæ reus, nulli hominum judicio ſe ſubmiſit, ſed propria ſui purgatione cuncto populo ſatisfecit, nemine ad Synodi judicium Pontificem provocare auſo. Aliud ſeculo octavo ſplendidum ſane exemplum non minus Gallicanæ, quam Romanæ Eccleſiæ exhibet nobis hiſtoria Leonis III; de quo Anaſtaſius in ejus vita hæc narrat: „Fecit Rex Carolus congregari in Eccle- „ſiam Petri Apoſtoli Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & omnem „Nobilitatem Francorum atque Romanorum etc., ut crimina, quæ ad- „verſus Pontificem dicta fuerant, examinarent. Qui univerſi Archiepi- „ſcopi, & Epiſcopi, & Abbates unanimiter audientes dixerunt: Nos Se- „dem Apoſtolicam, quæ eſt Caput omnium Dei Eccleſiarum, judicare „non audemus: nam ab ipſa nos omnes, & Vicario ſuo judicamur, *NB.* „ipſa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit. „Sed ſicut ipſe ſummus Pontifex cenſuerit, canonice obediemus“ *). Tum Pontifex ſe ipſum publico juramento purificavit, cui omnes congregati acquieverunt, & laudem Deo dederunt. Non abſimilis fuit nono ſeculo Paſchalis I purificatio, qui geminæ cædis ſuſpicione aſperſus coram Ludovici Pii Legatis ſe jurejurando purgavit, quin ullus adverſariorum Pontificis ad judicium univerſalis Synodi appellare auderet.

§. 6.

Hoc ipſo ſeculo univerſale Concilium VIII fecit illud ſuperiore articulo allatum a nobis decretum, non licere, ne congregata quidem œcumenica Synodo in ſummum Pontificem absque temeritate jus dicere. Cum enim Photius Conſtantinopolitanus collecto Pſeudoconcilio adverſus Nicolaum Pontificem fulmen vibrare ſtupeum attentaſſet, propterea Succeſſor ejus Hadrianus II in Synodo romana conqueſtus ita pronuntiavit: „Siquidem romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus „judi-

*) Apud Thomaſſ. Diſſert. cit. §. 12.

„judicasse legimus: de eo vero quemquam judicasse non legimus. Licet „enim Honorio ab Orientalibus *NB.* post mortem anathema sit dictum; „sciendum tamen est, quia fuerit super hæresi accusatus, propter quam „solam licitum est minoribus majorum suorum motibus resistendi, vel „pravos sensus libere respuendi: *NB. NB.* quamvis & ibi nec Patriar„charum, nec ceterorum Antistitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit „proferendi sententiam, nisi ejusdem primæ Sedis Pontificis consensus „præcessisset Authoritas." De Honorio nolim hic eam tractare quæstionem, quæ adhuc inter Scholasticos obversatur, an vera, vel etiam justa fuerit hujus Pontificis damnatio: certum esse contendo neutiquam adprobationem hæresis, sed non oppressionem hæresis ex officio debitam fuisse Honorii culpam, id quod vel Natalis Alexander docet, *Honorium ab hæresi tam vere excusari, quam pie.* Hoc autem loco observari meretur, Pontificem non in vita sua, sed post mortem, cum non amplius supremum esset Ecclesiæ Caput, fuisse judicatum, & quidem, etsi in caussa hæresis, non tamen ab Episcoporum Concilio damnari potuisse, nisi summi Pontificis consensisset Authoritas. De hæresi ut jam dicam, cujus quidem nec unicum in tota retro antiquitate invenitur exemplum, posito tamen casu romanum Pontificem in hæresin incidere; Doctores nostri admittunt posse, & debere Papæ non solum a Concilio, verum etiam particularibus a subditis contradici atque resisti, *NB.* si per se manifesta, non primum judicio declaranda, sed jam antea per ipsos Pontifices declarata foret hæresis; cum eo ipse hæreticus Papa jam non membrum catholicæ Ecclesiæ, minus legitimum Caput existeret: id tamen in casu quocumque dubio minime licere certum est; quia Pontifex legitimus adhuc superior maneret inferiorum judicio non subjectus, atque a Deo positus, qui Fratres in fide confirmaret; non qui a fratribus in fide confirmaretur. Quamobrem divina ex institutione Ecclesiæ membra vel maxime in dubio casu Capiti & fundamento suo adhærere, atque consentire debent, sicque suo fundamento conjuncta per ipsius Dei promissionem ab errore immunia sunt.

§. 7.

Seculo X ab Imperatore Ottone, & romana Synodo attentatum adversus Joannem XII depositionis judicium communi Catholicorum, ipsorum adeo Gallorum, in specie Petri de Marca calculo reprobatur, si paucos excipias sensus minus Catholici notorie jam suspectos e. g. Launojum, modernum historicum Viennensem Schmittium. Undecimo seculo

quid in caussa Paschalis II, qui in laicorum investituras extorto privilegio consenserat, callentissimus iuris canonici, uti & gallicanæ disciplinæ Ivo Carnotensis Episcopus scripserit, jam supra a nobis relatum est. Idem Ivo cum aliis Senonensis Provinciæ Episcopis a conventu ad Pontificem judicandum ita se excusavit *): „Non videtur nobis utile consilium ad ea „Concilia convenire, in quibus non possumus eas personas, contra quas „agitur, condemnare, vel judicare, quia nec nostro, nec ullius hominum „probantur subjacere judicio.“ En rationem, propter quam summi Pontifices nec ab universali Synodo judicari possint!

§. 8.

Pro nostræ autem germanicæ Ecclesiæ doctrina insigne specimen ex Synodo Quinti-Lineburgensi refert Bertoldus Presbyter Constantiensis **): „Quidam Bambergensis Clericus, nomine Cunibertus romani Pon„tificis Primatui derogare volens in mediam Synodum se contulit, asse„rens romanos Pontifices hunc sibi primatum adscripsisse, non aliunde „concessum hæreditasse, *NB. videlicet ut nullus de eorum judicio judicare „debeat, nec illi alicujus judicio subjaceant.* Qui cum aperte a tota Synodo „confutaretur, præcipuo tamen a quodam laico convictus est per illud „evangelicum: *Non est discipulus supra Magistrum.* Cum enim hoc genera„liter in omnibus ecclesiasticis Ordinibus observandum deputetur, ne „major a minore judicetur, quis hoc Vicario S. Petri denegare potuit, „quem omnes Catholici pro Domino & Magistro venerantur?“

§. 9.

His demum adde, quæ Philippus cum Ottone de Imperio certans ad Innocentium III scripsit apud Rainaldum ***): „Si nos in aliquo vos, „vel Romanam Ecclesiam offendisse videmur, nos pro honore Domini „nostri J. C., cujus vicem in terris geritis, & ob reverentiam B. Petri „Principis Apostolorum, cujus Vicarius estis, & ob salutem nostram nos ad „satisfaciendum vobis supponimus. Si vero vos in aliquo nos, vel Impe„rium læsisse videmini, conscientiæ vestræ super iis vos relinquimus. Cum „enim nos pie credamus, & ante passionem, & post passionem D. N. Jesum „Christum B. Petro claves regni cœlorum contulisse, & tradidisse jus li„gandi, atque solvendi; scimus & protestamur, quod vos, qui in locum „suum

*) Epist. 238. **) Append. ad Herman. Contract. ad an. 1085.
***) Ad an. 1206, n. 16.

„ſuum cum plenitudine poteſtatis ſucceſſiſtis, in hujusmodi articulis ab „homine non eſtis judicandus, ſed judicium veſtrum ſoli Deo reſervatur, „cujus judicium & examen, quod ſibi ſoli debetur, nobis non quærimus „uſurpare.“ Ex his abunde patet Germanorum cum Francis conſenſus, ſummam Sedem non habere in terra ſupra ſe judicem, ita ut ipſe Petrus de Marca faſſus fuerit appellationes a Papa ad Synodum œcumenicam quoad Catholicos a veteri diſciplina eſſe alienas, & numquam admiſſas. *)

ARTICULUS III.

De origine opinionis ſtatuentis Concilium ſupra Papam.

§. I.

Hiſtoriam axiomatis practici, *ſumma ſedes a nemine judicatur,* ad ſeculum uſque tertium ſupra decimum deduximus. Sub hoc tempus ortis graviſſimis controverſiis Pontifices inter & Principes, ac Regna de negotiis maxime temporalibus, uti exactionibus pecuniarum, dignitatum etiam laicarum collationibus, ſive ablationibus, audiri cœperunt Catholicorum ad generale Concilium provocationes, ſeu in cauſſis gravaminum externis & politicis ad Concilia recurſus, veluti a Papa ad ipſum Papam melius informandum. Bene enim hic animadvertendum eſt, tunc adhuc temporis neminem in Eccleſia cogitaſſe de Concilio univerſali, quod conſenſu Pontificis careret; ſiquidem priſcis canonibus cautum fuerat, *ne absque Romano Pontifice Eccleſiæ convenirent:* minus Concilium petebatur, quod in Papam invitum, ceu inferiorem, aut forte etiam deponendum ſententiam diceret; ſed *NB.* quod cum, & ſub Papa congregatum meliori informatione circa res facti potiſſimum inſtituenda gravaminibus mederetur. Nulla hic Papam inter, & Concilium ex adverſo reſiſtentia, neque hujus ſupra illum jurisdictio, ſed ſimplex pro levamine recurſus ad pleniorem cauſſæ reviſionem, prout ſubdito cuilibet a gravamine per ipſum Principem ſibi illato ad ejusdem Conſilium judiciarium recurrere licet, certe ſine jurisdictione Conſilii judiciarii adverſus ſuum Principem. Ad præſentem ergo quæſtionem, an ſententia ſummi Pontificis ſubjecta ſit ſuperiori ipſius Eccleſiæ jurisdictioni, nequidem pertinent, quæ vulgo afferuntur exempla appellationum ad generale Concilium e. g. Friderici II Imperatoris, qui in cauſſa ſuæ depoſitionis non ſolum a Papa, ſed ab ipſo generali Concilio Lugdunenſi I a. 1245 ad aliud generalius appel-

*) De Concord. Lib. 4, Cap. 17.

appellavit: vel Anglorum Baronum, qui contra exactiones pecuniarias, si qua fides Matthæo Westmonasteriensi, sub Urbano IV a. 1264 a Papa ad Papam, vel generale Concilium Episcopis approbantibus provocarunt.

§. 2.

Ad hanc speciem jure referenda est pariter illa appellatio, quam subsequentis seculi initio, fervente tunc acerrimo dissidio inter Papam Bonifacium VIII, & Regem Philippum Pulchrum, Galli a decretis Pontificis interposuerunt *NB.* non ad solum generale Concilium, sed simul etiam ad futurum legitimum Pontificem. Illi enim pro vero, & legitimo Pontifice Bonifacium non agnovere, partim ob gravissima crimina, in specie hæresis, ipsi afficta, partim quia vel ipsius ad Pontificatum ascensio vivente Cælestino V saltem dubia illis videbatur. Quidquid ergo sit de Gallorum appellatione, quæ res facti antea inauditi nullum jus producit; certe autem ab indubitato Pontifice ad generale Concilium non appellarunt, neque ad tale, quod ipso superius judicassent, ut falso Natalis Alexander scribit, sed ad ejusmodi Concilium, quod sub præsidio legitimi Pontificis, etiam ab ejusdem consensu vim, & robur decretorum suorum obtineret, prout patet ex libello ab ipsis Bonifacii accusatoribus Clementi V oblato, ubi ita se exprimunt: „Estis enim „vos, Pater sanctissime! Jesu Christi Vicarius totam Ecclesiam repræ„sentans, qui claves regni cœlorum habetis, nec congregatum *totum* „*Concilium sine Vobis, & nisi per vos* potest cognoscere de negotio.“ Tantum tunc adhuc Catholici, vel ipsi adeo Galli aberant a cogitatione, summum Pontificem suorum subditorum, etsi collectorum judicio subjiciendi.

§. 3.

Animis tamen in illo dissidio plus justo commotis, atque etiam exacerbatis inventi fuere quidam particulares, qui jurisdictionis in ipsum Pontificem exercendæ semina spargerent. Primus inter illos surrexit Joannes de Parisiis, qui in libro *de potestate regia, & papali* etiam Cardinalium Collegio, imo & Principi laico saltem indirecte deponendi Pontificis facultatem attribuere tentavit. Nihil itaque mirum, quod sparso jam semine exitialis schismatis apud nonnullos Gallos male erga Pontificem Regis gratia animatos principia invaluerint, antiquæ fidei & apostoli-

ftolicæ Sedis authoritati contraria, quæ ipſa novitate ſua ſatis ſuperque falſitatis arguuntur. Neque tamen defuere inter gallicanos hujus quoque temporis Theologos, qui avitam retinerent fidem de ſuprema Pontificis in univerſam Eccleſiam authoritate: id quam clariſſime apparet ex opuſculo ejusdem diſſidii tempore contra Bonifacium VIII ſcripto *), ubi Author aperte profeſſus eſt omnes Chriſtianos, etiam in unum congregatos Pontifice eſſe inferiores, neque in hunc poſſe judicium facere. Verba ſunt hæc: „Summus Hierarcha, romanus Pontifex ſuperior eſt „omnibus, ipſe vero Prælatus, & Paſtor eſt Domini gregis: — Subdi„torum ſubtractio nullo modo cadit in ſummum Hierarcham, nec poſſi„bile eſt per hominem ſibi ſubtrahi ſubditos, quoniam non habet Supe„riorem in terris, ſed omnis anima ſibi ſubdita eſt, ejusque curæ com„miſſa: neque a quopiam judicari poteſt, ſed cunctos judicaturus a ne„mine judicandus eſt, niſi deprehendatur a fide devius: & hæc ſuperio„ritas non eſt humano privilegio, ſed divino, a quo eſt inſtitutio, „& qui ſibi paſcendi gregis curam commiſit. *NB.* Omni enim Clero, „& populo *in Unum congregato* manet obſequendi ſibi neceſſitas, & non „Authoritas imperandi.“ Si is ea ætate vel inimicorum Pontificis adhuc fuit ſenſus; quam altas radices in Eccleſia fixiſſe dicendum eſt illud Catholicorum principium, *ſumma Sedes a nemine judicatur!*

§. 4.

Poſt medium ſeculi quarti ſupra decimum, tempore pertinaciſſimi ſchiſmatis, quod ſub Urbano VI excitatum per annos fere 40 diſcidit Eccleſiam, de litigantibus pro Papatu œcumenicæ Synodi judicio ſubmittendis ſerio cogitari cœpit. Sed hujusmodi jurisdictio vel in dubios Pontifices adeo nova viſa eſt, & Primatus rationi a Majoribus traditæ adeo adverſa; ut non facile fuerit hanc ſententiam recipere, firmoque pede ſtabilire. Ipſe quidem Pontifex Urbanus cum tribus Cardinalibus Italis jam Schiſmatis initio ſumme expediens fore judicabat univerſale Concilium, cujus convocationem faciendam gallicanis Cardinalibus propoſuerat. Poſtea per electionem Clementis ſchiſmate jam conflato ad iſtud ſubprimendum, denuo illi generalem Synodum congregandam poſtularunt. Hac autem Synodi convocatione, quod merito

*) Titulus libri eſt: *Rationes, ex quibus probatur, quod Bonifacius legitime ingredi non potuit Cæleſtino vivente.*

rito animadvertit doctiss. Petrus Ballerinius *), Concilio illud unum jus poterat admitti, quod & ab antiquis probatum fuit, nimirum cognoscendi, & judicandi, an, & quæ electio legitima fuerit, ut hoc remedio verus Pontifex ab omnibus agnosceretur, & intrusus reprimeretur, quod nullam jurisdictionis Authoritatem Concilio in legitimum Pontificem vindicat: tantum enim est authentica facti humani, hoc est, electionis declaratio.

§. 5.

Cum gallicani Cardinales adversus Synodi convocationem sese semper opposuissent; de aliis cogitari debebat remediis: hinc variæ consultationes in conventibus præsertim gallicanis habitæ sunt, in quibus aliæ, atque aliæ viæ exscindendi Schismatis (forsitan autem non serio) propositæ; sed incassum omnes, usque dum inquirendo, & disputando in plures annos res distracta, atque adeo involuta fuerit implicatissimis facti, & juris difficultatibus, ut omnis spes sublata videretur decidendi, quisnam inter duos esset legitime electus. Itaque necessitas coegit Ecclesiæ ipsi in Concilio congregatæ jus asserere ad ambos litigantes etiam per violentiam deponendos, si æquitatis vias refugissent. Hoc consilium primum a gallicanis Doctoribus Parisiensis Universitatis professum, qui a. 1395 ob recusatam a Benedicto XIII, cui adhærebant, renunciationis viam, omnium tunc optimam, inter varias quæstiones hanc octavo loco discutiendam posuere, *utrum Papa subjiciatur Concilio generali sua obedientiæ?* Ex ipso quæstionis tenore iam manifestum fit, tantum schismatis illa tristissima epocha, ubi in partes scissa Ecclesiæ obedientia duo fueruntCapita, quorum eo ipso nullum agnoscebatur legitimum, ortam fuisse opinionem, quæ Pontifices, hoc est, dubios & incertos Authoritati Ecclesiæ subjectos declaravit.

§. 6.

Nihilominus Doctorum plurimi adhuc dissenserant, neque statim ea opinio poterat invalescere, sed res dilata usque ad annum 1409, quo Synodus Pisis celebrata est. Ne tum quidem ausi sunt Patres quemquam ex duobus contendentibus sua veluti sibi propria Authoritate deponere, sed postquam communi sententia judicarunt, ac declararunt *NB. aliis ex titulis*, ambos jam esse ipso jure depositos. Quod Pisanæ Synodo, id multo

*) De Potest. eccles. Cap. 5, §. 3.

multo magis Constantiensi convenit non solum duobus, sed tribus de Papatu contendentibus, ut adeo certum sit utramque Synodum tantum litigantes de Pontificatu, non pacifice ab Ecclesia agnitos Pontifices suis sententiis perculisse. An binæ hæ Synodi legitimæ sint, atque œcumenicæ, & singula earum decreta a Pontifice approbata, quisve eorum sensus? in hunc scholasticum Labyrinthum ut ingrediar, jam non necesse est: erit forsitan suo tempore simili scholæ concertationi locus. Ceterum eamdem materiam clarissime dilucidatam post Schelstratium invenies apud Petrum Ballerinium, Cerboni, Zachariam, qui transalpini Authores Sedi veritatis propiores præ nostris Cisalpinis (distinctio Patribus incognita) sanctæ romanæ Ecclesiæ, Matricis, & Magistræ nostræ puriora tibi lumina ministrabunt. Ego vero quo me a partialitatis suspicione purgem, cujus tamen non erubescerem, vel gallicani Doctoris nostris adhuc diebus merito suo celeberrimi judicio totam hanc Dissertationem, quæ multo mihi stetit labore, concludam. Est is Ludovicus Thomassinus, qui tantum pro difficillimo tempore nefandi schismatis hoc judicat optimum (forsitan illa tempestate unicum) restituendæ unitatis remedium, ut ipsa scilicet Ecclesia sese ex ambagibus expediret, & œcumenica in Synodo congregata inter litigantes de Pontificatu, hoc est, *non de ipsa apostolica & prima Sede, sed de ejus incubatoribus sententiam ferret.* Quod tunc autem extundit necessitas, non extra necessitatis metas effundi debet. Idem porro Thomassinus profitetur: „Ex Constantiensi Concilio evinci illos ipsos, qui Synodico judi„cio Pontifices substernere enixi sunt, etsi quandoque contentionis æstu „(quod singulariter de Gersone scribit) longius sint abrepti, in has ta„men se tandem recepisse priscæ modestiæ lineas, ut schismatis tempore „tantum cogerentur dubii nimirum Pontifices Concilii judicium expe„riri.“*) Ita salvum manet, quod semper fuit catholicum: *Summa Sedes a nemine super terra judicatur. Petrus vero quidquid solverit, aut ligaverit in terra, erit solutum, ligatumve & in cælo.*

COROLLARIUM V.

De jure Legatos, eosque stabiles mittendi.

Hæc demum ultima est controversia, totius, ut videtur, discordiæ fomes, quæ nostris diebus tanto scandalo ad incendium tam manifestum, tamque perniciosum inflammata est. Quo cœpi tramite, per-

 rectu-

*) Differt. 15 in Conc. rom. sub Symmacho §. 20.

recturus 1mo de ipso jure agam Delegationum apostolicarum: 2do de usu Legationum jam in primitiva Ecclesia: 3tio inde a Sardicensi Concilio de Legationibus in Oriente: 4to de iisdem in Occidente usque ad S. Bonifacium: 5to de Germaniæ observantia ab incunabulis usque ad sic dictam Reformationem: 6to de eadem ad nostra usque tempora: 7mo de præsenti nunc contradictione.

ARTICULUS I.

De jure Legationum apostolicarum divino, & naturali.

§. 1.

Ex quo claves regni cœlorum S. Petro traditæ cum potestate illimitata quidquid in terra ligandi, solvendique; ex quo cura totius ovilis christiani Petro, ceu summo Pastori omnium, non ovium tantum, sed & Pastorum ab ipso Dei Filio commissa est; extra omnem controversiam posita, & indisputabilis res est, divino quippe Oraculo obfirmata, Petrum fuisse supremum in Ecclesia Imperantem constitutum, sive ut ne invidia verbo sit, regni cœlestis clavigerum, fidelium omnium Pastorem, & Caput Apostolorum. Cum ergo totius corporis cura ad caput pertineat; hujus non jus tantum, quin potius & officium esse dignoscitur ad universa, qua late diffunduntur, membra sui regiminis alas expandere. Hoc certe firmissimo fundamento nititur universum per orbem extensa summi Pontificis jurisdictio. Quare quod ubique terrarum non potest per se ipsum solvere, aut ligare, id ipsum per alios facere necesse est: hæc ipsa est non tam pontificia potestas, quam necessitas delegationum, ex jure divino æque ac naturali profecta.

§. 2.

Tam perspicua sane hæc veritas est, ut nullus sit, ne recentiores quidem inter Canonistas, quotquot catholico nomine gloriari voluerint, qui inter essentialia, ac primaria jura divinitus instituti Primatus expresse non recenseat hoc ipsum jus Delegationum. Classicus fere per Germaniam, ac celeberrimus Anton. Schmidtius ita docet *): „Principem suum repræsentant Legati ab eo missi: unde tot insignia eo-„rum jura, quæ passim juris gentium Doctores explanant; sic & perso-„nam summi Hierarchæ Legati ab eo in orbem christianum dimissi refe-„runt.

*) Instit. jur. eccles. german. accommod. Part. 2, Cap. 1, Sect. 3, Art. 3, §§. 72, 73.

„runt. Competit ei universæ Ecclesiæ cura, & solicitudo vi Primatus: „hanc autem cum exercere per se ubique ipse non possit, vel ex hoc „solo consequitur, jus mittendorum Legatorum in omnem orbem chri- „stianum ipsi denegari non posse. — Quodsi vero Pontifici jus perfe- „ctum eos mittendi denegari a Catholico non possit; huic vicissim ex „altera Principum etiam supremorum parte respondebit obligatio in the- „si saltem certa, ne Legatos ejusmodi ab ingressu in terras suas prohi- „beant, aut legitimis eorum functionibus in salutem animarum necessa- „riis sese obstaculo ponant. Neque hic argumentum duci poterit a Lega- „tis aliis, cum jam per sese sat luculentum appareat discrimen: nulli quippe „Principi supremo quidquam in alterum itidem talem, ejusve terras juris „competit; cum contra Pontifici vi Primatus cura totius orbis christiani in- „cumbat, atque in rebus ad salutem animarum pertinentibus ejus sese „jurisdictio ubique protendat."

§. 3.

Eruditi, ac solide scripti, pro suo merito in Germania summe æstimati libri Author Heidelbergensis, nomine Hollius hæc differit *): „Summum Pontificem pollere potestate mittendi Legatos eo certius „est, cum id ex ipsa vi, & natura Primatus profluere satis compertum „sit. Cum enim ad jura Primatus pertineat cura suprema, ac generalis „inspectio, nemo erit, inficiari qui possit, id juris per universam Ec- „clesiam pro unitate fidei, ac bono disciplinæ ecclesiasticæ illi compe- „tere. Luculenter id adstruitur *in Extravag.*: Super gentes, & regna. „*uno* de consuetudine *inter communes*: quidquid demum de eo sit, quis „sit hujus constitutionis author habendus, an Joannes XXII, cui com- „muniter tribuitur, an vero Bonifacius VIII, cui potiori suffragio ho- „dierni critici adjudicant. Idem hoc jus, tamquam certum, omnibus- „que jam tum perspectum, probatumque supponit antiquissimus canon „Concilii Sardicensis, Græcis V, alias apud Dionysium VII, dum inte- „grum esse Papæ declaravit, ut Legatos mitteret in provincias, ubi „instaurandum esset judicium Episcopi &c. ac denique hoc ipsum jus „continua, ac perpetua Ecclesiæ etiam per Germaniam praxis ex indu- „bitata historiarum fide constans corroborat. *Cl. Endres* **). Ex hoc „ipso jure Pontificis mittendi ad regiones Legatos suapte natura pro-

 „fluit

*) Statistica Eccles. German. Pars I, Cap. 6, §. 29.
**) Discurs. polit. Can. de recusat. Visit. apostol. §. 8.

„fluit jus habendi in regnis, & provinciis Vicarios, & Legatos, cum „id & muneris ratio, & provinciarum amplitudo manifeste exigant. „Nam cum his omnibus, in quos pastoralis cura, ac inspectio sese ex„tendit, adesse coram non possit, prohiberi non potest, quin per Le„gatos officii sui partes expleat."

§. 4.

Eos ipsos, qui scriptis suis pontificiam gratiam haud certe mereri quæsierunt, sed & aliquando æquitatis limites adversus summos Pontifices transgressi sunt, in testes vocemus. Zalweinius ita loquitur *): „Nemo utique adeo protervæ frontis erit, ut Pontifici super ipso jure „mittendi Legatum quæstionem moveat. Si enim hoc jus ex jure na„turali, & gentium Principibus secularibus competat, cur id Pontifici „denegetur? Quod autem Pontifices hoc jus exercuerint, aliunde ex „indubitatis historiarum monumentis constat. Quoad ipsos vero Le„gatos, & diversas eorum species, potestatem, & authoritatem vide„tur, quod Pontifices æmulati fuerint mores Romanorum, apud quos „triplicis generis erant Legati, nempe *municipales* ex decreto sui Ordi„nis, cui inserti erant, alicujus negotii expediendi caussa ad Præsidem „provinciæ, vel Præfectum prætorium missi, & de his agitur ad Tit. *de* „*Legationibus*. Item *Provinciales*, qui habito prius conventu a provin„cia ad Principem, vel ad Sedem præfectorianam in casibus subito „emergentibus vel petendi consilii, vel expediendi negotii caussa, vel „etiam ad gentes a romana Republica mittebantur, de quibus agitur „in Tit. ff. *de Legation.* Et demum Legati *cum jurisdictione*, quales erant „illi, quibus administratio provinciarum fuit demandata, ut vices ipsius „Senatus romani supplerent, & instar *Speculatorum* essent, & hi ordina„rie erant Senatores, & a Senatu cum Proconsule mittebantur, de „quibus agitur in Tit. ff. *de officio Proconf. & Legat.* Horum igitur ve„stigia secuti sunt Pontifices, quos antiquioribus temporibus triplicis „generis Legatos misisse scimus."

§. 5.

Bambergæ juris ecclesiastici Doctor Schottius a. 1773 hæc scripsit **): „Equidem jus ipsum mittendi Legatos, ceu præeminentiam „Sedi

*) Princip. jur. eccles. Tom. 4, Quæst. 2, Cap. 2, §. 4.

**) Differt. de Legatis Natis. Cap. 1, §. 5.

„Sedi apoſtolicæ pridem competentem jam agnovit Concilium Sardi- „cenſe, & univerſa retro Eccleſia: neque in dubium vocatur ab iis, „qui Primatum eccleſiaſticum Pontifici romano largiuntur *). — Ni- „mirum Pontifex romanus vi Primatus divina authoritate fundati con- „ſtitutus non tantum eſt centrum unitatis, atque communionis catholi- „cæ, ſed ei inſuper incumbit generalis, & ſuprema cura, ſolicitudo, „atque ſuperintendentia in omnes Eccleſias, cujus authoritate fidei, & „generalis diſciplinæ unitatem, puritatemque conſervat, Canonum ob- „ſervantiam promovet, & tuetur, deficientes ab officio Prælatos ad „muneris ſui executionem revocat, eorum negligentiam, & in cura „paſtorali defectus ſupplet, oppreſſos defendit, inſufficientes, ac im- „potentes adjuvat, verbo ea omnia exequitur, quæ Eccleſiæ univerſa- „lis, aut particularis cujuscumque ſalus, utilitas, neceſſitasve poſtulat. „Hæc autem, & ſimilia negotia cum plerumque ita conſtituta ſint, ut „perſonalem non raro præſentiam exigant, quam tamen Pontifex va- „riis diſtentus impedimentis per ſe ipſum exhibere non valet; pro- „hiberi is certe nulla ratione poterit, quo minus per Legatos ſufficien- „ti authoritate pro negotiorum expediendorum diverſa natura inſtructos „has muneris ſui partes expleat.“

§. 6.

Inter ipſos Auſtriæ Reformatores Dux Eubelius hæc habet **): „Quam certiſſime jus Primatui propter neceſſitatem conſervandæ uni- „tatis inhærens eſt, 1*mo* ut ea, quæ ad ſtatum Eccleſiæ univerſalis „pertinent, ubivis gentium ea geri contingat, referantur ad Primatem, „ut is facilius miniſterium ſuum modo diſciplinæ eccleſtaſticæ confor- „mi impendat. — Hac etiam de cauſſa mittebant Pontifices romani in „terras remotas ſubinde viros, qui exquirerent, quomodo fides reſti- „tuenda, qui notarent Authores diſſenſionum a communione ſegregan- „dos, paucis, qui Pontificis nomine Eccleſiis, num unitas ſervetur, „invigilarent. Atque ejusmodi Legatos, Nuntiosve mittendi morem „non tantum antiquiſſimum, ſed &, ſi unitatis conſervandæ neceſſitas „exigit, cum Primatu connexum quisque, opinor, lubens admittet.“

§. 7.

*) Hanc minus convenientem vocem *largiuntur*, credo Authori per inadverten- tiam excidiſſe.

**) Introduct. in jus eccleſ. tom. 3, lib. 1, Cap. 3, §. 172.

§. 7.

Pehemius etiam, etsi ægre admodum a quibusdam inter Catholicos nominetur, vel naturali tamen æquitate compulsus idem Pontificis jus suam jurisdictionem delegandi agnoscit hæc scribens *): „Una non „est Ecclesia, nisi ejus membra in fidei dogmatibus conveniant, nullis„que scindantur schismatibus. Cum autem Primas ubique esse nequeat, „officio suo conservandi unitatem satisfacere non posset, nisi ubicumque „de rebus salutem universalis Ecclesiæ concernentibus caussæ & negotia „emergant, de his ad eumdem relatio fieret. Unde relinquitur *1mo* penes „Primatem jus esse relationes de ejusmodi caussis & negotiis petendi & re„cipiendi, id quod tota novit antiquitas. — Ex eadem ratione Primas „*2do* jus sibi merito vindicat mittendi Legatos, & Vicarios suæ potestatis „in provinciis constituendi. Utique si Episcopi omnes suo officio funge„rentur, si in negotiis ad statum Ecclesiæ universalis pertinentibus debito „modo se ferrent, cessare quidem hujus juris exercitium posset; sed enim „homines & ipsi Episcopi sunt. Ut igitur Primas pro viribus curare queat, „ne quid detrimenti capiat unitas, prædictum jus e numero essentialium „omnino excludi non potest.“

§. 8.

Ad cumulum adhuc ex Febronii ore, licet Pontificibus certe infenso, testimonium percipiamus **): „Prætermittendum non est, quod „Papæ pro exercitio & usu jurium suo Primatui adhærentium competat „facultas habendi in provinciis & regnis Vicarios & Legatos. Hinc Inno„centius I exemplo provocatus Apostolorum, *qui Principes evangelii con„stituti ceterarum rerum caussas, necessitudinesque suis discipulis curandas, obeun„dasque mandarunt*, scripsit anno 412 Thessalonicensi Episcopo Ruffo: *Di„vinitus ergo hæc procurrens gratia ita longis intervallis disterminatis a me Ec„clesiis discat consulendum, ut prudentiæ, gravitatique tuæ committendam curam, „caussasque censeam.* epist. 13. Adde S. Gregorium M. epist. 54 & 55, lib. V „nov. edit. Scilicet cum supremo Pontifici vi sui muneris incumbat cura, „inspectio, & quædam superintendentia in omnes Ecclesias; is nullibi „quoad hoc potest haberi pro extraneo. Quia vero ipse omnibus adesse „non potest, sic prohiberi nequit, quo minus per Nuntios has suas par„tes expleat. Ea ratione *in Cap. 20 de consuet. inter Extravag. communes* „Prin-

*) Prælect. in jus eccles. Part. 1, §. 268. **) De statu Eccles. Cap. 2, §. 10.

„Principes & subditi excommunicantur, si prohibeant ingressum Legati „Pontificis.“

§. 9.

Observandum jam de allegatis, haud certe præjudicii Isidoriani suspectis Doctoribus, quod omnes ex universali principio divinitus fundato, *Pontificis jus esse & officium, totam regendi Ecclesiam*, vel sola rationis suæ humanæ necessaria conclusione perspexerint illam, qam ipse Pontifex habet, jurisdictionem delegari in alios posse, suo nomine ab eis in locis dissitis exercendam, prout necessitas Ecclesiæ, sive uttilias, uno verbo indigentia summi Pontificis judicio ponderanda exigere videatur Ergo denegare Pontifici potestatem suis Nuntiis facultates, hoc est, jurisdictionis sibi reservatæ quosdam actus delegandi, consensu unanimi Doctorum, etiam illorum, qui haud quaquam partibus Pontificis student, est essentialia & primitiva Primatus jura violare, divinamque institutionem prævaricari.

§. 10.

Non mirum itaque, attamen dignum memoratu est theologicæ Facultatis in Universitate Coloniensi judicium anno 1618 ad consultationem Archiepiscopi Ferdinandi latum adversus librum Marci Antonii de Dominis *de Republica ecclesiastica*. Hic Author L. 4, Cap. 12 titulum dedit *Legatos Romani Pontificis extra Ecclesiam Romanam vix ullam habere potestatem.* Censura Facultatis: *Titulus hæreticus, schismaticus & seditiosus.* Item Anton. de Dominis num. 22: *Postremis demum temporibus Legationes Romanæ, & Nuntiaturæ ad avaritiam, ambitionem, & ad sola negotia terrena, & temporalia expeditæ sunt, & expediuntur. — Nuntii vero Papæ nunc dierum ad Imperatorem, Regem, Potentatus christianos eodem pariter loco sunt, quo Regum Legati in Curiis Principum secularium, pro negotiis nimirum secularibus potissimum tractandis, & indagandis commorantes. Et certe si optimo eos nomine insigniamus, sunt Oratores, sin vero, Exploratores.* Censura Facultatis: *Falsa, seditiosa, in Romanum Pontificem, ejusque Legatos calumniosa* *).

§. 11.

*) Reflexions sur les 73 Articles du Pro Memoria — de Cologne. a. 1788.

§. 11.

Cum igitur inter Catholicos extra omnem dubitationem positum sit jus Pontificis suo Primatui inhærens, in universum orbem christianum mittendi Delegatos; ipsa nunc ratio, ex qua hoc idem jus profluit, singulariter adhuc considerari meretur: ea autem nulla alia est, nisi summi Pontificis in subditos suos ubivis terrarum jurisdictio, quam, cum præsens esse ubilibet locorum non possit, per alios debeat exercere. Pontificis vero jurisdictio tamquam Capitis universalis ex consensu omnium illorum, quorum hodie auctoritas plurimum valet Doctorum, exerere sese potest, imo & debet ad unitatem in fide, & disciplinam secundum canones conservandam: ad hunc ergo finem obtinendum Legatos cum jurisdictione delegata mitti a Pontifice posse in confesso est.

§. 12.

Cum porro cura conservandæ in regionibus veræ fidei, ac bonæ morum disciplinæ non momentaneum, non transiens unius diei, annive negotium, sed stabile ac omnino perpetuum sit, spectata vel generali naturæ humanæ ad deficiendum proclivitate, ne quid dicam de singulari, quæ alicubi forte invaluerit, corruptione, quod malum sæpe tenacissimum seculis vix reparabile est; sequitur summi Inspectoris pariter officium esse, dissitis in regionibus stabiles loco Sui *Speculatores* & *Commissarios* constituere, pro casuum emergentia competente ad malum subprimendum, ordinemque rerum servandum jurisdictione præditos. His accedit universalis Ecclesiæ sententia jam declarata *), *caussas quasdam graviores summorum dumtaxat Pontificum judicio esse merito reservatas:* ad graviores ergo causas reservatas, sive interni, sive externi fori sint, eo melius, feliciusque expediendas delegari posse a summis Pontificibus quosdam in exteris locis habitantes *Commissarios*, quis sanæ rationis homo inficiabitur? Quænam enim conquerendi caussa Ordinariis locornm, si, quam ipsi non habent, potestatem suo jure Pontifex vel per se ipsum, vel per suum Delegatum exerceat? Quare in comperto est & alterum jus divino ex Primatu descendens, non solum Delegatos cum jurisdictione, sed eos etiam stabiles tam pro caussis, ut vocant, *voluntariis*, quam *contentiosis* in christianum orbem emittendi.

§. 13.

*) Conc. Trident. Sess. 14, Cap. 7.

§. 13.

Si vetera historiarum monumenta consulamus; ipsa Archiepiscorum, pro Germania certe, alia origo non fuit, quam stabilita ejusmodi in certis locis delegatio pontificiæ jurisdictionis erga adjacentes in vicinia particulares Ecclesias, ita ut hodierna nostrorum Metropolitarum jura jam non alia sint, nisi ipsa Legatorum, qui nomine *Natorum* nunc veniunt, jura consuetudine ad Sedium Successores translata. Vel solum jus naturæ dictat, potestatem Delegati nunquam posse in jus ipsum adversus Delegantem accrescere, sed necessario ab hujus voluntate manere dependentem, a qua pro rationum diversitate ampliari possit, aut restringi, in aliumve transferri. Quorumdam antiquitus Archiepiscoporum, sive quod idem est, apostolicæ Sedis Vicariorum authoritatem jure extinctam fuisse, inter protestanticos jurisconsultos celeberrimus Bœhmerus scite observat *), eoquod illi gratiam quasi hæreditario Sedis jure obtentam, prout fit, jam non pro gratia haberent, nec debitam apostolicæ Sedi reverentiam, ac dependentiam amplius exhibere vellent, sed potius ejusdem jura perturbare, & invadere tentarent. Si hodiedum natis hujusmodi Legatis Sedes apostolica sua ex consuetudine derivata jura, quæ nunc archiepiscopalia audiunt, tranquillæ possessionis gratia relinquit; profecto hæc gratia non obstat juri apostolicæ Sedis, pro temporum exigentia novos de Latere suo Legatos, quos *Nuntios* vocamus, congruente cum jurisdictione submittendi.

§. 14.

Ut non jam de jure, sed de officio loquar divinitus imposito; quis illud in ea temporum necessitate, nisi extremitate, negaverit, ubi in Clero inveterata illa vitia Simoniæ, aut concubinatus extincta nondum, forte ne diminuta quidem sunt; ubi summo Acatholicorum scandalo unitas disciplinæ, & obedientiæ fere jam disrupta est, arrogantibus sibi quibusdam Ordinariis canonum universalium dispensationem, quidni & abolitionem? imo obligationum cum Sacerdotio conjunctarum abrogationem, votorum religiosorum dissolutionem, piarum fundationum verius destructionem, quam emendationem; ubi paternis monitis summi Pastoris nulla audientia præbetur, quin etiam aperte resistitur; ubi Doctores errorum, aut plane irreligionis fama divulgati non solum

 tole-

*) Observ. 25 ad Pet. de Marca. L. 5, C. 40.

tolerantur, ſed & ad publicas Academias pro Clericorum inſtitutione convocantur; ubi præ ipſis terris proteſtanticis major cogitandi, legendi, ſcribendi non tam libertas, quam libido permittitur; ubi doctrinæ perverſiſſimæ vel Epicuriſmi, vel Febronianiſmi, vel Socinianiſmi, verbo Naturaliſmi ex ipſis archi- & epiſcopalibus Sedibus, veluti ex Cathedris peſtilentiæ per orbem propagantur; ubi litterarum paſtoralium nomine voces ſeductoriæ, & mortiferæ ad rudem populum ſunt emiſſæ, templa ornamentis ſpoliata, imagines vilipenſæ, devotiones plebis, etſi in ſe bonæ, ludibrio habitæ, bona piarum confraternitatum, vel monaſteriorum direpta; ubi ipſa fidei dogmata de matrimonii inſolubili vinculo, de indulgentiarum valore, de Sanctorum cultu, de diaboli tentationibus, de peccato originali, ſaltem in dubium vocata; ubi magnæ Provinciæ, præſertim eccleſiaſticæ, occulta quadam ſocietate hominum ad fidem evertendam conjuratorum, & philoſophiæ irreligioſæ lue jam ſunt infectæ; ubi denique conſpiratione tentata cum Principe generatim Eccleſiæ jurium, in ſpecie vero epiſcopalium inimico *), ſupremus Paſtor chriſtiani gregis ab ipſis eccleſiaſticis Præſulibus ad tribunal ſeculare Imperii, maximam fere partem Proteſtantici fuit delatus; in his, inquam, rerum extremitatibus, an ad curanda hæc lethalia vulnera unus, pluresve Miſſionarii apoſtolici ſint neceſſarii, an ad illorum a Papa miſſionem inferiorum Paſtorum conſenſus ſit exſpectandus, penes Lectorem, dicam penes ipſum mundum nunc judicium eſto!

ARTICULUS II.

De uſu Legationum in primitiva Eccleſia.

§. I.

„Uſus Legationum (ſcribit Bambergenſis Doctor Pontifici haud æquus) „in republica frequentiſſimus, in Eccleſia quoque inde ab ejus pri„mordiis invaluit. Enimvero non tantum Eccleſiæ particulares ſuos ha„buerunt Nuntios, ſive Apoſtolos, per quos mutuam inter ſe communio„nem conſervabant, laborantibus conſilio, ope, ſolatioque ſuccurrebant, „&

*) Secus ac ſperaverat, iter Viennenſe cecidit Archiepiſcopo Salisburgenſi, congreſſus Emſani Commiſſario conſultum: abrogandi cœlibatus ſacerdotalis nec Imperatori placuit, minus Principi Patri de Kolloredo: hinc negavit Archiepiſcopus, id ſuo Nomine ſe petere.

„& ea procurabant omnia, quæ ad communem totius Ecclesiæ salutem „ſpectare videbantur, ſed ipſi etiam Epiſcopi vicaria Legatorum opera „utebantur in expediendis iis negotiis, quibus præeſſe ob varia impedi„menta non poterant." *) Non ſolum jam a primordiis Nuntii ſine Facultatibus, ſed etiam cum Facultatibus ab Apoſtolis mittebantur, teſte Innocentio I: *Principes Evangelii conſtituti ceterarum rerum cauſſas, neceſſitudinesque ſuis diſcipulis curandas, obeundasque curarunt.* Plura hujusmodi, quos Nuntios voces, vel Vicarios, vel Commiſſarios, vel Miniſtros (de voce non litigo) quorum opera Apoſtoli uſi leguntur, nomina occurrunt, uti Lucæ, Marci, Barnabæ, Silæ, Epeneti, Zenæ, Sylæ, Soſtenis, Epaphroditi, aliorumque.

§. 2.

Etſi rariſſima quidem ſint, & obſcuriſſima plerumque primævi illius temporis monumenta; quædam tamen delegatæ jam ab Apoſtolis jurisdictionis veſtigia vel in ſacris Litteris deteguntur. Ut enim Petrus de Marca obſervat **), S. Paulus Inſulæ Cretæ ſollicitudinem Tito, veluti ſuo Vicario demandaverat, quem ibidem reliquit, ut per civitates Presbyteros non tantum ſimplices, ſed Epiſcopos conſtitueret, ſicut ipſe a Paulo fuerat ordinatus ***). Titus igitur erga illos in civitatibus ordinatos, ſibique ſubjectos Epiſcopos tunc fere id erat, quod apud nos Archiepiſcopus, non utique ratione Sacramenti Ordinis divinitus inſtituti, quod illis cum ipſo commune fuit, ſed ex humana Pauli Delegatione ſuperior. Simili modo idem Apoſtolus Timotheum Epheſi remanere juſſit cum Facultate ſupra ordinatos a ſe Presbyteros, ſive Epiſcopos eidem conceſſa ****). Quæ ſane ſunt exempla Apoſtolicarum cum jurisdictione, eaque ſtabili, qualis hodie *ordinaria* dicitur, Delegationum.

§. 3.

Quod Paulo, quod aliis Apoſtolis licuit ſalva Epiſcoporum poteſtate ea, quæ divinæ inſtitutionis eſt, ſcilicet ſuperioris ſuæ Authoritatis Vicarium delegare; num idem Apoſtolorum omnium Principi Petro non licuerit? Quin imo num dubitari poteſt, idem ab ipſo revera factum fuiſſe? Certe antiquiſſima Orientis & Occidentis traditio, Eccleſiis Alexandrinæ,

*) Diſſert. de Legat. Nat. Cap. 1, §. 4.
**) De Concord. Sacerd. & Imper. L. 1, C. 3, §. 7.
) Tit. I, 5. *) I. Timoth. I, 3.

drinæ, & Antiochenæ, tamquam S. Petri Sedibus post Romanam præcipua præ ceteris omnibus privilegia & jura competere, primos illarum Episcopos Marcum, & Evodium non aliter respicere nos sinit, quam hujus Apostolorum Principis Vicarios, seu Delegatos. Hinc tres quidem primæ Sedes antiquitus fuerunt, sed una tamen suprema Cathedra, tres Patriarchæ quidem, sed unus Patriarchatus in S. Petri Primatu comprehensus, prout S. Gelasius I in Concilio romano a. 494 declaravit: „Quamvis universæ per orbem catholicæ Ecclesiæ unus thalamus Christi sit; sancta „tamen romana Ecclesia, nullis synodicis constitutis ceteris Ecclesiis „prælata est, sed evangelica voce Domini, & Salvatoris nostri Prima„tum obtinuit: *Tu es Petrus, & super &c.* Est ergo prima Petri Apo„stoli Sedes Ecclesia romana. Secunda autem Sedes apud Alexandriam „B. Petri nomine a Marco ejus discipulo, & Evangelista consecrata est; „ipseque a Petro Apostolo in Ægyptum directus verbum veritatis præ„dicavit, & gloriosum consummavit Martyrium. Tertia vero Sedes „apud Antiochiam ejusdem B. Petri Apostoli nomine habetur honorabi„lis, eoquod illic, priusquam Romam venisset, habitavit, & illic pri„mum nomen Christianorum novellæ gentis exortum est.“ Itaque cum Alexandriæ, & Antiochiæ primi Episcopi authoritate ceteris superiores, fuerint B. Petri Delegati; Apostolis coævæ merito censeri debent hujusmodi cum Facultatibus Delegationes: & stabiles quidem, vel certis Personis, ut illa Tito, & Timotheo, vel ipsis Sedibus affixæ, ut Alexandrinæ, & Antiochenæ.

§. 4.

Præter illos, quos *ordinarios* hodierno loquendi more vocaveris Delegatos alia quoque ad singulare aliquod negotium restrictarum Legationum exempla suppeditat primæva antiquitas. Ita S. Clementis romani prima testatur epistola, ad sedandas Corinthiorum discordias, qui sacerdotes ab Apostolis ordinatos officio suo dejicere ausi fuerant, ex romana Ecclesia missos fuisse abs dubio cum debita jurisdictione Claudium, Ephebum, Valerium, Vitonem, & Fortunatum *). Rem itaque, quam jure divino, & naturali demonstravimus firmissime fulciri, jam etiam ab ipsis Ecclesiæ incunabulis fuisse in usu historica, quæ restant ex illa vetustate, documenta loquuntur. Modum vero Nuntios *a Latere* mittendi in terris exteris fixas sibi sedes erecturos si recentiorem dicas,

*) Epist. 1 ad Corinth in fine.

dicas, & primitiva illa Ecclesiæ ætate incognitum; ego quidem id non moror, quamvis tibi possem Marcum appellare. Tempora mutata sunt, hinc & modos rerum mutari necesse erat. Cibo ad vitam nutriendam indiget homo parvulus æque, ac adultus; alius tamen alimentorum modus adulto convenit, quam parvulo. Da nobis sanctos primi illius ævi mores sicut in grege fidelium, ita in ipsis Pastoribus; & hac tantum conditione posita jure petes ecclesiasticam politiam reduci ad pristinam illam formam debere: imo ne tum quidem id jure petes; illo enim sævientis persecutionis tempore nondum erat firma quædam exterioris regiminis disciplina, seu fixa ecclesiasticæ politiæ forma, quæ primum concessa Ecclesiæ tranquillitate ordinari, ac firmo quodam pede stabiliri poterat. Aut num tu desiderabis Episcopos & Archiepiscopos, sicut ab origine Apostolos, piscando & fabricando iterum debere suum victum mereri?? An forte Nuntius apostolicus cum splendore summum Christianorum Sacerdotem repræsentante tunc ad Principum paganorum aulas missus fuerit, cum ipsis Ordinariis locorum non licuerit se publice infidelibus præbere spectandos? Sapere oportet, sed sapere ad sobrietatem: Ne quid nimis! Si Ecclesiæ pacem amas, sufficiat tibi jam inde ab Apostolis Delegationes jurisdictionis, seu stabiles seu momentaneas, hoc est, vel ad generale quoddam *perdurans*, vel ad singulare *transiens* negotium, prout utile visum, in usu fuisse.

§. 5.

Atque hoc amplius antiquissimi ac œcumenici Sardicensis Concilii canone confirmatur, apud Græcos quinto, apud Dionysium septimo: qua occasione istorum Canonum sedulam claramque explicationem præc. Coroll. Artic. 3, §. 7 usque ad finem a me datam perquam cuperem relegendam. Patres enim Sardicenses pontificium jus Delegationum cum jurisdictione conjunctarum tamquam rem perspectam omnibus, atque indubitatam præposuerunt, hocque supposito integrum Papæ declararunt, si modo dignum judicaverit, ut Legatos in provincias mitteret ad judicia Episcopalia majore cum authoritate instauranda, vel etiam reformanda. Tria hic singulariter observatu digna sunt: *1mo* hunc Canonem non esse novi juris Legatos mittendi institutionem, sed hoc supposito jure, tamquam quod omnibus exploratum esset, tantum declarationem submissionis erga id, quod romanus Pontifex decreverit: *2do* Patres credidisse, hoc idem jus Delegationum non præcise in romano Patriarchatu, sed in divino S. Pe-

tri

tri Primatu esse fundatum, secus non pro ipso Oriente, & quidem Patriarchalibus etiam Sedibus hunc Canonem statuere, neque tantam in caussis Orientalibus authoritatem romanis Legatis adjudicare potuissent: 3*tio* pontificiam jurisdictionem etiam in foro *contentioso* ab Orientalibus æque, ac occidentalibus Catholicis fuisse agnitam, pro arbitrio Papæ vel dubiis in casibus, an res tanti sit, exercendam; quanto magis in caussis gravioribus fidei, vel disciplinæ dicendum est eam, quam nunc vocant *voluntariam* jurisdictionem, in Papa respectam fuisse? Hunc certe animi sui sensum satis aperte demonstrarunt Patres Sardicenses in sua synodica ad Julium P. epistola, ubi a Domini Sacerdotibus, hoc est, Episcopis sponte sua in hujusmodi caussis *ad Caput, id est, ad Petri Apostoli Sedem de singulis quibuscunque provinciis referendum* statuerunt, *NB.* de Orientalibus etiam, non tantum romano Patriarchatui subjectis provinciis.

§. 6.

Si Concilii Nicæni etiam Canonem sextum attente, ac tranquille ponderes, suas Patriarchis Alexandrino, & Antiocheno prærogativas invenies non alio, quam S. Petri respectu confirmatas, eoque ex fine cum romanæ Cathedræ Episcopo illos fuisse comparatos, ut sicut huic præcipuus honos in Ecclesia servatus est, *quia & urbis Romæ Epi-po parilis mos est*, ita & illis antiqua consuetudo prærogativæ supra alias sibi subditas Ecclesias servaretur, hoc est, ut Alexandrinus Episcopus per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolin supra omnes alios haberet potestatem, Antiochenus autem supra quindecim Provinciarum stricte sic dicti Orientis Episcopos. Has duas, quippe S. Petri Cathedras reliquis in Oriente omnibus Ecclesiis, ipsi etiam Matrici Hierosolymitanæ jam inde ab origine vides authoritate prævaluisse. Unde hæc authoritas, nisi ex Apostolorum Principis delegatione? Enimvero ex antiquissimis Ecclesiæ monumentis pro nostris diebus summe memorabile est, S. Marci tantum a Petro delegati discipuli Cathedram ceteris, etsi Apostolorum Sedibus, superiorem jam ab initio fuisse habitam. Ita nimirum verum est eam, quæ antiquitus Patriarcharum fuisse legitur, superiorem supra alias Ecclesias jurisdictionem haud esse aliam, quam ex S. Petri Primatu ceu fonte suo derivatam, hoc est, delegatam. Idem quoque de antiquissimo totius Africæ Primate Carthaginensi sentiendum ex Tertulliani Testimonio: *Si Italiæ adjaces, Romam*

mam habes, unde nobis quoque authoritas præsto est *). Omnis in Ecclesia jurisdictio, ut cum S. Cypriano loquar, a Petro Apostolorum Principe est, sicut ex sole radius, sicut ex radice arboris ramasculus, sicut ex fluminis fonte rivulus. Ita Patres nostri crediderunt, ita docuerunt, ita nobis Posteris traditum est, idque Catholicum. Christus ipse in uno Petro totam fundavit, primitusque reposuit jurisdictionem, eidem regni cœlestis claves tradendo cum potestate quidquid solvendi, ligandive. Parum refert, an primitus in Petro fundatam jurisdictionem Christus *per se ipsum* in alios Apostolos, an *mediante* Petro extenderit: hoc certum, ac de fide est, illimitatam esse in Petro jurisdictionis plenitudinem, & nonnisi dependenter a Petro ad omnes alios Apostolos, illorumque Successores extensam in Ecclesia dari jurisdictionem.

ARTICULUS III.

De Legationibus pontificiis in Oriente post Sardicense Concilium.

§. I.

Pace ab exteris hostibus Ecclesiæ reddita, internis falsorum fratrum, seu Hæreticorum dissidiis, gravissimisque scandalis per ipsos gregium Pastores excitatis, Christi Sponsæ graviora certe vulnera diabolus inflixit. Quare pontificia potestas, quæ veluti quiescere antea videbatur Pastoribus raro admodum suo ab officio deflectentibus, jam evigilare, totaque sua authoritate quasi assurgere debuit non, ut quidam Sanctos Domini calumniantur, sese amplificandi gratia, sed ad coercendos improbos necessitate cogente. Primi Orientis Archiepiscopi, seu Patriarchæ apostolico fulmine prostrati, quantum supra omnem Ecclesiæ Principatum divina Petri Authoritas prævaleret, suo experimento demonstrarunt. Ita Nestorius Constantinopolitanus a Pontifice Cœlestino I, ita Dioscorus Alexandrinus jussu LeonisM. in Concilio Chalcedonensi, ita Petrus Fullo Antiochenus a Felice P. III authoritate Acacio Constantinopolitano delegata, ita demum idem Acacius pro suis meritis ab eodem Pontifice, patriarchalibus Sedibus sunt dejecti, quas Patriarcharum depositiones, aliasque plures contra Acacii defensores in una epistola a. 493 contexuit Gelasius P. hisce verbis: „In hac ipsa caussa Timotheus „Alexandrinus, & Petrus Antiochenus, Petrus, Paulus, & Joannes, &

*) Lib. de Præscript.

„ceteri, non ſolum unus, ſed plures utique nomen Sacerdotii præfe-„rentes ſola Sedis apoſtolicæ ſunt authoritate dejecti. Cujus rei teſtis „etiam ipſe docetur Acacius, qui præceptionis hujus extitit executor. „Hoc igitur modo recidens in conſortium damnatorum & damnatus." Itaque vel primarii Orientis Præſules romanæ S. Petri Cathedræ ita erant ſubjecti, ut ab eadem etiam exauthorari poſſent, ejusdemque jurisdictionem ſupremam ita venerabantur, ut eam ſibi delegatam honori ducerent.

§. 2.

Id adhuc in ſpecie de Alexandrina, Orientis primaria Sede ex præſtanti documento quinti ſeculi conſtat, quod apud le Quien *) invenio, ubi in libello hujus Eccleſiæ nomine Anaſtaſii P. II Legatis oblato hæc leguntur: „Venerabiles ſanctæ Eccleſiæ, romanæ Urbis, atque „Alexandrinæ, non ſolum fidem rectam, & immaculatam, ex quo ſa-„lutaris in eis prædicatus eſt ſermo, ſed etiam in divino miniſterio con-„cordiam ſervaverunt. Quippe cum ab uno fuerit in utrisque jactum „fidei fundamentum (Petrum memoramus beatum Apoſtolum, cujus „per omnia S. Evangeliſta Marcus extitit imitator) ita ut ſi quando „contigerit in rebus ambiguis quædam Epiſcoporum concilia celebra-„ri, Sanctiſſimus is, qui romanæ præſideret Eccleſiæ, Reverendiſſimum „Alexandrinæ civitatis Archiepiſcopum deligeret, ut ſui curam loci ſu-„ſciperet." Exemplum hujusmodi Delegationis exhibet S. Cyrillus, qui Cœleſtini P. authoritate Neſtorium Conſtantinopolitanum damnavit, & Epheſino Concilio præfuit.

§. 3.

Quæ adhuc ſuperſunt, genuinæ S. Leonis epiſtolæ teſtantur, magnum hunc Pontificem pluribus Delegationibus ſuam, quam a S. Petro haberet, ſuperiorem jurisdictionem etiam in Oriente exercuiſſe. Sic pro fide vera contra Eutychianum errorem declaranda e Latere ſuo Legatos miſit, *qui defenſioni veritatis aſſiſterent* **), quibus tamen, prout moderationi congrueret Sacerdotum, facultatem conceſſit, *ut ſi condemnatus Presbyter* (Eutyches) *plena ſatisfactione corrigatur, ſententia, qua obſtrictus eſt, relaxetur: ſi vero in eodem inſipientiæ ſuæ luto jacere delegerit*,

*) Oriens chriſtianus. Tom. 2, p. 335. Pariſ. 1740.

**) Epiſt. 32. edit. Ballerin.

gerit, ſtatuta permaneant *). Alios etiam duos Legatos, Lucentium Epiſcopum, & Baſilium Presbyterum Conſtantinopolin miſit, quibus & Anatholium hujus civitatis Præſulem ſociavit, ut lapſos Ephefi, factique pœnitentes ad communionem cum pœnitentiæ indulgentia reciperent iis exceptis, *qui in hac cauſſa gravius cum aliorum ſcandalo peccavere:* horum enim ſatisfactionem *maturioribus apoſtolicæ Sedis conſiliis* voluit reſervatam **). Neque ſolum ad ſingulare quoddam, & tranſitorium negotium, ſed & pro generali, & ſtabili redintegrandæ fidei ſolicitudine mox poſt Concilium Chalcedonenſe Julianum Coenſem Epiſcopum ad Aulam imperatoriam delegavit, *ut ſuas ibi vices ſuppleret* ***). Hæc profecto antiquiſſima Nuntiorum in Oriente forma eſt fere ad eundem modum, quo hodiedum *de Latere* ad magnorum Principum aulas ſolent delegari.

§. 4.

Bonus alias Thomaſſinus hoc loco dormitat, multumque fallitur, dum hanc ſtabilem quidem, ſed jurisdictione vacuam, tantum pro vigilanti inſpectione, & apud Imperatorem mediatione fuiſſe Legationem exiſtimat ****). Ipſa enim repugnant formalia S. Leonis verba, quibus ad opprimendas hæreſes Neſtorianam, & Eutychianam Juliano ſingularem curam commendat ſub hac tantummodo cautela, ne ordinariam cauſſarum, quæ ad Eccleſiæ cujusque Præſulem ſpectant, diſquiſitionem perturbet: exceptio certe, ſeu *cauſſarum ſequeſtratio* locum habere non poteſt, ubi nulla datur jurisdictio. Præterquam quod ipſa inſpectionis publicæ poteſtas a legitimo data Superiore jam ſua ex natura ſit magna quædam jurisdictionis facultas; neque etiam ſcopus, quem S. Pontifex intenderat, Hæreticorum auſibus reſiſtendi, potuiſſet ſine vigore & efficacia authoritatis obtineri. Hæc autem omnia Legationis litteræ ſatis aperte loquuntur: „Conſulente dilectione tua de his, in quibus putaveris ambigendum, non deerit relationibus tuis meæ reſponſionis inſtructio, „*N B.* ut ſequeſtrata earum actione cauſſarum, quæ in quibusque Eccleſiis Præſulum ſuorum debent cognitione firmari, hanc ſpecialem curam „vice mea functus aſſumas, ne hæreſis vel Neſtoriana, vel Eutychiana „in aliqua parte revireſcat: quia in Epiſcopo Conſtantinopolitano catholicus vigor non eſt, nec multum aut pro Sacramento ſalutis humanæ, aut „pro

*) Epiſt 34. **) Epiſt. 85. ***) Epiſt. 113.
****) Vet. & nov. Diſcipl. P. 1, L. 2, Cap. 117, n. 6.

„pro sua est æstimatione sollicitus; cum, siquid illi inesset spiritualis in-„dustriæ, ita & a quibus ordinatus sit, & cui viro successerit, cogitare deberet, ut magis B. Flavianum, quam sui honoris sequeretur auctores.“

§. 5.

Frivola est quorumdam exceptio, eam non fuisse *stabilem* Legati jurisdictionem, quippe quæ ad relationes quaslibet caussarum a Papa *singulariter* delegari debuerit. Certum est enim, vel ipsam publicæ inspectionis a Superiore concessam facultatem jam esse generalem quamdam, magnamque jurisdictionem; ad hujus vero pro quibusdam singularibus, præcipue ambiguis casibus exercitium plane exigit necessaria Legati a suo Principe dependentia, ut hoc inconsulto nihil ille præsumat. Hinc observandum est, quod S. Leo non in omnibus, sed tantum *ambiguis* casibus suum Legatum jusserit a se consilium petere. Præterea quam inutilis sit hæc, vanaque nostris diebus cavillatio, facile quisque perspiciet: si enim pro *specificis* casibus Pontifex suo in terris alienis residenti Nuntio delegare potest jurisdictionem; cur non possit *generaliter* eamdem pro casibus ipso jure sibi reservatis alteri committere? Certe non hic ullum est potestatis discrimen, sed negotiorum: alia sunt plani juris, aut minoris momenti; alia vero difficillimæ indaginis, aut gravissimi ponderis: non illa, sicut hæc a Legato ad Principem referri debere manifestum est.

§. 6.

Exemplum S. Leonis secuti posteriores Pontifices perpetuos suos in aula Imperatoris Nuntios, græco nomine *Apocrisiarios*, latino *Responsales*, maxime proprio autem *Commissarios* constituerunt: & isti quidem non amplius Episcopi, sed Diaconi fuerant; siquidem cum jam fixa esset, & perpetua eorum Constantinopoli Sedes, ab Ecclesia autem sua perpetuo abesse Episcopis non liceret, potius Diaconis hoc muneris conveniebat. Itaque romani Pontifices sexti seculi, Agapetus, Silvester, Vigilius, Pelagius, Gregorius M. aliique suos in aula Imperatoria habuisse Apocrisiarios leguntur, quorum magna valde in Oriente dignitas fuit & auctoritas: Episcoporum siquidem ordinationes, aliaque majoris momenti negotia ejusdem Pontificis nomine, cujus vices gerebant, sua roborabant præsentia. Tantam hisce pontificiis Legatis, etsi dumtaxat Diaconis reverentiam Ecclesia exhibuit, ut plerique veluti ex proximo gradu ad summum usque Pontificatum assumerentur, uti Pelagius I., Gregorius M. Sabinia-

nus,

nus, Bonifacius III., Martinus I. Quam longe alia tunc in veteri Ecclesia ante Isidorum sensa fuerunt, quam longe major summi Sacerdotis vel in Legatis suis æstimatio, ac hodiernis diebus non apud Isidorianos certe, sed Febronianos! Dic Sodes! quinam veterum illam obedientiæ disciplinam, & sanctam concordiam unice a JESU desideratam corruperint!

§. 7.

Aquam cribro hauriunt, qui post Petrum de Marca vel in dubium vocare laborant, an istorum Legatorum authoritas cum quadam jurisdictione conjuncta fuerit: historica enim documenta nimis clare contra illos testantur. Ut ad Pelagium I redeamus; is adhuc Apocrisiarius caussam Pauli Episcopi Alexandrini dijudicavit una cum Episcopis Antiocheno, Hierosolymitano, & Ephesino ad eamdem caussam ab Imperatore delegatis. Rem diserte narrat Liberatus Carthaginensis Diaconus scriptor coævus in Breviario: *) „Misit Imperator Pelagium Diaconum & „Apocrisarium primæ Sedis Romæ Antiochiam cum Sacris suis, quibus „præcepit, ut cum Ephremio ejusdem urbis Episcopo — venirent Gazam, „& Paulo Episcopo Pallium aufferrent, & eum deponerent. Pelagius „cum memoratis Patriarchis, & Episcopis venit Gazam, & auferentes Pau„lo Pallium deposuerunt eum.“ Inane effugium esse, eoquod hæc specialis jurisdictionis commissio fuerit, & transitoria non stabilis Delegatio, jam supra §. 5 satis ostensum est. Quomodo Imperator id negotii specialiter committere Pelagio potuisset, nisi jam antea generaliter ecclesiastica jurisdictione prædito?

§. 8.

Sed etiam stabile jurisdictionis delegatæ tribunal, & pro foro quidem contentioso epistolæ S. Gregorii plane demonstrant. Historiam ex Fleurio **), quam Coroll. I, §. 10 jam attuli, hoc loco rememorare certe operæ pretium est. Adrianus Thebarum Episcopus a quibusdam Clericis apud Archiepiscopum Larissæum accusatus, atque ab eodem condemnatus, arctoque carceri injuste inclusus, refugium tamen ad Imperatorem Mauritium invenit, qui hanc appellationem Honorato romani Pontificis Nuntio, seu Apocrisiario Constantinopoli examinandam commisit: ita generalem, stabilemque in hoc Legato jurisdictionis a Papa delegatæ facultatem agnovit. Attamen adversariis Adriani non acqui-

*) Cap. 23. **) Hist. eccles. L. 35, §. 27.

acquiescentibus ad Joannem primæ Justinianæ Episcopum, Illyrici Primatem, & sanctæ Sedis Vicarium caussa hæc remissa est: cumque Adrianus Primatis judicio iterum cecidisset, ad ipsum Papam S. Gregorium appellabat. Pontifex diu exspectatis Justinianæi Legatis acta tam a judicio Metropolitæ, quam & Primatis ad se avocavit, novoque examini subjecit, nec non utrumque prius judicium plane illegitimum declaravit, Primati pœnitentiam triginta dierum interim imponens. Ad Archiepiscopum vero Larissæum litteras misit, in quibus sub pœna excommunicationis eidem injunxit, ut si quam amplius actionem, criminalem vel civilem, contra Thebarum Episcopum sua jurisdictione jam exemtum haberet, *apostolicis Nuntiis, qui Constantinopoli essent, judicium deferret.* En expressis verbis stabile tribunal pontificiæ Legationis Constantinopoli erectum!

§. 9.

Sunt, qui hoc tam apertum documentum prætextu saltem quodam obscurare nitantur, eoquod tota hæc caussa Thebani Episcopi utpote ex Illyrico non ad orientalem, sed ad occidentalem Patriarchatum pertinuerit. Quocunque autem se vertant, nullibi his asili locus: nam ipsum Nuntiaturæ tribunal extra Occidentis Patriarchatum, nempe Constantinopoli subsistebat; neque solum pro occidentalibus, sed quam maxime pro caussis orientalibus, id quod ex eodem Fleurio mox seq. §. 28 patet. Presbyteros enim Constantinopolitanos injuriam passos S. Pontifex Gregorius a suo Nuntio ibidem tunc commorante, Sabiniano dijudicari jussit *). Quod vero hic animadversione dignius est, proprio ore se damnant Febroniani, qui quo magis S. Petri Primatum deprimere queant, eo altius Patriarcharum potestatem extollere non dubitant, illisque larga manu attribuunt jus Delegationum etiam cum jurisdictione conjunctarum, quod tamen universali Ecclesiæ Primati, qua possunt vi, & fraude surripere allaborant. Si tanta fuit antiquitus vel patriarchalis potestas, quæ nonnisi rivulus erat ex universali flumine ab hominibus quasi alienatus; quantam oportet hodiedum agnoscere pontificiam jurisdictionem, in qua divino instituto omnis Potestatis plenitudo collecta est? Quid demum prætensio patriarchalis authoritatis nostrorum Archiepiscoporum Curialistas juvat? Si nolunt obedire Pontifici, debent obedire Patriarchæ, qui idem est: cumque antiquam affectent

*) Vide hac super re ipsius Fleurii Notam cit. §. 27.

fectent disciplinam, eo amplius patriarchali dignitati submittere metropoliticam debent, quo certius est, Patriarchis olim subjectos Archiepiscopos fuisse. Fucum faciunt Curialistæ germani, dum Archiepiscopos nostros illis antiquis Patriarchis, sive primi Ordinis Archiepiscopis, qui plures alios secundi Ordinis infra se habebant, student æquiparare.

§. 10.

Dignum adhuc reflexione est, quod illo præcise tempore, quo sub sanctis Pontificibus Leone I, & Gregorio I Legatorum romanorum authoritas in Oriente præcipue splenduit, Constantinopoli Anatholius, & Joannes Episcopi sederint, quos ut ne superbos dicam, certo tamen constat, ultra quam par erat, prærogativæ Sedis suæ studiosos fuisse. Quid rei est, quod tanti illi Episcopi propter sua jura diœcesana, quæ Nuntii quacumque facultate nunc violari creduntur, nulla tunc gravamina moverint, nec conquesti fuerint, in eadem civitate Constantinopolitana duo tribunalia ecclesiastica erigi, sibique opponi? Quid, quod etiam agnita Pontificis Legatione humiles eidem litteras perscripserint? Quid, inquam, inde concludendum, nisi quod necessario sequitur, olim alia prorsus, quam hodie apud nos multorum sint, Ecclesiæ etiam Orientalis sensa viguisse de suprema & illimitata summi Sacerdotis in universum orbem jurisdictione, quam etsi absens, suos tamen per Legatos exercere sine ullius controversia posset?

§. 11.

Enimvero tantum aberant sancti illius ævi Episcopi, etiamsi Orientales a falsa persuasione, per summi Pontificis Legationem sua divinitus concessa jura violari, ut potius ipsi sanctis desideriis ad curanda Ecclesiæ vulnera auxiliatricem apostolicæ Delegationis operam exoptarint. Testis est S. Basilius Cæsareæ in Cappadocia Archiepiscopus, qui ad S. Athanasium scribens declaravit, quantum utilitatis ad primævam fidei & disciplinæ integritatem restituendam ex pontificia Legatione emersurum speraret*): „Visum est mihi consentaneum, ut scribatur Episcopo Romæ, ut „quæ hic geruntur, consideret, & sententiam suam expromat: & quo„niam difficile est, ut communi ac synodico decreto aliqui illinc mittan„tur, ipse sua auctoritate in ista caussa usus, viros eligat ad hoc accom„modos, ut mansuetudine & facilitate ingenii eos, qui distorti & obliqui „apud

*) Epist. 52.

„apud nos ſunt, corrigant, apte & diſpenſatorie ſermonem attemperantes, „omniaque ſecum habentes, quæ in Airimino geſta ſunt, ad ea reſcin„denda, quæ illic per vim geſta ſunt."

§. 12.

Demum de poteſtate jurisdictionis, eaque ſtabili, quam Pontifex ſuo Nomine Delegatis plena libertate committeret, neminem tunc dubitaſſe epiſtola teſtatur Conſtantini Pogonati anno 682 ad Pontificem Leonem II data, in qua Imperator pro revocanda priſtina conſuetudine mittendum petit Apocriſiarium, qui Pontificis perſonam referret *in emergentibus ſive dogmaticis, ſive canonicis, ac prorſus in eccleſiaſticis omnibus negotiis.* Quam largæ Facultates pontificii Nuntii, quas Oriens non reſpuit, ſed dari a Papa petiit ſeculo ab Iſidori decretalibus adhuc puro, id eſt, ſeptimo! & Germania nunc ſeculo ſupra decimum octavo? — Lege verba Imperatoris apud Harduinum *): „Hortamur veſtram ſanctiſſimam Summi„tatem, ut quamprimum mittat deſignatum ab ea Apocriſiarium, ut in „regia noſtra urbe degat, & in emergentibus ſive dogmaticis, ſive cano„nicis, ac prorſus in eccleſiaſticis omnibus negotiis Veſtræ Sanctitatis „exprimat, ac gerat perſonam." Ex Oriente antiquo diſce nunc novam, non Occidentis quidem totius, ſed Germaniæ doctrinam in Curiis Archiepiſcopalibus dijudicare.

ARTICULUS IV.

De pontificiis Legationibus in Occidente usque ad S. Bonifacium.

§. 1.

Jam inde a primis ſeculis in locis a Pontifice romano nimium diſſitis, nec uni cuidam Patriarchæ, vel Primati ſubditis, quorum authoritas jam ab origine non alia, quam ex illo univerſali fonte Petri Primatus derivata fuerat, apoſtolicæ Sedis Vicarii conſtituebantur, non tantum, quod falſo noſtrorum quidam aſſerunt, vi occidentalis Patriarchatus, quaſi id juris ſanctæ Sedi ab hominibus impetratum fuiſſet, ſed vi ipſius apoſtolici Primatus divino jure fundati, id quod ipſæ antiquorum Pontificum litteræ non raro profitentur. In tanta, quæ hic occurrunt, documentorum copia difficilius eſt contrahere vela, quam expan-

*) Conc. Tom. III. Col. 1468.

expandere. Damasus, Siricius, Anastasius seculi quarti Pontifices pro toto Illyrico Thessalonicensem Episcopum tamquam Primatem, hoc est, suæ apostolicæ Authoritatis Vicarium denominarunt, quorum exempla secutus Innocentius I, in eodem munere Anysium jam a suo Antecessore delegatum confirmavit, ita ad eum scribens *): „Cui etiam ante-„riores tanti, ac tales viri prædecessores mei Episcopi, id est, sanctæ „memoriæ Damasus, Siricius, atque supra memoratus vir (Anastasius) „ita detulerunt, ut omnia, quæ in iis partibus gererentur, Sanctitati „tuæ, quæ plena justitiæ est, traderent cognoscenda; meam quoque „parvitatem hoc tenere judicium, eamdemque habere voluntatem te „decet recognoscere."

§. 2.

Hujusmodi delegationem pro caussis cognoscendis idem Pontifex Rufo in Thessalonicensi Sede Anysii Successori concessit, simulque regiones recensuit, ad quas illa Legatio extenderetur, his verbis **): „Ut prudentiæ, gravitatique tuæ committendam curam, caussasque, „si quæ exoriantur per Achajæ, Thessaliæ, Epiri veteris, Epiri novæ, „& Cretæ, Daciæ mediterraneæ, Daciæ ripensis, Mœsiæ, Dardaniæ, „ac Prævali Ecclesias Christo Domino annuente censeam."

§. 3.

Eumdem Rufum ad muneris sui apostolici diligentiam Bonifacius I animat proposita ipsius S. Petri, cujus vice fungeretur, præsentia ***): „Intuetur enim te, ut epistolis tuis ipse fideliter es locutus, „Beatissimus Petrus Apostolus oculis suis, qualiter summi Rectoris uta-„ris officio: nec potest tibi esse non proximus, qui Pastor dominica-„rum ovium est perpetuus constitutus, aut aliquam ubivis positam Ec-„clesiam non curare, in quo universalis Ecclesiæ positum legimus fun-„damentum. Te ergo, Frater carissime! omnis cura respectat earum „Ecclesiarum, quas tibi *vice Sedis apostolicæ* a nobis creditas recogno-„sces, ut & prava corrigas, & dissipata componas, & si quæ inter Epi-„scopos eveniant caussæ, sub divini judicii timore distinquas, ut credi-„tis tibi a Sede apostolica gubernaculis contra omnes fluctus nascen-„tium procellarum juste, & prudenter utaris."

*) Apud Coustant. Epist. 1 ad Anys. **) Epist. 13 ad Ruf.
***) Epist. 5 ad Ruf.

§. 4.

De Anastasio Rufi Successore tam in Sede Thessalonicensi, quam apostolico Vicariatu ad Synodum Episcoporum Xystus P. III hæc scripsit *) „Nos Fratri & Coepiscopo nostro Anastasio tantum tribuimus, quantum „Decessoribus ipsius a nostris Decessoribus attributum. Priorum judi-„cium sequimur hæc constituendo, quæ ab his novimus constituta, quin „& ipsum hujus probamus meriti, cujus fuerunt illi, qui talia meruerunt. „Nullus obviet salubribus constitutis, nullus præceptionibus his resultet. „Habeant honorem suum Metropolitani singularum (provinciarum) sal-„vo hujus privilegio, quem honorare debeant amplius honorati. In pro-„vincia sua jus habeant ordinandi, sed hoc inscio, vel invito, quem de „omnibus volumus ordinationibus consuli, nullus audeat ordinare. Ad „Thessalonicensem majores caussæ referantur Antistitem."

§. 5.

Quid ad hæc tam antiqua documenta nostrorum Archiepiscoporum Curialistæ? Hæc omnia, ajunt, sine Metropolitarum aliorumve Episcoporum præjudicio facta sunt, prout expresse in suis epistolis Pontifices Innocentius, Xystus, Leo, aliique declararunt. Bene est, accipio. Tunc ergo temporis, hoc est, quinto seculo, etsi satis ampla jurisdictione, qualem vidimus, Pontificis Vicariis delegata, Episcoporum tamen aut Metropolitarum salva consistere jura ordinaria credebantur. Atqui hoc manifestæ falsitatis, imo & iniquitatis convincit hodiernam prætensionem, quasi omnis delegatæ jurisdictionis facultas jam sua ex natura episcopalium jurium violatio foret: summo enim Pontifici inaudito attentato prohibetur *cum facultate quacumque* Nuntium mittere. Quid est hoc, nisi subditos suo Capiti dominari, & repugnare ad violentiam usque, toto siquidem Imperio ad resistendum evocato?? His accedit, quod fatente Zalweinio **), si qui forte excessus in Delegationibus contigerunt circa res beneficiarias, vel judiciarias, illarum jam facta sit ad æquum restrictio tam per concordata Germaniæ, quam per ipsam Ss. Synodum Tridentinam. Superest Catholicis ut credant sanctissimi Papæ nostri Pii VI asserto in Bulla ad Frisingensem Episcopum die 18 Octobr. anno 1786: „Induci „non debes ad ullam formidinem, ne tua ordinaria jura lædantur, cum „id accidere omnino non possit, statim ac non aliam auctoritatem habet „novus

*) Epist. ad Synod. Thessal. **) Tom. 4, Quæst. 2, Cap. 2, §. 4.

„novus Nuntius, quam quæ hactenus fine ullo ordinariorum jurium de-
„trimento ab aliis Nuntiis fuit exercita."

§. 6.

Neque folum in Illyrico, verum etiam in Gallia, Anglia, Hifpania, Sicilia, Pontificis romani auctoritate delegati Primates, feu Sedis apoftolicæ Vicarii exiftebant, quos brevitatis ftudio omnes præteribo, folis illis pro Gallia exceptis propter fingularem noftræ Germaniæ, & antiquiffimam a Gallis dependentiam, ita fut non folum profanæ, fed & ecclefiafticæ politiæ apud nos ftabilitæ fundamentum illa gallicana videatur. Quid quod in ipfam adeo Africam, etfi paulo ante pontificiis Legatis admodum inimicam, S. Leo Potentium Epifcopum mifit, *qui curæ fuæ vices gereret* *)? Ceterum cum africana illa controverfia adverfus pontificium Nuntium quotidie iterum recoquatur, præter jam dicta Coroll. præc. Artic. 4, §. 21 in tanta rei, ut illa eft, obfcuritate vix quidquam videtur hiftoricæ veritati, & vel naturali æquitati conformius ad Romanos æque, ac Afros ab iniquis cenfuris vindicandos, quam quod laudatus Thomaffinus fcripfit **): „Incomperta prorfus erat Afris tunc Epifco-
„pis Sardicenfis Synodus, quamquam ei adfuiffet Gratus Carthaginenfis
„Epifcopus. Itaque non facile venire poterat illis in mentem, Sardicen-
„fes Canones a Zofimo pro Nizænis fibi venditari: quod eo factum erat,
„quod folerent canones femper recentiores codici canonum vetuftiorum
„fubjungi, in quo primo loco erant Canones Nizæni, ex quo fiebat, ut
„& quandoque citarentur omnes nomine Canonum Nizænorum. Ita
„Gregorius Turonenfis Canonem Concilii Gangrenfis laudavit alicubi
„pro Canone Nizæno. Ita dicti funt Canones Apoftolorum, dictæ funt
„& apoftolicæ Conftitutiones. Ita Nizæni Canones dicuntur, qui in
„Collectione circumferuntur arabica, quia pofterioribus feculis Codici
„Canonum Nizænorum, vel apoftolicorum adtexti funt recentiores Sy-
„nodorum Canones, ita ut tota compilatio primævo femper nomine
„defignaretur Nizænorum, vel apoftolicorum Canonum. — — Fru-
„ftra funt ergo Novatores, qui hic aucupati funt anfam debacchandi in
„romanos Præfules, eosque hac impetendi quafi confpiratione Epifco-
„porum Afrorum. Non enim hæc erat Afrorum Præfulum confpiratio,
„fed hallucinatio, & ftupenda hiftoriæ ecclefiafticæ, Conciliorumque,

„&

*) Epift. 12 ad Epifc. Afric.

**) Part. 1, Lib. 2, Cap. 117, n. 11. Cap. 118, n. 11.

„& Canonum nescientia, facile hominibus condonanda ultra maria submotis, & temporum difficultati, ac locorum, per quæ tunc non facile trajici poterant in regiones longinquas monumenta litterarum: non „autem venditanda, quasi hinc romanis Pontificibus molestiæ quidquam „creari possit, a quibus probabile est Afros ipsos addidicisse, quod nesciebant, & Canones Sardicenses suis addidisse Canonum Collectionibus." Non solum id probabile est, sed vere factum fuisse eventus docuit, cum brevi postea S. Leonis Legatum Afri receperint.

§. 7.

Hæc gallicanus Doctor Thomassinus longe alia, quam quæ recentissimus Bonnensis Mercator falsarum mercium, Hedderichus hostiliter post Centuriatores protestanticos scripsit, *Canones Concilii Nizæni jam tunc a Romanis fuisse corruptos* *). Tanta in certis hominibus cordis malignitas sæpe ex crassa rerum ignorantia aut originem trahit, aut incrementum. Hedderichus certe ignorasse videtur virorum doctissimorum, e. g. Cardinalis d'Aguirre fortissima argumenta, quibus ille demonstratum ibat, non tantum viginti Canones a Concilio Nizæno confectos fuisse, etsi forsitan tantum isti in quemdam veluti *extractum* sive *Summam* collecti, & dispersis Ecclesiis communicati fuerint; sed Acta hujus Concilii a principio grande volumen implevisse, quod haud dubie Romam perlatum, & longe plura seu *decreta* voces, seu *Canones* continuisse, dicendum est. Argumentum, quod prope ἀναντίρρητον dixeris, epistola offert Julii I, qui a. 342, aliquot ergo annis ante Sardicensem Synodum ad Episcopos Eusebianos ita rescripsit **): „Episcopi „in magna Synodo Nizæna congregati non citra Dei consilium prioris „Synodi acta in alia Synodo disquiri permiserunt, ut qui judicarent, præ „oculis habentes secundum futurum esse judicium, cum omni cautela „rem expenderent. — Quodsi hujusmodi consuetudinem antiquam sane, in magna Synodo memoratam, *NB.* scriptamque apud vos valere „nolitis, indecora fuerit ejusmodi recusatio." Ubinam in vulgatis viginti Canonibus Nizæni Concilii hoc scriptum est decretum? Coustantius quidem Nota *b* contendit, quintum hic intelligi Canonem Nizænum; sed nemo non videt, quantam torturam hæc interpretatio & ipsi Canoni inferat, & inde extracto Julii adversus Eusebianos argumento. Canon

*) Differt. de jur. ecclef. Germ. in Conventu Emfano explicatis.

**) Apud Couftant. Epift. 1, n. 2.

nonV enim de ſingularis Epiſcopi, forſitan paſſione ducti, judicio, non vero de Synodali loqui videtur; neque de alia reformatione judicii, quam ſolum in provinciali Synodo: hinc toto ſuo robore deſtitueretur, & potius arma adverſariis miniſtraret argumentum Julii ad ſuam romanam Synodum Orientales evocantis. Præterea poſt motam jam Afrorum de appellationibus controverſiam, quæ S. Leoni ignota eſſe non poterat, ipſe tamen Leo confidenter adhuc *ad Canonum Nizææ habitorum decreta* provocat *). Num id amplius feciſſet, ſi ſolummodo Sardicenſes Canones jus illud appellationum memoraſſent? — En ſaltem magnam dubitandi rationem!

§. 8.

Miſſa nunc hujus litis obſcuritate ad clariora redeundum documenta, & ſpecialiter quidem de gallicana Eccleſia, quorum compendii gratia tantum pauciſſima ex erudit. Selvaggio extraham **). Quinto jam ſeculo Arelatenſis Epiſcopus apoſtolicæ Sedis Delegatus, ſeu Vicarius fuerat, cui majorum etiam cauſſarum cognitio permiſſa, illis tantum exceptis, quas ipſe difficilioribus inplicatas ambagibus definire ſua ſententia non poſſet. Manifeſte id elucet ex epiſtolis Zoſimi Papæ ad Epiſcopos Galliarum, in quibus diſerte ſcribit, ſe Arelatenſi Epiſcopo in dijudicandis cauſſis, quæ per Gallias exoriri poſſent, vices ſuas demandaſſe: *Ad cujus notitiam, ſi quid illic negotiorum emerſerit, referri cenſuimus, niſi magnitudo cauſſæ noſtrum requirat examen* ***). Id ipſum teſtantur aliorum Pontificum epiſtolæ, uti Leonis, Symmachi, Vigilii, & Pelagii, ne quid de Gregorio M. dicam, de quo ſolo integrum librum conſcribere poſſem, ſed nolim eſſe diffuſus in re omnibus abunde nota, qui vel a limine hiſtoriam Eccleſiæ ſalutarint. Legimus quidem controverſias inter Galliæ Epiſcopos Arelatenſem, & Viennenſem ortas, cuinam tanta apoſtolici Vicarii prærogativa competeret, non legimus autem ullius Epiſcopi contradictionem, qua Pontificis jus ſuæ Poteſtatis Delegatos conſtituendi vel in dubium vocare quis auſus fuiſſet; ſed potius usque ad S. Bonifacium, ne gallicanæ quidem civitatis Metropolitam, tantum apoſtolicæ Sedis Legatum, Epiſcopi gallicani ſumma reverentia apoſtolicis decretis ſe ſubmiſerunt. Unde adparet, quanto mendacio a quibusdam hodie ſpargatur, Delegationum

 jus

*) Epiſt. 43 ad Theodoſ.

**) Antiq. Chriſt. inſtit. Lib. 1, Pars 1, Cap. 16.

***) Epiſt. 1, n. 3.

jus pontificium a Gallia numquam agnitum fuiſſe. Primus eſt, quem Curialiſtæ archiepiſcopales hodie in exemplum adducunt, Bonifacio poſterior Hincmarus. Res mira, ſuperbum hunc Monachum, etſi cetera perdoctum, usque ad Archiepiſcopatum Rhemenſem evectum noſtris diebus adeo laudibus celebrari! De hoc mox plura.

ARTICULUS V.

De Germaniæ obſervantia ab incunabulis usque ad Lutheri reformationem.

§. 1.

Ut quam firmiſſima quacumque de re judicia ferantur, optimum ſemper naturæ inſtinctu eſt viſum, in ipſam rei originem, ſeu fundamentum indagare. Et quamvis Eccleſiarum ad Rhenum antiquior hiſtoria denſis ſit involuta tenebris; id tamen pro certo conſtat, ante Ludovicum, noſtrum Bavariæ ac Germaniæ Regem, labente nono ſeculo illas nullo ſibi proprio regiminis jure gaviſas, ſed gallicano regimini ſicut politico, ita & eccleſiaſtico ſubditas fuiſſe. Primam germanicæ Eccleſiæ propriam fundationem noſtra exhibet vetus Bojoaria. Avita Ducum noſtrorum pietas, & erga apoſtolicam Sedem devotio non interrupta ſerie quaſi cum ſanguine transfuſa, atque hodiernis præcipue diebus reſplendens, ſicut nunc ſingulari gloria pro conſervandis Eccleſiarum Germaniæ juribus ſeſe impendit, ita ea ipſa eſt, cui plures illarum ſuam debent exiſtentiam, fundationem, dotationem, & reſpective omnes ſuam a gallicano jugo liberationem.

§. 2.

Ad radicem igitur magnæ hujus arboris, qualis hodie Eccleſia Germaniæ eſt, ut revertar, ejus plantationis primam epocham invenio ſeculi octavi initium. Theodo II Bojoariæ Dux ſuſcepto ad Apoſtolicum romano itinere redux a. 716 Legatos a Pontifice Gregorio II ad ſe miſſos Ratisbonæ ſuſcepit, Martinianum Epiſcopum cum duobus aliis, Presbytero uno, altero Diacono, nomen illi Georgius, huic Dorotheus. Hisce Legatis in commiſſis datum, ut Eccleſias in Bojoaria fundarent, regimen in tres, quatuorve Epiſcopos dividerent, unumque illorum præcipuum in Archiepiſcopum, hoc eſt, ſtabilem apoſtolicæ Sedis Vicarium inſtituerent. Res optime conſulta in illis temporum difficultatibus plenum non potuit effectum ſortiri usque ad annum

num 739 per novam Legationem S. Bonifacii, magni Germaniæ Apostoli. Tunc tota Bojoariæ regio in quatuor episcopales Sedes divisa, ita ut Joanni Salisburgum, Erimberto Frisinga, Gaubaldo Ratisbona, & Wiwiloni Passavium obtingeret, subditis ac reditibus cuilibet Episcopo Ducis Odilonis gratia assignatis, ipsaque jurisdictione spirituali a Gregorio P. III concessa. Papam inter, & Ducem solum tota res mutuo consensu confecta irrequisito vel Imperatore, vel Gallorum Rege *): Archiepiscopalis dignitas cum Pallio, quod erat apostolici Vicariatus signum, nisi jam tunc, certo posteriori anno 798 Pontificis Leonis III indulto Salisburgensi Episcopo collata. Hæc prima bavaricæ Ecclesiæ, tum vero & aliarum in Germania fundatio per apostolicam S. Bonifacii delegationem, Episcopis singulis speciali subjectionis juramento sanctæ Sedi adstrictis, quod unicum salubre remedium ad præcavendam disciplinæ, ac fidei ruinam apostolico viro, S. Bonifacio experientia docto videbatur. Ab eodem Episcoporum Bojoariæ institutio ad romanum Pontificem relata inde confirmationem recepit adjunctis ad Episcopos mandatis, ut duas per annum Synodos celebrent, in divinis officiis ritus romanæ Ecclesiæ sequantur, Ethnicorum, & Hæreticorum erroribus extinquendis operam dent, & *NB.* quocunque a pontificio Legato ad Concilium vocentur, prompte obtemperent **). Stupeat orbis, Archiepiscopos, qui Esse suum Pontificis indulto debent, quorum dignitas nulla est alia, quam romanæ Sedis Delegatio, qua cessante authoritate illam merito videas, optesque in umbram evanescere, Archiepiscopos hodie, ne dicam summo Christi Vicario, tantum Primati, sive Patriarchæ suo sese ex adverso opponere, & sub hoc quidem titulo, quasi jurisdictionis delegatæ Facultas juribus divinis, iisque illimitatis Ordinariorum repugnaret; quo titulo totam suæ existentiæ rationem una simul subruunt, ipsique evertunt. De ingratitudine erga suæ Dignitatis Authorem, Protectorem, & Conservatorem, ac Patriæ Principem mundus judicet. Non est volupe mihi ad subliminorem scopum aspicienti (foret autem facile) Palatino-Bavarici Electoris jura territorialia defendere Archiepiscoporum invasione temerata ***).

§. 3.

*) Notent sibi hoc Curialistæ archiepiscopales, qui in dubium vocare non erubescunt, an jus territoriale Ducum nostrorum, an illud Episcoporum antiquitate præcellat.

**) Greg. III Epist. 4.

***) Vide: Briefe eines Baiern zur Aufstellung eigener Landesbischöfe. Item: Meine

§. 3.

Amplius oportet S. Bonifacii apostolicam Legationem ad Galliæ, & inferioris Germaniæ Provincias persequi. Res Ecclesiarum in miserrimum statum delapsas ipse in suis ad Zachariam P. litteris ita describit *): „Franci, ut seniores dicunt, plusquam per tempus octoginta „annorum Synodum non fecerunt, nec Archiepiscopum **) habuerunt, „nec Ecclesiæ canonica jura alicubi fundabant, nec renovabant. Mo„do autem maxima ex parte per civitates episcopales Sedes traditæ „sunt Laicis cupidis ad possidendum, vel adulteratis Clericis, Scorta„toribus, & Publicanis seculariter ad perfruendum.“ Tantis malis, ut mederentur summi Pontifices, Gregorius II & III, Zacharias, & Stephanus III, apostolici viri Bonifacii Legatione per continuos triginta sex, & amplius annos usi sunt. Erat Bonifacius, non Gallus natione, nec Germanus, sed Anglus, primum nonnisi Monachus & Presbyter, tum quidem Episcopus, sed nulli Galliæ Sedi adscriptus, amplissima tamen jurisdictione præditus, ad Concilia Episcopos & Archiepiscopos vocabat, iisque præerat, & nemo Gallicanorum Præsulum sub eo prætextu, quod jura sua ordinaria, & divina violarentur, sese opponere audebat. Ne hodie quidem Curialistæ archiepiscopales aperta fronte illam germanici Apostoli Legationem audent impugnare; sed necessariam illis tunc morbis medicinam fuisse fatentur, dum longo tempore Concilia pro disciplinæ restauratione tam efficacia negligebantur, Canones sacri ab Ecclesiis non servabantur, Vicarius nomine summi Pontificis nullus aderat, qui fideliter Romam referret, aut negligentes, & prævaricantes corrigeret, Clerici dissolutis suis moribus populum fidelem non ædificabant, sed scandalizabant, Laicique avari vel sibi, vel suis filiis bona ecclesiastica arripiebant. En tam periculoso morbo salubrem illius temporis medicinam, scilicet pontificiam Legationem! Num hodie Germania simili forsitan morbo non laborat, non periclitatur?? Anne ægrorum est de medici, aut medicinæ necessitate judicare? An ad mittendum Bonifacium in Gallias summi Pontifices reformandorum Episcoporum consensum explorare, & exspectare debuerunt?

---

ne Gedanken über die sogenannte gründliche Entwicklung der Dispens- und Nuntiatur-Streitigkeiten. 1789.

*) Conc. Labb. Venet. Tom. 8. Col. 228.

**) Archiepiscopus seu Primas intelligitur, hoc est, apostolicæ Sedis Vicarius: nam Metropolitas etiam tunc Gallia habebat.

runt? an ut id fieret, vel a quodam Episcopo, aut Metropolita prætensum fuit? An romanus Pontifex Germaniæ Ecclesiis nunc injuriam infert, si primævo fundationis suæ jure erga illas utitur? Ad primas rerum origines, quo appellant, si nostros Metropolitas reducimus, nonne æquo jure cum ipsis contendimus?

§. 4.

Sed inquiunt post S. Bonifacii obitum Galliæ, Germaniæque Episcopi nullum amplius Vicariatum apostolicum admiserunt, quod ab exemplis Drogonis, & Ansegisi patet, quos etsi a Pontifice delegatos Vicarios Episcopi tamen agnoscere noluerunt. Libens hæc duo exempla noni seculi accipio, inde duo demonstraturus, *1mo* nihil caussam Archiepiscoporum hodiernam his exemplis adjuvari, *2do* plurimum vero aggravari. Primum quidem generale, certumque axioma est, *per mera facta nondum jus probari.* Hoc uno axiomate tota quanta apologia Archiepiscoporum in Memoriali Salisburgensi suscepta, & Imperii Principibus proposita *), uno veluti ictu prostrata jacet, nervisque destituta, quæ non est, nisi omnium adversus S. Sedem attentatorum collectio, & quorumlibet factorum semper hostilis, sæpe etiam dolosa, & falsa interpretatio, ab Authore Concipista non certe catholico profecta. Si subditorum resistentia jam potestate Superiorem exuat, væ Principibus! si impugnari jam idem sit, ac vinci, væ tibi sancta veritas! Hæc quidem in thesi, nunc vero in hypothesi.

§. 5.

Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus, qui plura arroganter, ac violenter, imo etiam crudeliter adversus Clericos, ipsosque Episcopos attentavit, illorum Dux & Caput fuit, qui Drogoni & Ansegiso restiterunt. Non mirum, quod ille sibi Primatem præferri indigne tulerit, qui sua dominandi non tantum ambitione, sed & tyrannide totius Galliæ Primatum sibi ipsi arrogare tentaverit. Si verum est, hunc Pontifici potestatem negasse delegandæ jurisdictionis; id negavit Hadriani Capitulis, aut si ita velis, Isidori decretalibus in Gallia, Germaniaque civitate jam donatis, quas ipse in famoso Opusculo ad Nepotem fassus est *venerabiliter suscipiendas.*

*) Pro Memoria des H. Erzbischofes von Salzburg an den Reichstag zu Regensburg. 1789.

das. Si ergo ille sua erga Papam inobedientia transgressor Regulæ extitit; Regula est, quam nos sequimur, non hominis prævaricatio. Non possum hic silentio tegere, quod Salisburgensis Memorialis ad Imperium Concipista prætermisso S. Bonifacio suam apologiam pro Archiepiscopis ab exemplo hujus Hincmari inceperit, qui specimen fuit *superbiæ*, *dolositatis*, *crudelitatis*, & *duritiæ Pharaonicæ:* non mea hæc sunt verba, sed Nicolai P. I. Istine sint Patroni, & exempla Archiepiscoporum? Bone Deus, libera nos ab hoc malo!

§. 6.

Attamen utut alias iniquus ille Archiepiscopus Hincmarus, in hac tamen utraque caussa Drogonis, & Ansegisi merito est excusandus: tunc enim non simpliciter de Legato jurisdictione prædito quoad quasdam caussas Pontifici reservatas agebatur, sed de juribus ordinariis ab Archiepiscopis ipso Pontificis indulto jam juste acquisitis. S. Bonifacius antea tribus Episcopis Rothomagensi, Rhemensi, & Senonensi dignitatem archiepiscopalem cum Pallio, hoc est, Apostolico, etsi magis restricto Vicariatu a Pontifice Zacharia impetraverat, quo facto illi immediate soli Pontifici, nullique amplius alteri Primati, seu Superiori Papæ Vicario subditi fuerant declarati: hinc institutio Drogonis & Ansegisi, utriusque tamquam ordinarii in Gallia & Germania Primatis merito subreptitia poterat videri, & Episcoporum renisum *N B. debita cum reverentia conjunctum* experiri. Si ordinaria lædi contingat Episcoporum jura; nemo negaverit iisdem licere, coram Pontifice sua proponere gravamina: neque alios umquam, nisi æquos & benevolos experti sunt Pontifices. Quid hæc vero caussa ad præsentem Archiepiscoporum controversiam? ubi nullius Ordinarii jus vel digito tangitur, tantum pro casibus sanctæ Sedi reservatis Facultates apostolico Nuntio concessæ sunt.

§. 7.

Non certe his exemplis adjuvatur, plurimum vero aggravatur inobedientium caussa. Drogo quidem Metensis Episcopus Pontificis Sergii II, & Imperatoris Lotharii potestate suffultus facile repagula sibi obsistentium perfringere potuisset, nisi ipse summa sua laude, quam vel Hincmarus non reticuit, pacem Ecclesiæ magis, quam suam cum populi scandalo victoriam adamasset, præstantissimo nostris Archiepiscopis exemplo. Neque etiam Patres Concilii Vernensis anno 844 ausi sunt dire-

cta

cta fronte summi Pontificis decreto sese opponere, sed potius discrimini subducere, & purgare se ipsos quæsierunt: *eoquod consensus esset exspectandus eorum, de quorum jure ageretur*, & quorum violentiam insinuarunt, *cui resistere nec vellent, nec valerent.* Ansegisus vero Senonensis decreto Joannis P. VIII Ecclesiis per Gallias & Garmanias apostolica vice Præpositus, cum ab Imperatore Carolo Calvo in Concilio Pontingovensi anno 876 proponeretur; equidem contradictores invenit, de subreptione Pontifici facta conquerentes, postea tamen singuli Archiepiscopi dixerunt, *se velle Pontificis decretis obedire, sicut sui Antecessores illius Antecessoribus obedierunt.* Exitus hujus litis adhucdum hodie ignoratur. — Quod autem in utraque hac caussa præcipuum est, nemine Episcoporum contradicente tam Drogo, quam Ansegisus in aula imperatoria *Apocrisiarii*, sive ut tunc vocabantur, *Archicapellani* amplissima jurisdictione sacra per singulas totius regni Diœceses præditi fuerunt. Hanc jurisdictionis amplitudinem in Archicapellanis aulicis, quorum locum hodierni Nuntii tenent, apud Petrum de Marca, testem sibi non invisum ad sui confusionem Februniani invenient *). Ita profecto pœniteat hosce Novatores ad veterem Ecclesiam gallicanam nos reduxisse!

§. 8.

Inde a nono seculo, & subsequentibus post Isidori Decretales præcipue Moguntinis fautoribus, uti ævo S. Bonifacii vicinis, ita ejusdem sui Apostoli spiritu adhuc plenis in Germania publicatas, jam & frequentiores Nuntiorum missiones evasisse res est, quam Novatores hodierni adeo non negant, ut ea potius suæ lamentationis, tantum non Jeremiacæ, sit materia. Scite tamen Doctor ipsis haud suspectus has retundit lamentationes inquiens **): „Cumque Seculo XI omnis pene Cle„rus plurium Provinciarum Simoniæ, atque concubinatus vitiis esset infe„ctus, contra quæ Episcopi nativam suam authoritatem exerere aut non po„terant, aut nolebant; huic malo medelam laturi Pontifices Legatos suos „in diversas Provincias destinarunt, amplissima instructos potestate, non so„lum in Cleri inferioris, sed ipsorum etiam Præsulum mores, vitamque in„quirendi, de modo, quo ad Episcopatum pervenerunt, cognoscendi, „eosdem excommunicandi, deponendi, & id genus alia decernendi, „quæ pro loci, temporumque circumstantiis necessaria judicarent.“

 Tum

*) De Concord. Tom. 2, Lib. 4, Cap. 7, §. 8.
**) De Legatis natis. Cap. 1, §. 10.

Tum idem Bambergensis Doctor in hanc rem testes vocat Baluzium, & Petrum de Marca, etsi alias romanis Pontificibus satis iniquos. Nempe morbo ingravescente opus est validiore medicamento, licet interdum acerbiore. Sunt autem apostolici Legati quoddam Medicorum genus: si ægri reclament, nihil id, nisi ægritudinem, forsitan eo periculosiorem indicat.

§. 9.

Itaque extra dubium posita veritas historica est, quam sanctissimus noster Pius VI in sua ad Archiepiscopum Coloniensem epistola die 20 Januarii 1787 testatur: „Aliæ pariter Legationes a S. Nicolao I, qui misit „Episcopum Arsenium in Gallias, & Germaniæ partes, & Donatum, Leo„nem, atque Marinum Constantinopolin; a Leone VII ad Episcopos „per Galliam, Bavariam, Allemanniam commorantes; a Paschali II ad „Provincias Bituricensem, Burdegalensem, Auscitanam, Turonensem, & „Britanniam, quas confirmavit Calixtus II; atque illa præsertim Legatio „animadverti debet Adriani IV ad Hillinum Trevirensem Archiepisco„pum, *ut per universum Theutonicum Regnum vices suas gereret, ibique Lega„tionis officio apostolicæ Sedis auctoritate fungeretur.* Ob quam Legationem „irritatus Arnoldus Moguntinus eidem postea acquievit, & *NB.* nomi„ne Pontificis Moguntiæ Hillinus cum magna gratulatione fuit introdu„ctus. (Ipsum Honthemium, seu Febronium in testem vocat Sanctissi„mus). Ac ita jus apostolicæ Sedis non interrupta Nuntiorum serie ad „hæc usque tempora illæsum servatum est.“ Scimus, quia verum est testimonium hoc Apostolici Papæ: falsum autem est, iterumque dico, falsum illud Coloniensis Memorialis ad Principes Imperii assertum §. 3: *Judicia Pontificiorum Nuntiorum notorie nulla inveniri possunt in historia ecclesiastica pristini & medii ævi* *).

§. 10.

Sed en fulgur e pelvi! ad odium sanctæ Sedi conflandum dispersa quævis colligunt facta ab inimicis, & gravamina hinc inde proposita propter Nuntiorum quorumdam non jurisdictionem sacram, sed in bona temporalia invasionem. Facta enim inimica jus non destruunt, neque usus propter abusum est tollendus. Fatemur & Nuntios fuisse homines: & nihil

*) Pro Memoria des H. Churfürsten, und Erzbischofes von Köln an den Reichstag zu Regensburg 1788.

hil humani alienum ab illis putandum eſt. Breviter iſthæc doctiſs. Zacharia expedit in Antifebronio vindicato *): „Horret animus ea recolens, „quæ de epiſcopalis auctoritatis abuſibus paſſim in eccleſiaſticis referun„tur annalibus. Quis niſi deſipiat, hinc licere ſibi exiſtimet Epiſcopos „a ſuis legitimis juribus deturbare?“ Speciali autem hoc loco caſtigatione indiget Salisburgenſis Memorialis Concipiſta, qui hoſtilia quælibet contra Unctum Domini undeunde corradens, nec pudenda ſuorum Patrum detegere erubuit, ut adeo memoriam refricaret Eberhardi II, quæ in maledictione eſt. Si facta ejusmodi probroſa quidquam efficerent, Superi! quanta poſſemus ad confuſionem Salisburgenſium ex annalibus producere! Quid vero ad annales recurſu in hujusmodi opus eſt?

§. II.

Germanicæ Eccleſiæ libertatis, quam hodie prætendunt, fundamentum eſt Baſileenſe Concilium, quatenus Principum Concordatis firmatum. Ego quidem ſuper. Coroll. 4, Art. 5 hujus aſſerti falſitatem jam PLENA IN LUCE oſtendi; attamen hic prætermitti non poteſt, quomodo Novatores etiam dato illis, quod volunt, adhuc propriis armis ſe ipſos conficiant. Memoriale Colonienſe §. 8 ita argumentatur: „Si in „decretis Concilii Baſileenſis *de cauſſis & appellationibus* clare ſtatuitur, ut „in prima inſtantia Epiſcopi, in ſecunda Archiepiſcopi, in tertia Natio„nales Judices ſententiam dicant; jam nullo modo Pontifex committere „poteſt, ut per ſuos Nuntios id fiat.“ Ponamus nunc verum eſſe ſuppoſitum, quod tamen verum non eſt, huic Baſileenſi Decreto vim pacti ineſſe; hoc ipſo ex pacto fœdifragos ſe probant Novatores. Pontificia enim Poteſtas Nuntios cum Facultatibus conſtituendi, ne hoc quidem Baſileenſi Decreto excluditur, imo ſatis aperte eo ipſo admittitur. *1mo* quidem hoc decretum unice ſpectat jurisdictionem *contentioſam:* ergo totus quantus, isque ampliſſimus campus jurisdictionis *arbitrariæ*, quatenus pro diverſis Eccleſiæ neceſſitatibus expedit, in libertate Pontificis manet, prout vi officii hanc jurisdictionem vel per ſe, vel per ſuos Legatos æſtimaverit exercendam. *2do* In hoc decreto, quo *contentioſa* Pontificis jurisdictio reſtringitur, expreſſe excipiuntur cauſſæ majores, quæ plures ſunt, uti quæſtiones fidei, translationes, depoſitiones, & ceſſiones Epiſcoporum, Coadjutorum conceſſiones, uniones, & diviſiones Epiſcopatuum, & canonizationes. *3tio* Pariter excipiuntur cauſſæ Monaſteriorum imme-

 diate

*) Part. 3, Differt. 6, Cap. 6.

diate Pontifici subjectorum. *4to* Præter eos, qui de jure ordinario judices sunt, expresse alii nominantur judices, qui tantum ex consuetudine præscripta, vel etiam privilegio cognitionem habeant. *5to* Denique falsum est, per Judices in Partibus præcise *Nationales* præscribi, dummodo sint tales, quibus aut de jure, aut ex consuetudine præscripta, aut privilegio aliqua jurisdictio competat. Hæc omnia ex ipsa Decreti littera tam clara sunt, ut vel Protestantici Doctores non diffiteantur e. g. D. Mohlius *).

§. 12.

Unde LUCE MERIDANA clarius est, contra hoc Basileense Decretum agere illos, qui omnem jurisdictionem pontificiis Nuntiis velint auferre. Quodsi hoc ipsum decretum vim pacti publici, aut legis fundamentalis in Imperio habeat; quid cogitandum de hodierno molimine Facultatem quamcumque a Pontifice delegatam Nuntiis apostolicis interdicendi? quid cogitandum de obligatione per Capitulationem cæsaream a. 1519 primum Carolo V imposita, inde semper continuata, a moderno Imperatore Josepho II jurejurando in se suscepta, *romanam Sedem, & pontificiam Sanctitatem* Art. 1, item *Concordata Principum*, quibus hodie prædictum Basieense decretum annumerant, verius autem Concordata Principum *Aschaffenburgensia*, in quibus delegandæ jurisdictionis facultas expresse Pontifici asseritur, Art. 16 *defendendi??*

§. 13.

Attingimus nunc ipsam sacrosanctam Synodum Tridentinam, omnium Catholicorum professione œcumenicam, Dei Spiritu gubernatam. Quidquid humani pulveris ecclesiasticæ disciplinæ hæc sancta Synodus invenit aspersum, studuit sane sapientissimis decretis detergere. Si quæ hodiernis diebus particularium Ecclesiarum faciem coinquinant labes, non eæ certo sunt aliæ, quam sanctorum in Tridentina Synodo statutorum prævaricationes. Experientiam testem invoco, an romana Mater, an filiæ præsertim germanicæ sacrorum Canonum sint observantiores? Nuntios autem pontificios quod spectat; quos pristina ætas in illis abusus tulerit, si æquo ac sincero sis animo, fatearis oportet, singulari cura in favorem Episcoporum emendatos, illorumque potestatem justis limitibus coarctatam fuisse, ut jam omnis conquerendi, vel murmurandi

*) Untersuchung der Frage: In wie ferne Streitigkeiten in der deutschen katholischen Kirche zur reichstäglichen Berathschlagung geeignet sind. 1788.

di materia videatur ablata. Sic *Sess.* 22 *de Reform. Cap.* 5 statuitur: „Ut „dispensationes quæcunque, & gratiæ pontificiæ non Nuntiis, sed Epi„scopis *NB. tanquam Delegatis apostolicis* committantur pro examine, „an preces sub - vel obreptitionis vitio non subjaceant. *Cap.* 7 ut Le„gati, & Nuntii apostolici tam in admittendis appellationibus, quam „in concedendis inhibitionibus formam, & tenorem sacrarum constitu„tionum servare teneantur. *Cap.* 8 ut Episcopi *tamquam Sedis apostolicæ* „*Delegati* jus habeant visitandi quæcumque pia loca, quorum cura ad „Laicos pertineat, solum Regibus exceptis, etiamsi illa exemtionis pri„vilegio munita sint. *Cap.* 10, ut Episcopi quoscumque Notarios etiam „apostolicos possint ad examen vocare, illisque non idoneis repertis, „aut in officio delinquentibus ejusdem officii usum perpetuo, aut ad „tempus prohibere."

§. 14.

Sess. 24 *de Reform. Cap.* 5 decernitur: „Ut caussæ criminum gra„viores contra Episcopos ab ipso tantum Pontifice cognoscantur, &, „si necessario extra romanam Curiam sint committendæ, nulli Nuntio, „ac nemini prorsus committantur, nisi Metropolitanis, aut Episcopis „a Papa eligendis. *Cap.* 20, ut caussæ omnes ecclesiasticæ, tantum „quibusdam specialiter exceptis, in prima instantia coram Ordinariis lo„corum dumtaxat cognoscantur, neque appellationes ab eisdem inter„positæ per Superiores quoscumque recipiantur, nisi a definitiva sen„tentia, vel definitivæ vim habente. *Item* ut Legati etiam a Latere, „aut alii quarumcumque facultatum vigore non solum Episcopos in præ„dictis caussis impedire, aut aliquomodo eorum jurisdictionem iis præri„pere, aut turbare non præsumant, sed nec etiam contra Clericos, „aliasve personas ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisito, eoque „negligente procedant: alias eorum processus, ordinationesve nullius „momenti sint." En, pacifice Lector! quam salubria ad levandum re„media SS. Patres Tridentini ordinaverint, ut viam renovandis grava„minibus præcluderent! An vero romana Sedes tam salubres Concilii ordinationes observat? Mendax fores, si negares. An salubria Tridentini ipsiusque Basileensis statuta æque fideliter in germanicis Archiepiscopatibus observantur?? Dic Sodes! Quænam ergo Metropolitanis gravandi materia, nisi si ipsa gravis sit erga Pontificem, & Ecclesiam subjectio, ac obedientia?

§. 15.

§. 15.

At enimvero eadem ſacroſancta Synodus Tridentina quam benevolam ſeſe Epiſcopis præſtitit, tam & juſtam ſe probavit in cuſtodiendis apoſtolici Primatus divinis juribus, ut Nuntiaturas cum Facultatibus junctas, etiam perpetuas adeo non reprobarit, ut expreſſe etiam aſſeruerit. *Ita Seſs.* 22 *de Reform. Cap.* 2 ſtatuitur: „Ut de Epiſcopi noviter electi qualitatibus inſtructio Papæ facienda a Sedis apoſtolicæ Legatis, & Nuntiis apoſtolicis Provinciarum fieri poſſit. *Cap.* 7 jus appellationes admittendi, dummodo ſecundum formam ſacrorum Canonum Legatis, & Nuntiis apoſtolicis expreſſe vindicatur. *Seſs.* 24 *de Reform. Cap.* 20 pariter Legati, aut Nuntii cum Facultatibus agnoſcuntur, tantum ut in ordinariis cauſſis Epiſcopos non impediant; attamen „Epiſcopo prius requiſito, & negligente ſecundum Facultates ſuas procedant.“ Hæc igitur jura ſunt, hæ leges ſanctæ noſtræ romano-catholicæ Eccleſiæ, in Patria noſtra jam receptæ, & ſeculorum poſſeſſione tranquilla roboratæ. Siqui nolint his legibus teneri, corporis noſtri, ſeu Societatis noſtræ legibus noverint ſe non teneri invitos. Qui nolint nobiscum eſſe, exeant ex nobis: *Numquid & vos vultis abire?* Joann. 6.

ARTICULUS VI.

De Nuntiaturis in Germania, inde a Reformationis ævo usque ad hodiernum.

§. 1.

Clamoroſa noſtris diebus lamentatio eſt, poſt Tridentinum Concilium nova in partibus Germaniæ, antehac incognita romanarum Nuntiaturarum tribunalia fuiſſe introducta. Profecto noſtri Novatores ſibi non conſtant: alii ſicut univerſim omne, quod dicunt, malum, ſic in ſpecie Nunciaturas Iſidoro Peccatori imputant, alii contra illum ab hoc peccato purgant, magis iſti Tridentino infenſi, quod non uno loco Nuntiaturis, iisque ſtabilitis, firmum præſtat præſidium. Novatores hodiernos Tridentino infenſos putas tu Catholicos? — Sed ut clamoribus illorum aures præbeamus; tolle vanam de Nomine altercationem, & ſubito litis materiam, ceu diſcordiæ pomum videaris tibi ſuſtuliſſe. Si enim rem ſpectes, in illo gravamine contra hodiernas Nuntiaturas duo falſa manifeſte deprehendes. Primum eſt Nuntiaturas Germaniæ rem novam eſſe: nos enim

Art.

Art. 3, 4, & 5 jam demonſtratum vidimus conſtitutos a Pontificc Vicarios, aut miſſos ejusdem Legatos in Aulis magnorum Principum reſidentes non novam rem, ſed vetuſtiſſimam eſſe. Quid diſcordia dignum eſt, ſi Nuntios nunc vocemus, quos antiquitas ſeu *Vicarios*, ſeu *Archicapellanos* nominavit? Alterum non minus falſum eſt, tribunalia Romanorum Patriæ noſtræ ante Tridentinam Synodum incognita fuiſſe. Ex quo chriſtianam ſe profitetur Germania, nullo umquam tempore romana tribunalia eidem ignota fuerunt, ſed illa ſemper in Imperio agnita, probataque, quod præc. Coroll. 4 demonſtravi. En teſtem, contra quem excipere nec poteris, nec audebis. Is eſt Protoparens moderni glorioſiſſime regnantis Imperantis Rudolphus Habsburgicus, qui anno 1275 romano Pontifici ſuæ jurisdictionis protectionem his emphaticis verbis adpromiſit: „Appellationes in negotiis, & cauſſis eccleſiaſticis ad apoſtolicam Sedem libere fiant, earumque perſecutionem, ſiue proceſſum nullus impedire præſumat" *). Romanæ ergo Sedis tribunal Germaniæ non ignota res, ſed Imperii uſu, pactis, & legibus firmiſſime fundata eſt. Quid criminis, ſi romanus Pontifex pro avertenda longi itineris moleſtia ſuum tribunal in partibus Germaniæ, quod Baſileenſibus in voto erat, delegat Miſſo apoſtolico, antea ſibi jam bene cognito, ſatisque probato? cujus in jure publico peritiam ſi examinaveris, illa Archi- vel Epiſcoporum inferiorem haud certe invenies. Accedit hos Natione extraneos judices in cauſſis appellationum eo aptiores eſſe, quo e partium ſtudio puriores. Hinc experientia teſte a Theutonicis noſtris plerumque major in hisce fiducia ponebatur. Vin, ut de Curialiſtis Nuntiorum, vel Ordinariorum quid addam??

§. 2.

Equidem inde a S. Bonifacio ſubſequentibus ſeculis plerumque Archiepiſcopi, tamquam Sedis apoſtolicæ Legati pontificium tribunal quaſi ſuæ Sedi affixum tenebant, hinc glorioſum ſibi titulum *Legati nati* aſſumentes; at hoc ipſum antiquam Pontificis authoritatem probat, & ſuorum in Germania Legatorum jurisdictionem. Tribunal naturam ſuam non exuit, etſi pro diverſa temporum ratione formam mutarit. Bonifacius in Gallia pontificio Nomine judex fuit, licet nullius Sedis eſſet Epiſcopus. Cum poſtea Legati, *Natos* intellige, ab officio ſuo deſciſcerent,

*) Lunig Cod. Ital. dipl. Tom. 2, p. 730.

ſcerent, non Legationis tantum, ſed & propriæ paſtoralis curæ; neceſſitas fecit, ut ſummus omnium Paſtor alios delegaret Operarios, qui ipſos Ordinarios ad officium reducerent, eorumque negligentiam ſupplerent. Ea, quod nemo ignorat, tunc Eccleſiæ neceſſitas erat, dum grave vulnus Reformationis noſtram Germaniam afflixit. Generali illa corruptione morum, ac hæreſi jam graſſante nihil movebantur Archi- & Epiſcopi, ut animum nervosque adplicarent ad malo huic remedendum; ſed erant niſi ipſi morbo infecti, certe profundo ſopore ſubmerſi, id quod Bavarici Legati ab experientia teſtes Romæ a. 1521 profitebantur: „Quod locorum Ordinarii negotium hujusmodi non, „prout eſt arduum & grande, ad honorem Dei — ſuſcipiunt, & tra„ctant, quin imo circa illud torpentes, & circa correctionem criminum „perſonarum eccleſiaſticarum ſcandalum inducentium negligentes exi„ſtunt, & procul dubio eorum opera potius auxilio, quam impedi„mento eidem hæreſi forſan exiſtat" *). Nonne neceſſe erat ægris Medicos, hoc eſt, apoſtolicos ſubmitti Legatos? Ita Legationum uſus antiquiſſimus pro ratione temporis eam, quam hodiedum habet, formam Nuntiaturarum induit. Quid in hac origine Nuntiorum diſpliceat, niſi malum ægritudinis, quod neceſſarios fecit, atque etiamnum facit Medicos?

§. 3.

Tres præcipue pro Germania Nuntiaturæ ſunt, quarum ſingulæ a ſua origine indagari vel maxime merentur. Prima eſt a. 1564 Græcii in Styria per pietatem Domus auſtriacæ inſtituta. Vix enim priori anno finita Tridentina Synodo, ut ejusdem ſanctas conſtitutiones ad mores Cleri, populique reformandos, & peſtem hæreſis ſuffocandam, in terris ſuis vigere faceret pius Archidux Carolus, Ferdinandi I filius, mox regiminis ſui initio apoſtolicum Nuntium Joannem Delfinum advocavit. Princeps iſte Styriæ Dux ſua *territoriali* poteſtate uſus pro ſuorum ſubditorum religione conſervanda id fecerat, quin vel Imperatoris, vel Imperii conſenſum antea ſibi implorandum cogitaret: & inſpiciente imperio Nuntii numero undecim tranquille Græcii ultra ſeculi dimidium reſidebant, ſuamque a Papa delegatam jurisdictionem exercebant, donec a. 1621 Viennam Auſtriæ Nuntiatura transferretur, quæ magna cum jurisdictionis amplitudine, & ſingulariter in Bavaricas terras exten-

*) Apud Oefele Tom. 2, p. 275.

extensione usque ad novissimos annos substitit nemine Archi- vel Episcoporum, aut Imperii Principum contradicente. Nequidem Memoriale Salisbugense hujus Viennensis Nuntiaturæ tranquillam agnitionem audet impugnare, sed *toleratam* vocat, quam nos vidimus in terras Austriæ *advocatam*, & precibus a Pontifice impetratam. Quænam catholica auris ferat vocem summi Pastoris ex ore sui Legati resonantem *tolerari*, prout mala nobis odiosa tolerantur? non ergo benevole, ac cum obediendi promtitudine excipi? Oves sui Pastoris vocem *libenter* audiunt, non tolerant: pro dolor! vox luporum hodie *toleranda* est.

§. 4.

Tantum pro insigni suæ Sedis privilegio Archiepiscopi Salisburgenses reputabant, quod ab sua semel lata sententia non ad Nuntiaturam amplius, sed immediate ad ipsam apostolicam Sedem vi consuetudinis appellari deberet. Id, quidquid est privilegii, vel exemtionis a judicio, Archiepiscopus sibi tamquam apostolico Legato *Nato* hactenus vindicavit: privilegium vero, aut exemtio communem legem in contrarium supponit, prout axioma est: *Exceptio firmat regulam.* Habemus fatentem Zalweinium *): „Passim in Germania dari appellationes ad „Nuntios apostolicos, hinc inde in diversis locis residentes scimus. „Verum in hanc usque diem a Sede archiepiscopali nulla fuit concessa „appellatio ad Nuntiaturam, sed omnes appellationes recta via ad Pon„tifices sunt dirigendæ. Atque hoc jure utitur Ecclesia Salisburgensis „saltem ex possessione, & consuetudine immemoriali, numquam inter„rupta, & in hanc usque diem continuata."

§. 5.

Quod illa Græzii Nuntiatura ab Episcopis Bavariæ, ipsoque Salisburgensi tranquille agnita fuerit, documentum summe memorabile exhibent Bavarici Ducis Guilielmi cum Ordinariis inita a. 1583 Concordata, quibus nomine Pontificis Gregorii XIII præerat Felicianus S. Agathæ Episcopus, per superiores Germaniæ partes Sedis apostolicæ Nuntius cum potestate Legati a Latere destinatus, præsente in propria persona Georgio a Kuenburg, Coadjutore Salisburgensi, aliisque ejusdem Archiepiscopi Suffraganeis. Hoc documentum Hansizius refert, quod sane obmutescere, sed & erubescere faciet Salisburgenses **). Quid,

 quod

*) Tom. 4, Quæst. 4, Cap. 2, §. 7. **) German. sacr. Tom. 2, p. 639.

quod tanta amicitia inter laudatum Coadjutorem, & apostolicum Nuntium intercesserit, ut iste in ipsa Metropoli Salisburgensi suæ jurisdictionis *contentiosæ* exercitium peregerit in caussa Monachorum S. Petri de Patribus Franciscanis in locum Sanctimonialium introducendis *).

§. 6.

Vana sunt & inania, quæ in Memoriali Salisburgico opponuntur: omnia enim, & singula illarum oppositionum exempla a scopo divagantur, cum tantum probent Archiepiscopum, ejusque Suffraganeos contra Nuntiorum excessus vigilasse, ne in ipsorum jura ordinaria involarent, aut privilegia læderent; neutiquam vero illarum Facultatum, quæ soli Pontifici reservatæ sunt, delegationem impugnasse. E contrario improvidus Concipista se ipsum quasi data opera confutat exemplo Joannis Jacobi Archiepiscopi, qui suo in Styria Archipresbytero tantum in mandatis dedit, ut visitationi in Clericorum mores a Nuntio instituendæ præsens assistat, & siquid in præjudicium suæ Dignitatis Metropoliticæ fieri observarit, cum modestia desuper Nuntium commonefaciat. Ipsam ergo visitationem, quæ insignis est Facultatis actus, admisit Archiepiscopus, nec juri suo contrariam judicavit: hoc unicum est, quod volumus; excessus seu abusus cum Ordinariorum præjudicio neque Sanctissimus Papa Pius VI permittit, neque nos defendimus. Ultimo loco ut a Memoriali Salisburgico me breviter expediam; monitum velim Concipistam, quomodo fidem suam catholicam probet, qui pag. 34 scribens: *quod Imperator Nuntio omnem a Pontifice delegatam jurisdictionem abstulerit*, aperte doctrinam tuetur jam ab Ecclesia inter hæreticas Protestantium damnatam, *Principibus jurisdictionem ecclesiasticam competere.* Nisi fidem suam probaverit ille Curialista; inter Catholicos, & fidei fratres eumdem numerare non possumus.

§. 7.

Altera Nuntiatura est illa Helvetiæ, quæ natales suos S. Carolo Borromæo debet: quam sancta origo! eam Fleurii Continuator ita describit**): „Cum gravissimis ex caussis (S. Episcopus) Mediolanum reverti „cogeretur; summum Pontificem impense rogabat, ut pro reliquis Diœ„cesibus visitatores apostolicos nominare velit: insuper eoquod idem hic „Sanctus Religionem catholicam apud Helvetios restaurari ardentissim-ē „votis desideraret, hinc summis precibus eumdem Papam obsecrabat, ut „ad

*) Ibid. p. 644. **) Hist. eccles. Tom. 49, p. 562 — 564.

„ad hasce regiones etiam Nuntium Apoſtolicum decerneret, ſingulari „munitum Facultate. — Igitur Gregorius XIII ad S. Præſulis preces hanc „curam demandabat Joanni Franciſco Bonhomini, Novarenſi Epiſcopo „&c. Porro ab illo temporis articulo ſummus Pontifex ſemper Helvetios „Nuntii apoſtolici præſentia honorabat." Ita vel hujus Hiſtorici judicio Nuntii apoſtolici præſentia in quadam regione pro ſingulari favore & gratia romani Pontificis habebatur: hinc in Patribus noſtris ſumma erat erga apoſtolicum Legatum reverentia, qualis in Helvetiis etiamnum eſt. De S. autem Carolo Borromæo, qui hujus Nuntiaturæ Auctor merito dicendus eſt, velim, noſtræ Germaniæ Archiepiſcopi nos edoceant, an ſanctus ille Mediolanenſis Archiepiſcopus jura divinitus cum Epiſcopatu conjuncta intellexerit, atque obſervarit, an vero ſecus? *Baptiſmus Joannis ex Deo fuit, an ex hominibus?*

§. 8.

Cum poſtea Sixtus V pro Helvetiæ catholicis Statibus Nuntium delegaſſet Joannem Sanctorium, Tricaricenſem Epiſcopum; is indictis Ordinum Comitiis, ut funeſtum Religionis ſtatum in hisce terris curaret, perpetuum fœdus inter Sedem apoſtolicam, & Helvetios pangere nitebatur, prout in Fleurii hiſtoria legitur *), „tam proſpero conatus ſui ſucceſſu, ut Helvetii ſummam, quam poterant, ſubmiſſionem polliciti in „ſacræ Sedis, fideique obſequium ſemetipſos, ſua bona, vitamque devo„verent, ac coram altari in genua provoluti, & in ipſa Evangelii verba „jurantes ſponderent, quod filialem hanc ſervitutem, cui ſponte ſe man„ciparent, fide nunquam violanda profiteri vellent.„ Ita latina hujus loci verſio, in qua, niſi phariſaica interpretatio accedat, non eſt, niſi ardens, ſed ſana tamen fidei ſuæ devotio ad filialem ſui erga ſanctam Sedem ſubjectionem: aliter tamen a quibusdam gallici idiomatis textus originarius producitur, ubi acris cenſura in Helvetios fertur, *quaſi ad exceſſum uſque, ac ſervilem quamdam ſpeciem mancipii ſe ſubjeciſſent.* Quid inde, ſi Fleurii Continuator anonymus tam mordacem criſin adverſus Helvetios tulerit? Notum eſt, illum ſcriptorem longe inferiore loco ſtare, quam Fleurium, qui ipſe non raro, præcipue *in Diſſertationibus*, vel præjudicio, vel odio adverſus ſanctam Sedem abreptus hiſtoricam veritatem læſerat.

 §. 9.

(* Ad a. 1586. §. 72.

§. 9.

Non abs re fore judico brevem digressionem nostris temporibus opportunam: in illum Fleurianæ historiæ Continuatorem doctiss. P. Alexander Carmelita Augustanus, qui eidem operi ultimam manum imposuit, hanc memoratu dignissimam fert censuram *): „Id omnino certum est, plura in Continuatore reperiri, quæ sane censoria virga perstringi merentur: hic enim Author vituperanda æmulatione Fleurium, „cujus historiam continuare voluit, imitari, & assequi studiosus, pariter „obvia quævis, dummodo summis Pontificibus, aliisque Præsulibus, & „Monachis invidiam accersere possent, sine veritatis criterio, absque „selectu ac debita moderatione corradebat, suæque historiæ intrudere „non erubescebat: quapropter haud paucos, eosque eruditos Censores „in suum sibi Caput accersebat, quos inter Plur. Rev. atque eximius „Dom. Stevart Theologiæ Licentiatus, Canonicus, atque Ecclesiæ Metropolitanæ Mechliniensis Decanus, nec non librorum Censor de hac „continuatione sequens fert judicium: *Continuator in suis libris plures „alias propositiones falsas, malignas, & reprehensione dignas exponit, adeo, „ut si omnes referre oporteret, integro volumine necesse foret.* Præcipue idem „Censor præter alia Continuatori objicit, quod maximam illorum gestorum, quæ allegat, partem tam ex Authoribus schismaticis & hæreticis, quam ex aliis hauserit, quorum libri a sacra Sede severe sunt „prohibiti, quales sunt Syuropulus, Orthuinus, Gratius, Clemangius, „Goldast, Cauc, Vanderhart, Lenfant, Limbourg, Niem, Panormitanus, Platina, Dupin, Leti &c. Eumdem quoque sugillat, eoquod „celebres illos quatuor Cleri gallicani Articulos, a. 1682 fabricatos, atque a Ludovico XIV revocatos amplis elogiis celebret, *quamvis hi in „perpetuam ignominiam, dedecus, atque Ecclesiæ gallicanæ confusionem cedant.* „Denique præter plura alia, quæ idem Censor in præfato historiæ Fleurianæ Continuatore carpit, merito observat, quod de pluribus summis Pontificibus, alias tam virtutum merito, quam Sanctitatis laude „celeberrimis indignum in modum differat, ac præ ceteris Innocentium VIII a Scriptorum potissimis dilaudatum atrocibus calumniis obruat, adeo ut credi valeat, *quod Continuator Philippi Mornay, & Jurieu, qui ceteris magis furiosi Pontificum hostes, nec non impudentissimi suo „ævo calumniatores erant, libros transscribere voluerit*" **). Inde Authores cogno-

*) Tom. 51, pag. 605. **) Si hæc de Fleurii Continuatore; qualis censura in Viennensem Schmidtium ferenda? *si hoc in viridi, quid in arido?*

cognoscere discas, ex quibus, ceu fontibus hausta est scientia, quam plerique nostro ævo inflatis buccis deprædicant.

§. 10.

Tertia Nuntiatura est Coloniensis, eaque Metropolitanis inferioris Germaniæ durissimus lapis offensionis. Hujus origo ex propudioso facto Archiepiscopi Gebhardi de Truchses repetenda est, qui cæca libidine æstuans non solum ipse ab Ecclesia defecit, sed & malis artibus suos subditos ad deficiendum pellicere conabatur. Remedium salutis Colonienses Catholici viva gratulatione adhucdum Nuntiaturæ apostolicæ in acceptis referunt. Auscultemus Sanctissimum Papam nostrum, Pium VI, qui a. 1775 Nuntium Bellisomum Coloniam delegans, publico sermone ita rei pudendæ historiam narravit: „Originem hujus„ce ad tractum Rheni Legationis non possumus sine acerbissimo animi „sensu mente repetere, quia repetenda ab iniquissimo scelere Gebhar„di Truchses, Archiepiscopi Coloniensis, quem sacrilego connubio „junctum cum sanctimoniali Agnete Mansfeld Gregorius XIII, Antecef„sor noster pontificio suo decreto exauthoravit, dirisque devovit. „Atque hæc caussa fuit, cur non ut antea, extraordinarius Nun„tius solum pro re nata, ac temporum necessitate ad eas Regiones le„garetur, — sed ab eo tempore decerneretur, ut in iis regionibus or„dinarius Nuntius constituto sibi ibidem domicilio resideret, qui sua „præsentia aut mala præcaveret, aut certe nulla interposita mora re„pararet. Primus, qui hunc in modum ablegaretur, fuit Joannes Fran„ciscus Bonhomo, Episcopus Vercellensis" Hæc itaque institutio Nuntiaturæ jam ab origine sua ordinariis Nuntiorum Facultatibus præditæ, quod ipse modernus Coloniensis Archiepiscopus in sua Instructione quadragesimali a. 1787 fatetur, ex eo tempore, quo Nuntius apostolicus propter apostasiam Gebhardi missus est, dispensationes pontificias ab illo petitas, & impetratas fuisse.

§. 11.

Quam ob rem detecta jam fere tota ars est Memorialis *Bonnensis* *) Imperii Principibus oblati, quod originem Nuntiorum a tertio primum Nuntio Coriolano incipit, quasi tantum extraordinarius is Nuntius

*) Bonnense illud Memoriale voco, quia neque *Coloniensis* Diœcesis, neque civitatis est, sed tantum aulæ electoralis.

tius fuiſſet, ſeptemdecim annorum Coadjutori Ferdinando Bavarico adjunctus, & non ſine conſenſu Electoris Erneſti, ac Capituli a. 1595 unice pro illis circumſtantiis admiſſus. Singula hæc falſa ſunt. Nam 1*mo* Nuntius Bonhomo jam a. 1584 cum ordinariis facultatibus a Gregorio XIII fuit miſſus non tantum pro unico, ac tranſeunte caſu, ſed pro generali negotio orthodoxæ fidei partim reſtituendæ, partim conſervandæ, nec ſolum ad Eccleſiam Colonienſem, ſed ut Legationis decretum habet *), ad Moguntinenſem, Trevirenſem, Baſileenſem, Argentinenſem, Baderbornenſem, Leodienſem, Luxenburgenſem, ceteraſque inferioris Germaniæ, Belgarum, & Duci Clevenſi, & Juliacenſi ſubjectas Provincias. Tantum reparandæ religionis negotium non certe unius, alteriusve anni, ſed experientia teſte, ne unius quidem ſeculi, & alterius opus fuerat. 2*do* Romanus Pontifex ad Nuntiaturæ hujus inſtitutionem nec Colonienſis, nec alterius cujuſcumque Archi- vel Epiſcopi conſenſum petiit, aut exſpectavit, ſed officii ſui curam exercens poteſtate ſibi a Deo tradita apoſtolicum Legatum pro fide reparanda in has partes Germaniæ miſit. Id de ipſa intellige ſpiritualis jurisdictionis delegatione; aliter tamen dicendum de reſidentia corporali, ſeu de loco, ubi ſtabilem Sedem erigere Nuntius deberet: hanc Pontifices numquam ſine amicabili compoſitione cum territorii Domino transacta ſuis Nuntiis aſſignarunt. 3*tio* Coriolanus non ſolum tamquam extraordinarius Legatus juveni adhuc Ferdinando fuit adjunctus, ſed in locum Anteceſſorum ſuorum ſurrogatus, & æque, ac illi opportunis Facultatibus ſtabiliter inſtructus, *NB.* quibuscum tamen ſalva ſubſiſtere credebatur ordinaria Epiſcoporum jurisdictio. Tam longe illa tempora a falſa noſtrorum aberant perſuaſione, Legationem cum Facultatibus jam ſua natura juribus Ordinariorum præjudicare!

§. 12.

Videamus nunc, qua libertate, & tranquillitate apoſtolici hi Nuntii tam intra, quam extra Colonienſem Provinciam ſuum miniſterium executi fuerint. Bonhomo *vitæ ſanctimonia clarus, & rara eruditione, nulliſque muneribus corrumpendus* Leodii Synodum indixit, Tridentinum Concilium publicavit, reformando Clero operam dedit, & utilia fecit ſtatuta. Glorioſum hoc de eo teſtimonium dant Leodienſis Synodi acta **): „Synodus Leodienſis an. Chriſti 1585 Sixti V. P. M. 1mo, „Ro-

*) Apud Harzheim Conc. germ. Tom. 8. **) Conc. germ. t. c. p. 498.

„Rodulphi Imperatoris 9no, ſub Erneſto, Duce Bavarico, Archiepi-„ſcopo Colonienſi, Epiſcopo Leodienſi &c. Præſidente Joanne Franci-„ſco Bonhomio, Epiſcopo, & Comite Vercellenſi.“

§. 13.

Bonhomini alter Nuntius ſucceſſit Octavius Frangipani, qui longo tempore Coloniæ reſedit, & ampliſſimam jurisdictionem exercuit, antequam Princeps Bavaricus Ferdinandus in Coadjutorem Archiepiſcopi eligeretur. Is plura decreta concepit in Synodo publicanda, ſed ante avocatus a. 1596 illa typis commendavit, atque noviter electo Coadjutori dedicavit. Quam ampla jurisdictione ſub Archiepiſcopo Erneſto ſit gaviſus, ipſe in *Epiſtola dedicatoria* declarat his verbis: „Ad „inveterata igitur quævis mala perrumpenda, & eradicanda, omnem-„que nequitiam ex hominum pectoribus profligandam, nihil ex mune-„re meo duxi eſſe valentius, quam ex majorum Inſtituto, ac ſacroſan-„cti Concilii Tridentini decreto, & SS. D. N. Clementis optima volun-„tate Eccleſiam juvandi cogere Cleri Cœtum, in aſſiduum uſum revo-„care Synodos, inſpicere omnium, & maxime hominum eccleſiaſtico-„rum mores, diſciplinam revocare neglectam, lapſam & jacentem eri-„gere, adſtringere ſolutam, ornatum atque decorem domus Dei tueri, „omnique ſpe, ſtudio, atque labore adniti, ut quæ ſapienter, ſancte, „& utiliter Canonum, Conciliorumque decretis, ac Patrum ſtatutis, „& definitionibus ſancita, præſcripta, & mandata ſunt, non tam ora-„tione, aut librorum foliis comprehendantur, quam acri, efficaci, & „perenni rerum gerendarum ſtudio vere appareant, & aſſiduo opere „exhibeantur. Quæ mihi, cum in civitate Colonienſi degebam, non „in votis dumtaxat erant, ac intimo, ſummoque cordis deſiderio, ſed „quoque in deſtinata actione, definitoque conſilio, ipſoque operis pro-„cinctu.“

§. 14.

Nuntio Frangipani ſuffectus eſt primum Coriolanus, huic vivente adhuc Erneſto Attilius Amalteus Athenarum Archiepiſcopus, Amalteo Antonius Albergati, atque huic a. 1624 Aloyſius Caraſa, ſinguli ordinariis Nuntiorum Facultatibus inſtructi. Hodiedum celeberrimus eſt Caraſa, qui Legationis ſuæ decennalis acta Leodii a. 1634 typis publicavit, ex quibus pro variis Diœceſibus excerpta quædam ſunt memoratu

 digniſſi-

dignissima: & quidem *pro Wirzeburgensi:* „Cum oborta fuisset contro-„versia inter Herbipolensem Episcopum, & Fuldensem Antistitem oc-„casione jurisdictionis, quam illle usurpabat in S. Sixti præposituram, „utpote sitam intra limites propriæ Diœceseos, etsi membrum erat „Abbatiæ Fuldensis, & exemta ideo censebatur ab ordinaria Episcopi „potestate; dedi ad eos ambos finitimos Principes amicas epistolas, & „sum hortatus, ut animo essent mutuo, controversiamque dirimerent; „cum vero nihilominus eam ipsi non sedarent, intercessi authoritate. „Voluit tunc Herbipolensis Episcopus Legationis meæ forum declina-„re, quasi ad tribunal Nuntii Viennensis Episcopatus ejus, velut pars „superioris Germaniæ pertineret; sed ego per epistolas officiosas, & ef-„ficaces ostendi, Episcopos quosque suffraganeos ad proprii Metropoli-„tani Legationem spectare, nisi peculiariter litteris pontificiis ab ea eximan-„tur: proinde ipsius Episcopatum spectare ad Nuntium Rheni, ad quem „spectat Moguntinus Archiepiscopus, ejus Metropolitanus. Sed & ad-„jeci processum electi Episcopi Herbipolensis a solo Nuntio Rheni for-„mari consuevisse; hoc autem esse munus proprii Nuntii, indicari in „Diplomate Gregorii XIV. Quocirca agnovit ille ita esse, finem con-„troversiæ imposuit, & de eo sponte ad me retulit per litteras sane be-„nevolas. Sæpe etiam, ut dispensationes in gradibus impedientibus „matrimonia impetrarem Romæ, perrogavit, & aliquanto post unum „e Consiliariis suis caussa officiorum pariter, & negotiorum ad me Leo-„dium venire jussit.“

§. 15.

Pro Coloniensi Archidiœcesi. „Dispensaverat frequentissime Colo-„loniensis Archiepiscopus, seu generalis ejus Vicarius, tum ut sacri or-„dines, si qui eis inaugurari citius deberent, extra consueta tempora „conferrentur, tum ut inirentur matrimonia inter consanguineos, & „affines tertio & quarto gradu consanguinitatis, vel affinitatis. Suberat „vero ei persuasio, id ex veteri seu consuetudine, seu prærogativa li-„cere: quod cum ego tamen adversari sacris Canonibus non ignora-„rem, ad summum Pontificem de ea re censui referendum esse. Tum „vero reperti Romæ sunt Codices indulti aliquoties concessi ad quin-„quennium, vel ab ineunte Pontificatu Pauli V faustæ recordationis. „Quo tempore Vicarius alter Episcopatus Leodiensis ferme exauthora-„tus est, quoniam perinde authoritate propria circa matrimonia dispen-

„save-

„ſaverat, nec deinde indultum illud poſtremis annis fuerat renovatum. „Ex quo conſtabat, male fuiſſe initiatos iisdem Ordinibus, & male nu„pſiſſe, quotquot utriusque impedimenti gratiam obtinuerant, & debe„re eos omnes ceſſare ab Ordinum exercitio, ceſſare a matrimonii uſu, „& conſcientiæ propriæ ſimul, atque honori liberorum conſulere. Co„loniæ ideo ſublatus eſt ejusmodi pravus poteſtatis uſus, & tum cœpi „perinde urgere Leodii, ne Vicarius Epiſcopi agnatis, qui continge„rent ſe antedictis ſanguinitatis, vel affinitatis gradibus, matrimonii ve„niam daret; ſiquidem & ipſe facultatis ejus indultum ab apoſtolica Se„de aliquoties habuerat, quod erat argumentum poteſtatis delegatæ, „omnemque præſcriptionis locum ei adimebat. Hinc vero factum eſt, „ut Colonienſis Elector eam utramque poteſtatem ſupplex a ſummo „Pontifice petierit, & ad ſeptennium impetraverit pro Archidiœceſi „Colonienſi, pariter & pro Diœceſi Leodienſi."

§. 16.

Pro Moguntina Archidiœceſi: „Joannes Swicardus Archiepiſcopus „Elector Moguntinus, & S. R. I. in Germania Archicancellarius ſenio „& meritis plenus diem vitæ poſtremum obierat; & contuleram ideo me „Moguntiam ad Succeſſoris electionem, habueramque obvium extra Mo„guntiæ urbem cum aliquot rhedis magnum Decanum, & alios Canoni„cos. Sed quia dilata electio in longiorem diem fuerat, ut ii, qui ab„erant Canonici, poſſent redire, atque intereſſe Comitiis, Aſchaffen„burgi palatium inviſere interea temporis potui: itaque Moguntia digre„diens transmiſſo Rheno Seligenſtadium veni. — Cum inſtarent Comitia, „& triduo poſt eſſent habenda; ſub Conopæo ſedens in conſeſſu Cano„nicorum ego parænefin habui, & fuit ea omnium veneratio, ut dicen„tem audierint aperto capite, nec tametſi rogati ſæpius tegere voluerint. „In qua ſignificatione obſequii manſerunt, dum eorum nomine magnus „Decanus gratias ageret, ac faceret ſpem electionis optimæ. — Adfuit „itaque dies electionis, & dum Canonici in Comitio erant, ego ac duo „Cæſarei Oratores in Odæi ſubſelliis ornatis periſtromate ſedimus, donec „magnus Decanus ex conclavi egreſſus privatim nobis, ac dein e ſupe„riori loco ſemel latine, iterum germanice populo nuntiavit, electum „via Spiritus S. Archiepiſcopum Electorem, & Principem Moguntinum „fuiſſe Georgium Fridericum, antea Wormatiæ Antiſtitem, & Mogun„tiæ Præpoſitum. Poſtridie ſum auſpicatus electionis proceſſum, & tri-

Hhh 2 „duo

„duo in Commentarios omnia retuli, monitaque dedi insuper in Codice „scripta novo Principi, quæ ad optimum regimen Ecclesiæ Moguntinæ „mihi videbantur posse conducere. Habitus vero sum ab ipso Electore „in aula ejus tam honorifice, ut potuerim jam tum conjicere, ita prorsus „futurum, quemadmodum pollicebatur, cum diceret mihi abeunti supe- „raturum se Antecessores in obsequii reverentia erga S. Sedem. Etsi au- „tem conabatur me diutius retinere, utpote qui affirmabat videri sibi S. „Petrum in ædibus esse, dum ego aderam Apostolicus Legatus, quanto „maturius potui, solvi Moguntia, & secundo Rheno descendi Coloniam.“

§. 17.

Veniant nunc Curialistæ Archiepiscopales, & tranquillam negent jam inde ab initio Coloniensis Nuntiaturæ in Imperio agnitionem! Quæ in contrarium exempla producit Bonnense Memoriale, in libello *Reflexionum* *) solidissime scripto jam sunt ad metullam usque ossium denudata, atque inermia plane, nudaque, non sine confusione falsarii Concipistæ orbis conspectui proposita. Sicut ille Salisburgensis, ita & hic Bonnensis Concipista monitus sit, nisi fidem suam catholicam revocando, & pœnitendo probaverit, se jam inter domesticos fidei a nobis non numerandum, quippe qui §. 52 factum Imperatoris Pontificiæ Delegationis jurisdictionem sua terrestri Auctoritate destruentis probando, item §§. 13 & 21 Protestantium sensa contra pontificiam jurisdictionem amplectendo, sibique propria faciendo in hæresin incidit jam cum Luthero damnatam, ***Principibus in res spirituales jus competere.***

§. 18.

Quam firmum in Imperio fundamentum apostolicæ Nuntiaturæ habeant, partim ob romanum tribunal semper agnitum, publicisque pactis & Capitulationibus firmatum, præc. Coroll. 4, partim ob tranquillam duorum seculorum possessionem, ex modo dictis PLENA IN MERIDIE apparet. Singulariter autem de *Nuntiaturis* memorandæ sunt Capitulationes Cæsareæ a Ferdinando Romanorum Rege de anno 1653 usque ad recentissimam Josephi II de anno 1764, quarum historiam veluti ab ovo juvat percipere. Antiquissima inter Christianos consuetudo erat, Imperatorum privilegiis munita, ut propter majorem justitiæ fiduciam, quam in

*) Reflexions sur les 73 Articles du Pro Memoria de Cologne. 1788. Item: Defense des Reflexions. 1789.

in Paſtoribus Eccleſiæ fideles reponebant, etiam *profanis in cauſſis* eccleſiaſticum tribunal accederetur. Etſi hoc privilegium lapſu temporum fere ubique intercidiſſet, quibusdam tamen in Epiſcopatibus, ut Leodienſi, ſeſe conſervavit integrum. Ipſa naturalis quædam æquitas dictabat, ut a ſacerdotali ſententia non amplius ad laicum tribunal cauſſa vocaretur, ſed ad ſuperius quoddam Eccleſiæ judicium appellatio fieret: hinc ergo ad Nuntios quaſi duce natura fieri ſolebat. Id judicii eccleſiaſtici genus non mirum judicibus laicis diſplicuiſſe: propterea ſæpe a Camerali Judicio Imperii prodierant *mandata caſſatoria, & inhibitoria proceſſuum ad Nuntiaturam incompetenter delatorum*, uſque dum hac ſuper re gravamen anno 1643 Imperiali Deputationi proponeretur, ab eaque probaretur. Inde demum anno 1653 celebris conſtitutio profecta, quæ §. 164 Recentioris Receſſus Imperii gravamine contra Archi - & Diœceſes Colonienſem, Leodienſem, & Monaſterienſem ob appellationes in cauſſis civilibus, aut profanis ad Pontificem, & Nuntios propoſito ſtatuit, ad romanam Pontificis Sedem hoc gravamen eſſe perſcribendum, ut ſuis Nuntiis ejusmodi in Imperio illicitum judicandi uſum interdiceret, & evocationes ad tribunalia extra Imperium prohibendas, atque Nuntiorum abſolutiones a juramentis non amplius attendendas. Superfluum fuerit annotare, hanc conſtitutionem expreſſe ad *cauſſas civiles aut profanas* fuiſſe rectrictam.

§. 19.

Eodem anno 1653 contigit electio Romanorum Regis Ferdinandi IV, cui primum Capitulatio de Nuntiorum tribunali quoad cauſſas temporales propoſita, & ſemper dein renovata Capit. Cæſar. Art. 14, §. 4: „Volumus inſuper, ſi forte contingeret, ut cauſſæ civiles a ſuo ordina„rio judicio in ſacro Imperio extra illud ad Nuntios apoſtolicos, aut „omnino ad Curiam romanam avocarentur, id interdicere, & ſerio pro„hibere, atque Cæſareo Fiſcali tam apud Imperii Aulicum, quam Came„rale Judicium in mandatis dare, ut contra illos, tum Partes, tum Ad„vocatos, Procuratores, & Notarios, qui ſimile quid attentaverint, aut „quomodolibet ſuam operam locaverint, poſt decentem accuſationem vi „officii procedat, quatenus transgreſſores his conformiter judicentur, & „puniantur. “

§. 20.

Huic §. 4 propter frequenter exortas lites de caussarum natura, vel *sacra*, vel *profana*, adjectus est §. 5, Art. 14 in Capitulatione Josephi I anno 1690 sub hac forma: „Et quoniam ob antedictas civiles caus„sas inter cæsarea, & Imperii summa tribunalia, atque apostolicas Nun„tiaturas frequentiores lites, & dissensiones sunt excitatæ, eoquod utrin„que ab officialium alterius judicis sententia factæ appellationes recipe„rentur, Processus agnoscerentur, iidemque per varia severa mandata „summo Partium incommodo, & dispendio manutenerentur; ad huic „malo præcavendum, & omnem conflictum jurisdictionis evitandum, „operam dabimus, ut caussæ seculares ab ecclesiasticis juste distinquan„tur, & occurrentes casus dubii per amicabilem cum Sede pontificia „suscipiendam tractationem, & transactionem componantur, atque ita „ecclesiasticæ, ac civili Potestati, cuilibet suum jus judicandi inviola„bile servetur."

§. 21.

Cæcus sit, necesse est, qui non videat, aut obstinatus, qui videre nolit, *1mo* hactenus a Nuntiis utramque jurisdictionem tam *sacram*, quam *profanam* in Imperio fuisse exercitam: *2do* tantum *profanam* iisdem Capitulatione cæsarea prohibitam: *3tio* in dubiis casibus, an *ecclesiasticæ*, an *civilis* jurisdictionis caussa sit, Imperium non sibi jus tribuisse Nuntiorum judicia via facti seu violentia excludendi, sed viam amicabilis cum romano Pontifice compositionis præscripsisse, & *4to* promisisse, ut Pontifici jus hactenus per suos Legatos exercitum in rebus ecclesiasticis judicandi inviolatum servetur. Hæc igitur tam solemnis *promissio* a quibusdam falso, & inique Nuntiorum *tolerantia* vocatur: est enim publica fide inita *pactio*, ab Imperatore suscepta, ac juramento firmata *obligatio*, & Imperii *lex fundamentalis:* hæc sunt, quæ ipsi DD. Protestantes hodie publicis in scriptis fatentur, & longiore jam a tempore pacifici, ac tranquilli observarunt. — Quid vero nunc inter Catholicos quatuor Archiepiscopi ? ? ? ? Stupens manus calamum negat — Scribendum est tamen; quod non amplius incognitum: necessitati serviendum, ac veritati; Deo magis, quam hominibus placendum. En facti speciem!

ARTI-

ARTICULUS VII.

De præsenti nunc controversia Archiepiscoporum coram Imperii tribunali.

§. 1.

Licet Archiepiscopus Moguntinus tentata sua in Comitiis electoralibus a. 1764 molimina in irritum cecidisse conspiciens, datis ad Pontificem litteris, quas supra Append. ad Coroll. 4 vidimus, submissionem suam omnimodo contestatus fuerit, & quidem in specie: „Appellatio- „nes romanas se salvas admittere, injuste se accusatum, quasi illas im- „pedire voluisset, modis viribusque omnibus se curaturum, ut Parti „appellanti via Romam pateret, penitus se persuasum existere, præ- „sentem Ecclesiæ disciplinam quoad appellationes ad sanctam Sedem „tam necessario connexam esse cum Ecclesiarum Germaniæ libertate, „ut hanc convelleret, qui illas abolere vellet, Monitum de Concor- „datis Principum Basileensibus se non facere suum, quin potius sua in „Imperio authoritate se adnisurum, ne sanctæ Sedi quid præjudicii „in juribus hactenus retentis enascatur, illos esse pacis perturbatores, „qui desuper novos tumultus aliquando excitarent, omnibus juris, vel „facti novationibus contra apostolicam Sedem suo Archicancellarii of- „ficio se restiturum, numquam Germaniæ Metropolitanis in mentem „venisse appellationes romanas impugnare, easdem celebri Artic. 14 „Capit. Cæsar. in eo, quo hactenus fuerunt statu, satis esse præserva- „tas, Recursum a Partibus ad secularia Imperii tribunalia (vel tempo- „ralium prætextu) esse pessimum exemplum, hactenus in Germania „ignotum, hoc modo, quem ipse abominaretur, Pontificum, & Epi- „scoporum jurisdictionem, & omnem Ecclesiæ libertatem eversum iri: „propterea hujusmodi Recursibus in futurum se omnino obstiturum, „suisque subditis severissimis pœnis interdicturum, ne recurrentibus ad „brachium seculare consentiant, vel consilium, auxilium, favorem „exhibeant.“ Hæc singula licet romano Pontifici Archiepiscopus Moguntinus sub contestatione sensuum aliorum Metropolitarum a. 1764 sancte promiserit; quis credat, eorumdem Archiepiscoporum Officiales a. 1769 Confluentiæ congregatos gravamina fecisse, quæ certum est illos fecisse, & Imperatori, cujus sensa ex aliquot indiciis collegerant, porrexisse: „Ut caussæ appellationum non amplius consueto more ad Se- „dem romanam, ejusve Nuntium pervenire possent, & simul tota „Legatorum in Germania jurisdictio hactenus exercita cessare debe-

„ret“

„ret“ *). His elapſo vix quinquennio contra verbum ſuum Pontifici datum Moguntinos fuiſſe cooperatos quis crederet??

§. 2.

Sed vivente tunc adhuc Auguſtiſſima & Pientiſſima Matre Thereſia Archiepiſcopi non parum confundebantur ex ipſo Imperatoris Reſponſo. Cæſarea enim Majeſtas ſui juramenti memor vi Capitulationis a ſe initæ Archiepiſcopos ad romanum Pontificem remiſit, ut amicabili modo eidem, tamquam ſummo Eccleſiæ Capiti ſua proponerent gravamina **). Num iſta Romæ propoſuerunt? Anne vel potuiſſet Moguntinus poſt ſuas illas litteras Pontifici talia proponere??

§. 3.

Defuncta glorioſiſs. mem. Thereſia Imperatrice, cum Eccleſiæ vulnera doloroſiſſima Imperator jam intuliſſet, utramque tangens pupillam divini oculi, Sacerdotium ſcilicet, & Virginitatem, ita ut ſanctiſſimus Papa afferendi remedii gratia longiſſimum iter Viennam ſuſciperet; nihil commiſerationis cum optimo Patre oſtendentes Archiepiſcopi ***), nova eidem vulnera ferire non ſunt veriti, ab Imperatore impetrantes adhortatoriam illam epiſtolam die S. Maximiliani a. 1785 datam, qua pontificiis Nuntiis omnis jurisdictio *NB. in ſpiritualibus* ablata ſit.

§. 4.

Obtenta hac ab Imperatore contra apoſtolicas Nuntiaturas Vienenſem, & Colonienſem epiſtola, mox Archiepiſcopi irrequiſito Imperio, iisque Principibus ſeu Catholicis, ſeu Proteſtanticis, in quorum ſubditos tranquilla ſeculorum poſſeſſione Nuntii apoſtolici jus exercebant, Archiepiſcopi, inquam, irrequiſitis omnibus hisce Principibus Nuntiorum jurisdictionem eccleſiaſticam a finibus totius Imperii excluſam declararunt, inſuperhabito jure advocatiæ, quod cuilibet Domino territoriali pro ſuæ ditionis Eccleſia proprium eſt; imo contra expreſſum tenorem Pacis Weſtphalicæ Art. 8, quo liberum juris territorialis tam in eccleſiaſticis, quam politicis exercitium omnibus & ſingulis, æque Catholicis ac Proteſtanticis Statibus firmatum eſt: prout invicte jam oſtendit Palatinus Ele-

*) Le Bret. Tom. 8, N. 29. **) Ibid. l. c.
***) Usque ad certum tempus hic excipiendus eſt Eminentiſs. & Sereniſſ. Princeps Elector Trevirenſis.

Elector in sua Responsione ad Cæsar. Majestatem die 4 April. 1787. Forsitan necesse erit novo libro vernaculi idiomatis populum christianum commonefacere, quo inscio & invito quatuor Archiepiscopi immutationem Religionis Romano - Catholicæ facere attentarunt. Docendus est populus in religionis negotio nullam se obedientiam debere hisce a Capite totius gregis se ipsos separantibus Archi- & Episcopis, ne iis quidem, qui territoriales simul Domini sunt. Sed hæc amplius suo tempore & loco.

§. 5.

Coloniensi Nuntio Bellisomi interim Lisabonam promoto anno 1785, alius Msgn. Pacca Damiatensis Episcopus a Ss. Papa substituebatur: is iterato in Aula Bonnensi audientiam petens, ut suas, quas vocant *credentiæ* litteras, exhiberet, inamicabili modo repulsam tulit cum significatione numquam ad Archiepiscopi conspectum se, ut apostolicæ Sedis Legatum Facultatibus instructum fore admittendum. Cum ergo Nuntiaturæ, Coloniensis ac Viennensis, sub quibus antea provinciæ Electoris Palatino - Bavarici steterant, via facti, non sine gravi despectu apostolicæ Sedis antiqua sua jurisdictione essent spoliatæ; Elector de stemmate Domus Bavaricæ suorum Proavorum pietate animatus anno 1786 pro suis Ditionibus injuriam sanctæ Sedi resarcire statuit, atque in Metropolin suam, Monachium Atheniensem Archiepiscopum Zoglio cum Facultatibus ordinarii Nuntii advocavit, ipso etiam amicabiliter se exhibente Porussorum Rege, cui Archiepiscoporum invasiones in aliena jura antea perspectæ erant. Nunc vero affuso veluti oleo ignis in apertam erupit flammam, hoc est, archiepiscopale odium adversus summam Sedem antea quasi sub cineribus latens jam manifeste exarsit.

§. 6.

Eodem adhuc anno quatuor Archiepiscopi, Moguntinus, Trevirensis, Coloniensis, & Salisburgensis per electos quatuor servos Curialistas pro deliberatione, non in Ecclesia Dei, non populo ad preces convocato, sed in Balneo Emsano tamquam aliud agentes convenerunt, in illo balneo, quod æternum in maledictione erit, ut cum Authore *Reflexionum* loquar: „ubi quatuor isti Prælati in quatuor Papas se transformarunt a Romano absolute independentes, ubi schisma completum, & „omnis relatio ad Ecclesiæ Caput formaliter abolita est, ubi Capitula ca„thedralia in servitutem redacta, Episcopatus contemtibilis factus, omnes

 „præ

„prærogativæ pontificiæ, episcopales, canonicales ad Metropolitanam „Præpotentiam devolutæ sunt, ubi œcumenicæ Synodo Tridentinæ con- „stanter contradicitur, ubi universæ Ecclesiæ leges dispositioni potesta- „tis incompetentis relinquuntur, ubi matrimonia per Ecclesiæ declara- „tionem nulla per dispensationes æque invalidas legitimantur, ubi disci- „plina ex fundamento destruitur, Hierarchia omni ex parte concutitur, „& unde demum, si quando insanum consilium ad effectum posset per- „venire, perturbatio resultaret, quæ ex Ecclesia Dei faceret Babylonis „confusionem." Hæc de famosis 23 Emsani Balnei Articulis, ut nihil dicam de occulte commissis, ab Archiepiscopo Salisburgensi in Aula Viennensi propositis, non tamen quasi ipse consensum dedisset: quod verene, an falso purgaturus se pio suo Parenti Archiepiscopus dixerit, conscii Emsani judices sunto!

§. 7.

A balneo reversi Archiepiscopi Rhenani novam, ut putabant, injuriam a Nuntio Coloniensi, verius autem ab ipso Pontifice passi eo acerbius publicis in decretis adversus apostolicam Sedem debacchabantur. Occasio erat hæc: Impedimenta matrimonii ecclesiastica quæcumque, etiam quæ *dirimentia* vocantur, nec consuetis *Facultatibus* comprehendi solent, dispensandi potestatem proprio jure sibi Archiepiscopi arrogaverant, etsi id Concilii Tridentini statutis adversaretur; etsi diœcesani ipsorum libri tantam Episcopis authoritatem expresse negarent; etsi Pontifex inde a Concilio Tridentino in tranquilla & *NB.* ab universali Ecclesia jam agnita possessione esset, ut solus dispensaret, etsi a seculo, & ultra serie non interrupta quilibet suorum Antecessorum usque ad actualiter existentes Archiepiscopos, eosque *inclusive* has ipsas dispensandi facultates sibi a romano Pontifice delegari fere singulis quinquenniis petere & obtinere consuevissent; etsi demum in sua Consecratione Pontifici tamquam supremo Pastori, & Christi Vicario fidelitatem & obedientiam solemniter jurassent. Quamobrem, cum de Sacramenti valore ageretur, de matrimonii honestate apud Deum & homines, de liberorum juribus, de sequelis, quæ statum politicum æque, ac ecclesiasticum necessario perturbare deberent; Nuntius Apostolicus Sacerdotes curatos admonuit, similes dispensandi facultates Archiepiscopis non convenire. Sed Curati nihil istis monitis movebantur magis sui Archiepiscopi, quam longe absentis Papæ timore ducti *).

§. 8.

*) Veritable etat du different elevé entre le Nonce apostolique residant à Cologne, & les trois Electeurs ecclesiastiques. 1788.

§. 8.

Itaque Pontifex sua usus potestate, quam illi divino jure competere omnes Catholici consensu unanimi profitentur, Episcoporum negligentiam supplendi, & corrigendi, ubi disciplinæ, aut sacrorum Canonum non debite observantes sunt; suo Nuntio Pacca *N.B.* non ordinaria delegatione, sed speciali commissione *districte* præcepit, ut nomine & Auctoritate Apostolica Curatos instrueret, quas dispensandi facultates, & quas non Archiepiscopi haberent, quænam matrimonia pro veris, & quæ pro nullis habenda essent. Hæc instructio sermone latino concepta, ne qua confusio coram plebe Pastoribus oriretur, tantum Curatis ad debitam notitiam mittebatur, in qua simplicissimis verbis, ab omni exprobratione etiamsi justa, longe alienis facultates indicantur, quas ultra seculum singuli Archiepiscopi, ab anno 1645 Colonienses, ab anno 1653 Moguntini, ab anno 1662 Trevirenses supplicibus precibus a sanctissima Sede impetrare consueverant.

§. 9.

Archiepiscopi autem summe indigne ferentes, romanum Pastorem hanc quasi rimam ostii invenisse apostolica voce suis cum ovibus loquendi, jam sibi moderari non amplius valebant, quominus diris invectivis vernacula lingua publicatis hanc ipsam pastoralem instructionem lacesserent. Ita primus Coloniensis die 12 Decembr. anno 1786 publico decreto omnibus Parochis imperavit, instructionem a Nuntio apostolico acceptam sine tergiversatione, per primam postam sub eodem, quo transmissa est, involucro ad Auctorem suum remittere, & hujus remissionis certificatum ab Officialibus postæ requirere, ad Vicariatum archiepiscopalem confestim immittendum, adjuncta gravis pœnæ comminatione, siqui Parochi a romana Sede scriptum, Breve, Bullam, dispensationem, aut cujuscumque nominis rem, nisi antea obtenta ab Archiepiscopo scripta licentia, acceptare præsumserint *).

§. 10.

Similis prohibitio ex Officialatu Trevirensi 20 Decembr. anno 1786 ad Parochos emissa fuit, sed minus adhuc temperatis vocibus. Apostolici

 Nun-

*) Si tanti *Placiti* jus Episcopi adversus suum supremum Caput habeant; quanto justius adversus Episcopos habebunt Principes? Elector Palatinus brevi postea justissimas vices Archiepiscopis rependit decreto 6 Mart. 1787.

Nuntii, eorumque poteſtas a finibus germanici Imperii dicebantur *proſcripti* (verwieſen), etſi Archiepiſcopus juramento in Conſecratione ſua ſe obligaſſet, *Apoſtolicos Nuntios recipere, audire, & reverenter tractare.* Item dicebatur Poteſtatem legislativam Pontifici, utpote *peregrino* Epiſcopo in *aliena* Diœceſi non eſſe: litteris apoſtolicis archiepiſcopalem Auctoritatem fuiſſe *turpiter læſam*, demum quoad Regulares quædam præcautio ſubjungebatur de *bujusmodi furfuris*, id eſt, apoſtolicis litteris.

§. 11.

Poſtridie, id eſt, 21 Decembr. 1786 Vicariatus Moguntinus mordaciſſimum edidit decretum, in quo reſervationes pontificiæ a Concilio Tridentino expreſſe probatæ reprobantur, apoſtolica declaratio *ſeductoria* vocatur, & *audax attentatum, quod merito abominandum ſit.* Sic ergo ex eo momento, quo Papa nimium moderato, ut multis videtur, verbo contradixit, jam aperto Marte cum Chriſti ſummo in terris Vicario hoſtiliter pugnant tres Archiepiſcopi, quarto ſibi in ſocium juncto. Animadverſione dignum eſt, quod plures vel ex Proteſtanticis ſcriptores jam obſervarunt, nullum ex tribus Archiepiſcopis ejus rei veritatem negare, quam apoſtolici Nuntii declaratio continet: omnes ergo, & ſingulos tacite fateri, a ſeculo & ultra has pontificias reſervationes ab iisdem Archiepiſcopis conſtanter & tranquille agnitas fuiſſe.

§. 12.

Inſuper & ego unum adhuc obſervo, diſpenſandi in legibus Eccleſiæ univerſalibus poteſtatem ab Archiepiſcopis ſibi vindicari, non jure Metropolitico, ſed Epiſcoporum ordinario. Quonam ergo vel prætextu juſtitiæ Archiepiſcopi hanc graviſſimi momenti quæſtionem per ſe ipſos, inconſultis Epiſcopis, imo etiam ſine diœceſana Synodo, tantum in balneo cum quatuor ſervis Curialiſtis decidere, & toti Imperio obtrudere tentarunt? Itane olim per violentiam extra provinciales, quid, quod & diœceſanas Synodos Metropolitis dominari licuit? Quatuor Archiepiſcopi anne totam Germaniæ Eccleſiam efficiunt, aut ſolum repræſentant? Quanam lege, vel quonam ex pacto Imperium tenetur quatuor Archiepiſcoporum (ſecundi dumtaxat ordinis, ſi ad antiquitatem reſpicias) ſine Patriarchæ ſui conſenſu recentiora placita ſubmiſſo capite amplecti?? Anne Imperii Principibus ſua territorialis jurisdictio tam in eccleſiaſticis, quam civilibus per quatuor Archiepiſcopos jam non amplius ſalva eſt???

§. 13.

§. 13.

Longius abrepti vindictæ motibus Archiepiscopi apud Cæsaream Majestatem de recepto Monachii apostolico Nuntio ipsum accusarunt unacum Papa Serenissimum Electorem, Bavariæ & Palatinatus Principem, mediante quidem Coloniensi Archiepiscopo, sed prout facta, & scripta testantur, ceteris conspirantibus. Nec dubitavit Aulicum Viennense Consilium jus territoriale Electoris Palatino - Bavarici violare Concluso 27 Febr. 1787, quo quidem Principi Electori præcepit, ut Nuntio apostolico Zoglio in Ditionibus Juliacensi, & Montium jurisdictionem nullam permitteret, illiusque subdelegato Roberz commissionis suæ exercitium interdiceret, & Cæsareæ Majestati modum præstitæ obedientiæ intra terminum duorum mensium significaret *).

§. 14.

Non defuit suo officio Serenissimus Elector, etsi haud parum gravatus, sed simplicissima, verissimaque responsione 4 April. ejusd. anni injustitiam factæ adversus se accusationis Cæsareæ Majestati demonstravit, quia 1*mo* per Nuntiaturam Monacensem, quæ nonnisi Viennensis, & Coloniensis antiqua jura in suis terris retineret, *nova* & *aliena* jurisdictio neutiquam fuerit introducta: 2*do* Judicaturæ pontificiæ nullatenus multiplicatæ: 3*tio* & jura Archi - vel Episcoporum ordinaria nec minimum læsa. Ceterum merito Elector Palatino - Bavarus insinuavit, ad jus territoriale cujuslibet immediati Principis restringendum non sufficere unilaterale gravamen quorumdam conspirantium Archiepiscoporum, aut Electorum ecclesiasticorum, sed necessariam requiri summam Potestatem legislativam, quæ in cæsarea Majestate unacum toto consentiente Imperio consisteret.

§. 15.

Ultima igitur tentantes Archiepiscopi (catholicæ aures exhorrescunt) suam cæsaream Majestatem eo permoverunt, ut demum mense Augusto caussam quatuor Metropolitarum contra romanum Pontificem, & Electorem Palatino - Bavarum Imperii Collegio stabili Ratisbonæ pro

 summa

*) Tantum obedientiam, si Pontifex ab Archiepiscopis exegisset, quanta lamentatio!! Nonne in Ecclesia Dei major sit subordinatio, quam est Principum dependentia ab Imperatore nostri Imperii? Notum est in Imperio fere, aut vere *souverainos* esse Principes, quibus licet cum Imperatore & bellum gerere.

summa judicatura (intellige *terrestrem*, seu *politicam*) committeret. Sic caussa hæc, tota quanta spiritualis de jurisdictione divini Primatus in Ecclesia Christi ad seculare tribunal, majorem fere partem protestanticum, per Archiepiscopos delata est. Obstupescite cœli! terra contremiscat! Quis credat auditui nostro? —

§. 16.

Sententia judicum *terrestrium* judicio nondum lata est: si autem ferenda sit, secundum quas leges fundamentales, secundum quæ pacta publica, secundum quæ juramenta ad cœlum facta (siqua fides amplius juramentis) judicari oporteat, jam a nobis præc. Art. demonstratum est. Judex autem solus *legitimus*, atque a Deo constitutus in hac mere ecclesiastica caussa inobedientium, ut molliter loquar, Archiepiscorum, quibuscumque demum viribus reluctentur, est, & manet immutabili in possessione supremus Ecclesiæ Pastor, Christi Filii Dei Vicarius, S. Petri Successor, romanus Pontifex, Pius VI, cujus justissimum judicium pro tanti scandali ablatione ex Domo Dei fideles patienter exspectant.

§. 17.

Si vero catholicos Bavariæ subditos Archiepiscopi pergant a sancta Matre romana Ecclesia suis conatibus avertere, nec mature pœnitendo resipiscant; vota & desideria piorum subditorum sunt, ut Serenissimus, Optimus de Domo Bavarica Princeps Elector fideliter, magnoque animo in hac secunda forsitan, & tristiori Reformatione vestigia suorum Proavorum pro conservanda fide romano-catholica sequatur, & memor sit Concordatorum cum Episcopis *tantum sub ea conditione* a. 1583 initorum: „In quæ quidem Concordata eatenus consentit „pientissimus Princeps, ut tamen in casibus non expresse specificatis „sibi jus suum reservet, ac quod jam testatissimum esse vult, etiam in „expressis eo usque Conventis stabitur, dum Reverendissimi Ordinarii — „ita rem per se, vel suos administrabunt, ut catholicæ Religionis pro„fectus, ac circa Clerum ecclesiasticæ disciplinæ nervus conservari pos„sit: sin quid secus ipsi, aut remissius egerint — Princeps tunc pro sua „pietate, & publicæ salutis cura de opportunis, & efficacibus remediis „vigilantissime curabit semper.“ Concord. §. VII.

Deum

Deum nos subditi precamur, ut Patriæ nostræ Archiepiscopum donet vere catholicum, apostolicum, alterum Bonifacium. Amen!!!

APPENDIX.

De Isidori Mercatoris Collectione.

SPECIES FACTI.

§. I.

Veritas luce delectatur, cujus præsidio sese communicat, munitque: contra mendacium tenebras amat, sub quarum latibulo irrepere, sedemque sibi stabilire nititur. Hoc ipso indicio falsitas se prodit hodiernæ, quæ prætenditur, juris ecclesiastici reformationis. Prætextus reformandi est, quod Isidorus *Mercator*, seu *Peccator* dictus fucatis suis spuriisque mercibus ita Ecclesiam, Christi sponsam deceperit, corrupe-ritque, ut pristina sua octo seculorum integitate perdita eam indueret externam, quam etiamnum gerit, Hierarchiæ pontificiæ speciem, si Novatoribus credas, adulterinam. Hæc autem ipsa de Isidoro antiquorum Canonum, & Decretorum Collectore historia tam obscura est, tam densis involuta tenebris, ut eam dicas sub ægyptiaca nebula delitescere. Deum testor, in toto hoc conficiendo opere nihil difficilius, nihil operosius mihi accidisse, quam vel solam hac in re facti speciem referre. Scriptores de hac quæstione tantum non omnes, certe præcipuos æque antiquiores, ac recentiores pro utraque parte perlustravi, præter Magdeburgenses scilicet Blondellum Calvinistam Augustani civis perhonesti, ac perdocti favore mihi communicatum, Petrum de Marca, atque Baluzium, Vanespenium, Berardum, Natalem Alexandrum, Labbeum, Coustantium, Ballerinios, Zachariam; sed ex opposito etiam, Hincmarum Rhemensem, Antonium Augustinum, quem immerito altera pars suis annumerat, Turrianum, Binnium, Cardinalem d'Aguirre, ac recentissimum Scriptorem, cujus liber *de summa autboritate romani Pontificis* decennio abhinc Faventiæ prodiit. Nunc autem, quo plura legi, impensa aliquot annorum opera, eo plura me nescire vel circa solam facti speciem profiteor. Hujus ergo collectionis originem prout vulgo creditur, atque ipsis adversariis haud sane displiceat, ab initio referam; mox ejusdem fata subjungam; tum varias circa eam dubias,

incer-

incertasque quæstiones indicabo; demum præcipuas adversus eam criminationes proponam, refellamque.

§. 2.

Initio fere noni seculi per Francorum regiones publicari cœpit sub S. Isidori Hispalensis nomine famosa ad hodiernum usque diem Collectio canonum apostolicorum, & conciliarium, atque etiam decretalium epistolarum primis Pontificibus a Clemente usque ad Sylvestrum, ab hoc usque ad Gregorium M. adscriptarum. Collectio hæc teste coævo Hincmaro Rhemensi per Riculphum Moguntiæ Archiepiscopum, alterum S. Bonifacii Successorem, sanctæ Romanæ Sedi adhuc valde devotum, qui Ecclesiam suam ab anno 787 usque ad annum 814 optime rexit, ex Hispania fuit allata, atque in Germaniam, finitimasque regiones divulgata*).

§. 3.

Sors ei longe alia, feliciorque, quam recentissimis temporibus, statim a partu suo obtigit, & integra septem, vel octo per secula usque ad Reformationis Protestanticæ epocham tranquilla in possessione servata est. Ejusmodi enim decreta jam in Capitularibus Francorum, tam illis Engilramni, quam Benedicti Levitæ locum mereri visa sunt: Concilia etiam œcumenica, Episcopi primi subsellii, post ipsos omnes juris ecclesiastici Interpretes, omnes Theologi, atque Polemici eam consuluerunt, adhibuerunt, fideique dogmata per eam roborarunt. Ita jam anno 836 Concilium Aquisgranense, anno 887 Coloniense, iterum Metense, anno 888 Moguntinum, anno 895 Triburiense, anno 992 Rhemense, circiter anno 1079 Ordo Romanus a Bertholdo Constantiensi conscriptus, eodem tempore Micrologus in lucem editus, circa annum 1074 Author apologiæ pro S. Gregorio VII, anno 1008 Burchardus Wormatiensis, anno 1086 Anselmus Lucensis, anno 1114 Ivo Carnotensis, anno 1151 Gratianus, demum generalia Concilia, sub Callisto II Lateranense, ac postremum Tridentinum iis ipsis decretis nisi *historicam*, seu *facti*, certe illam, quæ *juris*, vel *legalis* dicitur, authoritatem attribuerunt.

§. 4.

Hincmarus ille Rhemensis, etsi subdubitanter de epistolarum istarum non *historica*, sed *juridica* authoritate, utpote sibi invisa, scripserit; ipsas

*) Opusc. 55 Capit. adversf. Hincm. Laudun. Cap. 24.

ipſas tamen *reverenter ad inſtructionem* eſſe ſuſcipiendas faſſus eſt. Primum medio XV Seculo Nicolaus Cardinalis Cuſanus non omnes certe epiſtolas priſcorum Pontificum, ſed quasdam dumtaxat, in ſpecie illas Clementis, & Anacleti ſuſpectas habuit, qui tempore Baſileenſis Concilii prius contra Pontificem ſtetit, poſtea eidem adhæſit. Altero poſt hunc ſeculo Eraſmus Roterodamus ſimile dubium de illarum epiſtolarum origine, ſeu hiſtorica genuitate manifeſtavit. Mox vero reformationis Lutheranæ jam orto ſchiſmate Centuriatores Magdeburgenſes non ſolum amplius titulos dictarum Decretalium, ſeu nomina Pontificum, quibus erant inſcriptæ, impugnarunt, ſed ipſam illarum, licet ſanctiſſimam, ab Eccleſia jam probatam doctrinam, ſiquidem hæc ipſa fidei antiquæ, ac diſciplinæ monumenta ſuis placitis noviſſime inventis contraria ſatis intellexerant.

§. 5.

Non defuerunt inter Catholicos, qui hisce auſibus fortiter ſe opponerent: præ aliis Franciſcus Turrianus quinque libris, Coloniæ a. 1573 impreſſis Magdeburgenſes impugnavit. Opus hoc eruditione, nec non & ſoliditate *in toto*, quod ajunt, præſtans, attamen in eo ipſis adeo Catholicis minus ſatisfecit, quod Author ſingularia quædam documenta nimium purgare a nævis ſtuduerit, quibus tamen neceſſario quodam fato quælibet antiqua monumenta propter hominum perfidiam, inſcitiamve, aut propter ipſas temporum injurias obnoxia ſunt. Adverſus Turrianum maximo eruditionis apparatu aſſurrexit Calviniſta David Blondellus a. 1627 Genevæ librum emittens, in quo Pſeudoiſidorus, & Turrianus miſere, juſtoque ſeverius vapulant. Calviniſta ille immenſo veluti ſuo labore præter animum, atque invitus catholicæ Eccleſiæ efficaciſſima miniſtravit ſubſidia, queis Febronianorum mendaces hodie criminationes ex hoſtili licet ore confundimus: patet enim, quos ille laborioſiſſime inquiſivit, atque inveniſſe creditur iſidorianæ doctrinæ fontes, nonniſi puros, ac genuinos eſſe, tametſi alios, quam quorum titulos inſcriptio præſefert. Ita ad oculos ſpectandas dedit ſententias ex SS. Innocentio I, Zoſimo, Sixto III, Leone M., Hilario, Gelaſio, Gregorio M., Martino, ſummis Pontificibus; ſimiliter ex SS. Patribus, Ambroſio, Auguſtino, Proſpero, Idacio Claro, Hiſtoria tripartita, Codice Theodoſiano, variisque inſuper Conciliis excerptas, Hinc factum, ut Blondellus plurimos ex Catholicis ad ſuam *de*

 falſi-

falsitate inscriptionum, *seu Authorum nominatorum* opinionem pertraheret, neutiquam vero ad ipsarum, quæ in epistolis, licet suppositiitiis continentur, doctrinarum vilipensionem. Natalis Alexander Gallicanus Doctor, haudquaquam Isidori Patronus hanc ea de re sententiam tulit Catholico dignam *): „Blondellus Author apud Calvinistas celebris hoc „de argumento copiose egit, & erudite in libro, qui inscribitur *Pseu-„do Isidorus*, *&* *Turrianus vapulantes*, quo in opere sicut ejus criterium „laudandum est, quo epistolas illas priscis Pontificibus merito abjudi-„cat; ita ejus incusanda est temeritas qua illas convitiis proscindit, ac „lacerat nulla habita ratione veritatum, & piissimarum sententiarum, „quæ in illis assertæ sunt, & exaratæ."

§. 6.

Igitur unanimi fere calculo viri inter Catholicos doctissimi, atque adeo eminentissimi Cardinales, Baronius, Bellarminus, Berronius, Bona, Sfondratus, præter istos insuper Sirmondus, Petavius, Mabillonius, Papebrochius, aliique tantum non omnes epistolas illas priscis Pontificibus suppositas, vel saltem adulteratas, hincque merito suspectas censuerunt, ut jam ab allegandis illarum documentis, nisi si ex aliis fontibus hausta essent, caute abstinerent. Nihilominus isti, utut severi Censores, pontificia tamen jura, in specie illud appellationum suscipiendarum intacta reliquerunt, quid? quod & fortissime propugnarunt optime gnari, eadem indubitatis aliis venerandæ antiquitatis monumentis, ipsisque divinis oraculis quam firmissime esse munita. Unde digna tantis viris æquitate, cognitæque veritatis studio omnes illi ita sentiebant, prout jure merito Baronius scripsit **): „Ex multis eas „reddi suspectas epistolas, quæ dicta sunt secundo Annalium tomo, „dum de illis singulis mentio facta est, satis est demonstratum, simul-„que ostensum, illis non indigere sanctam Ecclesiam, ut si falsitatis „arguantur, suis ipsa destituatur juribus, & privilegiis; cum etsi illis „careat, ex legitimis aliorum romanorum Pontificum epistolis decreta-„libus satis, superque roborata consistat."

§. 7.

Alii contra ex Catholicis surrexerunt, quos Cardin. d'Aguirre non immerito *Hypercriticos* vocat, & sanctæ Ecclesiæ suæ non satis devotos,

*) In Hist. eccles. 1 Sec. Dissert. 2.

**) In Annal. ad a. 365, §. 8.

votos, qui eo maxime proposito epistolas illas decretales impetebant, ut jus appellationum romano Pontifici velut *novum*, & sacris Canonibus contrarium auferre valerent: inter hosce præcipui sunt Petrus de Marca, ejusque Commentator multo pejor Baluzius, Quesnellus, Dupinius, Vanespenius, ac novissime Febronius cum ingenti turba hodiernorum Canonistarum, & Publicistarum. Haud facile istorum sensa (tantum mitius de Marca judices) ab illis Protestantium, sanctæ Sedis, ac romanæ Ecclesiæ apertorum hostium distinxeris: neque enim modestius in ipsas decretalium epistolarum doctrinas, licet sanctas doctrinas, licet jam ab universa Ecclesia probatas, receptasque conviciis, & criminationibus suis debacchantur.

§. 8.

Atque ea quidem, quæ nimium atrociter Novatores nostri criminantur ut imposturas, fraudes, deceptiones nequissimas, atque spurcissimas Dei Ecclesiæ corruptiones, tam sunt incerta, obscuraque, ut vix amplius cleantea lampade illustranda. Si vel charitas ex ore istorum loqueretur, quæ malum non cogitat, nec suspiciosa est; numquid dubiis in rebus meliora præsumeret, atque etiam, si qua detecta est, falsitatem documentorum non malignæ fraudi, sed bonæ illius ævi simplicitati, aut ignorantiæ adscriberet? Quæstiones autem obstrusissimæ hodiedum obversantur, de ipso inprimis Isidoro Collectore, quandonam vixerit, & ubi? quis fuerit, num Hispanus, & quidem prout communis erat opinio veternm ætate propinquorum, atque etiamnum aliquorum valde eruditorum est, num S. Isidorus Hispalensis Episcopus? num incognitus quidam forte patria Gallus, aut Germanus? num vel umquam Isidorus nomine *Mercator* extiterit? dein de forma Collectionis primitiva, an ab initio tantum excerpta quædam Decretalium, an integras jam epistolas exhibuerit, & quidem an tantum sub generali priscorum Pontificum inscriptione, an vero jam singulariter cum expressa cujuslibet Pontificis assignatione? denique de ipsis collectis epistolis, iis præcipue, quæ Siricium præcesserint, an generatim omnes subpostitiæ, vel tantum interpolatæ? an quædam saltem in specie, si sanæ criseos cote probentur, a macula notheiæ nequeant purgari? Hæc fere omnia cum adhuc sint dubiis, ac litibus numquam forsitan finiendis obnoxia; nunc quidem missa facio, solum ac unice istis, quæ certa sunt, inhæsurus, alia forsitan occasione, si operæ pretium videatur,

 schola-

scholasticæ exercitationis gratia etiam illa adhuc in utramque partem justa statera libraturus.

§. 9.

Ad statum oppido gravis controversiæ, qualis præsens est, accurate intelligendum duo sunt quam maxime digna observatu, scilicet ab hodiernis Febronianis & Authorem Collectionis Isidorianæ accusari tamquam deceptorem ad extollendam supra, quam antiquitus fuerat, romani Pontificis authoritatem; & ipsum opus condemnari, tamquam exitiosam veteris disciplinæ corruptelam. Falsas, & plane iniquas esse duas hasce criminationes meis non tam Isidori, quam sanctæ romanæ, totiusque Ecclesiæ catholicæ vindiciis mox Deo aspirante ostendam.

Vindiciciæ adversus iniquas criminationes.

ARTICULUS I.

Isidorus non impostor, sed sincerus compilator.

§. I.

Spurias atque adulterinas epistolas priscis Pontificibus ante Siricium ab *impostore* Isidoro suppositas fuisse, cantilena est hodie vix non ex omnium ore resonans, quotquot vel a limine Juristarum, quin & Theologorum scholas salutarunt. Non enimvero motus momentis, alibi discutiendis, sed magnorum Virorum, eruditionis gloria præcellentium nominibus, hoc est, præjudicio cedens largior, quod volunt, epistolas illas Pontificibus, quorum nomina præseferunt, falso esse adscriptas. Quid ergo? jamne deceptio subest? documentum vetus, etsi falso authori inscriptum, jamne propterea sua ex origine mendax figmentum est? Nonne operis authore posterior sæpe est tituli inscriptor? Si iste fallitur, jamne etiam suo animo fallit? Nonne sæpius est ipse deceptus, quam deceptor? Magnum intercedit discrimen inter *falso* asserta, & *fraude* conficta; præsertim hæc regula valet, dum spectat vetustatis documenta: in illorum origine assignanda error sæpenumero committitur, ipse tamen erroris author plerumque innocens a deceptione est, quippe sibi tantum *passiva*, nullatenus *activa*. Si æquum hoc judicium ferri oportet de authore falsæ inscriptionis veteri documento additæ; quanto magis de Collectore docu-

documentorum falso licet inscriptorum? Hoc velim discrimen inter *authorem*, & *collectorem*, quam optime notari, altissimeque imprimi: ego enim paulo post demonstrabo Isidorum, quisquis fuerit, Decretalium illarum, etiamsi spuriarum, non authorem fuisse, sed tantum collectorem.

§. 2.

Prius tamen generali quadam observatione ostendam vetera documenta sæpe *falsitatis* notam mereri, nondum vero propterea *fraudis* vel *deceptionis*. Profecto si tranquilla mente, partium studio non abrepta, nulloque odio excæcata in illa priscorum tempora descendas, ubi arte typica nondum existente rariora fuerunt exemplaria manuscripta, eaque non tam exacte, quam ut hodie fit, ad unius authographi formam redacta; ubi pristina monumenta raro integra, sed diversas in lacinias sæpe jam distracta, vel sine ullo authoris nomine, vel mixtim cum alienis fuere inventa; ubi amanuensium oppido imperitorum fere unica cura fuit, quidquid alicubi inventum, vel levissimam ob similitudinem absque judicii discretione in unum corradendi; quodque unum ex præcipuis est, ubi doctiores etiam veterum documenta colligentes sæpe nihil minus cogitarunt, quam polemica argumenta posteris in suis scriptis contra adversarios post secula nascituros servare, sed unice vel suæ, vel suorum in fide fratrum utilitati intenti, quidquid ad ædificationem pertineret, seu ex propriis, seu ex alienis, tam in contextu, quam in notis ex margine in ipsum textum postea translatis interserere, atque etiam novas voces pro antiquatis substituere, verbo documenta vetera suis temporibus, moribusque accommodare optimo quidem, improvido tamen consilio haud dubitarunt; hæc, inquam, omnia si pacate consideres, una mecum senties, nostris diebus multa a veritate aliena posse reperiri, quæ etsi falsa sint, prout falli humanum est, neutiquam tamen sequitur, malis artibus ad decipiendum esse fabricata. Seculi nostri Tolerantia! ubi es? te in patrocinium nostrorum Decessorum invoco! Nonne in Novatoribus nostris longe apertiores falsitates, dicam imposturas, tu toleras, excusas, laudas, amplecteris, & sequeris??

§. 3.

Huc accedit, vetus documentum, etsi ex indiciis artis criticæ non immerito censeatur *interpolationis*, aut etiam *suppositionis* vitio laborare, nondum tamen eo ipso jam omni sua authoritate excidisse, aut inter *mendacia*,

docia, merecesque *spurias* esse abjiciendum: potest enim adhuc & contento, seu materia sua esse bonum, & vera sua quacumque origine, licet falso inscripta venerabile. Ita ipsi adeo divini libri, quos e. g. Moysis, Jobi, Tobiæ, Salomonis nomine inscriptos habemus, emunctioris naris criticis videntur aut ex parte saltem aliqua interpolati, suppositive, aut omnino non illorum esse authorum, quorum nomina præseferunt: id tamen iis ipsis libris nondum destruit divinam suam seu materiæ, seu originis intuitu authoritatem. Ut ecclesiasticis insuper documentis rem illustremus, exempla sunt notissima vulgo sic dicti Apostolorum canones, aut Athanasii Symbolum, quos nemo criticorum amplius genuinos tantorum Parentum fœtus judicat. Hæc licet *falso* inscripta documenta, ab omni tamen suspicione *fraudis* longe aliena, imo etiam propter contenta sua, & propter ipsam originis antiquitatem summe æstimanda sunt.

§. 4.

Ponamus aliquem nostris diebus Pseudocriticum, quorum ingens nunc est numerus, assurgere, nostramque Christianorum fidem in SS. Trinitatem ex eo capite vellicare, quod adulterino, falsoque prisci ævi documento, scilicet illo S. Athanasii perperam sic dicto symbolo innitatur, atque etiam propterea crimen *deceptionis* nobis intentare; promta quidem responsione huic diceremus, symbolum illud, etsi non origine Athanasianum, venerandæ tamen ex antiquitate sua originis esse, atque doctrinam continere fidei incorruptam, id quod ex aliis certe genuinis fontibus ad evidentiam possemus demonstrare, jamque sæpius a Nostris adversus veteres Hæreticos esset demonstratum. Quodsi his omnibus insuperhabitis, & studioso quodam silentio oppressis homo ille nobis molestius instaret, & antiquam crambem recoquere non cessaret, Athanasianum haud esse illud symbolum, sed adulterinam imposturam; jam nos quidem certo animadverteremus, hanc fontium nostrorum veracium affectatam esse ignorantiam, hominemque non sinceri animi, sed hostilis, atque obstinati. Hæc de symbolo, quod Athanasii dicitur, responsio immoderatis nostra ætate calumniatoribus Isidorianæ collectionis generatim satisfacere poterit: aut si minus de dogmate, quam de disciplina exemplum arrideat, idem responsum dabimus ad Magdeburgensium, aliorumque criminationem de sic dictis, non tamen genuinis canonibus Apostolorum. Paucis cum S. Augustino hisce cavillatoribus respondemus: *Sunt certi libri, quorum authoritati utrique consentimus, ibi quæramus, quænam vera sint veræ Ecclesiæ dogmata, ibi discutiamus caussam nostram.*

§. 5.

§. 5.

In specie me nunc ad illum vertam, quisquis sit, Isidorum misere nostris diebus a Febronianis, præquam olim a Calvinianis vapulantem, quem ab imposturæ crimine adeo vindicabo, ut ausim demonstratione evincere, illarum decretalium, de quibus controversia est, epistolarum non fuisse fabricatorem, sed tantum ante se jam extantium compilatorem. Duplici hac in re utar argumentandi genere, uno, quod *logicum* est, seu humano ex ratiocinio desumtum; altero, quod *historicum*, seu ex documentorum testimonio petitum: priore argumento ostendam, Isidorum non potuisse ex se ipso illas spurias merces, ut dicuntur, fabricare; posteriore, illum revera easdem non fabricasse.

§. 6.

Mirabilia nobis, prope dicas miracula, narrant Isidori Mercatoris accusatores, tamquam *impudentissimi nebulonis*, qui proprio malitiosi sui cerebri partu epistolas ediderit primorum seculorum Pontificibus suppositas, queis a se excogitatis fraudibus antiquam Ecclesiæ disciplinam per octo secula intemeratam subito in pejus mutaverit, corruperit, polluerit, adeoque vitiarit, ut jam inde a nono seculo novam faciem externa Ecclesiæ politia induisse videretur. Nonne mireris, qui subito Portæ inferi adversus sanctam Dei Ecclesiam, si Febronio fides, amplius per Isidorum pro sancto habitum prævalere potuerint, quam per omnes retro Hæreticos? qui fieri potuerit, ut documenta cunctis seculis incognita, recentissime primum conficta, lateque dispersa tam facilem ubique aditum, tantamque credulitatem invenerint, ut sine fraudis vel suspicione, mox summo reciperentur applausu non solum a singulis illorum temporum Doctoribus, Rectoribusque, sed etiam ab integris, iisque numerosis *NB.* Galliæ, & Germaniæ Synodis, ac ne sensim quidem quasi sine sensu, sed jam inde a partu suo, atque etiam a viris, quorum maxime intererat contra deceptionis novitatem antiqua sua canonibus fundata jura conservare??

§. 7.

Talem nobis virum historia in Hincmaro Rhemensi exhibet, de cujus Metropolitanis juribus agebatur contra decretales epistolas sibi invisas tuendis. Is data opera earumdem authoritatem *canonicam* impugnans, ne verbo quidem *historicam* in suspicionem trahere tentavit, imo

iisdem

iisdem ceu indubiis documentis *venerabiliter ad instructionem suscipiendis* non semel, sed frequenter usus est, & in Opusculo ad Hincmarum juniorem Cap. 15 a juventute sua in hisce documentis se versatum testatur: „Inaniter putas, quod si tu hæc in tuo Pitaciolo non poneres, alii „non haberent libros, ubi ea legere potuissent. Sed quis ea, quæ no„sti, ignorat? Prius enim quam formareris in utero, illa novimus, & „antequam exires de vulva, sæpissime legimus." Cum ista scriberet Hincmarus ad Nepotem suum jam Episcopum, saltem sexaginta annorum senem fuisse oportet, ut adeo ejus juventus noni seculi initio, & putatiis Decretalium natalitiis respondeat, quod argumento est, Isidorianam earumdem collectionem, ex quo in Franciæ provinciis apparuit, publicam plenamque fidem mox invenisse. Unde hoc, nisi quod sparsim, sive in partibus saltem separatis jam cognita fuerint, quæ hic collecta in unum totum videbantur?

§. 8.

Negant, pernegantque id Februniani, atque ne mireris, aut incredibile judices documenta noviter conficta, nec ullibi terrarum antehac nota statim ab ortu suo tanta omnium conspiratione pro antiquitatis monumentis recipi potuisse, Baluzius rem magis adhuc mirabilem, ac plane incredibilem, quippe certissime falsam persuadere vult asserens, cur fraus illa confictarum Decretalium non jam ab initio detegeretur, sed magno potius confusio novo jure, quo exarmata sint vetera jura, inveheretur, id accidisse *ex stupenda, ac miserabili Episcoporum, Clericorumque inscitia, & vetustorum Canonum ignorantia.* Ignorantia certe stupenda, ac miserabilis in octavi, & noni seculi Præsulibus, Virisque ecclesiasticis universis, ut adeo imperiti fuerint, quo minus spurios ingenii partus ad corrumpendam hactenus pure servatam Ecclesiæ disciplinam recenter confictos ab antiquitus traditis documentis possent discernere!! Simpliciter ergo, ac cæco modo Præsules, atque Doctores universim per secula crediderint ad solum nomen S. Isidori Hispalensis prætensum, quin vel ipsi Galli in vicina Hispania inquirerent, vel domestica scrinia lustrarent?? Da veniam Baluziane, aut Februniane! non credo. Hanc nostris Novatoribus tam communem, acceptamque Antiquos leviter spernendi consuetudinem esse prorsus iniquam, falsissimamque calumniam, Emin. Card. d'Aguirre præstanti suo in Opere,*) singillatim jam ostendit, unde excerpta videamus. §. 9.

*) Collectio maxima Conciliorum omnium Hispaniæ. Romæ 1753. Tom. 1, Differt. 2.

§. 9.

Pro feculo octavo incipit a S. Gregorio II, de quo Spondanus ad a. 731 præeunte Baronio ita effatur, *cujus si scripta extarent, resque ab eo gestæ intelligentius exaratæ essent, Gregorio M. haud minorem existimares.* Procedit dein ad Gregorium III, S. Zachariam, Stephanum III, Paulum I, & Hadrianum I. „Qui omnes continuata ferie tam ab anti„quis, quam a recentibus Historicis plurimum laudantur propter sancti„tatem & doctrinam: ut proinde nemo eorum fine atroci injuria dici „possit laborasse ea pingui ignorantia sacrorum Canonum, aut peccasse „per negligentiam in iis servandis. Lege Anastasium Bibliothecarium, „Theophanem, Zonaram, Cedrenum, Reginonem, Hermanum, Sige„bertum, & reliquos Historicos graves, qui eorum vitas, ac res gestas „scriptis tradiderunt.“

§. 10.

A summis Pontificibus descendit ad venerabilem Bedam, ad SS. Anselmum, Marcellinum, Joannem Damascenum, Andream Cretensem Archiepiscopum, Germanum Patriarcham Constantinopolitanum, Heddium Stephanum, Ecbertum Cantuariensem Archiepiscopum, Anastasium Abbatem S. Eusebii in Palæstina, & Bonifacium Germanorum Apostolum, Paulum Diaconum, Paulinum Aquilejensem, Ambrosium Ansbertum, Albinum Alcuinum, Patres Concilii Francofortiensis, Ethenium Episcopum Oximensem, ac Beatum, quibus addere potes alios quam plurimos Seculo VIII sanctimonia, & doctrina conspicuos, quorum vitas Mabillon duobus vastis voluminibus vel e solo S. Benedicti Ordine congessit, & plures, quorum acta apud Bollandum, ejusque Continuatores copiose recensentur, & quotidie amplius prodeunt.

§. 11.

Si jam ad sanctos, doctosque viros Seculi IX oculos convertamus, multo plures fortassis occurrent, quam præcedente feculo. Ex summis Pontificibus sunt Leo III, Stephanus IV, Paschalis I, Eugenius II, Valentinus, Gregorius IV, Sergius II, Leo IV, Benedictus III, cui dein Nicolaus I successit a. 858, de quibus omnibus vel ipse Platina, cui ceteroquin Sannazario accinente

vitasque obitusque notare
Pontificum, arguta lex fuit historiæ,

 maxi-

maximam sanctitatis, ac eruditionis laudem non reticet, sed singulis insigne quoddam encomium adjungit.

§. 12.

Inter alios ejusdem seculi noni pietate, & doctrina præstantissimos viros veniunt Agobardus Episcopus Lugdunensis, & Servatus Lupus Abbas Ferrariensis, quorum opera ipse Baluzius recudit, Jessa Ambienensis Episcopus, Theodulphus Aurelianensis, Claudius Tauriensis, Leidradus seu Leiduardus, & Amolinus Lugdunensis, Halitharius Cameracensis, Fraculphus Lexoviensis, Prudentius Fricassinus, Ado Viennensis, Remigius Antisiodorensis, Benedictus Abbas Anianæ, Adalhardus Abbas Corbejæ, Ansegisus Abbas Fontanellæ, uterque Smaragdus, Dangalus Diaconus, Amolarius Fortunatus, totus Lugdunensis Clerus, ejusque Diaconus Magister Florus, Paschasius Rathbertus Abbas Corbejæ doctissimus, Ratramus seu Bertramus ejusdem Cœnobii, Rabanus Maurus Archiepiscopus Moguntinus, Usuardus, Ludgerus sive Luidgerus Episcopus Westphaliensis, Arno Archiepiscopus Salisburgensis, Amalarius Trevirensis, Walfridus Strabo Abbas Augiæ divitis, Rudolphus Monachus Fuldensis, aliique plures, quorum scripta inter Scriptores Seculi IX indicavit Oudinus post Dacherium, Duschesnium, Sammarthanos, Labbeum, Mabillonium, ipsumque Baluzium. Tot tantosque viros, sacrorum Canonum æque peritos utinam nostris diebus Ecclesiæ possent ostendere!!!

§. 13.

Mihi quidem præsentis Controversiæ occasione vel solum Hincmari Rhemensis scripta diligentius lustranti longe alia, quam vulgo nostrorum eruditorum insidet, opinio orta est de virorum illorum in rebus ecclesiasticis peritia. Hujus Archiepiscopi Opusculum 55. Capitulorum ad Nepotem suum Laudunensem Episcopum legant Nostri Novatores, & me Hercle fatebuntur, virum hunc non certe ex vetustorum Canonum ignorantia Decretalibus, iisque sibi admodum exosis *historicam* fidem tribuisse. Dignum observatu est, quod ipse Hincmarus in eadem disputatione jam se sollicitum circa apogrypha scripta exhibuerit Cap. 14, ita scribens: „In Præfatione Isidorus dicit de Apostolorum Ca„nonibus, quod a quibusdam dicantur apogryphi, & plures eos reci„piant, & sancti Patres eorum sententias synodali Authoritate robora„verunt,

„verunt, & inter canonicas constitutiones posuerunt, quod de quibus-„dam sententiis verum est, sicut alibi in hoc Opusculo potes legere *). „De Nicæno autem Concilio non est ita, ut scripsit, sicuti multis au-„thoritatum testimoniis adprobatur." Ergo Hincmarus non cæco modo assertionibus Isidori historicam fidem attribuit, sed eas *critice* discussit, & earum authentiam, ubi contraria inveniret argumenta, e. g. *de Canonibus Nicænis*, rejecit. Ad hoc argumentum velim respondeant Anti-Isidoriani!

§. 14.

Idem Hincmarus Cap. 25 ad Gelasium de Martyrum passionibus, & vitis Sanctorum, de actibus beati Sylvestri, de inventione dominicæ crucis, & de inventione capitis beati Joannis Baptistæ conjunctim loquentem observat solertissime dictum: *Omnia probate, quod bonum est, tenete*, atque in ipsis apogryphis discretionem esse tenendam innuit: „De quibus quædam in totum sunt rejicienda, quædam autem propter „Hæreticorum calumnias inter apogrypha sunt computanda, sed non „penitus abominanda, de quibus viros catholicos in suis opusculis te-„stimonia legimus assumsisse" **). Imo, quod maximum est, etiam ipsa illa ars, qua Blondellus putavit, Isidori fraudem posse se manu prehendere, & in qua potissimum robur posuit ex Patrum scriptis frusta illa excerpens, unde Isidorus epistolas falso inscriptas consarcinaverit, hæc Blondelli ars, inquam, ne Hincmaro quidem incognita fuit, quam tamen ipse non adoptavit, sed repudiavit, e contrario hanc veram statuens, notamque rerum ecclesiasticarum peritis regulam Cap. 20: „Hic enim est mos apostolicæ Sedis Pontificibus, ut verba Decesso-„rum suorum quasi propria in suis ponant epistolis, sicut qui legit, in-„telligit." Eumdem morem & sancti Patres, & Concilia sæpe secuta sunt, ut Nostri ab exemplis jam ostenderunt, ipsique, si nunc locus foret, ostendere possemus. Hæc eo dicta sint, ut manifestum fieret, haud-

*) Singulariter adhuc hoc loco notandum, tam Hincmarum, quam ipsum Isidorum attentionem ad Apogrypha habuisse, qui Apostolorum Canones, etsi origine genuinos non judicarint, Ecclesiæ tamen authoritate inter canonicas constitutiones reponi posse crediderunt. Numquid & posterior Ecclesia idem potuit circa Decretalia Isidori, licet *historice* falsa, jam tamen *canonice* valida?

**) Quam sapiens Hincmari monitum! Nonne autem & viri catholici, & sancta Concilia ex Decretalibus Isidori testimonia desumserunt? Quis ergo Catholicus ea penitus abominetur??

haudquaquam cæca ignorantia præteritis feculis Ifidorianas Decretales pro antiquis documentis acceptas fuiffe.

§. 15.

Miraculum vero omnium maximum, quod nobis Ifidori Maftiges credendum imponunt, eft illud ipfum feculum octavum nonumve, quod ab hodiernis Criticis & Philologis depingitur tamquam denfa ignorantiæ nube obfcuratum, inter reliquos Idiotas omnes infelicibus ovis exclufos, qui fraudem tunc noviter natam, nunc vero poft annos mille propatulam non animadverterint, unum protuliffe albæ gallinæ filium, fcientiæ omnigenæ, feu Poly-hiftoriæ portentum, inter fuos tamen plane incognitum, de cuius exiftentia hodiedum dubitatur, Ifidorum *Mercatorem*, vaferrimum omnium, quotquot umquam terra tulerit, feliciffimumque impoftorem, quippe qui Ecclefiam Dei plura per fecula, prope annis jam mille deceperit. Dico plus quam humanæ fcientiæ, ac omnigenæ eruditionis in rebus profanis æque, ac facris portentum effe debuiffe illum Ifidorum, fi deceptorem. Blondelli enim, qui illius vel veftigia preffit, herculeus non immerito labor cenfetur, eoquod ifte ftudio quodam incomparabili omnium fere antiquorum Pontificum, Patrum, Conciliorum, Hiftoricorum, aliaque inde a quarto feculo litteris configнata Ecclefiæ monumenta luftravit, atque ex iis phrafes, ac periodos parallelas ad confrontandum, ut fperabat, Ifidorum excerpfit; quem poftea laborem Labbeus ampliavit, haud dubie, fi plures viri docti id operæ in fe fufciperent, adhuc ampliandum. Quodfi tantum opus eft, Ifidori vel veftigia fequi, ut immenfum quoddam eruditionis mare perfretari oporteat; id nunc quidem in abundanti documentorum typis impreflorum copia, licet non fine fummo labore fieri poteft: illis vero antiquis temporibus, ubi arte typica nondum inventa, multo rarior difficiliorque fuit librorum manufcriptorum copia, hinc neceffario etiam conftrictior lectio, atque eruditio; nonne fentis te Ifidoro opus affingere humanis viribus multo gravius, qui immenfa quadam lectione omnium fere antiquorum fcripta expilaverit, atque frufta hæc excerpta non folum *analytice* extra fuum ordinem, prout Blondellus & Labbeus fecerunt, difperferit, fed quod multo majus, & neque Blondellus, neque Labbeus facere potuerunt, *fyntbetice* in unum corpus totum collegerit, in tale totum, quod primitivæ Ecclefiæ ftatum locorum, temporum, perfonarum, negotiorum, & circumftantiarum fingillatim indicatis denominationibus repræfentaret, atque hoc attentatum

tam

tam felici successu perfecerit, ut nulla novitatis, nulla falsitatis specie fraus se ipsam proderet, sed plenam fidem sinceritatis inde ab initio in Ecclesia Dei inveniret, eamdemque per secula conservaret? Talem mihi vel unum in orbe deceptorem ostende, & victas tibi manus dabo. Ego vero miror, alias solertissimos viros hoc argumento, quod decretorium, seu demonstrativum arbitror, non fuisse permotos ad Isidorum ab impostoris infamia purgandum, quin potius ad atrocius criminandum nostro hoc tam *tolerante* seculo!! Nonne apologiæ satis jam est Isidoro, a nostro seculo non *tolerari* ? ? Apogryphas, seu corruptas alienis centonibus, vel etiam falsa titulorum inscriptione vitiatas merces (non repugno, attamen neque ut probatum accipio) quisquis fuerit, ille *Mercator* collegerit; quod autem ante se non jam existentes, ipse primitus tot, tamque diversas suis technis fabricaverit Decretales; mihi frustra fabulam canes persuasurus, ut credam ἀδυνατον.

§. 16.

Quas primis 36 Pontificibus ante Siricium Isidorus affinxisse dicitur numero fere 80 epistolas, tantum legi oportet, & secum ponderanti momenta jam allata satis manifeste patebit, eas unius hominis figmentum esse non potuisse tam propter multiplicem rerum, locorum, personarum, & circumstantiarum varietatem, quam propter illorum omnium in tanta temporum obscuritate mirabilem cum aliis historiæ documentis conformitatem demtis quibusdam (si ita placet, hodiedum litigiosis) anachorismis & interpolationibus, aut ut forte justo largior sim, supposititiis etiam centonibus, quæ ipsa longævæ vetustatis indicia sunt, a quibus vix, aut ne vix quidem ullum immune datur vetus monumentum. Hic tantum breve quoddam schema Decretalium oculis subjiciam: neque enim lucem refugiunt, quod mendacii est; sed quod veritatis est, sciri potius desiderant, quam ignorari.

S. Clementis epistolæ quinque sunt. Prima ad Jacobum Hierosolymæ Episcopum narrat, qua ratione Petrus brevi moriturus congregatis fratribus Clementem commendans multa ei tradiderit regendæ Ecclesiæ præcepta. Altera ad eumdem Jacobum tractat de sacris vestibus & vasis, vel ut vulgo dicitur, de *Sacramentis.* Tertia in MSpto Harduini titulum habet: *Omnibus tam majoribus, quam inferioris ordinis Clericis, ac cunctis fidelibus:* agit de officio Sacerdotum & Clericorum. Quarta inscribitur Julio,

& Juliano, aliisque discipulis, qui malorum hominum persuasionibus aliquatenus a recta via declinaverant. Quinta Fratribus Hierosolymitanis de communi vita, aliisque de caussis.

Anacleti tres epistolæ. Prima ad omnes Episcopos, ceterosque fideles agit *1mo* de iis, qui Sacerdotes accusant, *2do* ut Episcopus Deo sacrificans testes secum habeat, *3tio* de peregrinis, & provincialibus judiciis, *4to* ut oppressus judicio secularium appellet judicium Sacerdotum, & de majoribus caussis ad Sedem Apostolicam referendis. Altera universis Episcopis in Italia constitutis inscripta *1mo* de ordinationibus Episcoporum, & omnium Clericorum, *2do* de accusationibus Episcoporum, *3tio* quod minus, quam a tribus Episcopis non debeat Episcopus ordinari, *4to* in quibus civitatibus Primates ac Metropolitani esse debeant. Tertia omnibus Episcopis, ac reliquis Sacerdotibus *1mo* de bipartito ordine Sacerdotum, *2do* de ordinatione Episcoporum, ac Presbyterorum, *3tio* de discrimine Episcoporum, & civitatum, *4to* ut difficiliores caussæ ad Sedem Apostolicam referantur, *5to* de non admittendis ad accusationem inimicis, & de extraneo judicio.

Evaristi duæ epistolæ. Prima ad universos Africæ Episcopos docet, quot Diaconi in civitate esse debeant, & de uxore ducenda. Altera ad omnes in Ægypto Fratres de mutua dilectione inter Sacerdotes & Ecclesias.

Alexandri tres epistolæ. Prima inscribitur omnibus Orthodoxis per diversas provincias, *1mo* de iis, qui Sacerdotes accusant, *2do* de confessione per vim extorta, *3tio* siquis adversus Rectorem Ecclesiæ querelam habuit, *4to* ut in oblatione Sacramentorum commemoretur passio Christi, & ut panis tantum, & vinum aqua mixtum offeratur, *5to* de benedictione salis & aquæ, aut ceterorum elementorum, *6to* de Trinitate, & unitate Deitatis. Secunda omnibus Episcopis per diversas regiones de caussis & gravationibus Sacerdotum. Tertia omnibus Sacerdotio fungentibus, ut vitentur detractiones & injustæ pulsationes.

Xysti I epistolæ duæ. Prima ad omnes Christi fideles est adhortatoria ad rectam fidem servandam: agit etiam de suspectis accusatoribus. Altera universis Ecclesiis directa *1mo* de sacris vasis, *2do* de appellanda Sede Apostolica, *3tio* de Episcopis Sede pulsis. Teles-

Telesphori una ad Fratres Episcopos *1mo* ut septem hebdomadas ante Pascha Clerici a carne jejunent, nec admittant laicos in accusationibus suis, *2do* de celebratione Missarum, & Hymno angelico, *3tio* de Episcopis honorandis, *4to* de accusatoribus non recipiendis.

Hygini epistolæ duæ. Prima inscribitur omnibus apostolica fide imbutis *1mo* de missione Filii a Patre, *2do* de caussis Episcoporum, *3tio* de criminationibus Maiorum, *4to* de peregrinis judiciis. Altera ad Athenienses est dehortatoria a malo.

Pii I epistolæ quatuor. Prima ad omnes Ecclesias ordinat, ut die dominico Pascha celebretur, & a quibus non oporteat Episcopos accusari, atque de his, qui transgrediuntur jussa apostolicæ Sedis. Altera Fratribus Italiæ, quod non possint amplius ad humanos usus transferri, quæ semel divinis usibus consecrata sunt. Duæ aliæ Justo Viennensi Episcopo scriptæ sunt tantum consolatoriæ, & adhortatoriæ.

Aniceti epistola una universis Ecclesiis per Galliæ provincias, *1mo* de ordinationibus, & caussis Episcoporum, *2do* de Primatibus, & Metropolitanis, *3tio* si Metropolitanus suspectus Episcopis, *4to* de tonsura Clericorum, & habitu.

Soteris epistolæ duæ. Prima Fratribus omnibus in Campania de natura Filii divina, & humana. Altera ad Episcopos Italiæ, ne feminæ sacra vasa, vel sacras pallas attingant, vel altaria incendant.

Eleutheri epistola una universis Ecclesiis per Galliæ provincias, *1mo* de escis non vitandis, *2do* de accusationibus Episcoporum, & Clericorum, *3tio* & omnium Comprovincialium.

Victoris quatuor epistolæ. Prima ad Theophilum *Alexandriæ*, alii legunt ex Beda *Cæsareæ* Episcopum, *1mo* de celebratione Paschæ, & Baptismi, *2do* nequis incerta judicet, *3tio* de caussis Episcoporum terminandis. Secunda universis Episcopis per Africam de concordia & uniformitate. Tertia ad Desiderium Viennensem, ne Pascha cum Judæis celebretur. Quarta ad Episcopum de Paschatis celebratione.

Zephy-

Zephyrini epiſtolæ duæ. Prima ad omnes per Siciliam Epiſcopos de cauſſis & judiciis. Altera ad Fratres in Ægypto de Epiſcopis ſpoliatis, & ordinatione Clericorum.

Callixti epiſtolæ duæ. Prima inſcribitur Benedicto Fratri, & Coepiſcopo de temporibus jejuniorum, & criminationibus Doctorum. Altera univerſis per Gallias Epiſcopis *1mo* de iis, qui conſpirant adverſus Epiſcopos, *2do* de iis, qui communicant excommunicatis, vel infidelibus, *3tio* ut nullus Epiſcopus de alterius Parochia aliquid præſumat, ac de mutationibus Epiſcoporum, *4to* de conjunctione conſanguineorum, *5to* qui non debeant admitti ad teſtimonium, *6to* an Sacerdos poſt lapſum poſſit miniſtrare.

Urbani una epiſtola ad omnes Chriſtianos *1mo* de vita communi, & quam ob cauſſam Eccleſia poſſeſſiones habere cœperit, *2do* in quos uſus, & a quibus res eccleſiaſticæ diſpenſentur, *3tio* de invaſoribus rerum eccleſiaſticarum, *4to* de Cathedris epiſcopalibus, *5to* ut nullus communicet cum excommunicatis ab Epiſcopo, *6to* de ſponſione in Baptiſmo facta, *7mo* de impoſitione manus epiſcopalis.

Pontiani duæ epiſtolæ. Prima ad Felicem Scribonem de honore Sacerdotibus exhibendo. Altera ad univerſalis Eccleſiæ Epiſcopos de fraterna dilectione.

Anteri una epiſtola Bæticæ, & Toletanæ Provinciæ Epiſcopis de permutatione Epiſcoporum.

Fabiani tres epiſtolæ. Prima inſcribitur catholicæ Eccleſiæ comminiſtris de ritibus Eccleſiæ romanæ, & ſchiſmate Novatiano, aliisque in catholica fide ſuſpectis. Secunda omnibus Orientalibus de novo Chriſmate ſingulis annis conficiendo, & de Epiſcopis non lacerandis obtrectationibus. Tertia Hilario Epiſcopo de accuſatione contra Epiſcopum, ejusque ad Sedem apoſtolicam appellatione.

Cornelii duæ epiſtolæ. Prima ad omnes Chriſti ſervos de translatione corporum Apoſtolorum, & de Novatianis Hæreticis. Altera ad Rufum Coepiſcopum, an jurare Epiſcopi debeant, & de cauſſis adverſus abſentes.

Lucii

Lucii una epiſtola ad Epiſcopos Galliæ, & Hiſpaniæ, *1mo* ut Epiſcopus ſemper Clericos teſtes ſecum habeat, *2do* de criminationibus Epiſcoporum, & ut appellatio ad ſuperiores non negetur, *3tio* ut Metropolitanus ſine Epiſcopis nihil agat, & viciſſim, *4to* ut contra Epiſcopum Metropolitanus ſine Epiſcopis cauſſam non audiat, 5to ne Epiſcopi minores majoribus ſe præferant, *6to* de iis, qui res Eccleſiæ auferunt.

Stephani duæ epiſtolæ. Prima fratri ac familiari amico Hilario inſcripta, *1mo* de iis, qui infames ſunt, *2do* de reverentia Præpoſitis exhibenda, *3tio* de veſtimentis eccleſiaſticis. Altera omnibus per diverſas provincias Epiſcopis, in qua varia continentur de accuſationibus Epiſcoporum.

Xyſti II epiſtolæ duæ. Prima Grato Coepiſcopo de æterna generatione Filii, & libera appellatione Epiſcoporum ad apoſtolicam Sedem. Altera fratribus per Hiſpanias de cauſſis, & judiciis Epiſcoporum.

Dionyſii epiſtolæ duæ. Prima ad Urbanum Præfectum eſt adhortatoria. Altera ad Severum Epiſcopum agit *1mo* de ſubordinatione erga apoſtolicam Sedem, *2do* de Eccleſiis parochianis per Cordubenſem provinciam ordinandis.

Felicis I tres epiſtolæ. Prima paterno Coepiſcopo ſcripta de judiciis adverſus Epiſcopos, & Clericos. Altera ad univerſos in Galliis Epiſcopos, eſt conſolatoria de oppreſſis Epiſcopis. Tertia ad Benignum Epiſcopum contra eos, qui Filium minorem Patre dicunt.

Eutychiani epiſtolæ duæ. Prima fratribus Joanni, & omnibus per Bæticam provinciam Epiſcopis inſcripta docet, quod Chriſtus verus Deus, & verus homo fuerit. Secunda Epiſcopis per Siciliam *1mo* de modo recipiendi accuſationem adverſus Clericos, *2do* de non admittendis ad accuſationem Chriſtianorum, *3tio* de modo procedendi in negotiis eccleſiaſticis.

Caji epiſtola una ad Felicem Epiſcopum, *1mo* a quibus non accuſandi Chriſtiani, *2do* Epiſcopum non accuſandum apud ſeculares, *3tio* de Clericis apud Epiſcopum accuſandis, *4to* de his, qui negant verbi

Dei incarnationem, *5to* quod ad vitam æternam perveniri non possit, nisi per Mediatorem Christum, *6to* de Ordinibus ecclesiasticis.

Marcellini duæ epistolæ. Prima Salomoni Coepiscopo, quod Filius Patre minor non sit. Altera universis Episcopis per orientales provincias inscripta docet varia de contentionibus inter Christianos ortis, & Clericorum judiciis.

Marcelli epistolæ duæ. Prima universis Episcopis per Antiochenam provinciam *1mo* de subjectione erga romanam Cathedram, *2do* quod mala pullulantia oporteat fraterna charitate resecare. Altera ad Maxentium Tyrannum de charitate & persecutione.

Eusebii tres epistolæ. Prima Episcopis omnibus per Gallicanas provincias inscripta agit de accusationibus Sacerdotum. Altera fratribus per Alexandriam, & Ægyptum de judicandis Episcopis. Tertia ad Episcopos Campaniæ, & Tusciæ denuo de judiciis.

Melchiadis epistola ad Episcopos, Marinum, Benedictum, Leontium, ceterosque Hispaniarum, & illarum Partium, *1mo* de majoribus caussis ad apostolicam Sedem deferendis, *2do* de Sacramento impositionis manuum, & Baptismi, *3tio* de jejunio dominicæ diei, & quintæ feriæ. Item alia hujus Pontificis nomine epistola *de Donatione Constantini.*

Constantini Imperatoris constitutio ad Sylvestrum I. Item epistola Nicæni Concilii ad Sylvestrum. Item excerpta quædam ex synodalibus gestis S. Sylvestri.

Epistola Athanasii, & ceterorum Ægyptiorum ad Marcum I de numero Canonum Nicænorum pro exemplaribus Nicæni Concilii, quia Ariani ista incenderunt. Marci ad eosdem rescriptum de missione Capitulorum Nicænorum.

Julii I epistola increpatoria ad Orientales pro Athanasio, & de illorum excessibus contra romanam Ecclesiam. Epistola Orientalium ad Julium caussantium, quod in communionem recepisset Athanasium, & ceteros ab ipsis damnatos. Julii rescriptum ad Orientales pro Athanasio, aliisque.

Libe-

Liberii epiſtola, ut nullus in perſecutionibus, quamdiu durare poteſt, ſuam relinquat Eccleſiam. Athanaſii, & Ægypti Epiſcoporum ad Liberium epiſtolæ de oppreſſionibus Arianorum. Ejusdem reſcriptum ad eosdem. Ad Felicem II epiſtola Ægyptiorum, Thebaidorum, & Lybiorum de infeſtationibus Arianorum. Reſcriptum Felicis ad eosdem de judiciis Epiſcoporum. Alia ejusdem Papæ epiſtola de oppreſſione Arianorum.

Ad Damaſum epiſtola Aurelii Carthaginenſis, qua petit ſibi mitti ſtatuta inde a S. Petro omnium Romanorum Pontificum. Reſponſio Damaſi ad eumdem. Alia epiſtola hujus Pontificis ad Paulinum Antiochenum de natura Chriſti humana & divina. Item epiſtola alia ad Hieronymum de libro Pſalmorum ſecundum 70 interpretes: Hieronymi reſponſum. Item epiſtola Stephani, & trium Conciliorum Africæ ad Damaſum de Privilegio Romanæ Sedis: ejusdem reſponſio. Alia ejusdem epiſtola ad Proſperum Numidiæ primæ Sedis Epiſcopum, aliosque de Chorepiſcopis. Item alia ex Synodo Romana ad Illyrici Epiſcopos de conſervatione Nicænæ fidei. Denique alia univerſis Epiſcopis per Italiam de cauſſis ad Apoſtolicam Sedem deferendis.

§. 17.

En tibi, pacate Lector! brevem epitomen diffamatarum adeo epiſtolarum, quas ſi vacat integras legere, tantum abeſt, ut mendacii ſpiritu confictas, ut potius Spiritu S. repletas, talesque ſis inventurus, ad quas confingendas uni homini neque potentia fuerit, neque voluntas: non potentia propter rerum tam multiplicium cum rebus geſtis mirabilem convenientiam, qualem in ſpecie de epiſtolis ad Hiſpanos datis a Pontificibus Antero, Lucio, Xyſto, Dionyſio, Eutychiano, & Melchiade in laudato ſuo Opere Card. d'Aguirre jam oſtendit, atque de reliquis generatim tot ſeculorum aſſenſus firmavit: quorum in arte critica defectum ſi obtendas, hunc quidem falſum eſſe ſupra §. 13 & 14 ſingulariter ex Hincmaro demonſtravi. At enimvero certum eſſe aſſero priora ſecula minus ex *defectu* artis criticæ peccaſſe, quam noſtra poſteriora a Lutheri reformatione per *exceſſum* hypercriticæ non jam artis, ſed temeritatis. — Neque *voluntas* fingendi in illis epiſtolis apparet, eoquod ſingulas legenti certe patebit, illarum Authores diverſa ſibi pro morum ædificatione, pro hæreſum extirpatione, pro fidei confirmatione, pro diſciplinæ inſtaurætione,

pro rituum externorum ordinatione, pro variis temporum exigentiis in animo propofuiffe, non tantum, qui unicus Ifidori fcopus falfo dicitur, pontificiæ Authoritatis extenfionem. Nemo profecto mendax fine cauffa; tam innatus naturæ noftræ veritatis amor eft. Nemo ita infanit, ut fummi ftudii, ac laboris difpendio mendacia fibi nihil profutura confarcinet. Hujusmodi a fcopo, ut putatur *Mercatoris*, quam longiffime alienæ vel magna ex parte, vel penitus & ex toto plurimæ funt epiftolæ, uti Clementis, Evarifti, Xyfti I, Telefphori, Hygini, Pii I, Soteris, Callixti, Urbani, Pontiani, Cornelii, Stephani, Xyfti II, Dionyfii, aliorumque.

§. 18.

Quod plures illarum Decretalium de judiciis, de contentionibus, & Epifcoporum accufationibus, vel oppreffionibus tractent, id fane non mirum videatur, fed illorum temporum geftis, feu genuinis hiftoriæ documentis apprime conveniens: quamprimum enim aucto hominum numero dilatari cœpit Ecclefia, prout humana indoles eft nonnifi difficillime in unitate animorum, & fubordinatione contineri, jam plures ortæ funt contentiones inter fubditos & Præfules, vel iftorum inter fe ipfos. Nihil nunc de Apoftolorum vivo adhuc Domino controverfiis dicam; hujusmodi exempla pluribus in locis acta Apoftolorum, & S. Pauli epiftolæ exhibent, ut adeo idem Apoftolus propter obloquentium pertinaciam ad Ecclefiæ Principes Hierofolymam confugere debuerit. Ipfa Clementis Romani prima ad Corinthios epiftola communi confenfu authentica idem teftatur. Quis dubitet litibus per illorum jam temporum hæreticos fæpe exortis ad Apoftolicam Petri Cathedram recurfum frequentius fuiffe, & inde decreta emanaffe? Præter illas Corinthiorum contra Presbyteros, Afiaticorum de Pafchate, Africanorum de Baptifmo controverfias, fat nota eft cauffa Bafilidis & Martialis Epifcoporum in Hifpania depofitorum, quæ non folum ad vicinos Gallicanos, fed & Africanos, atque Italos propagata excitaffe diffidia videtur diu non extincta: hinc forfitan tot Pontificum decreta in Hifpanias, Gallias, aliasque provincias, ut Stephani, Xyfti II, Dionyfii, Felicis, Eutychiani, ufque ad Melchiadem. Acriores poftea per Arianos excitatas fuiffe orthodoxorum Epifcoporum perfecutiones abunde conftat, ut fane occafionem dederint epiftolis fub Sylveftro, Marco, Julio, Liberio: quæ gefta hiftorica magnum forent argumentum pro defendenda Decretalium authentia; fed hoc non eft, quod intendo, dicas pace mea vel adulteratas, vel omnino falfis Authoribus

ribus ex errore suppositas; tantum hoc contendo, eas cum temporum adjunctis quam optime cohærere, hinc contento suo nullam fraudis suspicionem parere posse. Hanc cum rerum historia convenientiam si neges, tu vero aut inscium te, aut mendacem prodis.

§. 19.

Falsum est usque adeo, ut nihil apertius falsum, quam quod cum Vanespenio multi oggerunt, nihil in hisce epistolis reperiri de hæreticis primorum seculorum, de persecutionibus Tyrannorum, de Confessorum consolatione, vel ad martyrium exhortatione, aliisque de rebus, quibus illorum temporum sincera scripta abundant: id indicio est prædictas epistolas a maximis suis calumniatoribus non fuisse lectas, prout fieri amat, ut plerique blasphement, quod ignorant. Atque hæc potissimum caussa est, cur brevem epistolarum decretalium epitomen fecerim: unde jam colligas, siquid humanum in arte critica ratiocinium valet, illas ab uno deceptore non potuisse una omnes fabricari: revera autem easdem non ab uno Isidoro fabricatas, sed tantum collectas fuisse, quantum injuriæ temporum admittunt, post tanta scilicet documentorum naufragia, sat multis tamen exemplis nunc dabo conspiciendum.

§. 20.

Romanæ Ecclesiæ Antistites ex remotissimis quaquaversus regionibus jam a primordio in caussis difficilibus, dubiisque sæpe fuisse consultos, eosque pro apostolica sua vigilantia, & cunctarum ovium cura illuc frequenter responsa emisisse, tam certum est, quam quod certissimum. Præter eas, quæ veluti ex universali diluvio divina providentia feliciter evaserunt, primorum Pontificum epistolas maximam partem a Coustantio collectas, hujus rei testis plane expertissimus ipse S. Hieronymus est, Romæ sibi id muneris a Pontifice injunctum asserens, *ut in chartis ecclesiasticis juvaret Damasum romanæ urbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis consultationibus responderet.* Hæc autem fere omnia apostolicorum virorum tam pretiosa monumenta damno irreparabili deperdita sunt, tam propter naturalem rerum humanarum caducitatem, quam præcipue propter sævientem tunc temporis persecutionem, quæ non tantum in corpora fidelium crudelis fuit, quorum sanguinem effudit;

verum etiam in animas, quarum ad vitam æternam nutrimenta omni ſua vi, & fraude ſuſtulit *).

§. 21.

Perpetuo tamen memoria quædam cimeliorum tam pretioſorum, atque etiam quædam, obſcuriora licet veſtigia in Eccleſia Dei conſervata ſunt: hinc non mirum (prout fatalis illa ſors vetuſtarum rerum plerumque eſt) vera fuiſſe falſis mixta, nec non & apogrypha inde pronata, de quibus jam ſupra §. 14 Hincmari Rhemenſis ſapientem animadverſionem vidimus. Quapropter eas, quas Iſidorus in ſua Collectione exhibet, Pontificum omnium epiſtolas nolim ego tamquam authenticas, ſive genuinas vindicare, ſed *inter apogryphas*, ſi placet, per me rejicias: unice mihi demonſtrandum plurimis ab exemplis ſumſi, nullam hic Iſidori fraudem ſubeſſe, ſed Decretales easdem jam ante ipſum extitiſſe, quarum igitur non fabricator, ſed tantum compilator fuerit. Multa ad hunc ſcopum ſubſidia me inventurum ſperaſſem, ſi alterum Conſtantii Tomum *de Pſeudoiſidorianis*, ab illo tam ſæpe promiſſum ullibi potuiſſem inveſtigare: credere enim licet, hunc Pariſienſem Monachum, quam temerarius fuit in facile rejiciendis Pontificum epiſtolis, tam futurum ſaltem fuiſſe fidelem in detegendis fontibus antiquis, unde Iſidorus hauſerit. Si tanti momenti opus promiſſum ipſe Couſtantius non præſtitit, a Maurana Congregatione virorum eruditionis laude tam celebrium iſtud adhuc ſperandum exiſtimo: facilius autem id Romæ in abundantia antiquiſſimorum Codicum præſtari poſſe videtur. Pro mea quidem virium tenuitate exempla tamen ſat multa jam inveni.

§. 22.

A Clemente I incipiam. Prima ejusdem ad Jacobum epiſtola tam antiqua eſt, ut a Rufino ſeculi quarti Scriptore in latinum idioma translata, & vetuſtiſſimis Canonum Collectionibus, nominatim Codici per Paſchaſium Queſnellum edito inſerta, atque a Concilio Vaſenſi a. 442 laudata ſit. Altera ad Jacobum, ſeu *de Sacramentis* in perantiqua Collectione ante Seculi VII finem ponenda in Bibliothecæ Colbertinæ Codice

dice

*) Cum tot interierint antiquitatis documenta, patet, quam infirmum, nulliusque valoris ſit *negativum* illud argumentum, quod multi a veterum ſilentio repetunt: argumentum tamen, quo Iſidori oppugnatores fortius nullum habent.

dice 3368 reperitur, teste ipso Coustantio *). Tertia *de officio Sacerdotis, & Clericorum* pariter jam a Rufino Interprete conversa in latinum legitur in libro Recognitionum ad Gaudentium.

De duabus Anacleti epistolis decretalibus, omni sapientia plenis mentionem facit libri pontificalis sub *Damasi* nomine vulgati vetus exemplar manuscriptum, quod Romæ Achiles Statius Lusitanus P. Turriano commodavit **).

In eodem libro pontificali de S. Evaristo legitur, quod præceperit, *ut septem Diaconi custodirent Episcopum prædicantem propter stilum veritatis*, hoc est, propter testimonium veræ, & sanctæ prædicationis. Hanc constitutionem exhibet hujus Pontificis prima epistola ad omnes Africanos Episcopos hisce verbis: „Diaconi, qui quasi oculi videntur „esse Episcopi, in unaquaque civitate juxta Apostolorum constituta „septem debent esse, qui custodiant Episcopum prædicantem, ne aut „ipse ab insidiatoribus quoquo modo infestetur, aut lædatur a suis, aut „verba divina detrahendo, aut insidiando polluantur, vel despiciantur, „sed veritas spirituali redoleat fervore, & pax prædicata labiis, animi „cum voluntate concordet.“

De Alexandro liber pontificalis hæc habet: *Hic passionem Domini miscuit in precationem Sacerdotum, quando Missæ celebrantur.* Item: *Hic constituit aquam aspersionis cum sale benedici in habitaculis hominum.* Hæc autem decreta in prima hujus Pontificis epistola occurrunt N. 4: *Ut in oblatione Sacramentorum commemoretur passio Christi;* & N. 5: *De benedictione salis, & aquæ.*

De Xysto I Lib. pontif.: *Hic constituit, ut ministeria sacrata non tangerentur, nisi a Ministris sacratis.* Item: *Ut quicunque Episcopus evocatus fuerit ad Sedem romanam apostolicam, rediens ad Parochiam suam non susciperetur, nisi cum formatis salutationis ad plebem a Sede apostolica.* Hæc decreta in altera ejusdem epistola continentur N. 1 & 2.

De Telesphoro Lib. pontif.: *Hic constituit, ut septem hebdomadas ante Pascha jejunium celebraretur, ut in Natali Domini nostri J. C. noctu*

Missa

*) Præfat. p. 87. **) Adverf. Magdeburg. Lib. 5, Cap. 20.

Missa celebraretur, cum alio tempore ante horæ tertiæ cursum nullus præsumeret Missas celebrare, quia ea hora Dominus noster ascendit in crucem: & ut ante Sacrificium Hymnus diceretur angelicus, hoc est, Gloria in excelsis Deo. Hæc ipsa leguntur in ejus epistola N. 1, 2, 3.

De Hygino Lib. pont.: *Hic Clerum composuit, & distribuit gradus.* Istud ex ejus epistola prima apparet: *De caussis Episcoporum, de criminationibus majorum, de peregrinis judiciis.* N. 2, 3, 4.

De Pio I Lib. pont.: *Constitutum de Ecclesia fecit.* Tale invenitur in epistola secunda: *Quæ divinis sunt assignata usibus, ad humanos usus sine sacrilegio non posse transferri.* Ceterum ejusdem Pii epistolæ duæ ad Justum Viennensem, secus ac Blondello, Coustantio, aliisque Anti-Isidorianis placuit, hodiedum severissimis Criticis tamquam genuinæ probantur, ut nihil de prioribus dicam, recentissime P. Placido Sprenger Banzensi Monacho, etsi alias sanctæ apostolicæ Sedi haud satis æquo, qui in *Thesauro rei Patristicæ* Wirceburgi a. 1785 edito ita scribit *): „Certe Blondellus, qui in Pseudo-Isidoro Genevæ impresso „A. D. 1628 eas imposturæ accusaverat, postea senior, adeoque pru„dentior factus veterem hanc suam de iis sententiam omnino exuit, ut „ex posterioribus A. D. 1641, 1646, 1649 manifestum fit. Siquidem „in libris de Primatu, de Sybillis, & in Apologia, utriusque epistolæ „tamquam ad illum, cujus nomen præferunt, certissime pertinentis te„stimoniis abutitur: quod etiam Claudium Salmasium, & Joannem „Dallæum, Henrico Hammondo reclamante, pridem fecisse inferius „exponam. Cur ergo vel propter Blondellum nondum resipiscentem „suspectiores nobis sint, nihil sane caussæ est.“ Si duæ istæ Pii epistolæ quidquam in favorem apostolicæ Sedis continerent; forsitan jam ea nostris Criticis sufficiens caussa foret easdem inter spurias rejiciendi.

De Aniceto Lib. pont. ait: *Hic constituit, ut Clericus comam non nutriret secundum præceptum Apostoli.* Quod decretum legitur in ejus epistola ad Galliæ Episcopos *de tonsura Clericorum, & habitu.* N. 4.

De Sotere libr. Pontif.: *Hic constituit, ut nulla Monacha pallam sacratam contingeret, nec incensum poneret in sancta Ecclesia.* Idem decretum legi-

*) Tom. 2, Differt. 14, Cap. 2.

legitur in epiſtola ſecunda ad Italiæ Epiſcopos, ne *feminæ ſacra vaſa, vel ſacras pallas contingant, vel Altaria incendant.* Admodum probabile eſt, hujus conſtitutionis editæ cauſſam fuiſſe, quod ex Montani ſecta feminæ ſe ſacris immiſcerent, ut docet Baronius ad annum 173.

De Eleutherio libr. Pontif.: *Hic conſtituit, ut nulla eſca uſualis, quæ tamen rationabilis, & humana eſt, quam Deus creavit, a chriſtianis maxime fidelibus repudiaretur.* Eadem habet epiſtola ad Galliæ provincias de *eſcis irrationabiliter non vitandis.* N. 1.

De Victore libr. Pontif.: *Hic conſtituit, ut ſanctum Paſcha die dominica celebretur, ſicut Pius.* Idem hoc decretum continent quatuor epiſtolæ ad Theophilum Cæſareenſem, ad Africanos, ad Deſiderium Viennenſem, ad Paracodam Epiſcopum.

De Zephyrino libr. Pontif.: *Hic conſtituit, ut præſentibus Clericis, & laicis fidelibus ſive Clericus, ſive Levita, ſive Sacerdos ordinetur.* Idem habet epiſtola ſecunda ad Ægypti Epiſcopos de *ordinatione Presbyterorum & Diaconorum.* N. 2.

De Callixto libr. Pontif.: *Hic conſtituit jejunium quater in anno fieri, frumenti vini & olei gratia ſecundum Prophetiam.* Decretum hoc exſtat in ejus epiſtola ad Benedictum Epiſcopum de *temporibus jejuniorum.* N. 1.

Anteri I epiſtola ad Hiſpanos, de mutatione Epiſcoporum tamquam genuina a Card. d'Aguirre defenditur, eoquod Patribus Concilii Toletani X a. 656, item Toletani XVI a. 693 ante oculos fuiſſe videtur, cum translationes Epiſcoporum neceſſitate, vel utilitate publica interveniente licitas eſſe, idque *canonice* fieri aſſererent, nempe ad *regulam* ab Apoſtolica Sede, præſertim in illa celebri epiſtola Anteri ſibi præſcriptam.

De Cornelio libr. Pontif.: *Sub hujus Epiſcopatu Novatus Novatianum extra Eccleſiam ordinavit.* Item *Hic temporibus ſuis rogatus a quadam Matrona Lucina corpora Apoſtolorum beatorum Petri & Pauli e catacumbis levavit noctu.* S. Hieronymus etiam *de ſcript. eccleſ. in Cornelium* aſſerit, eum de Novatiano, & de his, qui lapſi ſunt, epiſtolam ſcripſiſſe. Hanc eſſe Cornelii primam de translatione corporum Apoſtolorum Petri & Pauli, &

 de

de Novato non fine fundamento Binius contendit: „ideoque immerito „illam de fide & authoritate taxari, quæ probatæ fidei testem Hierony„mum adepta est, & ejus scripta cum rerum historia conveniunt."

De Lucio libr. Pontif.: *Hic præcepit, ut duo Presbyteri, & tres Diacones in omni loco Episcopum non desererent propter testimonium ecclesiasticum.* Hujus decreti sanciendi caussam dedisse putantur calumniæ in Cornelium convictæ a Novatiano. Plura memorabilia de Lucii vita profert Card. d'Aguirre ex pervetusto Codice membranaceo, cujus exemplar quoddam primo editum fuit Moguntiæ a. 1602, deinde vero recusum a. 1609 Antwerpiæ typis Plantinianis Balthasaris Moreti inter opera Luidprandi pag. 189. In hac porro vita Lucii fit mentio ejusdem epistolæ, quam ad Galliæ, atque Hispaniæ Episcopos datam Isidorus exhibet. Hoc domentum tam præclarum, etsi longius; quia tamen minus cognitum huc transferri dignum est: „Lucius Natione Romanus ex Patre Porphyrio „sedit annos tres: fuit autem temporibus Galli, & Valusiani usque ad „Valerianum III, & Gallicanum. Hic primum fuit in exilio, postea „ad Ecclesiam incolumis reversus est, demum a Valeriano capite trun„catur I Non. Martii. Hic ordinavit Episcopos septem, Presbyteros „quatuor, Diaconos quatuor. Hic propter malevolos, & Sacerdotum „persecutiones constituit, ut duo Presbyteri, & tres Diaconi Episco„pum in omni loco non deserant, ut juxta Apostolum etiam ab his, „qui foris sunt, studium habeatur bonum conservari testimonium: quod „in epistola, quam omnibus Galliæ, & Hispaniæ Episcopis destinavit, „apud ipsos servari hortatus est. Constituit in eadem etiam, ut cri„minationes majorum natu per alios non fiant, nisi per eos, qui cri„mina intendunt, & ipsi tales ut digni sint, & irreprehensibiles appa„reant, & actis publicis se omni suspicione, & inimicitiis carere doceant, „& fidem, ac conversationem irreprehensibilem se ducere ostendant. „Et quia hoc fieri ante quoslibet judices interdum difficile animadver„tit, ad alios ecclesiasticos judices, ubi major authoritas fuerit, po„stulanti audientiam non negandam esse decrevit. Item in eadem jux„ta SS. Apostolorum, & eorum Successorum decretum præcipiendo „constituit, ut si quilibet Metropolitanus Episcopus, nisi quod ad suam „solummodo pertinet parochiam, nisi consilio, & voluntate omnium „comprovincialium Episcoporum extra aliquid agere tentaverit, gradus „sui periculo subjaceat, & quod egerit, irritum habeatur, & vacuum: „con-

„consensu etenim, & consilio solummodo omnium provincialium Pon„tificum Metropolitano Episcopo licere constituit agere, & disponere „de eorum caussis, & Ecclesiis, & Clericis, atque Secularium necessi„tatibus, aut de communibus quibuscunque negotiis agi necesse fuerit. „Similiter de Provincialibus statuit, ut nihil eis segregatim, aut com„muniter absque Metropolitano agere liceat, nisi de his solummodo, quæ „ad eorum proprias Parochias pertinent. Similiter apostolica authoritate „præcepit, ut nullus Metropolitanus Episcopus absque omnium Suffraga„neorum suorum præsentia aliquorum eorum audiat caussas; aliquin ir„ritæ erunt, & ipse caussam dabit pro facto. Item præcepit, ut per „singulas provincias hoc Episcopi observent, ne posteriores se priori„bus suis præferant, ne eis inconsultis, nisi quantum ad propriam Paro„chiam pertinet, aliquid agant, sed de communibus eorum caussis con„sonam sententiam proferant, & determinent, quia aliter actæ nullas „vires habebunt, nec ecclesiasticæ reputabuntur. Item in eadem epi„stola de exspoliatione dotis, & oblationum Ecclesiarum consultus, „prius multis rationibus, & multorum authoritate hoc genus invasionis, „& rapinæ sacrilegium esse ostendit: postmodum & authoritate, & de„creto Prophetarum, Apostolorum, eorumque Successorum, & om„nium catholicorum Patrum exemplis tales præsumtores, & Ecclesiæ „raptores, atque suarum facultatum alienatores a liminibus sanctæ Ma„tris Ecclesiæ anathematizat, & damnat, & sacrilegos esse judicat, & „non solum eos, sed omnes eis consentientes; quia non solum, qui „faciunt, sed etiam, qui facientibus consentiunt, rei sunt, & judican„tur: par enim pœna, & agentes & consentientes comprehendet." Hactenus ibi, in quibus memorantur ea ipsa, quæ continentur in epistola ab Isidoro collecta. Quamobrem hanc eamdem Lucii epistolam non solum ut antiquam, sed vere germanam cum Card. d'Aguirre ausim defendere *): „Censeo non esse facile suppositionis damnandam, utpote „quam tot seculis Ecclesia recepit inter alias Pontificum, ac perpetuo „venerata fuit, quamvis hoc seculo nonnullis hominibus eruditis, etiam „catholicis appareat supposita. Unde in editione novissima Concilio„rum Philippi Labbe, & Gabrielis Cossartii Tom. I, Col. 721 initio „hæc ipsi nota inuritur ad marginem: *Suspecta eodem jure cum aliis Isidori* „*mercibus*. At quibusnam, rogo suspecta? nulli antiquorum: deinde ex „recentioribus non Turriano, non Antonio Augustino, non Baronio, „nec

*) Collect. Conc. Hisp. Tom. I, Differt. 13.

„nec Binio, nec Saussajo, nec Francisco Macedo *in Assertore romano* „Vindicia III, Cap. 3, Sed. 1, pag. 130, nec Joanni Doujat, cujus „*prænotiones criticas* Parisiis editas a. 1687 post hæc scripta legere licuit „Lib. 2, Cap. 26, N. 18, non denique aliis plurimis, nisi paucis qui- „busdam, & delicatis nimium, qui ob unam, aliamve difficultatem „occurrentem, & enodatu facilem non dubitant hujusmodi sacris, & „venerandis instrumentis nigrum theta præfigere, illaque arguere aut „νοθείας, aut interpolationis saltem.“ Hæc doctiss. d'Aguirre.

De Stephano P. liber Pontificalis hæc habet: *Hic constituit Sacerdotes & Levitas vestibus sacratis in usu quotidiano non uti, & nisi in Ecclesia tantum.* Idem decretum in ejus epistola prima ad Hilarium Episcopum habetur de *vestimentis ecclesiasticis* N. 4. Notum est plures ab hoc Papa epistolas fuisse scriptas authoritate pontificia plenas, quæ lapsu temporum deperditæ sunt.

De Dionysio lib. Pontif.: *Hic Presbyteris Ecclesias divisit, & cæmeteria, parochiasque, & diœceses constituit.* Eadem continet ejus epistola secunda ad Severum Episcopum.

De Eutychyano lib. Pontif.: *Hic constituit fruges, fabas & uvas super altare benedici.* Hoc idem continetur in præstanti epistola ad Joannem, & omnes Bæticæ Provinciæ Episcopos de *proprietatibus utriusque naturæ in Christo*, quam epistolam Card. d'Aguirre non levibus rationum momentis genuinam defendit. Certum est Eutychiano occasionem valde opportunam fuisse ad scribendam illam contra Paulum Samosatenum, qui aliquot ante annos blasphemo & putido ore effutierat, adhucque disseminare pergebat Christum Dominum fuisse purum hominem.

De Cajo lib. Pontif.: *Hic constituit, ut omnes ordines in Ecclesia sic ascenderent, si quis Episcopus fieri meretur, ut esset Ostiarius, Lector, Exorcista, Acolytus, sequens Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, & exinde Episcopus ordinaretur.* Hæc statuta in fine epistolæ ad Felicem Episcopum occurrunt. N. 6.

Melchiadis ad Hispanos epistolam Card. d' Aguirre ut genuinam momentosis rationibus defendit: mihi autem hujus tanti Viri testimonium hoc loco sufficit, „quod hæc epistola in omnibus collectionibus tam edi- „tis, quam manuscriptis, etiam antiquissimis, quibus D. Loaisa usus fuit, „& in aliis ubique exstantibus, præsertim in Bibliotheca Vaticana inveni- „tur“ *).

Huic

*) Oper. Laud. Tom. 1, p. 311.

Huic Melchiadis epiſtolæ apud Iſidorum ſubjungitur ſub eodem nomine, ut vulgaris opinio eſt, altera epiſtola de *primitiva Eccleſia, & munificentia Conſtantini Magni erga eamdem*: ſive de *donatione Conſtantini.* Quod ſcriptum cum ſit Malchiade certo poſterius, in quo etiam Concilii Nicæni mentio fiat; hinc confidenter plerique *falſarium* vocant Iſidorum. Sed iſti nempe Ariſtarchi omnes præjudicio & ignorantia laborant: nam etſi hoc ſcriptum falſo Melchiadis nomine a Gratiano allegetur, in Iſidori tamen codicibus nomine omnino caret, ſed poſt epiſtolam Melchiadis veluti proœmium eſt in ſequentem *Conſtitutionem Conſtantini ad Sylveſtrum.* Vide Ballerinios *). Dices forſitan, hæc ipſa *Conſtitutio de Conſtantini donatione* apogryphum documentum eſt: ſit pace mea, de hoc jam non litigo, tantum obſervo, non eſſe Iſidori figmentum, ut falſo illi ab Alexandro Natali imputatur. Hujus donationis græca quædam fragmenta Balſamon producit; integrum autem documentum græce ſcriptum invenit P. Poſſinus in Vaticanis quatuor Codicibus græcis: hinc non improbabiliter Baronius & Binius ſuſpicati ſunt hoc conſtitutum a Græcis confictum, poſtea latine redditum, & ab Iſidoro fuiſſe exceptum. Nunc vero conſtat illud in gallicana etiam legi Collectione Iſidoro antiquiore, quam vetuſtus codex Colbertinus 3368 exhibet: ex hac igitur, aliave fortaſſis adhuc vetuſtiore Iſidorum exſcripſiſſe credendum eſt.

Sequitur apud Iſidorum, *quo tempore Nicænum Concilium habitum ſit.* Hoc initium, certe genuinum, Præfationis eſt ad Collectionem Hiſpanicam, quam Ballerinii integram dederunt.

Tum ſequitur epiſtola, vel Præfatio Nicæni Concilii *Beatiſſimo Sylveſtro in urbe Roma Sedis Apoſtolicæ Antiſtite.* Niſi authentica ſit hæc præfatio; certe tamen non ab Iſidoro conficta, ſed ex vetuſtiore collectione deſumta eſt, prout Ballerinii oſtenderunt, etſi alias, quod de tantis Viris miror, erga Iſidorum juſto immoderatiores. Sed quid temporum præjudicia in viros etiam ſummos non valent?

Poſtea ab Iſidoro deſcribuntur *Canones Conciliorum*, quæ inſignis pars collectionis ſincere deſcripta, ac germana hodiedum cenſetur. Si deceptor Iſidorus; quare falſas Synodos, aut falſos ſaltem Synodorum canones non fabricavit? — Demum epiſtolæ ſequuntur ceterorum Ponti-

 ficum

*) Opp. S. Leon. Tom. 3, p. 228.

ficum a Sylveſtro uſque ad Gregorium M. Primum jam documentum creditur ſuppoſititium *Excerpta quædam ex ſynodalibus geſtis S. Sylveſtri Papæ.* Certum eſt autem notumque eruditis, ea ſub Symmachi ætate jam eſſe concinnata, & in Collectiones Italicas, Gallicasque ante Iſidorum inſerta, unde ab illo tantum extracta.

Quinque Pontificum, Marci, Julii I, Liberii, Felicis III, & Damaſi epiſtolæ uſque ad Siricium vulgo quidem pro ſuppoſititiis habentur, de quo diſputare nolim; attamen & illas non ab Iſidoro excogitatas, ſed ab exſtantibus jam documentis compilatas fuiſſe e. g. ex libro Pontificali, ex Socrate & Sozomeno, ex vetuſtis quibusdam collectionibus, qualem Longobardicis litteris exaratam vel ipſe Couſtantius memorat *), ſat claris patet veſtigiis; præterquam quod aliquæ illarum etiam pro genuinis hodiedum habeantur, ut Damaſi ad Paulinum ex Collectione Hiſpanica, ejusdem ad Illyrios Epiſcopos ex Theodoreto, ac verſione S. Epiphanii in hiſtoria tripartita. Quamobrem cum firmiſſima ſit juris regula: *actore non probante abſolvi reum;* cum longe aliud ſit falſa colligere documenta, quam confingere; cum inſuper nequaquam ea jam in ſe ipſis certo falſa ſint, quæ nunc a plerisque falſa reputantur; cum demum in tanta licet documentorum penuria, quanta noſtris temporibus eſt, plurimis tamen, fere innumeris ab exemplis fidelitatem Iſidori in compilando demonſtratam vidimus; ſiquid humana valet critica, dicam, ſiqua inter homines juſtitia datur, Iſidorum, quippe non fabricatorem, ſed tantum collectorem Decretalium jam ante ſe exſtantium ab infamia Impoſtoris abſolvere neceſſe eſt. Provoco Febronianos, ac publice provoco, ut tanta in medium afferant rationum momenta *ad condemnandum*, quanta ego hucuſque attuli *ad abſolvendum.*

§. 23.

Judicium *abſolutorium* adhuc confirmatur novo quodam reflexo argumento. Certum eſt ex omnium conſenſu, præcipue autem Hincmari Rhemenſis, ad initium ſeculi noni anno 801 in mundum nati, adeoque coævo teſtimonio, collectionem Iſidorianam hoc præciſe tempore per gallicas, & germanicas provincias cœpiſſe publicari. Ita enim ille in Opuſculo adverſus ſuum Nepotem ſcribit cap. 24: „De libro collectarum epi„ſtolarum ab Iſidoro, quem de Hiſpania allatum Riculphus Epiſcopus „Mogun-

*) Præf. p. 80.

„Moguntinus *) in hujusmodi, ficut & in Capitulis regiis ftudiofus obti„nuit, & iftas regiones ex illo repleri fecit." Hunc Ifidorum alio in loco idem Hincmarus adhuc clarius indicat his verbis Epift. 7: „Scri„ptum eft in quodam fermone fine exceptoris nomine de geftis Sylve„ftri excerpto, quem Ifidorus Hifpalenfis Epifcopus collegit cum epi„ftolis romanæ Sedis a S. Clemente usque ad B. Gregorium." Si verum eft iftud Hincmari affertum; cauffa decifa eft, non deceptor fuit Ifidorus, fed S. Epifcopus Hifpalenfis documentorum Ecclefiæ veterum optime gnarus, qui Seculi VII initio Hifpaniam illuftravit. Attamen hoc ipfum eft, quod hodierni Critici nolunt fidem negantes licet non fine violentia humano judicio inferenda, fidem negantes, inquam, Hincmaro Rhemenfi, ipfius rei origini proximo, ejusdem a juventute ftudiofo, & tefti a partium ftudio prorfus alieno, imo & contra fe ipfum teftanti. Publica certe hujus rei perfuafio tunc fuerit oportet.

§. 24.

Inde ergo Collectionis famofæ ortum Critici plerique repetunt, unde prima publicatio facta creditur, ex Moguntia: hinc fraus exiverit, fubito latiffime per Germaniæ, Galliæque regiones diffufa. Somniare fic licet, non item ratiocinari. Non tam facile, ac cito hominum focietas, minus magnæ Provinciæ decipiuntur. Quis credat integram Collectionem potuiffe publicam fidem invenire, nifi hujusmodi documenta faltem fparfim in diverfis fcriniis inventa, aut jam aliunde fuiffent publice nota? Ut affertum fuum Critici tueantur, in fraudis focietatem trahunt Gallicana etiam, quæ *Hadriani* dicuntur, Capitularia utpote ejusdem tenoris cum *Ifidori* Decretalibus: amplius ergo contradicunt Hincmaro de re licet domeftica, fibique odiofa teftanti eod. Cap. 24: „De fententiis, quæ dicuntur ex græcis, & latinis Canoni„bus, & Synodis romanis, atque Decretis Præfulum, ac Ducum roma„norum collectæ ab Hadriano Papa, & Engelramno Metenfium Epi„fcopo datæ, quando pro fui negotii cauffa agebatur." An revera hæc Capitularia primitus ab Hadriano data Engelramno, an potius ab hoc collecta illi pro approbatione fuerint oblata; cum jam Hincmarus dubitaffe videatur, cum alii poftea viri perquam eruditi, ut Antonius Auguftinus, Petrus de Marca, atque etiam Baluzius dubitaverint, cum manufcripti Codices inter fe diffentiant; definire nihil aufim, fed & parum

*) Is in Sede Moguntina Lullo a. 786 fucceffit, e vivis autem a. 814 exceffit.

rum id scire interest: summa autem rei maximi momenti esse debet, scilicet hæc ipsa Capitularia jam inde a sua origine apud Gallos summe æstimata, publice probata, ab omni fraudis suspicione longe aliena fuisse judicata. Argumentum vel ipsi Calvinistæ Blondello formidabile visum!

§. 25.

Hujus rei testem denuo Hincmarum Rhemensem habemus, qui ad Laudunensem l. c. hæc scripsit: „Si vero ideo talia, quæ tibi visa „sunt, de præfatis sententiis (Hadriani) ac sæpe memoratis epistolis „(Isidori) detruncando, & præposterando, atque disordinando colle„gisti, quia forte putasti, neminem alium easdem sententias, vel ipsas „epistolas præter te habere, & idcirco talia libere te existimasti posse „colligere; res mira est, *NB.* cum de ipsis sententiis plena sit ista ter„ra, sicut & de libro collectarum epistolarum." Hoc testimonio Hincmari constat, sententias seu Capitularia Hadriani æque, ac epistolas Isidori tunc publice notas, ac omnium fere in manibus fuisse, ita ut clarissima esset utrarumque quoad originem suam, tunc adhuc recentissimam historia, & diversitas, cum illæ sententiæ in Gallia Engelramno, istæ autem epistolæ in Germania Riculpho suas cunas deberent. Neutiquam ergo (secus ac spuriis partubus naturale est abscondi) occultata fuit ambarum nativitas vel inde a sua origine, sed jam tunc communis adeo, ac publici juris fuerant, ut siquis impostor tantum interpolare aliquid sive in Hadrianis sententiis, sive in Isidorianis epistolis præsumsisset, statim judice Hincmaro detectæ fraudis pœnas dedisset. Nunc vero post annorum fere Millenarium Criticis placet, haud veram esse illam, quæ primitus omnium fuerat opinio de origine Capitulorum Hadriani, sed ea ipsa tenebrosum esse *Mercatoris*, spuriumque partum, decretalibus illis epistolis posteriorem. Si rationem requiras crisis adeo temerariæ contra coæva testimonia, & omnium vetustissimorum Codicum manuscripta exemplaria; nullam obtinebis aliam, nisi quia hodiernis præjudiciis adversantur, & Criticis displicent illa Hadriani Capitularia, quæ tota quanta cum epistolis Anacleti, Evaristi, aliorumque ex prima ætate Pontificum, hoc est, cum Isidori Decretalibus conspirant.

§. 26.

§. 26.

Sed & Hypercritici noſtri ab antiquo illo Hincmaro egregie vapulant, qui ipſorum commentum de origine Capitularium juxta, ac Decretalium apertæ falſitatis convincit. Ut enim Blondello viſum, atque ex aſſumtis ſuis placitis videri debuit, primum ſeculi noni jam fere medio Iſidori epiſtolæ, ac brevi poſtea Hadriani ſententiæ poterant adulterino conceptu prodire, eoquod epiſtolis Urbani I, & Joannis III aliquot ſententiæ integræ ex Concilio Pariſienſi anno 829 habito inſertæ; item formulæ quædam, ac phraſes ab Iſidoro excerptæ ſint ex Jonæ Aurelianenſis epiſtola ad Carolum Calvum, qui anno 839 regnum obtinuit. Hinc vulgaris ſuſpicio totius, ut putatur, malitioſiſſimæ fraudis in Benedictum Levitam Moguntinum cadit, qui libros *Capitularium Regiorum* iſidoriana peſte, ſi ita loqui fas eſt, penitus infectos circa annum 845 edidit. Ehem, o boni! falli vos nimium quantum, totoque cœlo aberrare Hincmarus Rhemenſis harum rerum expertiſſimus atque teſtis oculatus proclamat conteſtans ſe jam a *juventute ſua*, hoc eſt ab ejusdem noni ſeculi initio in lectione iſtarum ſive ſententiarum, ſive epiſtolarum fuiſſe verſatum, in eodemque ſtudio conſenuiſſe. Vide ſupra §. 7. Ego vero ex Blondellianis nunc quæro, cum certum ſit Decretales Iſidorianas ante annum 829, multo magis Hadrianas jam extitiſſe, atque ex illis Pariſienſem Synodum, aut Jonam etiam Aurelianenſem integras ſententias, phraſesque, *attamen ſine illarum expreſſa allegatione* deſcripſiſſe; quidnam ergo de palmari argumento Blondelli, & ejus aſſeclarum ſentiendum??

§. 27.

Inſuper autem integritatem ſuam, ſive in compilando ſinceritatem Capitulorum, quæ ab Hadriano nomen habent, collector probavit Cap. 6, „Siquis putaverit ſe a proprio Metropolitano gravari, apud „Primatem Diœceſeos, aut apud Conſtantinopolitanæ Civitatis Sedem „agat judicium, & reliqua„. Hoc capitulum certe cujusdam Latini, vel Franco-Germani cerebro non fuit confictum: neque enim deceptor ignorare potuiſſet, Conſtantinopolis Epiſcopo ab occidentali Eccleſia hanc prærogativam non admiſſam fuiſſe; hinc fictioni ſuæ nihil roboris in ſua patria hoc capitulari addidiſſet, ſed potius detraxiſſet. Fuit ergo dumtaxat compilator, qui decretum hoc, prout invenit, vel ex antiquiore græca collectione, vel ex Concilio Chalcedonenſi fideliter tranſſcripſit. Nec minus injuſte Benedicti Levitæ ſinceritas a quibusdam ho-

die in dubium vocatur, quasi quæ ille attulit in suis *Capitularium regiorum* libris decreta, non vere fuissent sinceris Capitularibus Regum Francorum constituta: hæc enim Benedicti fraus minime latere potuisset coævum Hincmarum, istarum rerum oppido studiosum, utpote cujus magnopere intererat suas metropolitanas tueri prærogativas. Imo genuina illa esse Regum Capitularia satis aperte fassus est Hincmarus, dum Riculphum, a quo Benedictus sua desumsit, *in Capitulis Regiis studiosum* vocavit. Abunde hæc sufficere puto ad ostendendam Benedicti Levitæ, & collectoris Capitularium Hadrianorum sinceritatem; unde certum fiat, eadem illa Capitularia jam ante Isidori Decretales in Gallia innotuisse, nec ulla fraudis suspicione laborasse. Idem & Petrus de Marca judicavit *), dum ait, *Isidorum hisce Capitulis usum in adornanda sua collectione epistolarum apogrypharum.* Quodsi hoc ita est; quomodo Isidorus deceptor? An autem revera Hadriani Capitulorum collectio tempore sit prior illa Decretalium Isidori, hoc loco non opus est, ut discutiatur. Sufficit ostendisse, utramque collectionem non mala arte, sed sincero studio fuisse confectam.

§. 28.

Quod summa rei est, Capitula illa Hadriana jam a sua origine ubique per Gallias nota, summa etiam veneratione universim, si forte Hincmarum Rhemensem in propria caussa excipias, recepta fuerunt. Episcopi eadem sibi, & Ecclesiis suis pro lege observanda proposuerunt, uti Hincmarus Laudunensis, cujus in codice S. Mariæ Virdunensis exstat hujusmodi Professio „Hincmarus Deo miserante Ecclesiæ Laudunensis Episcopus his sanctorum Apostolicæ Sedis Patrum decretis obtemperandum „subscripsi. Qui quoque mihi eodem authore commissi sunt, & in his „similiter sentiunt, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, „hac mecum pace potiantur. Si vero aliqui secus nolentes fieri socii hujus „disciplinæ; nec habeantur participes communionis nostræ. Actum Lau„duno VIII Idus Julias.„ Tanta fuit horum Capitulorum dignitas, ut etiam frequenter descripta fuerint in Regum Francorum Capitularibus testante id eximiæ eruditionis Antonio Augustino, & fatente Petro de Marca. Si dicas post obitum Hadriani, & Engilramni solo illorum nomine deceptos fuisse Galliæ Episcopos, & Doctores universos, ut Capitulis fraude recentissima confictis, & antiquam disciplinam, nec non & jura episcopalia divinitus instituta evertentibus cæcum præstarent assen-

*) Conc. Lib. 7, Cap. 2.

assensum, quin illorum fundamenta vel in scriniis suis discuterent, vel publicis ex documentis perspecta haberent; non homines, sed anseres in terra tunc extitisse affirmes, necesse est.

§. 29.

Non solum autem inscitia, sed jam non dissimulanda amplius cordis malitia illi peccant Pseudocritici hodierni, qui in tanto periculo perdendæ fidei catholicæ, in quo nunc nostra Germania versatur, persuadere incautis student, malitioso consilio ad amplificandam ultra nativos limites, & Synodis provincialibus anteponendam apostolicæ Sedis authoritatem illas decretales priscorum Pontificum epistolas fuisse confictas a quodam falsario, seu Franco-Germano, seu Romano, prout contra omnium ante se sensum, nullo prorsus ex fundamento, nisi malignæ solum suspicionis, Febronius ipso Calvinista Blondello iniquior calumniabatur. Mentis suæ propositum Isidorus, quisquis demum fuerit, haud celabat, neque enim celandi rationem habebat, sed aperta fronte ita *in Præfatione* scripsit: „Quatenus ecclesiastici ordinis disciplina in unum a nobis coacta, atque digesta, & sancti Præsules paternis instituantur regulis, & obedientes Ecclesiæ ministri, vel populi „spiritualibus imbuantur exemplis, & non malorum hominum „pravitatibus decipiantur. *NB.* Multi enim pravitate, & cupiditate depressi accusantes Sacerdotes oppresserunt.“ Tum multis in eos, & acriter invehitur, qui Episcopos accusare audent, *ut se per illos excusent, vel eorum bonis ditentur*, illudque maxime urget, quod certe justissimum est, non posse Episcopos cogi ad dicendam caussam, si fuerint rebus suis spoliati, vel gradu dejecti, suave a Sede pulsi, nisi prius restituti fuerint; additque nonnulla de accusatoribus, & accusationibus rejiciendis. Cum ergo apostolicæ Sedis authoritatem prædicat, eo omnia refert, ut Episcopi, si se accusationibus, seu judiciis gravatos sentiant, ad illam confugiant supremam Cathedram, quæ Synodorum sententias retractare, irritasque reddere possit; quibus omnibus palam significat, se non in romani Pontificis, sed unice in Episcoporum gratiam suam formasse Collectionem. Neque id ignorarunt tunc Episcopi, magna veneratione hæc decreta amplexi, neque hodiedum possunt ignorare, quibuscunque artibus Curialistæ Metropolitani fucum facere allaborent.

§. 30.

Pontifices vero romani, prout ad fulciendam suæ Potestatis plenitudinem, quippe divino jure, omniumque seculorum possessione satis tutam nullis indigent commentitiis, vel artificiosis fulcris; ita jam inde ab initio tardiores se, imo & alienos exhibebant quoad publicam authoritatem documentis hujusmodi obscuræ, ac dubiæ originis impertiendam. Sic Hadrianus I a. 784 Carolo M. tantum Canonum conciliarium, vel ad summum, ut multis videtur, Dionysii Exigui Collectionem dono dedit: alteram illam Hadrianam de a. 785 vel solum approbavit ab Engelramno oblatam, vel pro instructione obtulit pressi Episcopi precibus impetratam. Sed neque a. 849 Decretalibus, & Capitulis per Galliam, ac Germaniam civitate jam donatis aliam ab illa Dionysiana Collectionem Ecclesia romana pro jure publico adhibuit. Sic Leo IV ad consulta Episcoporum Brittaniæ rescripsit: „De libellis, & „commentariis aliorum non convenit aliquem judicare, & SS. Conci„liorum Canones relinquere, vel Decretalium regulas, id est, quæ ha„bentur apud nos simul cum Canonibus. Quibus autem in omnibus „ecclesiasticis utimur judiciis, sunt Canones Apostolorum, Concilio„rum — & cum illis regulæ Præsulum romanorum, Sylvestri, Siricii, „Innocentii, Zosimi, Cœlestini, Leonis, Gelasii, Hilarii, Symmachi, „Hormisdæ, Simplicii, & Gregorii junioris. Isti omnium sunt, & per „quos judicant Episcopi, & per quos Episcopi simul judicantur & Cle„rici.“ Hæc epistola exstat Tom. 3 Conc. gallic.

§. 31.

Ipse sanctus Pontifex Nicolaus I suprema sua jura non aliis, quam certo genuinis decretis vindicavit, ut Innocentii I, Gregorii M. & Concilii Sardicensis: minime autem vim aliquam ad recipiendas Isidori Decretales, quod multi falso garriunt, Ecclesiæ gallicanæ intulit, tantum inanem Gallorum caussationem redarguit, quod decretales illæ epistolæ in suo Canonum codice non reperirentur, quasi vero alia Pontificum decreta extra codicem obligandi robur ex se ipsis non haberent, cum vi ipsorum Canonum omnia apostolicæ Sedis Decretalia constituta essent observanda, cum præterea ipsi Galli iisdem Decretalibus, ubi e re sua esse credebant, observantiam jam exhibuissent. Ita certum est Gallos exemplo suo præivisse pontificiis hujusmodi decretis authoritatem tribuendo, & Febronii meram esse imposturam, qua suspicionem

cionem excitare nisus est, Isidori merces studio decipiendi Romæ fabricatas fuisse.

§. 32.

Tumultuosos audire clamores, Romanam Matrem Ecclesiam turpi fraude fuisse deceptam, vel quod adhuc turpius, ipsam decepisse, has, inquam, criminationes ex ore DD. Protestantium audire, quippe jam declaratorum hostium, res nobis minus inexspectata, minusque dolorosa, ac quodammodo tolerabilior foret. At enimvero eos, qui nobiscum communi mensa fruuntur, tantis in Matrem debacchari convitiis, ejusdemque in viscera sævire dum videmus; non possumus non pro falsis fratribus illos habere, atque illorum abhorrere consortio. — Quænam denique illa adeo execrabilis fraus sit ab Isidoro commissa? *Parturiunt montes.* Ampliaverit ille suppositiciis suis Decretalibus summi Pontificis, & Episcoporum authoritatem divinitus institutam; illam vero Metropoliticam, ab hominibus inventam restrinxerit! *Mus parvulus exit.* Multane fraude opus erat Romanæ Matri Ecclesiæ ad id faciendum, quod omni jure, divino æque ac humano poterat, propter frequentes abusus arctiores limites ponere Archiepiscoporum, & Synodorum provincialium authoritati? Quid, quod Isidorianis Decretalibus nullum jus novum fuerit introductum, sed eadem decreta ab indubitatis aliis Pontificibus, & Synodis ipso demonstrante Blondello jam fuerint instituta?? Hinc jam ad alteram Apologiæ partem de ipsis rebus adeo ætate nostra diffamatæ Collectionis.

ARTICULUS II.

Merces Isidori non malæ, sed bonæ; non spuriæ, sed veraces.

§. 1.

Ipso hoc in limine mihi paritas animo subit quotidiano ex commercio desumta. Nihil apud nos frequentius, quam portatilia videre horologia Parisiensis vel Londinensis Authoris nomine inscripto emtoribus proposita. Vix erit amplius tam hebes, qui fidem inscriptioni donet; nemo tamen facile nostra Teuthonicæ licet originis horologia spernet, nemo illorum usum aspernabitur, sed quilibet æquus rerum æstimator dicet, sufficit mihi rem bonam habere, cujuscumque demum authoris sit: usum attendo,

do, originis non ſum curioſus. Dato, quia ſic hodie placet, falſas eſſe ſua inſcriptione illas pontificias epiſtolas, quis Catholicorum illarum internum pretium inficiari audeat, quas Eccleſia Dei per plura ſecula ſuo uſu ac veneratione dignas æſtimavit? Quod univerſa probavit Eccleſia, id vituperare, Auguſtino teſte, inſolentiſſima eſt inſania. Neque etiam ſpuriæ, ſed potius veraces ſunt Iſidori merces, hoc eſt, veracia continent ſaltem inde a quarto ſeculo, ac ſubſequentibus Pontificum ac Conciliorum decreta, quod ſingillatim contra injuſtas Febronii criminationes ex libro jam ſæpius in decurſu hujus operis laudato *) nunc adhuc ſum demonſtraturus.

§. 2.

In genere quidem Febroniani non ceſſant ſtrepentibus vocibus declamare contra Morarchiam ſummi Pontificis, ejusdemque in Epiſcopos *Dominatum* **), quaſi unico, eoque labili prorſus fictitiarum Decretalium fundamento Petri ſacer Primatus inniteretur. Nos vero in ſecunda hujus libri parte de *Monarchia eccleſiaſtica*, & in parte tertia de ſuapte natura inde fluentibus Corollariis catholici dogmatis veritatem derivatam oſtendimus ex longe purioribus, quam Iſidoriani ſint, fontibus divinæ potiſſimum inſtitutionis, tum vero & venerandæ priſtinorum ſeculorum traditionis, nec non *practicæ* etiam obſervantiæ. Attamen quod ante me Viri peritiſſimi jam obſervarunt, iidem ipſi, certe genuini, fontes ſunt, ex quibus ſuas Iſidorus aquas hauſerat. Ex caſtris adverſariorum præcipuus Dux Petrus de Marca de illius Decretalibus ait ***): „Sen„tentiis & verbis legum, canonum antiquorum, & SS. Patrum, qui IV & V ſeculo floruerunt, ſi pauca demas, concinnatas eſſe conſtat.„ Splendidius adhuc, ac demonſtrativum eſt ex ore inimici Blondelli teſtimonium, quo meridiana in luce conſpiciendas dedit Iſidori ſententias cum antiquis SS. Pontificum, Patrum, Conciliorum, aliorumque veterum documentorum ſententiis verbotenus conſpirantes. *Tua Deus ſalus ex inimicis!* Quamobrem cum Febroniani ad priora octo Eccleſiæ ſecula audacter provocent, tunc puram & interruptam adhuc viguiſſe diſciplinam

ſalvis

*) Rom. Pontif. ſumma Authoritas. Faventiæ. 1779.

**) Vox iſta *Dominatus* uſurpatur ad invidiam ſummo Paſtori conflandam. Aut num Epiſcopi in Clerum, populumque non dominantur? Nonne id etiam merito, ſi dominari idem eſt, ac regere, ſeu paſcere??

***) Conc. Lib. 3, Cap. 5.

salvis Episcoporum, & Synodorum juribus contendentes; haud sane illorum injuria id assumimus, propriisque armis adversus illos dimicamus, ex genuinis quarti & quinti maxime seculi documentis singillatim ostendentes, eadem disciplinæ puncta jam tunc temporis fuisse instituta, atque etiam usitata. Ad rem!

§. 3.

Imo Febronius improbat Romanum Pontificem dici *universalis Ecclesiæ Episcopum;* quia sic appellatur in falsis epistolis Xysti, Victoris, Pontiani, Stephani *). Verum nonne vel Tertulliano teste **) Romanus Pontifex *Episcopus Episcoporum* vocabatur? Præterea in Concilio œcumenico Chalcedonensi lecti sunt libelli supplices Leoni I oblati a Clericis Alexandrinis, qui eum *Patriarcham universalem* salutant. Ipsum Concilium Papam nominat *Patrem, & Caput Ecclesiæ, cui Christus vineæ suæ curam commisit.* Archimandritæ Syriæ II numero plus quam 180 in epistola ad Hormisdam ita præfantur: *Sanctissimo, & Beatissimo universæ orbis terræ Patriarchæ.* Eodem seculo sexto Archimandritæ, & Monachi Constantinopolis, Hyerosolymorum, & Orientis numero circiter 100 S. Agapyto sic scribunt: *Sanctissimo, & Beatissimo antiquæ Romæ, & universali Patriarchæ.* Constantinus Pogonatus in sua sacra ad Donum P. missa anno 668 hunc posuit titulum: *Dono Archiepiscopo antiquæ Romæ, & universali Papæ.* Quid ergo Isidorus peccavit? aut quam falsam mercem fabricavit?

§. 4.

IIdo Febronius indignatur, majores ac difficiliores caussas ad Sedem Apostolicam esse referendas, eoquod falsis Anacleti & Marcelli decretalibus id fuerit introductum. Sed jam Blondellus annotavit, hæc ipsa decreta ab Innocentio I, Leone M., & Vigilio esse desumta. Petrus de Marca pluribus probat penes Romanum Pontificem jus esse judicandi sive de caussis majoribus, sive etiam de Episcopis, ita concludens ***): *Nihil in caussis fidei, aut de regulis generalibus definiri poterat absque sententia Romani Pontificis.* Id certe decernunt plurimæ Pontificum epistolæ nullo *Mercatoris* mungonio fucatæ, ut Julii I ad Orientales, Innocentii I ad Victric., Zosimi ad Episc. Gall., Xysti III ad Illyricos, S. Leonis item ad Episc. Illyr., S. Hilarii ad Metropolit. Galliæ, Vigilii ad Ausanium Arela-

*) De Statu Eccles. Cap. 8, §. 2. **) De Pudicitia. Cap.
***) Conc. Lib. 7, Cap. 6.

Arelatensem, Gregorii M. ad Joannem Larissæum: quæ singula fere a nobis fusius exposita toto Coroll. II.

§. 5.

IIItio Singulariter Febronio displicet caussas Episcoporum romanæ Sedi esse reservatas ex Pseudo-Epistolis Xysti I, Aniceti, Victoris, Zephirini, Marcelli. Verumtamen præter jam allata a nobis exempla sunt multa alia hic brevissime commemoranda: S. Epiphanius testatur de Ursatio, & Valente, etsi Arianis Episcopis, eos tamen simulata pœnitentia coram Julio stetisse *): „Ursatius & Valens pœnitentiam agen„tes unacum libellis profecti sunt ad Julium romanum Episcopum pro „ratione reddenda de suo errore, ac delicto." Sozomenus narrat hunc Pontificem suæ Sedis authoritate in pristinum gradum restituisse Athanasium Alexandrinum, & Paulum Constantinopolitanum **): „Cum „propter Sedis propriæ dignitatem cura omnium ad ipsum spectaret, „singulis Ecclesiam suam restituit." S. Basilius Damaso scripsit postulans ab eo, ut suam caussam cognoscat, & judicet, prout ipse testatur ***): „Visum est consentaneum scribere ad Episcopum romanum, „ut videat res nostras, & judicii sui decretum interponat." Idem de se etiam præstitit Athanasius: item Joannes Chrysostomus apud Innocentium I. Sanctus Pontifex Leo judicavit S. Hilarium Arelatensem, & Chelidonium Vesonsiensem. S. Gregorius, quo testante Petro de Marca, *nemo peritior fuit jurium Sedis apostolicæ*, caussam suscepit Andreæ Episcopi Thebani, aliam quoque cujusdam Episcopi Epidauriæ. Joannes III sententiam dixit in caussa Salonii Episcopi Ebredunensis, & Sagittarii Vespriensis, ut est apud Gregorium Turonensem ****). Aliquando etiam Pontifices romani caussas episcopales aliis Episcopis, vel Concilio provinciali *NB. tanquam delegato judici* demandabant. Sic Bonifacius I dicit se constituisse, Maximum Valentinum Episcopum in Synodo Provinciæ esse judicandum *****): „A decessoribus meis provinciali dele„gata cognitione — dilationem quidem dedimus, & decrevimus ve„strum intra provinciam debere esse judicium, & congregari Synodum.— „Quidquid autem vestra Charitas de hac caussa decernendum esse duxe„rit, cum ad nos relatum fuerit, nostra ut condecet, necesse est au„thoritate firmetur." Cœlestinus caussam Episcopi Massiliensis commisit Episco-

*) Hæres. 68. **) Hist. Lib. 3, Cap. 7. ***) Epist. 52 ad Athanas. ****) Hist. Lib. 5, Cap. 20. *****) Epist. ad Episc. Gall.

Episcopis Provinciæ Narbonensis II, & finitimæ Viennensis, *Vestro eum audiendum Collegio delegamus* *). Gregorius M. Joannem romanæ Ecclesiæ Defensorem in Hispaniam ablegavit cum summa potestate judicandi caussas Stephani, & Januarii Episcoporum in Synodis Provinciæ depositorum, ita ut solus definitivo decreto cognoscere posset de appellatione, & confirmare eorum depositionem, vel eos restituere. Hilarius quoque Leontio Arelatensi Episcopo delegavit sollicitudinem coercendi præsumtionem Mamerti Metropolitani Viennensis, reservans tamen Sedi apostolicæ judicium, postquam Leontii relationem accepisset. Infinitus propemodum esse deberem, si acta omnia romanorum Pontificum in caussis Episcoporum recensere vellem. Quam maxime mirandum est, Febronium ex tot, tantisque factis oppido notoriis cuncta dissimulasse: tam crassa ignorantia in isto viro esse vix potuit.

§. 6.

IVto Febronius in illis decretalibus epistolis redarguit, quod Pontificibus jus convocandi Concilia contulerint, ita ut ne Provincialia quidem sine romani Episcopi authoritate congregari possent ex Pseudoepistola Damasi ad Stephanum Archiepiscopum, cum tamen certo constet (ipso quidem asserente) priora octo Concilia œcumenica ab Imperatoribus esse convocata, *quædam etiam invito Pontifice.* Nos autem jam supra Coroll. II demonstravimus, nunquam in primitiva Ecclesia sine romani Pontificis consulto, & authoritate res quascumque graviores aut susceptas, aut executioni datas fuisse. Quod si ad graviores Ecclesiæ caussas provincialis Synodi celebratio pertineat, uti revera nemine dubitante pertinet, tam antiqua disciplinæ observantia, quam ipsius adeo Primatus a Christo instituti ratio exigunt, ut non sine Capitis præscitu, & consensu tam magni momenti res suscipiatur. Animadversione insuper dignum est, quod Febronius de octo prioribus Conciliis œcumenicis scripsit, ea convocandi jus non Pontifici, sed potius Imperatoribus asserens, quo suo mundi Principibus placendi studio satis prodidit, non sibi animum fuisse, ut Ecclesiæ & Episcoporum sacra jura defenderet, sed tantum ut pontificia jura etiamsi cum præjudicio ipsius Ecclesiæ pessumdaret. Enimvero Novatorum assensu conceditur, Synodos diœcesanas convocare ad Episcopum, Provinciales ad

*) Epist. 2 ad Episc. Vien. & Narbon.

ad Metropolitanum, Nationales ad Primatem, seu Patriarcham jure ordinario pertinere; nonne vel naturalis æquitas concludere deberet, ergo universale Concilium convocandi jus summo Pontifici proprium est? Si operæ pretium foret, levi brachio possem evincere, priora octo Concilia sic ab Imperatoribus fuisse convocata, ut non sine consensu, quin & desiderio summorum Pontificum. Cum enim gratia Dei dignos effecit terræ Principes, qui in sinum sanctæ Ecclesiæ reciperentur; hi suo officio se judicarunt obstrictos, ut qua possent ope terrestri, & externa Dei Ecclesiam adjuvarent, salvis ejusdem sacris, & propriis juribus. Hincmarus Rhemensis optime id perspectum habuit, cum scriberet *), *Concilia apostolicæ Sedis jussione & imperiali convocatione semper olim fieri consuevisse.* Deleat vero Febronius, quod atra bile, falsoque scripsit, atque etiam Commentario in suam Retractationem nondum expunxit, antiquitus Concilia ab Imperatoribus convocata, *quædam etiam invito Pontifice.* Quomodo universale sit Concilium sanctam Dei Ecclesiam repræsentans, quod sine consensu sui legitimi, a Christo præpositi Capitis tantum foret corpus ἀκεφαλον, και σχισματικον? —

§. 7.

Vto Febronium offendit Conciliorum confirmatio, quam Romanis Episcopis demandari putat per falsas Marcelli, & Julii I epistolas: hinc etiam ab Isidoro deceptos judicat Cardinales Concilii Tridentini Interpretes, qui canonem Sess. 24 de celebrandis Episcoporum Synodis ita declararunt: *Quæ in Conciliis provincialibus conduntur, publicari non debent inconsulto Pontifice.* At profecto pristina tempora rubore suffundunt nostros Febronianos: tunc enim in Synodis nihil attentatum, quod non ab ipsis Episcopis fideliter, ac sponte sua ad Apostolicam Petri Cathedram fuisset relatum. Ita præsertim Africanæ Synodi jam ævo S. Cypriani insignia sunt exempla posterorum memoria, nec non & imitatione dignissima. Non certe molesta hodie Episcopis foret Synodorum confirmatio Pontifici reservata, si primorum temporum exemplo parati essent proprio motu sua gesta cum sancta Sede, & Matre Ecclesia communicare. Merito suspecta res est, si Pastores particulares, & subordinati Capitis sui, & summi Pastoris conscientiam metuunt, refugiuntque. Fallebatur autem Febronius, dum epistolæ Julii I ad Orientales summarium judicavit Isidori spurium fœtum: est enim illa certe genuina epistola, quam S. Athanasius

*) Epist. 33.

nasius Apolog. 2 memorat, qua Julius Eusebianis exprobrat, quod non consulta prius *NB. secundum consuetudinem* sanctæ Sedis authoritate in Conciliis definire ausi fuissent. Notum est in Synodo Sardicensi id quoque fuisse statutum: sic enim eadem Synodus ad Julium anno 347 scripsit: *Hoc optimum, & valde congruentissimum judicabitur, si ad Caput, id est, ad Petri Sedem de singulis quibusque Provinciis Domini referant Sacerdotes.* Hinc antiqua fuit regula Socrate, Sozomeno, & Theodoreto testibus, *ne absque sententia Romani Episcopi decreta Ecclesiis sanciantur.* Nullatenus ergo falsis decretalibus decepti Cardinales, sed Canones priscæ Ecclesiæ secuti decretum Concilii Tridentini *de Conciliis provincialibus a Papa confirmandis* interpretati sunt. Generalium etiam Conciliorum confirmationem a summo Pontifice semper fuisse petitam, & obtentam res est historiæ ecclesiasticæ peritis exploratissima, ut adeo observante Thomassino vel tyronibus pateat, in octo primis œcumenicis Conciliis Authoritatem, Imperiumque sacrum Romani Pontificis ubique personasse, ac plene emicuisse, *omnia nutu & imperio Romanæ Sedis actitata fuisse.* Vide, quæ in specie de Conciliis Ephesino, & Chalcedonensi diximus contra Pseudo - Bossuetum Appendice ad Partem III.

§. 8.

VIto Febronius ægre fert translationem Episcopi ab una Sede ad aliam inter jura Romani Pontificis numerari ex epistola, quam Antero P. suppositam non probat, sed supponit. Verum in hoc multo magis Febronii fides claudicat, cum ait *), ante Innocentium III, hoc est, ante duodecimi seculi finem nullum adesse exemplum translationis Episcoporum per Pontificem factæ. Quinto seculo Perigenes a Sede Patræ ad Metropoliticam Corinthiam translatus est Bonifacii I authoritate. Prochus antea Episcopus Cizicenus translatus est ad Ecclesiam Constantinopolitanam ex Cœlestini P. dispensatione. Felix III motu proprio jussit, ut Joannes Talaja Sedem Alexandrinam relinqueret, & ad Nolanam se transferret teste Liberato **). S. Gregorius, qui ultra quinque secula Innocentium præcesserat, prout ex variis ejusdem epistolis elucet, plurimas statuit translationes, uti Martini a Tanate in Corsica Savonam, Joannis a Lisso in Illyrico Scyllacæum in Calabria, Paulini e Taurisio in Asia, Lipari in Sicilia, Joannis e Veliterno in Arenatim: & sic de aliis Sedibus exempla occurrunt. Facta ista in omnium oculis posita vel erant Febronio ignota? vel cognita?? Neutrum Febronianis honestum. §. 9.

*) De Stat. Cap. 6, §. 6. **) Breviar. Cap. 18.

§. 9.

VIImo Non solum Febronius, sed quotquot post Petrum de Marca, Paluzium, Vanespenium, aliosque jam numero plurimi sanctæ Apostolicæ Sedis jura iniquius lacerarunt, omnes eo maxime decretales Isidori epistolas infestarunt, ut jus appellationum ex universo orbe suscipiendarum Romano Pontifici abriperent sub specioso prætextu, novum esse hoc jus, antiquis canonibus contrarium, & fictis tantum Xysti, Zephyrini, Fabiani, ac aliorum Pontificum epistolis introductum. Nos vero contra hos plerosque jam non catholice sentientes, uti antea Christianus Lupus contra Marcum Antonium de Dominis, hoc ipsum jus apellationum tamquam in Primatu divinitus instituto comprehensum, hinc a quolibet Catholico necessario admittendum, toto Corollario IV vindicavimus, ubi data laboriosissima opera, nimirum pro tantæ rei gravitate ex documentis certe authenticis per omnia retro secula Orientalis æque, ac Occidentalis Ecclesiæ observantiam dedimus manifesta in luce conspiciendam. Quo præcipuo totius controversiæ de Isidorianis decretalibus puncto rem omnem esse confectam credimus, atque evidenter demonstratum, falsam non solum, sed & summe iniquam esse catholicæ Ecclesiæ accusationem, quod fraudibus sese irretiri permiserit, suamque pristinam & puram regiminis disciplinam recentiori ævo per fictitias Isidori epistolas immutari, ac vitiari. Attendant juniores nostri juris ecclesiastici Canditati, quo demum prætensa falsitas Isidori Decretalium, & tam clamorosa illarum criminatio tendant, rem scilicet non jam inter disciplinæ variabilis limites contineri, sed ipsum dogma catholicum de jure, eoque admodum *practico* divinitus instituti Primatus in discrimen vocari.

§. 10.

VIIIvo Sed & dispensationem Pallii, quod Metropolitanis a romanis Pontificibus antiquo more conceditur, improbat Febronius, eumque in finem Pelagii I a. 555 ad apostolicam Cathedram evecti decretum tamquam *ex Isidoriano promtuario* profert, quo Pontifex declarat: „Ut „quisquis Metropolitanus ultra tres menses consecrationis suæ ad fidem „suam exponendam, Palliumque suscipiendum ad apostolicam Sedem „non miserit, commissa sibi careat dignitate" *). Noluit hic animadvertere Febronius pœnam intentatam eo potissimum tendere, ut Metropolita-

*) Epist. 1 ad Vigilium.

politani ſuam fidem profiterentur. Jam vero ſola Pallii collatio eum offendit. Miſſa quæſtione, an illa præciſe ad Vigilium epiſtola ſit genuina, hujus Pontificis aliæ extant certe germanæ, nullaque ſuppoſitionis macula fœdatæ epiſtolæ, queis idem Pontifex jure ſuo, & deceſſorum ſuorum exemplo diſpenſaſſe Pallium cognoſcitur. Quomodo id juris Pelagius ſibi vindicaverit ex falſis Iſidori mercibus, qui hunc duobus & amplius ſeculis præceſſit? Ipſe Baluzius confitetur *), a Pelagio honorem Pallii unacum Vicariatu delatum fuiſſe Sepaudo Arelatenſi a. 556 ad ejusdem, & Childeberti Regis Gallorum inſtantiam. Non ergo niſi maligno conviciandi animo aſſeri a Novatoribus poteſt, ambitionis pruritum Pontificibus dediſſe cauſſam Pallii diſpenſandi. Hac de re eximium habemus monumentum S. Bonifacii Epiſcopi Moguntini, qui a. 742 Concilium germanicum celebravit interventu Carlomanni, & Optimatum Regni Francorum, in quo inter alia hoc ſtatutum legimus **): „Decrevimus autem in noſtro ſynodali Conventu, & confeſ„ſi ſumus fidem catholicam, & unitatem, & ſubjectionem romanæ Ec„cleſiæ finetenus vitæ noſtræ velle ſervare, ſancto Petro & Vicario „ejus velle ſubjici, Synodum per omnes annos congregare, Metro„politanos pallia ab illa Sede quærere, & per omnia præcepta Petri „canonice ſequi deſiderare, ut inter oves ſibi commendatas numere„mur. Et iſti confeſſioni univerſi conſenſimus, & ſubſcripſimus, & „ad corpus S. Petri Principis Apoſtolorum direximus.“ Audiant attente Febroniani, Epiſcopos Germaniæ ſynodaliter congregatos cum S. Bonifacio honoris loco habuiſſe Pallium pro ſuis Metropolitanis a Papa quærere, præcepta Petri ſequi, & inter oves romani Paſtoris adſcribi.

§. 11.

IXno Denique Febronius ſuſtinere non poteſt clauſulam illam Pontificibus familiarem, quippe ipſius judicio ex Pſeudo-Epiſtolis Pii, & Fabiani deſumtam: *Salva in omnibus apoſtolicæ Sedis authoritate.* At nonne hæc eadem, aut ſimilia a ſanctis Pontificibus longe ante tempora Iſidori dicta, & publicata ſunt? nonne in genuinis certe epiſtolis occurrunt apud Cœleſtinum, Leonem, Hilarium, Symmachum, Hormiſdam, Gregorium M., qui pro tuendis pontificiis juribus ſtrenue ſteterunt, neque tamen ad eadem tuenda falſis documentis indiguerunt? Cum Siricius,

*) Supplem. ad Lib. 5. Pet. de Marca Cap. 38, n. 4.
**) Collect. Labbe. Tom. 8. Col. 281.

cius, Simplicius, Bonifacius, Xyftus III, Leo, Hormifda Vicarios fuos in variis regionibus conftituerunt, præcipuam fibi authoritatem femper refervabant, omnia diligenter ad ipfos referri jubebant, cauffarum difficilium decifionem apud fe fieri volebant, alios omnes in partem follicitudinis, fe vero folos in plenitudinem poteftatis vocatos effe, nemine tunc reclamante, fed unanimi omnium confenfu profitebantur. Dignum eft hoc loco fingulariter rememorari folum Gelafii P. affertum *): „Cuncta per mundum novit Ecclefia, quoniam quorumlibet „fententiis ligata Pontificum Sedes B. Petri Apoftoli jus habeat refol„vendi, utpote quæ de omni Ecclefia fas habeat judicandi, neque cui„quam de ejus liceat judicare judicio: fiquidem ad illam de qualibet „mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo fit ap„pellare permiffus." Si hoc unicum Seculi V fupereffet teftimonium; cauffa Febronii, fuorumque affeclarum omnium jam perdita foret.

§. 12.

Hæc igitur fingula funt, & omnia criminationum capita adverfus difamatas adeo noftra ætate Ifidori epiftolas. Filii hominum jufta judicate! fi plane nova forent, & incognita prorfus antiquis hæc decreta, juftumne propterea vel Acharonta moveri? — Quid vero cum ad evidentiam usque demonftratum fit, ea pluribus feculis, queis fancta viguit Ecclefiæ difciplina, ante Ifidorum jam extitiffe, & fanctis certe viris fuam originem debere?? Nonne proprio ore adverfus fe ipfum fententiam edixit Febronius ita fcribens **): „*Si in hoc erro, fateor me fcripfiffe totam errorum congeriem?* Tam monftrofa errorum congeries jam non femel, fed fæpe, & a multis publica in luce detecta, jamque ab ipfis Germaniæ Archiepifcopis ante paucos annos condemnata, ut noftris diebus tot affeclas invenerit, fanctæ apoftolicæ Sedis coviciatores, qui fieri potuiffe credas, nifi quo ducantur errorum, contentionum, diffidiorum, & inimicitiarum fpiritu, qui idem eft carnis fpiritus, fatis manifeftarent?

§. 13.

Dato etiam, feu nimium liberaliter contra rei veritatem adverfariis permiffo, quod volunt, per decretales Ifidori epiftolas novam omnino, ac veteribus incognitam regiminis, five judiciorum formam in Ecclefia

*) Epift. 13 ad Epifc. Dardan.

**) Cap. 8, §. 9.

clesia fuisse introductam; jamne propterea corruptela foret hæc disciplinæ externæ, seu juris ecclesiastici immutatio? Ea disciplinæ natura est, qua se a divina fidei morumque regula, eaque immutabili discernit, ut pro varia temporum, & adjunctorum ratione mutari, ac innovari possit. Vetustis Ecclesiæ seculis vigebat disciplina canonibus præscripta illi tempori accommodatis: hisce tunc jus vetus constabat omnino observandum, nisi justa de caussa, & quod præcipuum, ab authoritate legitima pro temporum vicissitudine abrogatio, vel immutatio facta fuerit. Quodsi contigerit necessitate, vel utilitate publica exigente, posterius licet, modo tamen a legitima potestate præscriptum jus, verum firmumque est: atque etiam, si forsitan apogryphis, falsisve ex documentis originem traxisset, non idcirco jus falsum foret; suam enim legalem vim & authoritatem non præcise ab historico facto, sed ab authentica Potestatis superioris institutione accepit. Hanc si neges veritatem oppido claram, ac pertinaciter pergas erroris gravissimi, ac corruptelæ ad perniciem usque contagiosæ dicam impingere œcumenicis non solum Conciliis, verum etiam universali per orbem diffusæ Ecclesiæ, a quibus hæc ipsa decreta, licet forsitan *historice* falsa, *legalem* authoritatem nacta sunt; nos quidem tuis dicteriis nec latum unguem ab Ecclesiæ Catholicæ authoritate dimovebis, tu vero jam palam nostri in fide catholica fratris titulo, ac juri renuncias.

§. 14.

Non veritatis, sed contentionis studio a Febronianis repetitur illud Vincentii Lerinensis aureum dictum, „hoc esse catholicum, quod semper, quod ubique servatum; antiquitatis religionem novitatis profanitati anteponendam.“ De materiis fidei & morum ad immutabile jus divinum pertinentibus generale hoc est, firmissimumque principium: secus si de juribus externis pro temporum, locorum, circumstantiarum varietate mutabilibus. Neque plus roboris habet, quod plerique cum Febronio ad nauseam usque oggerunt, „de divinis, non alterandis agi Epi- „scoporum juribus, quos Deus posuit Ecclesiam regere; nullam ergo Ro- „manis prodesse præscriptionem, cessionem, consuetudinem, possessio- „nem, aut quamcumque hominum conventionem.“ Falsum esse demonstravimus, ab Isidoro episcopalem fuisse restrictam potestatem, sed ille dumtaxat intentus erat Metropolitarum excessibus restringendis ad Episcoporum favorem, quibus proin tam accepta fuit hæc ipsa decretalium colle-

collectio. Verumtamen & hoc largiamur; idem Dominus N. J. C., qui in Apostolis Fpiscopos instituit, ut suam Ecclesiam regerent, omnibus unum Caput præfecit Petrum, qui regeret universos: ea ergo, quæ in Episcopis est, regendi potestas non independens, sed Petri subordinata regimini est, vel amplianda suo in exercitio, vel coarctanda, prout pro majore fidelium bono expediens videatur summo totius gregis Pastori: *Simon! pasce oves meas.* Quodsi quoad usum, & exercitium ipsa potestatis plenitudo in summo Pontifice certos intra limites constringi per pacta, & concordata potest, uti nostra Germaniæ testantur; quidni illa Episcoporum possit, sua ab origine jam per ipsos Apostolos limitata, atque etiamnum certe per Archiepiscopos restricta *)? Si arctiores a summo Pontifice nunc positi sunt limites, quam olim, Episcoporum potestati; quid inde æquo judicio concludas, nisi eam esse nostrorum temporum necessitatem, quæ ab illa apostolica Petri Cathedra, ceu totius fundamento Ecclesiæ arctiorem exigat dependentiam?

§. 15.

Sed novi hujus juris, ut ajunt, abusus sint, qui tantos excitarint clamores. Abusus quidem, qui hodie defendat, scio Catholicorum neminem: *tolerantiam* vero circa ipsos potestatis abusus, sive melius *patientiam*, *atque obedientiam* erga Superiores etiam discolos præcipit S. Apostolus. Semper difficile est hominibus subesse: ea tamen necessitas est ab illo nobis injuncta, qui homines super capita nostra imposuit. Ceterum præsumtio vel in dubiis casibus stat pro legitimo Superiore. Quid, si abusuum prætextu adversus archi- vel episcopales Curias insurgerent inferiores Clerici, Laicive? — Quis autem in mundo pressus unquam fuit, cui æquas, & benevolas aures sancta Mater romana non præbuerit? — Possem hic testes provocare Acatholicos, Scriptores æquitatis amantes. Quam belle diversis in locis apud Zalweinium illustris Senkenbergius loquitur? nolim talia ad aliorum confusionem exscribere. Tu vero, fidei Frater! caveto, ne novum jus, vel ipsum adeo juris abusum nomines, quod inde a multis seculis sancta Concilia instituerunt, & dilecta Chri-

*) Pone episcopalem Potestatem nullatenus restringi posse; atque omnem Archiepiscoporum jurisdictionem, ipsumque existendi jus sustulisti.

Christi sponsa, semper Virgo intemerabilis (catholicam hanc esse novimus Ecclesiam) tot seculorum observantia venerabile fecit, non temere amplius violandum.

§. 16.

Non possum præterire exemplum ad rem peropportunum, quod ex Ecclesia græca, nullis utique Isidori præstigiis fascinata Petrus Ballerinius affert *). Quid in Oriente circa Constantinopolitanæ Sedis prærogativam contigerit, satis ex historia notum est. Hujus Episcopus ante medium Seculi IV simplex adhuc fuerat Metropolitæ Heracleensis Suffraganeus, nulla jurisdictionis authoritate in alium quempiam Antistitem præditus. Imo etiam Canones Nicæni caverant, ut Patriarchis, aliisque Sedibus præcipuis sua jura integra servarentur. Nihilominus cum imperialis Sedes Constantinopolin esset translata, atque idcirco hæc civitas Romanæ æmula *junior Roma* appellari cœpisset; a. 381 in Synodo Constantinopolitana hujus Episcopo decretus fuit honoris Primatus post Romanum salvis adhuc cujuscunque juribus. Sensim vero concurrentibus ex toto Oriente ad eam urbem, in qua Imperator residebat, pluribus Episcopis ob varias caussas & occasiones, facile fuit ibidem Episcoporum Synodos congregari, in quibus graviores quæstiones deciderentur, & ordinationes Episcoporum cum consensu Metropolitani, & Imperatoris ab ejusdem urbis Antistite peragerentur. Ita non solum Nestorius, sed etiam S. Joannes Chrysostomus, Atticus, Sisinius, & S. Proculus, Constantinopolitani Præsules de Episcoporum caussis, & appellationibus ex variis orientalibus provinciis ad se delatis passim judicarunt, & aliquot Episcoporum ordinationes fecisse leguntur. Hæc certe antiquioris juris immutatio fuerat, quæ *NB.* sub eo juris titulo invaluit, quod juniori Romæ ad instar veteris non solum honoris, sed & jurisdictionis prærogativa competeret, prout colligitur ex Concilio Chalcedonensi Act. 16, ejusdemque Relatione ad S. Leo-

*) Vindiciæ Author. Pontif. Cap. 5, §. 3.

S. Leonem *). Et quamvis romani Pontifices, aliique Archiepiſcopi initio contradixiſſent; uſu tamen & conſuetudine ſenſim nova regiminis forma obtinuit contra antiquum jus Archiepiſcoporum, expreſſo licet Canone Nicæno ſuffultum. Poſthac nemo amplius de jure Conſtantinopolitani Patriarchæ etſi recentiore dubitavit, neque in Concilio Florentino ulla de eo mota eſt quæſtio. Num hodie Febroniani quæſitum hoc jus Conſtantinopolis Archiepiſcopo ſupra alios Orientis Epiſcopos contentioſum facere, vel abripere auderent? Quomodo auſint ſe opponere contra jus ſummorum Pontificum, qui univerſalis Primatus privilegio ſupra Epiſcopos, & ſupra uſum, atque exercitium epiſcopalium Facultatum divinæ inſtitutionis poteſtatem, & jus certiſſimum obtinent, nec non in ejusdem juris exercitio diuturna plurium ſeculorum conſuetudine, & Conciliorum etiam generalium approbatione fulciuntur?? Quid reſpondebunt huic non meo, ſed doctiſs. Petri Ballerinii argumento?

§. 17.

Enimvero ſi ex Orientalium ceſſione atque conſenſu Conſtantinopolitanæ Sedi nullo per ſe jure in alienis Diœceſibus gaudenti, ſed inde a priſtino ævo alteri Epiſcopo ſubjectæ, ſenſim tamen accreſcere potuit jus quoddam legitimum, quod neque ſummi Pontifices, neque occidentalis Eccleſia in Concilio Florentino congregata cum Græcis orientalibus ad unitatem redeuntibus, propter inveteratam, & tranquillam poſſeſſionem amplius reſcindendum judicarunt; quidni ſaltem pari æquitate utamur erga apoſtolicam Petri Cathedram, univerſali jurisdictionis Primatu a Chriſto donatam, relinquendo illi ex veteri poſſeſſione, aut quod hodie multis placet, ex voluntaria Epiſcoporum ceſſione eadem Privilegia, quæ Patres noſtri a ſeculis agnovere, & juramenti Sacramento ad hunc usque diem obfirmata ſunt? His demum accedit (quod vel coram mundi judicio Febronianam cauſſam proſternit) ſi, ut volunt, priſtinorum temporum jus reſtitueretur, eo ipſo patriarchalia romani Epiſcopi jura pleno in

*) Hinc confunditur commentum Novatorum romanos Pontifices calumniantium, quaſi ſequioribus primum ſeculis dominandi cupidine jurisdictionis in alios Epiſcopos amplitudinem ſibi arrogaſſent.

in vigore reviviscere debere, quæ Archiepiscopos Germaniæ, & universim ejus Ecclesias pactis publicis recentiorum temporum multum sublevatas, arctiori forsitan vinculo Patriarchæ romani dominatui, quam nunc Pontificis sentiunt, in caussis ordinationum, confirmanum, appellationum, visitationum, ac generatim judiciorum obstringerent, & graviori jugo subjicerent. Neque enim Metropolitani nostri umquam Patriarchæ, hoc est, primi ordinis Archiepiscopi fuerant, sed inde a sua origine simplices, seu secundi ordinis tantum Archiepiscopi, & ad summum sanctæ apostolicæ Sedis Legati, ex cujus gratia traxerunt, quidquid privilegii habent, & Authoritatis in alios Episcopatus. Quo incautos rapiunt amplificandæ suæ Dignitatis studia, ad majorem sui humiliationem, confusionem!!

§. 18.

Quod vero unum est omnium maximum, quid coram Christi judicis tribunali respondebunt ex Febronii secta Novatores, qui unius Capitis a Domino instituti regimen, seu *Monarchicum* antiquitus ab Ecclesia pro fidei dogmate agnitum *) negantes, & obedientiam nisi jam verbo, certe manifestis actibus recusantes, dilectæ Christi sponsæ vestem unitatis pulcherrimam dilacerantes, eamdemque, quantum in ipsis est, propudiose ad hostium suorum ludibrium denudantes, divinam institutionem Ecclesiæ profanant, numquam tamen ab inferi portis exsuperandæ? Atque hæc vulnera optimæ Matri, his temporum ærumnis jam nimium afflictæ addunt, queis grassante per Germaniam, & ultra irreligionis, quam *Illuminatismum* vocant, perniciosa peste, nec ipsis Sanctuarii Intimis jam parcente, ad fideles oves, atque adeo Pastores in puritate fidei conservandos singularis cura, & sollicitudo summi Pastoris cum omni potestatis plenitudine requireretur; queis morum infra gentilem fere honestatem delapsorum ruina in particularibus Ecclesiis longe aliud reformandi studium exigeret, non sane ad suæ dignitatis cum pontificiæ Sedis ignominia amplificationem, sed ad publicæ pœnitentiæ in Clero, populoque humilitatem, ac vitæ emendationem; queis ad sustentandam episco-

*) Vide totam hujus libri Partem II.

palis authoritatis a Potentibus hujus mundi graviter depressæ infirmitatem opus esset quam fortissimo apostolicæ Cathedræ fulcro, totiusque Ecclesiæ immobili fundamento. His, inquam, difficillimis, prope dicas extremis temporibus, cum sanctæ Dei Ecclesiæ miseriis nihil ad condolendum moti, sed potius facti audaciores Febroniani nova vulnera romanæ Matri ex Sedibus episcopalibus feriant; nonne multorum jam satis fundatam opinionem confirmant, *Febronianismum* nunc esse larvam ad contegendum *Illuminatismum?* prout illa S. Evangelii regula non fallit, quæ ex fructibus dijudicandam asserit, & cognoscendam esse arborem. — O Febroniani! certo certius constat inter vos esse Illuminatos: attamen nondum vos omnes tam profunde estis delapsi. Quotquot igitur prælucentem adhuc divinæ fidei facem aspicitis, cogitate hoc esse indicium, unde suos Christus fideles discipulos cognoscat, & cognosci ab aliis voluerit, mutuam inter se dilectionem, & animorum concordiam, quam ut eo meliori modo stabiliret optimus simul, ac sapientissimus Pastor, unum voluit esse omnium gregem sub uno Pastore, SUI in terra Vicario, cui soli curam totius ovilis cum plenissima clavium potestate quidquid solvendi, ligandive commisit, UT SIT UNUM OVILE, ET UNUS PASTOR. Amen! Amen! Amen!

INDEX.

INDEX.

Capi-

D.

E.

F.

G.

H.

I.

Papa

R.

S.

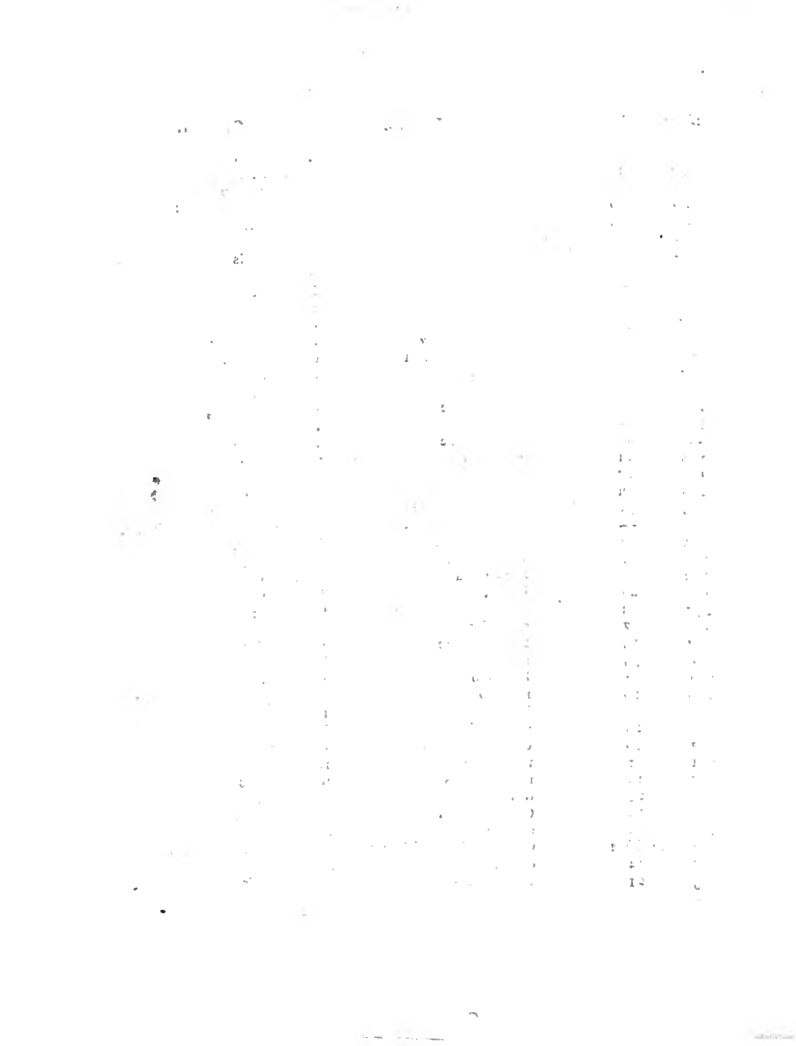
T.

V.

X.

Z.

Pag.	*Lin.*	*Errata.*	*Corrige.*
16	29	debitationis	dubitationis
30	11	fuerit	ûsus fuerit
44	14	suam	Christus suam
46	29	verbo: Ecclesiæ	verbo Ecclesiæ *fine*:
47	32	fidei obstat	fidei instat
50	11	granets	grands
—	19	Quare si quis	Quæ si quis
64	8	Tunc	Tune
65	26	Nondum	Nos dum
69	16	reguiam	regulem
77	30	*ex insania*	*ea insania*
78	3	*de moderno usu*	*de moderato usu*
81	32	& communionem	& communem
94	3	excepto	exceptio
95	24	in Concilio	ex Concilio
111	32	est, reliquæ	est reliquæ *fine*,
118	5	ad fidem	ad finem
—	15	in ipsa Sede	ab ipsa Sede
120	11	vulgarem	particularem
130	27	asservari	asservari ait
136	8	& dogma	non dogma
143	31	apud *Dissensionis*	apud *Defensionis*
—	—	Authorem quæres.	Authorem quæres dissolutam.
154	10	Domine illud	Domine illuc
160	1	proscripserit	præscripserit
162	5	*loco*, quod	*loco*, quo
182	26	in alia	inter alia
187	3	fuisse	fuisse patet
—	7	moverint	noverint
207	13	sed *immediata*	seu *immediata*
—	33	abneget	Pontifici abneget
224	8	Episcopo	Episcopos
230	10	suspecto	haud suspecto
244	22	legi	legis
—	29	in proprio	improprio
247	16	& plena	de plena
251	1	recipiendo	recipiendos
287	15	ut Catholicis	ut Catholicus
295	21	directoria	decretoria,
298	15	Orientis *fine* .	Orientis *cum* ;
373	23	eo ipse	eo ipso
388	*in Nota*	Commissario consultum:	Commissario: consultum
417	22	e partium	a partium
453	21	anachorismis	anachronismis

C XX 5 ∴ C 2

